

अथ द्वादशकोशानां संग्रहः

तत्रादौ दिनी १००००	तत एकाक्षरी २००००
द्वौ द्विरूपे ४०००००	ततस्त्रिकाण्डशेषः ५
अनेकार्थानि मंजरी ६	हारावली ७००००
धनञ्जय ८००००	वररुचिकोशः ९००००
नाममालाकंश १००००	मातृकाकोशः ११०००

अव्ययकोशः

१२

॥ वाराणसी प्रसादस्य नियोगेन तु यत्नतः ॥ का
शी संस्कृतमुद्रायामद्वितीयं विचक्षणैः ॥ १ ॥

श्रीकाशीजीमे

॥ ज्ञातवापीके पूर्वफाटकपरश्रीविश्वनाथजी
केपस श्री ३ युत महाराज शिवलाल दुबेजीके
मकानमे छपी

॥ मिसकोलेना होय उन्होने इस्खोपे खाने के कार्य
गम्यादकवानू वाराणसी प्रसाद या कचौरी गली
मे भाई प्रताप सिंहजीके दुकान पर मिलेगी

संवत् १९२६

॥ अथ मेदिनीकोशः प्रारम्भः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः वृषांकाय नमस्तस्मै यस्य मौलिविलविनी
जटावेष्टनजांशोभां विभावयति जान्हवी १ पूर्वाचार्यकृतीर्वा
स्य शब्दशास्त्रं निरूप्य च नानार्थशब्दकोशो यलिगभेदेन क
थ्यते २ प्रायशोरूपभेदेन विशेषणवशात्कचित् स्त्रीपुंनपुं
सकज्ञेयं विशेषोक्तेश्च कुत्रचित् ३ त्रिलिङ्गात्रिष्विति पदं मिश्र
नैतद्द्वयोरिति निषिद्धलिङ्गशेषार्थत्वं ताद्यादिनपूर्वभाक् ४ रूपा
द्यक्तलिङ्गमुक्तं लिपिभ्रातिच्छिदेकचित् विशेष्यनिघ्नेऽनुक्तेऽ
पिविज्ञेयावाच्यलिङ्गता ५ गुणेशुक्तादिकद्वाद्याः पुंसि स्युस्त
इति त्रिषु तीक्ष्णाद्याश्च गुणे क्लीबं गुणिलिङ्गास्तु तद्वति ६ क्लीब
पुंसोरपि स्त्रीत्वं क्वाप्यल्पत्वविवक्षया जातिवाचकशब्दानामपि
तत्स्त्रीविवक्षया ७ उद्भिदः प्रसवे क्लीबे हरीतक्यादयः स्त्रियां
एष्ये जातीप्रभृतयः स्वलिङ्गाव्रीहयः फले ८ प्राज्ञानार्थान्न त
ल्लिङ्गं द्वयोर्द्वेनैकता शब्दावृतिर्न लिङ्गैक्ये सप्तमीनविशेष
णे ९ क्लीबेन पुंसके पुंसि स्त्रियां योषिति च द्वयोः त्रिषु चेत्यादि
यद्द्रूपं तालिङ्गस्यैव वाचकम् १० नानार्थः प्रथमातोऽत्र सर्वत्रा
दौ प्रदर्शितः सप्तम्यंताभिधेयेषु वर्तमानो विनिश्चितः ११ एक
द्वित्रिचतुः पंचषड्गुणानुक्रमात्कृतः स्वरकाव्यादिकाद्यां तवर्गे

नानार्थसंग्रहः १२ नानार्थकोशपुस्तकभारार्जनदुःखहानये
 कृतिनः मेदिनिकरकृतकोशोविशुद्धलिंगोऽभिलिख्यतामकः १
 १३ कैकंमूकोब्रह्मणिसमीरात्मयमदक्षेपुभास्करेकामग्रंथो
 चक्रिणिचपतत्रिपार्थिवेतथा १४ मयूरेऽमौनसुंसिस्यात्सुख
 शीर्षजलेषुकम् ॥ कटिः अर्कोऽर्कपर्णेस्फटिकेरयौतामे
 दिवस्पतौ १५ अंकोरूपकभेदाऽगचिन्हरेखाजिभूषणे रूपका
 शांतिकोत्संगस्थानेऽर्कपापदुःखयोः १६ एकं संख्यांतरे श्रेष्ठे
 केवलेतरयोस्त्रिषु कर्कः कर्केनिलेबन्धौशुक्लाश्वेदपर्णेघटे ॥
 १७ कंक् शब्दद्विजेख्यातो लोहपृष्ठकृतांतयोः कल्कोऽ
 स्त्रीघृततैलादिशेषेदंभेविभीतके १८ विद्विद्वयोश्चपापेचत्रिपु
 पापाशयेपुनः काकः स्यादायसेवृक्षप्रभेदेपीतसर्पिणि १९
 शिरोऽवक्षालनेमानप्रभेदहीपभेदयोः काका स्यात्काकनासायां
 काकोलीकाकजंघयोः २० रक्तिकायांमलप्यांचकाकमाच्यांच
 योषिति काकं सुरतबंधेस्यात्काकानामपिसंहतौ २१ किं
 ष्कुर्द्वयोर्वितस्तांचप्रकोष्ठेऽपिकरेऽपिच कोक् श्वक्नेरुकेज्यं
 ष्यांखर्द्वीर्दुमददुरे २२ छेको गृहाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरेत्रि
 षु टंको नीलकपिल्येचखनित्रेटंकनेस्त्रियां २३ जंघायांस्त्री
 पुमान्कोपेकोशासिग्रावदारणे तर्कः कांक्षाविनकीहहेतुशास्त्रे
 षुकथ्यते २४ त्रिका कूपस्यनेमौस्या त्रिकं पृष्ठाधरेत्रये
 तोक् पुत्रेसुतायांचद्विकः स्यात्काककोकयोः न्यंक् सुनौसु
 गेपुंसि नाकस्तुत्रिदिवंबरे २५ नाक् सुन्यंतरेपृथ्वीधरव
 ल्मीकयोः पुमान् निष्क मरुत्तीसाष्टहेमशतेदीनारकर्षयोः २६
 वक्षोलेकरणेहेमपात्रेहेमपलेऽपिच २७ पेको स्त्रीक
 र्दमेपापेपाकः परिणतौ शिशौ केशस्यजरसाशौक्लोस्यात्यादौ
 पचनेपिच २८ बक् स्तुबकपुष्पेस्या त्वंहृश्रीदेचरससि
 भूकं छिद्रेचकालेच भेको मंडूकमेघयोः २९ मुष्को

मोक्षकवृक्षेऽस्यात्संहतेष्टषणेऽपि च मूकः स्ववाचिनादैत्यरेकः
 रूपणमंदयोः ३० राका तद्यतरेकच्छ्रान्नवजातरज स्त्रियाम्
 संपूर्णेदुतिथौ रेकः शंका नीचविरेचने ३१ रोक् स्तुत्रय
 भिद्दीत्यो रोक् नविचलेबिले लंका रसः पुरीशाखाशाकि
 नीकुलरासुच ३२ लोको जनेपिभुवने वल्क वल्कलश
 ल्कयोः वंक्ः पर्याणभागेनानदीपात्रेचभंगुरे ३३ शल्क
 तुशकले वल्के शको जाल्यंतरेनृपे शंकुः संख्याः स्त्रियादो
 भित्कीलांशकलुषेषुना ३४ शंका त्रासे वितर्के च शाकोद्दी
 पंतरेऽपि च शक्तौद्रुमविशेषे च पुमान्हरितकेऽस्त्रियां ३५ शु
 को व्याससूते कीरे रावणस्य च मत्रिणि शिरीषपादपेषुं सिग्रंथि
 पर्णेन पुमकम् ३६ शुल्कं घट्टादिदेये स्याद्दुरादर्थग्रहे स्त्रिया
 शूका स्त्रीशुगदलघौ श्लोकः पद्येयशस्यपि ३७ शौकश्च
 कगणे स्त्रीणां करणे सूक् इत्यपि बाणवातोत्पले स्तोक् स्त्रि
 प्वल्पे चातके पुमान् ३८ कत्रिः अशोक स्त्रिषुनिः शोके
 पुसिकं केलिपादपे स्त्रिया तु कदुराहिण्या पारदे स्यान्न पुंसकम्
 ३९ अलका कुबेरपुर्यामस्त्रियां चूर्णकुंतले अभीकः
 कासुके कूरे निर्भये त्रिपुनाकवौ ४० अनीको स्त्रीरणे सैन्ये
 प्यणुको निपुणाः लघोः अलीक मप्रियेऽपि स्याद्दिव्यसत्त्वेन
 पुसकं ४१ अनूकं तु कुलेशीलं पुंसि स्याद्गतजन्मनि अशुकं
 शलदणवस्त्रे स्याद्दस्त्रमात्रोत्तरीययोः ४२ अंतिकं निकटे
 वाच्यलिङ्गं स्त्रीशातलौषधौ चुल्याज्येष्ठभगिन्यां च नाट्योत्तया
 कथ्यतेऽतिका ४३ अलको धवलाः के स्याद्योगान्मादितकु
 कुटे अंबिका पार्वतीमात्रोर्ध्वतराष्ट्रस्यमातरि ४४ अंधिका
 द्यूतभेदे च रजन्यामपि योषिति अम्लिका तित्तिडी चाम्लोद्धार
 चांगेरिका सुच ४५ अर्भकः कथितो चाले मूर्खेऽपि च कशेऽपि च
 आनकः पटहेभे र्यामृदंगे घ्वनदंबुदे ४६ आढकी तुतुवर्या

स्त्रीपरिमाणाः तरेत्रिषु आलोकस्तु पुमान्योतेदर्शनेबन्दिभाष
 णे ४७ आन्धिकं दिननिर्वर्त्यत्रिलिंगमथनद्वयोः नित्यक्रिया
 भोजनयोर्वेदप्रकरणस्य च ४८ आतंको रोगसंतापशंकासु
 मुरजध्वनौ इक्ष्वाकुः कटुतुल्या स्त्रीसूर्यवंशचपेपुमान् ४९
 उलूकः पुंसिकाकाराविन्द्रेभास्तयोधिनि उदकं एष्यत्काली
 नफलेमदनकंदके ५० उष्मकस्तुनिदाघेस्यादातुरेक्षिप्रकारिणि
 उष्ट्रिका मृत्तिकाभांडभेदेपिकरभस्त्रियाम् ५१ उर्मिकाचांगुलीये
 स्यादस्त्रभंगतरंगयोः कनकं हेमिपुंसिस्यात्किंशुकेनागकेसरे ५२
 धत्तूरेकांचनारैचकालीयेचंपकेऽपिचकरकस्तुपुमान्पक्षिवि
 शेषेदाडिमेपिच ५३ द्वयोर्मघोपलेनस्त्रीकरेकेचकमंडलौ क्र
 मुकस्तुपुमान्भद्रमुस्तकेब्रह्मदारुणि ५४ फलेकार्पासिकाया
 श्वपट्टिकालोध्रपूगयोः कटको स्त्रीनितंबोद्रेदंतिनांदंतमंडने
 ५५ सामुद्रलवणेराजधानीचलययोरपि कटुकाकटुरोहिण्या
 स्त्रियांब्योषेनपुंसकं ५६ कंटकोनस्त्रियांसुद्रशत्रौमत्स्यादि
 कीकसे नैयोगिकादिदोषोक्तौ स्याद्रोमांचद्रुमांगयोः ५७ करं
 क्रोमस्तकेऽशस्यनालिकेरफलास्थनि कलंकौऽकेऽपवादेच
 कालायसमलेऽपिच ५८ कर्णिकाकरिहस्ताग्रेकरमध्यांगुलावपि
 क्रमुकादिच्छदांशेज्वरादेकर्णभूषणे ५९ कणिकाकथ्यतेऽत्यं
 तसूक्ष्मवस्त्वग्निमंथयोः कचाकुस्तुराधर्वदुःशीलेचबिले
 शये ६० कंचुको वारबाणेस्यान्निर्मोकेकरभेपिच वर्धा
 पकृहीतांगस्थितवस्त्रेचचोलके ६१ कंचुक्यौषधिभेदेऽथ
 कारिका नटयोपिति कृतौविवरणश्लोके शिल्पयातनयो
 रपि ६२ नपुंसकंतुकर्मादौकारकं कर्तारिषु कामुकः कम
 नेऽशोकपादपेचाऽतिमुक्तके ६३ कामुकं धनुषिस्थान्नावे
 णौकर्मक्षमेऽन्यवत् काचूकः रुक्वाको स्यात्पीनमस्तक
 कोकयोः ६४ क्षारकः पक्षिमत्स्यादिपिटकेजालकेऽपिच ॥

कालिकाचडिकाभेदेकात्स्न्यरश्चिकपत्रयोः ६५ क्रमदे
यवस्तुमूल्यधूसरीनवमेघयोः पटोलशारखारोमालीमोसीका
काशिवासुच ६६ मेघावलौचकिंपाकोमहाकालफलाज्ञ
योः कीचकोदृत्यभिहृतहतसस्वनवंशयोः ६७ कीटक
कृमिजातौनानिष्ठुरेषुनरन्यवत् कुलकंतुपटोलेस्यात्सवह
श्लोकसंहतौ ६८ पुंसिवल्मीककोकंदुकुलश्रेष्ठेषुकथ्यते
मुल्लकस्त्रिषुनीचः ल्पेकुशिकोमुनिसर्जयोः ६९ कुषा
कः कपिवन्धुर्केनापरोत्तापिनित्रिषु कुलिकोनागभेदेस्यादु
भेदेकुलसत्तमे ७० क्षुरकः कोकिलाक्षेस्याज्ञोक्षुरेतिलक
द्रुमे कूपको गुणरक्षेस्यात्तैलपात्रैककंदुरे ७१ उदपाने
ऽच्युतायांलुकूपिकाः भोगतोपले कूलकंनस्त्रियांस्तूपे
पुंसिस्यात्कृमिपर्वते ७२ कूर्चिकासूचिकायांचतूलिकायां
चकुड्मले कपादंकुडकेक्षीरेविकृतावपियोषिति ७३ कृष
कः पुंसिफालेस्यात्कर्षकेत्वभिधेयवत् कोरकोऽस्त्रीकुड्म
लेस्यात्कूलकमृणालयोः ७४ कौतुकंत्वभिलाषेस्यादु
त्सवेनर्महर्षयोः तथापरंपरायातमंगलेचकुतूहले ७५ वि
बाहसूत्रगीतादिभोगयोरपिनद्वयोः कौशिकोनकुलेव्याल
ग्राहेगुगुलुशुक्रयो ७६ कोषज्ञोलूकयोश्चस्याद्विष्वाभिन्न
मुनावपि कौषिकीचंडिकायांचनदीभेदेचयोषिति ७७ ख
नकोनोदुरौसंधिचौरिचिष्वदरके खड्गिकोमहिषीक्षीरफे
नशौनिकयोरपि ७८ स्यात्तुवालकस्तुपाकेशिरस्त्रवल्मीक
पूगकोशेषु गणिकायूथीवैश्यैभीतकारीषुनातुदेवज्ञे ७९ ग्रं
थिकंपिपलीमूलेगुगुलुग्रथिपर्णयोः करीरपुसिदैवज्ञेसह
देवारव्यपांडवे ८० गंडकः पुसिखड्गेस्यात्संख्याविद्याप्रभेद
योः अवच्छेदः तरायेचगंडकीसरिदंतरे ८१ ग्राहकोघा
तिविहगेधान्यानांचगृहीतरि गांधिकोलेखकेऽपिस्यात्सुगं

धिव्यवहारिणि ८२ गुंडकोमलनेधूलौकलोक्तिस्नेहपात्र
योः गृह्यकोनिघ्नकेछेकेगैरिकंधातुरुक्मयोः ८३ गोल
कोविधवापुत्रेजारत्स्यान्मलिकेगुडे गोरंकुः स्यात्पुमा
न्यक्षिभेदलग्नकबंदिनोः ८४ चषकोः स्त्रीसुरापात्रेमधु
मद्यप्रभेदयोः चुलुकः प्रसृतौभांडभेदेचुलुकवत्पुमान् ८
८५ चतुष्कीमसकहर्षोपुष्करिण्यंतरेपिच चारुकः पा
लकेऽश्वादेः स्यात्संचालकबंधयोः ८६ चित्रकंतिलके
नातुव्याघ्रभिचंचुपाविषु चुंवकश्चुंबनपरेधूर्तायस्कांतयो
रपि ८७ बहुग्रंथैकदेशज्ञेयदस्योद्धावलंबने चुल्लकी
शिशुमारेऽपिकुंडीभेदेकुलांतरे ८८ चुलिकानाटकस्यां
गेकर्णमूलेचहस्तिनां चूतकः कूपकेष्याम्रजनकः पितृभू
भुजोः ८९ जंबूकः फेरवेनीचेपश्चिमाशापतावपि जतु
काजिनपत्रायां जेतुकं हिं गुलासयोः ९० जाहकोषो
धमाजरिवद्रांकारुंडिकासूच जालकं कोरकेदंभकुला
यानाययोरपि ९१ नपुंसिमोचकफलेस्त्रियांतुवसनांतरे नि
रिसारजलौकायामपिस्याद्विधवास्त्रियां ९२ भटानामश्म
रचितांऽगरक्षिण्यांचजालिका जालिकोवाच्यवद्भामजा
लिजालोपजीविनोः ९३ जीवकः प्राणकेपीतशालकूप
णयोरपि कूर्चशैर्षेपिपुंसिस्यादाजीवेजीविकामता ९४
त्रिषुसेविनिवृद्ध्याशिजीविनोराहितुंडिके झल्लिकोद्वर्तनपदे
स्त्रियांद्योतेचझिल्लिका ९५ आतपस्यरुचौद्विद्यांतुंडुकः
शोणकाल्ययोः डिंबिकाजलबिंबेस्यान्मोणकेकामुकेस्त्रि
यां ९६ तंडुकः खंजनेफेनेसमासप्रायवाचिच गृहदा
रुतरुस्कंधमायाबहुलकेष्वपि ९७ तक्षकस्तुपुमान्नाग
राजभेदेचवर्हको तारकोदैत्यभित्कर्णधारयोर्नंदूयोर्दृशि
९८ कनीनिकायामृक्षेचनपुमांस्त्रातरित्रिषु तिलकोद्गु

मरोगाश्वमेदेचतिलकालके ९९ क्लीबंसौवर्चलक्लोमोर्नखि
 यांतुविशेषके त्रिशंकुर्नाराजभेदेशलभेष्टषदंशके १००
 तुरुष्कःसिल्हकेम्लेछेजातौदेशांतरेऽपिच तूलिकाकू
 र्चिकायांचशय्योपकरणेऽपिच १०१ दर्शकःस्यात्वतीहार
 दर्शयितृप्रवीणयोः दारकोवालकेऽपिस्याद्भेदकेत्वभिधेय
 वत् १०२ द्रावकोशावभेदेस्याद्विदग्धेमोषकेऽपिच दीप
 केवागलंकारेवाच्यवद्दीप्तिकारके ३ दीप्यकश्चाज्जमे
 दायांयवान्नीवर्हिचूडयोः दुच्छ्रकोगंधकुट्यास्याद्विहा
 राद्यवकाशके ४ दूषिकातूलिकायांचमलेस्याल्लोचन
 स्यच धनिकासाधुनार्यानाधान्याकेत्रिसाधुधनिनोश्च ५
 स्याद्भेनुकाकरिण्यांधेनावपिनातुदानवविशेषे धेनुकंकर
 णेरुत्तरीणांधेनूनामपिसंहतौ ६ नर्तकःकेवलेपोटगलचा
 रणयोर्नटे नर्तकीलासिकायांचकरेणवामपियोषिति ७ न
 त्रिकापिकुमार्यास्यात्पुमान्स्वपणवंदिनोः नरकःपुंसिनि
 रयदेवागतिप्रभेदयोः ८ नंदकोहरिखड्गेचहर्षकेकुलपा
 लके नालीकःशरशल्योंगेष्वज्जरवंडेनपुंसकं ९ नाय
 कोनेतरिश्चैष्ठहारमध्यमणावपि निर्मोकोमोचनेज्योमिस
 भादेसर्पकंचुके १० नीलिकानीलिनीसुद्रोरोगशेफालि
 कासुच पराकस्तुव्रतेखड्गेप्रसेकःसेचनेश्वृतौ ११ प्र
 तीकोऽवयवेऽपिस्यात्प्रतिकूलविलोमयोः॥ पद्मकंस्या
 त्पद्मकाष्ठविदुजालकयोरपि १२ पक्षकस्तुपुमान्पार्श्वहा
 रेचपार्श्वमात्रके पल्यंकोमंचपर्यंकेष्टुषीपर्यंस्तिवास्तुच
 १३ पताकावैजयंत्यांचसौभाग्यनाटकागयोः पातुकः
 पतयालौस्यात्पतातजलहस्तिनोः १४ प्राणकःसत्त्वजा
 तीयेजीवकद्रुमचोलेयोः पाटकःस्यान्महाकिष्कौकटकां
 तरवाद्ययोः १५ अक्षादिचोलनेमूलद्रव्यापचयरोधसोः ॥

पालंकः शल्लकीशाकभेदयोः प्राजिपक्षिणि १६ पावको
 ऽग्नौ सदाचरे बन्दिमं ये च चित्रके भल्लातके विडंगेऽथ प्रिय
 कः पीतशालके १७ नीपे चित्रमृगे चालौ प्रियंगौ कुंकुमेऽपि
 च पिण्याको रूरी तिलकल्के हिंरु बाल्ही कसिल्लके १८
 पिनाको रूरी रुद्रचापे पांशु वर्षा विशूलयोः पितकस्त्रिषु
 विस्फोटे मंजूषायां पुनः पुमान् १९ पिष्टको घृतपूपादौ नेत्र
 रोगांतरेऽपि च पुलकः क्षमिप्रभेदे प्रस्तरभेदे च मणिदोषे २०
 रामां चे हरिताले गजान्त्रपिंडे च गंधर्वे पुलाकस्तु ब्रुधान्ये
 स्यात्संक्षेपे भक्तसिक्तके २१ पुष्पकं रीतिपुष्पे च विमाने ध
 नदस्य च नेत्ररोगे तथा रत्नकं कणे च रसांजने २२ लोहकां
 स्ये मृदंगारशकट्यां च नपुंसकं स्यात्पुत्रिका पुत्तलिका
 दुहित्रो र्यावत्तूलके २३ नापुत्रे सरभे धूर्तेशैलरुद्रप्रभेदयोः
 पूर्णकः स्वर्णचूडे स्यान्नासास्त्रिन्या तु पूर्णिका २४ पृदाकु
 र्वृश्चिके व्याघ्रे सर्पचित्रकयोः पुमान् पृथुकः पुंसि चिपिंटे शि
 शो स्यादभिधेयवत् २५ पेचको गजलांगूलमूलोपांते च
 कौशिके पेटकं पुस्तकादीनां मंजूषायां कदंबके २६ वल्मी
 को रोगभेदे च नाकौ च पुनः पुंसकम् बंधूकं बंधुजीवे स्या
 द्बंधूकः पीतशालके २७ बंधकः स्याद्विनिमये पुंश्चल्यां
 स्याच्च बंधकी बाहुलः कर्कटे चाऽर्के दात्यूहे जलरवातके
 २८ वराकः शंकरे पुंसि शोचनीयेऽभिधेयवत् बालकस्तु
 शिशव इवा लघौ हयहस्तिनोः २९ अंगुलीयकद्वीवैरवलये
 पुंसि वालिका बालायां बालुका पत्रका हलाकर्णभूषणे ३०
 वारकोऽश्वगतौ पुंसि वाच्यवत्स्यान्निषेधके बालुका सि
 कता स्याद्गालकं त्वेलबालुके ३१ भर्मकं रोगभेदे स्या
 द्विडं ककलधौतयोः आमको जंबुके धूर्तसूयावर्त्ताऽश्मभे
 दयोः ३२ भालोकः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते महा

लक्षणसपन्नपुरुषेकच्छपेहरे ३३ भूमिकारचनायां स्याद्दे
 शांतरपरिग्रहे भूतीकमपिभूनिवेदीप्यकर्पूरकेतुणे ३४
 मधुकामधुपण्यस्यान्मधुकं क्लीतकेखगे वल्यंतरोनाम
 शकोरोगकीटप्रभेदयोः ३५ मंडुकः-शोणकेमुन्यंतस्स्याद्दूढ
 वर्चसि मंडुकपण्योमंडुकीमल्लिकोहसभिद्यपि ३६ मल्लि
 कातृणश्चन्येपिमीनमृत्योत्रभेदयोः मामकं स्यान्मदीयाथै
 त्रिषुपुसितुमातुले ३७ मातृकाधातृकामात्रोर्देवीभिर्दूर्णमा
 लयोः मालिकाससलापुत्रीग्रीवालंकरणेषु च ३८ पुष्पमा
 ल्येनदीभेदेपक्षिभेदेतुमालिकः मेचकस्तुमधूरस्यचंद्रके
 श्यामलेपुमान् ३९ तद्युक्तेवाच्यवत्कीबंस्त्रोतौजनांधकार
 योः मोचकः-कदलेशिशुनिर्मोचकविरागिषु ४० मोदकः
 स्वाद्यभेदेःस्त्रीहर्षकेपुनरन्यवत् यमकंयमजेशब्दालंका
 रेपुंसिसंयमे ४१ याजकस्तुगजेराज्ञोयाज्ञिकेप्यथयाज्ञि
 कः याजकेचकुशेचाथयुतकंसंशयेयुगे ४२ भारीवस्त्रांच
 लेयुक्तेचलनायःपियौतके यूथिकास्नानकेपुष्पविशेषे
 पिचयोषिति ४३ रसिकास्त्रीरसालेसुरसयोःसरसेत्रिषु
 रक्तकोःस्नानबंधूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ४४ राजिका
 पिचकेदारेराजसर्षपरेखयो. रात्रकंपंचरात्रेनावेश्यावेष्मा
 ब्वासिनि ४५ रूचकोबीजपूरेचनिष्केदंतकपोतयो. न
 द्वयोःसर्जिकाक्षारेप्यम्भाभरणमाल्ययोः ४६ सौवर्चलेपि
 मांगल्यद्रव्येचाप्युत्कटेपिच रुंदिकाद्वारपिंड्यांचदतिका
 पारणक्षितौ ४७ रूपकंनाटकेमूर्तिकाव्यालंकरणेष्विच
 रेणुकापिहरेणोचनामदग्न्यस्यमातरि ४८ रोदकः-प्रेतमे
 देनारोहत्रिषुविश्रुतः लंपाकोलंपटेदेशेलासकालास्य
 कारिणि ४९ मयूरेलसकेचाथलूनकोभेदितेपशौ लो
 चकोमांसपिंडेक्षितारकाभांचकज्जले ५० ललाटाभर

णेस्त्रीणांकदलीनीलवस्त्रयोः निर्बुद्धौ कर्णपूरेचमूर्व्याभू
 श्लथचर्मणि ५१ वस्त्रकरोमकेपुंसिशिवमल्पकपर्णयोः
 वर्णकश्चरणेस्त्रीतुचंदनेचविलेपने ५२ द्वयोर्नील्यादिषु
 स्त्रीस्यादुत्कर्षेकथनस्यच वर्तकस्तुरखुरेश्च स्यविहगे
 वर्तकीद्वयोः ५३ वंचकस्तुरखलेधूर्तगृहवभ्रौचजंबुके
 व्यलीकमप्रियाः कार्यवैलक्ष्येष्वपि पीडने ५४ नानागरे
 श्चवाल्मीकंवाल्मीकं धीरहिं गुनोः द्वावेतौपुंसिदेशस्य
 प्रभेदेतुर्गांतरै ५५ वार्द्धकं वृद्धसंघाते वृद्धस्यभावकर्मणोः
 वार्षिकं त्रायमाणायां क्लीवं वर्षाभवे त्रिषु ५६ बालकोः
 स्त्रीपरिहार्ये त्रिषु स्यादगुरीयके वितर्कस्तु पुमानूहसंश
 येचनिगद्यते ५७ विपाकः पचने स्वादे कर्मणो विसदक्फ
 ले विवेकः स्याज्जलद्रोण्यां पृथग्भावविचारयोः ५८ वृ
 श्चिकश्चद्रुणेशौशूककीटौषधीभिदोः वृषांकः शंकरेसा
 धौभल्लातकमहत्त्वयोः ५९ वैजिकं शिशुतैले स्याद्देतौ स
 द्योः कुरेतुना शलाकाशल्यमदनशारिकाशल्लकीषुच ६०
 च्छनादिकाष्टीशरयोः शल्लकीपशुरस्योः शंबूको गज
 कुभांतेघोंगेचशूद्रतापसे ६१ जलजेतुविशेषेचशुंबूकानन
 पुंसकं शुंबूका बलयेकं वा वस्त्रीपुंसिशिरोरुजि ६२ शार्क
 कः स्याद्गुग्धफेनशर्करापिंडयोः पुमान् शिशुकः शिशुमा
 रे स्याद्बालको लूपिनोरपि ६३ शीतकः शीतकाले च सस्थि
 ते दीर्घसूत्रिणि शूलकः प्रावटेपि स्याद्रूपेपि परिकीर्तितः
 ६४ सस्यको मणिभेदेऽसौ संपर्को मेलकेरतौ संपाक
 स्तर्ककेष्ट्रे त्रिषु नाचतुरंगुले ६५ स्यमीका नीलिकायां
 स्त्रीस्यमीको नाकुवस्योः स्वस्तिको मंगलद्रव्ये चतु
 ष्कगृहभेदयोः ६६ सरकोः स्त्रीसीधुपानेशीधुपानेषु
 सीधुनोः अहिनाऽध्वगपैतौ च सायकः शरखड्गयोः ६७

स्थासकः पुंसि चार्चिक्ये जलादेरपि बहुदे सूचकः सी
वनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ६८ ओतौका के सूतकोऽस्त्री
पारदेन द्वयोजनौ सृ दाकुर्नानिले बज्जे ज्वलने प्रतिस्तर्यके
६९ सेवकः स्तुप्रसेवेनावाच्यलिंगोऽनुजीविनी सेचकः
स्थातुमात्मेधेवाच्यलिंगस्तु सेत्तरि ७० सैनिकः सैन्यरक्षे
चस्थात्सेनासमवेतके द्वारकः कितवेचौरे गद्यविज्ञानभेद
योः ७१ हुडुको वाद्यभेदे च मत्तदात्पूहपक्षिणि हेरुको
बुद्धभेदे स्यान्महाकालगणेपि च ७२ कचतुः भवेदलिम
कोभेकेपिकेऽलौपद्यकेसरे मधूकेऽप्यशालिपको भृंगको
किलकुक्कुरे ७३ अंगारकः कुजेऽपि स्यादुन्मूकोऽंशुकुरुं
टके भवेदंगारिका चेक्षुकांडे किंशुककोरके ७४ स्याद
श्मंतकमुद्धानेमल्लिकाछद्मेपि च आकल्पकस्तमोमो
हग्रंथावुत्कलिकासुतोः ७५ आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्या
धेनिंदाकरेपि च भवेदाश्वनिकश्चौरे शूकरे मूषकेपि च ७६
कथितोत्कलिकोत्कंठाहेलासलिलवीचिषु एडमूकोऽ
न्यलिंगः स्याच्छतेवाक्श्रुतिवर्जिते ७७ कटिल्लकस्तुप
र्णाशे वर्षाभूकारविल्लयोः कपर्दको वराटे स्याज्जटाजूटे
च धू जंटे ७८ कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयत्रभेदो
योः कलविंकः पुमान्ग्रामचटकेपि कलिंगके ७९ कनी
निकातारकोऽष्टास्यात्कनिष्ठांगुलावपि कापटिकोऽन्यमर्म
श्लेष्मात्रे पुंसि शठे त्रिषु ८० काकरुको नग्नदभस्त्रीजितो लू
कमीरुषु निंबे कुरुबकः शोणाः म्लानझिंटीप्रभेदयो ८१
कुरंटकः पीतपुष्पा म्लानझिंटीकयोः पुमान् रुक्वाकुर्म
पूरेपिसरटे चरणायुधे ८२ कोशातकः कठे पुंसि पटोल्याघोष
के स्त्रियां अथ कौकुटिकोऽदूरपेरिताक्षे च दोभिके ८३ कौ
लेयकः सारमेये कुलीनेऽथ रवरालिकः ग्रामणीमंडिनारा

चेष्ट्युपधानेचपुंस्ययं ८४ भवेद्गुणनिकानृत्यशून्यांकेपाठ
निश्चितौ गोकेटको गोक्षुरकेस्थपुटेचगवांखुरे ८५ गोमेद
कं पीतमणौकाकोलेपत्रकेऽपिच स्याद्गोकुलिकोवलिरेपंक
स्थगव्युपक्षके ८६ अथद्यर्घ्यरिकासुद्रधेतावादिनदंडयोः ॥
चर्चरीको महाकालेकेशविन्यासशाकयोः ८७ चंडालिका
किंनरायामुमायामोषधीभिदि अथचातुरकश्चक्रगंडौपुंस्य
भिधेयवत् ८८ गोचरेलोचनस्यापिचातुकारेनियंतरी जर्ज
रीकंबहुच्छिद्रेजरातुरेपिवाच्यवत् ८९ जीवंतिकागुड
च्यांचजीवारव्यशाकवंदयोः जैवातृकः पुमान्सोमेदीर्घायुः
कृशयोस्त्रिषु ९० तर्जरीकंबहित्रेस्यान्नद्वयोः पारगेत्रिषु
तिक्तशाकस्तुरवदिरेवरुणेपत्रसुंदरे ९१ त्रिवर्णकंगो
क्षुरकेत्रिफलायांकटुत्रिके हृल्लाहकः स्वयंयाततिलेष्टश्या
चगैरिके ९२ फेनखातकयौनीगकेसरेचमहत्तरे दंडशूक
स्तुपुल्लिंगोराक्षसेचसरीसृपे ९३ हासेरकस्तुकरभेदासीपु
त्रेचधीवरे नियामकः कर्णधारेपोतवाहेनियंतरी ९४ नि
श्चारकः पुरीषस्यस्येसैरेसमीरणे निर्ग्रथकः स्यात्स
पणेनिष्फलेष्यपरिहृदे ९५ प्रचलाकः शराघातेशिखंडेच
भुजंगमे प्रकीर्णकंचामरेस्याद्विस्तारेनातुरंगमे ९६ पं
चालिकास्त्रियांवस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयोः स्यात्पिप्पल
कंवक्षजघृतेसीवनसूत्रके ९७ पिंडीतकः स्यात्तगरेमद
नारव्यमहीरुहे अथपुष्कलको गंधमृगेक्षपणकीलयोः ९
९८ पुंडरीकंसितांभोजसितछत्रेचभेषजे पुंसिव्याघ्रेऽपि
दिङ्नागेकोशकागंतरेपिच ९९ भवेत्पूर्णानकंवर्द्धापने
चपटहेपिच फर्फरीकश्चपटेस्यात्फफरीकंतुमार्दवे १
२०० बलाहकोगिरौमेघदैत्यनागविशेषयोः वराटकः
पद्मबीजकोशेरज्जौकपर्दके १ बकेरुकाबलाकाभिद्वा

तावर्जितशाखयोः वरुडकस्तुमातगवेद्यां यौवनकंटके २
वर्तुलेः योवाणिजकोबाडवाग्नौवणिज्यपि वृंदारकः सुरे
पुंसिमनोज्ञश्रेष्ठयोस्त्रिषु ३ अथभ्रमरको भृगेगिरिकेचाल
कांतरे भट्टारको नृपेनाय्यवाचादेवेतपोधने ४ भयानकः
स्मृतो न्याघ्रैरसेराहौभयंकरे भार्याटिकः पुमान्भार्यानिर्जि
तेहरिणांतरे ५ भवेन्मरुत्वकः पुष्यविशेषमदनद्रुमे मं
डोदकं चित्तरागे क्लीबमातर्पणेपि च ६ भवेन्मंडलकं विंदे
कुष्ठभेदे च दर्पणे अथमर्कटकः सस्यभेदेवानरलूतयोः ७
मयूरकोऽप्यपामार्गे क्लीबतुत्याजने पुनः माणवको हारमे
देबाले कुपुरुषेपि च ८ मृष्टेरुको वदान्येपि मिष्टाशिन्यतिथि
द्विषि रतर्द्धिकं स्याद्विवसे सुखस्थानेष्टमंगले ९ राधरेकः
पुमान्सीरेसीरके च धनोपले लालाटिकः प्रभोर्भविदर्शिन्या
श्लेषणांतरे १० कार्याक्षमेलेरवनिकः कथिनो लेखहारके
लेखेषु परहस्तेन — स्वहस्तस्य च लेखके ११ वर्तुल
को नदीभेदे काकनीडे जलावटे विनायकस्तु हेरंबे तादृश्यापि
ध्रेजिनेशुरौ १२ वितुन्नकस्तु धान्याके द्वातामले मयूरके
विशेषकोऽस्त्रीतिलके विशेषयितरिषु १३ विदूषक
श्चादुबटौ परनिंदाकरेऽपि च वैनाशिकः स्यात्सणिके पर
तंत्रोर्णनाभयोः १४ वैदेहको वाणिजके मृद्राद्वैश्याकृतेपि
च वैतालिकः पुमान्वेदिताले चोधकरेऽपि १५ शतानीक
स्तु वृंदे स्यान्मणिराजप्रभेदयोः शालाट्टकः शृंगाले स्यात्सारमे
येवलीमुखे १६ शिलाट्टकः प्रमानद्वेक्षितेपेपरिकीर्तित शृंगा
लिकाशिवायां स्पात्रासादपि पलायने १७ शृंगाट्टकं भवेद्वा
रिकंटके च चतुष्पथैः सन्तानिकापि क्षीरादिसारमर्कटजालके
१८ संदेशिकापि सुचुटीलोदयंत्रविशेषयोः संचारिकात
युगले कुट्टनीघ्राणयोरपि १९ संघाटिकास्त्रियां युग्मे कु

द्विन्यांजलकंटके सुप्रतीकः शोभनांगं भवेदीशानदिग्गजे २०
 अथसैकतिकं मात्रयात्रासंगलसूत्रके नासन्यस्तेक्षपणके
 त्रिषुसंदेहजीविनि २१ सोमबल्कस्तुधवलखदिरंकटफले
 पिच सौगंधिकंतुकल्हारेपद्मरागपिकत्तणे २२ पुल्लिंगोगंध
 पाषाणेसुगंधव्यवहारिणि ॥ कपंच ॥ अनेडसूकमुद्दिष्टः
 शवेवाकृश्रुतिवर्जिते २३ स्यादाच्छुरित कंहासनखराघातभे
 दयोः उपकारिकोपकत्र्यापिष्टभेदेनृपालये २४ कक्ष्यावे
 क्षकट्येषपशुहोतौद्यानपालयोः रङ्गाजीवेकणेखंगेहाः स्थे
 थकटरवादकः २५ खादकेकाचकलशेचलिपुष्टेचजंबुके
 कृमिकंटकेतुचित्रांगविडंगोदुंबरेषुच २६ गोजागरिकंसं
 गलेपुंसिस्यात्कंटकारके चिलमीलिकातुकंठीभेदेखद्यौत
 विद्युतोः २७ अथोजलक रंकः स्यान्मालिकेरफलेऽंबुजे
 शंखेजललतायांचवारिवाहेचकीर्णितः २८ जलतापिकटुल्ली
 सकाकेचीत्ररषयोश्चपुंसिस्यात् नवफलीकास्त्रीनव्येनव
 जातरजोः गनायोच २९ नागवारिक उद्दिष्टेराजकुंजरहस्ति
 पे गणस्थराजगरुडेचित्रमेखलकेपिच ३० स्याद्दीहिराजिक
 कंगुधान्यचीनकधान्ययोः व्यवहारिकास्याल्लोकयात्रासं
 मार्जनीशुदे ३१ शतपर्विकातुदूर्वायांचचायामपियोषिति
 शीतचंपकइत्येषस्यादातर्पणदीपयोः ३२ सुखसंतकउ
 द्दिष्टेवासंत्योमदनोत्सवे स्याद्धेमपुष्पिकासूय्यांचंपकेहेम
 पुष्पकः ३३ ॥ कषट् ॥ ग्राममदुरिका ग्रामयुद्धेष्टंगीज्ञपे
 स्त्रियां मदनशलाकोकासोदीपकेभैषज्यसारिकयोः ३४
 मातुलपुत्रकइत्यपिमामकतनयेफलेचधूर्तस्य वर्णवि
 लोडकएषल्लोकस्तेनेचसंधिचौरेच ३५ सिंदर तिलक
 उक्तोमतंगजेस्त्रीतुकामिन्यां ॥ ॥ इतिकोतवर्गः रैवैकंसमिद्रियो
 पुंसेनेष्टून्येविंदौषिहायसि संवेदनेदेवलोकेकर्मण्यपिनपुंस

कं १ रवद्विः॥ नखीस्त्रीक्रीबयोः शुक्तीनखरेपुंनपुंसकं १
 न्युखः सम्यङ्मानोद्वेचसाम्नः षट्प्रणवेवुच २ प्रेरवापर्यट
 नेप्यम्भगतौसंवेशनांतरे मुखेनिःसरणेच त्रेप्रारंभोपाययो
 रपि ३ संध्यंतरेनाटकादेः शब्देपिचनपुंसके लेखोलेख्येसु
 रेलेखालिपिराजिकयोर्मता ४ रिखाश्वगतिभेदेपिभूकशि
 व्याचनर्तने शंखः केबौनयोषिन्नाभालास्थिनिधिभिन्नस्वे ५
 शारवापक्षांतरेबाहौवेदमागद्रुमांगयोः शिरवाशाखावर्द्धिचू
 डालांगलिक्यग्र मात्रके ६ चूडामात्रेशिरवायांचज्वालायांप्र
 पदेपिच सरवामित्रेसहायेनावयस्यायांसखीमता ७ मुखं
 शर्मणिनाकेचसरवापुर्यांप्रचेतसः॥ रवत्रि ॥ गोमुखं
 कुटिलागारेवाद्यभांडेचलेपने ८ पुंसिमातलिपुत्रेचमहादेव
 गणांतरे त्रिशिरवोराक्षसेक्रीबंनिमूलेमंडलांतरे ९ दुसु
 खः कपिभिन्नागभिदोर्नामुखरेत्रिषु प्रमुखः प्रथमेऽश्वे
 यूरवः किरणेपिच १० ज्वालायामपिशोभायांविशिखस्तो
 मरेशरे विशिरवातुखनिन्यांचरय्यानलिकयोरपि ११ वि
 शारवस्तर्ककेस्कंदेस्त्रियामृक्षेकठिलुके चैशारवोमासभे
 देऽपिमंथानेचप्रकीर्तितः १२ सुमुखस्तादृश्यंतनयेशारवना
 गप्रभेदयोः ॥ रवचतुः॥ भवेदग्निमुखोदेवेविप्रेभल्लात
 केस्त्रियां १३ अथाऽग्निशिरवमुद्दिष्टकुसुंवेकुंकुमेपिच ॥
 लोंगलिक्यारव्यौषधौचविशिल्यायांचयोषिति १४ दूदुले
 रवाः मृतासोमलताशशिकलास्तुच अथबद्धशिरवास्त्री
 स्यादुच्चदायांशिशोत्रिषु १५ महाशंखोमानुषास्थिसंख्या
 भेदालिकेषुच भवेद्वाघ्रनखंकंदगेधद्रव्यविशेषयोः १६
 नखक्षतांतरेक्रीबंशिलीमुखोऽलिकांडयोः शशिलेखा
 कलाभागेगुडचीवृत्तभेदयोः १७ भवेत्स्वस्तिमुखोलेखे
 ब्राह्मणेवंदिनित्रिषु ॥ रवयंच ॥ मलिनसुखाः ग्नोगो

लांगूलेपुंसि त्रिषु चूरे १८ शीतमयूरवश्वंद्रेषु नसारे चापि
 पुल्लिंगः सर्वतोमुख उग्रैश्चक्षेत्रज्ञब्रह्मणोः पुमान् १९ नपुं
 सके तु पानीये सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ॥ ॥ इति रवांतवर्गः ॥
 ॥ गैकं ॥ गौः स्वर्गे च बलीवदं रश्मौ च कुलिशे पुमान् ॥
 स्त्री सौरमेयी हृग्वाणदिग्वाग्भूष्वपुभूम्नि च ॥ गहिः ॥
 अगः स्यान्नगवत्पृथ्वीधरपादपयोः पुमान् अंगंगात्रे प्रती
 कोपाययोः पुंभूम्नि नो वृत्ति २ क्रीबैकत्वे त्वप्रधाने त्रिष्वंग
 वति चांति के दृगः स्याद्दुते ज्ञाने जंगमे गितयोरपि ३ ख
 गः सूर्ये ग्रहे देवमार्गणे च विहंगमे खड्गो गंडकं मृगासि शु
 द्धभेदेषु गंडके ४ गोगस्तु गंगासंभूते त्रिषु भीष्मेषु देषु मा
 न् चैगस्तु शोभने दक्षे टे गो रथी स्यात्त्वनित्रके ५ खड्ग
 भेदे च जंघायां त्यागे दाने च वर्जने तुंगी निशावर्चवयोः पुन्ना
 गनगयोः पुमान् ६ उन्नते त्रिषु दुर्गो मानी ल्योः स्त्री दुर्गमे त्रि
 षु नागे नपुंसकं रंगे सीसके करणो तरे ७ नागः पन्नग
 मातंगक्रूराचारिषु तोयदे नागके सरपुन्नागनागदंतकमुः
 स्तके ८ देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः पिंगा
 गोरोचनादिषु नालिकाचंडिकासु च ९ पिंगी शम्यां पिशंगे
 नाबालके तु नपुंसकं पूगस्तक्रमुके वृंदे फलसारेऽभिधेयव
 त् १० नदीभेदे मलप्वां स्त्री भंगो जयविपर्यये भेदरे गतरंगे
 पुभंगा सस्यातरे स्त्रियां ११ भंगश्चीयो निवीर्येच्छाज्ञानवैराग्य
 कीर्तिषु माहात्म्यैश्चर्ययत्नेषु धर्ममोक्षे च नारवौ १२ भागो
 रूपार्द्धके भाग्ये कदेशयोर्भृगुः पुमान् सुनौ हरे तदेषु क्रेभृंगो
 धूम्याटपिंगयोः १३ मधुव्रते भृंगराजे पुंसि भृंगी गुडत्वचि ॥
 भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयोरपि १४ पालने व्यवहारे
 च योषिदादिभृतावपि मार्गो मृगमदे मासप्रभेदेऽन्वेषणाध्व
 नोः १५ मृगः पशौ कुरंगे च करि नक्षत्रभेदयोः अन्वेषणे

चपाज्वायांभृगीतुवनितातरे १६ शुगो रथहलाद्यगेनद्वयोस्तु
 कृतादिषु शुग्मेहस्तचतुष्केपिबृह्मिनामौषधेःपिच १७ योगोऽपू
 र्वाश्रयसंप्राप्तौसंगतिध्यानयुक्तिषु वपुःस्थैर्येप्रयोगेचविष्कंभादिषु
 भेषजे १८ विश्रब्धघातकेद्रव्योपायसन्नहनेष्वपि कर्मणेपिचरं
 गोनारागेनृत्येरणक्षितौ १९ अस्त्रीत्रपुणिशरास्तुमात्सर्येलोहि
 तादिषु क्लेशादावतुरागेचगांधारादौनृपेपिच २० रोगानुसौषधे
 व्याधौलंगस्तुसंगविद्भयोः स्निग्धेचिन्द्रेऽनुमानेचसारव्योक्तप्रकृ
 तावपि २१ शिवमूर्तिविशेषेपिमेहनेपिपुंसक व्यंगोभेके
 चहीनांगेवंगंसीसकरंगयोः २२ वार्त्ताकेपिचकार्पासेपुंभूम्नि
 नीवृंदंतरे वल्लुस्याच्छगलेपुंसिसुंदरेचाभिधेयवत् २३ वेगो
 जवेप्रवाहेचमहाकालफलेपिच शार्ङ्गः कार्मुकमात्रेपिविष्णोर
 पिशरासने २४ शृंगो वटाः स्नातकयोः पर्कट्यामपिचास्त्रियाम्
 शृंगं प्रभुत्वेशिवरेचिन्द्रेकीडांबुयंत्रके २५ विषाणोत्कर्षयो
 श्राथशृंगः स्यात्कूर्चशीर्षके स्त्रीविषायांस्वर्णमीनभेदयोर्ऋ
 षभौषधौ २६ सर्गस्तुनिश्चयाध्यायमोहोत्साहात्मसृष्टिषु ॥
 ॥ गत्रिः ॥ अयोगोविधुरेकूटेविश्लेषेकठिनोद्यमे २७ अनेगो
 मदनेनंगमाकाशमनसोरपि अपांगस्त्वंगहीनेस्यान्नेत्रांतेतिरु
 केपिच २८ आभोगोवरुणलत्रेपूर्णतायत्नयोरपि आयोगो
 व्यापृतौगंधमाल्योपहारबोधयोः २९ आशुगो मारुतेबाणे
 पुद्गेगक्रमुकीफले उद्वेगो प्युद्धाहुलकोद्वेजनोद्गमनेषुच ३०
 उत्सर्गः पुंसिसामान्येन्यायेचत्थागदानयोः कलिंगपूतिकरजे
 धूम्यादेभूम्निनीवृति ३१ नद्वयोः कौटजफलेमहिलायांतुयोपि
 ति कालिंगो भूमिकर्कारौदंतावलभुजंगयोः ३२ कालिंगी
 राजकर्कट्यांचक्रांगो मानसौकसि चक्रांगी कटुरोहिण्याजि
 ह्मगोः हौचमंदगे ३३ तडागोः स्त्रीजलाधारविशेषेयंत्रकू
 टके तातगुः सुद्रतातेनाजनकस्यहितेतिषु ३४ त्रिवर्गोऽथ

र्मकामार्थेस्त्रिफलायां कटुत्रिके वृद्धिस्थानस्येसत्वरजस्त
 मसि चेष्यते ३५ तुरगी चाश्वगंधायां तुरगश्चित्तवाजिनोः
 धारंगोऽसौ च तीर्थे च नरंगस्तु वरंडके ३६ मेहनेन द्वयोश्चा
 यनारंगः पिप्पलीरसे यमजप्राणिनिविटे नागरंगद्रुमेऽपि च
 ३७ निषंगः संगते तूणे निसर्गरूपसर्गयोः नीलगुः स्यात्कृ
 मोपुंसि भस्मराल्यां तु योषिति ३८ पत्रांग नद्वयोर्भूर्जपद्मकेरक्त
 चंदने पद्मगश्चौषधीभेदे तथैव पवनाशने ३९ प्लवगो वानरेभे
 के सारंगौ चोष्णादीधितेः परगः सुमनोरेणौ धूलिस्तानीययोरपि ४०
 गिरिप्रभेदे विख्याता तु परागे च चंदने प्रयागस्तीर्थभेदे स्याद्यज्ञेश
 तमखाश्वयोः ४१ प्रयोगः कर्मणेऽपि स्यात्प्रयुक्तौ च निदर्शने पतं
 गः शलभेशालिप्रभेदे पक्षिस्तूर्ययोः ४२ क्लीवं सुते प्रियंगुः स्त्रीरा
 जिष्ठा कणयोरपि फलिण्यां के गुसस्ये च पुन्नागस्तु सितोत्पले ४३
 जाती फले नरश्रेष्ठे पांडुनागे दुग्धे च वरंगं योनिमातंगमस्तकेषु
 गुडत्वचि ४४ भुजंगो हौचपि गोच मातंगः श्वपचे गजे मृदे गः
 पट्टे घोषेरक्तो गस्तु मही सुते ४५ कं पिल्ले स्त्री तु जीवंत्यां क्लीवं
 विद्रुमधीरयोः रथ्याङ्गं नद्वयोश्च केनाच कांगविहंगमे ४६
 वातिगः पुंसि भंटाक्यां धातुवादिनिचान्यवत् विहंगस्त्रिष्व
 भिद्वे स्यात्कृमिघ्ने पुन्त्रपुंसकं ४७ विसर्गस्तु पुमान्दाने त्या
 गे च मलनिर्गमे विसर्जनीयेष्ययनभेदे पिचविभावसोः ४८
 विहंगस्तु त्रिलिंगः स्यादाशुगे च विहंगमे सर्वगं सलिले क्ली
 वं सर्वगः शंकरे विभौ ४९ संभोगस्तु पुमान्भोगे सुरते
 जिनशासने सारंगः पुंसि हरिणे चातके च भतंगजे ५०
 शबले त्रिषु द्वे मांगो गरुडे परमेष्ठिनि ॥ गचतुः ॥ ॥
 ॥ स्यादपवर्गस्त्यागे मोक्षकार्यावसानसाफल्ये ५१ ॥
 अभिषंगो न पुंलिंगः पराभवाक्रोशशपथेषु ईहामृग
 स्तु पुंसि स्यात्कोकरूपकभेदयोः ५२ ॥ ॥ ॥

५२ उपशगस्तुपुंसि स्याद्वाहुग्रस्ताः कंचंद्रयोः दुर्नयेग्रहक
ल्लोलेव्यसनेपिनिगद्यते ५३ उपसर्गः पुमान्नोगभेदोप
वयोरपि कटभंगस्तुशस्यानाहस्तछेदेनृपात्यते ५४ छ
त्रभंगोऽपिवैधव्ये स्वातंत्र्यनृपनाशयोः दीर्घाध्यगः पुमान्
द्वेलेख्यहारेतुभेद्यवत् ५५ मल्लनागोऽभ्रमातंगेवात्स्या
यनमुनावपि समायोगस्तुसंयोगे समवाये प्रयोजने ५६
संप्रयोगो रतेपि स्यादन्वितौ कर्मणेपि च ॥ गपेच ॥ ॥ क
थाप्रसंगो वातूले विषवैद्ये च वाच्यवत् ५७ नाडीतरंगः
काकोले हिंडके रत हिंडके इति गंतवर्गः ॥ घैकं ॥ घोघं
टायां घर्घरेनास्त्रियातुकां चिघातयोः ॥ ॥ घट्टिः ॥ अघंतु
व्यसने दुःखे दुरिते च न पुंसकं १ अर्घः पूजाविधौ मूल्ये प्यु
हः स्याद्देहजानिले अगौ हस्तपुटेशस्तेष्वोघो वेगे जलस्य च
२ वंदे परंपरायां च द्रुतं नृत्योपदेशयोः मघा मघी च नक्षत्रे
धान्यभेदे यथाक्रमे ३ मघो ह्रीपांतरे मेघो मुस्ता जलदयोः पु
मान् मोघा स्त्रीपादलायां स्याद्हीननिष्कलयोस्त्रिषु ४ ल
घुरगुरौ च मनोज्ञे निःसारे वाच्यवत्क्लीवं शीघ्रे च कृष्णागुरुणि
पृक्कानामौषधौ तु स्त्री ५ श्लाघास्त्रियां प्रशंसायां परिचर्या
भिलाषयोः ॥ घत्रिः अनघो निर्मला पापमनोज्ञे च भिधेयवत्
६ असो घंसफले वाच्यवत् स्त्री पश्या विडंगयोः उल्लाघो
पिशुचो रुष्मेदक्षनी रोगयोस्त्रिषु ७ काचिघः कांचनेपि स्या
च्छेमंडे मूषकेपि च निदाघो ग्रीष्मकाले स्यादुष्मस्वेदांबुनो
रपि ८ पलिघः काचकलशे घटे प्राकारगोपुरे परिघो योग
भेदेऽस्त्रविशेषे र्गलघातयोः ९ प्रतिघः प्रतिघाते स्यात्क्रोधे
पिपरिकीर्तितः महार्घं स्तुमहामूल्ये त्रिषु स्यात्लावके पुमा
न् १० सर्वाघो गुरुभेदे च सर्वसन्नहने पुमान् ॥ इति घां
तवर्गः ॥ डैकं ॥ डः पुमान्विषये ख्यातः स्पृहाया विषयः

स्यच दूतिद्वान्तवर्गः ॥ चैवं ॥ चश्चंदेशपुमानुक्तः कच्छ
 पेचंद्रचौरयोः चद्विः अर्चा पूजाप्रतिमयोः कचः केशेगुरोः
 सुते १ बंधेषुष्कत्रणेपुंसिकरिण्यानुकचा स्त्रियां काचः
 शिक्येमणौनेत्रेरोगभेदेमृदंतरे २ कांचीस्यान्मेखलादाम्नि
 प्रभेदेनगरस्यच कूर्चमस्त्रीभुवोर्मध्येकठिनश्मश्रुकैतवे
 ३ कौंचोद्दीपविशेषस्यात्पक्षिपर्वतभेदयोः चर्चाचिंतास्था
 सकयोश्चर्चिकायांतुयोषिति ४ चंचानुनलनिर्माणेतृणनि
 र्मितपूरुषे चंचू स्त्रोठ्यांस्त्रियापुंसिगोनाडीकेव्यडंबके ५
 त्वकूरस्त्रीचर्मणिवल्केचगुडत्वचिविशेषतः न्यङ्गीचनिम्न
 योनीचः पामरेवामनेपिच ६ प्राच्छब्दोदिशिदेशेचकालेच
 वाच्यलिंगकः पित्तुर्नकुष्टभेदेचकर्षेतूलेसुरांतरे ७ मोचः
 शोभाजनेपुंसिमोचा शात्मलिरंभयोः रुचिः स्त्रीदीप्तोशोभाया
 यभिष्वंगाभिलाषयोः ८ रुक्स्त्रीशोभाद्युतीलासुवचः कीरेच
 चौषधी शारीकायांचवाग्वाचभारत्यांवचनेस्त्रियो ९ वीचिः
 स्वल्पतरंगेस्यादवकाशेमुखेद्वयोः शचींद्राण्यांशतावर्षांत
 थारुनीकरणांतरे १० शुचिर्ग्रीष्माग्निभृंगारेष्वाषाढेसुद्धमेत्रि
 णि ज्येष्ठेचपुंसिधवलेषुद्धेनुपहतेत्रिषु ११ सूचीतुसीवनद्र
 ज्येष्ठ्यांगिकाभिनयांतरे ॥ ॥ चत्रि ॥ ॥ उदग्दिग्देशकाले
 पुवाच्यवन्नितयेऽव्ययं १२ कणीचीपुष्पितलतागुंजयोः शक
 टेस्त्रियां कवचोर्गर्दभांडेचसन्नादेपटहेपिच १३ ककचः
 करपत्रेः स्त्रीग्रंथिलारव्यतरौपुमान् नमुचिस्तुपुमान्दैत्यभेदे
 कुसुमकार्मुके १४ नाराच्येषणिकायांनालोद्वाणांबुहस्ति
 नोः प्रपंचः संचयैपिस्याद्विस्तारेचप्रतारणे १५ प्रत्यग्दिग्दे
 शकालेषुवाच्यवन्नितयेऽव्ययं मरीचिर्मुनिभेदेनागभस्तावन
 पुंसकम् १६ मारीचोरससोभेदेकक्कोलेयाजकह्निजे मारीची
 देवताभेदेविपेची केलिवीणयोः १७ विकचः क्षपणेकेतोनाके

शेष्कृतितेऽन्यवत् विरिचिर्नाविरिचश्चवेकुंठेपरमेष्ठिति १८
 संकोचोमीनभेदेस्यात्त्वधेक्लीबंतुकुंठुमे सम्यक्स्याद्वाच्य
 लिंगंतुमनोज्ञेसंगतोपिच १९ ॥ चचतुः ॥ जलसृचिःकंक
 त्रोटिमत्स्यशृंगाटयोरपि शिशुमारेचपुल्लिंगोजलौकायांतुयो
 षिति २० मलिम्लुचोमासभेदेचौरज्वलनयोऽपुमान् ॥ चपं
 च ॥ रतनारीचो नारीणांसीत्कारेचशुनिस्मरे २१ इति चोत
 वर्गः ॥ ॥ छैकं ॥ छाछादनेस्त्रियांख्यातानिर्मलेन्यवदिष्यते ॥
 ॥ ॥ छट्टिः ॥ अछःस्फटिकभल्लुकमिर्मलेष्वछमव्ययम्
 १ आभिमुरव्यथकछःस्यादनूपेतुन्नकडुमे नौकांगेपुंसिबारा
 ह्यांचीरिकायांचयोषिति २ स्यादुछःस्तवकेस्तत्रेहारभेदक
 लापयोः पिछाप्रगछटाकोशमोचाशात्मलिवेष्टके ३ भक्त
 सभूतमंडेचपंक्तावश्चपदामये स्त्रियांपुंसितुलांगूलेनद्वयोर्बह्व
 चूडयोः ४ पुछःपश्चात्प्रदेशेस्याल्लांगूलेपुछमिष्यते म्लेच्छः
 पामरभेदेचपापरक्तेऽपभाषणे ५ ॥ ॥ छचतुः ॥ महाकछ
 स्तुपुंसिस्थात्समुद्रेचप्रचेतसि ॥ इति चोतवर्गः ॥ जैकं जोना
 मृत्युजयेजन्यांतातमात्रेजनार्दने जूस्त्वरगमनेप्रोक्तासामा
 न्यगमनेस्त्रियाम् १ जूराकाशसरस्वत्यांपिशाच्याजवने
 स्त्रियाम् ॥ ॥ जट्टिः ॥ अजश्चागेहरिव्रत्सविधुस्मरन्पेदरे
 अज्जोस्त्रीशंखेनानिचुलेधन्वन्तरोचहिमकिरणे क्लीवपद्मे
 यानिस्त्रीसमभूमौचसंग्रामे ३ ऊर्जस्तुकार्त्तिकोत्साहबले
 पुप्राणनेपिच कैजःकेशेविरिचेत्रकजंपीयूषपद्मयोः ४
 कुजाकास्यायनीदेव्यांकुजो नरकभौमयोः कुज्जोवृक्षप्रभे
 देनान्पुञ्जेस्याद्वाच्यलिंगकः ५ कुंजोःस्त्रियांनिकुंजेपिहनौ
 दंतैपिहस्तिना खंजाछंदःप्रभेदेस्त्रीकुटिलांघ्रौतुवाच्यवत् ६
 खजांमयेप्रहस्तेऽथखजुःकीटांतरेस्मृताखजूरीपादपेकंङ्गां
 जोमानेमतंगजे ७ वास्तुनस्थानभेदेपिगंजाखनौसुराग्रहे

गंजः स्यात्सुसिरीढायां भांडागारे तु न स्त्रियां ८ गुंजा तु का
 कचिंचायां पटहेचकलध्वनौ द्विजः स्याद्वाह्यणसत्रवैश्यदेतां
 दुजेषु ना ९ द्विजा भार्ग्योदरेणौ च ध्वजः स्याच्छैंडिके पुमान्
 न स्त्रियां तु पताकायां खट्वांगे मेद्वचिन्दयोः १० निजं स्वीये च नि
 ले च न्युज्जो दर्भमयस्तुचि कर्मरंगफले क्लीवं कुब्जाधो मुखः
 योस्त्रिषु ११ प्रजालोके च संताने पिंजातूलहरिद्रयोः बले क्ली
 वं वधे पुंसि व्याकुले त्रिष्वथो भुजा १२ द्वयोर्बाहौ करे मर्जः स्त्री
 शुद्धौ धावके पिच रजोरणौ परागे स्यादार्तवेच गुणांतरे १३
 रज्जुर्वेण्यां गुणे योषिद्राजिः स्त्रीपंक्ति लेखयोः रुजारेगे च भं
 गेशलाजः स्यादार्द्रतंडुले १४ नपुंसकमुशीरेथ स्त्रियां पुंभूम्नि
 चासते ब्रजो गोष्ठाध्ववृंदेषु व्याजो निःस्वनपक्षयोः १५ वेगे
 पुमानथ क्लीबे घृतयज्ञान्मवारिषु व्याजशक्येः पदेशेऽथ बी
 जमंकुरकारणे १६ हेतुतत्त्वाधानश्रुके सर्जुर्वणिजि विद्युति
 स्त्रियां स्वंजो विधौरुद्रे स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः १७ क्लीवं रक्तेः
 शर्मेजः स्यात्सन्नद्धे संभृते त्रिषु ॥ जत्रि ॥ अंडजामृगना
 भौ स्यात्सरटेः द्वौ खगे द्वये १८ अंगजं रुधिरे नंगकेशपुत्र
 गदेषु ना अंबुजो निचुले पुंसि कमले तु नपुंसकम् १९ अ
 सूक स्याद्योगभेदे नारक्तेऽपि स्यान्नपुंसकम् कंबोजो हस्तिभे
 देऽपि शिखदेशविशेषयोः २० करजस्याह्वाघ्नखे करं जनख
 योः पुमान् कारुजः शिल्पिनां चित्रे वामलूरे गजार्भके २१ कां
 बोजोऽश्वोत्तरे सोमवल्के पुन्नागपादपे कांबोजीमाषपर्ण्यां
 च बलशखिरेऽस्त्रियां २२ कुटजो वृक्षभेदे स्यादगस्त्यद्रोण
 योरपि गिरिजं त्वभ्रकेऽपि स्याच्छिलाजतुनि शैलजे २३ लोहे
 पि गिरिजा गौरीमातुलुंग्योश्च योषिति जलजं कमलेशं खे
 नीरजं कुष्ठपद्मयोः २४ परंजस्तैलयंत्रे स्याच्छुरिकाफलफे
 नयोः बलजं गोपुरक्षेत्रेशस्य संगरयोरपि २५ बलजाव

योपायांयूय्यामथवणिकृस्त्रियांवणिज्यायांपुमान्वाणिज्यके
चकरणोतरे २६ बाहुजःसत्रियेकीरेस्वयजाततिलेपिच भू
मिजोनरकेंगारेसीतादेव्यांतुभूमिजा २७ वनजामुद्रप
ण्यानामुस्तकेक्लीबमंबुजे सहजस्तुनिसर्गेनासहोत्थेपुनर
न्यवत् २८ समजःपशुवृंदेनाविधिनेतुनपुंसकं सामज
स्तुगजेपुंसिसामोत्थेपुनरन्यवत् २९ हिमजातुशचीगौर्योः
पुंसिमेनाकपर्वते ॥ जचतुः ॥ अहिभुगूबर्हिणेतास्येपुंसि
काश्मीरजंपुनः ३० कुष्टकुंकुमयोःक्लीवेतिविषायांतुयोषिति
क्षीराब्धिजंतुसामुद्रलवणेमौक्तिकेपिच ३१ पुमांस्तुपारकि
रणेकमलायांतुयोषिति ग्रहराजोरवौचंद्रेजघन्यजःकनीय
सि ३२ वृषलेहिजराजस्तुचंद्रेःनतेगरुत्तमि धर्मराजोयमे
बुद्धेपुधिष्ठिरनृपेपुमान् ३३ भरद्वाजोशुरोःपुत्रेव्याघ्रादारव्य
विहंगमे भारद्वाजावनकार्पास्यानाद्रोणऋषिभेदयोः ३४ अ
थभृंगराजउक्तःपक्षिविशेषंचमार्कजेभ्रमरे यक्षराटपुंसि
धनदेमल्लानारंगचत्वरे ३५ राजराजःकुबेरेपिसावैभौमे
सुधाकरे ॥ ॥ जपंच ॥ ॥ ऋषभध्वजएषोपिशंकरेचाहं
दंतरे ३६ मुनिभेषजमागस्त्यहरीतक्याचलंधने ॥ इतिजो
तवर्गः ॥ जैकं ॥ झोझं टीशेसुरगुरौदैत्यराजेध्वनावपि ॥
झाहि ॥ झंझावातेतारवायोनष्टेपिकीर्त्यतेबुधैः झंझाध्वनि
विशेषेचस्यादंबुकणवर्षणे ॥ इतिझांतवर्गः ॥ जैकं ॥
जःपुमान्त्व्याहूलीवर्दंशुकेचाममतावपि झोब्रह्मबुधविहू
त्सुस्यादजो जडमूर्खयोः १ प्रज्ञस्तुपडितेवाच्यलिंगोबुधोच
योषिति राज्ञोराजप्रियायांचभार्यायांभास्करस्यच २ ॥ सेज्ञा
नामनिगायत्र्यांचेतनारवियोषितोः अर्थस्यसूचनायांचहस्ता
द्यौरपियोषिति ३ ॥ जन्नि ॥ कृतज्ञःकुक्कुरेपुंसिमर्यादि
न्यभिधेयवत् क्षेत्रज्ञआत्मनिष्ठेकेदैवज्ञोगणकेपुमान् ४

दैवज्ञेक्षणिकायांस्त्रीसर्वज्ञःशिवबुद्धयोः॥ इति ज्ञातचर्गः
 ॥ ॥ टैकं ॥ टः पुमाब्जामनेपादेनिःस्वनेपिक्वचिन्मतः॥ ॥
 टट्टि॥ ॥ अट्टंभक्तेचपुष्केनाक्षौमेऽत्यर्थेऽहंतरे १ दृष्टमा
 शंसितेपिस्वात्पूजितेप्रेयसिनिषु सप्ततंतौपुमान्क्रीवेसंस्का
 रेकृतुकर्मणि २ दृष्टिर्मताऽभिलाषेपिसंग्रहश्लोकयागयोः
 कटःश्रोणोद्भयोःपुंसिकिलिंजेऽतिशयेशिरे ३ समयेगजगंडे
 चपिप्पल्यांतुकटीमता कटुस्त्रीकटुरोहिण्यांलताराजिक
 योरपि ४ नपुंसकमकार्यस्यात्पुल्लिंगेरसमात्रके त्रिषुतह
 त्सुगंध्योश्चमत्सरेपिखरेपिच ५ कटुंतुगहनेकच्छेकुटुंरोद
 नरावयोः कुटःकोटेपुमानस्त्रीघटेस्त्रीपुंसयोरुहे ६ कु
 टीस्यात्कुंभदास्यांचमुखायांचित्रगुच्छके कूटोऽस्त्रीनिश्चले
 राशौलोहमुदूरदंभयोः ७ मायाद्रिशृंगयोस्तुच्छेसीरावयव
 येत्रयोः अमृतं चाथकृष्टिस्त्यादाकर्षेस्त्रीबुधेपुमान् ८ कोटिः
 स्त्रीधनुषोऽग्रेऽश्रीसंख्याभेदप्रकर्षयोः रत्नटोऽधकूपकफयोःप्र
 हारांतरदंकयोः ९ रत्नाटिस्त्वसद्गृहेपिस्वात्किणेशवरथेस्त्रियं
 खेटःकफेग्रामभेदेचर्मण्यस्त्र्यर्वतित्रिषु १० अथगृष्टिःसरु
 त्सूतगवीवदरयोस्त्रियाम् घटःसमाधिभेदेभशिरःकूटकुटेषुच
 ११ घटाघटनगोष्ठीभघटनासुचयोषिति घृष्टिःस्त्रीघर्षणस्य
 दूविष्णुक्रांतासुनाकिरौ १२ द्यौटा तुवदरीपूगवृक्षयोरपिये
 षिति चटुश्चाटौपिचिंटेचव्रतिनामासनेपुमान् १३ जटाल
 ग्नकचेमूलेमांस्यां प्लक्षेपुनर्जटी जुष्टंतुक्लीबमुच्छिष्टेसेवि
 तेवान्यलिंगकं १४ झाटोनिकुंजेकांतारेव्रणादीनांचमार्ज
 ने तटंनपुसकंक्षेत्रेप्रतीरेतुतटीत्रिषु १५ त्वष्टापुमान्देव
 शिल्पितक्ष्योरादित्यभिद्यपि त्रुटिःस्त्रीसंशयेस्वल्पेसूक्ष्मे
 लाकालमानयोः १६ त्रोटिःस्त्रीकटुफलेचंचांखगेमीनां
 तरेऽपिच दिष्टुंदैवेपुमान्कालेदिष्टिर्मृत्युरिमाणयोः १७

स्त्रियां हृष्टिस्त्रियां ब्रह्मैलोचने दर्शनेऽपि च धटो दिव्यतुलायास्या
 कुटी चीरे च वाससः १८ नटी नल्यौषधे स्त्री स्यात् शैलूषाशो
 कयोः पुमान् पटश्चित्रपटे वस्त्रेः स्त्री प्रिया लड्डु मे पुमान् १९ प
 टुर्दंष्ट्रे च नीरोगे च तुरेऽप्यभिधेयवत् पटो लेतु पुमान् क्लीबे छत्राल
 वणयोः अपि २० पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च बधने चतुर्थ्ये
 च राजादिशासनांतरपीठयोः २१ पटिः स्त्री पटभेदे स्याद्वागुलो
 कुम्भिकादु मे पुष्टिः स्त्री पोषणे वृद्धौ फटा तु फणदंतयोः २२ व
 टी त्रिषु गुणेषु सि स्यान्व्यग्रोधकपदयोः भटः स्यात्पुंसि वीरे च वि
 शेषे पामरस्य च २३ भृष्टिः स्याद्भर्जनेऽन्यवाटिकायां च योषि
 ति स्त्रिष्टं त्रिष्वव्यक्तवाचि स्लाने मुष्टिर्द्वयोः फले २४ बद्ध
 पाणौ त्सरो यष्टिः पुंसि स्यात्तुजदंडके द्वयोर्हारलताभार्ग्योर्मधु
 काशस्त्रभेदयोः २५ रिष्टं क्षेमाशुभाभावे पुंसि खड्गे च फेनि
 ले रिष्टिः खड्गेनाशुभे स्त्री लाटो देशांतरेऽशुके २६ वाटो मा
 गेरुति स्थाने स्यात्कुटी वास्तुनोः स्त्रियां विटोऽद्वैलवणेऽपि द्वे मू
 षिके रवदिरेऽपि च २७ विष्टिः स्त्रिषु कर्मकरेऽन्याज्वेतनकर्मसु
 व्युष्टिः फले समृद्धौ स्त्री व्युष्टं कल्पेऽत्रिषूपिते २८ सटा जटाके
 सरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः व्याप्ते त्रिषु स्फुटिर्योऽपि स्यादस्फोटा
 मयेऽपि च २९ निर्भिन्नवर्कटीशस्येऽपि स्यात्सृष्टं तु निर्मिते सु
 क्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु सृष्टिस्तु निर्मितौ ३० स्वभावे चापि क
 थिता हृष्टो रोमांचितेऽपि च जातहर्षे प्रहसिते विस्मितेऽप्यभिधेयव
 त् ३१ दत्रि ॥ अवटः स्यात्खले मर्ते कूपे कुहकजीविनि अरिष्टो
 लमुने निंबे फेनिले काककंकयोः ३२ अरिष्टमशुभे तत्रेऽस्तिका
 गारभासवे शुभे मरणचिह्ने चादिष्टमादेशिते त्रिषु ३३ आशतो
 च्छिष्टयोः क्लीबमुत्कटस्तीव्रमतयोः उद्धटः कच्छपैश्वर्यकर्कटो
 विहगांतरे ३४ राशिभेदे कुलीरे ववालूक्यां शाल्मली फले क
 र्टटः करहाटे स्यात्पंकपंकारयोः अपि ३५ करटो गजगंडे स्या

कुसुंभेनिद्यजीवने एकादशाहादिश्राद्धेदुर्दुरुद्धेपिवायसे ३६
 कुरटोवाद्यभेदेषकार्पटोजंतुकार्षिणोः कीकटःरुपणेनिः
 स्वेत्रिषुपुंभूम्निनिवृत्ति ३७ कुरुटोदारुपुत्र्यांनाझिंटीम्लानप्रभे
 दयोः कुकुट्यनृतचर्यायांपुंसिस्त्र्याच्चरणायुधे ३८ निषादशू
 द्रयोःपुत्रतणोल्कायांचकुकुभे कुनटीमनःशिलायांनैपाल्या
 मपियोषिति ३९ कृपीटमुदरेतोषेकेशटोद्वर्ज्यजोत्कटे चर्पटः
 स्फारविपुलेचपेटेपर्वटेपिच ४० चक्राटोविषवैद्येपिधूर्तदीनारयो
 रपि चिपिटःस्वाद्यभेदेनान्निषुपिटितविस्तृते ४१ चिरिंटीतुसु
 वासिन्यांस्याद्वितीयवयःस्त्रियां जकुटंवार्ताकुपुष्येजकुटोमल
 येशुनि ४२ त्र्यंकटंशिक्यभेदेपिधौतांजन्यांचनद्रयोः त्रिकूटे
 सिंधुलवणेत्रिकूटःपर्वतांतरे ४३ त्रिपुटामल्लिकायांचसूक्ष्मे
 लान्निवृत्तोःस्त्रियां सतीनकेचतीरेचत्रिपुटःसमुदाहृतः ४४ द्रो
 हाटःकश्चित्तोगाथाप्रभेदेमृगलुब्धके वैडालव्रतिकेचाऽधाराट
 श्वातकाश्वयोः ४५ निर्दटस्तुदयाशून्येकश्चित्तोनिष्प्रयोजने प
 रापवादरक्तेचवाच्यलिंगोयमिष्यते ४६ निष्कूटस्तुगृहोद्याने
 स्यात्केदारकपाटयोः ॥ पर्वटी नूतनफलेपूगादेःपुष्पपादपे ४७
 परीष्टिःपरिचर्यायांप्राकाम्येऽन्येषणेस्त्रियां पर्यटंपिष्टभेदेस्या
 सर्पटोभेषजांतरे ४८ पात्रटःकर्परेपुंसिदेशेस्यादभिधेयव
 त् पिच्चटोनेनारोगेस्यात्कूबंसीसकरंगयोः ४९ वरटाद्रयो
 र्वरट्यांस्त्रीहंस्यांचतत्पतौपुमान् बर्बटीपण्यपोषायांत्रीहि
 भेदेचयोषिति ५० वेकटःस्याद्वैकटिकेमत्स्यभेदेचयूनिच
 भावाटोभावकेसाधुनिवेशेकामुकेनटे ५१ भाकूटःशैल
 द्रुषयोभेदेस्यादथमर्कटी करंजमिच्छूकशिल्योःपुंसिवान
 रलूतयोः ५२ मोचाटःकृष्णजीरेचरंभास्त्रिमलयोद्भवे मो
 रटंतुभवेदिषुमूलांकोठप्रसूनयोः ५३ सप्तरात्रोत्परीरेमू
 र्विकायांतुमोरटा वर्णाटोगायनेचित्रकरेस्त्रीकृतजीवने ५४

विकटा वज्रवाराह्यान्निपूरुषिकरालयोः शाकटेशकटस्येदमि
त्यर्थतस्यबोद्धरि ५५ शैलादोदेवलोसिंहेशुकुकाचकिरातयोः
संसृष्टं त्रिषु संसर्गे संशुद्धे वसनादिना ५६ टचतुः ॥ उचिं
गदस्तृणगडमत्स्येकोपनपूरुषे करहाटः शिफाकदेपद्मस्यम
दनद्रुमे ५७ स्यात्कार्येपुटः रूपणोन्मत्तानर्थकरेषुच काम
कूटस्तुवेश्याया प्रियविभ्रमयोः पुमान् ५८ कुटन्मटंतु कैव
र्त्तौ मुस्तकेपुंसिशोणके कुंडकीटस्तु चार्वाकवचनाः भिक्षुपू
रुषे ५९ पतितब्राह्मणीपुत्रदासीकामुकयोरपि खड्गारीटस्तु
फलकासिधारव्रतधारिणोः ६० गाढसुष्टिः रूपणनारूपणे
त्वभिधेयवत् चक्रवाटः क्रियारोहेपथ्यं ते च शिखातरौ ६१
चतुःषष्टिः कलासंख्याभेदयोर्वह्नुचिस्त्रिंशं नारकीटोऽश्व
कीटस्यात्स्वदत्ताशाविहंतारि ६२ परपुष्टः परभृते वारनार्योतु
योषिति प्रतिष्ठाष्टं मते गुह्ये द्विराष्टत्वाचकार्यते ६३ प्रतिसृष्टः
प्रेषिते स्यात्प्रत्यारव्याने च वाच्यवत् वर्कराटो कटाक्षे स्यात्तरुणादि
त्परोचिषि ६४ नारीपयोधरोत्संगकांतदंतनखक्षते शिपिवि
ष्टस्तुखलतौ शिवे दुश्चर्मणि स्मृतः ६५ अथश्रुतिकटः प्राचल्लो
हेः हौपापशोधने ॥ टपंच ॥ दशनोच्छिष्टः पुंसि स्यान्नि
श्वासाधरचुवयोः ६६ ॥ इति टोतवर्गः ॥ ठैकं ॥ ठोमंडले
चंद्रबिंबेशून्ये च लोकागोचरे ॥ ठट्टि ॥ कठोमुनौ तदमव्यातवे
दाध्येतज्ञयोः स्वरे १ कंठोगले सन्निधाने ध्वनौ मदनपादये का
ष्ठादारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयो २ स्थानमात्रे दिशि च स्त्री
दारुणि स्यान्नुपसकं कुष्ठं रोगेषु कृते स्त्रीकुंडो कर्मण्यमूर्खयो
३ कोष्ठः कुसूले चात्मीये मध्ये कुक्षौ गृहस्य च गोष्ठं गोस्थानके
गोष्ठी सभा संलापयोः स्त्रियां ४ ज्येष्ठः श्रेष्ठः तिवृद्धे च त्रिषु मासां
तरे पुमान् ज्येष्ठा तु गृहगोधारव्यजनतुनक्षत्रभेदयोः ५ निष्ठा
निष्पत्तिनाशांतयाज्यानिवर्तणेषु च प्रष्टुस्त्रिष्वगेष्वेष्टेषु सि

चांडालिकौषधौ ६ पाठश्च पठनेन्याते विदूषण्यांतु योषिति ॥
 पृष्ठं चरममात्रेपि देहस्यावयवांतरे ७ वंठः स्यादक्षतोद्वाहेखर्वे
 कुंताः शुधेपि च शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्तधूसूरयोरपि ८ श्रेष्ठो
 वरेकुबरेचशठो मूर्खैः लसेपि च सृष्टी कात्यायनीति श्रियोस्त्रिषु
 षण्णान्च पूरणे ९ हठः स्यात्प्रसभेयुश्याद्देठो बाधाविहेठयोः ॥
 ॥ ठत्रि ॥ ॥ अयष्टुपुंसिकाले च वामे स्यादन्यलिंगकः १०
 अंबष्ठो देशभेदेपि विप्रहृष्ट्या सुतेपि च अंबष्ठो चाम्ललोण्या स्या
 साठायूथिकयो रपि ११ कमठः कछपेपुंसि भांडभेदेन पुंसकम् ॥
 कनिष्ठोऽतियुजात्यल्पानुजे स्त्री दुर्बलांगुली १२ जरठः कर्कशेषां
 डौ कठिणेष्वभिधेयवत् नर्मठ श्रिबुकेषिङ्गे प्रतिष्ठागौरवेक्षितौ
 १३ स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुरस्तरपद्ययोः प्रकोष्ठो मणिबंधस्य कू
 परस्यांतरेपि च १४ भूपकस्यांतरेपि स्याद्दूरिष्ठं मरिचेपि च ॥
 ताम्रे क्लीबं तित्तिरौ नावरो रुत्तमयोस्त्रिषु १५ मकुष्ठो ब्रीहिभेदे
 नामंथरे पुनरन्यत्र लघिष्ठोऽत्यल्पके भेले वैकुंठः कृष्णशक्र
 योः १६ श्रीकंठो देशभिद्युपेसाधिष्ठोऽतिद्वार्ययोः ॥ ठचतुः
 ॥ कलकंठः कलध्वाने हंसे पारावतेपिके १७ कालकंठश्च
 दात्यूहैकलविंके च खंजने मयूरे पीतशाले च स्यात्खंडपरशौ पुमान्
 कालपृष्ठं कर्णचापेपुंसिकं कविहंगमे स्याद्दंतशठो जंबीरे कपि
 त्येकर्मरंगके १८ नागरंगेपि च पुमान् स्याच्चांगेर्यांतु योषिति पू
 तिकाष्ठं च सरलदेवदारुमहीरुहोः २० सूत्रकंठः पुमान् चिप्रे
 खंजरीटकपोतयोः हारिकंठः पिकेपुंसि हारान्वितगलेस्त्रिषु २१
 ॥ ॥ इति दांतवर्गः ॥ ॥ डैकं ॥ डः पुमान्वाडवाग्नौ स्या
 डुकिन्या स्त्री निगद्यते ॥ डहि अंडं सुकेचपेश्या स्यादिडातु
 बुधयोषिति १ सौरभेय्यां च वचने वसुमत्यामपि स्त्रियाम् कांडः
 स्तंबेतरुस्कंधे बाणेऽवसरनीरयोः २ कुत्सिते वृक्षे भिन्ना डीवृंदे
 रहसिनस्त्रियाम् कीडाकेलि प्रकारे स्यात्तबलावज्ञानयोरपि ३

कुंडमग्न्यालयेमानभेदेदेवजलाशये कुंडीकमंडलोजारान्प
तिबलीसुतेपुमान् ४ पिठरेतुननास्वेडोध्वनौकर्णामयेविषे
स्वेडा वंशशलाकायांसिंहनादेचयोषिति ५ लोहितार्कपर्णफ
लेषोषपुष्पेनपुंसकम् दुरासदेचकुटिलेवाच्यलिंगः प्रकीर्तितः ६
क्रोडः शनौसूकरेनानपुमानंकरससो स्वेडोस्त्रीशकलेनेसुवि
कारमणिदोषयोः ७ स्वेडः पानांतरेभेदेगंडः स्यात्पुंसिरवद्भिनी
ग्रहयोगप्रभेदेचवीथ्यगेपिटकेपिच चिन्हवीरकपोलेषुहयभूष
णबुद्धे गडुः पृष्ठगुडेकुब्जेगडोमीनांतराययोः ९ गुडः स्या
ज्ञोलकेहस्तिसेनादेसुविकारयोः गुडास्त्रुह्यांचकथितागुडिका
यांचयोषिति १० गोंडः पामरजातौचवृद्धनाभौचतहृति चंडो
नातित्तिडीवृक्षेयमकिंकरदैत्ययोः ११ चंडाधनहरीशस्वपुष्पो
त्रिष्वतिकोपने चंडीकात्यायनीदेव्यांहिंस्रकोपनयोषितोः १२
तीव्रेपिचूडावडभौशिरस्त्रयांबाहुभूषणे चोडः प्रावरणेभूम्निदेश
भेदेजडास्त्रियां १३ शूकशिव्यांहिमग्रस्तमूकाप्रज्ञेषुतुत्रिषु ता
डस्तुताडनेघोषेमुष्टिमेयतृणादिषु १४ ताडोपचडुमेचाथदं
डोः स्त्रीलगुडेपुमान् व्यूहभेदेप्रकांठेः श्वेकोणमथानयोरपि १५
सैन्येकालेमानभेदेचंडाशोः पारिपार्थिके दमेयमेभिमानेच ना
डीनालेत्रणांतरे १६ शिरायांगंडदूर्वायाचर्यायांकुहनस्यच त
थापदक्षणकालेपिनीडंस्थानकुलाययोः १७ पंडुः पंडेधियि
स्त्रीस्पर्सां दुर्नानृपतौसिते पिंडोबोलेबलेसांद्रेदेहागारेकदे
शयो १८ देहमात्रेनिवापेचगोलसिल्लकयोरपि ओडुपुष्पेच
पुंसिस्पात्कीबमाजीवनापसोः १९ पिंडीतुपिडीतगरेः लावु
खर्जूरभेदयोः पीडावृषाशिरोमालाः पमर्दसरलद्रुषु २० भोडं
पात्रेवणिङ्गूलधनेभूषाः श्वभूषयोः मंडः पंचांगलेशाकभेदे
क्लीबतुमस्तुनि २१ आमलक्यास्त्रियां मंडाः थाः स्त्रियांसा
रपिच्छयोः मुंडोदैत्यांतरेराहुग्रहेनामुंडितेत्रिषु २२ मुंडा

मुंडीरिकायांस्थात्त्रियामस्त्रीतुमूर्ध्नि रंडा मूषिकपण्ण्यांच
 विधवायांचयोषिति २३ रौडः क्षोदेभवेत्युसितृमेतुवाच्यलिं
 गकः रंडा तुपांसुलायांस्त्रीत्रिषुहस्तादिवर्जिते २४ व्याडो
 हिंस्रपशौसर्पेशुंडापातनगृहेमता अप्यंबुहस्तिनीवेश्याहस्ति
 हस्तसुरासुच २५ शौंडो मतेचविरज्यातःपिपल्यांचभवेत्त्रि
 यां षेडं पद्मादिसंघातेनस्त्रीस्याद्गोपतौपुमान् २६ ॥ डनि
 ॥ करंडो मधुकांशासिकारंडेषुदलाढके कूष्मांड्यु मायांस्त्री
 पुंसिकर्कारौचगणांतरे २७ भ्रूणांतरेऽप्रकोदेडुंचापेनानीचदं
 तरे भुव्यशोगरुडंस्वेडमंत्रेमरकतेपिच २८ तरंडोवडि
 सीसूत्रबद्धकाष्ठादिकेपूवे नौकायामपिस्त्रीस्यात्तिडिडि
 चर्चिचयोः २९ द्राविडो देशभिज्जाते संख्याभिद्वेदमुख्ययोः
 निर्गुंडी नीलशेफाल्यांसिंधुवारदुमेपिच ३० प्रचंडो दुर्वहे
 श्वेतकरवीरेप्रतापिनि प्रकोडोनस्त्रीविटपेमूलशारवांतरेतरो
 ॥ ३१ शस्तेपिचंड उदरेपशोरवयवेपुमान् पूत्यंडो गंधकीटेपि
 तथाजंत्वंतरेपुमान् ३२ वरंडो प्यंतरेवेदीसमूहमुखरोगयोः
 वारुंडो द्वारपिड्यांस्त्रीफणीनां राजकंपुमान् ३३ नस्त्रियांसे
 कपान्नेचमलेष्णःश्रवणस्यच भेरुंडा देवताभेदयक्षिण्यंतरयोः
 स्त्रियां ३४ भयानकेवाच्यवत्स्यान्मार्त्तंडःकोडसूर्ययोः मा
 रुंडोऽडेभुजंगीनां मार्गेगोमयमंडले ३५ वरंडा सारिकावर्ति
 शास्त्रभेदेचयोषिति वितंडा वादभेदेस्यात्कच्चीशाकेशिलाक्ये
 ३६ करवीर्यामपिस्त्रीस्याच्छिरवंडोवर्द्धचूडयोः शरंडस्तुपुमान्
 तैशरठेभूषणांतरे ३७ ॥ डचतुः ॥ अपोगंडस्तुबलिभेवि
 कलांगेशिशावपि अतिगंडो योगभेदेबृहद्गंडेतुवाच्यवत् ३८
 चक्रवाडोऽग्निभेदेस्याच्चक्रवाडंतुमंडले जलरुंडोजलाव
 र्त्तपयोरेणोभुजंगमे ३९ देवताडःसैदिकेयेजीमूतेचहुताशने
 अथवातहुडावात्याराजशोणितयोरपि ४० पडिलस्फोटि

कायाचवामायामपियोषिति ॥ ॥ इति द्वांतवर्गः ॥ ५२ ॥ ढैकं ॥
ढोढकायां पुमानुक्तः शुनितस्य चलांगुले ॥ ॥ ढद्दि ॥ गूढं रद
सिगुह्ये च नदूयोः संरुते त्रिषु १ दृढं स्थूले नितांते च प्रगाढे बलव
त्यपि माढिः स्त्रीपत्रपंक्तौ च दैन्यस्यापि प्रकाशने २ मूढं स्तु
तं त्रिते बाले राहा स्त्रीशुद्धशोभयोः रूढं जाते प्रसिद्धे च बाढं द
ढप्रतिज्ञयोः ३ व्यूढः संहतविन्यस्तपृथुलेष्वभिधेयवत् षो
ढानाभारिके रूढे शूढः स्यात्पुंसि गोपतौ ४ आकृष्टो ढेवर्षचरे
तृतीयाप्रकृतावपि षोढाति तिष्ठासंयुक्ते शक्ते चाप्यभिधेयवत् ५
॥ ढत्रि ॥ अध्यूढाकृतसापत्न्यनार्यामध्यूढ ईश्वरे आषाढो
प्रतिनांदंडे मासे मलयपर्वते ६ स्त्री पूर्णिमाया मासी ढं पादन्या
से शिते त्रिषु उदूढं उदे स्थूले स्यादुपोढो निकटो ढयोः ७
प्रगाढः कृच्छ्रदृढयोः प्रमीढो मूर्ध्निते घने प्ररूढो जवरे च द्रुसूले
वारूढ इत्ययं ८ वस्त्रांचले कपाटेः ग्नौ पंजरे शंबलेऽपि च वि
रूढोऽकुरिते जाते विगूढो गर्हितेऽपि च ९ गुप्तेऽपि त्रिषु संरूढं श्रो
दे चांकुरिते त्रिषु समूढः पुंजिते भुग्ने सद्योजाते नुपपुते १० ॥ ॥
ढचतुः ॥ अध्यारूढं समा रूढेऽभ्यधिके चाभिधेयवत् खड्गा
रूढः श्रिते खड्गामविनीते च वाच्यवत् ११ प्रत्यालीढं तु चर
णन्यासभेदे शिते त्रिषु ॥ इति द्वांतवर्गः ॥ णैकम् ॥ णः पु
मान्निदुदेवे स्याद्भूषणे गुणवर्जिते पानीयनिलये पीतिके चिदू
चुर्विपश्चितः १ ॥ णद्दि ॥ अणुर्ग्रीदिविशेषे स्यात्पुंसि स्त्रि
भिधेयवत् अणिराणि बद्भाप्रकीलाश्रिसीमसुद्भयोः २ उ
ष्णोऽधीष्णो पुमान्दसाशीतयोरन्यलिङ्गकः ऊष्णो मेपादिलो मि
स्यादंतरावर्तके भ्रूजो ३ कर्णः पृथ्वा ज्येष्ठसुते सुवर्णलोऽथुता
वपि क्षणः पर्वोत्तमव्यापारेषु मानेऽप्यनेह सः ४ कणा जीरक
कुभीरमक्षिकापि प्यलीषु च कणोऽतिसूक्ष्मे धान्योऽशे काणः का
कैकचसुषो ५ कीर्णं दत्ते च विक्षिप्ते हि सितेऽप्यभिधेयवत् ॥

कुणि स्तुन्नकवृक्षेनाकुकरेत्वभिधेयवत् ६ कृष्णसत्यवतीपु
त्रेवायसेकेशवेऽर्जुने कृष्णास्याद्वैपदीनीलीकणाद्रासासुयोषि
ति ७ मेचकेवाच्यलिंगस्यात्क्लीबेमरिचलोहयोः कोणोवाच
प्रभेदेस्याद्वीणादीनांचवादने ८ एकदेशेगृहादीनामश्रौचल
गुडेपिच गणः प्रथमसंख्यौघेचंडासैन्यप्रभेदयोः ९ गुणो
मौर्व्यामप्रधानेस्त्पादौसूददंद्रिये त्यागशौर्योदिसत्वादिसेध्याद्यावृत्ति
रज्जुषु १० शुक्लादावपिबद्धांचगेषु नर्गायनेनटे घ्राणं
क्लीबंनसिकायांघ्रातेस्याद्वाच्यलिंगकं ११ घृणाजुगुप्साकूप
योरथचूर्णीकपर्दके चूर्णोधूलौक्षारभेदेचूर्णानिवासयुक्तिषु १२
जर्णुश्चंद्रेचवृक्षेचजिष्णुर्नवासवेर्जुने जित्वरेवाच्यवज्जीर्णं
परिपक्वपुराणयोः १३ रुणिः क्रमुकभेदेपिदुष्टदैवश्रुतौस्त्रियां
त्राणं तुत्रायमाणायांरक्षणेरक्षितेत्रिषु १४ तीक्ष्णं सामुद्रस
वणेविषलोहाजिमुष्कके क्लीबंजवाग्रजेपुंसितिग्मात्मस्याग्निने
त्रिषु १५ तूणी नील्यानिषंगेनातूष्णा स्यात्तर्षलिप्तयोः दी
र्घाविदारितेभीतेद्रुणं चापेऽलिनिद्रुणः १६ द्रुप्यं बुद्रोणीक
च्छण्योर्देष्युर्दातरिदुर्गमे द्रोणोऽस्त्रियामाढकेस्यादाढवाप
चतुष्टये १७ पुमान्कृपीपतौदग्धकाकेस्त्रीनीचदंतरे तथाका
ष्ठांबुवाहिन्यांगवादीनामपीष्यते १८ पणो वराटमानेस्या
न्मूल्येकार्षापणेग्रहे कैश्यशाकाटिकाद्यूतव्यवहारेभृतौधने
१९ पर्णे पत्रेकिंशुकेनापार्श्चिंस्यादुन्मदस्त्रियां स्त्रियांदूयोः सै
न्यपृष्ठेपादग्रंथधरेपिच २० प्राणो हन्मारुतेवालेकाव्यजीवेऽ
निलैः बले पुल्लिंगः पूरितेवाच्यलिंगः पुंभूम्निचासुषु २१ पूर्ण
शक्तेः समग्रेनापूरितेत्वभिधेयवत् फाणिर्गुडेकरं चैवस्त्रियां वा
णीतुयोषिति २२ व्यूतावपिसरस्वत्यांभ्रूणाः स्त्रीगर्भडिंभयोः
मणिः स्त्रीपुंसयोरश्मजातौमुक्तादिकेपिच २३ कंठदेशेस्त
नेजायाल्लिंगाग्रेऽलिंजरेपिच मौणः शुष्कफलेनक्रमक्षिकाः हि

करंडयो. २४ रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुंन पुंसक रेणुः स्त्री पुं
सयोर्धूलोपुल्लिंगमर्पटपुनः २५ वर्णो द्विजादिषु क्लादियशोगुण
कथासुच स्तुतौ नानस्त्रियां भेदरूपाक्षरविलेपने २६ बाणः स्या
द्वोस्तने दैत्यभेदे केवलकांडयोः बाणा तु बाणमूले स्त्री नीलक्षिं
ट्या पुनर्द्वयोः २७ वीणा विद्युतिबलक्यां वृष्णि प्रांडवचंद्रयोः
त्रिषु नायादवे मेषे वेणी केशस्य बंधने २८ नद्यादेरत्तरे देवता
ले वेणुर्नृपांतरे त्वक्सारे पिचु पुंसि स्याच्छाणो मासचनुष्टये
२९ लोहादीनां च निषकेशाणो प्रावरणांतरे श्राणं पक्षेयवाग्यं
स्त्री शीर्णं तनुविशीर्णयोः ३० श्रेणिः स्त्री पुंसयोः पंक्तौ समान
शिल्पिसंहतौ शोणकृशानौ श्योनाके लोहिताश्वेन देपुमान् ३१
त्रिषु कोकनदह्मये स्त्र्याणुक्तीले हरे पुमान् अस्त्री ध्रुवेऽथ स्थूणा
स्यात्तूष्ण्यां स्तेभे गृहस्थच ३२ ॥ णत्रि ॥ अरुणोऽव्यक्तरागे
ऽर्कसंध्यारागेऽर्कसारथौ निःशब्दे कपिले कुष्ठभेदे नागुणिनि
त्रिषु ३३ अरुणाऽतिविषाश्यामामं जिष्टा त्रिवृता सुच अर
णिर्वन्ति मथेनाद्वयोर्निर्मथ्यदारुणि ३४ अभीष्टां तु भृशे नि
त्यतद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु द्वंद्वानीकरणं स्त्रीणां पौलोमासिंधुवारयोः
३५ ईरिणं तूषरे शून्ये पीक्षणं दर्शने दृशि ऊषणं मरिचे क्लीबं
कणायामूषणास्त्रियाम् ३६ एषणी ब्रणमार्गानुसारिण्यां च
तुलाभिदि करुणस्तुरसे वृक्षे कृपायां करुणामता ३७ क
त्तृणत्तृणमित्पृश्न्योः करणं हेतुकर्मणो वणिजादौ हतलेपे
नृत्यगीतप्रभेदयोः ३८ क्रियाभेदे द्विषक्षेत्रकायसंवेशनेषु च का
यस्थे साधने क्लीबपुंसि शूद्राविशोः सुते ३९ कल्याणमक्षयस्व
र्गमंगलेपिनपुसकं कंकणं करभूषायां सूत्रमंडनचोरपि ४०
करेणुर्गजयोषायां स्त्रियां पुंसि मतंगजे कर्मणं मंत्रतंत्रादि
योजने कर्मठेपि च ४१ काक्किणीपणतुर्यां शेमानदडे च दृश्यते
कृष्णलैकवराठ्योः स्यादुन्मानस्यां शकेपि च ४२ कारणं कर

णेहेतुबधयोश्चनपुंसकं स्त्रीपातनायां कुर्वाणो भृत्यकार
 कयोस्त्रिषु ४३ कृपायाः खड्गेच्छुरिकाकर्तयोरपियोषिति कृ
 यण स्तुक्रमौपुंसिमंदकुत्तितयोस्त्रिषु ४४ क्षेपणं प्रेरणेनैक
 दंडजालभिदोः स्त्रियां ग्रहणं स्वीकारादं करोपरागोपलब्धि
 वेदिषु ४५ स्याद्ग्रामणीः प्रधानेऽधिपतौ त्रिषु नापितेपुंसि
 ग्रामीणा नीलिकायां स्त्रीग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत् ४६ गोकर्णो
 ऽश्वतरे सर्पसारंगे च गणांतरे अंगुष्ठानामिकोत्माने गोकर्णी मू
 र्त्तिकोषधौ ४७ चरणोऽस्त्री बहुचादौ मूले गोत्रेऽपि च अ
 मणो भक्षणो चापि नपुंसक उदाहृतः ४८ जरणो जीरकेऽगा
 जीहिंशसौवर्चलेऽपि च तरुणां कुक्ष्यपुष्पे नारुषु कैयुनितुत्रिषु
 ४९ तरणिं तु मणोपुंसिकुमारोक्तयोः स्त्रियां दक्षिणोददि
 णोद्भूतसरलच्छंदवर्त्तिषु ५० आशये त्रिषु यज्ञादिविधिदानेदिशि
 स्त्रियाम् द्रविणं नद्वयोर्वित्तेकांचने च पराक्रमे ५१ दारुणो
 रसभेदेनात्रिषु तु स्याद्भयावहे दुष्टणो मुहुरेऽपि स्यात् दुहिणे च प
 रम्यधे ५२ दुर्बणं त्रिष्वसद्वर्णं क्लीबमैलेयरूप्ययोः दौर्बणं
 मृष्टपणं स्याद्दूबायां स्वरसेऽपि च ५३ धर्मणस्तु पुमान्दृष्टभेदस
 र्पप्रभेदयोः धरणं मानभेदेऽपि धारणे धरणी भुवि ५४ ध
 र्वाणं स्यात्परिभवेरतेऽसत्यां तु धर्षिणी धरुणः सस्यते नीरे स्व
 र्त्तुं के परमेष्ठिनि ५५ धारणी नाडिकायां स्याद्बुद्धोक्तमंत्रमि
 द्यपि धारणांगे च योगस्य नपुंसि स्याद्दिधारणे ५६ धिषण
 स्त्रिदशाचार्ये धिषणाधिययोषिति निःश्रेणिरधिरोहिण्यां ख
 र्जुरीयादपेस्त्रियाम् ५७ निर्याणं वारणापांगदेशे मोक्षे ध्वनिर्गमे
 निर्माणं निर्मितौ सारे समं जसेन पुंसकं ५८ निर्वर्णं मस्तंगज
 ने निर्वृत्तौ गजमज्जने संगमेऽप्यपवर्गे च प्रवणो नाचतुष्यधे ५९
 क्रमनिम्नमहीभागोदरप्रव्हेषु च त्रिषु प्रघणस्ताम्रकुंभे स्याद
 लिंदेलोहमुद्गरे ६० प्रमाणं नियमार्थादाशास्त्रेषु सत्यवादिनि

द्यत्तायांचहेतौचक्लीबैकत्वेप्रमातरि ६१ पत्रोर्णेधौतकौशे
 येक्लीबंस्याच्छोणकेपुमान् पक्षिणो पूर्णिमायांस्याद्विहंग्यांश
 किनीभिदि ६२ आगामीवर्त्तमानादर्युक्तरात्रावपिस्त्रिया प्र
 वेणिःस्त्रीकुशावेण्योःपुराणंपंचलक्षणं ६३ पणेपुंसित्रिषु
 प्रलेपूरणःपूरकेत्रिषु क्लीबंपिंडप्रभेदेचपूरणीशात्मलिङ्गमे
 ६४ पदसंभक्तसूत्रेषुप्रोक्ष्णणंसेचनेवधे वरुणस्तरुभेदेऽप्यु
 पश्चिमाशापतावपि ६५ वरुणस्तुपुमान्तित्तराकप्राकारयो
 रपि क्लीबकन्यादिवरणेवेष्टनेस्त्रीनदीभिदि ६६ वारणंप्र
 तिषेधेस्याद्वारणस्तुमतंगजे ब्राह्मणं ब्रह्मसंघातेवेदभागेन
 पुंसकं ६७ भूमिदेवेतुपुल्लिंगःस्युंजिकापृक्कयोःस्त्रियाम् वा
 रुणीगंडदूर्वायाप्रतीचीसुरयोरपि ६८ भरणीघोषकेऽस्ये
 भरणंवेतनेभृतौ अमणीकारुंडिकायांक्रीडाद्यायामधीशितु
 ६९ भीषणोरसेसल्लव्यांनागाढेदारुणेस्त्रिषु मस्तुणोऽक
 ल्मंशेस्त्रिग्वेधेषुआयांतुयोविति ७० मत्स्युणोनिर्विषाणेभेनिः
 शमश्रुपुरुषेपिच उद्देशेनालिकेरेचभार्गणोयाचकेशरे ७१
 गान्ध्यान्वेषणयोःक्लीबयंत्रणंरक्षणेस्मृत वधनेस्यान्नियमने
 रवणःशब्दनेखरे ७२ रमणंपटोलमूलेनार्यस्त्रीनाधवेस्म
 रे रोषणःपारदेहेमपर्वणोपलयोःपुमान् ७३ क्रोधनेवाच्यलिं
 गस्याद्रोहिणीकंठरुग्भिदि तडित्कटुंभरासोमवल्लेषुलो
 हितागवोः ७४ लक्ष्मणंसैधवादौनासिंधुरक्षोभिदोरसे तद्यु
 क्तेवाच्यलिंगस्यान्नदीभेदद्विषोःस्त्रियाम् ७५ लक्ष्मणंनान्नि
 चिन्हेचसारस्यांलक्ष्मणाकचित् लक्ष्मणात्त्वौषधीभेदेसारस्या
 मपियोविति ७६ रामभ्रातरिपुंसिस्त्यात्सश्रीकेचाभिधेयवत्
 विषाणीक्षीरकाकोल्यांअजशृंग्यांचयोविति ७७ कुष्ठनामौ
 षधेक्लीबंपशुशृंगेभदंतयोः विषणिःपण्यवीश्यांचभवेदाप
 णपण्ययो ७८ शरणंगृहरक्षित्रोर्वधरक्षणयोरपि श्री

वणं च श्रुतौ कर्णेन क्षत्रेन न पुंसकं ७९ अमणो यतिभेदेनानिघ
जीविनितुत्रिषु स्त्रियां सुदर्शनामां स्योर्मुंटीरीशबरीभिदोः ८०
आवणो मासि पाषंडे दध्याल्यां आवणास्त्रियां शिंघाणं का
चपात्रे च लोहनासिकयोर्गले ८१ श्रीपर्णी काश्वरीकुंभयोः
क्रीबं पद्माग्निमंथयोः संकीर्णं निचितेपि स्यादशुद्धे चापि भे
द्यवत् ८२ सरणिः पंक्तौ मार्गे च सारणो राक्षसांतरे रुग्णे
देना प्रसारण्यां स्वल्पनद्यां च सारणी ८३ सुषेणः करमर्दे
स्याद्विष्णुसुग्रीववैद्ययोः सुवर्णो नास्वर्णकर्षे सुवर्णां तु म
खांतरे ८४ श्रीकृष्णागुरुणि क्रीबे कोचने हरिचंदने सुपर्णः
स्वर्णचूडे च गरुडे कृतमालके ८५ सुपर्णा कमलिन्यां च वै न
ते यस्य मातरि हरेणुर्नासती लेख्योरेणुका कुलपोषितोः ८६
हरणं यौतकादीनां द्रव्ये भुजे हतावपि हरिणः पुंसि सारंगे
विषदे त्वभिधेयवत् ८७ हरिणी हरितायां च नारीभिदुत्त
भेदयोः सुवर्णप्रतिमायां च हर्षणोऽक्षिरुगंतरे ८८ हर्षके
योगभेदे च आहुदेवेपि च क्वचित् हिरण्यं रेतसि स्वर्णे वराटे च न पुं
सकम् ८९ ॥ णचतुः ॥ अंगारिणी हसंत्यां च भास्करस्य
क्तदिश्यपि अश्वर्षिर्नाऽथर्वज्ञब्राह्मणे च पुरोधसि ९०
अतर्पणं प्रीणयेत्यानां गलालेपनेपि च आशे हणं स्यात्सो
पाने समाशे ह्ये प्ररोहणे ९१ उत्सेपणं तु न्यजने धान्यमर्दनव
स्तुनि स्यादुद्धरणमुद्धारवांतान्ते न्मूषलेष्वपि ९२ कार्षा
पयोऽस्त्रीकार्षिके पणवो दुशकेपि च अथ कामगुणो रागे
विषयाभोगयो रपि ९३ चीर्णपर्णं तु निंबेपि खर्जूरीभूरुहेषु
मान् चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिज्याफले पुमान् ९४
जुहुवाणोऽपि चाध्वर्यावपि स्याज्जातवेदसि तंडुवीणः कीट
मात्रे वर्बरे तंडुलोदके ९५ त्रायमाणा वार्षिके स्त्रीरह्यमाणे
भिधेयवत् तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिल्हकेपि च ९६

दासायणीत्वपर्णायामश्विन्याद्युदुपुस्त्रिया अथदेवमणि
 भर्गोःश्वावर्तकौस्तुभेपिच ९७ नारायणोच्युतेभीरुगौयोर्ना
 रायणीमता अथोनिगरणं क्लीबंभोजनेस्याङ्गलेपुमान् ९८
 अथनिःसरणं मृत्युपायमोक्षेषुनिर्गमे स्यान्निस्तरणमुपाये
 निस्तारेतरणेपिच ९९ निरूपणं स्यादालोकेविचारेचनिदर्शने
 पर्परीणश्चपर्णस्पशिरायांच्युतकंबले १०० पर्णचूर्णरसेपिस्या
 त्यर्परीणंतुपर्वाणि प्रचारणंनिषेधेस्यात्काम्यदानेचनद्वयोः
 १ परीरणः स्यात्कमठेदंडेचपट्टशाटके परायणमभीष्टस्या
 तत्पराश्रययोरपि २ परवाणिः पुमान्धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि
 परायणं समासंगकात्कर्त्त्यपारगतावपि ३ पीलुपर्णीविंविका
 यांमूर्वायामौषधीभिदि अथपुष्करिणीचेभ्यांसराजिन्यांजला
 शये ४ मधुपर्णीतुगंभार्या नीलिसंज्ञौषधावपि मीनीम्रीण
 स्तुपुल्लिगोदुर्दुराम्नेचखंजने १०५ रक्तेरेणु म्नुसिंदूरपलाशको
 रकेपुमान् रागचूर्णपुमान्दंतधावनेमकरध्वजे दरेरिहाण
 स्तुपुंसिस्यान्महादेवेवरेपिच लंबकर्णः स्मृतोकोठपादपेष्ठगले
 पिच ७ विदारणंविटुंबेचभेदक्लीबंरणेद्वयोः अथवैतरणी
 नद्यांप्रेतानांथातुमातरि ८ शरवाणिशरमुखेपापिष्टेशरजीवि
 नि पुमानश्चोशिरवरीणीरसालावृत्तभेदयोः ९ नारीरत्नेमल्लि
 कायारोमावल्यामपिस्त्रिया अथसंसरणं क्लीबमसंवाधच
 मृगतौ १० घंटापथेचसंसाररणारंभेचकुत्रचित् समीरणः
 स्यात्पवनेपथिकेचफणिज्जके ११ हस्तिकर्णश्चोरुवूकेपलाश
 गणभेदयोः ॥ णर्पंच ॥ अवग्रहणमित्येतत्प्रतिरोधेयना
 दरे १२ अवतारणंभूतादिग्रहेवस्त्रांचलेचने प्रविदारण
 माख्यातंसंपरायेःवदारणे १३ परिभाषायांसनिंदोपालेभनेनि
 यमेपिच उक्तोमत्तवारणस्तुप्रक्लिन्नकटकजरे १४ क्लीवं
 प्रासादवीथीनांकुंडवृक्षवृत्तावपि मंडुकपर्णीयंजिष्ठाब्राह्म

ण्योर्नातुशोणके १५ रोमदूर्ध्वणं रोमांचेनासूतेचविभीतके वा
 तरायणउन्मत्तेनिष्प्रयोजनपूरुषे १६ कण्डेचपरपत्रेचकूटेच
 परसंक्रमे ॥ णषट् ॥ दोहदलक्षणमुक्तं वयःसंधौ च गर्भे
 च १७ यौवनलक्षणमव्याख्यातं लावण्यकुचयोश्च ॥ ॥
 ॥ इति णोत्तवर्गः ॥ तैकं ॥ तश्चौरामृतपुच्छेषु कण्डे म्लेच्छे च कु
 चचित् अपुमांस्तरणेषु ण्येकशितः शब्दवेदिभिः १ ॥ तद्वि ॥
 अस्तांक्षिमेप्यवसिते त्रिषु नापश्चिमाचले अंतं स्वरूपेनाशेना
 नस्त्रीशेषेऽतिके त्रिषु २ आर्त्तिः पीडाधनुष्कोट्योः स्त्र्या मेलब्धे
 स्वसत्तयोः आत्तिः स्त्रीयोगसंप्राप्त्योरितं स्मृते गते त्रिषु ३ इति
 डिंबे प्रवासेति वृष्ट्यादिषट्सु च स्त्रियाम् उक्तमेकाक्षरं दस्यु
 त्तं स्याद्भाषिते त्रिषु ४ कृतिः स्त्रीरक्षणे स्यूता वृत्तिः कल्याणव
 र्त्मनोः जुगुप्सास्पृह्ये स्त्री स्यादृतमुच्छितिलेजले ५ सत्ये दीप्ते पू
 जिते स्याद्दृतुर्वर्षादिषट्सु च आर्तवेभासि च पुमानेतः कर्बुर आ
 गते ६ क्षत्ता शूद्राश्च त्रियजे प्रतीहारे च सारथ्यौ भुजिस्थ्या तन
 ये पिस्थ्या न्नियुक्तवेधसोः पुमान् ७ कर्त्ता तु कारके वाच्यलिंगो नाप
 रमेष्टिनि क्रतुर्यज्ञे मुनौ पुंसि को ति शोभे च योः स्त्रियाम् ८ का
 तानार्योऽपि यंगौ स्त्री शोभने त्रिषु नाधवे लोहे च चंद्रसूर्यायः पया
 यांतः शिलासु च ९ क्षितिर्निवासे मेदिन्यां कालभेदे क्षये स्त्रिया
 म् कीर्त्तिप्रसादयशसोऽर्थोऽपि तत्कुंतो गवेधिकायां स्यात् १०
 प्रासायुधे च कुंती गुग्गुलुपृथयोश्च शालुक्या कृतं युगेऽलम
 र्थे स्याद्दिहिते हिंसिते त्रिषु ११ कृत्तं तु वेष्टिते छिन्ने कृतिः कारण
 हिंसयोः कृत्तिश्चर्मत्वचोर्भूर्जे कृत्तिकायां द्वयं स्त्रियाम् केतुर्नरु
 कूपताकाऽविग्रहोत्पातेषु लक्ष्मणि गर्तं स्त्रिगर्तभेदे स्यादवटे
 च कुकुंदरे १२ ग्रस्तं यासी कृते पिस्थ्या लुप्तवर्णपदेऽपि च गतिः
 स्त्रीमार्गदशयोऽज्ञानियात्राभ्युपाययोः १४ नाडीत्रणसरण्यां
 च गतं विज्ञानयातयोः गातुर्नाको किलेभृंगे गंधर्वे त्रिषु रोषणे

१५ गीतिश्चंदसिगानेस्त्रीगीतं शब्दितगानयोः गुप्ति स्म्यव
करस्थानेकारागारेचरक्षणे १६ गुप्तं स्याद्रक्षितेगूढेघात
कांडप्रहारयोः द्युतमाज्येजलेक्लीबंप्रदीप्तेत्वभिधेयवत् १७
चित्तं छन्नेत्रिषु चित्ताचित्यायांसंहतौस्त्रियाम् चिति श्रित्या
वृंदयोः स्त्रीजातं व्यक्तौघजन्मसु १८ क्लीबत्रिलिंगमुत्पन्नेजा
तिः स्त्रीगोत्रजन्मनो. अश्र्मंतिकामलक्येश्चसामान्यछंदसोरपि
१९ जातीफलेचमालत्यां ज्ञातिस्तातसगोत्रयोः पुमानश्चततं
व्यासेविस्तृतेचत्रिलिंगक २० क्लीबं वीणादिवाद्ये स्यात्पुल्लिंग
स्तुसमीरणे तातोनुकंप्येजनकेतिस्तोरससुगंधयोः २१ तिक्ता
तुकदुरोहिण्यां पर्पटेतुनपुंसकम् तूस्तं रेणौचविरव्यातंजटायां
चनपुंसक २२ त्रेतायुगेऽग्नित्रितयेदत्तं विश्राणितेऽर्चिते दं
तोऽद्रिकटकेकुंजेदशनेऽथौषधौस्त्रियाम् २३ दांतं स्तुदमि
तेपि स्यात्तपक्लेशासहेत्रिषु दितिर्दैत्यजनन्यांचखडनेपिचयो
षिति २४ दीप्तं निर्भासितेदग्धेज्वलितेऽथद्रुतं त्रिषु शीघ्रे
विलीनेविद्राणे द्युतिः स्त्रीरश्मिशोभयो २५ दृति श्र्वर्मपुटे
मत्स्येनाधातुर्नेद्विषेपुच शब्दयोनिमहाभूततद्गुणेषुरसादि
षु २६ मनःशिलादौश्लेष्मादौविशेषाद्गैरिकेस्त्रिच धाताहिर
ण्यगर्भेनापालकेत्रिष्वथोधुतं २७ सक्तेविधूतेधूतं तुकंपितेभ
र्त्सितेत्रिषु धूर्त्तं तुग्वंडलवणेधुस्तूरेनाविदेत्रिषु २८ धृतिर्नेष्टोहि
योनुष्टेयोगभिहृर्यधारणे नतंतगरपात्यांस्यात्क्लीबंकुटिलनम्र
यो २९ त्रिषुनीतिर्नयेपि स्यात्प्रापणेपिचयोषिति पंक्तिः
स्त्रीगौरवेपार्केपत्तिर्नापदगेस्त्रियां ३० गतावेकरथैकेभत्र्य
थपंचपदातिके पंक्तिर्दशाक्षरंछंदोदशसंख्यालिषुस्त्रियाम्
३१ पतिर्धवेनानिष्पीशेप्राप्तं लब्धेसमंजसे पातोनिपातने
त्रातेत्रिषुप्राप्तिर्महोदये ३२ लाभेपिचस्त्रियांप्राप्तिः पूर्त्तिप्रा
देशयोः स्त्रियाम् पीतिर्नाऽश्वेस्त्रि यांपानेप्रीतं हृपिननर्मणो ३३

दीतं पाने हरिद्रायां स्त्रियां गौरिः भिधेयवत् प्रीतिर्येगांतरेप्रे
 स्त्रियां स्मरपत्नीसुदोः स्त्रियाम् ३४ पुस्तं क्लीबे पुस्तके च लेप्या
 दिशिल्पकर्मणि पु तं तुरंगमगतौ क्लीबं पुंसि त्रिमात्रके ३५
 पूतं त्रिषु पवित्रे च शटिते बहुलीकृते पूतं त्रिषु पूरिते स्यात् क्ली
 बं खातादिकर्मणि ३६ प्रोतं नपुंसकं वस्त्रे खचिते वा च्यलि
 गकं नेतो भूतांतरे पुंसि मृते स्याद्वा च्यलिंगकः ३७ पोतः
 शिशौ बहिर्नेत्रे च गृहस्थाने च वाससि वृत्तिस्तु वरणेऽपि स्याद्दे
 हनेऽपि च योषिति ३८ भर्ता स्वामिनि पुंसि स्यात्त्रिषु धातरि योष्ट
 रि भक्तिर्विभागे सेवायां स्त्रियां भ्रान्तिस्तु योषिति ३९ मिथ्या
 मितौ च भ्रमणे भित्तिः कुड्यप्रदेशयोः भीतिर्भयोः स्त्रियां भीतं
 भयेऽश्रभीयुते त्रिषु ४० भूतिर्भस्मनिसंपत्तौ हस्तिशृंगारयोः
 स्त्रियाम् भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ जंतौ क्लीबं त्रिषु चिते ४१ प्रा
 ते वित्ते समे सत्ये देवयोन्यंतरे तु ना कुमारेषु भूतिः स्त्री स्यान्मृत्यु
 पिभरणेऽपि च ४२ मतंतु सन्मते जाते मत्तिः स्त्री ह्यादयोऽस्मृ
 तौ मंतुः पुंस्यपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ४३ माता गौर्या
 दिजन्तनी गोब्रह्माण्यादिभूमिषु मातिर्मानेऽप्यवच्छेदे मुक्तिर्मा
 क्षेचमोक्षणे ४४ मात्रादयः स्त्रियां मुक्तः प्राप्तमोक्षे च मोचिते
 त्रिषु स्त्रीमौक्तिके मूर्तिः कायकाठिन्ययोः स्त्रियाम् ४५ मूर्त्तं
 स्यात्त्रिषु मूर्च्छालोकठिने मूर्त्तिर्मत्यपि मृतंतु याचिते मृत्योः क्लीबं मृ
 त्युमति त्रिषु ४६ यतिः स्त्री पादविच्छेदे निकारयति नोः पुमान्
 यंता मेढे च सूतेना युक्तिः स्त्री न्याययोगयोः ४७ युतो युक्तो
 पृथग्भूते क्लीबं हस्ते च तुष्टये रक्तो नुस्ते नील्यादिरंजिते लोहिते
 त्रिषु ४८ क्लीबंतु कुंकुमे ताग्रे प्राचीना मलके सृजि रतिः स्त्री
 स्मरदारे पुराणे सुरतगुह्ययोः ४९ रत्नं वर्त्मनि नद्यां स्त्री रतं
 सुरतगुह्ययोः रिक्तं भूयैवने रतिः स्त्रियां स्पंदप्रचारयोः ५०
 पित्तले लोहकिंद्रे च लताप्रियंगुशाकयोः शृङ्गाज्योतिष्मती वल्ली

लत्ताकस्तूरिकासुच ५१ माधवीदूर्वयोर्लिप्तं विलिप्तविष
दिग्धयोः भुक्ते लूतातूर्णनाभपिपीलिकागदोतरे ५२ बसा
तुजनकेपुंसिबापकेप्यभिधेयवत् वक्तातुपंडितेपिस्याह्मिन्
प्यन्यलिंगकः ५३ व्यस्तंतुव्याकुलेव्याप्तेव्यक्तस्फुटमनीषि
णो वस्तिर्द्वयोर्निस्तृहेनाभ्यधोभूमिदशासुच ५४ वर्त्तिर्भे
षजनिर्माणेनयनांजनलेखयो गात्राः तुलेपनीदीपदशादीपे
षुयोषिति ५५ वाक्तातुवर्त्तनेवातिगणेकृष्णाद्युदंतयोः नि
सारोऽग्ययोः क्लीबंवृत्तिर्महोरुजोः स्त्रियां ५६ व्याप्तंख्याते
समाक्रांतेव्याप्तिर्यापनरेभयोः स्त्रियां वित्तिर्विचारेचला
भसंभावयोः स्त्रिया ५७ वित्तंक्लीबंधनेवाच्यलिंगरव्या
प्तेविचारिते वीतमसारगजेस्यादंकुशकर्मण्यसारतुरगेपि
वीतिर्गतौचरीसौप्रजनाशनधा वनेषुस्त्री ५८ वृत्तिर्वि
रणाजीवकैशिक्यादिप्रवर्तने ५९ स्त्री वृत्तं प्रसवबंधेच
टीधाराकुचाग्रयो वृत्तोऽधीतेप्यतीतेतिवर्तुलेपिरुतेमृते ६०
दृढेऽन्यलिंगंवाक्लीबच्छंदश्चारित्रवृत्तिषु शक्तिरस्त्रांतरेगौर्या
मुक्तादादौबलेस्त्रिया ६१ शास्तंसेमेप्रशस्तेचशोति स्त्री
मंगलेशमे शास्तासमेतभट्टेनाशासनेपुनरन्यवत् ६२ शो
तोऽभियुक्तरसयो पुसित्रिषुशमान्विते अव्ययचारणे शोते
शोतंशितंचदुर्बले ६३ निशितेचशितिर्भूर्जेनासितासित
योस्त्रिषु शीत हिमगुणेक्लीबशीतलालसयोस्त्रिषु ६४ वा
नीरेबहुवारनाशुक्तं हतामू निष्ठुरे श्रुति श्रोत्रेचतत्कर्म
ण्याम्नायवातयो स्त्रियाम् ६५ श्रुत्तिकपालशकलेशखेशं
खनखेपिच नख्यश्चावर्तदुर्नाममुक्तास्फोटेषुचस्त्रियां ६६
श्रुच माकर्णितेशस्त्रेष्वेतो हीपाद्रिभेदयो श्वेताचराटि
काकाष्ठपाटलाशंखिनीषुच ६७ क्लीबंरूप्येऽन्यवच्छुक्तेस
त्साधोधीरशक्तयो मान्येत्येविरामानेत्रिषुसाध्यमयोस्त्रियां ६८

सातिर्दानेः वसानेऽस्त्रीस्वोऽसं चेतसि गच्छरे स्थितं प्रतिज्ञात
वति चोर्ध्वनिश्चल योस्त्रिषु ६९ स्थितिः स्त्रियामवस्थाने मर्यादा
यांचसीमनि सित मवसिते च बद्धे धवले त्रिषु धवलायां स्त्री ७०
सीता लो गल पद्म ति वै देही स्वर्ग गंगा सु सुत स्तु पार्थिवे पुत्रं
स्त्र्यपत्ये तु सुता स्मृता ७१ सुप्तिः स्पर्शान्नितानिद्रा विश्रंभेश य
ने स्त्रियाम् सूत स्तु सारथ्यो तस्मिन् त्रिया द्वा द्वाणी सुते ७२ वंदि
पारदयोः पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु स्यूतिः सीवन संतस्यो स्त्रियां स्यू
तः प्रसेवके ७३ नात्रिषूते स्मृति धर्मशास्त्र स्मरणयोः स्त्रियां
स्रतिः स्त्री गमने मार्गे सेतुर्नाः लो कुमारके ७४ हस्तः करे करि
करे सप्रकोष्ठ करे पिच अस्त्रे केशात्परो ब्राते हितं पथ्ये गते धृते
७५ हेतिः स्यादायुधज्वाला सूर्यतेजः सुयोषिति ॥ तन्नि ॥
अमृतं यद्गणेशे स्मात्पीयूषे सलिले घृते ७६ अयाचिते च मोक्षे
चनाधन्वंतरि देवयोः अमृता मागधी पथ्या गुडूच्या मलकीषु च
७७ अनृतं कृषावसत्ये प्यजितो नाहरौ त्रिषु अनिर्जिते चाच्युत
स्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिरे ७८ अर्दितं याचिते पि स्याद्वातव्याधौ च
हिंसिते अमृतं न द्वयोः पंडे लाजेषु त्रिष्वर्दिते ७९ यवे पि
क्वचिद्व्यक्तौ हरौ स्मरहरे पुमान् परमात्म महदायोः क्लीबं
स्यादस्फुटं त्रिषु ८० अनंतः केशवेशेषे पुमाननवधौ त्रिषु
अनंता च विशल्यायां शारि वादूर्वयोरपि ८१ कणादुराल
भा पथ्या पार्वत्या मलकीषु च विश्वभरा गुडूच्योः स्यादनेतं सु
रवर्त्मानि ८२ अश्मोत मशुभे चुल्यां मरणेऽनवधावपि स्त्रे
त्रे प्यथाऽयतिः पुंसि हिमदीधितिकालयोः ८३ अर्हस्तु स
पणे बुद्धे पुंसि मान्येऽन्यलिंगकः अर्हंतश्चापि सुगते स पणे पितृ
दृश्यते ८४ अगस्तिः कुंभयो नौ च वंकसे न तरौ पुमान् अर्च
ती कुंभदास्यां च वडवायां च योषिति ८५ अंगतिः पुंस्यग्निहो
तृज्जह्यवन्दिष्वथ दितिः भूदेवमात्रो रं हतिस्त्यागे रोगेषु भे

स्त्रियौ ८६ आयातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रकीर्तितः आध्या-
तं शिंघिते क्रांतेऽप्यारव्यातं भाषितेति डि ८७ आध्यातः श-
ब्दिते दग्धे वातरुग्भेदसंयुते आह्रुतः स्नातके स्नातेऽप्याहृतः
सादरेर्चिते ८८ आचितः शकटोन्मेषे पलानामयुतद्वये पुलि-
गः संगृहीते पिच्छन्नेऽपि स्यान्त्रिलिङ्गकः ८९ आहृतं गुणिते च
पितादिते च मृषार्थके स्यात्पुत्रातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रे च नाऽनके
९० आनतो देशभेदेऽपि वृत्त्यस्थाने जलेरणे आवर्तं श्रितने वा
रिभ्रमे चावर्तने पुमान् ९१ आस्फोटं तु पुमान् कर्णेऽप्यस्यात्को-
विदारके आस्फोतागिरिकर्ण्यं च वनमल्यां च योषिति ९२
आयस्तस्तेजितेऽपि तेऽपि कृशितेऽपि ते हते आयति स्तुस्त्रियां दै-
र्घ्यं प्रभावागामिकालयोः ९३ आयत्ति स्तुस्त्रियां स्नेहे वशित्वे
वासवेबले आहृति स्तुस्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ९४
आसत्तिः संगमेलामेस्त्रियामापात्तिरापदि प्रापणेऽपि च योषि-
त्स्यादुद्धृतः साधुवार्तयोः ९५ उचितं न्युषिते दग्धेऽप्युदात्त-
स्तुस्वरां तरे दयात्यागादिसंपन्ने काव्यालंकारकृत्ययोः ९६ उ-
त्तं शुष्कमांसेयत्रिषु तप्ते परिप्लुते उचितं तु भवेन्न्यस्तेमिते जा-
ते समंजसे ९७ उद्धृतं स्यान्निष्पृक्षिते परिभुक्तौ ज्झितेऽपि च उ-
त्थितं स्यान्निष्पृत्यन्ने प्रोचते वृद्धिमत्यपि ९८ उद्धातं तु पुमा-
न्यादस्वलने समुपक्रमे यवनाभ्यासयोगस्य कालभेदे च कीर्ति-
तः ९९ उत्तुंगे मुद्गरेऽपि स्यादुद्धृतं तूक्तमागते उद्धृतं त्रिषु सं-
जाते समुन्मद्प्रवृद्धयोः १०० उन्मत्त उन्मादवति धूर्त्तरमुचुं-
दयोः उद्धातो निर्मदगजेषु मातुर्मिते त्रिषु १ एधतुः पुरुषः
ग्रौणा कलितं विदिताप्तयोः कपोतः स्याच्चित्रकंठपारावतवि-
हगयो २ अयक्रं दित माह्वानेरुदितेऽपि न पुंसकं स्मारितः
स्त्रावितेऽप्यारे अभिशस्तेऽपि च त्रिषु ३ कापोता रुचकेऽपि वेक-
पोतो घंजनान्तरे किरातो म्लेच्छभेदे स्याद्भूनिबेऽप्यतनावपि ४

स्त्रियां चामरधारिण्यां कुट्टिनी दुर्गयोरपि कृतांतो यमसिद्धो तदे
 वाकुशलकर्मसु ५ गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ नाम तत्कुंजरे
 ग्रंथितं गुफितेकांते हिंसिते च त्रिलिंगकम् ६ गभस्तिः किरणे
 सूर्येनास्वाहायां तु योषिति गम्युत् स्त्रीस्वर्णलतयोर्गोपतिः शि
 वषट्ठयोः ७ नृपभास्करयोः पुंसि चेष्टितं गतिचेष्टयोः जगत्
 स्यात्पिष्टपेक्षी बंवा यौना अंगमे त्रिषु ८ जगती भुवनेष्मायां
 छंदोभेदे जनेपि च जयंतो वृक्षभिन्नौ योरिंद्रपुत्री पताकयोः ९
 पुमानैंद्रो हरे भीमे ज्वलितं दग्ध उज्ज्वले जामाता दुहितुः पत्न्यौ
 सूर्यावर्तधवे पुमान् १० जीमुतोः द्रौधृति करे देवता डेपयो धरे
 जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीव नौषधे ११ जीवन्ती जीवनी
 शम्पोर्गुडूची वृंदयोरपि जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहा स्फोटितयो
 रपि १२ त्वरितं प्रजवेशीघ्रे त्रिगर्तो गणितांतरे देशे पिनाघु
 र्घुरिका कामुकांगनयोः स्त्रियां १३ तृणताधनुषितृणले द
 शित मपि जानदंसितेपि स्यात् कवचाचिते द्विजातिर्विप्रांडज
 योश्च पुल्लिंगः १४ दुर्जातं व्यसने क्लीबे सम्यग्जातेऽन्यल्लिंगकं
 दुर्गति न करे नैस्व्ये स्त्री दृष्टांत उदाहृतौ १५ शास्त्रे च मरणे
 धीमान् पंडिते च बृहस्पतौ निर्ऋतिः स्यादलक्ष्म्यां स्त्री दिशां पा
 लांतरे पुमान् १६ निवृत्तं विप्रलंभे स्यान्नीचे विप्रवृत्तेपि च
 निर्मुक्तस्त्यक्तसंगे स्यान्मुक्तकंचुकभोगिनी १७ निरस्तत्रिषु
 निष्ठूते प्रेषिते षोडशितो दिते संसृक्ते च प्रतिहते निमित्तहेतुलक्ष्मणोः १८ नि
 वातौ दृढसन्नाहवात शून्ये पिचाश्रये निशांतत्रिषु शांते स्यात्क्लीबं
 तु भवनौषसोः १९ निवृत्तिर्भर्त्सने क्षेपे शठेशाढ्येपि च स्त्रियां निवृ
 त्तिः सुस्थिता वस्तंगमने च सुखे स्त्रियां २० नियतिर्नियमे दैवे स्त्री
 पतनूपातुगे स्वगे प्रवृत्तं वितते सुण्णे पर्यस्तः पतिते हते २१ प्र
 भूतमुद्गतै प्राज्ये षंडितः सिल्हके कवौ पलितं शैलजे तापे
 केशपाके च कर्दमे २२ प्रसृतः सुप्रसारस्या द्वितीये वेगिते त्रिषु अर्द्धजले

लुपुल्लिंगोजंघायां प्रसूता मता २३ प्रसूतं कुसुमेकीबन्त्रि
 पुसजातसूतयोः प्रणीतः संस्कृताग्नौ नायज्ञपात्रांतरे स्त्रियां
 २४ त्रिपुक्षितोपसंपन्नविहितेषु प्रवेशिते प्रतीतः सादरे ज्ञाते
 हृष्टप्रख्यातयोस्त्रिषु २५ प्रमीतं वाच्यलिंगस्यात्प्रोक्षितेपि
 मृतेपि च परेतो वाच्यलिंगः स्यान्मृतेभूतांतरे पुमान् २६ प
 र्वतः पादपेपुंसि शाकमत्स्यप्रभेदयोः देवमुन्यतरे शैले प्रपा
 तो निर्गरे तटे २७ पर्याप्ततुल्येष्टे स्यात्तृप्तौ शक्ते निवारणे पंचता
 पंचभावे स्यान्मरणेपि च योषिति २८ पक्षतिश्च भवेत्पक्षमूले
 च प्रतिपत्तिथौ प्रसूतिरुद्भवेपि स्यात्तनये दुहितर्यपि २९ प्रत
 तिर्विस्तृतौ बल्यां पद्धतिः पंक्तिवर्त्मनोः प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्या
 दुदंते च प्रवर्तने ३० आवत्यादौ च पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे
 प्रवृत्तिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादिस्वभावयोः ३१ योनौ लिंगे
 पौरवर्गेऽभीषदाद्यादयः स्त्रियां पार्वती सल्लकी दुर्गा गोपालपु
 त्रिकासु च ३२ प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धे भिहते त्रिषु पि
 त्सन्निहंगमेपुंसि पतने छेदने स्त्रिषु ३३ पिशितं मांसे मांस्या
 स्त्रीपिंडितं गुणिते घने योडितं करणे स्त्रीणां यत्रिते बाधिते
 पि च ३४ पुटितं स्यादहिपुटे पाटितं स्यूतयोः पृषन्मृगेषु
 मान्निदौ नद्वयो पृषतोपि ना ३५ अनयोश्च त्रिषु श्वेतविंदुयु
 तेषु भाविमौ प्रोक्षितं निहते सिके बृहती वसनांतरे ३६ छं
 दोभितस्तु द्रवार्ताकी वारिधानीषु वाचि च कंदकारी महत्योश्च
 भवद्युप्राप्तो स्त्रिषु ३७ स्त्रीबाणभेदे भरतो नाट्यशास्त्र
 मुनौ तटे रामानुजे च दौष्यंतौ भास्वान्भास्वरसूर्ययो ३८
 भारते ग्रंथभेदे स्याद्वर्षभेदेऽथ भारती वचने च सरस्वत्यां प
 क्षिरुत्तिप्रभेदयोः ३९ भासंतः सुंदराकारे त्रिषु नाभासपक्षि
 णि भावितं वासिते प्राप्ते भूभृन्नाट्रौ महीपतौ ४० महती
 बल्लकी भेदे राग्ये स्यात्तु न पुंसकं तत्त्वभेदे पुमान् नृजे वाच्य व

न्मथितं पुनः ४१ क्लीबं निजलपोले स्यान्निष्वालोडितपृष्ठयोः
 मरुदेवे समीरेनाग्रं थिपर्णेन पुंसकम् ४२ मुषितं हतखंडि
 तयोर्मूर्छितमपि सोच्छ्रये च मूढे च रजतं त्रिषु शुक्ले स्यात्क्ली
 बंहारे च दुर्वर्णे ४३ रमतिर्नाग्रकेनाके पुंसि स्याद्रसितं पुनः
 रुतस्तनितयोः क्लीबं स्वर्णादिरवचिते त्रिषु ४४ रेवती हलिप
 ल्यां स्यात्ताराभिन्ना तूभेदयोः रेवतस्तु सुवर्णालौ शैलभेदे च
 शंकरे ४५ रोहितं कुंकुमे रक्ते च रज्जुशक्रशरासने पुंसि स्या
 न्मीनमृगयोर्भेदे रोहितकटुमे ४६ रोहिन्मृग्यां लताभेदे स्त्री
 नार्के ललितं त्रिषु ललिते च शितेपि स्याद्भारभेदे तु न द्वयोः ४७
 लोहितं रक्तगोशीर्षे कुंकुमे रक्तचंदने पुमान् दंतरे भौमे वर्णे च
 त्रिषु तद्वति ४८ वर्द्धितं प्रसिते छिन्ने पूरिते बहति गर्वि सचिवे पुं
 सि बहतुः पथिके वृषभे पुमान् ४९ वनिता जातरागस्त्री स्त्रि
 योस्त्रिषु च याचिते सेविते वापितं बीजाकृतमुंडितयोस्त्रिषु ५०
 वसतिः स्यात्त्रिषु वासे यामिन्यां च निकेतने व्याप्यतं व्यापृते
 दीर्घे दृढेऽचातिशयेऽन्यवत् ५१ व्याघातो योगभेदे स्यादंतरायप्र
 हारयोः वासिता करणी नार्योर्वासितं भाविते रुते ५२ वासेती
 माधवी यूथ्योरुष्ट्रे नावहिते त्रिषु विविक्तं त्रिष्वसंपृक्ते रहः पू
 तबिवेकिषु ५३ वसुनंदे नाविहस्तः पंडिते व्याकुले त्रिषु विनीतः
 सुवहाश्वे स्याद्दूणिज्यपि पुमांस्त्रिषु ५४ जितेन्द्रियेऽपनीते च नि
 भृते विनयान्विते विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता विधवस्त्रिया
 म् ५५ विद्युत्तडितिसंध्यायां स्त्रियां त्रिषु तु निष्प्रभे विवृता
 सुद्रुग्भेदे विस्तृते त्वभिधेयवत् ५६ विनेताऽदेशके राज्ञे ना
 विधाता तु वेधसि स्मरेना विनता तास्य जनन्यां पटकाभिदि
 ५७ विनतः प्रणते भुग्ने शिषिते चाभिधेयवत् विवृतं त्रिषु
 व्रीभत्सरागिते संस्कृतेपि च ५८ विह्वित्तिरंगरागे विच्छेदे द्वार
 भेदे स्त्री विदितं बुद्धितार्थितयोर्विपत्तिरपि यातनापदोर्घोषित

५९ वृत्तांतः प्रक्रियापांस्यात्कार्त्तर्त्तवार्त्तप्रभेदयोः प्रस्तावेवेष्टि
तं रुद्धेलासकेकरणांतरे ६० वेल्लितं गमनेक्लीबंकुटिलेविधु
तेत्रिषु विवर्त्तः समुदायेस्यादपवर्तननृत्ययोः ६१ शकुंत
कीठभेदेस्याद्वासपक्षिविहंगयोः श्रीमौ स्तिलकवृक्षेनामनोद्ध
तानकत्रिषु ६२ श्रीपतिः पुंसि पृथिवीनाथे च मधुसूदने शु
द्धांतोतः पुरेष्माभृत्तरहः कक्षांतरेपि च ६३ स्ववंती तु तरंगि
ण्यांगुल्यस्थानौषधीभिदोः संवर्त्तः प्रलये मुन्यंतरे कर्षफलेपि च
६४ स्ववलितं चलिते भेषे संहृतं संगते दृढे संस्फुट-रुग्निमे
शस्ते भूषिते व्यन्यलिंगक ६५ क्लीबंतुलक्षणोपेते स्थपतिः कं
चुकिन्यपि जीवेष्टियाजकेशिलिभेदेनासत्तमेत्रिषु ६६ संघा
तः पुंसिघाते च संहृतौ नरकांतरे संवित्तिप्रतिपत्तौ स्यादविवादे ज
नस्य च ६७ संततिः स्यात्पत्तौ गोत्रे पारपर्ये पुत्रपौत्राणाम् संग
तिः संगमे दाने सन्नतिः प्रणतौ ध्वनौ ६८ समितिः संपराये
स्यात्सभायां संगमेपि च समाप्तिरक्साने स्यात्समर्थनेऽथ संमतिः
६९ अभिलाषे व्यनुज्ञायां संवित्याद्यास्तु योषिनि स्यापितं नि
श्चिते न्यस्ते स्तिमितोऽंच च लार्द्रयोः ७० सिकता स्त्री सिकतिले
बालुकाया तु भूमनि सुरतं स्यान्निधुवने देवत्वे सुरता स्मृता ७१
सुकृतं तु शुभे पुण्ये क्लीबसुविहिते त्रिषु सुव्रता सुखसंदोह्याशो
भनव्रतयोरेपि ७२ सुनीतिः शोभननये ध्रुवमातरियोषिति सूनु
तं मंगलेपि स्यात्त्रियसत्येव च स्यपि ७३ हरिद्वि-शिश्रियां पुंसि
हृषवर्णविशेषयोः अस्त्रिया स्यात्तृणे चाथ हर्मितं क्षिप्रदग्धयोः
७४ हरिता स्त्री च दूर्वायां हरिहर्णयुतेऽन्यवत् हसंत्यंगारधा
न्यांच मल्लिकाशाकिनीभिदोः ७५ ह्रीतः पक्षिभेदे स्यान्मुनिभे
दे च कैतवे हृषितं विस्मिते प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि ७६ ॥ तचतु
॥ अवसितमृद्धेताते व्यवसानगते च बाह्यलिंगस्यात् अर्थपति
पुल्लिंगोधनादिनाथे च नरनाथे ७७ अवदातः सिते गौरे विशुद्धे

व्यन्यलिंगकः अवगीतं तु निर्वादे त्वष्टृगर्हितयोरपि ७८ अंत
 र्गतिं विस्मृते स्यान्मध्यप्राप्ते च वाच्यवत् अंगारितं तु दग्धे स्यात्प
 लाशकलिकोद्गमे ७९ हसं त्यांचलतामात्रेण दीभेदे च योषितिः
 अपाचृतस्तुपिहिते स्वतंत्रेऽपि च वाच्यवत् ८० अत्याहितं
 महाभीतौ जीवानपेक्षकर्मणि अभिनीतं त्रिषु न्याय्ये संस्कृता
 मर्षिणोरपि ८१ अभिजातकुलीने स्यात् न्याय्यपंडितयोस्त्रिषु
 अभियुक्तः परैरुद्धेतत्परेऽप्यभिधेयवत् ८२ अतिमुक्तस्तुनिः
 संगे वा संत्योति निशेषि च अवध्यस्तपरित्यक्ते निंदितेऽप्यवचूर्णिते
 ८३ अधिशिष्टप्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिषु अंशुमान् भा
 स्करेशालपण्यां मंशुमती स्मृता ८४ भवेदुपचितिः पूजा
 व्ययनिष्कृतिहानिषु अथानुमति रूतैर्दुष्कर्णिमानुजयोरपि
 ८५ अभिशालिप्रार्थनापवादयोश्च त्रयं स्त्रियां आयुष्मान्यो
 गभेदे नावाच्यवच्चिरजीविनि ८६ उपाहितोऽनलोत्पातेषु
 मानारोपिते त्रिषु उपाकृतोऽध्वरहतपशौ नोपद्रुते त्रिषु ८७ उ
 दास्थितः प्रतीहारे प्रव्रज्यावसिते चरे स्यादुल्लिखितमुत्कीर्णेत
 नूकते च वाच्यवत् ८८ उद्राहितमुदीर्णं स्याद्द्रुद्राहितयोः
 त्रिषु भवेदुपचितं दग्धे समृद्धे वाच्यलिंगकं ८९ उज्जृम्भि
 तं त्रिषूत्कुल्ले चेषायां तु नपुंसकं उपरक्तो व्यसनात्तेरादुग्रसे
 दुस्तूर्ययोः ९० उपसत्तिः संगमात्रे सेवायामपि योषिति ऋष्यप्रो
 क्ता शतावर्षतिबलाश्रूकशिंविषु ९१ ऐरावतोऽभ्रमातंगेना
 रंगेलकुचद्रुमे नागभेदे च पुंसि स्याद्विद्युत्तद्भेदयोः स्त्रियां ९२
 नपुंसकं महेंद्रस्य ऋजुदीर्घशरासने कलधौतं सुवर्णे स्याद्र
 जते च नपुंसकं ९३ भवेत्कुहरितं क्लीबं पिकालापेरतध्व
 नौ कुमुहान् कुमुदप्रायदेशे स्याद्वाच्यलिंगकः ९४ कुमुद
 ती कुमुदिन्यां कुशपत्न्यां च योषिति कृष्णवंता पाटलायां माप
 पण्यां च योषिति ९५ अथ गंधवती पृथ्वीपुरीभिद्यासमा

नृषु सुरायांचगरुत्मांश्चपक्षिमात्रेखगाधिपे ९६ भवेद्भूत
 पतिः पुसिगृहस्थेपिचमंत्रिणि चंद्रकांतस्तुपुंसिस्थान्मणि-
 भेदेचकैतवे ९७ चर्मण्वतीनदीभेदेकदलीपादपेस्त्रियाम्
 चित्रगुप्तस्तुपुंसिस्थाद्यमेतस्यचलेखके ९८ दिवाभीतकुं-
 भिलेस्यादुल्लूकेकुमुदाकरे दिवाकीर्तिस्तुपुंसिस्थान्नापितांतात्र
 सायिनो ९९ द्वीपवान्त्सिधुनदयोर्द्वीपवत्यापगाभुवो दृष-
 द्दतीनदीभेदेकात्यायन्यामपिस्त्रियां २०० स्याद्धूमकेतु-
 रुत्पातभेदेवैश्वानरेषुमान् नंद्यावर्तपुमान्वेश्मप्रभेदेभगवद्भुमे
 १ नदीकांतसमुद्रेस्यादिज्जलेसिंदुवारके नदीकांतास्त्रियां
 जम्बाकाकजंघौषधावपि २ नागदंतोद्विपरदेगृहानिर्गतदा-
 रुणि नागदतीतुकुंभायांश्रीहस्तिन्यामपिस्त्रियाम् ३ निष्का-
 शितो निर्गमितेऽप्याहितेऽधिकृतेपिच अथनिस्तुषितं त्यक्ते
 त्वग्निहीनेलघूळते ४ निरावृत्तिरनाकारेऽस्वाध्यायेवारणेत्रि-
 षु परिगतं त्रिषुप्राप्तेविस्मृतज्ञानचेष्टिते २०५ अथप्राणिहितं
 न्यस्तेप्राप्तेपिचसमाहिते अथपल्लुवितंलासारक्तेसपल्लवेतते
 ६ भवेत्प्राणिहितं द्विष्टेप्रतिस्वलितवद्भयो प्रतिक्षिप्तंवारिते
 स्यात्प्रेषितेपंचकंत्रिषु ७ परिवर्तो विनियमेकूर्मराजेप्रवर्तने
 परिस्तुतास्त्रीवारुण्यांस्यन्नेस्यादभिधेयवत् ८ प्रधूपि-
 ताकुंशितायासूर्यगंतव्यदिश्यपि पंचगुप्तस्तुचार्वाकदर्शने
 कमठेषुमान् ९ प्रजापतिश्चदक्षादौमहीपालेविधातरि प्रति-
 पत्तिः प्रवृत्तौचप्रागल्भ्येगौरवेपिच १० संप्राप्तेचप्रबोधेचपद-
 प्राप्तेचप्रेषिते अथप्रव्रजितामांसीमुडीरीतापसीषुच ११
 प्रतिकृतिर्यार्चायांप्रतिनिधिप्रतीकारयोश्चस्त्रीयाशुपतो
 बकपुंषेस्यात्पशुपत्यधिदैवतेचतद्भक्ते १२ पारिजातःसुर-
 तरोपामिभद्रतरावपि पारावतीगोपगीतेनदीभिल्लवलीकले
 १३ पारावतःकलरवेतश्यामर्कटतिंदुके पुण्यदंतस्तुदिङ्गागभे

देविद्याधरांतरे १४ पुरस्कृतोऽभिस्तारिग्रस्ताग्रेकृतपूजिते भ
गवन्नाजिनेगौर्यास्त्रियां पूज्येतुवाच्यवत् १५ अथभोगवती
नागपुरीनद्योरहौपुमान् रगमातातुकुट्टिन्यां वृक्षरोगांतरेस्त्रि
यां १६ लक्ष्मीपतिः पुमान्वासुदेवेनरपतावपि व्यतीपातोम
होत्पातेयोगभेदापयोनयोः १७ वनस्पतिर्नाद्रुमात्रेविनापु
ष्पफलद्रुमे विनिपातोनिपातेस्याद्वैद्यादिव्यसनेपुमान् १८ वि
जृम्भितंतुचेष्टायां क्रीबं त्रिषु विकस्यरे विवस्वान्विबुधेस्तूर्ये त
न्नगर्थाविवस्वती १९ वैजयंतोगृहेशक्रध्वजप्रासादयोः पु
मान् वैजयंतीपताकायां जयंतीपादपेपुमान् २० भवेच्छत
घृतिः पुंसि शत्रे च परमेष्ठिनि शुभ्रदंती सुदंत्यां स्यात्पुष्पदंते भ
योविति २१ समुद्धृतं समुत्कीर्णं प्यपनीते च वाच्यवत् सदा
गतिर्नाकवातनिर्वाणेषु सदीश्वरे २२ सरस्वांश्च न देवाभ्यो
नान्यवद्रसिकेस्त्रियां वाणीस्त्रीरत्नवाग्देवीगोनदीषु नदीभिदि
२३ मनुपत्न्यामपि सत्यवती व्यासस्य मातरि नारदर्चीकयोः
पत्न्यां स्त्रियां पुंसि नृपांतरे २४ समुद्रांतातु कार्पासी पृक्कादुरा
लभासु च समाहितः समाधिस्थेषु क्तसिद्धांत आहिते २५
निर्विवादीकृतेऽपि स्यात्प्रतिज्ञाते च वाच्यवत् समापातो वधेषु डे
संख्यावान्दिते पुमान् २६ संख्यायुक्तेऽन्यलिङ्गोऽथ सुधाभृ
तिः पुमान्मखे चंद्रेषु भाषितो बुद्धे पुमान्मूक्तेन पुंसकं २७ सू
र्यभक्तस्तु बंधूके पुंसि त्रिष्वर्कपूजके सेनापतिः कार्तिकेयेषु
नीकाधिपतौ पुमान् २८ हिमारातिः पुमानीति होत्रे किरणमालि
नि हैमवत्यभया स्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचोमयोः २२९ ॥ तपंच
॥ अवलोकितो नालोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते अपराजित ईश
जेष्ठ्यांतरे नाजिते त्रिषु ३० गिरिकर्णजयादुर्गाशनपर्णीषु यो
षिति उपधूपित आसन्नमरणे परिधूपिते ३१ स्याद्गुणाधिपतिः
पुंसि शंकरेऽपि जानने भवेत्पिपतिषु पित्तो त्रिषु पुंसि विहंग

मे ३२ पृथिवीपतितुभूपालेन्रस्रभारज्यौषधौपुमान् मूर्धाभि
 धित्तौभूपालेमंत्रिणिक्षत्रियेपिच ३३ यादसांपतिरभोधौप
 श्रिमाशापतावपि वसंतदूतश्चैत्रेस्यात्पिकपंचमरागयो ॥
 ३४ वसंतदूतीपादल्यामभिपुक्तेचयोषिति ॥ तषट् ॥ अर्धपा
 रावतश्चित्रकैठेतिचिरिपक्षिणि ३५ ॥ तसप्त ॥ ससुद्रनच
 नीतंस्यात्कीबपीपूषचंद्रयोः ॥ इतितांतवर्गः ॥ थैकं ॥ थ
 रसणेमंगलेचसाध्वसेचनपुसकं शिलोच्चयेपुमानेवक्वचित्तुभ
 यरसके १ ॥ थद्वि ॥ अर्थोविषयार्थेनयोर्धनकारणवस्तुषु
 अभिधेयेचशब्दानांनिवृत्तौचप्रयोजने २ आस्था त्वालंबना
 स्थानयत्नापेक्षासुयोषिति कंथा मृन्मयभित्तौचतथाप्राचरणां
 तरे ३ कथः स्यादतिदुःखेपिनिष्पाकेपिद्रवस्पत्र कुथः स्त्री
 पुंसयोर्वर्णकंवलेपुंसिबर्हिषि ४ कोथो नानेत्रेगस्यभेदेच
 शठितेत्रिषु ग्रंथो ग्रथनाधनयोःस्याच्छास्त्राक्षरसंख्ययोः
 ५ ग्रंथिस्तुग्रंथिपर्णेनाब्रंधेरुभेदपर्वणोः शाश्वत्श्लोकेसं
 स्मृतान्यभाषायांनेयवृत्तयोः ६ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपाय
 नाशिरजःसुच अवतारर्विजुष्टाबुपात्रोपाध्यायमंत्रिषु ७ तु
 ल्यमंजनभेदेस्यान्नीलसहस्रैलयोस्त्रियाम् दुःस्थः स्यादुर्ग
 तेमूर्खेदुःखेनतिष्ठतित्रिषु ८ प्रस्थोस्त्रियांमानभेदेसानाबुनि
 तवस्तुनि पार्थो कैःभनोजलेक्लृवंष्टु स्यान्मरुतित्रिषु ९
 त्वकूपण्यांक्ष्मजीरेःस्त्रीपुमान्मनौनृपांतरे प्रोथोःस्त्रीहय
 घोणायांनकट्यामध्यगेत्रिषु १० मेशः स्यात्संसिमेशानेसा
 क्त्वेचदिवाकरे यूथंतिर्यक्समूहेःस्त्रीपुष्यभेदेचयोषिति ११
 रथः पुमानवयवेस्पंदनेवेतसेपिच दीथी पत्तौगृहोमेचरूपका
 तरवर्त्तनोः १२ संस्थश्चरेःवस्थितेस्त्रीस्थितौसादृश्यनाशयोः
 सार्थोवणिक्समूहेस्यादपिसंघातमात्रके १३ सिक्थोभक्त
 उलाकेनामधूज्जिष्टेनपुंसकं ॥ थत्रिः ॥ अतिथिः कुशप

त्रेस्यात्पुमानागतुकंविषु १४ अश्वत्थःपिप्लवद्रौस्यादश्वत्था
पूर्णमातिथौ अव्यथोनिर्व्यथेसर्वेचारटीपञ्चयोःस्त्रियां १५
उन्माथःकूटयंत्रेस्यान्मारणेघातकेपुमान् उपस्थःशेषशिको
डेतथामदनमंदिरे १६ उद्रथो रथकीलेस्यात्ताम्रचूडारव्य
पक्षिणि स्मवथुर्नासुतेकासेकायस्थःपरमात्मनि १७ नर
जातिविशेषेनाहरीतक्यांतुयोषिति कापथःकुत्सितपथेउशी
रेक्लौबमिष्यते १८ गोमंथिर्नाकरीषेस्याद्गोमंथिकोष
थौ दमथ स्तुपुमान्देहमेचपरिकीर्तितः १९ निशीथस्तु
पुमानर्धरात्रेस्याद्रात्रिमात्रके निर्ग्रथो नग्नकेपिस्यान्निःस्वबा
लिशयोरपि २० प्रमथ्यास्याहरीतक्यांहरपारिषदेपुमान्
वस्तुथो रथगुप्तौस्यात् वस्तुथं चर्मवेष्टानोः २१ मन्मथः
कामचिंतायांकपिथेकुसुमायुधे वयस्था तु स्त्रियांब्राह्मीगु
ह्य्यामलकीषुच २२ सूक्ष्मैलायांचकाकोल्यांपथ्यालीतरु
णेविषु वमथुःपुंसिवमनेगजस्यकरशीकरे २३ विदथो
योगिकृतिनोःशमथःशान्तिमंत्रिणोः षड्ग्रंथा तुवचायां
स्त्रीस्यात्करंजांतरेपुमान् २४ समर्थः स्तुहितेशक्तेसंबद्धे
प्यन्यलिंगकः सिद्धार्थः स्तुपुमान्शक्येसिद्धेचसितसर्षपे २५
॥ थचतुः ॥ अनीकस्थोरणगतेहस्तिशिखाविचक्षणो रा
जरसिणिचिन्हेचवीरमर्दनकेपिच २६ भवेदितिकथा पार्थ
वाच्यश्चद्वेग्रनष्टयोः चतुष्पथं चतुर्मार्गसंगमेब्राह्मणेपिना
२७ अथचित्ररथःसूर्यगंधर्वांतरयोःपुमान् दशमीस्थो
नष्टवीर्येस्थविरेष्यन्यलिंगकः २८ प्राणनाथोयमेनास्यान्निष्ट
प्राणाधिपेमतः वानप्रस्थोमधूकेपिस्यात्तीयाश्रयेपुमान् २९
भवेदुदरथिःपुंसिसमुद्रेचवियन्त्रणो ॥ इतिश्रौतवर्गः ॥
॥९१४ ॥ देकं ॥ दःपुमानचलेदत्तेस्त्रियांशोधनदानयोः छे
दोपतापरस्मात्पुमांस्तुदातरिस्मृतः १ दहिः ॥ अब्दः संवत्स

रेवामिवाहमुस्तकयोः पुमान् कुंदोऽस्त्रीस्तरणेशस्यमूलेजलधरेपुमा
न २ अंदुः स्त्रियांस्यान्निगडेप्रभेदेभूषणस्यच कुंदोमाष्येऽस्त्री
मुकुंदभ्रमिनिब्रंतरेषुना ३ सोदः स्यात्सिरजसिषेष्णेचप्रकी
र्तितः गदो भ्रातरिविष्णोः स्यादामयेनायुधेगदा ॥ ४ ॥ उदः प
लाशेगरुतिग्रंथिपर्णतमालयोः कुंदोवशेष्यभिप्रायेधीदापुत्रीमनी
षयो ५ नंदि द्यूतांगजानंदेऽस्त्रीनंदिकेश्वरेपुमान् नदीसरि
तिशौणादौनानंदा स्यादलंजरे ६ गौर्मातिम्यिविशेषेस्त्रीनि
धिराजभिदोः पुमान् निंदा स्यादपवादपि कुत्सायामपियोषिति ७
पदं शब्देचवाक्येचव्यवसायप्रदेशयोः पादतच्चिन्तयो स्यान्ना
णयोरंकवस्तुनोः ८ श्लोकपादेपिचक्रीबंपुल्लिङ्गः किरणेपुनः पा
दोबुधेतुरियाशेशेलप्रत्यतपर्वते ९ चरणेचमयूखेचबंदालतां
तरेस्मृता भिक्षुक्यामपिवंदांचविंदुर्दंतस्र्वांतरे १० भ्रुवोर्मध्ये
रूपकार्यप्रकृतौपृषतेपुमान् वेदितयैत्यलिङ्गः स्यात्भद्रं क स्या
णशर्मणोः ११ भेदो द्वैधेविशेषेस्यात्उपनापेविदारणे मदोरेत
सिकस्तूर्यागर्वहर्षभदानयोः १२ मंदोः तीक्ष्णेचमूर्खेचस्वैरेवा
भाभ्यरोगिणोः अल्पेचत्रिपुपुसिस्याद्धस्तिजात्यंतरेशनौ १३ मृ
दुः स्यात्कोमलेः तीक्ष्णेप्रदो दत्तेविलेखने विदाज्ञानेचनिर्दिष्टामनी
षायांचयोषिति १४ वेदः श्रुतौचरतेचवेदिः स्यात्पंडितेपुमान्
स्त्रियामंगुलिमुद्रायांस्यात्परिष्कृतभूतले १५ शादः स्यात्कर्दमे
ष्येस्वादुर्मिष्ठमनोहरोः सूद स्तुकथितरूपकारेचव्यंजनोत
रे १६ स्वेदस्तुस्वेदनेपर्म हृत् क्रीबंबुकचित्तयोः ॥ दन्तिः ॥ अं
गदः कषिभेदेनाकेयूरेतुनपुंसकं ७ अंगदायाम्यदिदंतिहस्ति
न्यामपियोषिति अर्द्धदुरर्द्धचंद्रेस्याद्दलहस्तनखांकयोः १८ अ
र्द्धदुः स्यादतिप्रौढस्त्रीयोन्यंगुलियोजने अर्द्धोमासकीलेस्या
त्युत्प्रेदशकोटिषु १९ महीधरविशेषेनाः यास्पदपदकृतयोः
असंदोषासुदेवेस्यात्सदाभेदेचयोषिति २० आकंदः कंदनेव्हा

नेमिचद्रुणपुङ्खयोः भ्रातर्यपिचपुंसि स्यादामोदो गंधहर्षयोः २१
 ककुद्स्त्रीककुदोप्यस्त्रीरुषांकेराड्ध्वनेवरे क्षणदोगणवेरा
 त्रौक्षणदाक्षणदंजले २२ कपर्दःखंडपरशौजटाजूटेवरटके क
 र्पादुरुत्सितिकायांकर्णफल्यामपिस्त्रियां २३ कष्याद्रुसिपुंसि
 स्यान्मांसाशिन्यन्यलिंगकः कामदाकामधेनीस्त्रीकामदातरिवाच्य
 त् २४ कुमुदत्रिषु स्यात्कृपणेकौरवेतुनपुंसकं कुमुदं कैरवेरक्तप
 द्यस्त्रीकुंभिकौषधौ २५ गंभायांपुंसिदिङ्गगनागशाखामृगांतरे
 कुसीदंजीवनेवृद्धाक्लीबंत्रिषुकुसीदके २६ कौमुदः स्यात्कार्तिकि
 केवद्रिकायांतुकौमुदी गोष्यदंगोपदम्भेगवांचगतिगोचरे २७ गो
 विंदोवासुदेवेस्याद्रुवाध्यक्षेवृहस्पतौ गोनर्दमपिकैवर्तीमुस्तके
 पुंसिसारसे २८ जलदोमुस्तकेमेघेजीवदो वैद्यविद्विषोः तर
 द्स्त्रियांप्लुवेपि स्यात्कारंडेचविहंगमे २९ तोयदोमुस्तकेमेघेषुमा
 नाज्येनपुंसकं दरदस्त्रियांप्रपातेपि स्यात्कारंडेचविहंगमे ३०
 दारदोविषभेदेस्यात्पारदेदिंगुलेपुमान् दाय्यादस्तुभवेत्पुंसिसपि
 डेतनयेपिच ३१ दृषद्वनिष्येषणशिलापट्टप्रस्तरयोःपुमान् ध
 नदस्तुकुबेरेस्यात्पुलिंगोदातरित्रिषु ३२ नलदंस्यात्पुष्परसोशी
 रमांसीषुनद्वयोः नर्मदःकेलिसचिवेनर्मदासरिदंतरे ३३ निर्वा
 दः स्याल्लोकवादेपरिनिष्ठितवादयोः निषादःस्वरभेदेस्याच्चंडालेपीव
 रंतरे ३४ प्रसदःसंभेदेमत्तेस्त्रियामुत्तम्योषिति प्रसादोऽनुग्र
 हैकान्यगुणस्वास्थ्यप्रसन्तिषु ३५ प्रणादस्तुपुमांस्तारशब्देचश्रव
 णामयेप्रसादो देवनृपयोर्गृहैःश्वरदा स्त्रियां ३६ कन्यायांवाच्य
 लिंगस्तुप्रसन्नेचसमर्द्धके भसदस्त्रीभास्वरेयोनीमर्यादासीम
 निस्थितौ ३७ माकदःसहकारेःस्त्रीधात्रीमगरभेदयोः मुकुंदो
 निधिभिद्विस्मुरत्नभेदेचकुंदुरौ ३८ मेनादस्तुपुमान्केकिमाजरि
 छगलेषुच विशदःणंडवेरक्तेशरदस्त्रीवत्सरेष्यतौ ३९ शारदो
 ऽब्देस्त्रियांतोयपिप्यलीसप्तपर्णयोः सस्वैक्लीबंशरज्जातनूतनाप्र-

तिभेदेषु ४० षड्विदुस्यात्कीटभेदपुंडरीकास्योऽपुमान् संपत्
भूतौगुणात्कर्षहारभेदेष्वस्त्रिया ४१ संविदस्त्रियां प्रतिज्ञायामा
चारज्ञानसंगरे संभाषणे क्रियाकारे सकेतो नान्वितो षणे ४२ संभे
दः स्फुटने संगे मुने दारोचनो मयो ॥ दचतुः ॥ अभिष्यंदोति च
द्वीस्यादास्त्वावेक्षिगदेष्विच ४३ अष्टापदोऽस्त्री कनकेशारिणां
फलकेष्विच अष्टापदो चंद्रमल्ल्यां शरभे मर्कटे पुमान् ४४ अच
वा दस्तु निदायामाज्ञाविश्रमयोरपि अभिमर्दस्तु पुंसि स्यादवम
र्दसंपराये च ४५ एकपदं तत्कालेन पुसकवत्तमिस्त्री स्यात् क
टुकदः पुमान् शिघ्रीं शृगबेरससोनयोः ४६ कुरुविंदं रत्नभेदे
मुस्ताकुत्मा षयोः पुमान् अथ कोकनदं रत्नकुमुदे रत्नपंकजे ४७
चतुष्पदी तु पद्येनापशोचकरणातरे भवेज्जनपदो जानपदोपि
जनदेशयोः ४८ तमो नुदं ग्नीहर्केना प्रतिपदस्त्रीतिथौ मत्तौ
परिवादोपवादे स्याद्वीणावादनवस्तुनि ४९ प्रियंवदः खेचरेना
प्रियवाचितुवाच्यवत् पीठमर्दोऽतिधृष्टस्यान्नापकस्य प्रियेति च
५० पुटभेदो नदीवक्त्रे पत्तनात्तोद्योरपि महानादः कुजरे स्याद्
षुक्लब्दे महास्वने ५१ मुचुकुटो रसभेदे मोधात्तनयेष्विच मे
घनादस्तुवरुणे तनये रावणस्य च ५२ विशारदः पंडिते च धृष्टे
विष्णुपदं तुरगे स्त्रीरौदे च स्त्रिया गंगारविसंक्रांतिभेदयोः ५३ श
शब्दिदुःपुमान्वासुदेवराजातरेष्विच शतानंदो मुने भेदे देवकीनं
दनेष्विच ५४ शतद्रुदा स्त्रिया वज्रैस्तौ दामिन्यां च कीर्तिता सम
यादः समीपेनामर्यादा सहितेष्विच ५५ ॥ दपच ॥ भवेदुप निव
द्धमवेदांतविजने स्त्रियां सहस्रपादः कारुडैर्मानं डेयत्नपूरुषे
५६ ॥ इति दातवर्गः ॥ धौक ॥ धोना धर्मकुबेरचक्रांबतुवसुनि
स्मृतं धोधा च ब्रह्मणिरज्यातो धातुः स्याद्धारकेष्विच धीर्ज्ञाने ज्ञा
नभेदेष्विधूः स्मृता धूनने स्त्रियां ॥ धद्विः ॥ अर्द्धसमासे खेडेना
ऽब्धिर्नासरसि वारिधौ २ अधः स्यात्तिमिरे क्रीब च सुर्हीने

मिधेयवत् आधिः पुमांश्चित्तपीडाप्रत्याशाबंधकेषु च ३ व्यसने
 चाप्यधिष्ठाने विद्ध मातपदी प्रयोः ४ रुद्धं संपन्नधान्ये च सुसमृद्धे च
 वाच्यवत् ४ रुद्धिस्तुल्योषधीभेदे समृद्धावपियोषिति गंधः
 प्रतिवेश्यामोदलेशसंबंधगंधके ५ गंधः स्नाने च लिप्तायां गोधात
 लनिहाकयोः दधि स्त्रीरोत्तरावस्थाभावे स्त्रीवाससर्जयोः ६ दग्धं
 पुष्टेः न्यलिंगं स्यात्स्थितार्कदिशि च स्त्रियां दिग्धो विषाक्तबाणे स्या
 तु मिलितेः न्यलिंगकः ७ दुग्धं प्रभूरिते स्त्रीरे दुग्धी स्त्रीराविकौषधौ
 दोग्धाद्यौ पजीविकवौक्ता गोपालयोः पुमान् ८ धृष्टो बद्धेतथा हृते
 बंध आधौ च बंधने बंधु स्यात्संसि बंधूके मित्रे भ्रातरि बांधवे ९ बा
 धादुःस्वे निषेधे च लुधः सौम्ये च पंडिते बुद्धोजिने लब्धपर्णे पुंसि स्या
 द्बुधितेः न्यवत् १० बोधिः पुंसि समाधेः प्रभेदे पिप्पलपादये मधुपु
 षारसे सौद्रे मद्ये नातु मधुद्रुमे ११ वसंतदैत्यभिचैत्रे स्याज्जीवंत्या तु
 योषिति सिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे क्लीबमालस्यवित्तयोः १२ सुग्धस्तु सुं
 दरे मूढे नेधाबुद्धौ हृते पुमान् राधो मासांतरे राधा चित्रभेदे च धनि
 नां १३ गोपीविशारवामलकीविष्णुकांता सुविद्युति लुब्ध आकांक्षि
 णिव्याधे बधूः स्त्रीशारिवौषधौ १४ स्तुषाशठिनवोढासुभार्या पृक्कां
 नासु च व्याधिकुष्ठे च रोगे नाव्याधो मृगयुदुष्टयोः १५ तारामये खेच
 विधुर्न कर्पूरेंदुहारिषु विद्धं स्याद्देधितेक्षिते सदृशे बाधिते त्रिषु १६
 विधिर्नानियतौ काले विधाने परमेष्ठिनि विधा गजासने रुद्धौ प्रकारे
 वेतने विधौ १७ वृद्धोजीर्णे प्रवृद्धे त्रिषु क्लीबंतु शैलजे रुद्धिस्तु व
 र्द्धने योगे प्यष्टवर्गौषधांतरे १८ कालांतरे चाभ्युदये समृद्धावपियोषि
 ति श्रद्धाः दरे च कांक्षायां श्राद्धं श्रद्धान्विते त्रिषु १९ हव्यकव्यवि
 धौ क्लीबं शुद्धं स्यात्त्रिषु केवले निर्दोषे च पवित्रे च संधा स्थितिप्रति
 द्वायोः २० स्पृष्टसंवर्षणेपि स्यात्ताम्ये क्रमसमुन्नतौ संधिः पुमा
 नसुरंगायां भगे संघट्टनेपि च २१ रूपकानां मुखार्थे सावकाशेपि
 कीर्तितः स्फेधः स्यान्नृपतावंसे संपराय समूहयोः २२ कायेतरुप्र

कांढेचभद्रादौछंदसोभिदि साधुर्वाधुर्धुषिकेचारौसज्जनेचाभिधेयव
 त् २३ सिद्धेनाव्यासादौभेदेयोगस्यदेवयोनेश्च त्रिषुनिष्पन्नेस्त्रिगु
 स्नेहयुतेष्वेकणेपि स्यात् २४ सिंधुर्वमशुदेशब्धिनदेनासरितिस्त्रि
 या सिद्धिस्त्रीयोगनिष्पत्तिपादुकांतर्हिर्दृष्टिषु २५ सुधा स्त्रीलेपने
 मूर्च्यास्तुहीगंगेष्टकामृते ॥ धत्रिः ॥ अवधिस्त्ववधाने स्यात्स्त्रीस्त्रिका
 लेबिलेपुमान् २६ अगाधमतलस्पर्शेत्रिषुश्वभ्रेनपुंसक अनद्धं
 मुरजादौचक्कीवंस्यात्सदितेत्रिषु २७ आविद्धेवाच्यलिंगस्यात्कु
 टिलेचपराहत आबद्धोदृढबंधेस्यात्सेमालंकारयोर्द्वयो २८ उत्से
 धस्तूच्छयेनस्त्रीक्लीबसन्नहनेपिच उपाधिर्धर्मचिंतायाकुटुंबव्या
 पृतेष्ठले २९ विशेषणेपुंस्युपधि पुंसिव्याजरथांगयोः कबंधोःस्त्री
 क्रियायुक्तव्यपमूर्धकलेवरे ३० क्लीबजलेपुंस्युदरेबाहुरक्षोविशेष
 यो दुर्विधोवाच्यलिंगः स्याद्दुर्गतेपिरवलेपिच ३१ न्यग्रोधस्तुपुमा
 न्यामवटयोश्चशमीतरौ न्यग्रोधीतूपचित्रायांनिरोधोनाशरोधयो
 ३२ निषधःकठिनेदेशेतद्राजेपर्वतातरे परिधिर्नायज्ञियद्रुशाखा
 यामुपसूर्यके ३३ प्रसिद्धोभूषितेरन्यातेप्रणिधिर्नाःनुचरंचरे मा
 गधी स्त्रीकणायूश्योर्वाच्यवन्मगधोद्भवे ३४ पुसिवैश्यात्सत्रिया
 जेशुक्लजीरकवंदिनो विवधोवीवधश्चापिपर्याहारेऽध्वभावयोः ३५
 विप्रब्धोऽनुद्धटेपिस्याद्गाढविश्वस्तयोस्त्रिषु विबुधोद्देशुरेवीरुह
 ताविटपयो स्त्रिया ३६ सन्नद्धोवर्मितेन्यूढेसंबाधःसंकटेभगे
 सन्निधिसन्निधानेपिपुमानिंद्रियगोचरे ३७ संसिद्धिर्प्रकृतौसिद्धौ
 मदोद्यायामपिस्त्रिया संबोधोबोधनोक्षेपेसमाधिर्नासमर्थने ३८
 ध्याननीवाकनियमेकाव्यस्पचगुणातरे ॥ धचतुः ॥ अवरोधस्ति
 रोधानेराजदारेषुतद्गृहे ३९ अवष्टब्धोविदूरेस्यादाक्रांतंचागलंवि
 ते अनुबंधस्तुबंधेस्याद्दोषोत्पादेयिनश्चरे ४० मुख्यानुयायिबाले
 चप्रकृतस्यानिवर्तने अनुबंधी तुद्धिक्वायातृण्यायामपियोधिति
 ४१ अनिरुद्धंउषानाशेषुंसिचाःबंधनेऽन्यवत् आशाबंधःसमा

श्वासेपुंसिमर्कटजालके ४२ द्रुष्टुगंधःसुगंधोऽस्यात्रिषुक्लीबंतुवालु
 के द्रुष्टुगंधाकोकिलासेकौष्ठ्यांकाशेचगोसुरे ४३ उपलब्धिमितौ
 प्राप्तावपिज्ञानेचयोषिति उग्रगंधाजमोक्षपावचायोचिक्रिकौषधौ ४४ का
 लस्केधस्तमालेस्यात्तितुकेजीवकद्रुमे तीक्ष्णगंधावचाराजिकयोः
 शोभांजनेपुमान् ४५ तृणगोधाचित्रकोलेककलासेपियोषिति पा
 रिव्याधस्तुपुंसिस्याद्देतसेचद्रुमोत्पले ४६ ब्रह्मबंधुरधिसिसेनि
 देशेब्राह्मणस्यना महौषधंतुशुंठ्यास्याद्विषायांलशुनेपिच ४७
 समुन्नद्धःसमुद्धूतेपंडितंमन्यगर्विते ॥ धपंच ॥ योजनगंधाकस्तु
 र्यसितायाव्यासमातरि ४८ ॥ इतिधांतवर्गः ॥ नैकम् ॥ नःपु
 मान्सुगतेबंधेद्विरंडेप्रस्तुतेपिच ॥ नद्विः ॥ अग्निर्वैश्वानरेपिस्याच्चि
 त्रकारण्यौषधौपुमान् १ अन्नंभक्तेचभुक्तेस्यादिनःपत्यौनृपार्कयोः
 उन्नंक्लिन्नेचसुरतेकृत्स्नंसर्वालुबुकुक्षिषु २ घनंस्यात्कांस्यताला
 दिवाद्यमध्यमनृत्ययोः नामुस्ताब्जौघदाढ्येषुविस्तारेलोहमुद्धरे ॥
 ३ त्रिषुसांद्रेट्टेचायचिन्हं लक्ष्मपताकयोः चीनेदेशांशुकग्रीहि
 भेदेतंतौमृगांतरे ४ कुन्नंतुरहसिक्लीबंछादितेवाच्यलिंगवत् ॥
 छिन्नंकृत्तेत्रिलिंगंस्यादुडूच्यामपियोषिति ५ जनोलोकेमहर्लो
 कात्परलोकेचपामरे जनौसीमंतिनीबध्नोरुत्पत्ताबौषधीभिदि
 द् ६ जन्हुःस्यात्पुंसिराजर्षिभेदेचमधुसूदने ज्यानिजीर्णेचहानौच
 तदिन्यामपियोषिति ७ जिनोर्दृतिचबुद्धेचपुंसिस्याज्जित्वेत्रिषु
 ज्योत्स्नाचंद्रातपेपिस्याज्योत्स्नायुक्तनिशिस्मृता ८ ज्योत्स्नीपठो
 लिकायांस्याज्योत्स्नायुक्तनिशिल्लियां तनुःकायेत्वचिस्त्रीस्यात्रि
 ष्वल्पेविरलेदृशे ९ दानं गजमदेत्यागेपालनछेदशुद्धिषु दानुर्दा
 तरिविकांतेदीनास्त्रीमूषिकेस्त्रियां १० वाच्यवदुर्गतेभीतेद्युम्नं
 वित्तेबलेपिच धनुःपुमान्पिणालद्रौराशिभेदेशरासने ११ धनंतु
 गोधनेवित्ते धानाभृष्टयवेपिच धान्याकेभिनवोद्विन्ने धेनीनद्या
 नंदेपुमान् १२ नग्नो वंदिष्यपणयोःपुंसिनिषुविवाससि न्यूनंग

ह्योनयो पानं पीति भाजनरक्षणे १३ भानुर्नाकिरणे सूर्ये भिन्नः
स्यान्निषुदारिते संगतेऽन्यत्र फल्ले च मानश्चित्तोन्मत्तौ ग्रहे १४
क्लीबं प्रमाणे प्रस्थादौ मीनो राश्यंतरे द्रुवे मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वं क
सेनतरो जिने १५ मृत्स्ना मत्स्यानुवर्षो स्त्रीयानं स्याद्वाहने गतौ ॥
योनिः स्त्रीपुंसयोश्च स्यादाकरस्मरमंदिरे १६ रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे
पिमणावपिनपुंसकं गृह्णाच्च स्याद्भुजंगाद्यां एलापण्यामपि स्त्रि
याम् १७ लग्नं राश्युदये क्लीवसक्तलज्जितयोस्त्रिषु वस्त्रस्त्व
विक्रये पुंसिवेतने स्यान्नपुंसक १८ वनं नपुंसकं नीरे निवासाल
यकानने वान्ति वैश्वानरेऽपि स्याच्चित्रकारज्यौषधौ पुमान् १९ वा
नशुष्कफले शुष्कस्यूतिकर्मकटे गतौ विन्नं विचारिते लब्धे बुधो
नामूलरुद्रयोः २० श्वापुमान् कुकुरे ख्यातः स्थानभेदे च वास्तुन ॥
शीनो मूर्खे चागजरे श्येन पक्षिणि पांडुरे २१ स्वप्नः स्वापे प्रसुप्त
स्पविज्ञाने दर्शने पुमान् सानुरस्त्री वने प्रस्थे वात्या मार्गाग्रकोवि
दे २२ स्थानं सादृश्येऽवकाशे स्थितौ वृद्धिस्तयेतरे स्थानं स्निग्धे प्र
तिधाने धनत्वालस्य योरपि २३ स्नानं स्नानीयेऽभिषेवे स्नानं प्र
सवपुष्पयोः स्नानापुत्र्यां वधस्थाने गलशुंडिकयोः स्त्रियां २४
सूनुः पुत्रेनुजेर्केनास्तु किरणसूर्ययोः हनुर्हृद्विलासिन्यां
स्तूनावज्रे गदे स्त्रियां २५ द्वयोः कपालावयवे ह्योनं गह्वोनयोः स्त्रि
षु ॥ नत्रिः ॥ अंजनं कज्जले चाक्तौ सौवीरे च रसांजने २६ पुंसि
ज्येष्ठादिग्गजयोरजनावानरीभिदि अंजनीलेप्यनार्यां चावने श्री
तौ चरक्षणे २७ अयनं पथि भानोरप्युदग्दक्षिणतोगतौ अपानं
लुगुदे क्लीबं पुंसि स्यात्तस्य मारुते २८ असनं क्षेपणे क्लीबं पुंसि स्या
ज्जीवकृदुमे अगनं प्रांगते याने कामिन्यामंगनामता २९ अर्जुन
ककुभे पार्थकार्तवीर्यमपूरयोः मातुरेकसुतेऽपि स्यात्पुल्लिङ्गो धव
लेऽन्यवत् ३० नपुंसकं तृणेनेत्रगदे चाप्यर्जुनी गवी उषाया वा
हुदानद्यां कुट्टिन्यामपि वक्त्रचित् ३१ अस्मानो महासहायानान्य

लिंगस्तुनिर्मले अशोघ्नी तालमूल्यांस्यादर्शोघ्नः सूरणेपिच ३२
 असिङ्गी स्यादृद्धांतः पुरप्रेष्या नदीभिदोः अशनिः स्त्रीपुंसयोः
 स्याच्चंचलायां पवावपि ३३ अरत्निर्नासप्रकोष्ठततांगुलिकरेपिच
 कफोणावप्यशाली स्यादृश्विकेभ्रमरेपुमान् ३४ अर्थी पुमान्याच
 के स्यात्सेवकेच विवादिनि अध्यानापथिसंस्थाने स्यादयस्कंदकाल
 योः ३५ अर्वातुरंगमेपुंसिकुत्सिते वाच्यलिंगकः आसनं द्विरद
 स्कंधेपीठे यात्रानिवर्तने ३६ आसनी विपणौ स्थित्या मासनो नातु
 जीरके आदानं ग्रहणेपि स्यादलंकारे च वाजिनाम् ३७ आपन्नः
 स विपत्तौ च प्राप्ते वाच्यवदीरितः आत्मापुंसि स्वभावेपि प्रयत्नमनसो
 रपि ३८ धृतावपि मनीषायां शरीरब्रह्मणोरपि आत्मानं करिणां बंध
 धस्तंभेरज्जौचनस्त्रियां ३९ दृशानं ज्योतिषिकी वंपुल्लिंगः स्यान्नि
 लोचने उत्तानमगभीरे स्यादूर्ध्वास्यशयिते त्रिषु ४० उत्थानमुद्य
 मेतंत्रेणैरुषेपुस्तकेरणे प्रांगणोद्गमहर्षेषु मलरोगेपि न ह्ययोः ४१
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने उद्यानोप्युदरावर्ते वायुभेदे
 भुजंगमे ४२ उद्धानमुद्गते वाच्यलिंगं गुल्यां न पुंसकम् ॥ ओदनं न
 स्त्रियां भक्तै बलाया मोदनी स्त्रियां ४३ कम्पनः कामुके कामेऽभि
 रूपेऽशोकपादपे कं पनं न ह्ययोः कं पे कं प्रे स्यादभिधेयवत् ४४ क
 ठिनमपि निष्ठुरे स्यात्स्तब्धेपि त्रिषु न पुंसकं स्थाल्यां कठिनी खटि
 कायामपि कठिना गुडशर्करायां च ४५ कंदनं रोदनेपि स्यादा
 ब्रह्मणेप्यथ कल्पना करिणः सज्जनायां स्त्रीक्रीवंपुंसौ च कल्पने ४६
 कर्तनं न ह्ययोः छेदेनारीणां सूत्रनिर्मितौ कर्मास्त्री व्याप्यक्रिययोः
 कदनं मर्द्दपापयोः ४७ कांचनः कांचनारे स्याच्चंपके नागकेसरे उ
 तुंबरे च धत्तूरे हरिद्रापांच कांचनी ४८ क्रीबेळकेसरे हेमनिका मि
 नीभीरुवंदयोः कामीतु कामुके चक्रवाके पारावतेपि च ४९ कानी
 नः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः काकिनी पणपादेपि मानपा
 दवराटके ५० काननं विपिनेगे हे परमेश्विमुखेपि च कुहनं मृत्तिका

भांडविशेषकाचभाजने ५१ कुहनादंभचर्यागामीर्ष्यालौकुहनांनि
 षु सृतीस्यासंडितेयोग्येकेतनंतुनिमंत्रणे ५२ गृहेकेतौचकृत्ये
 यकेशीकेशवतित्रिषु दैत्येनाचौरपुष्यांस्त्रीकौलीनगुह्यजन्य
 योः ५३ कुकर्मणिकुलीनत्वेपुद्गेपश्वहिपक्षिणा कौपीनंस्याद
 कार्येचचीरगुह्यप्रदेशयोः ५४ खलिनीखलरुंदेस्यात्तालपण्या
 मपिस्त्रियां खंजनंखजरीटेस्त्रीसर्षप्यारखंजनंगतौ ५५ खड्गी
 नागडकेमंजुघोषेखड्गधरेत्रिषु गर्जनं निनदेकोपेगहनं कलिले
 त्रिषु ५६ नपुंसकंगह्वरेस्यादुःखकाननयोरपि गंधनमुत्साहे
 स्यात्प्रकाशनेसूचनेपिहिंसाया ५७ ग्रामीनशुनिःकाकेपुंसित्रिषु
 सभृतेग्रामैः आबातुप्रस्तरेपृथ्वीधरेपुंस्यथगृजनम् ५८ विषद
 गधपशोमंसिक्लीबंपुंसिरसोनके गोस्तनोद्धारभेदेनाद्रासायागो
 स्तनीस्त्रियाम् ५९ गोमीशृगालंपुंसिस्त्र्यात्रिपुंगामत्पुपासके
 घटनाचलनारृत्योश्चंदनीतुनदीभिदि ६० चंदनोःस्त्रीमल
 यजेभद्रकाल्यांनपुंसकं चलनंभ्रमणेकस्येकंप्रेतुवाच्यलिंगक
 म् ६१ चलनीवस्त्रयोधिन्यांवारिभेदेपिचक्रचित् चक्रीजालि
 कभित्कोककुलालाजाहिसूचके ६२ चर्मीफलकपाणोस्याद्भूजे
 भृंगरिटावपि चर्मकृतौचफलकेचेतनासंविदिस्त्रियाम् ६३ वा
 च्यवस्त्राणयुक्तेऽथ छद्म व्याजायदंशयोः छर्दनं वमनेक्लीबं
 निंबालंबुपयोःपुमान् ६४ छदनं छदनेपक्षेपिधाने छेदनं भि
 दि कर्तनेजगनुःपुंसिजंतौवैश्यानरेपिच ६५ जवनंतुस्यदेवे
 गिहयेनावेगिनित्रिषु जननीतुदयामात्रोजननंवेशजन्मनो
 ६६ जयनंस्यात्तुरंगादिसन्नाहेविजयेऽपिच जंघनंचस्त्रियाः
 श्रोणिपुरोभागेकटावपि ६७ ज्ञानीस्यात्पुंसिदैवज्ञेज्ञानयुक्ते
 न्यलिंगक जीवनंवर्त्तनेनीरप्राणधारणयोरपि ६८ जीवनी
 जीवनाचापिजीवंतीभेदयोःक्रमात् तपनोरुकरेपिस्त्र्याद्वा
 स्करेनिरयंतरे ६९ तलूनःपवनेयूनियुवत्यांतलुनीस्मृता ॥

तलिनेविरलेस्तोकेस्वच्छेपिवाच्यलिंगकं ७० तमोघ्नः सूर्यवन्हीं
दुबुद्धशंकरविष्णुषु त्यागीदातरिशूरेः शतेवनं केलिकानने ७१
क्रीडायां तेमनं त्वार्दीकरणे व्यंजनेपि च ॥ तेजनः पुंसिवंशे स्या
तेजनी तृणपूलके ७२ तोदनं व्यथने तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः
॥ दर्शनं नयनस्वप्नबुद्धिधर्मोपलब्धिषु ७३ शास्त्रदर्पणयोश्चा
थ दमनः पुष्पधीरयोः दशनः शिखरे दंते कवचे तु नपुंसकं ७४
दहनश्चित्रके भल्लातकेऽग्नौ दुष्टचेष्टिते दशानं ज्योतिषिकी बं
पुल्लिंगः स्याद्दिरोचने ७५ देवनं व्यवहारे स्याज्जिगीषा क्रीड
योरपि देवनोऽक्षेषु पुंसि स्याध्वजी तु पृथिवीधरे ७६ रथब्रा
ह्मणयोश्चापि भुजंगमत्तरंगयोः धन्वी धनुर्धरेपि स्यादहणे
ककुभद्रुमे ७७ धन्वा तु मरुदेशे नाक्की बंचापे स्थलेपि च धम
नोऽन्नानले भस्त्राऽध्यापकः क्रूरयोस्त्रिषु ७८ धमनी तु शिरा
हृद्विलासिन्योश्च योषिति धावनं गमने शुद्धौ पृश्निपर्ण्या तु
धावनी ७९ धाम देहे गृहे रथो स्थाने जन्मप्रभावयोः नंदनं
वासवोद्याने नंदनो हर्षके सुते ८० नंदी हरप्रतीहारे गर्दभा
देवनद्रुमे नंदिन्यु मायांगे गायाननो दधे नु मे दयोः १ नलि
नी पद्मिनी व्योमनिम्नगा कमलाकरे नपुंसकं नीलिकायां नपुं
सिसरसीरुहे ८२ निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये
निधनं स्यात्कुले नाशे प्रध नंदारणे रणे ८३ पवनं कुंभका
रस्य पाकस्थाने नपुंसकं निष्यावमारुतोऽपुंसि प्रज्ञाने बुद्धि
चिन्हयोः ८४ प्रधानं स्यान्महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि प्र
ज्ञायामपि च क्लीबमेकत्वे नूतमे सदा ८५ पद्मिनी पद्मसंध्या
ते स्त्रीविशेषे सरोरुहे प्रसन्ना स्त्री सुरायां स्यात्स्वच्छसंतुष्ट
योस्त्रिषु ८६ प्रसूनो वाच्यवज्जाते क्लीबंतु फलपुष्पयोः प
त्री श्येने पत्ररथे कांडद्रुशिका द्विषु ८७ पर्व क्लीबं महेशो
प्रस्तावे लक्षणोतरे दर्शप्रतिपदोऽसंधौ विषुवत्समृतिष्वपि ८८

सूक्ष्मसूत्रादिसूक्ष्मांशे किंजल्केनेत्रलोमनि पाठिनोमीनभेदे
 स्यात्पाठकेगुगुलदुमे ८९ पावनं तुजलेरुद्धेनाव्यासेपावके
 पिच पावनं दशमूल्यादौप्रायश्चित्तेचनानले ९० वाज्यवत्या
 चपितरिहरीतक्यांतुषेपिति पाश्या व्याधेचवरुणेपिशुनं कुंकुमे
 पिच ९१ कपिवक्त्रेचकालेनासूचकक्रूरयोस्त्रिषु पृक्कायांपिशुना
 स्त्रीस्यात्पीतनं पीतदारुणि ९२ कुंकुमेहरितालेचपुमानाम्रातके
 मतः पूतनातुहरीतक्यादानवीरोगभेदयोः ९३ पूतना तुस्त्रियां
 सेनामात्रसेनाविशेषयोः प्रेत्यानावासवेवातेप्रेमा स्त्रीस्त्रेहकर्षयोः
 ९४ फलि न्यग्निशिखायांस्त्रीफलिन्याफलनेत्रिषु फाल्गुनस्तुगु
 डांके शेनदीजार्जुनभूरुद्धे ९५ तपस्यसेज्ञेमासेतत्पूर्णिमायांतु
 फाल्गुनी ब्रह्म तत्त्वतपोवेदेनहयोः पुंसिवेधसि ९६ ऋत्विग्भ्यो
 गभिदोर्विप्रेब्धेनं वधबंधयोः ब्रह्मनीनतिजीवातुकटीमाचल
 कर्मसु ९७ बाहिनीस्यात्तरंगिण्यांसेनासैन्यप्रभेदयोः बाणिनी
 नर्तकीमत्ताविदग्ध वनितासुच ९८ बुधानस्तुगुरौविज्ञेबोध
 नंगंधदीपने बाधिनीबाधिपिप्यल्योर्भर्मस्यात्कांचनेभृत्तौ ९९
 भंडुनंकवचेपुच्छेखलीकारेपिनहयोः भट्टिनीह्रिजभार्यायांनट्यो
 क्त्याराजयोषिति १०० भवनं स्याद्गृहेभावे भाजनम्योग्यपात्रयो
 ॥ भावना तुननाध्यानेपर्यालोचेधिवासने १ भुवनं पिष्टपेपिस्थ्या
 त्सलिलेगगनेजले भोगीभुजंगमेपिस्थ्याहामपात्रेनृपेपुमान् २ वि
 हायमहिषीमन्यराजयोषितिभोगिनी मदनःस्मरवसंतद्रुभिहस्त
 रसिकृषके ३ मलनःपटवासेनामर्दनंतुनपुंसकं मलिनं दूषितेह
 षोऽत्रस्तुमल्यांतुयोषिति ४ मंडुनं भूषणेक्कीबंस्यान्निघ्नलंकरिण्यु
 नि मार्जनंनहयोर्माष्टौपुंसिस्थालोध्रशाखिनि ५ मालिनीमाद
 कावृत्तभिदोर्मलिकयोषिति गोरीचंपानगर्भोश्चमंदकिन्यानदीभि
 दि ६ मानिनी तुस्त्रियांफल्यांमानीमानवतित्रिषु मिथुनंतुह
 योऽशिभेदस्त्रीपुंसिधुमके ७ मुंडनं वपनेत्राणेमेहनं मूत्रशि

श्रयोः मेषुनं सुरतेपि स्यात्संगतेपि न पुंसकं ८ यमनं बंधने चोप
 रतौ क्लीबं यमे पुमान् यवनो देशभेदे नावेगिवेगाधिका श्रयोः ९ या
 वान्धौषधिभेदे स्त्री वाच्यवद्देगिनि स्मृता यापनं वर्तने कालक्षेपे
 निरसनेपि च १० युवा स्यात्तरुणेश्चेष्टेनिसर्गबलशालिनि युंजानः
 सरश्चोविप्रेयोजनं परमात्मनि ११ चतुःकोश्याचयोगेऽथ रसनं
 स्वदने ध्वनौ जिह्वायां तु न पुंसि स्याद्वा स्त्रायां रसना स्त्रियाम् १२
 रंजनी रागजनने रंजनं रक्तचंदने शुंडारोचनिकानीलीमंजिष्ठासु
 चरंजनी १३ रजनी नीलिनी रात्रिहरिद्राजतुकासु च राधनं साध
 ने प्राप्नोराधनाभाषणे स्त्रियाम् १४ राजा प्रभौ च नृपतौ स्त्रिये र
 जनीपतौ यस्य शक्रे च पुंसि स्याद्वा गी रक्तेपि कामुके १५ रोचनी त्रि
 वृतादेत्योरोचनी कर्कशे स्त्रियाम् रोचना रक्तकल्हारे गोपित्तवरयो
 पितोः १६ रोचनः कूटशाल्मल्यां पुंसि स्याद्वा च केचिषु रोदनं क्रंद
 ने स्त्रेपि दुरालभौषधौ स्त्रियाम् १७ रोही रोहितकेऽश्वत्थवटपादप
 योः पुमान् लंघनं तूपवासे स्यात्क्रमणे पूवनेऽपि च १८ ललना
 कामिनी नारीभेदजिह्वासु योषिति लक्ष्मचिह्ने प्रधाने च ललांछनं
 मानचिह्नयोः १९ खेलनं छर्दने भूर्जे लिपिन्यासेऽथ वर्जनम् हिं
 सात्यागयोर्वपनं बीजाधाने च मुंडने २० वसनं छादने वस्त्रे व
 मनं छर्दनेऽर्दने वर्द्धनं वृद्धिर्बर्द्धिषु छेदे घट्यां तु वर्द्धिनी २१ व्यं
 जनं ते मने चिह्नेऽश्मश्रुण्य वयवे हनि व्यसनं त्वशुभे सक्तौ पानस्त्री
 मृगयादिषु २२ दैवानिष्टफले पापे विपत्तौ निष्फलोद्यमे वर्तनो वाम
 ने क्लीबं वृत्तौ स्त्री प्रेषणा ध्वनोः २३ न पुंसि तूलनालायां न कुपीठे च जी
 चने वर्तिष्णो त्रिषु वज्री तु बुद्धे देवाधिपे पुमान् २४ वचक्रु स्तुप
 मान् विप्रे वा वटकेऽभिधेयवत् वर्णी स्याल्लेखके चित्रकरेपि ब्रह्मचा
 रिणि २५ वर्षादेहप्रमाणाति सुंदराकृतिषु स्मृतम् वर्त्मनेत्रछदे
 मार्गे वा जीवाणां पक्षिषु २६ वामनो व्यतिष्वे च त्रिषु पुंसि तु दि
 गजे हरा वंकोटवृक्षेऽथ वासनं धूपनेपि च २७ वारिधान्यो च वस्त्रे

चप्रत्याशाज्ञानयोस्त्रियाम् वाग्मीपटौसुराचार्येविद्वानंज्ञानक
र्मणो. २८ वितुन्नं सुनिषण्णेचशैबालेचनपुंसकं विमानोव्यो
मयानेचसार्वभौमगृहेपिच २९ घोटकेयानपात्रेचपुंनपुंसकयोर्म
तः वितानोपज्ञउल्लोचेविस्तारेपुनपुसक ३० क्लीबंरुतविशेषस्या
त्रिलिंगोमत्ततुच्छयोः विकुन्नेजरसाजीर्णेशीर्णैर्चाद्रैचवाच्यवत्
३१ विषन्नं विषयक्रांतेत्रिषुपुंसिभुजंगमे विच्छिन्नं चसमालव्यो
विभक्तेप्यभिधेयवत् ३२ विलग्नं नस्त्रियामध्येत्रिषुस्यालुग्न
मात्रके विषघ्नं स्तुशिरीषेनागुडचीस्त्रिरुतोःस्त्रियां ३३ व्युत्था
नं स्वातंत्र्यस्यैविरोधाचरणेपिच रुजिनं कल्मषेक्लीबंकेशेनाकु
टिलेत्रिषु ३४ वृषाकर्णेमहेंद्रेनावेदना ज्ञानतुःखयोः वेश्ठनं
कर्णशङ्कुल्यासुहृषीषेसुकुटेरुतौ ३५ व्योमवारिणिचाकाशभा
स्करस्यार्चनाश्रये शकुनः पुंसिविहगेसौबलेकरणांतरे ३६ श
यनं सुरतेनिद्राशययोश्चनपुंसकं शमनं शतिवधयो शमनः
श्राद्धदैवते ३७ श्वसनं स्वसितेपुंसिमारुतेमदनद्रुमे ॥ शकुन
स्तुपुमान्पक्षिमात्रपक्षिविशेषयो ३८ शुभशसिनिमित्तेचशकु
नंस्यान्नपुंसकं शंकिनीश्वेतचुक्रायांचौरपुण्यांबधूभिदि ३९
शंखी हरोसमुद्रेनाशंखवत्यभिधेयवत् शतघ्नी शस्त्रभेदेस्या
तृष्ट्विकाल्याकरंजके ४० शासनं राजदंतोव्यालेखाज्ञाशा
स्त्रशान्तिषु शारखीस्यात्यादयेवेदेतुरुष्कारव्यजनेपुमान् ४१
शिरवीवन्होबलीवर्देशरेकेतुग्रहेद्रुमे मयूरेकुक्कुटेपुसिशिरवा
वत्यन्यलिंगकः ४२ शिल्पी तुवाच्यवत्कारौस्त्रियाकोलदलो
पथो शृंगी शृंगयुतेनागेष्टपर्वतयोरेपि ४३ श्लेष्मघ्नीमसि
कायांचज्योतिषायांचयोषिति शोभनोयोगभेदेनासुंदरेवाच्यलि
गक ४४ सघनं त्वध्वरेस्त्रानेसोमनिर्दलनेपिच स्तननं ध्वनि
मात्रेस्यान्नेपशब्देचकुंथिते ४५ समानं सक्षमेकेषुत्रिषुना
माभिमारुते संस्तान. संततौगोत्रेस्यादपत्येसुरद्रुमे ४६ स्प

शुनोमारुतेपुंसिदानेस्पृशेनपुंसकम् संस्थानमाकृतौमृत्यौसन्नि
वेशेचतुष्यथे ४७ स्पृष्टनंतुसुतौनीरेतिनिशेनारथेऽस्त्रियाम् ॥
सज्जनंतुभवेत्कूबमुपरक्षणघट्टयोः ४८ बाध्यलिङ्गंकुलीनेस्या
त्कल्पनायांतुयोषिति संधानंस्यादभिषेतेतथासंघट्टनेपिच ४९
संपन्नंसाधितेपिस्यात्संपत्तिसहितैन्यवत् संधिनीवृषभाक्रांता
कालदुग्धोरुयोऽस्त्रियाम् ५० सद्भास्यान्मंदिरेनीरेसंस्थानंछा
दनेंशुके सदनंमंदिरेतोयेस्वामीप्रभुविशाखयोः ५१ सादीतु
रंगमातंगरथारोहेषुदृश्यते स्थापनंरोपणेपुंसिवनेपाठोषधौस्त्रि
यां ५२ सावनोयज्ञकर्मतेयजमानप्रचेतसोऽसाधनं मृतसंस्कारे
सैन्येसिद्धौषधौगतौ ५३ निर्वर्तनोपायमेद्रेदापनेऽनुगमेधनेस्त्रि
मकूबमुपायस्यभेदेदेवांतरेपिच ५४ सीमाघाटस्थितिस्तत्रे
ष्वंडकोषेऽपिचस्त्रियां सूचना व्यधनेदुष्टेगंधनेऽभिषेपेपिच ५५
सेवनंरक्षणसेकेनौकायाःसेकभाजने सेनानीःस्यात्पुमान्कार्ति
केयसेनापतावपि ५६ सेवनंसीवनोपास्योर्हलीरामेचकर्षके
हस्तिनीगजयोषायांजातिभेदेचयोषितः ५७ हसनंनह्योर्हली
सैंगारधान्यांतुयोषिति ह्रायनोनस्त्रियांवर्षेपुंस्यर्चिर्व्रीहिभेदयोः
५८ ह्रादिनीवज्रतडितोर्हिंडनंभ्रमणेरते ॥ नचतुः॥ अक्ल
ग्नोऽस्त्रीयामध्येत्रिषुस्याल्लग्नमात्रके ५९ अनूचानोविनीते
स्यात्सांगवेदविचक्षणे अवाचीनमवागंधेविपर्यस्तेचवाच्य
वत् ६० अभिपन्नोऽपराधेभिग्रस्तेचापद्रतेत्रिषु अवदानं
खंडनेस्यादतिवृत्तेचकर्मणि ६१ अभिमानोऽर्थादिदर्पेऽज्ञाने
प्रणयहिंसयोःअनीकिनीस्त्रियांसेनामात्रसेनाविशेषयोः ६२
अधिष्ठानंपुरेचक्रेप्रभावेऽध्यासनेपिच अन्वासनंस्नेहवस्ता
वुपास्तावनुशोचने ६३ अर्यमातुपुमान्स्वर्येपितृदेवांतरेपि
च अथर्वाब्राह्मणेपुंसिवेदेतुस्यान्नपुंसकम् ६४ भवेदभि
जनःख्यातौजन्मभूम्यांकुलध्वजे कुलेपिचपुमानायोधनपु

द्वेवधेपिच ६५ स्यादाकलनमाकाक्षापरिसंख्यानबंधने ॥
 आतंचनंप्रतीवापपवनाप्यायनेषुच ६६ आराधनेचपचनेप्रा
 सौसंतोषणेपिच आच्छादनंसंपिधानेवस्त्रेऽपवृत्तिमात्रके ६७
 आस्कंदनंतिरस्कारेरणेंसंशेषणेपिच आवेशनं शिल्पिशाले
 भूतावेशप्रवेशयोः ६८ आत्मयोनिपुमान्कामदेवेचपरमेष्ठिनि
 ॥ उपधानंविषेगंडौप्रणयेपिनपुंसक ६९ उत्सादनंसमल्लेखोद्वा
 हनोद्धर्तनेषुच स्यादुत्पतनमुत्पत्तौतथोर्ध्वगमनेपिच ७०
 उद्धर्तनमुत्पतनेविलेपनेघर्षणेक्लीबं उदयनमुदयेक्लीब
 वत्सेशागस्त्ययोःपुंसि ७१ उद्धाहनं प्रणीतेस्याद्रज्वासुद्धा
 हनीमता उपासनंशराभ्यासेप्युपास्तावासनेपिच ७२ कपी
 तनोगर्दभांडशिरीषाभ्रातकेषुच अश्वत्येचकलापीतुल्लस
 बर्हिणयोःपुमान् ७३ कलध्वनिपुमान्पाराचतेपिकमयूरयोः
 कंचुकं तःपुंराध्यक्षेविद्धेऽहौजोगकद्रुमे ७४ कात्यायनोव
 ररुचौविशेषेचमुनेःपुमान् काषायवस्त्रेविधवार्षजस्त्युमयोः
 स्त्रियाम् ७५ कुंभयोनिरगस्त्येस्याद्वसिष्ठद्रेणयोःपुमान् ॥
 कुचेदनं चपत्रांगेद्रुमेदेरक्तचंदने ७६ कुंडलीवरुणेकिकिभो
 गिनोश्चसकुंडले केसरी तुरगेसिंहेपुन्नागेनागकेसरे ७७ कौ
 चादनं तुघेचुल्याविंचोटकमृणालयो रवद्धधेनुःस्त्रियांखड्ग
 पुत्रिकागेडकस्त्रियोः ७८ गवादनीं द्रवारुण्यांगवांघासादना
 श्रये गंदयितुःपुमान्कामेजल्पाकेकामुकेपिच ७९ घनाघनो
 वर्षुकाब्देमत्तघातुककुंजरे चक्रेचघोषयितुस्तुविप्रकोकि
 लयोःपुमान् ८० चित्रभानुःपुमान्त्वैश्वानरेचाहस्करेपिच ॥
 चालकीतुकरारेस्यान्नारंगेविष्णुपर्वणि ८१ जलाटनोलोह
 पृष्ठेजलौकायांजलाटनी तपस्वीतापसेचानुकप्येन्निष्वशयो
 षिति ८२ मांसिकाकटुरोद्दिण्योस्तरस्वी शूरवेगिनो तपोध
 नस्तापसेस्यान्मुडिर्घोतुतपोधना ८३ द्विजन्मा दशनेविप्रे

दुर्नामक्रीबमर्शसि स्याद्दीर्घकोषिकायांस्त्रीदेवसेना तुवज्जि
 णः ८४ सुतायामपिसेनायां देवतानां च योषिति नागांजनेभ
 सुंदर्यानागयष्टौ च योषिति ८५ भवेन्निधुवनं कं पेसुरते च न पुं
 सकं निर्वासनं हिंसने स्यान्नगरादेर्बहिष्कृतौ ८६ निर्भर्त्स
 ने खलीकारेऽलक्तैकेपिन पुंसकं निर्यातनं वैरशुद्धौ दानेन्यासा
 र्पणेपि च ८७ निशामनं दर्शने स्यादालोचने च न द्वयोः निशम
 नमुक्तं हृष्टौ श्रुतौ निरसनं वधे प्रतिक्षेपे ८८ निष्ठावने प्रजन
 नं योनौ जन्मन्यपि क्रीबं प्रसहनं मपि भंगे स्यात्क्षेपे पंचाननः
 शिवे सिद्धे ८९ प्रहसनं मपि प्रहासे रूपकभेदे च परिहासे प्रणि
 धानं प्रयत्ने स्यात्समाधौ च प्रवेशने ९० प्रयो जनं कार्यहेत्वोः
 पलाशी वृक्षरक्षसोः अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ९१ प्र
 तिपन्नोऽन्यलिंगः स्याद्दिज्ञाते गी कृतेपि च प्रस्फोटनं तु शूर्पस्य
 ताडने च विकाशने ९२ प्रतिमानं प्रतिष्ठाया गजकुंभोतरालयोः
 प्रतियत्नस्तु संस्कारलिप्सोपग्रहणेषु च ९३ प्रत्यर्थी वाच्यलिं
 गः स्याच्छत्रौ च प्रतिवादिनि परिज्वा तु पुमानिंदोयाक्षिके परिचा
 रके ९४ प्रसाधनी तु कंकल्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनं पयस्विनी न
 दीधेन्योर्विभावयोश्च योषिति ९५ अथ पुण्यजनो यक्षेराससे स
 ज्जनेपि च पृथग्जनस्तु पुल्लिंगः कथितो नीचमूर्खयोः ९६ फ
 लकी मत्स्यभेदे नावाच्यवत्फलकान्विते वारकी शत्रुचित्राश्वप
 र्णी जीवपयोधिषु ९७ भूनात्मा पुंसि निर्दिष्टो देवे च परमेष्ठिनि म
 हाधनं महामूल्ये सुवर्णसिल्हकेपि च ९८ महासेनः कार्तिके
 ये महासैन्यपतावपि मदयितुर्मदयुते पुमान्मद्येन पुंसकं ९९
 महामुनिरगस्त्येनाकुस्तुंबुरुणि न द्वयोः मातुलानी कलाले स्याद्भ
 गायां मातुलस्त्रियाम् ३०० मालुधानो मातुलहौ मालुधानी लतां
 तरे मेधावीनाम्बुके ब्राह्म्यां स्त्रियां मेधान्विते त्रिषु ३०१ रसायनं
 विषेपि स्याज्जराव्याधिजिदौषधे पुल्लिंगः पक्षिराजे च विडंगारव्योषधे

पिच ३२ राजादनं क्षीरिकायां पियालेकिं शुकेपिच ललामस्या
 त्वाभावेचलांलुनध्वजंवाजिषु ३३ शृंगेप्रधानेभूषायामपिवालधि
 पुडयोः लोमलीनालिकेरेद्रौरेवतीमरणेषुमान् ४ वनश्वागंधमा
 जरिवंचकज्याप्रयोः पुमान् वर्धमानः प्रश्नभेदेशरावैरंडविष्णुषु
 ५ विस्मापनस्यात्कुहकेगंधर्वनगरेस्मरे विसर्जनं परित्यागेदा
 नेसंप्रेषणेपिच ६ विरोचनः प्रल्हादस्यतनयेः केऽग्निचंद्रयोः
 विद्वेठनंतुहिंसायांमर्दनेचविडुबने ७ भवेद्विहननंविप्रहिंसयोः
 स्तूलपिंजने विषयी विषयासक्तेचाच्यवंतुक्तीचमिंद्रिये ८ पुंसि स्या
 न्नृपतौकामदेवेष्वधिकेपिच विष्वक्से नापलिंग्यांस्याद्विष्वक्से
 नोजनार्दने ९ विलेपनी सुवेषस्त्रीयथाग्वोरपियोषिति विलासी
 भोगिनिव्यालेविष्वक्सेनेऽग्निचंद्रयोः १० वृक्षादनश्चलदलेमधुछ
 त्रकुठारयोः वृक्षादनीतुबंदायाविदारीकदकेपिच ११ वैरोचनि
 स्तुसुगतेबलिदैत्यार्कपुत्रयोः शिखरीस्यादपामार्गेशैलपादपयो
 पुमान् १२ शिखरिणीयुशिकायां गुंजायामपियोषिति शिखंडी
 नाकलापेस्याहो गेयारिमयूरयोः १३ शृंगारी पूगगजयोः सशृ
 गारसुवेशयोः अशश्लेषघनामर्त्याकेतव्यामपियोषिति १४ सं
 मूर्च्छन मभिव्यासाबुच्छायमोहयोरपि समुत्थानंसमुद्योगेव्याधी
 नानिर्णयेपिच १५ सदादानो भ्रमातंगेहेरवेगंधहस्तिनि स्यात्सं
 वदनमालोचैवशीकारेजपुंसकम् १६ समादानं समीचीनग्रह
 णेसौगतान्हिकेऽसंवाहनं वाहनेस्याद्भारादेरंगमर्दने १७ समापनं
 परिछेदेसमाप्तिबंधयोरपि सनातनः शाश्वतः जेपितृतिथ्यतरेहरे
 १८ स्तनयित्तुः पुमान् वारिधरेपिस्तनिनेपिच सरोजनीतुकमला
 करेपद्येचयोषिति १९ समापनं समाप्तेस्यात्प्राप्तेक्लिष्टेवधेपिच
 संन्नाधनेहासदनेशृलाग्रद्वारपालयो २० संचमनीयमपुण्यांसं
 यमनैवंधनेत्रतेऽपि स्यात् सारसनमप्युरस्त्रेतनुत्रीणांमेखलाया
 च २१ समिधेनीतुधाण्यायांसमिध्यपिचयोषिति समयोनिस्तु

सामोत्थे ब्रह्मकुंजरयोरपि २२ सुदर्शनो हरेश्चक्रे मेरुजं बुद्रुमे पु
मान् नद्वयोः शक्रनगरे आसीषधिभिदोः स्त्रियाम् २३ सुयामुनो
वत्सराजे प्रासादे भ्रांतरे च्युते सुकर्मा तु पुमान्योगभेदे स्याद्देवशि
ल्यिनि २४ सुधन्वा प्रौढधानुष्के त्रिषु नाविश्वकर्मणि सुपर्वा ना
शरे वंशेषर्वधूमसुरेपि च २५ सुदामा तु पुमान्वारिधरपर्वतभेद
योः सौदामन्यसरोभेदे तडित्तद्भेदयोः स्त्रियाम् २६ दूर्ध्वयितुः
पुमान्युत्रे कांचने तु नपुंसकं ॥ नपंच ॥ अथातिसर्जनदाने वेधे
पि च नपुंसकं २७ अपवर्जनं तु दाने निर्वाणत्यागयोरपि अपसर्जन
माम्नाते परिवर्जनदानयोः २८ अग्रजन्मा द्विजे ज्येष्ठभ्रातरि ब्राह्म
णि स्मृतः अथातु वासनं स्नेहवस्ति धूपनयोरपि २९ अभिनिष्ठा
नोप्यक्षरमात्रेपि स्याद्द्विसर्जनीये च अंतैवासी शिष्ये स्याच्चांडा
ले प्रोतगेपि च ३० स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे स्नानाचमनयोरपि उप
संपन्नमुद्दिष्टं निहते च सुसंस्कृतं ३१ कारंधमी कांस्यकारे धातु
वा दरतेपि च कामचारी कामुके स्यात्स्वच्छंदकलविकयोः ३२ कि
ष्कुपर्वा पुमानि क्षौवेणैषोऽटगलेपि च कृष्णावर्त्मा पुमानग्नौ दुराचा
रे विधुंतुदे ३३ स्याद्गंधमादनो भृंगे गन्धके वानरांतरे स्त्रीसुरायां
नगेन स्त्रीचिरजीवी द्विकाजयोः ३४ तिक्तपर्वा हिलमोची गुडूची
यष्टिषु स्त्रियां दंतधावनः खदिरे दंतशुद्धौ नपुंसकं ३५ स्याद्दूम
केतनः पुंसिकेतुग्रहहृताशयोः स्यान्नदिवर्धनो गर्भे पक्षांततने
येपि च ३६ प्रतिपादनं तु दाने प्रतिपत्तौ च बोधने स्यात्पृष्ठहा
यनो धान्यविशेषे च मतंगजे ३७ प्रचलाकीमयूरे स्याद्भुजंगे चा
पि दृश्यते स्यात्पद्मलोच्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ३८ धन
दे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च पीतचंदनमुद्दिष्टं कालीय
कहरिद्रयोः ३९ पृष्ठशृङ्गो पुमान् दंशभीरौ षष्ठे वृकोदरे वरचंदन
मारज्यातं कालीये देवदारुणि ४० वरवर्णिनी तुलाक्षारिद्रारौ
चनासु च कलिन्यामुत्तमानारीसाधीयस्यामपि स्त्रियाम् ४१

मधुसूदनस्तुपुंसिभ्रमरेवनमालिनी महारजनमुद्दिष्टे
तकुम्भकुसुम्भयोः ४२ स्यान्मृत्युवेचनः शंभौ श्रीफलद्रोण
काकयो वनमालीतुगोविंदेवाराह्यवनमालिनी ४३ विषया
यी पुमान्ग्राहिवैषयिकजनेपिच इन्द्रियेकामदेवेचविषयासक्त
पूरुषे ४४ विश्वकर्मा सहस्रांशौमुनिभित्देवशिल्पिनो विघ्न
कारीस्मृतोघोरदर्शनेपिविघातिनि ४५ चृषपर्वा पुमान्दैत्य
भेदेप्यन्धकस्तूदने ज्योमचारीतुनिर्दिष्टोदेवतायाविहङ्गमे ४६
शकुलादनी स्त्रियांरुणाभेदीकटुकशाकयोः शालंकायनउ
द्दिष्टोमुनिभेदेच नंदिनि ४७ शिवकीर्तनस्तुपुंसिभृंगरीदेसुरदि
षि श्वेतधाहनइत्येषसुधाधान्निधनेजये ४८ श्वेतधामापुमा
निदौघनसारब्धिफेनयोः स्यात्षष्ठीहायनोधान्यविशेषेकुंजरेपु
मान् ४९ संप्रयोगीकलाकेलौकामुकेसप्रयोजने हरिचंदन
मस्त्रीस्यान्निदृशानांमहीरुहे ५० नपुंसकंतुगोशीर्बेज्योत्स्ना
कुंकुमयोरपि हरिवाहनस्तुपुंसिशचीपतिविवस्वतोः ५१ ॥ न
षट् ॥ अंतावसायीश्वपचेमुनिभेदेचनापिते कलानुनादी रो
लेबैकलविकेकपिंजले ५२ जायानुजीवीपुसिस्थान्तेचव
कपक्षिणि सहस्रवेधिक्लीबंस्याद्रामठेनाम्लवेतसे ५३ ॥ इति
नांतवर्गः ॥ ऐकम् ॥ पौनावातांडपूतेषुपापातरिचकीर्तितः ॥
स्त्रियातुरसणेपानेपूतेपूरितकेचस १ पट्टिः ॥ कल्पः शास्त्रे
विधौन्यायेसंवर्तैर्ब्रह्मणेदिने कपिर्नासिल्हकेशारवामृगेच
मधुसूदने २ कूप-कूपकमृन्मानेगतांधुगुणरुसके कृपोद्रो
णशालकेस्याद्रोणपत्न्यांरुपीस्मृता ३ रुपा दयायांसेपस्तु
निदाविसेपलेपने गर्वप्रेरणयोश्चाथरवष्यः क्रोधेबलात्कृतौ ४
गोपो गोपालकेगोष्ठाध्यसेषृथिवीपतावपि ग्रामस्याधिकृतेपुं
सिशारिषारव्योषधौस्त्रियां ५ छुपः क्षुपः सार्शनयोस्त्रपुसीस
करंगयोः तस्य महेकलत्रेचशपनीयेचनहयोः ६ जपालज्जा

कुलटयोस्तापः संतापलुल्लयोः तापी नद्यंतरेदर्पः कस्तूर्यामप्य
हं कृतौ ७ नीपः कदेबबधूकनीलाशोकद्रुमेषु च दीपः प्रदीपो
सरीपे स्याल्लतायांचमस्तके ८ पुष्पं विकाशिकुसुमस्त्रीरजः सु
नपुंसकं रूपं स्वभावसौंदर्येनालोकपशुवृंदयोः ९ ग्रंथावृत्तौ ना
टकादावाकारश्लोकयोरपि रेपः स्यान्निंदिते क्रूरे रोपो रोपणवा
णयोः १० लेपः प्रलेपने जग्धौ वपाविवरमेदसोः बाष्प उष्मणिलो
हेशशष्पं बालतूणे स्मृतं ११ पुंसि स्यात्प्रतिभाहानौ शाप आक्रो
शदिव्ययोः शिल्पं स्तुवे क्रियायोग्ये स्वापः शयननिद्रयोः १२ स्पर्श
ज्ञतायामज्ञाने सूपो व्यंजनसूदयोः ॥ पत्रि ॥ अनूयामहिषेनाः
बुधायदेशे तु वाच्यवत् १३ अस्त्रपातुजलौकायाडाकिन्यां रास
सेतुना आवापो भांडवपने परिक्षेपालबालयोः १४ आक्षेपो भ
र्त्सनाः कृष्टिकाव्यालं कृतिषु स्मृतः आकल्पः कल्पनेवेशेष्यद्रुपं
तुल्यवेस्त्रियाम् १५ चंद्रे पुंस्युलपो न स्त्रीगुल्मिन्यां नातूणांतरे
कल्लपी बल्लुकी भेदे तु लौसुद्रगदांतरे १६ पुंसि निध्यंतरे कूर्मे म
ल्लुबंधांतरेऽपि च कलापः संहतौ बर्हे कांच्याभूषणतूणयोः १७ चं
द्रे विदग्धे व्याकरणभेदेऽपि कथ्यते बुधैः कशिपु भक्ताच्छादनयो
रेकोक्त्या पृथक्तयोः पुंसि १८ काश्यप उक्तो मुनिमृगयोर्भेदे च काश्यपी
स्त्रियां कुतपो स्त्रियां दौहित्रे वाद्ये छागलकंबले कुशे दिनस्याष्ट
मंशेनासूर्ये कुणपी पुनः विद्वसारिकायां कुणपः पूतिगंधोशवेऽपि
च जिह्वापः शुनिमार्जारे प्रतापस्तापतेजसोः २० पादपः पादपीठा
दौ पादुकायां तु पादपा रक्तपास्याज्जलौकायां डाकिन्यां नातुरा
क्षे २१ विदपो न स्त्रियां स्तंबशाखाविस्तारपल्लवे विदाधिपेना
विकल्पः पुंसि भ्रांतौ च कल्पने २२ ॥ पचतुः ॥ अभिरूपो बुधे
रभ्येऽपलापः प्रेम्ण्यपन्हवे अवलेपस्तु गर्वे स्याल्लेपने भूषणेऽपि च
२३ उपतापस्त्वरयायां स्यादुत्तापगदयोऽपि जलकूपी कूपगर्ते पुष्क
रिण्यांच योषिति २४ नागपुष्पस्तु पुन्नागनागकेसरपंचके परि

वापस्तुपुष्पसौजलस्थानेपरिष्ठदे २५ परितापस्तुपुंसिस्मादुःखेच
नरकातरेपरिकल्पो भयेकंपेप्राप्तरूपोत्तरम्ययो २६ पिंडपुष्प
मशोकेचजवापंचकुशेशये बहुरूपः शिवेविष्णोर्धूनकेसरठेस्म
रे २७ मेघपुष्पंतुपिंडाभ्रांबुनादेयेहरेर्हये विप्रलापोविरोधोक्ताव
पार्थवचनेपिच २८ बीजपुष्पं मरुबकेतथामदनकेपिच ॥ चंद्रधू
पस्तुसरलद्रवहृन्निमधूपयो २९ तृष्णकपिः पुमान्छण्योशंकरेजा
तवेदंसि हेमपुष्पमशोकेचजवापुष्पेनपुंसकं ३० ॥ पपंच ॥ भवे
चामरपुष्पंतुपूगेकाशाम्रकेतके ३१ ॥ इतिपातवर्गः ॥ १३०२४
॥ फैकम् ॥ फोयक्षसाधनेस्फातेद्रोशावातेपिपुंस्यवं फंरुक्षौत्तौ
फूत्तौचतथानि फलभाषणे १ ॥ फहिः ॥ गुंफस्तुगुंफनेबाहो
रलंकारेचकीर्त्यते रेफो रवर्णेपुंसिस्मात्कुत्सितेपुनरन्यवत् २ श
फंमूलेतरुण्यांस्थाद्गवादीनाखुरेपिच शिफाजटायासरितिमोसि
कायाचमातरि ३ ॥ इतिपातवर्गः ॥ १३०२ ॥ बैकं ॥ बःपुमा
न्वरुणेसिंधीभगेतोयेगतेतुवा गंधनेतंतुसेतानेपुंस्येववपनेस्म
त- १ ॥ बहिः ॥ कंबुःशस्त्रेस्त्रियांपुंसिशब्देकवलयेगजे कंबीरं
शोचवंशस्यखंजाकायास्त्रियामपि २ क्लीबंस्यात्पंडकेनस्त्री वा
च्यलिंगस्त्वविक्रमे ॥ रचर्बं संख्यांतरेक्लीबंनीचेवामनकेत्रिषु ३
गर्चो अभिमानेबलेपेजंबुः स्यात्पादयोतरे तथासुमेरुसरितिद्वी
पमेदेपिचस्त्रियां ४ डिम्बोभयध्वनाबडेफुफ्फुसल्लीहवेष्टवे द
र्बीस्त्रियोखंजाकायांफणायामुरगस्यच ५ पूर्वतुपूर्वजेपिस्या
त्पूर्वः प्रागाद्योस्त्रिषु लंबां पद्मालयांगीयौस्तत्तुव्यामपिस्त्रि
याम् ६ विम्बंतुप्रतिबिंबेपिमंडलेपुनपुंसकं विविंकायाफलैकी
र्वलकलासेपुनःपुमान् ७ शोबं स्यात्सुसलग्रंथलोहमंडलकेप
यो शुभान्वितेत्रिषुस्तेष्वोप्रकांडद्रुमगुच्छयो ८ ॥ वत्रिः ॥ कदं
बंनिकुरंबेस्याक्लीपसिद्धार्थयोपुमान् कलंबी शाकभेदेस्या
त्कडंबशरयोपुमान् ९ कादंबः स्यात्पुमान्यसिर्विशेषसापके

पिच गजाङ्गाकरिषित्यागजाङ्गहस्तिनापुरे १० गंधर्वः पशुभेदे
स्यात्सुस्कोकिलतुरंगयोः अंतराभवसत्वेन गायनेखेचरेपिच ११ गो
दुंबः शीर्णवृत्तेचगवादन्त्यांतुयोषिति द्विजिह्वस्तुखलेसर्पेनितेव
स्किधरोधसोः १२ स्त्रियाः पश्चात्कटितदेकटकेकटिमात्रके प्रलेबो
दैत्यभेदेस्यान्त्रपुषेपिपयोधरे १३ तालांकुरेपिशालायांहारभेदेम
लेबने भूजम्बूरपिगोधूमेविकंकतफलेस्त्रियाम् १४ देहरेबो वि
घ्नराजेस्यामहिषेशौर्यगर्विते ॥ बचतुः ॥ राजजम्बूस्तुजंबूभि
त्तिंडखर्जूरयोस्त्रियां १५ ललज्जिह्वोः न्यवह्निस्त्वेकमेलकमु
नोः पुमान् शतपर्वाचिदूर्वायांवचाभार्गवयोषितोः १६ ॥ बपच्च
॥ धूलीकदंबोनीपेस्यात्तिनिशेवरुणद्रुमे शृगालजंबूगोडि
वेतथाघोटाफलेस्त्रियां १७ ॥ इति जातवर्गः ॥ १३२२ ॥ भैका
भंनक्षत्रेगभस्तौस्त्रीपुंसिस्थाद्गुनंदने भूःस्थानमात्रेकथिताध
रण्यामपियोषिति १८ ॥ भट्टिः ॥ कुंभोगशयंतरेहस्तिमूर्धंशिरा
क्षसांतरे कार्मुकेवारनार्याचघटेक्लीबंतुगुगुलौ २ स्त्रियासुखा
कदल्योः पृश्निकायांचपाटलौ गभो भ्रूणेभकेकुक्षौसंधौपन
सकटके ३ जंभो दैत्यविशेषेदंतेजंबीरभक्षणयोः जंभावि
काशज्जंभणयोस्त्रीषु डिंभोपिबालिशेबाले ४ दंमस्तुके
तवेकल्ले दृग्भूःस्त्रीसर्पवज्रयोः नाभिर्मुख्यनृपेचक्रमध्यस्थ
त्रिययोः पुमान् ५ द्वयोः प्राणिप्रतीकेस्यात्स्त्रियांकस्तूरिकामदे
निभस्तुकथितोव्याजेपुल्लिंगः सदृशे त्रिषु ६ रंभाकदल्पप्रसो
नीचेणोवारणांतरे विभुः प्रभौसर्वगतेशंकरब्रह्मणेस्तुना ७
शंभुः पुंसिमहादेवपरमेष्ठिनिचार्हति शुभो योगेशुभंक्षेमेवाच्य
वत्क्षेमशालिनि ८ खसंचारिपुरेस्त्रीतु शोभाकां तीक्ष्णयोर्म
ता सभा सामाजिकेगोष्ठ्याद्यूतमंदिरयोरपि ९ स्वर्भूनात्र
ह्यणिहरौस्तंभः स्थूणाजडत्वयोः ॥ भन्निः ॥ आरंभस्तुत
रायांस्यादुद्यमेवधर्पयोः १० आत्मभूनाविधौकामेष्ट्युषभ

स्त्वोषधांतरे स्वरभिहृषयोः कर्णरंघ्रकुंभीरपुच्छयोः ११ उत्तर
 स्थ-स्मृतश्रेष्ठस्त्रीनराकारयोषिति श्रूकशिव्यांशिरालायांवि
 धवायाकचिन्मता १२ ककुपुस्त्रि यांप्रवेणीदिक्शोभासुचं
 पकस्त्रजि ककुभो रागभेदेपिवीणांगोऽर्जुनपादये १३ कटभी
 वृक्षभेदेपिज्योतिष्प्रत्यामपित्रियासू करभो मणिबधादि
 कनिष्ठांतोष्टतत्सुते १४ कुसुंभेहेमनिमहारजकेनाकमंड
 लौ गर्भदंश्चेतकुसुदेगर्भभोगंधभिव्यपि १५ रासभेगर्दभीसु
 द्रजतुरोगविशेषयोः दुर्लभ स्त्रिषुदुष्प्रापेकछुरेदुदुभिः पुमा
 न् १६ वरुणेदैत्यभेयोऽश्वव्यस्रबिंदुत्रिकहये निकुभः कुंभ
 कर्णस्थतनयेदंति कौपधौ १७ बल्लभो दयितेऽध्रसेसहस्र
 णतुरंगमे वर्षाभूः स्त्रीचशोथघ्नाभूलतापुवयो पुमान् १८
 विष्कभोयोगभेदेस्याह्निस्तारप्रतिविबयोः रूपकोगप्रभेदेचबंध
 भेदेचयोगिना १९ विश्रंभः कैलिकलहेविश्वासेप्रणयेपिच वि
 ष्टभः प्रतिबंधेस्यात्प्रभेदेचामयस्यच २० वृषभः श्रेष्ठवृषयो
 वैदर्भीशितिभिद्यपि वैदर्भी वाक्यवैकल्येशरभ स्तुपशोभिदि
 २१ कस्मेवानरभिदिसनाभिज्ञातितुल्ययोः सुरभिः शल्लकी
 मातृभिन्मुरागोषुयोषिति २२ चपकेचवसंतैचतथ्यानातीफ
 लंपुमान् स्वर्णेगंधोत्पलेक्रीबंसुगंधिकांतयोस्त्रिषु २३ वि
 ख्यातेसचिवेधीरेचैत्रेपिचपुमानयं ॥ भचतुः ॥ अनुष्टुप्स्या
 त्तरस्वत्याछंदोभेदेचयोषिति २४ अवष्टभः सुवर्णेचस्तंभप्रारं
 भयोरपि प्रातकुंभं सुवर्णेस्मात्प्रातकुंभो श्वमारके २५ ॥ ॥
 ॥ इति भांतवर्गः ॥ मैकम् ॥ मोयमेसमयेपि स्याद्विषेचमधुसू
 दने मास्त्रीपद्यालपायां स्यात्पुल्लिंगश्चद्रुशस्वरे १ महिः ॥
 आमोस्तद्विदोऽपुंसि स्यादपक्वेऽन्यस्लिंगकः उमाः तसीहैस
 वनौहमिद्राकीर्तिकानिषु २ उर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीच्यांप्रकाशेवे
 गमंगयोः वस्त्र संकोचरेखायावेदनापीडयोरपि ३ क्रमश्वा

लुक्मेशक्तौकंपेचाक्रमणेपिच क्षमा भूमौतितिहायांस्त्रि
 यांयुक्तेनपुंसकं ४ वाच्यवच्छक्तहितयोः काम स्मरेच्छ
 योःपुमान् रेतस्यपिनिकामेचकाम्येपिस्थान्नपुंसकं ५ कामि
 नाकामुकेरत्यांस्त्रीकिंक्षेपवितर्कयोः निंदायांचपरिप्रश्नेवा
 च्यलिंगमुदाहृतं ६ क्रिमि नाकृमिवत्कीटेलाक्षायांकृमिले
 खरे किर्मीपलाशेशाखायांहेमपुत्र्यांचयोषिति ७ क्षुमाः त
 सीनीलिकयोःक्षेमो स्त्रीलुब्धरक्षणे चंडायां नाशुभेनस्त्री
 कात्यायन्यांतुयोषिति ८ क्षौममट्टदुकूलेः स्त्रीक्षौमेवत्कल
 जांशुके शशजेः तसिजेखर्मेपौरुषेकोषजांशुके ९ गमोनाः
 क्षविवर्त्तस्यादपर्यालोचनेः ध्वनि ग्रामः स्वरेसंवसथेग्रीष्म
 उष्मर्तुभेदयोः १० गुल्मः सेनाघट्टभिदोः सेनारक्षणरुग्भि
 दोः स्तब्धेस्त्रियामामलक्येलवलीवस्त्रवेशयोः ११ घर्मः स्या
 दातपेग्रीष्मेष्णस्वेदांबुनोरपि चमूः सेनाविशेषेचसेनामा
 त्रेचयोषिति १२ जाल्मः स्यात्पामरेचूरेपुंससमीक्ष्यकारिणि
 जिह्म स्तुकुटिलेमंदेक्कीबंतगरपादपे १३ तोक्मं कर्णमलेपुं
 सिहरितेचहयेस्वरे दमस्तु दमथेदंडेकर्दमेदमनेपुमान् १४
 दस्म स्तुयजमानेस्यादपिचौरैर्हुताशने द्रुमो महीरुहेपारि
 जातेकिंपुरुषेस्वरे १५ धर्मो स्त्रीपुण्यआचारेस्वभावोपमयोः
 क्रतौ अहिंसोपनिषन्यायेनाधनुर्यमसोममे १६ ध्यामेदम
 नकेगंधातृणेशश्यामलेत्रिषु नेमिर्नातिनिशेकूपत्रिकाचक्रां
 तयोः स्त्रियां १७ नेमः कालौबधोरखंडेप्राकारेकैतथेपिच पद्मो
 स्त्रीपद्मकेचूहनिधिसंख्यांतरंबुजे १८ नानागेस्त्रीफेजिका
 श्रीचारटीपन्नगेषुच ब्रह्मी तुफेजिकायांस्याच्छाकमत्स्यप्र
 भेदयोः १९ ब्राह्मी तुभारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु भ्रमोंबु
 निर्गमेभ्रांतौकुंदभ्रमणयोरपि २० भामः क्रोधेरयोदीप्तोभी
 श्मोगंगेयभीमयोः भीमो स्त्वैतसेस्वोरेशंभौमध्यमण्डवे २१

भूमिर्वसुधरायां स्यात्स्थानमात्रेपि च स्त्रियां भौमः कुजे च नरके पुंसि भूमि
भवेत्त्रिषु २२ यमो न्यलिङ्गो यमजेनाकाकेशमनेशनौ शरीरसाधनापेक्ष
नित्यकर्मणि संयमे २३ यामस्तु पुंसि ग्रहरेसंयमेपि प्रकीर्तित ॥ यामिः कु
लस्त्री स्वस्त्री स्त्री युध्मो धनुषि संयुगे २४ रश्मिः पुमान् दीधि
तौ च पक्षप्रग्रहयोरपि रमा लक्ष्यारमः कांते रक्ताशोकद्रुमे स्वरे
२५ रामा योषा हिं गुनद्यौ क्लीवं वास्तुककुष्ठयोः नारायणे च चरुणे
रेणुके च हलायुधे २६ हये च पशुभे देवत्रिषु चारौ सितेः सिते रु
मा सुग्रीवदारेषु विशिष्टलवणाकरे २७ रुक्मं च कांचने लोहे ल
क्ष्मीः संपत्तिशोभयोः अर्धयोषधे च पद्माया

वृद्धिनामौषधेपि च २८ स्त्रीफलिन्या वामि वार्तौ स्त्रियां पुंसि
हुताशने वामं धने हरे पुंसिकामदेवेषु धरे २९ वलुप्रतीप
सव्येषु त्रिषु नार्थस्त्रियामथ चामीशृगालीवडवारासभीकरभी
षुच ३० शमी सक्तुपलायां च शिंबिकायां च वागुजौ श्यामौ वटे प्र
यागस्य वापि देवद्वारके ३१ पिके च रुष्णा हरितौ पुंसि स्यात्तद्वृत्ति
त्रिषु मरिचे सिंधुलवणे क्लीबस्त्री शारिवौषधौ ३२ अप्रसूतांगना
यां च प्रियंगवापि वागुजौ यमुनाया त्रिया माया रुष्ण त्रिष्टुति कौषधौ
३३ नीलिकायामथ श्यामो मासे मंडपकालयोः शुष्मे तेजसि स्त
र्येनासमा संवत्सरे स्त्रियां ३४ सर्वसाधुसमानेषु स्तमं स्यादभि
धेयवत् सीमा घाटस्थिते क्षेत्रे ष्वडकोषेऽपि च स्त्रियाम् ३५ स्त
म्भं स्यात्कैतवे ध्यात्मे पुंस्येणो त्रिषु चाल्पके स्तम्भं क्षीरे च नभसि
सोमस्तु हिमदीधितौ ३६ वानरे च कुबेरे च पितृदेवे समीरणे व
सुप्रभेदे कपूरे नीरे सोमलतौषधौ ३७ हिमं तुषारमलयोद्भवयो
स्यान्नपुंसकं शीतले वा च्यलिङ्गोऽथ होमिर्नापावके घृते ३८
॥ मन्त्रिः ॥ अधमः स्याद्गर्हाद्दीनेऽप्यागमः शास्त्रागमे आश्र
मो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे च नेमठे ३९ अस्त्रियामुत्तमा दुग्धिका
यां त्रिषु च भद्रके उदामो वधरहिते स्य तत्रे च प्रचेतसि ४० कल

मः पुंसिलेखन्यांशालौपाटच्चरेपिच कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः
 फलपुष्पयोः ४१ कृत्रिमं लवणभेदेनासिल्लकेरचिते त्रिषु गो
 लोमीश्वेतदूर्वायां स्याद्दृचाभूतकेशयोः ४२ गोधूमो नागरंगे
 स्यादोषधित्रीहिभेदयोः गौतमो नासुनौबुद्धेरोचनीदुर्गयोः स्त्रि
 यां ४३ तलिमं कुट्टिमैतल्ये चंद्रहासे वित्तानके दाडिमस्तुत्रि
 लिंगस्यादेलायां करके त्रिषु ४४ निष्क्रमो बुद्धिसंपत्तौ निर्गमे दुष्कु
 लेपिच निगमो वाणिजे पुण्यां कटे वेदे वणिक्पथे ४५ नियमो मत्र
 णायां च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते नैगमं स्यादुपनिषद्वाणिजोर्नागरेपि
 च ४६ परमं स्यादनुज्ञायामन्यग्रं परमः परे प्रमथस्तु भवेदा
 दौ प्रधानेपि च वाच्यवत् ४७ प्रतिमा गजदंतस्य च धेचानुक्त
 तावपि पंचमो रागभेदे स्यात्स्वरभेदे च पंचमी ४८ पांडवानां
 च पत्न्यां स्त्री पंचानां पूरणे त्रिषु प्रक्रमः क्रमेव सरे मध्यमो मध्य
 जेन्यवत् ४९ सुमात्स्वरे मध्यदेशे प्यवलग्नैस्तु न स्त्रियाम् स्त्रि
 यां दृष्टरजो नार्यां कर्णिकांगुलिभेदयोः ५० न्यक्षरं कंदसितथा
 ललामेलां छने ध्वजे शृंगे अधाने भूषायां रम्ये बालधिपुंड्रयोः
 ५१ तुरंगे च प्रभावे शब्दायामपौरुषे अमे विषमे दुर्गसंचारे विश्रा
 मो भ्रांतिहावयोः ५२ बिट्टमोरत्नरक्षेपि प्रचालेपि पुमानयम् वि
 लोमस्तु प्रतीपे स्याद्भुजंगे वरुणेषु नि ५३ आमलक्यां विलोमी
 च विलोमं चारपट्टने विक्रमस्तु पुमान्कांतिमात्रे स्याच्छक्तिसं
 पदि ५४ संक्रमः क्रमणे पुंसि न स्त्री स्याद्दुर्गसंचरे संभ्रमः साध
 सेपि स्यात्संवेगादरयोरपि ५५ सत्तमः स्यात्पूज्यतमे साधीयस्तु
 तमे त्रिषु सरमा कुक्कुरीदेवशुन्योः स्याद्वाहसीभिदि ५६ सुष
 मा नंतशोभायां स्त्रीचारौ च समे त्रिषु सुषीमः शीतले चारौ त्रिषु ना
 पन्नगोतरे ५७ ॥ मचतुः ॥ भवेदनुपमा सुप्रतीकिन्यां स्त्री त्रि
 पूतमे अभ्यागमो विरोधाभिघाताभ्युद्गमनांतिके ५८ उप
 क्रमस्तूपधायां तात्वारं भविचक्रमे चिकित्सायामुपगमः ५९

स्वीकारेति कसर्पणे ५९ जलगुल्मोजलावर्त्तेकच्छपेजलचत्व
 रे दंडायामस्तु कीनाशेदिवसेकुंभसंभवे ६० पुत्रेगमस्तुमं
 डकेतथाशाखावृक्षेपि च पराक्रमो विक्रमे स्यात्सामर्थ्योद्योग
 योरपि ६१ महापद्मपुमान्नागनिधिसंख्यातरेषु च यतया मो
 न्यवज्जीर्णे परिभुक्तो ज्झितेषु च ६२ सार्वभौमस्तु दिडुनागे
 सर्वपृथ्वीपतावपि ॥ मयञ्च ॥ अभ्युपगमस्तु पुंसि स्वीकारेति
 कसमागमे च ६३ नक्षत्रनेमिरुक्तारे वत्यां नाधुवे चंद्रे ॥ इति
 मातवर्गः ॥ यैकं ॥ यो नावा यौयमने या यात्राति धूमितस्यागेषु
 ॥ वारणयोगसमज्ञायानेषु पुमांस्तु गंत रित्यातः १ ज्या मातरि
 वसुधायां मो व्याद्युक्ती बमन्दिगमने च नान्वालने चोस्त्रिदशा
 लयत्रिदशवर्त्मनो योषिति २ अर्थ्य शिलाजतु न्यर्थ्यो बुधे न्या
 य्ये च वाच्यवत् ॥ अंत्यस्तु पुंसि सुस्तायामंतौ दूते धमे त्रिषु ३ अ
 र्थ्यमर्घस्य योग्ये स्यादर्थ्येपि च वाच्यवत् ॥ अन्यो सदृशेतरयो
 र्थ्यः स्यात्त्वामिवैश्ययोः ४ आस्थं मुखे च तन्मध्ये तद्भवे च स्त्रि
 यां स्थितौ दूज्या दानेऽध्वरेऽर्चायां संगमे स्त्रीगुरो त्रिषु ५ इभ्या
 करेण शलुक्योऽस्त्रियामाद्ये च वाच्यवत् कश्यपे त्रिषु कशाहं स्या
 क्लीबमद्याश्च मध्ययोः ६ कन्या कुमारिकानां यौगेषधीराशि
 भेदयो ह्ययो रोगांतरे वेभ्रकल्पांता पचयेषु च ७ कल्पं प्रभा
 ते क्लीबं स्यात्कल्पो वा कृश्रुतिवर्जिते सय्यो नीरोगदक्षेषु कल्पा
 णवचनेपि च ८ उपायवचनेपि स्यात्त्रिषु मद्येतु योषिति कस्या
 बृहतिकायां स्यात्कां च्यां मध्ये भवंधने ९ हर्म्यादीनां प्रकोष्ठे च
 कार्यहेतौ प्रयोजने काव्यं ग्रंथे पुमान्शुक्ले काव्या स्यात्पूतना
 धियो १० कांस्थं वाद्यांतरे पानपात्रे स्यात्तैजसांतरे ॥ कायक
 देवते मूर्तौ स घेलस्य स्वभावयोः ११ मनुष्यतीर्थे कायं स्यात्
 क्रियातूपायचष्टयोः आरंभे निष्कृतौ पूजासंप्रधारणकर्मसु
 १२ शिक्षाविकित्साकरणे कुंडं भित्तौ विलेपने कुल्यं स्यात्की

शिखावर्तनीषुचयोषिति रथबोढरिपुहिङ्गोरूप्यः स्यात्सुन्दरे
 त्रिषु ५० आहतस्वर्णरजतेरजतेचनपुंसकं लयोविनाशेसंश्लेषे
 साम्येतौर्यत्रिकस्यच ५१ लक्ष्यं स्यादपदेशेपिशरव्येपिनपुं
 सकं लभ्यं युक्तेचलव्यव्येलास्यं तौर्यत्रिकेमतम् ५२ नृ
 त्येचत्रज्याप्रस्थानेवर्गेपर्यटनेपिच वन्यं त्रिषुवनेद्रुतेस्त्रीव
 नांबुसमूहयोः ५३ वाच्यं तुकुत्सितेहीनेवचनार्हेचवाच्यवत्
 ॥विंध्यास्त्रियांलवल्यांस्यात्सिध्याधादिभेदयोः ५४ वीक्ष्यं
 तुविस्मयेदृश्येपुंसिलासकवाजिनोः वश्यं वेश्यागृहेक्लीबंग
 णिकायांतुयोषिति ५५ शाल्यं तुनस्त्रियांशंकौक्लीबस्वेडेपु
 तोमरे मदनद्रुश्चाविधोर्नाशयः शय्याहिपाणिषु ५६ शय्या
 स्याच्छयनीयेचगुंफनेपिचयोषिति शून्यं स्यान्निर्जनेवाच्यं
 लिंगमल्यांतुयोषिति ५७ शौर्यं मारभदीक्षाक्तयोः सह्यशौ
 लांतरेपुमान् सोढव्येवाच्यलिंगः स्यादारोग्येतुनपुंसकं ५८
 संख्यं समितिसंख्यास्यादेकधादिविचारयोः संख्यापितृप्रसून
 दंततरयोर्गुगसंधिषु ५९ सत्यं कृतेचशपथेतथ्येत्रिषुतुतद्व
 ति सव्यं वामेप्रतीपेचस्मयोनाऽद्भुतगर्वयोः ६० सायःकां
 डेदिनातेचसाध्योयोगांतरेस्मरे गणदेवविशेषेचसाधनीयेतु
 वाच्यवत् ६१ स्तूर्योर्कपणेत्तपनेस्त्रीतद्धार्यौषधीभिदोः स्थे
 योविवादपक्षस्यनिर्णेतारिपुरोहिते ६२ सेव्यं क्लीबमुशीरे
 स्यात्सेवाहंपुनरन्यवत् सैन्यं क्लीबबलेसेनासमवेतेतुवा
 च्यवत् ६३ सौम्यो ज्ञेनात्रिष्वनुग्रेमनोज्ञेसोमदैवते हार्यो
 विभीतकलरोहर्तव्येपुनरन्यवत् ६४ जरणेऽथत्रिषुहृद्यं हृज्ज
 हृदितहृत्त्रिये वशकृद्देदमंत्रेनारुद्धिनामौषधौस्त्रियां ६५ ॥
 ॥यन्त्रिः॥ अनयस्तुविपद्देवाशुभयोव्यसनेषुच अत्ययोऽतिक्र
 मेदडेविनाशेदोषकृद्भयोः ६६ अश्वीयं मश्वसंघातेक्लीबमश्व
 हितेन्यवत् अधृष्यातदिनीभेदेप्रगल्भेवाच्यलिंगकं ६७ ॥

अवध्यमवधार्यस्यादनर्थकवचस्यपि॥अन्ययोःस्त्रीशब्दभे
देनाविष्णोनिर्व्ययेत्रिषु॥६८॥अहल्यात्वपरोभेदेभार्यायांगो
तमस्यच॥अहार्यःपर्वतेनास्यादहर्तव्येतुवाच्यवत्॥६९॥अ
भिरव्यात्वभिधानेस्याच्छेभायांचयशस्यपि॥अभयास्त्री
हरीतक्यामुशीरेचनपुंसकं॥७०॥निर्भयेवाच्यलिंगःस्यादप
त्यं पुत्रयोर्मतं॥अगस्त्यकुंभयोनौस्याद्वृंगसेनतरावपि॥७१॥
आशयःस्यादभिप्रायेपनसाधारयोरपि॥स्यादतिथ्यमतिथ्य
र्थेत्रिलिंगमतिथ्योपमान्॥७२॥आत्रेयीपुष्यवत्यास्यानदीभेदे
चनामुनौ॥आदित्योभास्करोदेवेप्याम्नायो निगमेपिच॥७३॥
उपदेशेपीन्द्रियतुहवीकेरेतस्मिन्मृत॥उदयस्तुपुमानूर्वप
र्वतेचसमुन्नतौ॥७४॥उपायःसमभेदादौतथैवोपगतौपुमान्
॥ऊर्णाशुनीक्षणभंगेमेषकंबलमेषयोः॥७५॥औचित्यमुचित
त्वेस्यात्सत्येपिचनपुंसकं॥कषायोरसभेदेचनिर्यासेचविले
पने॥७६॥अंगरागेचनस्त्रीस्यात्सुरभौलौहितेत्रिषु॥कालेयो
देत्यभेदेस्यात्कालखडेनपुंसकम्॥७७॥क्षिपण्युस्तुपुमान्दे
हेसुरभौवाच्यलिंगक॥कुलायस्तुपुमान्स्थानेमात्रेस्यात्प
क्षिवासके॥७८॥क्षेत्रियक्षेत्रजतृणेपरदेहचिकित्सयोः॥पर
दारतासाध्यरोगयोःक्षेत्रियःपुमान्॥७९॥कौकृत्यमनुतापे
स्यादसुक्तकरणेपिच॥गागेयःस्यात्पुमान्भीष्मेकीवंस्वर्णकशेरु
णोः॥८०॥चसुष्यःकेतकेपुंडरीकसंज्ञकपादपे॥कुलत्थिकासु
भगयोस्त्रियामक्षितेन्यवत्॥८१॥चापेयश्चंपकस्वर्णेकिं
जल्केनागकेसरे॥जघन्यंहेमलेकीवंचरमेगर्हितेन्यवत्॥
॥८२॥जटायुःपुंसिसंपातेःकनीयसिचगुगुलौ॥जरासुरपि
तत्पक्षिराजेगर्भाशयेपुमान्॥८३॥तपस्याघ्नतचर्यायोतपस्य
फाल्गुनेपुमान्॥द्वितीयातिथिभित्पत्न्योपूरणेतूभयेत्रिषु॥
॥८४॥देवपुर्वाच्यलिंगस्तुधार्मिकेलोकयात्रिके॥नादेयीना

गरंगेस्याज्जयायामंबुवेतसे ॥ ८५ ॥ भूमिजेज्याजवायांचव्यंगुष्ठे
 पिचयेविति ॥ निकायस्तुपुमांल्लक्ष्येसधर्मिप्राणिसंहतौ ॥ ८६ ॥ स
 मुच्चयेसंहतानानिलयेपरमात्मनि ॥ नेपथ्यः स्यादलंकारेरंगज्या
 यांनपुंसकं ॥ ८७ ॥ प्रणयः प्रसवेप्रेम्पियाज्याविश्रंभयोरपि ॥ नि
 र्वाणेष्यथपर्यायः प्रकारेऽवमरेक्रमे ॥ ८८ ॥ प्रलयो मृत्युकल्पात्
 मूर्छापायेषुपुंस्ययम् ॥ प्रत्ययः प्रथितत्वेचसनादिज्ञानयोरपि ॥
 ८९ ॥ आचारेऽपथ्येरेध्रेविश्वासाधीनहेतुषु ॥ पर्जन्यो मेघशब्देपि
 ध्वनदंबुदशक्रयोः ॥ ९० ॥ प्रसव्यं वाच्यलिंगं स्यात्प्रतिकूलालु
 कूलयोः ॥ प्रकीर्यः पूतिकरजेविनिकार्येतुवाच्यवत् ॥ ९१ ॥ प्राणा
 य्यो संमतेपि स्यादभिलाषविवर्जिते ॥ पयस्यं तुपयो जातहितयो
 र्वाच्यलिंगकं ॥ ९२ ॥ दुग्धिकाक्षीरकाकोल्योस्वर्णक्षीर्यामपिस्त्रि
 यां ॥ पारुष्यं परुषत्वेचदुर्वाक्येपुंसिगीष्यतौ ॥ ९३ ॥ पानीर्येतुजले
 क्लीबं पातव्येवाच्यलिंगकं ॥ पौलस्त्यस्तुकुबेरे स्याद्दशग्रीवेपिपुं
 स्ययं ॥ ९४ ॥ बलयः कंठरोगेनाकंकणेपुंनपुंसकं ॥ ब्रह्मण्यो ब्र
 ह्मसाधोस्याद्ब्रह्मदारुशनैश्वरे ॥ ९५ ॥ बालेयो गर्दभेपुंसिमृतौ
 बालहिते त्रिषु ॥ ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वेचसमूहेचद्विजन्मना ॥ ९६ ॥
 भुवन्युस्तुपुमान्भानौज्वलनेशशलाञ्छने ॥ भुजिष्यस्तुस्वतंत्रे स्या
 द्दस्तसूत्रकदासयोः ॥ ९७ ॥ स्त्रियां दासीगणिकयोर्मलयः पर्वता
 तरे ॥ शैलांगे देशआरामे त्रिवृतायांतुयोविति ॥ ९८ ॥ मंगल्यः स्या
 त्रायमाणाऽश्वत्थबिल्वमसूकरे ॥ स्त्रियां शम्यामधःपुष्पीमिसि
 शुक्लवचासुच ॥ ९९ ॥ रोचनायामथोदधिक्लीबं शिवकरे त्रिषु ॥ मृ
 गयुः पुंसि गोमाथौ न्याधेचपरमेष्ठिनि ॥ १०० ॥ रहस्यास्त्रीनदी
 भेदे गोपनीयेभिधेयवत् ॥ लौहित्यं लोहितत्वे स्यात्क्लीबं पुंसिनदां
 तरे ॥ १०१ ॥ वदान्यो दानशौडे स्याच्चासुवादिनिवाच्यवत् ॥ व्यवायः
 सुरतेतंधौ पुंसिक्लीबंतुतेजसि ॥ १०२ ॥ वक्तव्यं कुत्सितेहीनेवचनाहं
 चवाच्यवत् ॥ विजयः स्याज्जयेपार्थे स्त्रियां तिष्ठ्यंतरे स्मृता ॥ १०३ ॥

उमासरव्यावि स्मयस्यादाश्वर्यगर्व यो पुमान्॥ विनया तु कला
यां स्त्री शिक्षाया प्रणतौ पुमान्॥४॥ विशल्या निशिखादतीरुडू
ची त्रिपुटासु च॥ विषयो गोचरे देशे तथा जनपदेषु॥५॥ प्रबंधाद्य
स्य यो ज्ञातस्तत्ररूपादिकं पुमान्॥ श्वशुर्यो देवेश्यालेशोऽदित्यः
वकांतरे॥६॥ मुनिभेदे चमालूरे शालेयः स्यान्मिसौ पुमान्॥ त्रिपुशा
ल्युद्भवे स्तेत्रे स्याच्छीर्षण्यंतुशीर्षके॥७॥ सुकेशे पुंसि शैलेयं तां
लपण्यांच संधवे॥ शैलजेनां तु मधुपेशिला तुल्येऽन्यलिंगकं॥८॥
संस्था चः सन्निवेशे च संस्थाने चिस्तृतावपि॥ सन्नयः समवा
येऽपि पृष्ठः स्थायिबले पुमान्॥९॥ शमयः शपथाचारसिद्धांतेषु
तथाधियि॥ क्रियाकारे च निर्देशे संकेते कालभाषयो॥१०॥ सरि
ण्युस्तु पुमान् वारिवाहे स्यान्मातरि श्वनि॥ सामर्थ्यं योग्यताया
स्याच्छक्तावपि न पुंसकं॥११॥ सौरभ्यं तु मनोज्ञत्वे सौगंध्ये गु
णगौरवे॥ सौभाग्यं सुभगत्वे स्याद्योगभेदे न पुंसकं॥१२॥ हिर
ण्यं रेतसि द्रव्ये शातकुंभवराटयो॥ अक्षये मानभेदे स्यादकुप्ये
च न पुंसकं॥१३॥ हृदयं मानसे बुक्को रसोरपि न पुंसकं॥ अचतुः
॥ भवेदनुशयो द्वेषपश्चात्तापानुबधयो॥१४॥ अथावसायः शे
षे स्यात्समाप्तौ निश्चयेऽपि च॥ अवश्यायस्तु नीहारे व्यभिधानेऽपि
पुंस्ययं॥१५॥ अपसव्यं त्रिलिंगंतु दक्षिणं प्रति कूलयो॥ अंतश
य्यामृतौ भूमिशय्यायां पितृकानने॥१६॥ उपकार्याराजसव्यं
न्युपकारोचितेऽन्यवत्॥ जलाशयोजलाधारे स्यादुशीरे न पुं
सकं॥१७॥ तंदुलीयः शाकभेदे विडंगतरुताप्ययोः॥ तृणशून्यं मल्लि
कायां त्रिपुस्यात्केतकीफले॥१८॥ दाक्षिणात्यो नारिकेरे त्रिपुदक्षिण
दिग्भवः॥ धने जयोर्जुने बन्धिना गदिग्देहमारुते॥१९॥ निरामयस्तु
पुंसि स्यादिके त्रिपुनीरुजि॥ परिधायोजनस्थाने परिछेदनिर्त
नयो॥२०॥ प्रतिश्रयः सभायाञ्चाशये प्रतिभयं भये॥ घोरेऽपि पांच
जन्यस्तुकृष्णशखेद्गुताशने॥२१॥ प्राचृषेयः पुमान्नीपे प्राचृद्

कालभवेत्त्रिषु॥ पौरुषेयः कृते पुंसां विकारे पुरुषस्य च॥ २२॥ त्रिषु
नासंगबुधयोः पुरुषस्य पदांतरे॥ फलोदयः पुमांश्चाभेत्त्रिदिवेशा
लयेपि च॥ २३॥ भागधेयं मतं भाग्ये भागप्रत्यापयोः पुमान्॥ म
हालयो विहारे स्यात्तीर्थे च परमात्मनि॥ २४॥ महोदयः कान्य
कुब्जे चाधिपत्या पवर्गयोः॥ महामूल्यः पद्मरागेनामहार्धेन्यलि
गकः॥ २५॥ मार्जारीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने॥ रौहिणे
योन्यवद्वत्सेनाबुधे च हलायुधे॥ २६॥ विलेशयस्तु पुष्टिगोमूषि
के च भुजंगमे॥ चैनते यस्तु गरुडे स्यात्प्रभाकरसारथौ॥ २७॥ संप
रायः समीके स्यादापदुत्तरकालयोः॥ समाब्धयस्तु पशुभिः ख
गैर्द्युते च संगरे॥ २८॥ भवेत्समुदयः संधेः संपुगे च समुद्रमे॥ समु
दायः समूहे स्याद्युद्धे समुच्छ्रयः पुमान्॥ २९॥ विरोधोत्सेधयोः
स्थूलोच्चयोः गंडोपलेपि च॥ गजानां मध्यमगतेष्वसाकल्पवरंडयोः
॥ ३०॥ द्विरण्मयः सुख्येष्ठेनामुवर्णमये त्रिषु॥ यपंच॥ काला
नुसार्यै शैले ये कालीये शिंशपाद्रुमे॥ दुग्धतास्तीयमित्येतद्दुग्धा
म्रक्षीरफेनयोः॥ अथ प्रवचनीयं च स्यात्प्रवक्तृप्रवाच्ययोः॥ ३१
॥ वृषा कपायी श्रीगौरीवरी जीवंतिकासु च॥ यषट्॥ प्रत्पुद्गम
नीयमुपस्थे ये धौतांशुकहये॥ ३३॥ विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्या वा
राह्यामपि योषिति॥ इतियांतवर्गः॥ १५४४॥ रैकं॥ रः स्मृतः
पावके तीक्ष्णेशः पुंसि स्वर्णवित्तयोः॥ श्रीवैशारचनाशोभाभार
ती सरलद्रुमे॥ १॥ लक्ष्म्यां त्रिवर्गसंपत्तिविधोपकरणेषु च विभू
तौ च मतौ च स्त्रीस्तुः स्त्रियां निर्द्वारे स्त्रवे॥ २॥ रद्विः॥ अरंशीघ्रे च
चक्रांगेशीघ्रगे पुनरन्यवत्॥ अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य
च॥ ३॥ आलंबने समूहे च प्रांते च स्यान्नपुंसकम्॥ अधिके च प्रधाने
च प्रथमे चाभिधेयवत्॥ ४॥ अस्त्रः कोणे कंच पुंसि क्लीबमश्रुणि
शोणिते॥ अस्त्रं प्रहरणे चापे करवालेन पुंसकं॥ ५॥ अभ्रं मेघे च
गगने धातुभेदे च कांचने॥ अद्रिः शैलद्रुमार्केनाथो घ्निर्नापादमूल

चोः॥६॥ आराचर्मप्रभेदिन्यापुंसिभौमशनैश्चरे॥ आर्द्रा नक्षत्रभे
 देस्यात्त्रिंशं किञ्चिन्नेभिधेयवत्॥७॥ आरुः पुंसितरो भेदितया कर्क
 टदृष्टिणोः॥ दंष्ट्रः शक्रादित्यभेदयोगभेदांतरात्मसु॥८॥ इन्द्राफणि
 ज्झकेस्त्रीस्यादिराभूवाकसुराबुधु॥ उग्रः शूद्रासुतेक्षत्राद्रुद्रेपुंसि
 त्रिभूत्कटे॥९॥ स्त्रीवचाक्षतयोस्तुष्टीकर्कशौकरभेषुमान्॥ उस्त्रो
 वृषेचकिरणेषुस्त्राज्जन्त्युपचित्रयोः॥१०॥ ऐन्द्रिः काकेजयतेना
 थौद्रापुंभूमिनीवृति॥ ओडुः ख्यातो जवापुषेक्षरं नीरेक्ष्मोबुदे
 ॥११॥ करोवर्षोपलेरश्मोपाणोप्रत्यायसुडयो॥ कटुस्त्रिषुस्वर्ण
 पिंगेनागानामांतरिस्त्रियां॥१२॥ कारोबधेनिश्चयेचबलौयत्नेय
 तावपि॥ तुषारशैलेपिपुमान्स्त्रियादत्यां प्रसेवके॥१३॥ सुवर्णका
 रिकायाचबधनागारबन्धयोः॥ क्षारोरसांतरेधूर्तलवणेकाचभ
 स्मनोः॥१४॥ कारिस्त्रियांक्रियायांस्याद्वाच्यलिंगस्तुशिल्पिनि
 ॥ कारुर्विश्चकर्मणिनात्रिषुकारकशिल्पिनोः॥१५॥ क्षीरंदुग्धजले
 कीरःसुकेपुंभूमिनीवृति॥ कूरुर्नृपांतरेभक्तेपुमान्पुंभूमिनीवृति
 ॥१६॥ सुद्रः स्यादधमेकूरुर्लपणालेषुवाच्यवत्॥ सुद्राव्यंगा
 नदीकंदकारिकासरघासुच॥१७॥ चांगेरीवेश्ययोर्हिस्त्रामक्षिका
 मात्रकेषुच॥ सुरः स्याच्छेदनद्रव्येकोकिलाक्षेचगोसुरे॥१८॥ कू
 रस्तुकठिनेघोरेनृशंसेष्यभिधेयवत्॥ कृच्छ्रमारख्यातमाभीलेया
 पसेतापनादिनो॥१९॥ क्षेत्रं शरीरेकेदारसिद्धस्थानकलत्रयोः॥
 क्रोष्टीशृगालिकाकृष्णाविदारीलांगलीषुच॥२०॥ स्मोद्रंमधुनिपा
 नीयेखरः स्यात्तीक्ष्णघर्मयोः॥ गर्दभेक्ष्मीदेवताडेरवरुर्द्वेपहरे
 हये॥२१॥ दंतेपुंसिनिषुश्चेतेखुरं कोलदलेशफे॥ गरीखराया
 करणेक्रीबन्नोपविषेविषे॥२२॥ गात्रं गजाग्रजंघादौक्रीबमंगेक
 लेवरे॥ गीःस्त्रीभाषासरस्वत्योर्गिरि ननित्रसुभिदि॥२३॥ अद्रौ
 गिरियकेयोषिद्गोर्णेषूज्येषुनस्त्रिषु॥ गुंद्रं स्तेजनकेस्त्रीतुप्रियं
 गोमद्रसुस्तके॥२४॥ गुरुस्त्रिलिङ्ग्यामहतिर्दुर्जरालघुनोरपि॥

पुमान्निषेकादिकारेपित्रादौसुरमंत्रिणि॥२५॥ गृध्रः खगोतरेषुसि
 वाचलिंगोऽलुब्धके॥ गोत्राभूगव्ययोगोऽत्रः शैलेगोत्रं कुलारव्ययोः
 ॥२६॥ संभावनीयबोधेचकाननक्षेत्रवर्त्मसु॥ गौरः पीतेऽरुणेऽप्ये
 तेविशुद्धेचाभिधेयवत्॥२७॥ नाश्वेतसर्वपेचंद्रेनद्वयोः पद्मकेसरे॥
 गौरीत्वसेजातरजःकन्याशंकरभार्ययोः॥२८॥ रोचनीरजनीपिंगा
 प्रियंगुवसुधासुच॥ आपगायाविशेषेपियादसांपतिचोषिति॥२९॥
 घस्त्रस्तुदिवसेहिंस्त्रेघोरेभीमेद्वरेपिच॥ चरोऽसद्युतभेदेचभौमे
 चारेत्रसेचले॥३०॥ चंद्रः कर्पूरकांपिलसुधांशुस्वर्णवारिषु॥ च
 क्रः कोकेपुमान्कीबंत्रजेसैन्यरथांगयोः॥३१॥ राष्ट्रेदंभांतरेकुंभका
 रोपकरणास्त्रयोः॥ जलावर्तेप्यथचरुः पुमान्हुव्यान्भभाण्डयोः
 ॥३२॥ चारः पियालवृक्षेस्याद्गतौबंधापसर्पयोः॥ चारुर्बृहस्प
 तौपुंसिशोभनेप्यभिधेयवत्॥३३॥ चित्राखुपणीगोडुंबासुभ
 द्रादेतिकासुच॥ मायायांसर्पनक्षत्रेनदीभेदेषुचस्त्रियां॥३४॥ ति
 लकालेख्ययोः क्लीबंकर्बुरादुतयोरपि॥ तद्युक्तयोस्त्वन्यलिंगं
 चीरीद्विल्यांनपुंसकं॥३५॥ गोस्तनेवस्त्रभेदेचरेखाखेलनभे
 दयोः॥ चुक्रं वृक्षामूचांगेर्चीस्त्रीपुंस्यम्लेऽम्लवेतसे॥३६॥ चैत्रंमृ
 तदेवकुलेनाभूभृन्मासभेदयोः॥ चौरः पादचरेपिस्त्राचौरपुष्पो
 षधावपि॥३७॥ छत्रामिसावतिछत्रेकुस्तंबुरुशिलींध्रयोः॥ नपुंस
 कंचातपत्रेच्छिद्रं दूषणरंध्रयोः॥३८॥ जारीस्यादोषधीभेदेस्त्रिया
 सुपपतौपुमान्॥ जीरस्तुजरणेरवड्गैटारोरंगानुरंगयोः॥३९॥ तर
 स्तुतरणेपुंसिदशालौपटकेतरी॥ तंत्रं कुटंबकृत्येस्यात्सिद्धांतेचौ
 षधोत्तमे॥४०॥ प्रधानेतंतुवायेचशास्त्रभेदेपरिच्छदे॥ श्रुतिशा
 खोतरेहेतावुभयार्थप्रयोजके॥४१॥ इतिकर्तव्यतायांचतंत्रीवी
 णागुणेमता॥ अमृतादेर्हृशिवयोस्तंद्रीनिद्राप्रमीलयोः॥४२॥ ता
 रोवानरभिन्मुक्ताविशुद्धोः शुद्धमौक्तिके॥ नानक्षत्रेक्षिमध्येचन
 नारूप्येनपुंसकं॥४३॥ स्त्रीबुद्धदेवताभेदेवालिगीप्यतिभार्ययोः

त्रिलिङ्गोत्पत्तिश्चैव तस्मिन् श्रुत्येव रुणेपि च ॥ ४४ ॥ तीव्रा तु कटु-
 रोहिण्यां राजिकां गदुर्बयो ॥ त्रिष्वप्युष्णे नितांते च कटौ तीव्रे तु रो-
 धसि ॥ ४५ ॥ पुसित्रपुणितोत्रं तु प्रजने वैष्णुकेपि च ॥ दरो स्त्रीसाध्वसे
 गर्तकंदरे तु दरी स्मृता ॥ ४६ ॥ दूरा व्ययं मनागर्थे दूरा खरे श्विनी
 सुते ॥ दारु स्यात्पित्तैकाष्टदेवदारौ न पुंसकं ॥ ४७ ॥ द्वारं निर्गम-
 नेपि स्यादभ्युपगमे धरो गिरौ ॥ कार्या संतूलके कूर्मराजे वस्वतरेपि-
 च ॥ ४८ ॥ धरा विश्वं भरायां च स्त्रीगर्भाशयमेदसोः ॥ धात्री जन्मन्या
 मलकी वसुमेत्युपमा तेषु ॥ ४९ ॥ धारा सैन्याग्निमस्कंधेतुरगगति-
 पंचके ॥ घटादिच्छिद्रसंतर्प्यो प्रपाते स्याद्दूर्बल्यं च ॥ ५० ॥ गवद्वादे नि-
 शितमुखे धारो ग्रावांतरेप्युष्णे ॥ धीरा धैर्यान्विते स्वेरे धीरस्या-
 न्निषु पंडिते ॥ ५१ ॥ स्वच्छंदे धैर्यं पुक्ते च कुंकुमे तु न पुंसकं ॥ स्त्रिया-
 श्रवणे तुल्यायां धौम्रधूम्रत्वैर्दितं ॥ ५२ ॥ तिथा वास्तुस्थानं भेदे न
 रो जेमनुजेऽर्जुने क्लीबं तु रामकपूरे न त्रं स्यादग्रदारुणि ॥ ५३ ॥ ना-
 सायां पुंसिकुंभीरे नारस्तर्णकिनीरयोः ॥ नीलं नेमौ बलीके द्वारे व-
 ती भेषिकानने ॥ ५४ ॥ नेत्रं मंथगुणे वस्त्रभेदे मूले दुर्मस्य चारथे
 च सुषि नद्यां तु नेत्री नेतीरि च च्यवत् ॥ ५५ ॥ परः श्रेष्ठारिदूरान्योत्त-
 रे क्लीबं तु केवले ॥ पत्रं तु बाहूने पर्णे स्यात्पक्षे शरपक्षिणी ॥ ५६ ॥
 पारं परतटे प्रांते न स्त्री पारानदीभिदि ॥ पारी पूरे च कर्कशपादर-
 जौ च दैतिनः ॥ ५७ ॥ पात्रं तु भोजने योग्ये स्त्रुवादी राजमंत्रिणि ॥ ती-
 रद्वयांतरे चाश्वपुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ॥ ५८ ॥ पुंसि स्याद्दिवलोके
 च नृपभेदपरागयोः ॥ पुरं न पुंसकं गेहे देहपाटलिपुत्रयोः ॥ ५९ ॥ पु-
 ष्या दीनां दलावृत्तो नागुगुलो न नापुरि ॥ पुंड्रो दैत्यविशेषेषु भेदयो-
 रस्ति मुक्तके ॥ ६० ॥ चित्रं कूर्मो पुंडरीके पुंभूम्नि नीचदंतरे ॥ पूरो जल-
 समूहे स्याद्गुणसमुद्भिर्वाद्ययोः ॥ ६१ ॥ पोत्रं वस्त्रे मुखे च चयूक-
 रस्य हलस्य च ॥ पौरं त्रिषु पुरोद्भूते करणे तु न पुंसकं ॥ ६२ ॥ वरो जा-
 मातरि वृत्तौ देवता देव भीमि ते ॥ पिंडु पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुंकुमे तु न पुंस-

कं॥६३॥बरी प्रोक्ताशतावर्यावराचस्यात्कलत्रिके॥मनागिष्टव
 रंकीवेकेचिदाहुस्तदव्ययं॥६४॥बभ्रुर्वैश्वानरेशूलपाणौचगरु
 दुध्वजे॥विशालेनकुलेपुंसिपिंगलेत्वभिधेयवत्॥६५॥वक्रः शने
 श्वरेपुंसिपुटभेदेनपुंसकं॥त्रिषुचूरेचकुटिलेवारःसूर्योदिसासरे॥६६
 हारेहरेकुञ्जवृक्षेदंदावसरयोःक्षणे॥बारी स्याद्गजबन्धन्यांकल
 श्यामपियोषिति॥६७॥वारिर्बागजबन्धन्योःस्त्रीक्रीबेनुनिबालके
 वीरोरसविशेषेस्यादुत्तरेसुभटेत्रिषु॥६८॥स्त्रीमुराक्षीरकाको
 लीतामलक्येलबालुके॥पतिपुत्रवतीरंभाविदारीदुग्धिकासुच६९
 मलपूःस्त्रीरविरार्योःक्रीबंशृग्यांनलेपिच॥भरुःस्वर्णेहरेपुंसिभ
 रोतिशयभारयोः॥७०॥भद्रःशिवेखंजरीटेवृषभेतुकदंबके॥करि
 जातिविशेषेनाक्रीबंमंगलमुस्तयोः॥७१॥कांचनेचस्त्रियांरास्त्राक
 ष्याव्योमनहीषुच॥तिष्ठिभेदेप्रसारिण्यांकटफलानंतयोरपि॥७२॥
 त्रिषुश्रेष्ठेचसाधोचनपुंसिकरणांतरे॥भारःस्याद्विवधेकृष्णोपला
 नांहिसहस्त्रके॥७३॥भीरुरात्तेत्रिलिंगस्याहूरयोषितियोषिति॥भू
 रिर्नावासुदेवेचहरेचपरमेष्ठिनि॥७४॥नपुंसकंसुवर्णेचप्राज्येस्या
 ह्राव्यलिंगकः॥मंत्रोवेदविशेषेस्यादेवादीनांचसाधने॥७५॥गुह्य
 वादेपिचपुमान्मरुर्नागिरिधन्वनोः॥मात्राकर्णविभूषायांवित्ते
 मानेपरिच्छदे॥७६॥अक्षरावयवेस्वल्पेक्रीबंकात्कर्त्तव्यधारणे॥मा
 रोमृतोस्मरेविप्रेमारीचंड्यांजनक्षये॥७७॥मारिःस्त्रीमारणेवर्षेमि
 त्रेसुहृदिनहयोः॥सूर्येपुंसिपुरागंधद्रव्येदैत्यांतरेपुमान्॥७८॥
 यात्रातुयापनेपिस्याद्गमनोत्सवयोःस्त्रियां॥रंध्रं तुदूषणेछिद्रे
 राष्ट्रंस्यादुपवर्तने॥७९॥उपद्रवेक्रीबपुंसोरुर्नासिमदैत्ययोः॥वे
 त्रंवेमनिपीपुषेपटवासेपिसूत्रके॥८०॥शेध्रोनागालवेक्रीबमपरा
 धेचकिल्बिषे॥रौद्रधर्मेरसेचंड्यांस्त्रीतिव्रेभीषणेत्रिषु॥८१॥व
 त्रंस्याद्बालकेधात्र्याक्रीबंयोगांतरेपुमान्॥वज्रास्तुह्यांगुडूच्या
 चवज्रीस्तुह्यांतरेस्मृता॥८२॥दंभोलौहीरकेष्वस्त्रीवर्जं त्रयवर

त्रयोः वप्रस्ताते पुमान् स्त्रीरेणु संज्ञे च ये तटे ॥ ५३ ॥ वक्त्रं मुखे
वस्त्रं मेदे व्यग्रो व्यासक्त आकुलि ॥ वस्त्रो नादिव सेक्ती बंमं रिरे च
चतुष्पद ॥ ५४ ॥ व्याघ्रस्यात्पुंसि शार्दूलैरक्तैरंडकरंडयो ॥ श्रेष्ठे
नराद्युत्तरस्थः कटकायां तु यो पिति ॥ ५५ ॥ तृत्रोरिषो धने ध्वांते
शैलभेदे च दानवे ॥ वेरः कुले बरे क्लीबवार्ता कौकुं कुमेपि च ॥ ५६ ॥
वोद्री रूपां पणपादे नागो न साहौ द्रुषांतरे ॥ शरस्तं जनके बाणे
दध्यग्रे नाशरंजले ॥ ५७ ॥ शरस्त्रं लोहांश्रयो क्लीबछुरिकायां तु
यो पिति ॥ शक्रः पुमान् देवराजकुटजार्जुनभूरुहो ॥ ५८ ॥ शू
द्रिर्नाभोधरे जिष्णो शरुर्नाकोपवज्रयो ॥ शारिर्नाक्षोपकरणे
स्त्रियां शकुनिकांतरे ॥ ५९ ॥ युद्धार्थगजपर्यागे व्यवहारांतरेपि
च ॥ शारुः स्याच्छाबले वाच्यलिङ्ग पुंसि समीरणे ॥ ६० ॥ अक्षो
पकरणे शास्त्रे न ह्योरागिमांजयो ॥ शिरस्युर्नाशकमात्रे च शो
भांजनमहीरुहे ॥ ६१ ॥ शिरो नीपिप्यलीमूले स्याद्धमन्यां च यो पि
ति ॥ शीघ्रं नलदे चक्रागे क्लीबंद्रुतगतौ त्रिषु ॥ ६२ ॥ शुभ्रं स्यादभ्रके
क्लीबमुद्दीप्तसुकुयोस्त्रिषु ॥ शुक्रः स्याद्गर्गवे ज्येष्ठमासे चैशान
रे पुमान् ॥ ६३ ॥ रेतोसिरुग्मिदौ क्लीबं मूरः स्याद्यादवे भटे ॥ स्व
रुः पुमान् न्युपखंडे भितुरेऽप्यधरे शरे ॥ ६४ ॥ सन्नयं ह्ये सदा दानाच्छ
दनारण्यकैतवे ॥ सरो दध्यग्नगत्योर्नास्वरोर्नासां समीरणे ॥ ६५ ॥
उदात्तादावकारादौ षड्जादौ च ध्वनौ पुमान् ॥ सारो बले स्थिराशे
च मज्जिपुंसि जले धने ॥ ६६ ॥ न्याप्ये क्लीबत्रिषु च रेसाद्रे बने च टे
मृदौ ॥ स्फारस्यात्पुंसि विकटं कनकादेश्वचुहुदे ॥ ६७ ॥ सिप्रो नि
दापसिलिले सिप्रा तु संसिदंतरे ॥ स्थिराभूशालपण्योर्नाशनो मो
क्षे बले द्विषु ॥ ६८ ॥ सीरो कंकलयोः पुंसि सुराचं च कंमययोः ॥ पु
लिङ्गस्त्रिदिवेशे स्यात्सूत्रं तंतुव्यवस्थयोः ॥ ६९ ॥ शास्त्रं दिसूच
नाशयेति रः सचंदमंदयोः ॥ हरिश्चंद्रार्कवाताश्च शुक्रभेकय
मस्त्रिषु ॥ ७० ॥ कपोसि हेहरे जंशौ शके लोकांतरे पुमान् ॥ वाच्य

वत्सिंहदरितोद्गरोमुक्तावल्लोपुधि॥१॥ हरिः पथिकसंपातादूतादिभंग
योः मित्रयोः हिंसात्वेलावलीमांस्येस्त्रिंशत्पादात्तुकेन्यवत् २ हीराते
लांबुलस्येः पुंसिशंकरवज्रयोः ॥ हीरात्सोपि तस्यैरेखात्तुभिदोर
पि ॥ ३ ॥ रत्रिः ॥ अमरस्त्रिदशेप्यस्त्रीसंहारेकुलिशद्रुमे ॥ स्त्री
गुडूच्यमरावत्योः स्पृणादूर्वाजरायुषु ॥ ४ ॥ अवरंगजपञ्चाद्वै
स्याज्जरायौतुयोपिति ॥ इतरस्मिन्नपितथाऽर्वाचीनेऽप्यन्यलि
गकं ॥ ५ ॥ अधरस्तु पुमानोष्ठेहीनेऽनूर्ध्वेचवाज्यवत् ॥ अध्वरसा
वधानेस्याद्वसुभेदेऽक्रतौपुमान् ॥ ६ ॥ अंतरमवकाशावधिपरिधा
नांतर्हिभेदतादृश्ये ॥ छिद्रात्मीयविनाबहिरवसरमध्यात्मस
दृशेषु ॥ ७ ॥ अवरंगजांत्यजंघादिदेशेष्विचरमेत्रिषु ॥ अवरंनह
योर्व्योम्नि सुगंध्यंतरवस्त्रयोः ॥ ८ ॥ अंगारमुत्सुकेनस्त्रीपुंलि
गस्तुमहीसुते ॥ अंकुरोरुधिरलोम्निषानीयेभिनवोद्भिदि ॥ ९ ॥
अजिरं प्रागणेवातेविषयेददुरेतनौ ॥ स्त्रीचंड्यामक्षरं ब्रह्म
वर्णयोः पुंसिशंकरे ॥ १० ॥ अशिशोवीतिहोत्रेस्याद्राक्षसेभास्क
रेपुमान् ॥ अंडीरः पुरुषेशक्तेः ररंछदकपाटयोः ॥ ११ ॥ अवीरा
पतिपुत्रायांस्त्रीसत्वरहितेत्रिषु ॥ अगुरुक्लीबंजोककशिंशपयो
र्वाच्यवल्लघुनि ॥ १२ ॥ असुरारजनीराशयोः सुरोदेवारिभास्कर
योः ॥ आकरोनिबहोत्पत्तिस्थानश्रेष्ठेषुकथ्यते ॥ १३ ॥ आधार
श्राधिकरणेप्यालवालांबुधारणे ॥ आसारस्यात्यसरणेवेगवृ
ष्टौसुहृद्वले ॥ १४ ॥ आहारः स्यादाहरणेभोजनेचपुमानयं ॥ आ
शरस्तुपुमान्वैश्वानरेचरजनीचरे ॥ १५ ॥ आकाशद्वंगिताकृत्यो
रितरोऽन्यत्रषामरे ॥ इत्वर्यसत्यापथिकेत्तरकर्मणिचत्रिषु ॥ १६ ॥
दृश्वरोमन्मयेशंभौनाट्येस्वामिनिवात्यवत् ॥ दृश्वरीचेश्वरोमाया
मुदरंजठरेपुधि ॥ १७ ॥ उदरोदादमहत्तोदक्षिणेप्यभिधेयव
त् ॥ उर्वरासर्वसस्याद्वयभूमौस्याद्वमिमात्रके ॥ १८ ॥ उत्तरादि
विशेषेचस्तुवाणामर्जुनस्यच ॥ विरोदस्यसुतेनास्यादूर्ध्वोदी

ज्योत्तमे त्रिषु ॥ ११० ॥ नपुंसकं प्रतिवाक्येऽथो ह्यारश्चो ह्युता वृणे ॥
 क्रस्मरं वारि धारायां मृस्मरश्च त्विजिस्मृतः ॥ १२० ॥ एकाग्रमन्यलि
 गं स्यादेकतांनेप्यनाकुले ॥ औशीरं शयनासनचामरदं देपुशी
 रने प्रोक्तं ॥ १२१ ॥ क्रकुरः करीरवृक्षे दीने क्रकचे च पक्षिभेदे च ॥ क
 दरः श्वेतरवदिरे क्रकचे व्याधिभेदयोः ॥ १२२ ॥ कर्बुरं सलिले हे
 मिकर्बुरः पापरक्षसोः ॥ कर्बुरा कृष्णा तृतायां शबले पुनरन्यवत्
 ॥ १२३ ॥ कर्पूरः स्यात्कपाले च शस्त्रभेदकटाहयोः ॥ कंधरो वारि वा
 है स्याद्दीवायां कंधरामता ॥ १२४ ॥ कर्बुरः कश्चित्तो व्याघ्रे शिवाया
 मपि कर्बरी ॥ कंजारे जठरे स्तूर्ये विरिंचौ वारणे मुनौ ॥ १२५ ॥ करी
 रो वंशो कुरेः स्त्री वृक्षभिद्वयोः पुमान् ॥ करीरी वीचिकायां च
 दंतमूले च दंतिनां ॥ १२६ ॥ कटिन्नरसनायां च वर्मागे कटिचास
 सि ॥ कछुरा शूकशिन्यां च शटीदुःस्पर्शयो रपि ॥ १२७ ॥ कछुरः पुं
 श्रले वाच्यलिंगः स्यात्पारमेपि च ॥ कबरं लवणे म्लेस्त्री पृथ्वी
 तुंगी कंचांतरे ॥ १२८ ॥ कबुर्युमायां नारक्षया पयोर्भेषजांतरे ॥
 कर्मारो जातिभेदे च त्वचिसारे च पुंस्यय ॥ १२९ ॥ करेणुः कर्णिका
 रे च करिणी वेश्ययोः स्त्रियां ॥ कच्चरं कुत्सिते वाच्यलिंगत के
 नपुंसकं ॥ १३० ॥ कर्करी भांडभेदे नादप्येकठिने त्रिषु ॥ कडारः पि
 गले दासे कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ॥ १३१ ॥ दुर्गस्थाने नृपादीनां क
 टं प्रुः पुंसि रक्षसे ॥ विद्याधरे महादेवे तथा स्यादक्षदेवने ॥ १३२ ॥
 कंदरस्त्वं कुशे पुंसि गृहायां नपुंसकं ॥ कर्चूरः स्यात्पुमां च्छु
 क्था सुवर्णे तु नपुंसकं ॥ १३३ ॥ काश्मीरे कुंकुमेऽपि स्यादृक्पुष्कर
 मूलयोः ॥ कावेरी स्यात्सरिद्वेदे पण्यनारहरिद्रयोः ॥ १३४ ॥ कां
 तारो स्त्री महारण्ये विले दुर्गमवर्त्मनि ॥ पुंसि स्यादिषु भेदश्च
 किशोरोऽप्यस्य शावके ॥ १३५ ॥ तैलपण्येषधौ च स्यात्तरुणा व
 स्थसूर्ययोः ॥ किमीरो नागरगे च कर्बुरे राक्षसांतरे ॥ १३६ ॥ किंशा
 रं नीसं स्य शूके विशिखे कंकपक्षिणि ॥ कुहरं गन्धरे छिद्रे क्ली

बं नागांतरे पुमान् ॥ ३७ ॥ कुङ्कुरः सारमेयेनाग्रं थिपर्णेन पुंसकं
 ॥ कूर्परः स्यात्कफो गोचजानुदेशे च पुंस्ययं ॥ ३८ ॥ कुंजरोऽने
 कपेकेशे स्त्रीधातव्या च पाटलौ ॥ कुमारः स्याच्छ्लुके स्संधेयु व
 राजेऽश्ववारके ॥ ३९ ॥ बालके वरुणद्वौ नानद्वयोर्जात्यकांचने ॥
 कुमारी शैलतनयानवमाल्योर्नदीभिदि ॥ ४० ॥ सहापराजिता
 कन्या जंबूद्वीपेषु च स्त्रियां ॥ कुठारुर्नाद्रुमेकेशे कुठारं केवले
 तरे ॥ ४१ ॥ कुबेरः स्यात्पुंसिनदीवृक्षेषु ण्यजनेश्वरे ॥ कूबर
 स्त्रिषु चारौ नाकुब्जकेऽस्त्रीयुगंधरे ॥ ४२ ॥ केसरं हिंरुनिक्ती
 बं किंजल्केन स्त्रियां पुमान् ॥ सिंहलदायां पुन्नागे बकुले नाग
 केसरे ॥ ४३ ॥ केदारो द्वौ शिवेक्षेत्रे भूमिभेदालवालयोः ॥ केनारः
 पुंसिनरकेशिरः कपोलसंधिषु ॥ ४४ ॥ कोटिरः पुंसिनकुलेश
 क्रगोपकशक्रयोः ॥ कोटारो नागरे कूपेषु च रिण्याश्च पाटके ॥
 ४५ ॥ खपुरः क्रसुकैर्भद्रमुस्तकेऽलसकेपि च ॥ खर्परस्तस्त
 रे धूर्त्तैर्भिष्साभोडकपालयोः ॥ ४६ ॥ खर्जूरं स्तूप्यखल्योर्दृष्टि
 केनाद्रुमे द्वयोः ॥ खदिरी शाकभेदे स्त्रीनाचंद्रे दंतधावने ॥ ४७
 खंडाभ्रमभ्रलेशे स्यात्तथा दंतसतांतरे ॥ खिंखिरस्तु शिवाभे
 दे खट्वांगे चारिधानके ॥ ४८ ॥ गणैरुः कर्णिकारद्वौ करिणीवे
 श्ययोः स्त्रियां ॥ गर्गरोमीनभेदे स्त्रीमंथन्यामथ गज्जरः ॥ ४९ ॥
 गुहागहनदंभेषु निकुंजैतु पुमानयं ॥ गोधारः पुंसि सिंदरे रागदे
 शप्रभेदयोः ॥ ५० ॥ गायत्री त्रिपदादेवी लुंदो भित्त्वदिरेषु च ॥
 गोपुरं द्वारिपूर्व्वारिकैवर्ती मुस्तकेपि च ॥ ५१ ॥ घर्घरो नाचल
 द्वारिद्वारोलूकनदांतरे ॥ स्त्रीसुद्रघंठ्यां वीणायाभेदे स्वरांतरे
 पि च ॥ ५२ ॥ चमरं चामरे स्त्रीतुंभजरीमृगभेदयोः ॥ चंदिरोऽने
 कपे चंद्रे च त्वरं स्थंडिले गने ॥ ५३ ॥ चंकरः स्यंदनैवृक्षे चातुरो
 नेत्रगोचरे ॥ चाटुकारि नियंत्रोश्च त्रिषु दाह्येतु चातुरी ॥ ५४
 चक्रगंडौ च पुंसि स्याच्चा मरं चामरापि च ॥ दंडे च बालव्यजने

चिकुरस्तरलागयोः ॥५५॥ पक्षिचक्षुभिर्दो केशे गृहवभौसरीसूत्रे
 ॥ छिदिरः पावके रज्जौ करवाले परश्च ॥५६॥ छिदुरश्चेदनद्रव्यधू
 तैर्वैरिणिचत्रिषु ॥ जठरोनस्त्रियां कुक्षौ रुद्धकंदयोस्त्रिषु ॥५७॥ ज
 र्जरशैबलेशक्रध्वजे त्रिषु नरातुरे ॥ जंबीरः प्रस्थरुष्ठे स्यात्पुंसि देत
 शठद्रुमे ॥५८॥ जलेद्रुः पुंसि वरुणे जमले च महोदधौ ॥ झर्झरः
 स्यात्कलिपुगे वाद्यभांडेन दांतरे ॥५९॥ झल्लुरी झल्लुरी च देहलुके
 बालकुंतले ॥ टट्टरी स्यान्मृषावादे लपापटहवाद्ययोः ६०॥ टकारो
 विस्मये पुंसि प्रसिद्धौ सिंजिनी ध्वनौ ॥ टगरष्टं कणक्षारे हेला विभ्र
 मगोचरे ॥६१॥ नान्यवत्केकरासे स्यात्टिंगरोडंगरेपि च ॥ सेपेत
 मिस्त्रंतिमिरे कोपे स्त्रीतु तमस्ततौ ॥६२॥ कृष्णपक्षनिशायां च त्व
 व्यन्नं तु वरांगके ॥ स्त्रीकारव्याचतिमिरंध्वांतेनेत्रामयांतरे ॥६३
 तीवरोत्तौ बुधौ व्याधेतुं बरीकुक्कुरस्त्रिया ॥ धन्याकेपितुषारस्तु
 शीकरेशीतले हिमे ॥६४॥ तुवरस्तुकपाये स्यात्कास्याढक्योस्तु
 वर्षणि ॥ नूवरीः श्मश्रुपुरुषे प्रोढाशृगारकेपि च ॥६५॥ पुरुषव्यंज
 नत्पक्ते स्यात्कषायरसेपि च ॥ दहरो मूथिकायां च स्वल्पे भ्रांतरे
 बालके ॥६६॥ दंतुरस्तूनतरदेतथोन्नतनत्रे त्रिषु ॥ दर्दरः पर्वते
 पुंसि त्रिष्वीषद्वग्नभाजने ॥६७॥ दर्दुरस्तोपदेभेके वाद्यभाडाद्रि
 भेदयोः ॥ दर्दुरा चंडिकायां स्याद्द्रामजालेन पुंसकं ॥६८॥ दंडा
 रो बहले मत्तवारणेशरयंत्रके ॥ कुंभकारस्य च क्रेचत्वापरः संश
 ये पुगे ॥६९॥ दासेरो दासिकापत्ये त्रिषु पुंसि क्रमे लके ॥ दुर्धरः
 पुंसिनरकांतरे स्यादृषभौषधौ ॥७०॥ दैत्यारिः पुंसि सामान्यदे
 वे च गरुडध्वजे ॥ धूसरी किन्नरी भेदेनारवरे त्रिषु पांडुरे ॥७१॥
 नरेद्रुस्तु महीपाले विषवेद्ये च पुंस्ययं ॥ नर्मरा तु दरीभस्त्रासर
 लनिष्फला सुच ॥७२॥ नागरं मुस्तके शुंकां विदाधेन गरोद्भवे ॥
 निर्दुरो निवदे सारे न्यायदेयवने निधौ ॥७३॥ निकरस्तु सह
 स्नांशुतुरंगे तुषपावके ॥ निर्जरः स्यात्पुमान्देवे जरात्पक्ते च वाच्ये

वत् ॥ ७४ ॥ निर्जरा तु गुडूच्यांच तालपण्यांमपि स्त्रियां ॥ निकारः
 स्यात्परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेपि च ॥ ७५ ॥ निर्दरं निर्भरे सारेऽ
 न्यवत्तुकठिनेऽत्रये ॥ स्यान्नीवरो वणिजके वास्तव्ये च पुमानयं
 ॥ ७६ ॥ प्रवरः संततौ गोत्रे क्लीबं श्रेष्ठे तु वाच्यवत् ॥ प्रवरो ह्य
 सन्नाहै कुक्कुरेऽश्वतरेऽपि च ॥ ७७ ॥ पुंसि त्रिष्वत्यंतरवरेपवित्रं च
 र्षणे कुशे ॥ ताम्रेपयसि च क्लीबं मेध्ये स्यादभिधेयवत् ॥ ७८ ॥ प्र
 दरो रोगभेदे स्याद्विदारे शरभंगयोः ॥ प्रकरः स्यात्पुमान्त्सेधे
 विकीर्णकुसुमादिषु ॥ ७९ ॥ नपुंसकं जोंगके स्त्रीनाढ्यांगे च त्व
 रावलौ ॥ पंकारः शैवले सेतौ सोपाने जलकुब्जके ॥ ८० ॥ प्रस्त
 रो ग्रावणिमणौ प्रकारस्तुल्यभेदयोः ॥ पदारः पादधूलौ स्यात्पा
 दालिंदेपि पुंस्ययं ॥ ८१ ॥ प्रसरः प्रयणे वेगे स्यात्पाटी रस्तुमूल
 के ॥ केदारे वेणुसारे च वारिदेति तत उन्यपि ॥ ८२ ॥ स्याद्रंगे वातिके
 पुंसि पामरः खलनीचयोः ॥ पांडुरं स्यान्मरुबके च र्णेनातद्वति
 त्रिषु ॥ ८३ ॥ पार्यरी भक्तसिक्थे स्यात्कीनाशे राजयश्मणि ॥ ज
 राटेपिकटे बस्य केसरे च गदांतरे ॥ ८४ ॥ प्रांतरं विपिने दरभून्य
 चर्त्तनिकोदरे ॥ पिठरः स्थाल्यां नाक्लीबं मुस्तामंथानदंडयोः
 ॥ ८५ ॥ पिंजरो श्वांतरे क्लीबं स्वर्णे पीते च वाच्यवत् ॥ पिंडारः स्ने
 पणे गोपे महिषी रक्षके द्रुमे ॥ ८६ ॥ पीवरः कच्छपे स्थूले पुष्करं
 खे बुध्नयोः ॥ नृष्वक्ने खड्गफले हस्तिहस्ताग्रकांडयोः ॥ ८७
 कुष्ठोषधे द्वीपतीर्थभेदयोश्च नपुंसकं ॥ नारोगनागविहगनृप
 भेदेषु वारुणे ॥ ८८ ॥ बंठरः स्थगिकारज्जौ लो गूले कुक्कुरस्य च
 ॥ करीरकोशे तालस्य पल्लवे च पयोधरे ॥ ८९ ॥ बंधुरं मुकुटे पुंसि
 स्त्रीचंगले लकल्कयोः ॥ बंधूके वधिरेहं से त्रिषु स्याद्रम्यनम्रयोः ९०
 बंधुरापण्ययोषायां स्त्रियां भूमिचसक्तुषु ॥ बंधुरः शोभनेन मे
 वरत्रारज्जुकक्षयोः ॥ ९१ ॥ भ्रमरः कामुकभृंगे भ्रामरं मधुनि स्मृ
 तं ॥ पुंसि प्रस्तरभेदेऽथ भास्करोऽग्नौ प्रभाकरे ॥ ९२ ॥ भार्यारुः

शैलभेदेस्यान्मृगभेदेचतत्रच॥ क्रीडायापरभार्यायांपुत्रोयेनोपपादि
 त॥१३॥ भृंगारीद्विहिकायांस्यात्कनकालोपुनःपुमान्॥ मत्सरा
 मक्षिकायास्यान्मात्सर्यक्रोधयोःपुमान्॥१४॥ असह्यपरसंपत्तौ
 कृपणेचाभिधेयवत्॥ मधुराशतपुष्पायामिश्रेयानगरीभिदो॥
 १५॥ मधुकर्कटिकामेदामधूलिशृष्टिकासुच॥ क्लीबंविषेपुंसिरसे
 तंहत्स्वादुप्रियेऽन्यवत्॥१६॥ मंदरस्तुपुमान्मंथशैलेमंदारपादपे
 ॥वाच्यवद्बृहलेमंदारःस्यात्सुरद्रुमे॥१७॥ पारिभेदेर्कपणेचमं
 दारोहस्तिधूर्तयोः॥ मेदिरंनगरेऽंगारेक्लीबंनामकरालये॥१८॥
 मेश्वरःकोशफलयोर्बाधमंथानयोःपुमान्॥ कुसुंभ्यांनहयोर्भेदे
 पृथौवैक्रिभिधेयवत्॥१९॥ मकरोयादसोभेदेनिधिराशिप्रभेदयोः
 ॥मयूरोवर्हिचूडायामपामार्गेशिखंडिनि॥२०॥ महेन्द्रःपर्वतेश
 क्रैमधुद्रोऽलौचकामुके॥ मंदरावाजिशालायांशयनीयार्थवस्तु
 नि॥१॥ मसूरामसुरावानावेश्यात्रीहिप्रभेदयोः॥ मसूरीपापरो
 गस्यादुपधानेपुनःपुमान्॥२२॥ मर्मरीवस्त्रभेदेचशुष्कपर्णध्वनौ
 तथा॥ पुंसिस्त्रियांपुनःप्रोक्तामर्मरीपीतदारुणि॥२३॥ मंजरीति
 लकद्रुमुक्तयोर्वल्लुरौहयोः॥ मकुरस्यान्मकुरवद्वर्णंबकुलद्रुमे
 ॥२४॥ कुलालंदंडेमाठरोव्यासेःर्कपारिपार्थिके॥ मार्जारोत्तौख
 द्वाशेमिहिरःसूर्यरूहयोः॥२५॥ मुद्गरंमल्लिकाभेदेपुंसिलोष्टादि
 भेदेन॥ मुदिरःकामुकेमेघेमुहिरःकाममूर्खयोः॥२६॥ मुर्मुख
 स्तुषवन्मृगस्यान्ममथेरविवाजिनि॥ मृगारिःस्यात्पुंसिकंठीरव
 शार्दूलयोरपि॥२७॥ रुधिरांगारकेपुंसिक्लीबंतुकुमासृजोः॥ ब
 दरागृष्टिकार्पास्योरेलापण्यांस्त्रियांपुमान्॥२८॥ कार्पासस्या
 श्रिबदरीकौलोक्लीबंतुतत्फले॥ वचरःकुक्कुटेपुंसिशठेचवशि
 रःपुमान्॥२९॥ कणिहीहस्तिपिलयोःक्लीबेऽब्धिलवणेस्मृतः॥
 बर्बरःषामरेकेशचक्रलेनीघृदंतरे॥३०॥ फंजिकायांपुमान्शा
 कभेदपुष्पभिदोस्त्रियां॥ वर्करःपरिहासेस्याच्छायेयवपशाब

पि॥११॥ बल्लुरंशादुल्लेखेनैवधयोरपि॥ बल्लुरात्रिषुसंशुष्क
 मांसशूकरमांसयोः॥१२॥ वार्दरं कृष्णालाबीजदक्षिणावर्तशंखयोः
 ॥ वीरेचकाकचिंचायांभारत्यांचनपुंसकं॥१३॥ वागरस्तुगतातेके
 मुमुक्षौवातवेषके॥ विशारदेपिशोणेपिनिर्नयेवारकेपिच॥१४॥
 वासरस्तुपुमान्नागप्रभेददिनयोरपि॥ वासुरावासितायांस्याद्वा
 सतेपशुबिस्त्रियां॥१५॥ विष्टरःकुशमुष्टौस्यादासनेपिमहीरुहे
 विस्तरोवाक्प्रपंचेस्याद्विस्तारेप्रणयेपिच॥१६॥ विदुरो नागरेधी
 रेकौरवाणांचमंत्रिणि॥ विधुरं स्यात्परिश्लेषेनदूयोर्विकलेत्रिषु
 ॥१७॥ रसालायांस्त्रीविदारोज्वलोच्छ्वासजिदारणे॥ विदारीशाल
 पर्ण्यांचरोगभेदेक्षुगंधयोः॥१८॥ विवरं दूषणेगर्तेविसरःप्रसरे
 ब्रजे॥ विस्तारेविस्तृतौस्तंबेविकारोविकृतौरुजि॥१९॥ विहारो
 भ्रमणेस्कंधेलीलायांसुगतालये॥ शबरोमूढभेदेचपानीयेशंक
 रेपिच॥२०॥ शबरं सलिलेपुंसिमृगदैसविशेषयोः॥ शबरी
 चाखुपर्ण्यास्याच्छर्वरीयामिनीस्त्रियोः॥२१॥ शर्करारखंडवि
 कृतावुपलाकर्पूरांशयोः॥ शर्करान्वितदेशेपिरुग्भेदेशकलेपिच
 ॥२२॥ शक्करीच्छंदसोभेदेनदीमेखलयोरपि॥ शणीरं शोणमध्य
 स्त्रेपुलिनेदर्शितटे॥२३॥ श्वशुरःपूज्येस्त्रीब्राह्म्यांशारीरंदे
 दजेवृषे॥ शार्करःस्याद्गुग्गुलेनैशर्करान्वितदेशयोः॥२४॥ शा
 करस्तुबलीवर्देच्छंदोभेदेनपुंसकं॥ शार्वरं त्वंधतमसेघातुकेभे
 दालिंगकं॥२५॥ शालारंस्याद्दृष्टिनखेसोपानेपक्षिपंजरे॥ शा
 वरीशूकशिब्यास्यात्पुंसिपापापराधयोः॥२६॥ रोध्रेचशोकरिः
 पुंसिकार्तिकेयेगणाधिपे॥ शिरवरोऽस्त्रीद्रुमाग्राद्विशृंगेपुलक
 कस्ययोः॥२७॥ पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यशकलाग्रयोः॥ शि
 शिरोनाहिमेनस्त्रीरितुभेदेजडेत्रिषु॥२८॥ शिलिंधंकदलीपु
 ष्येकबरेनादृषांतरे॥ दुभेदेस्त्रीतुविहगीभेदगंडुपदीमृदोः॥२९॥
 शीकरं शरलेवातस्तुतांबुकणयोःपुमान्॥ शुधिरं वंशादिवाद्ये

विवरेपिनपुंसकं॥३०॥मूषिकेनास्त्रियांगर्तवन्तोरध्रान्विते त्रिषु॥
 शृंगारसुरतेनाट्यरसेचगजमंडने॥३१॥नपुंसकंलवंगेपिनागसं
 भवचूर्णयोः॥संवरोदैत्यहरिणमत्स्यशैलजिनांतरे॥३२॥नपुंसकं
 तुसलिलबौद्धव्रतविशेषयोः॥संकरोऽग्निचटत्कारेसंमार्जन्यव
 पुजिते॥३३॥नवदूषितकन्यायांसंकरीपुनरुच्यते॥संस्कारःप्रति
 यत्नेनभवेमानसकर्मणि॥३४॥संस्तरःप्रस्तरेयज्ञेसंगरोयुधिचा
 पदि॥क्रियाकारेविषेचांगीकारेकुीवशमीफले॥३५॥संभारसंभृ
 तौसंघेसामुद्रंदेहलक्षणो॥समुद्रजेऽन्यलिंगोऽथसावित्रःशंकरे
 वसौ॥३६॥सावित्रीसत्यवत्यत्याग्रहपत्न्युमपोरपि॥सिंदूरस्तरु
 भेदेस्यात्सिंदूरंरक्तचूर्णके॥३७॥सिंदूरीरेचनीरक्तचेलिकाघात
 कीषुच॥सुनौरस्तुशुनीस्तन्येसपांडकेलविकयोः॥३८॥सुंदरीत
 नुभिन्नारीभिदोःस्त्रीरुचिरेऽन्यवत्॥सैरंध्रीपरवेश्मस्थशिल्परु
 त्स्यवशस्त्रियां॥३९॥वर्णसंकरसंभूतस्त्रीमहल्लिकपोरपि॥सौ
 वीरंकांजिकेस्त्रोतांजनेचवदरीफले॥४०॥नातुनीवृतिहारिद्रं
 हरिद्वारंजिनेत्रिषु॥नानीपरुक्षेहिंडीरःफेनवार्ताकुपूस्ये॥४१॥
 रचतुः॥अरुष्करोव्रणरुतित्रिषुभल्लातकेपुमान्॥भवेदभिम
 रोयुद्धेवधेस्त्वबलसाधने॥४२॥अनुत्तरंत्रिषुश्रेष्ठेप्रतिजल्पविव
 र्जिते॥अलंकारस्तुहागदनुपमादावलंकृतौ॥४३॥अवहारः
 पुमांश्चौरैर्युतपुद्गादिविश्रमे॥निमंत्रणोपनेतव्यद्रव्येग्राहख्य
 यादसि॥४४॥अवतारोऽवतरणेपुष्करिण्यादितीर्थयोः॥अवस्त
 रोपिवर्चस्तेगुह्येऽथावसरःपुमान्॥४५॥प्रस्तावेमंत्रभेदेचवर्ष
 णेचापिकीर्तितः॥उपलादाचकूपारःकूर्मरानेमहोदधौ॥४६॥
 असिपत्रःखड्गकेशेपुमानिहोचनारके॥भवेदश्वतरोनागांतरे
 वेगसरेपिच॥४७॥अभिहारोऽभियोगेचचौर्येसन्नहनेपिच॥
 अग्निहोत्राग्निहविषोरध्वंद्रोनखसते॥४८॥मलहस्तेषाण
 भेदेकृष्णविरुतितुस्त्रियां॥आहंवरस्तर्पणमसंभवेगजगर्जिते

॥४९॥ आत्मवीरः प्राणवतिश्यालकेचविदूषके ॥ दंडीवरं कुचलये
 शताश्रयंतु योषिति ॥ ५० ॥ उदुंबरस्तु देहल्यां रक्षभेदे च पंडके ॥
 कुष्ठभेदेऽपि च पुमांस्तस्मात्तु स्यान्न पुंसकं ॥ ५१ ॥ उपह्वरं समीपे
 स्यादेकांतेऽपि न पुंसकं ॥ उदंतुरस्त्रिभूतुंगे करालोत्कटदंतयोः
 ॥ ५२ ॥ उपकारश्चोपह्वतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ औदुंबरः प्रा
 ज्ज्वदेवे रोगभेदे न पुंसकं ॥ ५३ ॥ अथ कर्मकरो भृत्ये चेतनाजीवि
 नित्रिषु ॥ कीनाशे पुंसि मूर्च्छायां बिंबिकायामपि स्त्रियाम् ॥ ५४ ॥
 कलिकारस्तु धूम्याटे करं जेपीतमस्तके ॥ कर्णिकारः पुमानार
 वधद्रौ च द्रुमोत्पले ॥ ५५ ॥ कर्णपूरः शिरीषे स्यान्नीलोत्पलचसंत
 योः ॥ करवीरः कृपाणे स्याद्द्वैत्यभेदाश्च मारयोः ॥ ५६ ॥ करवीर्य
 दिति श्रेष्ठगवी पुत्रवतीषु च ॥ कटंभरा प्रसारण्यां रोहिण्यां गजयो
 षिति ॥ ५७ ॥ कलंबिकायां गोलायां वर्षाभूमूर्वयोरपि ॥ कादंबर
 स्तु दध्यग्रे मद्यभेदे न पुंसकं ॥ ५८ ॥ स्त्रीवारुणी परभृता भारती
 शारिका सुच ॥ कालंजरो योगिचक्रमेलके भैरवे गिरौ ॥ ५९ ॥ कुं
 भकारी कुलश्यां च पुल्लिंगो घटकारके ॥ कृष्णसारा शिंशपायां
 पुंसि स्तुत्यां मृगांतरे ॥ ६० ॥ गिरिसारः पुमांस्तोद्वेगं मलयपर्वते ॥
 घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्तपारदे ॥ ६१ ॥ चराचरं वाच्यलिंग
 मिंगे जगति न द्वयोः ॥ चर्मकारः पादुकास्त्रिभूतयाम् चर्मकवौ यधो ध
 अथ चक्रधरो जेः हौना त्रिषु ग्रामजालिनि ॥ चित्रादीरो विधो भा
 लमेकितं येन तत्र च ॥ ६३ ॥ घटां कर्णोपह्वारा यद्वत्छागास्त्रिबिंदु
 षु ॥ तालपत्रंतु तादं केरंडायां तालपत्र्यपि ॥ ६४ ॥ तुंगभद्रानदी
 भेदे स्त्रियां पुंसि न दोत्कटे ॥ तुंडिकेरी तु कार्पास्यां बिंबिकायाम
 पि स्त्रियां ॥ ६५ ॥ तुलाधरस्तु लाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ॥ अथ तो
 यधरो मुस्तासु निषण्णो यधी घने ॥ ६६ ॥ दंडयात्रादि विजये सं
 पानवरयात्रयोः ॥ अथोदेशपुरंदेशे पूरेऽपि स्यान्न पुंसकं ॥ ६७ ॥ दं
 दुधारः पुमान्पृथ्वीनाथे प्रेताधिपेऽपि च ॥ दिगंबरः स्यात्सपणेन

गेनतमसि शि करे ॥ ६८ ॥ दुरोदरं द्यूतभेदे द्यूतकृत्यणयोः पुमान् ॥
 देहयात्रायमपुरीगमने भोजने पिच ॥ ६९ ॥ द्वैमातुरो जरासंधवा
 रणाननयोः पुमान् धराधरो हरौ शैले धाराधरो सिमेघयोः ॥ ७० ॥ धा
 रांकुरस्तु नाशीरशीकरे पिघनो पले ॥ धार्तराष्ट्रोऽसितास्योऽग्निहं
 से कौरव सर्पयोः ॥ ७१ ॥ धुंधुमारः शक्रगोपे गृहधूमे पदालिके ॥
 धुरंधरो धवद्रौ नावाच्यलिंगस्तु धूर्वदे ॥ ७२ ॥ धृतराष्ट्रः सरा
 त्निः स्यान्नागक्षत्रियभेदयोः ॥ धृतराष्ट्रहंसपत्न्यां नभश्चरो
 विहंगमे ॥ ७३ ॥ विद्याधरे घने वाते निशाचरस्तुरस्यसि ॥ फेरुपे
 चकसर्पेषु पांशुलाया निशाचरी ॥ ७४ ॥ निषद्वरस्तु जबाले नि
 शायां तु निषद्वरा ॥ नीलांबरः प्रलेखघ्ने कोणपे च शनैश्चरे ॥ ७५ ॥
 भवेत्परिकरः संघे पर्येकपरिवारयोः ॥ ७६ ॥ प्रगाढगात्रिका वधे
 समाचारविवेकयोः ॥ ७७ ॥ अश्वपक्षचरश्चंद्रे पृथक्चारिगजे
 पिच ॥ भवेत्प्रतिसरोमंत्रभेदे मास्ये च कंकणे ॥ ७८ ॥ व्रणशुद्धौ च
 मूषष्ठे पुंसि नस्त्री तु मंडने ॥ आरक्षकरस्तूत्रे च निबो ज्ये त्वन्यलिंग
 कः ॥ ७९ ॥ भवेत्परिसरोमृत्यो विधावपि च पुस्यय ॥ परंपरो मृ
 गभेदे प्रयोत्रे तनयस्य च ॥ ८० ॥ परंपरा परिपाठ्या हिंसा सतान
 योरपि ॥ पयोधरः कोषकारे नालिकेरे स्तने पिच ॥ ८१ ॥ कशेरु
 मेघयोः पुंसि प्रभाकरोऽग्निसूर्ययोः ॥ प्रतीहारो हारिद्रा स्थे
 हाः स्थितायां तु योपिति ॥ ८२ ॥ परिवारः परिजने रघुकोषे परि
 छदे ॥ पारावारः समुद्रे नातटह्येन पुंसकं ॥ ८३ ॥ पात्रं टीरस्तु पु
 ल्लिंगो मुक्तव्यापारमंत्रिणि ॥ लोहकांस्थ रजत्पात्रे सिंघाणे पावके
 पिच ॥ ८४ ॥ पारिभद्रस्तु मंदारे निबद्रौ देवदारुणि ॥ पीतांबरस्तु
 शैलूषे पुंसिकैटभस्तूदने ॥ ८५ ॥ पीतसारो मलयजे गोमेदकम
 णावपि ॥ पूर्णपात्रं वस्तु पूर्णपात्रे वर्धापके पिच ॥ ८६ ॥ बलभद्रा
 त्रापमाणा कुमार्योः पुंसि सीरिणि ॥ ब्रह्मपुत्रः क्षेत्रभेदे नदभेदे
 च पुस्यय ॥ ८७ ॥ वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुक्रपक्षिणि ॥ वा

रोगभिदोःस्तु ह्यांगुलास्मृताः॥गोला गोदावरीसरव्योःकुनटीदुर्ग
 योःस्त्रियां॥१४॥पत्रांजनेमंडुलेचालिंजरेवालखेलने॥चलाल
 स्म्यां पुमान्कंपेकंपनेत्वभिधेयवत्॥१५॥चिल्लः पुमान्क्लिन्नने
 त्रेक्लिन्नाक्षेप्यभिधेयवत्॥आततापिनितस्रोक्तेश्चिल्ली स्यात्सु
 द्रवास्तुके॥१६॥चुल्ली चितायामुद्धानेचोलः कूर्पासकेपुमान्॥न
 पुंसकेतुवसनेकलं स्वलितशाठ्ययोः॥१७॥छल्ली वीरुधसं
 तानेवल्कलेकुसुमांतरे॥जलं गोकलनेनीरेद्वीबेरेष्यन्यवज्जडे
 ॥१८॥जालं गवाक्षआनायेक्षारकेदंभवृंदयोः॥जालो नीपट्टमे
 जाली पटोलिकोषधौस्त्रियाम्॥१९॥झला स्यादातपस्योर्मौदु
 हितर्यपिचस्त्रियां॥झिल्ली वीर्यातप रुचोर्वर्त्यामुद्वर्तनांशुके॥
 ॥२०॥तलं स्वरूपेनूर्ध्वोस्त्रीक्रीबंज्याघातवारणे॥काननेकार्य
 बीजेचपुंसितालमहीरुहे॥२१॥चपेटेचत्सरोतंत्रीघातेसव्येन
 पाणिना॥तल्ली तरुण्यांतल्लु स्तुजलाधारांतरेपुमान्॥२२॥तालः
 करतलंगुष्ठमध्यमाभ्यांचसेमिते॥गीतकालक्रियामानेकरास्फा
 लेद्रुमांतरे॥२३॥वाद्यभांडेचकांसस्पत्सरोतालीजटौषधौ॥क्री
 बंतुहरितालेस्यात्तुलासादृश्यमानयोः॥२४॥गृहाणांदांरुबंथाय
 पीठिकायामपीष्यते॥राशौपलशतेभांडेतुलंस्याद्ब्रह्मदारुणि
 ॥२५॥आकाशेथपिचौनस्त्रीदल मुत्सेधरवंडयोःशस्त्रीछदेष्य
 वद्रव्येपत्रेष्यथदुलिःस्त्रियां॥२६॥कमठ्यां नामुनौदोला नीत्यां
 यानांतरेपिच॥नलः पोटगलेराक्षिपितृदेवेकपीश्वरे॥२७॥कमले
 पिकुनट्यांचक्रमेणक्रीबयोवितोः॥नाला ननापद्मदंडेनाली
 शाककडेबके॥२८॥नीलं तुनीलीरक्तेनानिध्यद्विवानरांतरे
 ॥नीलीरुग्भेदनीलिन्योःपलमुन्मानमांसयोः॥२९॥पल्लव्यल्प
 ग्रामकुट्टिन्योःपल्लः स्थूलकुसूलके॥पालिः कर्णलताग्रैःश्रौ
 पंक्तावंकप्रभेदयोः॥३०॥छात्रादिदेयेस्त्रीपालीयूकासश्चाश्रुयेषि
 तोः॥पिल्लः पुमान्क्लिन्ननेत्रेक्लिन्नाक्षेपुनरन्यवत्॥३१॥पीलुः

पुमान्प्रसूने स्यात्परमाणोमतंगजे ॥ अस्थिरखंडे च तालस्य कांड
 पादपभेदयो ॥ ३२ ॥ पुलः स्यात्पुलके पुंसि विपुलेऽप्यन्यलिंगकः
 ॥ फलं जाती फले सस्ये हेतूत्येव्युष्टि लाभयोः ॥ ३३ ॥ त्रिफलायां
 च कक्कोले प्रियंगौ तु फली स्मृता ॥ फालः पुंसि महादेवे कालिंदी भे
 दनेऽपि च ॥ ३४ ॥ कूबसी रोपकरणे त्रिषु कार्पास वाससि ॥ बलिदै
 त्यप्रभेदे च करचामरदंडयोः ॥ ३५ ॥ उपहारे पुमान्स्त्री तु जरयाश्च
 शचर्मणि ॥ गृहदारुप्रभेदे च जठरावयवेऽपि च ॥ ३६ ॥ बलं गंधर
 सेरूपे स्थामनि स्थोऽन्यसैन्ययोः ॥ पुमान् हलायुधेऽस्ये प्रभेदे वा
 यसेऽपि च ॥ ३७ ॥ बलयुक्तेऽन्यलिंगः स्याद्वाट्यालके तु योऽपि ति ॥
 बल्ली स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योऽपि ति ॥ ३८ ॥ बालो नाकुंत
 लेऽस्य करणश्चापि बालधौ ॥ नालिकेरे हरिद्रायां मल्लिकाभि
 द्यपि स्त्रिया ॥ ३९ ॥ वाच्यलिंगोऽर्भके मूर्खे द्वीबरे पुंनपुंसकं ॥ अ
 लंकारांतरे मध्ये बाली बाला नुटि स्त्रियाः ॥ ४० ॥ वेला काले च
 सीमायामब्धेः कूलविकारयोः ॥ अक्षिष्टमरणे रागे ईश्वरस्य च
 भोजने ॥ ४१ ॥ भलः स्यात्पुंसि भलूकेशास्त्रभेदे तु न ह्ययोः ॥ भल्ला
 तव्यां स्त्रियां भल्ली भालं तेजोललाटयोः ॥ ४२ ॥ भेलः पूवे मुनौ
 पुंसि भीरावसे च वाच्यवत् ॥ मलोऽस्त्री पापविट्किट्टे कृपणे च
 मिधेयवत् ॥ ४३ ॥ मल्लः पात्रे कपोले च मत्स्ये भेदे वलीयसि ॥ मा
 लः क्षेत्रे स्त्रियां प्रकास्त्रजोर्जात्यंतरे पुमान् ॥ ४४ ॥ मालुः पत्रल
 तानार्योऽस्त्रियां मूलं शिफाद्ययोः ॥ मूलवित्तेति केवानामेला
 स्यान्मूलके मसौ ॥ ४५ ॥ मौलिः किरीटे धम्मिल्ले चूडायामनपुंस
 कं ॥ नाशोकद्रौ स्त्रियां भूमौ लीला केलिविलासयोः ॥ ४६ ॥ शृंगा
 रभावचेष्टायां लोल स्याद्वाच्यलिंगकः ॥ सत्पणो चंचले लोला
 जिह्वा कमलयोऽस्त्रियां ॥ ४७ ॥ म्याली दुष्टगजे सर्वेष्वपदे ना
 न्यवत्त्वले ॥ चिलं छिद्रे गुहायां च पुमानुच्चैः अवोदये ॥ ४८ ॥ श
 लस्तु शस्त्रे पुंसि भृं सिद्धे च भिदोर्विधौ ॥ शालुः कषायद्रव्यस्या

चौरकारव्योषधौ पुमान् ॥ ४९ ॥ शालिस्तुकलमादौ च गंधमार्ज
 रके पुमान् ॥ शालाद्रुस्कंधशरवायां गृहगेहैकदेशयोः ॥ ५० ॥ ना
 द्रुपेशीलं मुंठे स्याद्द्रुपचां शिली मता ॥ स्तंभशीर्षे शिला शिल्यो
 शिला तु प्रस्तरे मता ॥ ५१ ॥ तथा मनःशिलायां च द्वाराधस्थितदा
 रुणि ॥ शीलं स्वभावे सद्भूते शुक्लो योगांतरे सिते ॥ ५२ ॥ नपुंसकं
 तुरजतेशूलोः स्त्रीरोग आयुधे ॥ मृत्युकेतनयोगेषु शूला स्यात्प
 ण्ययो विति ॥ ५३ ॥ शूलो भूमृतिशैलं तु शैले पेता ह्यशैलके ॥ सा
 लः पादपमात्रे स्यात्त्राकारे सर्जपादपे ॥ ५४ ॥ स्थालं भाजनभेदेऽपि
 स्थाली स्यात्पादलेखयोः ॥ स्थूलं कूटः शनिप्रज्ञे पीवरेष्वन्यलिङ्ग
 कः ॥ ५५ ॥ हलोलहले पुमान् हलामदिरायां च यो विति ॥ हेलो स्त्रिया
 मवज्ञाया विलासे वरयो वितां ॥ ५६ ॥ लत्रिः ॥ अनलो वसुभेदे
 ग्नावनिलो वसुवातयोः ॥ अर्गला त्रिषुकल्लोलैर्दंडैः तरकपाद
 योः ॥ ५७ ॥ अरालः कुटिले सर्जरसे समददंतिनि ॥ अंगुलीकर
 शरवायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ५८ ॥ अचला वसुधायां स्यादच
 लः शैलकीलयोः ॥ अमलं त्वभ्रके क्लीबं लक्ष्म्यां स्त्रीनिर्मले त्रिषु
 ॥ ५९ ॥ अंजलीस्तु पुमान् हस्तसंपुटे कुडवेपि च ॥ अवेलस्त्वपलापे
 स्यादवेला पूगचर्चिते ॥ ६० ॥ आभीलं नहयोः छेद्वेवाच्यलिङ्गं भ
 यानके ॥ इल्वला तारकाभेदे नाभेदे देत्यमत्ययोः ॥ ६१ ॥ उत्पली
 तुषचर्पट्या क्लीबं कुष्ठप्रसूनयोः ॥ उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायां तु
 यो विति ॥ ६२ ॥ उज्ज्वलो दीप्तशृंगारविशदेषु विकाशिनि ॥ उत्फुल्लं
 करणे स्त्रीणामुत्तालेपिविकस्वरे ॥ ६३ ॥ उत्ताल उत्कटेश्वे विक
 राले पूवंगमे ॥ कमलं सलिले ताम्रे जलजे कौम्भिभेषजे ॥ ६४ ॥ मृ
 गभेदे तु कमलः कमला श्रीवरस्त्रियोः ॥ कपिलारेणुकायो च शि
 शपागो विशेषयोः ॥ ६५ ॥ पुंडरीककरिण्यां स्त्रीवर्णभेदे त्रिलिङ्गकं
 ॥ नानलेषा सुदेवे च मुनिभेदे च कुकुरे ॥ ६६ ॥ कंबलो नागराभे
 स्यात्सात्मा प्राधारयो रपि ॥ कृमावप्युत्तरासंगे सलिले तु नपुंसकं ॥ ६७

करालोदंतुरेतुंगेभीषणेचाभिपेयवत्॥ससर्जरसतैलेनाक्कीबंछ
 णाकुठेरके॥६८॥कदलं त्रिषुकपालेषुपरागेनवांकुरे॥कलध्व
 नौकंदलीतुमृगगुल्मप्रभेदयोः॥६९॥कदलाकदलौपृथ्वाक
 दलीकदलौपुनः॥रंभाट्टेःथकदलीपताकामृगभेदयोः॥७०॥
 कदलाट्टिबिकायांचशाल्मलीभूरुहेपिच॥कपालोःस्त्रीशिरो
 स्थिस्याद्वटादेःशकलेत्रजे॥७१॥कंठीलातुह्योद्रोणीप्रभेदेना
 क्रमेलके॥कल्लोलःपुंसिहर्षस्यादुल्लोलवैरिणोरपि॥७२॥काम
 लारोगभेदेवानानामरुवसंतयोः॥कामुकेवाच्यलिंगोथकालो
 लंनरकांतरे॥७३॥नाकुलालेद्रोणकाकेविषभेदेतुनस्त्रियाम्॥
 काहलावाद्यभांडस्यभेदेचाप्सरसांभिदि॥७४॥काहलीतुव
 रुण्यास्यात्काहलश्चरणायुधे॥शब्दमात्रेपिपुल्लिगस्त्रिषु
 क्लेभृशेखले॥७५॥किट्टालःपुंसिताम्रस्यकलशलोहगूथके
 ॥कीलालंरुधिरतोयेकुशलःशिक्षितेन्निषु॥७६॥क्षेमेचसु
 तेचापिपर्याप्तौचनपुंसकं॥कुवलंचोत्पलेमुक्ताफलेपिबदरी
 फले॥७७॥कुड्मलोमुकुलेपुंसिनह्योनरकांतरे॥कुटिला
 तंगरपाद्यांस्त्रीभुग्नेवाच्यलिंगक॥७८॥कुंतलश्चषकेबा
 लेजवेपुंभूम्निनीवृति॥कुलालःकुक्कुभेकुंभकारेस्त्रीत्वंजनो
 तरे॥७९॥कुंभिलःशालमीनेचचौरश्लोकार्थचौरयोः॥कुंद्वा
 लःस्यात्पुमान्भूमिदारणेयुगपत्रके॥८०॥कुंचेलाविद्वपण्या
 स्त्रीवाच्यवतुकुवाससि॥कुलूलंशंकुसंकीर्णश्चभ्रेनातुतुषान
 ले॥८१॥कुंडलंकर्णभूषायापाशेपिविलयेपिच॥कांचनद्रुगुड
 च्योःस्त्रीकवलःकुहनेपुमान्॥८२॥नपुंसकतुनिर्णीतेवाच्य
 वचैवकृतयोः॥केवलौज्ञानभेदेथकोमलंमृदुलेजले
 कीहलोवाद्यभेदेस्यान्नाट्यशस्त्रप्रवृत्तरि॥ग्रंथिलस्तुक
 रीरदौषिककततरोपमान्॥८४॥सप्रंथौत्रिषुगंधोलीभद्रशा
 ट्योश्चयेषिति॥गरलंतृणपूलेचविषेमानेनपुंसकं॥८५॥गो

पालोनृपगोपेशोगोकुलेमुसलेहले॥गोरिलस्तुपुमान्लौहचूर्णे
 स्याद्गौरसर्षपे॥चपलःपारदेमीनेचोरकेप्रस्तरांतरे॥चपला
 कमलाविद्युत्संश्रलीपिप्पलीषुच॥८७॥नपुंसकंतुशीघ्रेस्याद्वा
 च्यवतरलेचले॥चत्वालोहोमकुंडेस्यात्पुंसिदर्भेपिदृश्यते८८
 चंद्रिलःपुंसिवास्तुकश्चकेभर्गेचनापिते॥चंचलातुतडिल्लस्ये
 श्चञ्चलःकामुकेनिले॥८९॥चूडालातूच्चदायांस्त्रीचूडावति
 चवाच्यवत्॥छगलंनीलवस्त्रेनाछागेस्त्रीवृद्धदारके॥९०॥जं
 बालःशैबलेपंकेजगलोमदनद्रुमे॥भेदकेपिष्टमद्येचपुंसिधू
 र्त्तैःभिधेयवत्॥९१॥जटिलापिप्पलीमांस्योर्जदायुक्तेतुवाच्य
 वत्॥जंगलंनिर्जनस्थानेत्रिलिङ्गापिशितेस्त्रियां॥९२॥जंभ
 लःपुंसिजंबीरेबुद्धदेवांतरेपिच॥जंबूलस्तुपुमान्जंबूविट
 पेक्रकचछदे॥९३॥जांगलीविषविद्यायांजांगलंजालिनीफ
 ले॥जांगलीशूकशिब्यांस्त्रीजांगलोनाकपिंजले॥९४॥तर
 लंचंचलेषिङ्गेभास्करेपित्रिलिङ्गकं॥हारमध्यमणौपुंसियवागू
 मुरयोःस्त्रियाम्॥९५॥तंडुलःस्याद्द्विङ्गेचधान्यादिनिकरेपु
 मान्॥तमालस्तिलकेखड्गेतापिष्ठेवरुणद्रुमे॥९६॥तांबूली
 नागवल्यांस्त्रीक्रमुकेतुनपुंसकं॥तातलो रुजिपाकेचलोहकू
 टेमनोजवे॥९७॥तुमुलःकलिवृक्षेनाकूबंतुरणसंकुले॥तैति
 लो गंडकेपुंसिकूबंतुकरणांतरे॥९८॥दुकूलंश्लक्ष्णवस्त्रे
 स्यात्सौमेचधवलागवि॥वृषश्रेष्ठेपुमान्वाच्यलिंगःशुक्रेचमुंद
 रे॥९९॥नकुलीकुक्कुटीमांस्योःपशुपांडवयोःपुमान्॥नाकुली
 कुक्कुटाकंदेरास्त्रायांचविकेस्त्रियां॥१००॥नाभीलंबसणेना
 र्याःक्षुद्रगर्भाडियोरपि॥निचूलस्तुनिचोलेस्यादिज्जलारज्यम
 हीरुहे॥१॥निर्मलंस्यात्तुनिर्माल्येचाभ्रकेचनपुंसकं॥मलही
 नेऽन्यलिंगंचनिस्तलंवर्तुलेचले॥२॥निष्कलंतुकलाशून्येन
 पृथीर्येचवाच्यवत्॥नैपालीतुनवमालीकुनटीमुक्तासुच॥३॥

पल्लवतिलचूर्णे च पंके मांसेन पुंसकं ॥ नागससेऽथ पटलं पित
 केवपरिच्छेदः ॥ ४॥ छटिदं प्रोगतिलके क्लीबव्रजे पुनर्नवा ॥ प्रतलं
 पातालभेदे ततां गुलिकरे पुमान् ॥ ५॥ पटो लं च स्त्रभेदे नौषधौ
 ज्योत्स्न्या तु योषिति ॥ प्रवालौ स्त्री कसलये वीणादंडे च विद्रुमे
 ॥ ६॥ पचाली पुत्रिका गीत्यो स्त्रियां भूमिनी च ति ॥ पांशुलः पुं
 श्वले मंभोः खट्वांगे स्त्र्यसती भुवोः ॥ ७॥ पाकलं कुसुमैष ज्योपुंसि
 स्यात्कुंजरज्वरे ॥ पाचालं पाचनेनाग्नेौ वाधनद्रव्यवातयोः
 पाटला पाटलो स्त्री स्यादस्य पुष्पे पुनर्नवा ॥ आशुधान्ये पुमान् भे
 तरक्तवर्णे पिवाच्यवत् ॥ ९॥ पातालं नागलोके स्याद्विवरे बड-
 वानले ॥ पातिली वागुरायां स्यान्नारी पात्रप्रभेदयोः ॥ १०॥ पि
 पली सलिले वस्त्रच्छेदभेदे च नातरौ ॥ निरंशुके पक्षिभेदे कणाया
 पिपली स्मृता ॥ ११॥ पिचुलो द्वाबुके पिस्यादिज्जले जलवायसे
 ॥ पिगलो नागभिद्रुद्रचंडाशुपारिपार्थिके ॥ १२॥ निधिभेदे कपा
 वग्नौ पुंसि स्यात्कपिलेऽन्यवत् ॥ स्त्रियां त्रेश्याविशेषे च करिण्या
 कुसुदस्य च ॥ १३॥ पित्तला तोयपिप्यल्यां स्त्र्यन्यवत्पित्तसेयुते
 क्लीबंतु तैजसद्रव्ये पिच्छलो विज्जिनेऽन्यवत् ॥ स्त्रीपोतिकाशि
 शपयोः शात्मली सिंधुभेदयोः ॥ पुद्गलः सुंदराकारे त्रिषु पुंस्या
 त्मभेदयोः ॥ १५॥ पेञ्चलो रुचिरेदक्षे फेनिलोऽरुष्टपादपे ॥ नास
 फेने त्रिषु क्लीबं कोलीमदनयोः फले ॥ १६॥ बहुला नीलिकायां
 स्यादेलायां गवियेषिति ॥ कृत्तिकासु स्त्रियां भूमिचिहायसिनपु
 संकं ॥ १७॥ पुंस्यग्नौ रुष्णा पक्षे च वाच्यवत्प्राज्यरुष्णापोः ॥ ख
 रस्य बारला च पिगंधोली हंसकांतयोः ॥ १८॥ बार्दलं तुर्दिने मे
 लानं दयायां बार्दलः स्मृतः ॥ मंगला सितदर्वायां उमायां पुंसि
 भूमिजे ॥ १९॥ नपुंसकंतु कल्याणे सर्वाश्रयक्षणे पित्त ॥ मंडलं
 परिधीकोठे देशदशराजसु ॥ २०॥ क्लीबेऽथ निवहे बिंबे त्रिषु
 पुंसितुकुकरे ॥ मंजुलं त्रिषु मंजौ नाजलं रंको नपुंसकं ॥ २१॥

जलांचलेनिकुंजेच महिलाफलिनीस्त्रियोः॥मातुलोव्रीहिभिन्ना
तृभ्रात्रोश्चमदनद्रुमे॥२२॥धुस्तूरेमाचलोवंदिचौरेचग्राहरोगयोः
॥मुसलं स्यादयोधेतुपुनंपुंसकयोःस्त्रियाम्॥२३॥तालमूल्यामा
खुपर्णीग्रहगोधिकयोरपि॥मृणालं नलदेक्रीवंस्त्रीनपुंसकयोर्बि
से॥२४॥मेखलाखड्गबंधेस्यात्कांचीशैलनितंबयोः॥यमलं युग
लेक्रीबेयमलीचोटिकाद्वये॥२५॥रसालारसनादूर्वाविदारीमार्जि
तामुच॥रसालं सिलहकेबोलेरसालश्चेष्टुचूतयोः॥२६॥रामि
लोरमणेकामेलोगुलंपुच्छशेफसोः॥लांगलीतोयपिप्ल्यांक्रीबंतु
कुसुमांतरे॥२७॥गोदारणेत्तणराजगृहदारुविशेषयोः॥लोहलः
शृंखलाचार्यैः व्यक्तवाजिनिचत्रिषु॥२८॥वंजुलः पुंसितिनिशेवेत
साशोकयोरपि॥वंठालोयुद्धभेदेचनौकायांचरनित्रके॥२९॥वा
तूलः पुंसिवात्यायांवाच्यवन्मास्तासहे॥वामिलोदांभिकेवामेत्रि
षुस्याद्विमलास्त्रियां॥३०॥शातलायांभुवोभेदेनिर्मलेत्वभिधेय
वत्॥विपुलः पृथुलेगाधेमेरुपश्चिमभूधरे॥३१॥विदुलस्तुपुमा
नंबुवेतसेवेतसेपिच॥विडालोनेत्रपिंडेस्यादृषदंशककेपुमान्
॥३२॥विशालात्विंद्रवारुण्यामुज्जयिन्यांतुयोषिति॥मृगपक्षिभि
दोः पुंसिपृथुलेत्वभिधेयवत्॥३३॥वृषलोगंजनेशूद्रेचंद्रगुप्तेचराज
नि शकलंत्वचिखंडेस्याद्रागवस्तुनिवल्कले॥३४॥शंबलोः स्त्री
संबलवत्कुलपाथेयमत्सरे॥शयालुः स्यादजगरेनिद्राशैलेचकुकुरे
॥३५॥श्रद्धालुर्दोहदिन्यांस्त्रीश्रद्धापुक्तेतुवाच्यवत्श्यामलः पि
प्लेकृष्णोशार्दलोराक्षसांतरे॥३६॥व्याघ्रेचपशुभेदेचसत्तमेतत्
रस्थितः॥शाल्मलिस्तरुभेदेस्याद्वीपभेदेपिचद्वयोः॥३७॥श्रीफ
लः पुंसिमातूरेधात्रीनीलिकयोःस्त्रियाम्॥शीवलंस्याच्चशैवाले
शैलेयेचनपुंसकं॥३८॥शीतलंपुष्पकाशीशैलजेमलयोद्भव॥
पुमानासनपण्यांस्याच्छिश्निरेवाच्यलिंगकं॥३९॥शृंगालोवंच
कैदेत्यभेदेनाहुमरेस्त्रियां॥शृंखलापुंस्कटीवस्त्वबंधेचनिगडेत्रि

पु॥४०॥ शैबलं पद्मकाष्ठे स्था च्छे बालेपि पुमानेय ॥ शैबलः शु-
 क्रमांसस्य पणकेपि शिवाशिनि ॥४१॥ बंडाली तैलमाने च सरसी-
 कामुकस्त्रियो ॥ सरलः पद्मकाष्ठेनाश्वोदारा वक्रयोस्त्रिषु ॥४२॥
 संकुलं त्रिषु विस्पष्टवाचिव्याप्तेः शसमला ॥ नवमाली च मेकपा-
 गुंजा सुपाटली स्त्रिया ॥४३॥ संधिल्लतु सुसुगायां नदीमंदिरयोः-
 स्त्रिया ॥ सिंधिल्लामत्स्यविकृतौ वाच्यवतु किलासिनि ॥४४॥ सु-
 वेलः प्रणते शंते त्रिषु नापर्वतांतरे ॥ सुतलो दालिकाबंधनागलो-
 कप्रभेदयो ॥४५॥ हिंगुलो वर्णकद्रव्येनाभंटा कर्षांतु हिंगुली हे-
 मलः स्वर्णकारे स्थात्कलसे शिलांतरे ॥४६॥ लचतुः ॥ अस-
 मालाः संसृजे स्यादरुधस्यामपि स्त्रियाम् ॥ अंकपाली परिरंभे-
 धात्री वेदिकयोः स्त्रिया ॥४७॥ अथातिबलः प्रबले त्रिषु स्त्रीत्वौ-
 षधीभिदि ॥ उदखलं गुग्गुली स्यादुल्लखलेपि नदयोः ॥४८॥ ए-
 काशीला वनतिक्ति कौषधौ पुंसि वक्रपुष्पे ॥ कलकल उक्तको-
 लहले तथा सर्जनिर्वासे ॥४९॥ अथ कर्मफलं कर्मरंगकर्मविपा-
 कयो ॥ वेदराल पुमानादभादे पुंसतरावपि ॥५०॥ कमंडलुः स्यात्कर्मके न-
 स्त्रीनापुंसपादयोः ॥ कुतूहलकौतुके स्यात्प्रशस्तिपि च दृश्यते ॥५१॥ खतमा-
 लस्तु पुल्लिगो धूमेपि च बलादके ॥ गंडशैलोललाटे स्याच्छूतस्थूलोपलेगि-
 रे ॥५२॥ अधफल्यपि गुंद्रायां चंपकस्य च कोरके ॥ चक्रवालौ द्विभेदे स्या-
 च्चक्रवालं तु मेडले ॥५३॥ जलांघलं स्वतो वारि निर्गमेशैबले-
 पि च ॥ दलामलं मरुबकैटमनेपि न पुंसक ॥५४॥ ध्वनिनाली-
 तु वीणायां वेणुकाहल्योरपि ॥ स्यात्परिमलोः तिमर्दातिमनो-
 हरगधयोश्चापि ॥५५॥ सुरतोपमदेविकसच्छरीरागादिसौख्ये-
 पुंसि ॥ अथ पोटागलः पुंसि नले च काशमत्स्ययोः ॥५६॥ भवेद्दु-
 ह्मफलो नीपेमाः मलक्यांतु योविति ॥ भस्मतूलं ग्रामकूटपांशु-
 वधैदिमेपि च ॥५७॥ भद्रकाली तु गधोन्या कात्यायन्यामपि स्त्रि-
 यां ॥ महाकालो महादेवो कं पाके प्रथमांतरे ॥५८॥ भवेन्मदक-

लोमतेभेमदाव्यक्तवाचिनोः॥ महाबलंसीसकेति वलायांस्त्री
बलोत्कटे॥५९॥ त्रिलिंगमणिमात्मातुहारेदंतसतोतरे॥ महा
नीलो भृंगराजेमणिनागविशेषयोः॥६०॥ मुक्ताफलंतुकपूरे
मौक्तिकेलवलीफले॥ स्यान्मृत्युफलाकदल्यामहाकालफलेपु
मान्॥६१॥ भवेद्यवफलोवेणोमांसीकुटजयोरपि॥ रजस्वला
पुष्पवत्यांस्त्रियांस्यात्सौरभेपुमान्॥६२॥ वातकेलिः कलाला
पेषद्भृतसतेपुमान्॥ अथवायुफलंशक्रकामुकेकरकेपिच॥
६३॥ भवेद्विचकिलोमल्लीप्रभेदेमदनेपुमान्॥ बृहन्नलागुडाके
शेमहापोदगलेपुमान्॥६४॥ सदाफलः स्कंधफलेनारिकेलेषु
दुंबरे॥ सिनीवाली तुदष्टेदुकलामादुर्गयोस्त्रियां॥६५॥ अथ
सौवर्चलंसर्जसारेचलवणांतरे॥ हस्तिमल्लोः भ्रमातंगेशंख
नागेविनायके॥६६॥ हरितालंधातुभेदेस्त्रीदर्षाकाशरेखयोः
॥ हलाहलोब्रह्मसर्पभेजनायांविषेस्त्रियां॥६७॥ लपंच॥ ॥
आसुतीबलआख्यातःकन्यापालकयज्वनोः॥ उदंडपालः
पुंसि स्यात्सर्वमत्स्यप्रभेदयोः॥६८॥ एककुंडलआख्यातोबल
भद्रेधनाधिये॥ कृपीटपालउद्दिष्टःकेलितातसमुद्रयोः॥६९॥
स्यात्पांडुकबलः श्वेतप्रावारग्रावभेदयोः॥ भवेत्सुरतताली
तुदूतिकायांशिरःस्त्रिजि॥७०॥ इतिलांतवर्गः॥२०२३॥ वैकं
॥ वःसालनेचवातेचवरुणेचनिगद्यते॥ वं प्रचेतमिजा नीया
दिवाशेचतदव्ययं॥१॥ स्वः स्यात्पुंस्यात्पनिजातौत्रिधात्मीये
धनेस्त्रियां॥ वट्टिः॥ अविनाशेरवोभेषेलेमृषिककंबले॥
२॥ अश्वः पुंजातिभेदेचतुरगेचपुमानयं॥ उद्ध्वं स्यादुद्धिते
तुंगेचोपरिष्ठादपिस्मृतं॥३॥ शवः श्रुतेराजिकायांकविर्वा
लीविशुक्रयोः॥ सूरौकाव्यकरेपुंसिरवलीनेस्यातुयोषिति॥४॥
कण्वं पापेमुनौपुंसिकिण्वं बीजेचशीधुनः॥ पापेक्रीबंनपुंसके
शंडेःन्यवदविक्रमे॥५॥ स्यात्तुग्रीवाकंधरायांतच्छिरयांच

योषिति॥ चार्वा तुशोभनाबुध्योर्न्योत्त्राधनदभार्ययोः॥६॥
 छविः शोभारुचोर्द्योषिज्जवो वेगवतित्रिषु॥ पुल्लिङ्गस्तु भवेद्देगेचो
 दुपुष्पेजवा स्मृता॥७॥ जीवः प्राणितिरुत्तौ चरुक्षमेदेच हस्यतौ
 ॥ जीवा जीवन्तिकामोर्वीवचांशितभूमिषु॥८॥ नस्त्रीतुजी
 वितेतत्त्वंस्वरूपेपरमात्मनि॥ स्याद्विलंबितनृत्येचद्रवः प्राद्रव
 नर्मणो॥९॥ रसेपिद्रवदावौतुवनवन्तौवनेषुभौ॥ हंहरहस्य
 कलहेतथामिश्रुनसुग्मयोः॥१०॥ दार्वादारुहरिद्रायां तथा गो
 जिह्विकौषधौ॥ द्यौः स्त्रीस्वर्गेचगगने दिवं क्लीबंतयोः स्मृतं
 ११॥ देवामेघे सुरेराति स्यान्नपुंसकमिंद्रिये॥ देवी कृताभिषेका
 यांतेजनीपृक्कयोरपि॥१२॥ ध्रुवः पुमान्धवेधूर्तेपत्यौरक्षांतरे
 पिच॥ ध्रुवः शंकौहरेविष्णौवदेचोत्तानपादजे॥१३॥ वसुयोग
 भिदोऽपुंसिक्लीबंनिश्चिततर्कयोः॥ स्त्रीमूल्याढ्यो शालपण्यांती
 तिस्त्रुग्मेद्योस्त्रिषु॥१४॥ संततेशाश्वतेचाथनवनव्येपुमान्
 स्तुतौ॥ नीवी परिपणेस्त्रीणांकटीवसनबंधने॥१५॥ पक्कं प
 रिणतेपि स्याद्विनाशाः भिमुखेत्रिषु॥ पूवः स्यात्पुवनेमेलेभेके
 ॥ वौश्वपचेपयो॥१६॥ जलकाकेचकुलकेप्रवणेपर्कटीद्रुमे॥
 कारंडवारव्यविहगेशब्देप्रतिगतौपुमान्॥१७॥ कैवर्त्तिमुस्तके
 गधतृणेपि स्यान्नपुंसकं॥ पार्श्वं कक्षांतरेचक्रोपांतेपशुगणे
 पिच॥१८॥ प्राध्वंतुप्रणतेचातिदूरवर्त्तनिबंधने॥ पृथ्वी भूमौ
 महत्यांचत्वक्पत्र्यांछणजीरके॥१९॥ भवः क्षेमेशसंसारेस
 तायांप्राप्तिजन्मनोः॥ भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मज
 न्मसु॥२०॥ क्रियालीलापदार्थेषुविभूतिबुधजंतुषु॥ रत्यादौ
 चाधरेषास्याग्नीत्यांरत्यांनदीभिदि॥२१॥ लुबोलेशेविनाशेच
 छेदनेरामनेदने॥ लह्या करंजभेदेस्यात्सलेवाद्येखगोतरे२२
 लब्धी लाघवयुक्तायांप्रभेदेस्यंदनस्यच॥ बिम्बा त्वतिविषायां
 स्त्रीजगत्तिस्थान्नपुंसकं॥२३॥ ननामुंठ्यापुंसिदेवप्रभेदेच

खिलेत्रिषु॥ बिल्वं फलेश्रीफलेनाश्रयः स्यात्कुणपेषुमान्॥२४॥
 नपुंसकं तु पानीये शिवभूर्जेनृपेषुमान्॥ शिवो मोक्षमहादेवकी
 लकग्रहयोगयोः॥२५॥ बालुके गुग्गुलो वेदे पुंडरीकद्रुमे पुमान्॥
 सुखक्षेमजले क्लीबं शिवा झारामलौषधौ॥२६॥ अभयामलकी
 गौरी फेरुसकृत्फला सुचः॥ शिवस्तु भूर्जपत्रे स्यात्तथोदारमही
 पतौ॥२७॥ शुल्बं साम्रैयज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ॥ सत्वे गु
 णे पिशाचादौ बलेद्रव्यस्वभावयोः॥२८॥ आत्मत्वे व्यवसाया सु
 चित्तैश्च स्त्रीतु जंतुषु॥ सवो यज्ञे च संधाने सांत्वं दाक्षिण्यसामनोः
 ॥२९॥ स्नुवा हृयोर्हमपात्रेशलकी मूर्वयोः स्त्रियाम्॥ हव आज्ञा
 धराब्धाने ह्रस्वो न्यकूस्वर्वयोः स्त्रिषु॥३०॥ वत्रि॥ अक्षी वं वशिरे
 शिशौ नाम तै पुनरन्यवत्॥ अभावो मरणे सत्वे आहवो युद्धय
 ज्ञयोः॥३१॥ आर्तवं स्त्रीरजे पुष्पे क्लीबं स्यादृतुजे त्रिषु॥ आश्रवो
 गीहृतौ कुशेनान्यवद्वचनस्थिते॥३२॥ उट्टवो यादवभिदिमहे
 चक्रतुपावके॥ उत्सवो महउत्सेके दुष्ठा प्रसवकोपयोः॥३३॥ का
 रवी मधुरा दीप्यत्वक्पत्री कृष्णजीरके॥ कितवस्तु पुमान्मते वं
 चके कनकाक्षये॥३४॥ केशवोऽजे च पुन्नामे पुंसिकेशवति त्रिषु
 कैतवं तु छले द्यूते कैरवः कितवे रिपौ॥३५॥ नपुंसकं च कुमुदे चंदि
 कायां तु कैरवी॥ गांडीवो गोडिवश्वाः स्त्रीकार्मुकेऽर्जुनकार्मु
 के॥३६॥ गालवस्तु मुनौ लोघ्रेतांडवोऽस्त्री तृणांतरे॥ भवेदुद्ध
 तनृत्ये च त्रिदिवासरितंतरे॥३७॥ पुंसि स्वर्गे दीदिविनीधिषणेऽने
 तदस्त्रियां॥ निष्ठावः शूर्पपवनैराजमेषे कडंगके॥३८॥ पवने शिं
 बिकायां नानिर्विकल्पेऽन्यलिंगकः॥ निन्दवः पुंसि निहताववि
 श्वासापलापयोः॥३९॥ पल्लवोऽस्त्री किल लये विटपे विस्तरे वने॥
 शृंगारेऽलक्तरागे स्त्री प्रभावः शान्तितेजसोः॥४०॥ पंचत्वं पंचा
 नां भावे प्राणानामत्यये पिच॥ प्रभवो जन्म मूले स्याज्जन्महेतो
 पराक्रमे॥४१॥ ज्ञानस्य चादिमस्थाने प्रसवो गर्भमोचने॥ उत्पा

देस्यादपत्येपि फलेपि कुसुमेपि च ॥४२॥ प्रसेवः पुंसि वीणांगे स्तु
 ते च पार्थिवो नृपे ॥ पार्थिवी तु सितायां स्त्री पृथिव्या विकृतौ त्रिषु ॥
 ॥४३॥ पुंगवः स्याद्बली चर्दं प्रभेदे प्यौषधस्य च ॥ उत्तरस्थः पुनः श्रे
 ष्ठे फेरवो जंबुके स्त्रपे ॥४४॥ बल्लवः रूपकारे स्यात्भीमसेने च
 गोदुहि ॥ बाधवो बंधुसु हृदो भार्गवो गजधन्विनोः ॥४५॥ शुक्रप
 रशुरामे च भार्गवी पार्वती श्रियोः ॥ दुर्वायां भैरवः पुंसि शंकरे
 भीषणे त्रिषु ॥४६॥ माधवोऽजे मधोराधेया देवना स्त्रियां मिसौ ॥
 मधुशर्करा वासंति कुट्टनी मदि रासु च ॥४७॥ गोमहिषादिसंपत्तौ
 यादवः पुंसि केशवे ॥ राजीवन्तलिनेना तु भेदे हरिणमीनयोः ॥४८॥
 राघवोऽभ्यर्हामीनभेदे च रघुवशजे ॥ रौरवो नरके घोरे बडवा
 द्विजयोषिति ॥४९॥ अश्वयां कुम्भदा स्यां च नारी जात्यंतरे पि च ॥
 बाहुवकरणे स्त्रीणां घो टको धेनुपुंसकं ॥५०॥ पातालेन स्त्रियां
 पुंसि ब्राह्मणे वडवानले ॥ विभवो रैमोऽस्यैश्वर्ये विद्रुवो विद्रुतो
 धियि ॥५१॥ विभावः स्यात्परिचये रसस्योद्दीपनादिषु ॥ शात्र
 च भावसहस्यो शत्रूणां शात्रवो द्विषि ॥५२॥ षाड्वोगानरसयो
 सचिवो मन्त्रिचेटयो ॥ सहाये संभवो हेता तु त्यक्तौ मेलके पि च ॥
 ॥५३॥ आधारानतिरिक्तत्वे व्याधेयस्य निगद्यते ॥ मुग्धी बौवासुदे
 वस्य हृयेशाखामृगेश्वरे ॥५४॥ सुषवी कारबेले स्यात्लूणां जी
 रकजीरयो ॥ सैधवोऽस्त्रीमाणि मंथेनाश्वे सिंधुभवे त्रिषु ॥५५॥
 वचतुः ॥ अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्वये भावबोधके ॥ भवेद्
 भिषवः स्ताने मद्यसंधानयत्तयो ॥५६॥ अपन्हवस्तु पुल्लिंगः
 स्मृतः स्नेहापलापयो ॥ आदीनवः पुमान्दोषे परिक्लिष्टदुरंतयो
 ॥५७॥ उपलवः संहिके ये विप्लवोत्पातयोरपि ॥ कुशीलवस्तु वा
 ल्मीकीनदयाचक्रयोरपि ॥५८॥ जलबिल्वः कर्कटे स्यात्पंचागे
 जलचत्वरे ॥ जीवन्जीवश्च कोरे स्याद्भुमभेदे पि पुंस्ययं ॥५९॥ धा
 मार्गवस्तु पुंसि स्यादपामार्गे च घोषके ॥ पारिप्लवश्चा कुले

स्याच्चंचलेचपराभवः॥६०॥तिरस्कारेविनाशेचपुंसिपारशवः
 पुमान्॥परस्त्रीतनयेशस्त्रेद्विजाच्छूद्रासुतेपिच॥६१॥पुटग्री
 वस्तुपुल्लिङ्गोर्गरीताम्रकुंभयोः॥बलदेवोबलेवातेनायमाणौष
 धौस्त्रियां॥६२॥रंतिदेवस्तुनृपतेर्भेदेचगरुडध्वजे॥रोहिताश्व
 श्वित्रभानौहरिश्चंद्रनृपात्मजे॥६३॥अशशीतशिवंकीबंशैले
 यमाणिमंशयोः॥पुंसिसक्तुफलावृक्षेतथामधुरिकौषधौ॥६४॥
 सहदेवावलादंडोत्पलयोःशारिवौषधौ॥सहदेवीतुसर्पास्यां
 पुंसिस्थात्पाडवेपुनः॥६५॥वपंच॥आशितंभवमनाद्येतत्ता
 वप्याशितंभवा॥द्वुतिवांतवर्गः॥शद्विः॥अंशुःप्रभाकिर
 णयोर्नाशातृष्णादिशोस्त्रियाम्॥आशुर्ध्यान्यांतरेशीघ्रेपीशा
 लांगलदंडके॥१॥ईशःप्रभौमहादेवेकाशीवाराणसीपुरे॥न
 स्त्रियांतृणभेदेस्यात्कीशोदिगंबरकपौ॥२॥कुशीफालेकु
 शांरज्ज्वांनिषुपापिष्टमत्तयोः॥योन्करामसुतद्वीपेनादर्भःस्त्री
 कुशांजले॥३॥केशःस्यात्पुंसिवरुणेद्वीवेरेकुंतलेपिच॥कु
 शादुःखेपिकोपेपिच्यवसायेपिदृश्यते॥४॥कोशोस्त्रीकुड्म
 लेपात्रेदिव्येखड्गपिधानके॥जातिकोशोऽर्थसंघातेपेक्षयांशब्द
 दिसंग्रहे॥५॥दर्शस्तुस्यादमावास्यायागभेदावलोकने॥दं
 शःकीटविशेषेचवर्मदंशनयोःपुमान्॥६॥दशावस्थादीपव
 र्णोर्वस्त्रांतेभूमिन्योषिति॥दृक्स्त्रियादर्शनेनेत्रेबुद्धौचत्रिषु
 बीक्षके॥७॥नाशःपलायनेपिस्यान्निधनानुपलंभयोः॥निशा
 दारुहरिद्रायांस्यान्त्रियामाहरिद्रयोः॥८॥पशुर्मृगादिदेवाजै
 नाऽव्ययंपशुदर्शने॥पाशःकेशादिपूर्वस्यात्तत्संधेकर्णपूर्वकः
 ॥९॥सुकर्णेचस्वसामर्थ्यान्मृगपश्यादिवंधने॥पांशुर्धूलौच
 सस्यार्थचिरसंचितगोमये॥१०॥पेशीसुपक्वकलिकेमांस्यांख
 ड्गपिधानके॥मांसपिंड्यामंडभेदेराशेर्मेषादिपुंजयोः॥११॥पुं
 सिवंशःकुलेवर्णोपृष्ठावयववर्गयोः॥वशाबंध्यासुतायोषा

स्त्रीगवीकर्णीषु च ॥१२॥ त्रिष्वप्यते क्रीवमायतत्वे चेच्छाप्रमुत्त्व
यो ॥ विट् पुं सिमनुजे वैश्ये वेशे वेश्या गृहे गृहे ॥१३॥ नेपथ्ये च
शशीवालै लोघे नृपशुभे दयोः ॥ स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्प
र्शने पि च ॥ स्पर्शः स्यात्संपराये च प्रणिधानपि पुं स्पय ॥ शत्रिः ॥
आदर्शो दर्पणे टीका प्रतिपुस्तकयोरपि ॥१५॥ उद्दीशो ग्रंथभेदे
स्यादुद्दीशश्चंद्रिकापतौ ॥ उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशुविजने
ऽव्यय ॥१६॥ कपिशस्त्रिषु श्यावे स्त्रीमाधन्यां सिल्हके पुमान्
॥ कर्कशः काशमर्दे सुकोपिल्येष व्यसौ पुमान् ॥१७॥ त्रिषु साह
सिके क्रूरे दृढामसृण निर्दये ॥ कीनाशः कर्षकसुद्रोपांशुघातिषु
वाच्यवत् ॥१८॥ यमेनाकुलिशो न स्त्रीदभोलो नाद्रवांतरे ॥ गि
रीशोऽद्रिपतौ वाचस्पतिशंकरयोः पुमान् ॥१९॥ तुंगीशस्तु
पुमानौ रीवल्लभे हिमदीधितौ ॥ दुस्पर्शो धन्वयासेनाकंदका
र्यास्त्रियात्रिषु ॥२०॥ खरस्पर्शश्च निस्त्रिंशः खड्गेनानिर्दये त्रिषु
॥ निर्वेशस्तु पुमान्भोगे वेतने मूर्च्छने पि च ॥२१॥ निवेशः पुंसि
विन्यासे शिविरीहाहयोरपि ॥ निर्देशः शासने पि स्यात्कथनो
पांतयोरपि ॥२२॥ नीकाशो निश्चये तुल्ये पलाशं छदने मतं ॥ श
टी किंशुकरसमुपुसि स्याद्दूरिते त्रिषु ॥२३॥ प्रकाशस्तु स्फुटे
ख्यातप्रहासात्पयोरपि ॥ प्रदेशो देशमात्रे स्यात्तर्जन्यं कुठ
समिते ॥२४॥ भित्तावपि च पिंगाशी नीलिकायां न पुंसकं ॥ जा
त्यस्वर्गे पुमान्पल्लीपतौ मत्स्यांतरे पि च ॥२५॥ वालिशश्च
शिरोमूर्खे भूकेशश्चैव लेवटे ॥ भूकेश्यवल्गुजे पि स्यात्लोम
शो मुनिमेषयोः ॥२६॥ लोमान्विते स्त्रियां काकजं घामांसीव
चासु च ॥ शूकशिं चिमहामेढाकाशी शेशाकिनीभिदि ॥२७॥ वि
वश्च स्त्रियवस्थात्मारिष्टदृष्टि योरपि ॥ विकाशः पुंसि विज
ने प्रकाशे सदृशसमे ॥२८॥ उचिते चाऽथ संवेशः स्वापस्त्री
रतबंधयोः ॥ सुखाशे वरुणे राजतिनिशे सुखभोजने ॥२९॥

हृताशो निर्दये चाशरहिते पिशुने पिच ॥ शचतुः ॥ अपदेशः पुमा
 लुप्त्ये निमित्तव्याजयोरपि ॥ ३० ॥ अपभ्रंशस्तु पतने भाषाभेदापश
 व्योः ॥ आश्रयाशः पुमान्वन्धौ त्रिषु वा श्रयनाशके ॥ ३१ ॥ उप
 स्पर्शः स्पर्शमात्रे स्नानाचमनयोरपि ॥ उपदेशो विदेशे च नेद्रो
 गांतरे पिच ॥ ३२ ॥ क्रूरदृक् पिशुने वा च्यलिंगः पुंसि शनैश्चरे ॥ खं
 डपशुः पशुराशे करे चूर्णलेपिनि ॥ ३३ ॥ खंडामलकभेषज्ये सिद्धि
 कांतनये पिना ॥ जीविते शोयमे पुंसि त्रिषु स्याज्जीवितेश्वरे ॥ ३४ ॥
 नागपाशः पुमान् स्त्रीणां करणे च रुणा युधे ॥ पंचदशी त्वमावा
 स्या यौर्णमास्योश्च योषिति ॥ ३५ ॥ प्रतिष्कशः सहाये स्याद्वा
 र्ताहरपुरोगयोः ॥ परिवेशो वेष्टने स्यात्परिधाने पिपुंस्य च ॥ ३६ ॥
 पादपाशी खड्गकायां शृंखलायामपि स्त्रियां ॥ पुरोडाशो हविर्भ
 दे च मस्यां पिष्टकस्य च ॥ ३७ ॥ हुतशेषे च भूमिस्पृक् पुंसि मानववै
 श्ययोः ॥ इति शांतवर्गः ॥ षेकम् ॥ षः कचे पुंसि विज्ञे च श्रेष्ठे
 स्यादभिधेयवत् ॥ क्षः संवर्ते राक्षसे च नरसिंहे च विद्युति ॥ १ ॥
 क्षेत्रे नाशे क्षेत्रपाले हि निवासे गतौ क्षये ॥ षट्तिः ॥ असौ ज्ञाता
 र्थशकटव्यवहारेषु पाशके ॥ २ ॥ रुद्राक्षेन्द्राक्षयोः सर्पे विभीतक
 तरावपि ॥ चक्रे कर्षे पुमान् क्लीबंतूत्ये सौवर्चलेन्द्रिये ॥ ३ ॥ उषा
 बाणसुताराभ्योरुषः कामिनिगुगुलो ॥ रात्रिशेष उषायां तु के
 चिदाहुस्तदव्ययं ॥ ४ ॥ ऊषः स्मारमृदि प्रोक्तं प्रभाते पिपुमानयम्
 तत्संध्यायां चरं ध्रे च चंदनाद्रौ श्रवो बिले ॥ ५ ॥ ऋषिर्वेदे वसिष्ठादौ
 दीधितौ च पुमानयं ॥ ऋक्षः पर्वतभेदे स्याद्भूके शोणके पुमान् ॥ ६ ॥
 कृतवैधनेऽन्यलिंगेन स्यत्र पुन्नपुंसकं ॥ कक्षा स्यादंतरायस्य पश्चा
 दंचलपल्लवे ॥ ७ ॥ स्यर्धापदे नादोर्मूले कच्छवीरुत्तरेषु च ॥ कर्षो
 नाकर्षणे मानप्रभेदे पुन्नपुंसकं ॥ ८ ॥ कर्षूः पुमान् करीषारज्ञोस्त्रि
 यां कुल्येष्टिखातयोः ॥ काशी तु वरिकायां च सौराष्ट्रमृदपि स्त्रियां
 ॥ ९ ॥ कोषोऽस्त्रीकुड्मले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके ॥ जातिकोशे

॥ अथसंघातेपेश्याशब्दादिसंग्रहे ॥ १० ॥ घोष आभीरपत्न्यास्याहो
 पालध्वनिघोषके ॥ कांस्येचांबुदनादेनाघोषामधुरिकौषधौ ॥
 ११ ॥ श्रोत्रो गीतेशु चोदक्षेतथा ॥ भीष्ममनोज्ञयोः ॥ दूषा नाग
 बलायां स्त्रीतापमत्स्याटवीषुना ॥ १२ ॥ तर्षो लिप्पोदन्ययोस्ति
 ट्कांतौवाचिरुचौस्त्रिया ॥ तुषो धान्यत्वंगस्रद्धोस्तृषालिप्सा
 तृषोस्त्रिया ॥ १३ ॥ तृट् लिप्सायामुदन्यायांस्मरपुत्र्यामपिस्त्रिया
 ॥ दक्षस्त्रिषुपटौपुंसिताम्रचूडेप्रजापतौ ॥ १४ ॥ मुनिभेदेहरवृषेद्रु
 मभेदेस्त्रियांभुवि ॥ दोषः स्यादृषणेपापेदोषारात्रौभुजेपिच ॥ १५
 ध्वंशोमत्स्यात्वंगेकाकेतर्काटमिमुकेपिच ॥ ध्वंसीककोलिका
 यास्यानुक्षसत्त्वर्धेतृणेपिच ॥ १६ ॥ क्लीबेऽथपुंसिमहिषेनिष्ठे
 पुनरन्यवत् ॥ पूक्षोजटीगर्दभांडूदीपभित्तुंजराशने ॥ १७ ॥ य
 क्षोमासाद्धकेपाश्वरुहेसाध्यविरोधयोः ॥ केशादे परतो वृंदेबले
 सखिसहाययोः ॥ १८ ॥ चुल्लीरंध्रेपतत्रेचराजकुंजरपार्श्वयोः ॥
 प्रेक्षा नृत्येक्षणेबुद्धौ प्रैषः क्लेशेचमर्दने ॥ १९ ॥ उन्माने प्रैषणेपौषो
 मासेतत्पूणिमातिथौ ॥ स्त्रियांभक्षाभृतौयाज्यासेवाभिसितवस्तु
 षु ॥ २० ॥ माषो ज्रीहंतरेमूर्खमानत्वगदोषभेदयोः ॥ मिषं व्याजे
 स्पर्द्धनेनामेषो राश्यांतरेस्तभे ॥ २१ ॥ भैषज्यभिदिमोक्षस्तुमुक्ति
 पाटलिमोचने ॥ यक्षोगुह्यकमात्रेचगुह्यकाधीश्वरेपिच ॥ २२ ॥ र
 क्षानतुरक्षणयोरुत्पत्त्यप्रेम्यचिक्कणे ॥ लक्ष्म्यापुंसिसंख्या
 याक्लीबं व्याजशरव्ययोः ॥ २३ ॥ वर्षो इस्त्रीभारतादौचनंबूदीपा
 न्द्रष्टृषु ॥ प्राचट्कालेस्त्रियांभूमिबिहृस्त्रीव्यापनविष्ठयोः २४
 विषंतुमरल्लेतोये ॥ त्रिविधायांचयोषिति ॥ वृषो धर्मैबलीचंदे शृंग्यांपुरा
 शिभेदके ॥ २५ ॥ श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्चव्यासमूषिकशुक्ले ॥ तथावास्तु
 स्थानभेदेपुमानेषप्रकीर्तित ॥ २६ ॥ वृषामूषिकपण्यंचयतीनामासेने
 वृषे ॥ ज्योषं स्यात्त्रिहृद्व्येकरिभेदेपुमानयोः ॥ २७ ॥ शुषिः शेषेतिस्त्री
 स्याज्येषं सैकर्षणेवधे ॥ अनतेनाप्रसादेनस्वनिर्मल्यार्पणेस्त्रियां ॥ २८

उपयुक्तेतरेनस्त्रीशोषोयस्मणिशोषणे ॥ षत्रिः ॥ अध्यसोः
 धिरुतेपुंसिस्यात्प्रत्यसोऽभिधेयवत् ॥ २९ ॥ अभीषुः प्रग्रहेरभ्यो
 नाकर्षोद्युतद्विद्ये ॥ पाशकेशारिफलकेकोट्टाभ्यासवस्तुनि ॥
 ॥ ३० ॥ आकर्षणेपिपुंसिस्यादामिषं पुंशुपुंसकं ॥ भोग्यवस्तु
 निसंभोगेप्युक्तोचेपललेपिच ॥ ३१ ॥ उष्मीषं तु शिरोवेष्टेकिरीटे
 लक्षणांतरे ॥ उत्प्रेक्षा नवधानेपिकाव्यालंकारणांतरे ॥ ३२ ॥ क
 ल्मषं किल्बिषेक्लीबं पुंसिस्यान्नरकांतरे ॥ कल्माषोयातुधानेच
 कृष्णपांडवकृष्णयोः ॥ ३३ ॥ कलुषं त्वाविषेपापेकिल्बिषं पा
 परोगयोः ॥ अपराधेपिकुल्माषं कांजिकेयावकेषुमान् ॥ ३४ ॥ गं
 दुषो मुखपूर्तीभपुष्करप्रस्तोन्मिते ॥ गवाक्षी शक्रवारुण्यां
 गवाक्षीजालकेकपौ ॥ ३५ ॥ गौरसो नागरंगेस्याद्गवांचपरि
 रक्षके ॥ जिगीषाजेतुमिच्छायां व्यवसायप्रकर्षयोः ॥ ३६ ॥ तवी
 षी शक्रकन्यायां पुंसिस्वर्गेमहोदधौ ॥ तावीषी चंद्रकन्यायां
 नास्वर्गाबुधिकांचने ॥ ३७ ॥ नहुषो नागभेदेस्यात्सोमवंशनृ
 पेपिच ॥ निकषः शाणफलकेनिकषायातुमातरि ॥ ३८ ॥ निमे
 षनिमिषो कालप्रभेदेऽस्तिनिमोलने ॥ परुषं कर्बुरेरुक्षेनिहु
 रोक्तौचवाच्यवत् ॥ ३९ ॥ प्रदोषः समयेदोषेप्रत्यूषो हर्मुखेवसौ ॥
 पीयूषं सप्तदिवसावधि क्षीरंतथाऽमृते ॥ ४० ॥ पुरुषः पूरुषेसां
 ख्यद्वेचपुन्नागपादये ॥ पौरुषं पुरुषस्यस्याद्वावेकर्मणितेजसि
 ॥ ४१ ॥ ऊर्ध्वविस्तृतदोऽप्यजिन्ममानेत्यभिधेयवत् ॥ मद्दिषी कृता
 भिवेकासैरिभ्योरोषधीभिदि ॥ ४२ ॥ मारीषः शाकभिर्यार्थना
 द्योक्त्यापुंसियोषिति ॥ दक्षांबायां मृगाक्षीतुविशालामृगानेत्र
 योः ॥ ४३ ॥ रक्ताक्षः कासरेकूरेपारावतचकोरयोः ॥ रौहिषं क
 ल्मषेक्लीबं पुंसिस्यादुरिणांतरे ॥ ४४ ॥ विश्लेषो विधुरेयोनेशुश्रू
 षा स्यादुपासने ॥ कथनेपोतुमिच्छायां शैलूषो नटविल्वयोः ॥
 ॥ ४५ ॥ संघर्षस्तुपुमान्घृष्टोस्पर्धायांचप्रभंजने ॥ समीक्षातु

स्त्रियां तत्त्वबुद्धावपि निभालने ॥ ४६ ॥ षचतुः ॥ अनुकर
 षोरथाधः स्थदारुण्यप्यवकर्षणे ॥ अं चैरीषं रणे भ्राष्ट्रे क्लीबं पुं
 सिनृपांतरे ॥ ४७ ॥ नरकस्य प्रभेदे च किशोरे भास्करे पितृ ॥ आम्ना
 तकेऽनुतापे चानिमिषो मत्स्यदेवयोः ॥ ४८ ॥ अनुतर्षः सुरापा
 नपात्रे तृष्णाऽभिलाषयोः ॥ अहि द्विद्वारुडेशके मयूरे नकुले सु
 मान् ॥ ४९ ॥ अलंबुष प्रहस्ते च छर्दने राक्षसांतरे ॥ अलंबुषा तु
 मुंडीर्यो स्वर्गवारांगनांतरे ॥ ५० ॥ अथ किंपुरुषो लोकभेदकिं
 न्नरयोः पुमान् ॥ देववृक्षः सप्तपर्णे मंदारादिषु गुग्गुलौ ॥ ५१ ॥
 नंदिघोषेर्जुनरथे घोषे वंदिजनस्य च ॥ परिवेषस्तु पुलिंगपरिधौ
 रिवेषणे ॥ ५२ ॥ परिघोषो निनादे स्याद्वाच्ये जलदध्नौ ॥ प
 लंकषा गोक्षुरके रास्नागुग्गुलुकिंशुके ॥ ५३ ॥ मुंडीरीलास्यो
 श्वस्त्रीराक्षसतुपलंकषः ॥ वीरवृक्षस्तु भल्लातककुभद्रुमयोः
 पुमान् ॥ ५४ ॥ भूतवृक्षस्तु शाखोऽट्टुमेशो नाकपादयोः ॥ महः
 घोषा तु कर्कटशृग्यापुंस्यतिघोषणे ॥ ५५ ॥ क्लीबं हृद्देराजरक्ष
 सुवर्णालिपियालयोः ॥ वातरूषस्तु वातूलोत्कटयोश्चक्रकार्मु
 के ॥ ५६ ॥ विशालाक्षो हरेतास्येनासुनेत्रेऽभिधेयवत् ॥ सक
 टाक्षो वराक्षे नाकटाक्षसहिते त्रिषु ॥ ५७ ॥ इति षांतवर्गः ॥
 सहिः ॥ कंसो स्त्रीतैजसद्रव्येकां स्यमाने सुरेतुना ॥ कास्तूर्धि
 कलवाचि स्यात्तथा शक्त्या युधे स्त्रियाम् ॥ १ ॥ शुद्धः स्यात्तत्त्व
 के स्तंबे हारभित्तिपण्यो ॥ गोसो बोलोषसोश्वास दक्षुपक्षि
 भिदोऽपुमान् ॥ २ ॥ त्रासो भये मणेर्दोषे दासी वाणाभुजिष्ययो
 ॥ दासो भृत्ये च शूद्रे च ज्ञातात्मनि च धीवरे ॥ ३ ॥ नासा तु नासि
 कापाचहरोर्ध्वदारुणि स्त्रियाम् ॥ प्रसू रंश्वाजनन्योश्च कद
 लीवीरुघोऽस्त्रिया ॥ ४ ॥ वस्तु नादेव भेदाभिभायोऽत्र च करा
 जसु ॥ क्लीबे च ह्योषधेऽश्वे च रैरत्नमधुरे त्रिषु ॥ ५ ॥ भास पु
 सिप्रभाषा स्याद्विशेषे विद्वगस्य च ॥ भा. प्रभावे मयूरे स्त्रीमा

श्रुद्रमासयोः पुमान् ॥ ६ ॥ मांसं स्यादामिषे क्लीबं कक्कोली जटयोः
 स्त्रियाम् ॥ मिसिः स्त्री मधुरा मांस्योः शतपुष्याजमोदयोः ॥ ७
 ॥ मृत्सा काष्ठ्यांश्रेष्ठमृदिरसौ गंधरसे जले ॥ शृंगारादौ विषे वीर्ये
 तित्कादौ द्रवरागयोः ॥ ८ ॥ देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान्
 ॥ स्त्रियां तुरसनापाठाश्लुकीकंगुभूमिषु ॥ ९ ॥ रासः कोल्लह
 ले ध्वाने भाषा शृंखलके पिच ॥ कीडाभेदे च गोपानां वत्सः पुत्रा
 दिवर्षयोः ॥ १० ॥ तर्णकेनोरसिक्लीबं व्यासो नाविस्तृते मुनौ ॥
 शंसावचसिवांछायां हंसस्यान्मानसौ कसि ॥ ११ ॥ निर्लोभनृप
 विष्वक्के परमात्मनि मत्सरे ॥ योगिभेदे मंत्रभेदेशरीरमरुदंत
 रे ॥ १२ ॥ तुरंगमप्रभेदे पिहिंसा चौर्यादिघातयोः ॥ सत्रिः ॥ अलसा
 ॥ हंसपद्यानां पादरोगद्रुभेदयोः ॥ १३ ॥ क्रियामंदे त्रिष्वथा र्विर्म
 यूखशिखयोर्नना ॥ अदः परस्मिन्नत्र स्यादभ्यासोऽभ्यसनेति
 के ॥ १४ ॥ आगोऽपराधे पापे स्यादाश्वासः पुंसि निर्वृतौ ॥ आख्या
 यिका परिच्छेदे चाशीर्दं ते मरुद्भुजा ॥ १५ ॥ हितस्याशंसने स्त्री
 स्यादिष्वासः कार्मुके पुमान् ॥ त्रिषु स्यात्सेपके चेषोरुच्छासः प्र
 णने पिच ॥ १६ ॥ आख्यायिका परिच्छेदे प्याश्रासे पि पुमानयम्
 ॥ उत्तंसः कर्णपूरे पि शिखिरे पि च न स्त्रियाम् ॥ १७ ॥ उषः प्रसू
 षसि क्लीबं पितृप्रस्वांचयो विति ॥ उरो वक्षसि च श्रेष्ठे प्येनः पा
 पपराधयोः ॥ १८ ॥ ओजो दीप्ताववष्टेभे प्रकाशबलयोरपि ॥
 ओक आश्रयमात्रे च मंदिरे च न पुंसकं ॥ १९ ॥ कीकसः कृमिजा
 तौ स्यात्पुंसिकुल्येन पुंसकं ॥ चमसो यद्रूपात्रस्य भेदे स्त्री पि
 ष्टके स्त्रियां ॥ २० ॥ छंदः पद्ये च वेदे च स्वैराचाराभिलाषयोः ॥ ज्या
 यो वृद्धेति प्रशस्ते ज्योतिरग्नौ दिवाकरे ॥ २१ ॥ पुमान्न पुंसकं
 दृष्टौ स्यान्नक्षत्रप्रकाशयोः ॥ तरो बले च रोगे च तपो लोकांतरे
 पिच ॥ २२ ॥ चांद्रायणादौ धर्मेषु मान् शिशिरमाघयोः ॥ तमो
 ध्यांते गुणेशो के क्लीबं बालाविधुंतुदे ॥ २३ ॥ तामसी निशिदु

गीयातामसोभुजगेखले॥तेजोहीप्तोप्रभावेचस्यात्पराक्रमरेत
 सो॥२४॥धनुः पियालेनातस्त्रीराशिभेदेशरासने॥धनुर्धरेत्रिषु
 नभः क्लीबज्योन्निपुमान्यने॥२५॥घाणश्रावणवर्षासुबिसतंतौ
 तद्गृहे॥पनसः कटकिफलेकंटकेवानरांतरे॥२६॥स्त्रियांरोग
 प्रमदेस्वात्पयः स्यात्स्त्रीरनीरयोः॥पायसस्तुक्लीबपुंसोः श्रीवा
 सपरमान्नयोः॥२७॥पुक्कसीकलिकानील्योः पुक्कसः श्वपचे
 धमे॥बीभत्सो नार्जुनेनूरघृणात्मविकृतौत्रिषु॥२८॥भूयां
 स्त्रिषुबहुतरेपुनरर्थेत्वदोऽव्ययं॥मनश्चित्तमनीषायांमह
 उत्सवंतेजसोः॥२९॥मानसंसरसिस्वांतरेभसोदृषवेगयोः॥
 रहस्तत्त्वेरतेगुह्येरजः क्लीबंगुणांतरे॥३०॥आतर्वचपरमेच
 रेणुमात्रेचदृश्यते॥राक्षसोयातुधानेस्याच्चंडायांराक्षसीस्मृता
 ॥३१॥रेपास्यादधमेकूरेकूपणेप्यभिधेयवत्॥रेतः शुक्रेपार
 देचरोदश्वरोदसीतिच॥३२॥दिविभूमौपृथक्स्यात्सहोत्तया
 प्येतयोस्तथा॥लालसौत्सुक्यतृष्णातिरेकयाज्वासुचद्वयोः॥
 ॥३३॥वयः पक्षिणिबाल्यादौयौवनेचनपुंसकं॥वचौनपुंसकं
 रूपेविष्टायामपितेजसि॥३४॥पुंसिचंद्रस्यतनयेवर्हिः पुंसिहुता
 शने॥नस्त्रीकृशचपुः क्लीबंतनौशस्ताकृतावपि॥३५॥वतंस
 स्तुपुमान्कर्णपूरशेखरयोरपि॥बाहसोजलनिर्याणेशयालोसुनि
 वणके॥३६॥वायसोगुरुवृक्षेचश्रीवासध्यांसयोः पुमान्॥का
 कोदुंबरीकायांचकाकमाच्यांचवायसी॥३७॥विद्वानात्मविदि
 प्राज्ञोपंडितेचाभिधेयवत्॥विलासोहावभेदेस्याल्लीलायामपिपुं
 स्ययं॥३८॥वितंसोबंधनोपायेमृगाणांपक्षिणामपि॥तेषाम
 पिचविष्वासहेतोः प्रावरणेपिच॥३९॥वेधाः पुंसिहृषीकेशेषुधे
 चपरमेष्ठिनि॥शिरः प्रधानेसेनाग्रेशिरवरेमस्तकेपिच॥४०॥श्री
 वासोवृकधूपेपिपंकजेमधुसूदने॥श्रेयोमुक्तौसुभेधर्मतिप्र
 शस्तेचपाच्यवत्॥४१॥श्रेयसीकरिपिप्यत्यामनयापाठयेरपि

सहो जलेज्योतिषिचपुंसिहेमेनमार्गयोः॥४२॥ सरसी विष्णुका
 सारसरो नीरतडागयोः॥ स्यात्प्रमास सुपुष्टिगः संक्षेपेचसम
 र्थने॥४३॥ सारसः पक्षिभेदेहोः क्रीबंतुगर्गसीरुदे॥ सादसं तु च
 लात्कारकृतकार्थेदमेपिच॥४४॥ सुरस स्तत्रिपुस्वाद्योपणां
 तुनपुंसकं॥ स्त्रीरास्नानागमात्रोश्चयोतोऽनुवेगदृष्टिये॥४५॥ ह
 विर्होतव्यमात्रेचसर्पिष्यपिनपुंसकं॥ सचतुः॥ अधिनामोनि
 वासेस्यात्संस्कारेधृपनादिभिः॥४६॥ अवभ्यंसः परित्यागेनिर्दने
 ष्ववचूर्णने॥ अवतंसो नस्त्रियां स्यात्तर्णं प्रवेशशब्दे॥४७॥ अ
 गौकाः पुंसिशरभेपक्षिपंचास्ययोरपि॥ उद्विक्तस्वभवाच्यन्तिग
 पुंसिद्वताशने॥४८॥ कलहंस्तुकादंवेगजदंसेनृणेतमे॥ कनी
 यानतिपूनिस्यादत्यल्पातुजयोस्त्रिषु॥४९॥ कुंभीनसः कूरस
 र्पस्त्रियां लवणमातरि॥ भवेद्वनरसः सांद्रेनियामे मोरदंतुनि॥
 ॥५०॥ कर्पूरेषीलुपण्यांचसम्यक्सिद्धरसेपिच॥ चंद्रहासोरश
 शीवकरवालेः सिमात्रके॥५१॥ जटायुः पुंसि संपातेः कनीयसि
 चगुगुलौ॥ अथतामरसंपद्येताम्रकांचनयोरपि॥५२॥ त्रिस्तो
 ताजन्तुकन्यायां श्रोतस्वत्यं नरेन्ध्रियां॥ दिवोकाश्च दिवोकाश्च
 पुंसिदेवचचातके॥५३॥ दीर्घायुः शात्मलीरुसवायसे जीवकद्रु
 मे॥ मार्कंडेयेचपुंसि स्याच्चिरजीविनिवाच्यवत्॥५४॥ नगौकाः
 पुंसिशरभेपक्षिपंचास्ययोरपि॥ निःश्रेयसंतुकल्याणमोक्षयोः
 शंकरेपुमान्॥५५॥ नीलांजसाश्वरो भेदे सरिद्धेदेचविद्युति॥ प्र
 चेताः पाशिनिमुनौनाप्रकृष्टदृष्टिद्विषु॥५६॥ पुनर्वसुर्नोमुनिभि
 द्यजेद्विलेतुभांतरे॥ पौर्णमासः पुमान्वजेभेदे स्त्री पूर्णिमातिथौ
 ॥५७॥ महारसः स्यात्तवर्जूरैकोशकारकशेरुणोः॥ मलीमसस्तु
 मलिनेपुष्पकाशीसलोहयोः॥५८॥ भवेन्मधुरसाद्राक्षामूर्षिका
 दुग्धिकासुच॥ यमस्वसातुदुर्गायां यमुनायामपिस्त्रियां॥५९॥
 यवीयाननुजेपि स्यादतिपूनि चवाच्यवत्॥ रासेरसस्तुगोष्ठ्यो

स्याद्रसशृंगारयोरपि॥६०॥रससिद्धिरसावासषष्ठीजागरकेपि
 च॥राजहंसस्तुकादंबेकलहंसेनृपोत्तमे॥६१॥वरीयान्योग
 भिच्छेष्टवरिष्ठेतिनृनिच॥विहायाःशकुनेपुंसिगगनेपुनपुं
 सकं॥६२॥विभावसुःपुमान्स्त्र्यैहारभेदेचपावके॥श्वःश्रेय
 संचकल्पाणेपरमात्मनिशर्मणि॥६३॥अथसर्जरसोवाद्यभा
 उभेदेचधूणके॥सप्तार्चिःपावकेपुंसिकूरचसुषिचत्रिषु॥६४
 साधीयानतिबाहेस्यादतिसाधीचवाच्यवत्॥सिद्धरसेरसेपुं
 सिधातुप्रभृतिषुत्रिषु॥६५॥सुमनाःपुष्पमालत्योःस्त्रियांनाधी
 रदेवयो॥सुमेधास्तुस्त्रियांज्यातिप्रत्याविषुसुबुद्धिनि॥६६॥सपं
 च॥दिष्पचक्षुःसुगंधस्यभेदेनांधेसुलोचने॥स्यान्नभश्चमसश्च
 त्रिचित्रापूर्वेद्रजालयोः॥६७॥दिंगुनिर्यासइत्येवनिंबेहिंगुरसेपिच
 ॥सषट्॥हिरण्यरेतापुंसिस्थादिवाकरहविर्भुजोः॥६८॥द्वि
 सांतवर्गः॥द्वैकम्॥दःशिवेसलिलेशून्येधारणेमंगलेपिच॥
 गगनेनकुलीशेचरत्तेनाकेचवर्ण्यते॥१॥द्वि॥अहिर्ब्रह्मासुरेस
 र्पपुंसीहोद्यमवाञ्छयो॥कुहूस्त्रीकोकिलालापेनष्टंदुकलदर्शयोः
 ॥२॥ग्रहोनुग्रहनिर्बंधग्रहणेपुण्येद्यमे॥सूर्योदौपूतनादौचसैहिकेयोपरा
 गयोः॥३॥ग्राहो ग्रहेऽवहारेचगुहःपाण्मातुरेगुहा॥सिंहपुच्छा
 चर्गतेचपर्वतादेश्वगब्धरे॥४॥गृहंगृहाश्चपुंभूम्निकलत्रेपिचस
 द्धनि॥नाहस्तुबंधनेकूटेप्रोहो गजाग्निपर्वणोः॥५॥वाच्यवनि
 पुणेतर्केअर्द्धे पिच्छेदलेस्त्रिया॥अहस्यात्र्यादिसंख्यासुविपु
 लेष्यभिधेयवत्॥६॥महीनद्यंतरेभूमौमहत्सवतेजसोः॥अ
 थमोहोन्यलिङ्गस्याद्विद्यायांचमूर्च्छने॥७॥लोहोऽस्त्रीशस्त्र
 केलौहेजोगकेसर्वतैजसे॥अहस्यादृषमस्कंधेवाहेगधगहेपिच
 ॥वाहोभुजेपुमान्मानभेदाश्ववृषवायुषु॥व्रीहिःसामान्यधा
 न्यस्यादासुधान्येतुपुंस्ययं॥८॥व्यूहस्याहलविन्यासेनिर्मा
 णेवृंदतर्कयोः॥सहोबलेनस्त्रियास्यात्स्त्रियांतुनखभेधजे १०

दंडोत्पलामुद्गपणीकुमारीवृष्टिवीषुच॥सिंहःकंठीरवेगशौसत्त
 मेचोत्तरस्थितः॥११॥सिंहीनुकंटकार्यस्याद्वार्ताकोवासकेपि
 च॥स्नेहःस्यात्पुंसितैल्यदिरसद्रव्येचसौहृदे॥१२॥हृत्रिः॥अ
 त्यूहोनीलिकायांस्त्रीकालकंठरवगेपुमान्॥आग्रहोनुग्रहा
 सत्तयोरान्नमेग्रहणेपिच॥१३॥आरोहस्त्ववरोहेचवराहोहा
 कटावपि॥आरोहणेगजारोहेदीर्घत्वेचसमुच्छ्रये॥१४॥उत्सा
 हस्तूयमेसूत्रेकटाहःकूर्मकर्परे॥हीपस्यचप्रभेदेस्यात्तैलादेः
 पाकभाजने॥१५॥जायमानविषाणाग्रमहिषीशावकेपिच॥क
 ल्हंयुद्धकालेनारवद्धकोशेचमंडने॥१६॥दात्यूहेस्तुपुमान्
 कालकंठचातकपक्षिणोः॥निग्रहोभर्त्तनेपिस्यान्मर्यादायां
 चबंधने॥१७॥निर्व्यूहःशिवरेद्वारेनिर्यासेनागदंतिके॥निरू
 होवस्तिभेदेस्यादूहशून्येचनिश्चिते॥१८॥प्रग्राहस्तुतुल्यसू
 त्रेवृषादिप्रग्रहेपिच॥पटहोनासमारंभेआनकेषुन्वपुंसके
 ॥१९॥प्रवहस्तुबहिर्यात्रामातरिष्वप्रभेदयोः॥प्रग्रहस्तु
 तुलासूत्रेबंधानियमनेभुजे॥२०॥हयादिरश्मोरश्मौचसुवर्णा
 लुमहीरुहे॥प्रवाहस्तुप्रवृत्तौस्यादपिस्त्रोतसिवारिणः॥२१॥व
 राहःसूकरेविष्णोमानभेदेऽद्रिमुस्तयोः॥वागहीमातृभेदेस्याद्वि
 ष्वक्सेनप्रियौषधौ॥२२॥राजाहंजोगकेक्रीबंराजयोभ्येऽभिधे
 यवत्॥विग्रहःकायविस्तारेविभागेतारणेस्त्रियां॥२३॥विदे
 हःकायशून्येस्याज्जनकान्वयभूमिपोवैदेहीरोचनासीतावपि
 कूस्त्रीपिप्यलीसुच॥२४॥संग्रहोबृहदुद्वंगेग्रहसंक्षेपयोरपि॥
 सुवहाशल्लक्षेपलापणीगोधापदीषुवीणायाम्॥२५॥रास्ना
 शेफालिकयोःस्त्रीसुरवबाहोन्यलिंगस्यात्॥हचतुः॥अव
 ग्रहोवृष्टिरोधेप्रतिबंधगजालिके॥२६॥अभिग्रहोऽभिग्रहणे
 ऽभियोगेपिचगौरवे॥अवरोहोवतरणेप्यारोहेचलतोद्गमे॥
 २७॥अश्वारोहाःश्वगंधायांस्त्रियांविष्वश्ववाहके॥उषनाहो

ब्रणालेपपिंडेवीणानिबंधने॥२५॥उपग्रहपुमान्वंदासुप
 योगेनुकूलने॥स्याद्गंधवाहानासायांपुल्लिंगोमातरिश्चनि॥
 ॥२६॥तन्मूहं तुलोमिस्स्यात्तत्रेचनपुंसकं॥तमोपह सह
 स्त्रांशुमृगांकाजिनवन्दिषु॥३०॥प्रतिग्रहस्वीकरणेसैन्यपृ
 ष्ठेपतद्रुहे॥द्विजेभ्योविधिवदेयेतद्रुहेचग्रहांतरे॥३१॥परिग्र
 हःपरिजनेपत्न्यास्वीकारमूलयोः॥शापेपरिवर्हो राजयोग्य
 द्रव्यपरिच्छेदे॥३२॥परीवाहोजलोच्छ्वासेमहीभृद्योग्यवस्तु
 नि॥पितामहेविरिंचौस्यात्तातस्यजनकेपिच॥३३॥महासहा
 माषपर्ण्यामम्बानेःपिचयोषिति॥द्वयंच॥प्रपितामहद्वयेच
 वेधौपितृपितामहे॥३४॥दूतिद्वांतवर्गः॥अथाऽन्यथानिच
 ह्यंतेन्यक्तपूर्वोदितैःक्रमैः॥अकाराद्यंतताचारिंस्तस्मादप्य
 तिरिच्यते॥१॥अशब्दःस्यादभावेपिस्वल्पार्थप्रतिषेधयोः॥अ
 नुकंपायांचतथावासुदेवत्वनव्ययः॥२॥आःप्रगृह्यंस्मृतौवा
 क्येऽनुकंपायांसमुच्चये॥दूभेदेचरुषोक्तौचापाकरणानुकंपयोः
 ॥३॥द्विषादेनुकंपायांलक्ष्म्यांपुनरनव्ययं॥उसंबोधनरोषोक्तयो
 रनुकंपानियोगयोः॥४॥पदपूरणेचपादपूरणेऽपिचदृश्यते॥ऊ
 वाक्यारंभरक्षाऽनुकंपास्वपिचदृश्यते॥५॥ऋशब्देमर्दणेवा
 क्येदेवांवायांत्वनव्ययं॥ऋवाक्यारंभरक्षायांचक्षस्मृत्यो
 रनव्ययं॥६॥देवांवायांदनौचापिभैरवेदनुजेगतौ॥लृकारोदे
 वमातायांभुविकुध्रेचकीर्तितः॥७॥लृकारोदेवनायांस्यान्नार्या
 त्मन्यपिमातरि॥एस्मृतावप्यसूयानुकंपामंत्रिणदूतिषु॥८॥
 ऐशब्दोदृश्यतेदूतौस्मृत्यामंत्रणयोरपि॥ओसंबोधनआह्वा
 नेस्मरणेचानुकंपने॥९॥औशब्दःकथितोदूतौतथासंबोधने
 पिच॥स्त्रीतुविश्वंभरायांस्यात्पुमांस्तुनिस्वनेस्मृत-॥१०॥कैक
 ॥कुपापेचेषदर्थेचकुत्सायांचनिवारणे॥कहिः॥धिग्भर्त्स
 नेचनिदायां॥कत्रिः॥मनागप्यलमंदयोः॥११॥हिरुकृश

ब्रह्मिनार्थेचमध्यार्थेपिचदृश्यते॥गहिः॥अङ्गुःसंबोधनेहर्षसं
 गमास्तूययोरपि॥१२॥डःहिः॥आङ्गुःसीमायामभिव्याप्तौक्रिया
 योगेषदर्थयोः॥चैकं॥चान्वाचयेसमाहारेप्यन्योन्यार्थसमुच्च
 ये॥१३॥पक्षांतरेतथापदपूरणेप्यवधारणे॥चहिः॥किंचारं
 भेचसाकृत्येप्राक्पूर्वस्मिन्नवांतरे॥१४॥अग्रेप्रभातेतीतेचदेश
 दिक्कालयोरपि॥चत्रिः॥तिर्यक्कतिरोर्थेवक्त्रेचविहंगादौत्व
 गव्यसं॥१५॥ननुचप्रश्नदुष्टोक्तयोःसम्यक्कट्टप्रशंसयोः॥अ
 हिः॥ननुभावेनिषेधेचस्वरूपार्थेप्यतिक्रमे॥१६॥ईषदर्थेचसा
 दृश्येतद्विरुद्धतदन्ययोः॥ठहिः॥सुष्ठुप्रशंसनेपि स्यादत्यर्थे
 चनिगद्यते॥१७॥ठत्रिः॥अपसुनिरचद्येचशोभनार्थेचदृश्यते
 ॥णचलुः॥अंतरेणपदंविद्याद्विनामध्यार्थयोरपि॥१८॥तैकं
 तुपादपूरणेभेदेसमुच्चयेवधारणे॥पक्षांतरेनियोगेचप्रशंसायां
 विनिग्रेहे॥१९॥तहिः॥अतिशब्दःप्रशंसायांप्रकर्षलंघनेपि
 च॥नितोतासंप्रतिक्षेपवाचकोप्येषदृशितः॥२०॥अस्तुस्या
 दभ्यनुज्ञानेऽप्यसूयापीडयोरपि॥प्रतिक्षेपेप्रशंसायांप्रकर्षल
 क्षणेपिच॥२१॥असंप्रत्यर्थउद्दिष्टमितिहेतोप्रकाशने॥निदर्श
 नेप्रकारेस्यात्परकृत्यनुकर्षयोः॥२२॥समाप्तौचप्रकरणेषुता
 त्यर्थविकल्पयोः॥समुच्चयेवितर्केचप्रश्नेचपदपूरणे॥२३॥
 उत्स्यात्प्रश्नेवितर्केचचेलुत्तितप्रशंसयोः॥पक्षांतरेप्यसाक
 ल्येजातुशब्देविगर्हणे॥२४॥कदाचिदर्थेपितथाऽन्येविक
 ल्पनिषेधयोः॥प्रतिप्रतिनिधावित्यंभूतारब्धानाभिमुख्ययोः
 ॥२५॥मात्रार्थभागवीक्षासुलक्षणप्रतिदानयोः॥वतामंत्रण
 संतोषखेदानुक्रोशविस्मये॥२६॥स्वस्तिस्यान्मंगलेषुण्येष्या
 शंसायामपिक्वचित्॥स्वित्प्रश्नेचवितर्केचतथैवपदपूरणे॥२७॥
 हेतवाक्यारंभखेदविषादहर्षसंभ्रमे॥तत्रिः॥आरादूरेसमी
 पेचकञ्चित्कामप्रवेदने॥२८॥प्रश्नेहर्षमंगलेचकिमुत्प्रश्नेवि

तर्कयोः॥विकल्पेतिशयेपि स्यात्तावन्मानेवधारणे॥२९॥संभ्र
मेचपरिच्छेदेतथाकात्कर्त्याधिकारयो॥पश्यतस्यात्प्रशंसायांवि
स्मयेचनिगद्यते॥३०॥पश्चात्प्रतीच्यांपरमेष्ठ्यधिकारेपिदृश्य
ते॥यद्वात्प्रश्नेवितर्केचयावत्कात्कर्त्येवधारणे॥३१॥प्रशंसा
यांपरिच्छेदेमानाधिकारसंभ्रमे॥पक्षांतरेत्प्रशंश्वत्स्यादात्मप्रश्नेच
मगले३२पुनरुक्त्येसदार्थेचपुनरर्थेचदृश्यते॥सकृत्सहैकवारेस्या
त्प्रसाक्षात्प्रत्यक्षतुल्ययो॥३३॥तच्चतुः॥अहोवतातुकंपाया
खेदेसंबोधनेपिच॥पुरस्तात्प्रथमेषाच्यामग्रतोर्थपुरार्थयो
॥३४॥शब्दिः॥अथायोसंशयेस्यातामधिकारेचमंगले॥वि
कल्पानंतरप्रश्नकात्कर्त्यारभसमुच्चये॥३५॥तथाभ्युपगमेपृष्ठ
प्रतिवाक्येसमुच्चये॥सदृशेनिश्चयेपि स्याद्यथातुल्यार्थमान
योः॥३६॥प्रशंसायांवृथाबंधेनिष्कारणे॥शब्दिः॥न्यथापुनः
वितथेचांपरार्थेचसर्वथाहेतुबाहुयो॥३७॥द्विः॥उत्प्रका
शेविभागेचप्राबल्याःस्वास्थ्यशक्तिषु॥प्राधान्येबंधनेभावमो
क्षेलाभोर्तु कर्मणोः॥३८॥यत्गर्हाहेत्वबधृत्योर्यदिगर्हावि
कल्पयो॥ध्वनिः॥अधिस्यादधिकारेचापीश्वरेचनिगद्यते
॥३९॥नैकम्॥नस्यान्निषेधोपमयोर्निनिवेशभृशार्थयो
नित्यार्थेसंशयक्षेपकौशलोपरमेसुच॥४०॥सामीप्याश्रयदा
नेषुमोक्षांतर्भावबंधने॥राश्ययोभावविन्यासेनुवितर्कापमा
नयोः॥४१॥विकल्पानुनयातीतेप्रश्नहेत्वपदेशयोः॥नहि॥
अनुहीनेसदार्थेचपश्चात्सादृश्ययोरपि॥४२॥लक्षणेस्थभूता
ख्यानभागवीप्सास्वनुक्रमे॥आयामेचसमीपेचकित्नुप्रश्न
वितर्कयो॥४३॥चनविस्मयेसाकल्येननुशब्दोविनिग्रहे॥अ
नुप्रश्नेपरकृतावधिकारेचसंभ्रमे॥४४॥आमंत्रणेप्यनुनयेप्र
श्नानुशावधारणे॥नानाशब्दोविनार्थेपितथानेकोभयार्थयो॥
॥४५॥स्थानेतुकरणार्थेस्याद्युक्तसादृश्ययोरपि॥यद्विः॥अप

स्यादपकृष्टार्थेवर्जनार्थवियोगयोः ॥ ४६ ॥ विपर्ययेचविकृतौचौ
 र्थे निर्देशद्वयोः ॥ अपि संभावनाप्रश्नशंकागर्हासमुच्चये ॥ ४७
 तथा युक्तपदार्थेपिकामकारक्रियासुच ॥ उपस्यादधिकार्थेच
 हीनार्थासन्नयोरपि ॥ ४८ ॥ भट्टिः ॥ अभीष्टभूतकथनेचाभि
 मुख्याभिलाषयोः ॥ मैकं ॥ साधारणेविकल्पेचस्मातीतेपादपूर
 णे ॥ ४९ ॥ स्यान्मंगलेपरकृता ॥ भट्टिः ॥ वसोतिकसहार्थयोः ॥
 आमृजाननिश्चयेस्मृत्यो रुमूरोषेः गीकृतावपि ५० ॥ प्रश्नेपिस्या
 दुमरूषोक्तौपृच्छाया मोमुपक्रमे ॥ प्रणवेचाप्युपगमेचापाकृतौ
 चमंगले ॥ ५१ ॥ कृमूपादपूरणेतोमेमस्तकेचसुरवेः पिच ॥ किम्
 कुत्सायां वितर्केचनिषेधप्रश्नयोरपि ॥ ५२ ॥ किमुसंभावनायां
 स्यात्त्विमर्शेचापिदृश्यते ॥ नामकोपेभ्युपगमेविस्मयेस्मरणे
 पिच ॥ ५३ ॥ संभाव्यकुत्साप्राकाशपविकल्पेपिचदृश्यते ॥ शम्
 कल्याणसुखेसम्तुशोभनार्थसमर्थयोः ॥ ५४ ॥ संगार्थेचप्र
 हृष्टार्थेसामिनिदार्थयोर्मतं ॥ हम् रुषोक्तावनुनयेहम् स्मृता
 वप्यपाकृतौ ॥ ५५ ॥ अर्थप्रश्नेऽभ्यनुज्ञायांहम् स्यात्प्रश्नवि
 तर्कयोः ॥ भट्टिः ॥ अलम्भूषणपर्याप्तिवारणेषुनिरर्थके ॥ ५६
 शक्तावेवम्प्रकारेस्यादंगीकारेवधारणे ॥ अर्थप्रश्नेपरकृतावु
 पमापृच्छयोरपि ॥ ५७ ॥ कथमूहर्षेचगर्हायोप्रकारार्थेचसंभ्र
 मे ॥ प्रश्नेसंभावनायांचकामम्चानुमतौस्मृतं ॥ ५८ ॥ प्रकाशे
 चाप्यसूयायांतथानुगमनेपिच ॥ जोषम्सुखेप्रशंसायांतूष्णीं
 लंघनयोरपि ॥ ५९ ॥ नूनम्तुनिश्चितेतर्केस्मरणेवाक्यपूरणे ॥
 परम्नियोगेक्षेपेचप्राध्वम्नर्मानुकूलयोः ॥ ६० ॥ सत्यम्प्र
 श्नेऽभ्युपगमे ॥ सचतुः ॥ ६१ ॥ वश्यम्नित्यप्रयत्नयोः ॥ अभी
 क्ष्यम्मुदुरश्रोतेशीघ्रप्रकर्षयोरपि ॥ ६२ ॥ दूदानीम्वाक्यभू
 वायांसंप्रत्ययेचदृश्यते ॥ तद्दिनम्दिनमध्येस्यात्तथैवप्रतिवा
 सरे ॥ ६३ ॥ सांप्रतंचाधुनार्थेस्यादुचितार्थेचदृश्यते ॥ यद्विः ॥ अ

यिप्रश्नानुनय योस्तथासंबोधनेपिच॥६३॥अये क्रोधविषा
 देचसंभ्रमेस्मरणेपिच॥दिष्ट्याहर्षेमंगलेचपश्यशब्दस्तुविस्म
 ये॥६४॥प्रशंसायामपितथा॥यत्रिः॥समयांतिकमध्ययो॥
 रेकम्॥प्रप्रकर्षेगताद्यर्थे॥रद्विः॥प्य रेप्राकृत्यस्त्ययो॥६५
 उर्युरीचाप्युभौशब्देविस्तारेगीकृतावपि॥दुर्निषेधेचदुष्टेचनि
 निर्णयनिषेधयोः॥६६॥परिस्थात्सर्वतोभावेवर्जनेव्याधिशेष
 योः॥इत्थंभूतारव्यानभागवीष्मालिंगनलक्षणे॥६७॥दोषारव्या
 नेनिरसनेपूजाव्याप्त्योश्चभूषणे॥पराविमोक्षप्राधान्यप्रातिलोम्ये
 षुधर्षणे॥६८॥आभिमुख्यभृशार्थेचविक्रमेचगतौषधे॥पुरापुरा
 णेनिकटेप्रबंधातीतभाविषु॥६९॥स्वःप्रेत्यव्योम्निनाकेचा॥र
 त्रिः॥प्यंतःस्वीकारमध्ययोः॥अंतरापिविनार्थस्यान्मध्याथ
 निकटार्थयो॥७०॥उर्युर्युर्युररीचाविस्तारेगीकृतौत्रयं॥न
 किर्निषेधोपमयोःप्रादुःप्राकाशपद्व्यते॥७१॥संभाव्येचप्रवृत्तौ
 चपुनरप्रथमेमतम्॥अधिकारेचभेदेचतथापक्षांतरेपिच॥७२॥
 लङ्घिः॥किलशब्दस्तुवार्तायासभाव्यानुशयार्थयो॥रवल्लु
 स्याहाक्यभूषायांजिज्ञासायाचसोत्त्वने॥७३॥वीष्मामाननिषे
 धेषुपूरणेपदवाक्ययोः॥वैकम्॥वास्याद्विकल्पोपमयोर्वित
 र्केषादपूरणे॥७४॥समुच्चयेचविश्रंभेनानार्थातीतयोरपि॥वि
 निग्रहेनियोगेचतथैवपदपूरणे॥७५॥निश्वयेसहनेहेतावव्याप्ति
 विनियोगयोः॥इषदर्थेपरिभवेभ्युद्धाचलंचनेपिच॥७६॥विज्ञाने
 वद्विः॥थैवचोपम्येनियोगेवाक्यपूरणे॥अवधारणेचचारनि
 योगेचविनिग्रहे॥७७॥षद्विः॥उषारात्रौतदंतेचदोषारात्रौच
 तन्मुखे॥मंष्टुशीप्रेभृशार्थेच॥षत्रिः॥निकषांतिकमध्ययोः॥
 ७८॥सैकम्॥सपूजायांभृशार्थानुमतिरुद्धसमृद्धिषु॥सद्विः
 आस्मरणेपाकरणेकोपसंतापयोरपि॥७९॥ईदुःखभावेनेको
 पेनिर्निबधेचनिश्चये॥साकल्यातीतयोर्भोस्तुसंबोधनविषादयोः

॥८०॥ सत्रिः॥ अंजसाशब्दआख्यातस्तत्त्वतूर्णार्थयोरपि॥
तिरोः तद्वैतिर्यगर्थे नीचैः स्वैराख्ययोर्मतं॥८१॥ पुरोः प्रथ
मेभूयोः धिकारेच पुनः पुनः॥ मिथोः न्योन्ये रद्दोर्थे च शनैः स्वैरश
नैश्वरे॥८२॥ सचतुः॥ अभितः शीघ्रसाकल्पसंमुखोभयतोः
तिके॥ अग्रतः प्रथमेचाग्रे पुरतः प्रथमाग्रयोः॥८३॥ पूर्वैद्युः प्रा
तः काले स्यात्तथैवगतवासरे॥ हैकम्॥ हस्यात्संबोधने पादपू
रयोचविनिग्रहे ८४ नियोगेचक्षिपायां स्यात्कुत्सायामपि दृश्यते
हाविषादेचशोकेचकुत्सादुःखार्थयोरपि॥८५॥ हिषादपूरणे हे
तौविशेषेत्ववधारणे॥ प्रश्नहेत्वपदेशेचसंभ्रमास्तृययोरपि॥८६
ही दुःखहेतावाख्याताविषादेविस्मयेपिच॥ हे संबोधनआह्वाने
प्यस्तूयादौचदृश्यते॥८७॥ हैसंबोधनआह्वाने द्वौ द्वौ शब्दौतथै
तयोः॥ दृष्टिः॥ अहप्रशंसाक्षिपयोर्नियोगेचविनिग्रहे॥८८॥ अहो
धिगर्थेशोकेचकरणार्थविषादयोः॥ संबोधनेप्रशंसायांविस्मयेप
दपूरणे॥८९॥ अस्तूयायां वितर्कस्यादाहक्षेपनियोगयोः॥ आहोत्र
श्चेविचारेचसहसाकल्पदृश्यते॥९०॥ विद्यमानेचसादृश्येयौगपद्यसमृ
द्धिषु॥ संबोधेचतथाहीहीशब्दोविस्मयहास्ययोः ९१ हेहैसंबोधनेदू
तौहोहौशब्दस्तथैतयोः॥ दृष्टिः॥ अहहेत्वद्वुतेरेवेपरिक्रेशप्रकर्षयोः
९२॥ संबोधनेऽपिचोताहोपरिप्रश्नविचारयोः॥ इतिव्ययानेकार्थवर्क
॥उत्पलिनीशब्दार्णवसंसारवर्तनाममालारख्यान्॥ भागुरिक्वरुचिशाम्भ
तवोपालितरंतिदेवहरकोषान् १ अमरशुभांकहलायुधगोवर्धनरभस
पालकृतकोषान्॥ रुद्रामरदत्ताजयगंगाधरधरणि कोषाश्च २ हारवल्गु
भिधानंत्रिकाडशेषंचरत्नमालांच॥ अपिबहुदोषंविश्वप्रकाशकोषंच
सुविचार्य ३ वाग्भटमाधववाचस्पतिधर्मव्याडितारयांलारख्यान्॥ अपि
विश्वरूपविक्रमादित्यनामलिंगानिसुविचार्य॥४॥ कात्यायनवामनचं
द्रगोमिरचितानिलिंगशास्त्राणि पाणिनिपदातुशासनपुराणकाव्या
दिकंचसुनिरूप्य ५ षट्शतगाथाकोशप्रणयनविरख्यातकोशलेनायं मे
दिनिकरेणकोशः प्राणकरसूनुनारचितः ६ इतिमेदिनीकृतानेकार्थकोशः स०

एकाक्षरीकोश १

श्रीगणेशायनमः॥अथएकाक्षरकोशप्रारभ्यते॥अकारोवासु
 देवस्यादाकारस्तुपितामहः॥पूजायामपिमांगल्येआकारपरि
 कीर्तितः॥१॥इकारउच्यतेकामोलक्ष्मीरीकारउच्यते॥उकारशं
 करःप्रोक्तउकारश्चापिलक्षणे॥२॥रक्षणेचापिउकारउकारोब्र
 ह्मणिस्मृतः॥ऋकारोदेवमातास्यात्ऋकारोदनुजप्रसूः॥३॥
 लृकारोदेवजातीनांमातासङ्घिःप्रकीर्तिता॥लृकारःस्मर्यतेपूर्वजै
 ननीशब्दकोविदैः॥४॥एकारउच्यतेविष्णुरैकारःस्यान्महेश्व
 रः॥ओकारस्तुभवेद्ब्रह्माओकारोऽनंतउच्यते॥५॥अंस्याच्चप
 रमंब्रह्मास्याच्चैवमहेश्वरः॥कंप्रजापतिरुद्दिष्टोकोर्कवाय्वन
 लेषुच॥६॥कश्चात्मनिमयुरेचकःप्रकाशउदाहृतः॥कंशिरोज
 लमारज्यातंकसुखंचप्रकीर्तितं॥७॥पृथिव्यांलुंसमारज्यातः
 कुःशब्देपिप्रकीर्तितः॥रवमिंद्रियेखमाकाशेरवःस्वर्गेपिप्रकीर्ति
 तः॥८॥सामान्येचतथाशून्येरवशब्दःपरिकीर्तितः॥गोगणेशः
 समुद्दिष्टोऽंधर्वांगःप्रकीर्तितः॥९॥गंगीतंगाचगाथास्यात्गौ
 चधेनुःसरस्वती॥घाघंटाथसमारज्याताघोघनश्चप्रकीर्तितः॥
 १०॥घंटीशेहननेघर्मेघुघौणाघूर्ध्वनावपि॥११॥ङकारोभैरवः
 रज्यातोङकारोविषयस्पृहा॥१२॥चश्चंद्रमाःसमारज्यातोभास्व
 रतस्करेमत॥निर्मलंलुंसमारज्यातंतरलेष्ठःप्रकीर्तितः॥१३॥छे
 ट्केछसमारज्यातोविह्वलिःशब्दकोविदैः॥जकारोगायनेप्रोक्तो
 जयनेजःप्रकीर्तितः॥१४॥जेताजश्चप्रकथितःसूरिभिःशब्द
 शासने॥रवौझकारकथितोनष्टेझश्चोच्यतेबुधैः॥१५॥झकारश्च
 तथावायोनेपथ्येसमुदाहृतः॥ञकारोगायनेप्रोक्तोञकारोझर्ष
 रध्वनौ॥१६॥टोधिरज्याचकरकेटोध्वनौचप्रकीर्तितः॥ठकारो
 जनतायांस्यात्ठोध्वनौचशठेपिच॥१७॥ठोमहेशःसमारज्यातो
 ठश्चमृन्येप्रकीर्तितः॥टुध्वनौचठःप्रोक्तस्तथाचट्स्यमंडले॥
 १८॥डकारःशंकरेवासेध्वनौभीमेनिश्च्यते॥ढकारःकीर्तिता

ढक्कानिर्गुणेनिर्धनेमतः॥१८॥णकारःस्त्रुकरेजानेनिश्चयेनिर्णयेपिच॥
 तकारःकीर्तितश्चौरेक्रोडपुच्छेप्रकीर्तितः॥१९॥शिलोच्चयेथकारस्याथ्य
 कारेनयरक्षणे॥दकारेभ्रे कलत्रेचछेदेदानेचदातरि॥२०॥धंधनेसधने
 धस्मात्तद्धिधातरिमनावपि॥धिषणाधीःसमारख्याताधूश्चैवभारवितयोः
 २१॥नेतानश्चसमारख्यातस्तरणोनःप्रकीर्तितः॥नकारःसौगतेबुद्धौस्तुतो
 वृक्षेप्रकीर्तितः॥२२॥नशब्दःस्वागतेवंधौवृक्षेसूर्येचकीर्तितः॥पःकुंभेःस
 मारख्यातःपश्चिमेचप्रकीर्तितः॥२३॥पवनेपःसमारख्यातःपस्यात्यानेच
 तरि॥कफेवातेफकारःस्यात्तथाःह्रानेप्रकीर्तितः॥२४॥फूत्कारेपिचफः
 प्रोक्तस्तथानिष्फलभाषणे॥बकारेवरुणःप्रोक्तःकलशेवःफलेपिच२५
 चक्षस्थलेचवःप्रोक्तोगदायांसमुदाहृतः॥नक्षत्रेभंबुधाःप्राहुर्भवनेभः
 प्रकीर्तितः॥२६॥दीप्तिर्भास्याच्चभूर्भूमिर्भीर्भयंकथितंबुधैः॥मःशिवश्च
 द्रमावेधामालस्मीचप्रकीर्तिता॥२७॥माचमातरिमानेचबंधनेमःप्रकी
 र्तिताः॥यशोयःकथितःप्राज्ञैर्योगापुरितिशब्दितः॥२८॥यानेयातरिय
 स्त्यगेकथितःशब्दवेदिभिः॥रश्मिरामेऽनिलेवद्दोभूमावपिधनेपिच॥
 २९॥इंद्रियेधनरोधेचसुर्भयेचप्रकीर्तितः॥लोदीप्तौद्यौलश्चभूयोभ
 येचाल्लादनेपिच॥३०॥लोवातेलवणेचस्याल्लोदानेचप्रकीर्तितः॥
 लःश्लेषेचाशयेचैवप्रलयेसाधनेपिल॥३१॥मानसेचरुणेचैवल
 कारःसात्वनेपिच॥विश्वपक्षीनिगदितोगगनंप्रतीकीर्तितः॥३२॥शं
 सुखंशंकरःश्रेयःशश्वसीम्निनिगद्यते॥शयनेशःसमारख्यातोहिंसा
 यांशोनिगद्यते॥३३॥षःकीर्तितोबुधैश्चेष्टेवश्वगंभीरलोचने॥उपसर्गे
 परोक्षेचषकारःपरिकीर्तितः॥३४॥सःकोपेवरणेसःस्थत्तथाशूलिनीकी
 र्तिताः॥साचलक्ष्मीबुधैःप्रोक्तागौरीसाचसईश्वरः॥३५॥हःकोपेवारणेह
 श्वत्तथाशूलीप्रकीर्तितः॥हिपद्यावरणेप्रोक्तोहिंस्याद्धेत्वधारणे॥३६॥हः
 क्षेत्रेवससिप्रोक्तोबुधैःशब्दशसने॥सिंक्षेत्रेक्षत्ररक्षेचनृसिंहेच
 प्रकीर्तितः॥३७॥आगमेभ्योभिधानेभ्योधातुभ्यःशब्दशसनात्॥
 एवमेकाक्षरं नामाभिधानंक्रियतेमया॥३८॥ ॥इत्येकाक्षरकोशः समाप्तः॥

श्रीगणेशायनमः॥प्रबोधमाधानुमंशाब्दिकानां कृपासुपेक्ष्यापि
सतंकवीनाम्॥कृतोमयारूपमवाप्यशब्दभेदप्रकाशोऽखिल
वाङ्मन्यार्थः॥१॥विद्याद्वारमागारमपगमापंगामपि॥अराति
मारातिमथोभमआमःप्रकीर्तित॥२॥भवेदमर्षआमर्षाभंकुरो
ऽकुरएवच॥अंतरिक्षमेतरीक्षमगस्त्योऽगस्तिरेवच॥३॥अटरूप
श्चाटरूपोऽवशयोऽपश्यायएवच॥पतिश्यायःप्रतिश्यायोभल्लू
कोभल्लूकोऽपिच॥४॥उल्मूकमुल्मुकंप्राहुःशंबूकमपिशंबुकम्
॥जतु कास्याज्जतूकापिमसूरोमसुरोमतः॥५॥वास्तुकंचापि
वास्तूकेदेवकीदैवकीतिच॥ज्योतिषंज्यौतिषं चदपिष्ठे
वनंघ्नीवनतथा॥६॥सूत्रामापिचसूत्रामाहूमान्हुनुमानपि॥
उषणंस्यादूषणंचभवेदुषरमूषरम्॥७॥वंधूरवंधुरंचस्यादूरी
कृतमुरीकृतम्॥वाल्लिकंचापिवाल्लीकंगंडीवगाण्डिवंतथा॥
॥८॥उषापूषाननन्दाचननान्दाचप्रकीर्तिता॥चडालोऽपिचंचा
डालोवादान्योऽपिचदान्यवत्॥९॥हालाहलंहालहलंवदन्त्य
पिहलाहलम्॥प्रचहालंहलालंचहाहलचापिचक्षते॥१०॥प्र
क्काणप्रक्काणश्चापिश्यामाकाश्यामकेपिच॥सहाचरःसहचरः
स्फाटिकंस्फटिकंतथा॥११॥गन्धर्वोऽपिचगाधर्वश्चमरश्चाम
रस्तथा॥चोरश्चौरश्चटुश्चाटुश्चोलश्चेलश्चमुश्चमू॥१२॥चंचु
श्चञ्चूस्तलस्तालःश्यामलःशेवलस्तथा॥धान्याकमपिधन्या
कंपुतकंपोतकंतथा॥१३॥कवाटंचकपाटंचकविलंकपिलंत
था॥करबालःकरपालोवनीपकवनीपकौ॥१४॥पारावतःपा
रापतोजरास्याज्जरयासह॥जटायुपंजटायुंचविद्यादासुतथासु
पा॥१५॥सायंसायोभवेत्कोशःकोशशूण्डंचशुंडवत्॥भावुकं
भविकचापिमूसलंसुयलंतथा॥१६॥वेशोवेषश्चकथितोबुसो
ऽपिस्पाहुषस्तथा॥स्याधनुर्धनुषासार्द्धजरसाचनरांविदुः १७
सूकरःशूकरोपिऽस्यात्सुगालश्चसुगालवत्॥सूरःशूरश्चक

शितः कलशः कलशोऽपि च ॥ १८ ॥ सुनासीरः सुनासीरो नाराय
 णनरायणौ ॥ यातुधानो जातुधानो लक्ष्मणो लक्ष्मणोऽपि च १९ ॥ श्वसु
 शेस्वसुरोऽपि स्याच्चारिन् चरितं तथा ॥ पारदं पारतं वासा वासकं
 कृमिणा क्रिमि ॥ २० ॥ त्रिफला त्रिपला चापि कृशराकिशरापि च ॥
 ॥ भवेद्दृष्टिस्तथा विष्टिः प्रियालः स्यात्प्रियालवत् ॥ २१ ॥ कलाटी
 नः कराटी नो वलिशो वलिशोऽपि च ॥ संकरः शंकरोऽपि स्यान्मङ्गलो
 मुङ्गलोऽपि च ॥ २२ ॥ मङ्गरो मुङ्गरश्चापि मकुटो मुकुटित्विह ॥ सुकृतं
 सूकृतं चापि तुलुकं चूलुकं तथा ॥ २३ ॥ करञ्जः करजोऽपि स्यात्परेतः
 प्रेत उच्यते ॥ कर्मोरोऽपि च कीर्मिरो हायनं हयनं स्मृतम् ॥ २४ ॥ शौ
 टी र्घमपिशोण्डी रं ज्येष्ठे ज्येष्ठोऽपि दृश्यते ॥ सौदाम्नी च सुदाम्नी
 च सौदामन्यपि दृश्यते ॥ २५ ॥ जठरो जठरोऽपि स्यान्निमेषोऽनिमेषोऽपि च
 ॥ लुकोलं कश्चकुमुसे मदनो मलयो द्रुमे ॥ २६ ॥ आरग्वधाऽरग्वधो
 चरुवरकासुरकावपि ॥ प्रक्षिः शृक्षिश्च सरपूः सरयुश्च निगद्यते ॥ २७ ॥
 नीलं गुरपि नीलां गुरीश्चरी चेश्वरापि च ॥ तपि च मपितां पि च त्रपु
 षं त्रिपुषं तथा ॥ २८ ॥ हिडिरोऽपि च हिडिरीः परशुं पशुना सह ॥ बालु
 का बालिका चापि दोर्दोषोऽपि भुजा भुजः ॥ २९ ॥ बाहुर्बाहातृषातृ
 णासं ध्यास्यात्संधिना सह ॥ भगिनी मपि भग्नी च द्यलरीं क्षि ल्ली
 रीं लिदुः ॥ ३० ॥ वेत्रं च वेतसा सार्द्धं मेधमाहुस्तथैन्धसा ॥ सम्वलनं
 सम्वरणं तलु नीतरुणीति च ॥ ३१ ॥ प्रमदावचनं प्रमदवचनं परि
 कीर्तितं ॥ स्वहृलिकासुरलीका वज्रं वज्रोऽपि स्तथा ॥ ३२ ॥ शिलं
 मुचशिली चंच भवेन्मुचं शिलं तथा ॥ वासुदेवोऽपि वासुः स्याद्
 सुदेवोऽपि वासवः ॥ ३३ ॥ आशी आश्याः हिदं द्र्यां लक्ष्मिर्लक्ष्मी
 हरेः प्रिया ॥ रुचकौ रुचुको प्रोक्तौ पुरुचूकश्च तादृशः ॥ ३४ ॥ कु
 मुदं कुमुदश्चापि योषिता योषिदित्यपि ॥ शरङ्गं वैच्छरदया प्रातृ
 दृप्रातृषया सह ॥ ३५ ॥ नगस्तु नगसा सार्द्धं तपश्च तपसा सह ॥ स
 हस्तु सहसा सार्द्धं महस्तु महसा सह ॥ ३६ ॥ तमस्तु तमसा प्रोक्तार

जसापिरजःसमं॥गार्गिर्वैस्तुजलोकाभि कथितोअंजलौकसः॥३७
 दिवंचापिदिवाप्रोक्तपर्वस्या त्वर्षदासह॥वर्षाःस्युर्वरिषाभिस्तुह
 विषेहविषस्तथा॥३८॥सर्वप स्यात्सरिषपःकर्ष स्यात्करिषेण
 च॥मारिषोमार्षद्वत्युक्तःपरशःपर्शएवच॥३९॥एवमन्येऽपिचार्हा
 द्यकर्ह्यावर्णाःप्रयोगतः॥दक्षिणास्यामवाच्येवप्रायत्वनशनेविदुः
 ॥४०॥छंदावभिप्रायवशौकज्जलस्यात्कवातवत्॥ह्रस्वादिकर्ति पी
 डायांधनुःकोट्यामपीष्यते॥४१॥एतौमध्यतवर्गीयौवैदुष्यमणि
 शाडुलौ॥तालव्यमध्योविशदउर्ध्वशब्दोरकारवान्॥४२॥येचानीष्य
 द्वेमध्येआवणेमासिमध्यत ॥शफेसुरचवर्गीयसुवारश्चसुरप्रके
 ४३॥नापितस्योपकरणेकषसंयोगइष्यते॥अव्यधानव्यपरात्रौदो
 वाशब्दप्रचक्षते॥४४॥प्रायोभवेद्य प्रचुरप्रयोगप्रमाणिकोदाहर
 णेप्रतीतः॥रूपादिभेदेषुविचारणेषुविचक्षणोनिश्चयतामुपैति
 ॥४५॥क्वचिन्मात्राकृतौभेदःक्वचिद्वर्णकृतौऽत्रच॥क्वचिदर्थान्तरो
 ल्लेखवाच्छब्दानांरुद्धित क्वचित्॥४६॥जागर्तियस्यैषमनःसरो
 जेसएवशब्दार्थविवर्तनेशः॥निजप्रयोगार्थितकामचारःपाठप्रयो
 गाप्रण शर्गलश्च॥४७॥हारितोहरितोपिस्यान्मुनिपक्षिविशेषयोः
 तुवरस्तूवरोऽपिस्यात्कुवरःकूवरस्तथा॥४८॥उत्तमोनुतमो
 पिस्यादाहतस्यादनाहतम्॥उदारेऽवानुदारःस्यादुदरेचानुद
 प्रवत्॥४९॥महिलायामहेलापिमहलास्यान्महेलिका॥छेकद
 छेकछेकालोविदग्धेछेकिलोपिच॥५०॥गुग्गुलौगुग्गुलोपिस्याद्विगुले
 चापिहिङ्गुलम्॥मंदिरिमदिरापिस्याद्वीर्यवीर्योपिक्थ्यते॥५१॥शु
 क्येक्यकालेचाबालमुदकेस्याद्वकंतथा॥दुष्टभेदेशतरुपीशताहश्च
 निगद्यते ५२द्रेकद्रेकाणाहस्याणाभवन्त्यपिटकाणवत्॥पत्रगमपिपत्रा
 द्वेकुदालश्चकुदालवत्॥५३॥मारुषंमारिषंशाकेप्रीहाप्रीहागदेपि
 च॥फिणाफेणिस्तथौद्विलकरिण्याकारिणीतिच॥५४॥धमित्रीश्च
 तमिषीचतरिषातारिषीतथा॥कन्याकुञ्जंकान्यकुञ्जंकोशलोतर
 कोशला॥५५॥वाराणसीत्यपिप्रोक्तावाणारसीतिचतथा॥ताम
 लितादामलितातुगोऽप्येतुगद्वत्यपि ५६ अन्तस्थीयवकारस्तु

पवनस्य तु कथ्यते ॥ तत्र वायस्य वाये पितन्त्रादित्वं च दृश्यते ॥ ५३ ॥
इति पुरुषोत्तमदेवकृतः शब्दभेदः प्रकाशः सम्पूर्णः ॥ शुभमस्तु ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथापरो द्विरूपकोशः प्रारभ्यते

भवेदाषाढासाढो विषुवं विशुवं तथा ॥ मातुस्त्वसामातृष्वसा कषायो क
थिता कशा १ शबलं सवलं प्रोक्तं कुशलं कुसलं तथा ॥ वाशरो वासरो पि
स्याद्वशिष्ठोऽपि वशिष्ठकः ॥ २ ॥ मुषलो मुसलः प्रोक्तः स्तूकरोऽपि च मू
करः ॥ शृगालोऽपि मृगालस्तस्याच्छावः सावोऽपि कीर्तितः ॥ ३ ॥ कोषः
कोशीः शृगदितमस्तुचापि सताम्रतमम् ॥ शण्डुः षण्डुस्तथा रव्यात
स्ताण्डोऽपि त्रिविधो मतः ॥ ४ ॥ शूरः स्तूरेऽपि चानित्ये विष्वा विष्वास्म
ताबुधैः ॥ किशलयं किसलयं चूलुकं चुलुकं तथा ॥ ५ ॥ अली स्या
दलिरप्येवं बाल्ही को बाल्ही को मतः ॥ गण्डी वंगण्डिवं चैव पाण्डू
रं पाण्डुरस्तथा ॥ ६ ॥ पारावतः पारवतः कवाटं च कपाटकम् ॥ अन्त्य
श्वान्तस्सुरवं सौष्मं नखं च नखरं तथा ॥ ७ ॥ ब्राह्मी को ब्राह्मिकश्चैव
वालुका बालिका तथा ॥ मथुरा मधुरा प्रोक्ता कफोऽपि कफणिस्त
था ॥ ८ ॥ द्वाह्वारमपि च प्रोक्तं सर्षपोऽपि च सर्षपः ॥ धूस्तूरो धूस्तुरश्चै
व मन्ती कापितथान्तिका ॥ ९ ॥ जमदग्निर्जामदग्निः कीलिंजश्च कि
लिञ्जकः प्रतिकारः प्रतीकारो विहारो देर्द्विरूपता ॥ १० ॥ रजन्यवनि
भूम्या देर्द्विरूप्यमपि दृश्यते ॥ अयोगण्डुस्तु योगण्डोऽप्यपि धानं पि
धानकम् ॥ ११ ॥ अवतंसो वतंसोऽप्यवहितं वहितं तथा ॥ आर्ष्यं आर्ष्यं
स्तथा प्रोक्तः खुरग्नश्च खुरग्रकः ॥ १२ ॥ यामाताऽपि च जामाता या
याजायापि कीर्तिता ॥ योषा जोषा तथा रव्याता स्ववासन्यां स्ववासि
नी ॥ १३ ॥ कङ्कुः कङ्कूर्यवागुश्च द्यागुश्चिष्टैरुदाहृता ॥ सुत्रामापि

चरुत्रामाकीलिनीकीलिणीतथा॥१४॥यातीफलंजातिफलंयष्टीमधु
मंतंतथा॥तनुस्तनूर्ध्वनृश्चैवपरीषत्यरिषत्तथा॥१५॥अभ्रमभ्रमपि
ख्यातंधवित्रंस्याद्धपित्रकम्॥धान्याकमपिधन्याकंखड्गखड्गश्च
संमतः॥१६॥विरंचिश्चविरंचोपिपरशुःपरशूरपि॥पृषदश्यःपृषद
श्चोवेष्ट्यावेश्यापिकीर्तिता॥१७॥सुरापानंसुरापानंभुजङ्गोभुजगोम
तः॥तुरङ्गस्तुरगश्चैवकवन्धचकवन्धकम्॥१८॥अग्रमग्रमपि
ख्यातंशारसारोपिकथ्यते॥बन्धुकंबन्धुरंचापिककुदककुदप्यथ
१९॥लुद्यानंचपुरुद्यानंपुरीपुरमपिस्मृतम्॥जम्बीरोऽपिचजम्बीरो
चरुणोचरुणोमतः॥२०॥रात्रिंचरोरात्रिचरस्संततंसतततथा॥जि
ह्वाजिह्वश्चकथितोजिह्वलोयेनगीयते॥२१॥उक्थमुक्थमपिप्रो
क्तमीष्टमिष्टमपिस्मृतम्॥विश्रामोविश्रमोवापिपुरुषपूरुषस्तथा॥
॥२२॥उदक्कमुदकप्रोक्तकटिकटकटीरकौ॥लज्जालज्ज्यापुनःप्रो
क्ताप्रततिर्त्रततिस्तथा॥२३॥नृत्यंनृतचकथितंशय्यायांकथ्यते
शय॥फलितंफालितंचैवविद्वद्धिःपरिकीर्तितम्॥२४॥गभीरचा
पिगभीरंप्रक्वाणःप्रक्वाणस्तथा॥प्रादेशोपिप्रदेशस्तथात्करजोपि
करञ्जक॥२५॥लकुचोलिकुचोवापिहज्जलोहिज्जलोमतः॥अग
स्तिस्स्यादगस्त्योऽपियमदोयमजोमतः॥२६॥वातिलोवातुलोऽपि
स्याद्वातूलप्रमतस्तथा॥अमिष्टास्यादमीष्टापितेमस्तेमइतिस्मृ
तः॥२७॥चेटीचेटीलक्षणतोरजःख्यातंरजेमतः॥महःख्यातंमहा
माहुश्चिन्तनंचिन्तनीतथा॥२८॥मासिज्यैष्ठस्तथाजेष्ठःपौषःपुष्ये
पिसंमतः॥अस्तिवानाऽस्तिवानेवंबाग्वाचादिदिशादयः॥२९॥ना
रिकेलादिषुद्वैधंमाहकेलादिर्वर्जनात्॥हिमोहिम्वश्चविरख्यातःकु
बरकूबरस्तथा॥३०॥अर्द्रमार्द्रधुतंधौतंकटकंकनकंतथा॥नारक
नरकचापिकुटीरंकुटिरंतथा॥३१॥ननन्दाचननान्दाचजदीलोजटि
लस्तथा॥निशीतनिशितंचापिविद्वद्धिःपरिकीर्तितम्॥३२॥प्राणं
प्रातपुनःप्रोक्तगूढगुप्तंमतंतथा॥क्रीतंक्रीणंचकथितयुष्टंचयु
षितंतथा॥३३॥दान्तंचदमितंप्रोक्तशान्तशमितमेवच॥पूर्णंचपू

रितं चैव क्लिष्टं च क्लितं तथा ॥ ३४ ॥ पिष्टं च पिपितं चैव विद्विः परिकी
 रितं तम् ॥ शुष्कं च शुषितं चैव भिन्नं च भेदितं तथा ॥ ३५ ॥ तप्तं च तपितं चैव
 धूपितं च तथा मतम् ॥ धूपायितं मार्गितं च मृगितं चोच्यते पुनः ॥ ३६ ॥
 त्रातं त्राणमतिख्यातं गुप्तं गोपायितं तथा ॥ बुद्धं च बुधितं प्रोक्तं पणितं
 च तथा मतम् ॥ ३७ ॥ पणायितं च पणितं यणायितं मपि स्मृतम् ॥ कृन्
 च छादितं चैव पुष्टं पुष्टमपि स्मृतम् ॥ ३८ ॥ अपतीर्थं पतीर्थं च पर्वः
 स्यात्पर्वणी तथा ॥ गुग्गुलुर्गुग्गुलश्चैव किकिदीविः किकीदिविः ॥ ३९ ॥
 जीवं जीवो जीवजी वस्तडागस्तडगस्तथा ॥ ४० ॥ अपूपश्चैव पूषः
 श्वअघमर्षाघमर्षणम् ॥ अपमानोऽवमानश्च बिम्बोष्ठादेर्द्विरूपता
 ॥ ४१ ॥ हलीषा च हलेशा च लंगलेशा तथा मता ॥ काव्येषुगीयते हर्षे
 हरीर्षोऽपि च गीयते ॥ ४२ ॥ निमेषनिमिषौ चैव भीरुस्स्याद्भीलुकः पु
 मान् ॥ मेधिर्मिधीशरव्यंचलसंलस्यं तथा मतम् ॥ ४३ ॥ संख्याल
 स्यंचलसाचकरभोपिकरम्भकः ॥ मृदुर्मृही गुरुगुर्वीरजतरंजनं त
 था ॥ सेवनं सीवनं तन्त्रीतन्द्राचमनं मृजा ॥ संध्या संध्या प्रतिज्ञायां भ
 रता भारती नदी ॥ ४४ ॥ स्मृतौ दासेन दास्यौ पिटकः पेटकस्तथा ॥ परी
 स्ततापरिस्तता स्यादालस्योलसोपि च ॥ ४५ ॥ कमलं कमलोवापि गृ
 धुर्गर्दन इत्यपि ॥ भूस्सुर्भविष्णुर्विकलविक्रानौ च नवन्नवा ॥ ४६ ॥ मृ
 दुले मृदुलिं प्राहुर्वदुले वहलं वहु ॥ पृथलं पृथुचेत्येवं मञ्जुलं मञ्जुचे
 ष्यते ॥ ४७ ॥ नटनं नाटनं चैव भ्रुकुटिर्भ्रुकुटिस्तथा ॥ वविश्यो वविशो
 भिजो धृष्टो धृष्टुर्विशणकः ॥ ४८ ॥ विषाणो वाहवाहौ चोररीकृतमरी
 कृतम् ॥ वंगापि पठ्यते कौ श्रितथा वंदेऽपि चेष्यते ॥ ४९ ॥ स्फुरणं स्फू
 रणं ख्यातं स्तम्भः स्तम्भघनोपि च ॥ कालनेमिः कालनेमादैत्य
 नाम द्विधामतम् ॥ ५० ॥ तुल्ये मङ्गल्यमाङ्गल्ये विविधो विविधो
 मतः ॥ मृङ्गराजो मृङ्गरजो मुकुटं मुकुटं तथा ॥ ५१ ॥ मुकुरो मुकु
 रोपि स्यात्फलं च फलितं मतम् ॥ मृष्टं स्निष्टं नसानासा कर्षकः
 कृषिकोपि च ॥ ५२ ॥ खलिनं च खलीनं च गतं गतापि चेष्यते ॥ अ
 हो आहो तथा त्रायः प्रायस्यानु तथा मतम् ॥ ५३ ॥ मणावपिमणी
 चैव रोधसी रोधसिस्तथा दम्पती जंपती चैव प्रगाहः प्रगहस्तस्मृतः
 ॥ ५४ ॥ अरे अरे इति ख्यातं द्विरूपं च तथा मतम् ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥
 ॥ इति द्विरूपकोशः समाप्तः ॥

श्रीगणेशायनमः॥ अथत्रिकांडशेषकोशःप्रारभ्यते॥ जयंतिसंत
कुशलप्रजानानमोमुनीद्रायसुराःस्मृताःस्थः॥ स्तुतासिवादेविदय
स्वमातर्विधेदिविघ्नाधिपमंगलानि॥१॥ अलौकिकत्वादमर-स्वको
शेनयानिनामानिसमुल्लिलेख॥ विलोक्यतैरप्यधुनाप्रचारमयंप्रय
त्नपुरुषोत्तमस्य॥२॥ वर्गक्रमस्तथानामलिंगयोस्तूपदेशता॥ परिभा
षादिकंसर्वमत्राप्यमरकोशवत्॥३॥ स्वर्लोकोदेवलोक स्यादवरोह
फलोदय॥ मंदरःसैरिभःशक्रभवनरवंदिवंनभः॥४॥ स्वाहाभुजस्त
वस्तुला पूजिताश्चचिरायुषः॥ शैभानिलिपाद्युषद स्वर्गिणश्चनभ
सर्दः॥५॥ क्रनामात्वदितिर्देवमातास्यादथपूर्वजाः॥ पितरश्चंद्रगोलस्या
न्यस्तशस्त्राःस्वधाभुजः॥६॥ कव्यबालादप्यस्तेचदैत्यास्तुप्रपसारव
राः॥ क्रतुद्विषश्चेष्टिमुषोदैत्यमातादितिर्देवः॥७॥ बुद्धेकनिष्ठगमहामु
निधर्मचक्ररागाशनित्रिशरणाःखसमोदशार्दः॥ तापीगुणाकरमहा
मुखवज्रिणश्चमैत्रीवलासमजितारिसंमंतभद्राः॥८॥ महाबोधिधर्म
धातु श्वेतकेतुर्जिन रवजितः॥ त्रिमूर्तिर्दशभूमीशःपंचज्ञानोबहुसम
॥ संबुद्ध-करुणाकूर्चसर्वदर्शीमहाबलः॥ विश्वबोधोधर्मकायसंगु
प्तोःहंनुनिश्चितः॥९॥ ज्योत्सनाभोद्वादशास्त्रश्चवीतराग सुभाषितः
॥ सर्वार्थसिद्धस्तुमहाश्रमण-कुलिशासनः॥१०॥ गोपेशश्चाथास्यय
शोधरेयोबाहुलेमुतः॥ देवदेताःनुजोयस्यु-आवका शिष्यसंज्ञिनः॥
प्रत्येकबुद्धारवद्रास्युःसुदांताश्चैकचारिणः॥ स्वयंभुचोथमारीचीत्रि
सुरावज्रकालिका॥११॥ बिकटावज्रवारादीगौरीपोत्रिरथाचसा॥ लोक
नाथस्तुल्येश्वरःसरोजीगुणसागरः॥१२॥ लोकेश्वर-रूपाद्देव सुधावर्षीह
लाहलः॥ सुस्वावतीश्वर-कन्यारामोःसिताभ्रशेखरः॥१३॥ चितामणिःप

स्वर्लोकादिदशस्वर्गस्य स्वाहाभुगादिनवदेवानां ५ क्रनामादित्रीणि अदित्या पूर्वजादि
पचपितृणां ६ कव्यबालेसेकपितृभेदस्य दैत्यादिपंचदैत्यमातादित्रीणि ७ बुद्धादिसप्तत्रि
शत् ८ १० सवार्थसिद्धाचत्तारिणाक्यमुने ११ य शोधरेपादिद्वेशक्यमुतस्परकंशा
न्यभ्रातु शिष्याणामेक १२ मारीचादिसप्तमायादेव्या १३ लोकनामादिचतस्रोविंशतिर्बु

द्वपाणिर्बहु रूपः खसर्पणः ॥ अनीचदृशीकारंडव्यूहः पोतलकपिपः ॥ १६ ॥
जटाधरो महावीर्यो वज्रसूर्योऽवलोकितः ॥ तारामहाश्रीरोकारस्ताहा
श्रीश्वमनोरमा ॥ १७ ॥ तारिणीचजयाः नंताशिवालो केशवरात्मजा ॥ खट्
रवाहिनीभद्रावैश्यानीलसरस्वती ॥ १८ ॥ शंखिनीचमहासारावसुधारा
धनेहदा ॥ त्रिलोचनालोचनास्यान्मणिभद्रस्तुजंभलः ॥ १९ ॥ पूर्वयक्षोज
लेट्टोयमंजुश्रीर्ज्ञानदर्पणः ॥ मंजुभद्रोमंजुघोषः कुमारोद्यारचक्रवान् ॥
॥ २० ॥ स्थिरचक्रो वज्रधरः प्रज्ञाकायश्च बादिराट् ॥ नीलोत्पली महारा
जो नीलः शार्दूलबाहुनः ॥ २१ ॥ धियांपतिः पूर्वजिनः खड्गीदुंदीविभूषणः
बालव्रतः पंचवीरः सिंहकेलिः शिखाधरः ॥ २२ ॥ वागीश्वरो यद्वेहं चो
हेरुकश्चक्रसंवरः ॥ देवो वज्रकपाली च निशंभो शशिहोतरः ॥ २३ ॥
वज्रटीकोऽथ मैत्रेयो युवराजो जितशरैः ॥ चीवरीश्रमणो भिषुर्वत्य
श्वैत्रो यचे लुकः ॥ २४ ॥ आरणेरः प्रव्रजितो महापासकणो मिना ॥ अ
थ हंसरथो ब्रह्मा विरिंचो वधवाः सनत् ॥ २५ ॥ कंजः प्राणश्च वेदीशवे
दगर्भपुराणगाः ॥ अब्जजो विभवे ताश्च कमलः प्रपितामहः ॥ २६ ॥
नाभिजन्मा शतधृतिर्बाह्यी तु ब्रह्मकन्यका ॥ वाग्देवी शारदा शुक्लाम
हाश्वेता सरस्वती ॥ २७ ॥ अथ हरिशतचिंदुश्रीकरश्रीवराहा जितपर
पुरुषश्रीगर्भपट्टिद्वनेताः ॥ नरकप्रहृतप्रेमाकेशवोजन्माकीलः
ऋतुपुरुषचुसिहश्च नृपजन्तूच्चदेवाः ॥ २८ ॥ कोकः पुराणपुरुषो
नलिनेशश्च बासुर्दक्षिणपुनर्वसुविभूषणः ॥ अः श्रीतिवासधरणी
धरवामनैकपुंश्च दृष्टिगत्तुषात्रुदशावताराः ॥ २९ ॥ सोमगर्भादिदे
वा दिवराहस्यर्षविंदवः ॥ गदाग्रजो मुंजकेशी सदा योगी सनातनः ॥ ३० ॥
रंति देवशिवकीर्त्तनोन्निपात्तो मसिंधुरपिरदुर्मूर्धभित् ॥ कालनेमि च व

दुग्धेदस्य १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ तागदीन्येकविंशतिः १७ ॥ १८ ॥ मणिभद्रादिचत्वारि पूर्वयस्य १
१९ ॥ मंजुश्रीत्यादिपंचविंशतिः पूर्वजिनस्य २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ हेरं बाघहो वज्रटीकस्य २३ ॥ मै
त्रेयादित्रीणि भाविबुद्धस्य चीवरीदिपंचबुद्धिपुरुषस्य च लुकादिपंचभिषुशिष्यस्य २४
हंसरथादिसप्तदशब्रह्मणः २५ ॥ २६ ॥ ब्राह्म्यादिसप्तसरस्वत्याः २७ ॥ हर्षोदीनिषट्षष्टि

॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥

नारिपाडवाभीलसिंधुवृषकृष्णकेशिनः॥३१॥ हेमशंखः शतावतीम
नुसात्वतवारिशा॥ वर्धमानः शतानंदोजगन्नाथ सुयामुनः॥३२॥ पृ
तनाधेनुकारिष्टकेशिचाणूरसूदनः॥ भूकश्यपस्त्वस्यपितादुंदुस्मि
त्यदितिः प्रसू॥३३॥ स्पंदनस्तु शतानंदः सारथिश्चास्पदारुर्कः॥ तु
रंगाशैव्यस्तु ग्रीवमेघमुष्णबलाहका॥३४॥ ध्वजोभुजंगह्रामं ग्रीपव
नव्याधिरुहवः॥ शैनेयस्तु शिनेनेसायुधानश्च सात्यकिः॥३५॥ बल
भद्रस्तु हलस्यात्मानंदी हलतालभृत्॥ संवर्तकेयुस्तचरोरुक्मिदार्धक
कुंडलः॥३६॥ मधुप्रियोथप्रद्युम्नोजराभीरुश्शमातकः प्रसूनासमपंचे
षुकंजनोमधुसारथि॥३७॥ रागरज्जु कलाकेलिमधुदीपरवीषवः॥ इ
केतुर्मकरांकः संकल्पभवौ गजश्चरूपास्त्रः॥ गणरणकोरतिरमण
संसारगुरुर्मनोजन्मा॥३८॥ कौत्सिर्नश्चास्पप्रियारागलताकेलिकल्प
वती॥ सेकेनतीचास्यबाणामोहनोन्मादनैस्तथा॥३९॥ संतापनशो
षणश्च निश्चेष्टाकरणोऽपि च॥ सुतोऽनिरुद्धस्याद्विष्वकेतुप्रीतिनृप
सुतः॥४०॥ श्रीचलस्मीचलासामारमाजलधिजेंदिरा॥ मणिः स्वमतं
कोहस्तेविष्णो रुरसिकौस्तुभः॥४१॥ तादर्यशिलौकाः कामायुररुणाव
रजश्चिरात्॥ पक्षिसिंहउन्नतीशोवज्रतुंडसुधाहरः॥४२॥ स्वर्णपक्ष
सुमुखस्तु शाल्मलीभुजगांशनः॥ शोभुर्भगालीकपिशोजनश्च हीरः
कटशुर्भरुरिहाणौ॥ पुरारिपंचाननभैरवादुहासप्रहासाश्चरुक्तल
श्च॥४३॥ कंठेकालजयंतगुह्यगुरवोजोदिंगगोपालकौपिगाक्षकठमर्द
रेवतजटातंकाव्ययाकूटकृत्॥ चंद्रापीडमहानटौचशमिरोहशैल
धन्वाजटाचीरोऽथर्वणनदिवर्द्धनगुडाकेशोग्रकालंजरा॥४४॥ मि
हिराणोजगद्योनिष्ठंकटीकोऽज्जबाहनः॥ कृष्णरोवरवृद्धश्च सुप्र
सादोद्भुतश्च नः॥४५॥ उस्थाणुशिपिविष्टश्च मः किलो धर्मवाहनः॥

हेविष्णो पितृ एकविष्णो मातृ ३३२थस्यैकसारधरेकशैव्यादिचत्वारिथतुरगाणाष्ट
थगेकैकस्य ३४ ध्वजस्यैकपवनव्याध्यादिहेमत्रिण शैनेयादिचत्वारिसात्यके ३५ बलभ
द्रादिदशबलदेवस्य ३६ प्रद्युम्नादेकविंशति कामदेवस्य ३७ रागलतादिचत्वारिरते
मोहनादिपंचकामचाणानाष्टथगेकैकस्य एकैक ३९ अनिरुत्थादित्रीणि कामसुतस्य आष्ट
लस्य ४० विष्णो हस्तमणेरेकउरोमणेरेक ४१ तादर्यादिचतुर्दश ४२ ४३ आदिचतुर्दश
पस्य ४४ ४५ शिवलङ्कास्यैक ४७ हेशिवधनुष दयादिहेशिवद्वयमस्वभृगरीटादीनिषट्
तिण ४८ महाकालादीनिचत्वारिनाद्यादिचत्वारिभृशिवद्वयमस्य आर्षादीनि सप्तत्रिंशत्पार्श्व

विष्णोऽपि

विरूपविषमत्रयस्यः संध्यानाटीवृषांचनः ४६ एकपादोति कोभद्रोर्ध्वरेतः
पांसुचन्दनाः ॥ अस्थिमालीशिवश्चास्यखट्वांगस्तुमुखेघुणः ४७ अजी
गवोः जगावश्चतुषोभृंगीरितित्वसो ॥ भृंगरीतः शलोभृंगीनाडीदेहोस्थि
विग्रहः ४८ महाकालोमहाभीमोमहाकायोवृषाणकः ॥ हाः स्थस्तुनेदीशालं
कायनस्तांडवतालिकः ॥ ४९ ॥ स्यान्नंदिकेश्वरोऽथार्याहिंडीशि
खेरवासिनी ॥ शक्तिः सिंहस्थागोलासिनीबालीवृषद्वती ॥ ५० ॥
सोः वृषापिंगलालंबाशैलेयीगणनायिका ॥ वारालिकैकानंशा
चशिवद्वतीयमस्वसा ॥ ५१ ॥ कोट्टवीबाभ्रवीकैटभीकैटभायादवी
कर्बुरीचेश्वरीचेश्वरा ॥ भ्रामरीदक्षकन्याचवर्द्धिध्वजीनंदपुत्री
चमारीचकालंजरी ॥ ५३ ॥ गौतमीतामसीषष्ठीजयंतीशूलधृक्
सती ॥ सिंहस्तस्यामनःस्तालः सरव्योचविजयोजये ॥ ५४ ॥ ब्रज
तुंडः करिमुखः पृथ्विशृंगोगणायणी ॥ त्रिधातुरेकदंतश्चद्विदेहो
मूषिकांचनः ॥ ५५ ॥ विघ्नहोरीकुमारस्तुत्सामीहादशलोचनः ॥ बा
लचर्यः सिंहसेनः कृकवाकुध्वजश्चसः ॥ ५६ ॥ देवराजस्तुलः
कौशिकोसन्महाबाहुदंतेयदाल्मीवराणोद्विभित् ॥ ब्रजपाणि
र्महेंद्रः सुरग्रामणीर्यामनेमिर्वृषानाकनाथोद्विः ॥ ५७ ॥ प्राची
नवर्द्धिः खदिरः कपिलाश्वेवरकृतुः ॥ प्राचीपतिस्तपःस्तंकः पुलो
मारिश्चमाहिरः ॥ ५८ ॥ पृतनाषोडश्रियात्वस्यचारुधाराशताव
री ॥ शचीसुतादेवसेनामातलिस्तुहयंकषः ॥ ५९ ॥ उच्चैः श्रवाः
श्वेतहयोवृषणश्वोभैरावती ॥ वृषभासासुरपुरीवनमैद्रं वृषण्व
सु ॥ ६० ॥ नंदनंकंदसारस्यान्मिश्रकावणमित्यपि ॥ हस्तिमल्ल

पार्वतीसिंहस्यैकं पार्वतीसरव्योः पृथक् देविजयादीनि ५४ ब्रजतुंडादीनि
नवगणेशस्य ५५ कुमारदीनि षट्कार्तिकेयस्य ५६ देवराजादीनि षट् वि
शतिरिंद्रस्य ५७ ॥ ५८ ॥ चारुधरादित्रीणि दंडस्त्रियाः एकंकन्यायाः सार
थैरेकं ५९ ॥ उच्चैः श्रवसादित्रीण्यश्वस्यभमरावसादित्रीणि पुर्याः वृषण्वसादिच

श्वतुर्दंतोभद्रेणर्मदावरः॥६१॥श्वेतद्वीपः सुदामायवज्रोःस्त्री
गिरिकंटकः॥वज्राशनिभिर्दुर्भिद्रोजंभारिस्त्रिदशायुधम्॥६२॥श
तधारंशतारं चाभ्रोत्थभिदिरमंबुजं॥मार्जारकणीचामुंडाक
र्णमोटिश्चचर्चिका॥६३॥विद्याधरः कामरूपीखेचरास्थिरयौवनः
॥स्पर्शनिंदारतिमदाश्वरसः सुमदात्मजा॥देवोद्यानानिवैभ्राज
मिश्चकंसिद्धकारणम्॥चैत्रेश्चनसिक्वयो युजौदस्त्रौगदाग
दौ॥६४॥शुभ्रघासिमधयोचतिर्जुहूबाणईधिरतुषग्रहाशिरा
॥छागवाहनसूदाकुबर्हिषः स्वर्णसप्तघृतमंत्रदीधितिः॥६५॥
पर्परीकहसनीमणिपीथाः सप्तजिह्वसमिधावसितार्चिः॥ना
चिकेतभुजिभारतविश्वभाः शुचिपचिसमंतभुजौचौ॥६६॥व
डवाग्नौतुसलिलेधनः स्याद्वडवामुखम्॥काकध्वजोवाणि
जश्चस्कंधाग्निस्तृणकाष्ठधृक्॥६७॥छागणस्तुकरीषाग्नि
स्तृणाग्निः स्यात्तुवत्सलः॥तुषानलः कुकूलः स्यान्मुमुरोथाग्नि
कुकुरे॥६८॥संकिलोदहनोल्कास्यादगारेकोकिलाश्चलैः॥
धूममंभमरुद्वाहखतमालशिखिध्वजाः॥६९॥अग्निवाहस्तरी
स्वाहात्वग्नापीदहनप्रियो॥जीवितेशोमय शीर्णपादश्चमहिष
ध्वजः॥७०॥मंदोस्यकांताधूमोर्णाचित्रगुप्तस्तुलेखकः॥भृत्यो
चंडमहाचंडौकालीचीतुविचारभूः॥७१॥पंजिकात्वग्रसंधाजो
नृचक्षस्तुखेसात्मज ॥कीलालपाः पलाशीचक्षुपाटो नरविष्वणः॥७२॥

तारिवनस्य ६० हस्तिमल्लादिषट्गजस्य ६१ वज्रादिद्वादश ६२ मार्जारकण्या
दिचत्वारिचामुंडाया ६३ विद्याधरादिचत्वारिस्पर्शनदादिचत्वारिश्वरस ६४
वैभ्राजेतिचत्वारिदेवोद्यानानामेकैकनासिक्वादिचत्वारिस्वर्चधयो ६५ शुभ्रघा
दिपंचविशतिरमे ६६ ६७ वडवाग्न्याद्यष्टौ ६८ छागणादिहेकरीषाग्ने तृणा
ग्यादिहेतुषानलग्न्यादिहेअग्निकुकुरादित्रीण्यग्निर्कणाया ६९ अंगारादित्री
णिधूमादिसप्त ७० स्वाहादित्रीण्याग्निस्त्रिय जीवितेशादिपंचयमस्य ७१

संध्यावल्लोरात्रिमतोद्गच्छः शमनीषदः॥ पलाशोविस्वरः शंकुः कापिशो
यस्तपिंडकः॥७४॥ पिशाचो मेघनादस्तवरुणो वः परंजयः॥ दैत्यदेवश्च
वातस्तनयः प्राणोजगद्गुलः॥७५॥ भोगिकान्तःकंपलस्मापश्च धाराव
निश्चसः॥ स्वश्वासाक्षिपणुर्धूलिध्वजः सरयुरंकर्तिः॥७६॥ वातुलोवा
तगुल्मः स्याच्चरवायुर्निदाघजः॥ द्वांद्वानिलः प्रादृषिजो वासतो मलया
निलः॥७७॥ श्रीदधनकेलिमनुरादृश्ये तोदररत्नगर्भनिधिनाथाः॥ कु
तनुकुहेच्छावसवः पिशाचकीसलसंगरस्त्रिशिराः॥७८॥ अस्त्रीप
द्मोमहापद्मः शंखोमकरकच्छपौ मुकुंदकुंदनीलाश्च चूर्चास्फुर्निधयो
नव॥७९॥ स्रुतोस्यमायुराजः स्यात्तथावर्णकविनिधौ॥ आसंगिनी
चवाताली स्याद्वात्यावातमंडली॥८०॥ ॥ इति स्वर्गवर्गः ॥ ॥ कुना
भिः स्याद्विहायस्तस्वमरुन्मेघवर्त्मच॥ अक्षरं चाथ पाथोदः खतमा
लोगदांबरः॥८१॥ मदपितृवर्षा युदारुर्ज्योमधू मोनभोगजः॥ गाहवः कं
धरो वातरथो वारिमसि स्त्रियाम्॥८२॥ करका स्याद्दहनकको बीजो
दकभिराचरम्॥ मेघास्थिवर्षणं तु स्याद्गोघृतं च परामृतम्॥८३॥ सौ
दाम्नीत्वशनिर्विद्युदणुभावाचिरकृतिः॥८४॥ तिथिप्रणीदर्शविप
निशामणिस्त्रिनेत्रचूडामणिरत्रिनेत्रभूः॥ स्रधांगमौ द्वौ मृगपिंडु
पक्षजौ दशाश्वसिप्रप्रहणे मिचंद्रिराः॥८५॥ छाया मृगधरो राजा
माः परिद्धाबलक्षरुः॥ द्विजदासायणी तुंगीरोहिणीयज्वनापतिः॥
उदुपः पर्वधिः कुंदुर्जयं तस्तपसो हरिः॥८६॥ तारापीडः खचमसो वि
कसः सिंधुनंदनः॥ चंद्रिका चंद्रशालो स्यान्नीलारखनिशाजलम्॥८७॥ शी
तंतुशीतलैपत्रहिमे तुहिन दुर्दिनम्॥ कुज्यादिधूममहिषीरतांघ्रीचकुहे

एकं यमपत्न्याः एकं यमलेखकस्य यमभृत्ययोः प्रत्येकं द्वे विचारभुवणकं ७२
पंजिकादिद्वे वृक्षादित्रयोदश यमदूतस्य॥७३॥ कापिशयादित्रीणि पिशाच
स्य॥७४॥ मेघनादादिपंचवरुणस्य वातादीनि त्रयोदश वायोः॥७५॥ ७६॥
वातुलादिदेवातगुल्मस्य निदाघवायोरेकं॥७७॥ श्रीदादिद्वादशकुबेरस्य॥७८॥
पद्मादिनवप्रत्येकमेकैकं निधीनां॥७९॥ मायुराजादित्रीणिकुबेरसूनोः आसं
गिन्यादिचत्वारिवातभ्रमेः॥८०॥ कुनाभ्यादिषडाकाशस्य पाथोदाद्येकाद
शमेघस्य॥८१॥ ८२॥ करकादिसप्त॥८३॥ सौदाम्यादिषट्विद्युतः ८३ तिथिम
ण्णादिचतुस्त्रिंशच्चंद्रस्य ८४ ८५ ८६ चंद्रिकादिद्वेनीहारादिद्वे ८७ शीतादिद्वे पत्रहिमादिद्वे

लिका॥८८॥धूमिकाचनभोरेणुरथागस्त्याग्निमारु ती॥सत्या
 ग्निर्वारुणिर्विध्यकृतोवातापिसूदनः॥८९॥दीप्ताग्निरोर्वशेषश्चस
 मुद्रचुलकोस्यतु॥त्रियाकौषीतकीलोपामुद्राख्याचविदर्भजौ॥९०
 प्राक्फाल्गुनेयस्तुतथ्यानुज-पारुष्यगोरथौ॥दिदिविद्वांशकर
 श्रद्धाःसुरगुरुर्गुरुः॥९१॥शुक्रोभःशतपर्वशोमघाभूर्भृगुरास्तु
 जित्॥षोडशाचिर्नवार्चिस्तुमंगलःखोत्सुकःकुंजः॥९३॥बुधोद्दे
 माराजपुत्रएकदेह-प्रहर्षण॥स्यात्पंचार्चि-श्रविष्ठाजःश्यामांगै
 कांधरोधना॥९४॥शैनेश्वरोनीलवासामंदच्छायात्मजशनिः॥
 राहुस्तुग्रहकल्लोलोभ्रपिशाचोप्यथाहिक॥९५॥केतुर्ज्योतीरथ
 स्तुस्याद्ग्राहधारोध्रुवश्चसः॥तत्सर्पेणसूर्यमुक्तादिष्वधैरुंगारि
 णीस्मृता॥९५॥आसन्नास्तमयाधीरैरुच्यतेचोपधूपिता॥सुनी
 तिर्ध्रुवमातास्यान्मातादक्षस्यमारिषा॥९६॥छायापथोदेवय
 थ-सोमधारानभ-सरित्॥दिनप्रणीस्त्वव्यधिषौभानेनिरवरत्र
 तः॥९७॥गभस्तिहस्तोऽशुधरःखरांशुभरिर्विभगः॥वेदादय-प्र
 तिदिषामातुपितुस्तमोपहः॥९८॥दिनमणिहरिहेलिब्रध्मकोषभाभृ
 दरथिखगपतंगेनाद्वयःसप्तसप्ति॥मिहुरमणिरपीया-कालकृतपद्म
 पाणिनरवमणिरुणशूरावंशुमानशुमाली॥९९॥छायास्यातपतीमंदजन
 नीभूमपीवरी॥संज्ञातुयमकालिदीरेवतमनुदस्नस्तु१०००असरेणुमेहा
 वीयोस्त्रातिसूर्योसुवर्चला॥स्वरेणुर्गुमेदीताष्टीप्रियेचेतेविवस्वत१अश्मनोरम
 णोनूरुर्जटापुस्त्वरुणात्मजः॥इतिदिग्वर्गः॥कालस्तुपृष्टर्जहकोभसेतो
 भसदिस्पपि॥३॥पीथ-पीपुस्तिथश्चाथवास्त्रोव्युष्टाशकैदिनम्॥उपा

मनुर्दिनस्पकुन्तल्यादिषट्कुहेलिकाया-८८अगस्त्यादिनच-८९कौशीतक्यादित्री
 ण्यगस्तिपल्या ९०प्राक्फाल्गुनेपादिनवरहस्पते-९१शुक्रादिसप्तनवार्चिरादिचता
 रिमंगलस्य-९२बुधादिदश-९३शतैश्चरादिपंचराह्णादित्रीणिअहिकादिहेतो-९४जे
 तीरथादित्रीणिध्रुवस्यसूर्यत्यक्तदिशएक-९५निकटसूर्योत्तदिशएकरकंभ्रुवमातुएक
 रसमातु-९६छायायादिचतारिदशस्य-९७दिनमण्याद्यष्टिशद्वर्गः-९८९१००॥छाया
 दिपचशनिमातु सतादिचतुर्दशयममातु-१अश्मनादित्रीण्यरुणस्यजटाप्यादि

प्रभातं गोसर्गः सायोस्तवो विकालकैः ॥३॥ रात्रौ रक्षोजननीशत्यरी
 वक्रभेदिनी घोरा ॥ श्यामा याम्या दोषा तुंगी भौती शताक्षी च ॥४॥
 यास्तवोषानिशाख्या च वासते यीतमानिशी ॥ यस्यां मत्तानिशि
 वानः श्वनिशश्च निशाचसा ॥५॥ निःसंपातो धर्मरात्रः स्यात्सर्वावेस
 इत्यपि ॥ उच्चैः पररात्रौ द्वौ देशौ मामावसी चसा ॥६॥ भूतः कृष्ण
 चतुर्दश्यां पौर्णम्यां धर्मवासरः ॥ शक्रोत्सवो ध्वजोत्थानं शा
 रदीयूतपूर्णिमा ॥७॥ कौजागरः शरत्पूर्वः कौमुदीचामरस्त्रियाम
 यक्षरात्रिस्तुदीपोलीचैत्रावल्यां मधूत्सवः ॥८॥ सुवसेतः कामम
 होवासंती कर्दमीस्त्रियौ ॥ आमस्तुमा सोवर्षा शोवत्सरस्तु युगांश
 कः ॥९॥ अतुवृत्तिर्मासमानः स्यात्कालग्रंथिरुर्वर्तः ॥ कालप्रभातं
 शरदो प्रावृषा तु जलार्णवः ॥१०॥ कौमुदः कार्तिको मासः फाल्गुना
 लस्तु फाल्गुनैः ॥ ज्येष्ठा मूली यमिच्छंति मासमाषाढपूर्वजम् ॥११॥
 कृतं सत्ययुगं त्रेताग्न्याया ह्यपरयज्ञियौ ॥ कलिर्द्वाद्वारकः कर्मयुगं
 पापं तु पातकम् ॥१२॥ शल्यं तूस्तं च कल्कोऽथ भद्रं मल्लं शिवं तथा
 ॥ शंशुभंचान्ययेथात्मा जीवः पुरुषमुद्गलौ ॥१३॥ अंतर्यामीश्वर
 श्चातः करणं तु मनो निगुः ॥ इति कालवर्गः ॥ ॥ बुद्धिः पंडावि
 राचौर्वी विचारेतर्कनिर्णयो ॥१४॥ गुंजा चर्चा र्थसिद्धांतौत्तरप
 क्षसमाधयः ॥ कृतोतः पूर्वपक्षस्तु चोद्यंगीर्भणितिर्गिरा ॥१५॥

द्वे कालाद्यष्ट ॥२॥ वास्त्रादिचत्वारिंशतिनस्य उषादिद्वे प्रभातस्य गोसर्गादि
 त्रीणि विकालस्य ॥३॥ रात्र्यादिसप्तदश ४ श्वनिशादिद्वे ५ निःसंपातादित्री
 ण्यर्धरात्रस्य उच्चैः इति द्वे ५ पररात्रस्य दर्शादित्रीणि द्वैकं कृष्णचतुर्दश्यां पौर्ण
 म्यादिद्वे शक्रोत्सवादिद्वे शारदादिपंचकोजागरायाः ७ यक्षरात्र्यादिद्वे
 दीपावल्याः चैत्रावल्यादिषट् ॥८॥ आमादित्रीणि मासस्य वत्सरादिष
 उवर्षस्य ६ कालप्रभातादिद्वे शरदतोः प्रावृषादिद्वे वर्षतोः १० कौमुदादि
 द्वौ कार्तिकस्य फाल्गुनादिद्वौ फाल्गुनस्य ज्येष्ठस्यैकं ११ कृतादिद्वे त्रेतादिद्वे हा
 परादिद्वे कल्पादित्रीणि पापादिपंच ॥१२॥ भद्रादिपंच शुभस्य आत्मादिषट्
 १३ ॥ अंतःकरणादित्रीणि मनसः बुद्ध्यादिचत्वारि विचारादिपंच ॥१४॥ ॥

चांछांछंदस्तुनिगमः सांन्युकथंस्वरपत्तनम्॥ ब्रह्माक्षरस्यादो
कारः प्रश्नदूती प्रहेलिको॥ १६॥ संज्ञाधिवचनंसयः कृतलक्षण
नामनी॥ व्यपदेशः प्रसिद्धिस्तुटंकारोथेनवस्तवः॥ १७॥ शब्दाभि
लापौलभिधा॥ मिधानंवाचकोध्वनिः॥ द्वांसः कुहरितं चाथमन्मनोग
ज्ञदध्वनौ॥ १८॥ तूरंतुतूर्यस्यात्ताड्यमानास्तुपटहादयः॥ कर
धिः करतालीस्याध्वनिनादातुकाहलो॥ १९॥ मडुकोमर्दनोमेंद्रो
ढक्काविजयमर्दल॥ द्रगडः प्रतिपत्तूर्यडमरुः सूत्रकोणकः॥ २०॥
नालीघटीयामनालीदंडढक्कायमेरुका॥ यामघोषोथेताम्रीस्यान
मानरघ्राविकालिका॥ २१॥ भवरुत्पेतपटहोमृत्युभंगुरकेश्वसः॥
रणतूर्यंतुसंग्रामपटहोभयडिडिमः॥ २२॥ भक्ततूर्यंतृपाभोरमल्ल
तूर्यमहास्वनः॥ मुखवाद्यं वक्रनालं वेणोविवरनालिका॥ २३॥
चारबाणि प्रणेतास्याः कथकैकनटौसमौ॥ सर्ववेशील्यारंभः
स्यात्तालावचरोनटः॥ २४॥ लयपुत्रीनटीनटः खड्गधारादिनर्त
कौ॥ पुवककेलकश्चाथभंडश्चादुबटः समौ॥ २५॥ गायनेगायक
स्त्रीणांहलीषंसहनर्तनं॥ वात्सल्यशांतौतुरसौशृंगारकौशिक
स्मृतः॥ २६॥ सभोगौविप्रलभश्चतुद्वेदौवर्णिकामसी॥ मसिनी
व्यामनंतुस्याद्यामोवज्ञातुपासन॥ २७॥ डमरुस्तुचमत्कारः
प्रौढिस्तुकिर्यदेहिको॥ स्वेदः प्रश्नवणस्त्रिप्रोहयोत्रीडोनटाधिको॥ २८॥

सिद्धोतादिचत्वारिपूर्वपक्षादिद्वेप्रश्नस्यगीरादिचत्वारिवचसः १५ छंदसा
दिहेनिगमस्यसामादित्रीणिब्रह्माक्षरादिहेओकारस्यद्वौप्रहेलिकाया
१६ संज्ञादिषट्नाम्न-प्रसिद्धादिहेनवादिहेस्तवस्या॥ १७॥ शब्दाद्यष्टध्व
ने-मन्मनादिहेगज्ञदध्वने॥ १८॥ तूरादिहेनाडितपटहादे करध्यादिहे
करतालया ध्वनिनालादिहेकाहलाया १९ मडुकादित्रीणिमृदगस्पटढक्कादि
हेविजयढक्काया द्रगडादिहेडमर्जादिहे २० नाल्यादिषट्दंडढक्काया त
म्रीत्यादित्रीणिमानरघ्राया २१ भवरुदादित्रीणिप्रेतपटहस्परणत्तूर्य

भामःक्रोधोनिःसमस्तुशोकेवीर्यशुटीरता॥ल्लंमिषंचवैदग्धी
भंगिश्चेभनिमीलिकौ॥२६॥स्याच्चिंताचिंतयोथोद्गाहनंरणरणंच
तत्॥परिहासःकेलिमुखःकेलिदेवननर्मणी॥३०॥रामोद्देदस्तुपु
लकस्त्वकूपुष्पंचत्वंगंकरः॥स्वदोषगूहनंम्रहोरागसंगौतुगृधु
ता॥३१॥काप्यकारःसयच्चितेपापमाधायसंशनं॥कौकृत्यंविप्रती
सारोविबाधातुविहेटनम्॥३२॥दुःखेलोकोभवश्चैवसंसारःकष्ट
कारकः॥निर्वाणमस्तुकोमोक्षःसीतीभावःशमोमृतम्॥३३॥इति
नाट्यवर्गः॥अथोऽयंस्यात्पातालेविरोकंश्वभ्रमस्त्रियो॥तम
संतुनिशाचर्मनीलपंकजोबलम्॥३४॥दिनांतकोवियद्वृतिःखलु
गृत्रोद्धनागभृत्॥दुंडुःस्त्रीस्यादलूताजगरोवथहलाहलः३५
ब्रह्मसर्पोश्वलोलाचद्विमुखादिरहीरणिःराजोद्विरलगूर्स्तुकाल
सर्पोमहाविषः॥३६॥भांडपुष्पस्तुभुजगोभवेत्कोकुकटिकंदलः॥गो
नासगोनसौहालाहलंहालहलंविषं॥३७॥अथाव्यसोद्विरसनः
समकोलश्चभेकभुक्॥कुंभीनसोमंडलीचगरलंजंगमंविषं॥३८॥

यादित्रीणि२२भक्ततूर्पादिहेमल्लतूर्पादिहेमुखवाद्यादिहेवेण्वादिहे२३वंशीवा
दकस्यैकंकथकादिहेसर्ववैश्यादिचत्वारिनटस्य॥२४॥लयपुञ्यादित्रीणिन
ट्याःपूवकादिहेनर्तकस्येदस्यभांडादिहे२५गायनादिहेहल्लीषादिहेस्त्रीसह
नर्तनस्यवात्सल्यादिहेरसभेदयोःपृथगेकैकस्यशृंगारादिहे२६संभोगादिहे
शृंगारभेदयोरेकैकवर्णिकादित्रीणिमस्याःव्यामनादिहेभवत्तादिहे२७मृदमर्क
दिहेचमत्कारस्यप्रौढ्यादिहेस्वेदादित्रीणित्रीडादिहेलज्जायाः२८भामादिहेक्रो
धस्यनिःशमादिहेशोकस्यवीर्यादिहेहृलादिहेवैदग्ध्यादित्रीणिभंग्याः॥२९॥
चिंतादिहेउद्गाहनादिहेविवाहस्यपरिहासादिहेकेल्यादित्रीणि३०रोमोद्देदादि
चत्वारिपुलकस्यस्वदोषगूहनादिहेरागादित्रीणिगृधुतायाः३१सपापकथन
स्यैकंकौकृत्यादिहेकुकृत्यस्यविबाधादिहे॥३२॥दुःखलोकादिचत्वारिसंसा
रस्यनिर्वाणादिषट्मोक्षस्य३३अधसादिहेपातालस्यविरोकादिहेश्वभ्रमस्यतम

अनेतोवासुकिः पद्मोमहापद्मोपितृहकः॥ कर्कोटः कुलिकः शंख
इत्यष्टौ नागनायकाः॥ ३६॥ पुरीभोगवती चैषां भोगिन्यो नागकन्य
काः॥ इति पातालभोगिवर्गः॥ अकंदुःखमधै चैद्री तलस्मी काल
कर्णिका॥ ४०॥ इति नरकवर्गः॥ पाथोधि सिंधुमकरालयवारि
शीगंगाधरे दुज्जनकास्तिमिरूमिमाली॥ वार्धिमितद्रुतिमिकोषम
हाशयाश्रुकीबंचशैलशिविरधरणीपुवश्च॥ ४१॥ पुमान्कचंग
लोचकः कूलंकयपरांगवौ॥ तरंतोदारदये रुर्मही प्राचीरमद्वयो
॥ ४२॥ नदीनश्चाश्रकमलं नीरं नाराः स्त्रियामिरा॥ कंदकंजलम
स्थायमगाधे यो भसो भ्रमः॥ ४३॥ तानुरोवायुगुल्मश्च कणलाभ
कुलंकुरः॥ पुरोदिः पत्रझंकारे वदालः कूलहंडक॥ ४४॥ चुलुकोष
नजंबाले दलाद्वेपक कर्बटः॥ तरणोभेलके वारिरथो नौ स्तरिकः पु
वः॥ ४५॥ होडुस्तरां पुर्वहैनं बहित्रं वार्वटैः पुमान्॥ पादारकः स्फटो
ल्लिंदः पत्रबालेतुलाधटः॥ ४६॥ समुद्रकफडिंडीरजलहासास्तु
फेनकैः॥ कैवर्तेजालिकः छोटो कुपिनी स्यादथ पुवः॥ ४७॥ पलवपं
जराखेटः करंडी तुजलेशयः॥ आत्माशीशंबरो मूको निमेषो वल्कवानपि॥

साह्यार्थं धकारस्य॥ ३४॥ नागभृदादिहेउलूतादिहे जगरस्पहलाहलादित्री
निज्रहसर्पस्य॥ ३५॥ हिमुरवांहादित्रीणि भलार्थादित्रीणिकालसर्पस्य॥ ३६॥
भंडपुष्पादिहेहालाहलादित्रीणि विषयस्य॥ ३७॥ अश्वादिषट्सर्पस्य ना
गलविषस्यैक॥ ३८॥ अनंताद्यष्टनागराजानां पृथगेकैकस्य एकैकं॥ ३९॥ नाम
पुर्था एकभोगिन्यादिहेनागकन्यानां॥ अकादित्रीणि दुःखस्य सद्यानिभी
णि अलस्य॥ ४०॥ पाथोध्याद्येकविंशतिः समुद्रस्य॥ ४१॥ कमलादिसप्तज
लस्य अस्थाप्तादिहे अगाधस्य अंभसाभ्रमादि॥ ४२॥ ४४॥ चुलुकादिहे पनज
वालस्पदलाद्वेपक कर्बटस्य तरणादिहे भेलकस्य वारिरथादिबस्ता
रिनौकायाः॥ ४५॥ होडादित्रीणि बहित्रादिहे पादरकादिहे पत्रबालादि
हे॥ ४६॥ समुद्रकफरिचतारिसमुद्रकेनस्य कैवर्तादिबस्तारिपुतादित्रीणि पंजराखेट

॥४८॥ मीनेवदालः पाठीनोमत्स्यराजस्तुरोहितः॥ भालोवश्वा
 यकुलिशेकटंकाष्टीलद्वयपि॥४९॥ फलकीस्याच्चित्रफलीराज
 ग्रीवोमदार्मदः॥ कवचीकचपृष्टीकंकत्रोटोजलव्यधेः॥५०॥
 शफरःश्वेतकोलेःस्यात्तवशेटस्तुरखलेशयः॥ इल्लिशेवास्किर्प
 रगंगेयशफराधिपाः॥५१॥ जलतालौप्यश्चलत्पूर्णिमाचंद्रचंच
 लौ॥ जलवृश्चिकदं चाकेगंगादेयोगलानिलः॥५२॥ शालःशकु
 लमंडःस्यादंधाहिःकूचिकोदयोः॥ ब्राह्मीतुपंकगडकोलेधुगर्ग
 स्त्रिकंटकः॥५३॥ तिर्यग्यानःकुलीरस्यान्मुखस्त्रोहरिलोचनः
 वहिःकुटीचरःपोताधानंतुस्थाज्जलांडकं॥५४॥ जलरूपस्तुमक
 रोमरोलिरसिदंष्ट्रकः॥ मीनरस्तुतुनागस्तुनकवाडवदारकः॥५५॥
 नक्रस्तुवार्भटस्यांदुकिराटोबुकटकः॥ जलशूकरमायादृषा
 शनद्रदग्रहाः॥५६॥ जलकूर्मस्त्वंबुकीशोवसाढ्यःशिशुकैश्व
 सः॥ उद्रस्तुजलमार्जारजलारुवनकुलपूर्वाः॥५७॥ मृत्किराधुर्धु
 रौवारिकृमिस्तुजलमक्षिकौ॥५८॥ पटालुकाजलौकांबुसर्पिणो
 वेणिवेधिनी॥ व्यंगस्तुनंदकोभेकोगूढवर्चाःकृतालयः॥ रेकोजि

करंड्यादिपंचजलेशयस्य अनिमेषादित्रीणिमत्स्यस्य ४८ वदादिद्वेमत्स्यरा
 जादित्रीणिरोहितस्यकुलिशादिद्वे॥४९॥ फलक्यादिद्वेराजग्रीवादिद्वेमत्स्य
 भेदस्यकवच्यादिद्वेकंकत्रोटादिद्वेमत्स्यविशेषस्य॥५०॥ शफरादिद्वेखेट
 कादिद्वेखलेशयस्यइल्लिशादिपंच॥५१॥ चलत्पूर्णिमादिद्वेमत्स्यभेदस्य
 जलवृश्चिकादिद्वेदं चाकेगंगादेयादिद्वे५२ शालादिद्वेअंधात्स्यादिद्वे
 ब्राह्म्यादिद्वेपंकगंडस्यलघुगर्गादिद्वेत्रिकंटकस्य५३ तिर्यग्यानादिपंच
 कुलीरस्यपोताधानादिद्वेजलांडकस्य॥५४॥ जलरूपादिपंचमकरस्यतु
 नागादित्रीणिग्राहस्य५५ नक्रादिचत्वारिजलशूकरादिचत्वारि॥५६॥ जल
 कूर्मादिचत्वारिशिशुमारस्यउद्रादिपंच५७ मृत्किरादिद्वेधुर्धुर्याःवारिकृ
 म्यादिद्वेपटालुकादिचत्वारिजलौकायाः॥५८॥ व्यंगादिसप्तभेकस्यप
 चागगुप्तादित्रीणिकस्यपस्य॥५९॥

ज्योत्स्नापंचांगुस्तेक्रोडांघ्रिकच्छपौ ॥ ५९ ॥ गडु-किचुलुकोऽथांधु
 विकिरश्चूडकश्चस ॥ चुंटाचुंटीचचूडांघ्रिकूपःकर्करांधुक ॥ ६० ॥
 पल्वलं दीर्घिकावापीयष्टिकामीनगोधिको ॥ अवघट्टावदौतुल्यो
 तल्लुविल्लंतलंचतत् ॥ ६१ ॥ द्विजप्रपालबालं स्यात्केदारः पांशुमर्द
 नः नदीनिर्झरिणीरोधोवक्रासागरगामिनी ॥ ६२ ॥ तलोदाचांपि
 लासिंधुर्नविकुल्यावहाचसा ॥ अध्वगागोधिनीगंगाहैमवत्यु
 ग्रशेखराधर्मद्वीसिद्धसिंधुस्तापीतुयमुनायमी ॥ रेवातुपूर्वगं
 गास्यान्मुरलात्तुमुरदला ॥ ६४ ॥ स्यादर्धगंगाकावेरीवासिष्ठीगो
 तमीसमे ॥ अथगोदावरीगोलोकुचलंतूत्पलंकुर्वे ॥ ६५ ॥ कैरवं
 गंधसोमं स्यात्केदारश्चनिशाहसः ॥ श्रीकरं कृष्णकदंचरक्तोत्प
 लमलिप्रियं ॥ ६६ ॥ लक्ष्मीगृहकुमुचाथशालूकयंकस्तूरण ॥ प्र
 श्रीतुकुभिकावारिभूलीपण्यैरवभूलिका ॥ ६७ ॥ स्याद्धारिचत्तरो
 ऽथांबुतालः सलिलकुंतलः ॥ शैबलोद्धठपर्णीस्त्रीकावारवारि
 चामरम् ॥ ६८ ॥ पद्मोक्चारंपंकजं विसनाभिस्तुपद्मिनी ॥ पुटकि
 न्येवमेवान्याः कुंदिन्यम्लानिनीमुखाः ॥ ६९ ॥ विसंतुतंतुलविस
 शृंगादोवारिकुब्जकैः ॥ ७० ॥ ॥ इतिवारिवर्गः ॥ इतित्रिकांडशे
 षप्रथमकांडः समाप्तः ॥ भूर्भूतधात्रीगिरिकर्णिकाब्धिहीपासमु

यडवादिहे किचुलुकस्य अंध्यादिपट्कूपस्य अधकूपादिहे ६० पल्वला
 दिपंचवाप्या अवघट्टादिहे गर्तस्य तल्लादिपंचालवालस्य ॥ ६१ ॥ केदार
 दिहे क्षेत्रस्य नद्यादिनवा ॥ ६२ ॥ अध्वगादिसप्तगंगायाः ॥ ६३ ॥ ताप्यादित्री
 णियमुनायाः रेवादिहे मुरलादिहे नदीभेदस्य ॥ ६४ ॥ अर्धगंगादिहे कावेर्या
 वासिष्ठादिहे गोमत्या गोदावर्यादिहे कुचलादित्रीण्युत्पलस्य ६५ कैरवा
 दिपट्कुमुदस्परक्तोत्पलादिचत्वारि ॥ ६६ ॥ शालूकादिहे पृथ्व्यादिपट्कुभि
 काया ॥ ६७ ॥ अंबुतालादिचत्वारि शैबलस्य ६८ पद्मादित्रीणि विसनाभ्या
 दित्रीणि पुटकिन्या कुंदिन्यादिहे पुटकिनीभेदयो पृथगेकैकस्य ॥ ६९ ॥

द्रांबरमेखलाकूः॥समाद्रिकीलाचजगद्वाचपुंसिस्थितोमध्य
मलोकमर्त्यो॥१॥महाकांतागंधवतीरत्नगर्भाचमेदिनी॥स्वस्तनी
भारतारख्यंतुवर्षेहैमवतंविदुः॥२॥भारतंनूरभूःकिंपूरुषंहरिवर्षे
तैतः॥भद्राश्वमुत्तरकुर्हिरण्मयमिलारुतं॥३॥केतुमालममू
निस्पुर्भुवोवर्षाणिवैनव॥जंबुद्वीपकुशकोचशाकशाख्यलिपुष्
रैः॥४॥द्वीपाःसप्ताथसप्तैवसमुद्राअपिकीर्तिताः॥खण्डेषुसुरासं
र्षिर्दधिदुग्धजलांतकाः॥५॥ऊषरंतूषषाचूषोब्रह्मावर्तस्तपोवदः
॥कुरुक्षेत्रंप्रयागंचहिमाद्रिविंध्यमंतरा॥६॥मध्यदेशोऽथपुडाः
स्युर्वरेद्वीगोडनीचृतिः॥प्रभासःसोमतीर्थस्यादंतर्वेदीकुशस्थली
॥७॥प्राज्योतिषःकामरूपेतीरभुक्तिस्तुनिच्छविः॥विदेहोऽथ
काश्मीरेकीराःस्युःशास्त्रशिल्पिनः॥८॥तुरुष्काःखशचस्थस्का
बाल्हीकाश्चत्रिगर्तकाः॥दाशेरकामरुभुवोमालवाःस्युरवंतयः॥
॥९॥डाहलाश्चेदयश्चैद्याःकारुषास्तुहहजुहाः॥पट्टवस्तुदशाह
स्युःसात्वताःकुकुराश्चते॥१०॥ओडाउत्कलनामानौमगधाःकी
कटामताः॥बेलाकूलंतामलिसंतामलिम्रीतमालिका॥११॥एकच
क्रंहुरिगृहंशुभपुर्षयैवर्तनिः॥पूर्वदेशोऽथसाकेतमयोध्योत्तरको
शली॥१२॥कुशस्थलंकान्यकुञ्जनागाब्दंहस्तिनापुरं॥गजाब्दंह
स्तिनंचाथश्चावंतीधर्मपत्तनम्॥१३॥कुरुक्षेत्रंविनशेनकौशाचीव
त्सपतनं॥प्राजापत्यःप्रयागःस्यात्तद्द्वारकावनमालिनी॥१४॥

विंसादित्रीणिशृंगाटकादीनिद्वे०॥इतिवारिवर्गः॥षोडशपृथिव्याः॥१॥
द्वेहिमवत्वंदस्य॥२॥नवभुवोनववर्षाणां३सप्तसप्तद्वीपानां४सप्तसमुद्रा
णां॥५॥त्रीण्यूपरस्पष्टेब्रह्मावर्तस्यमध्यदेशस्यैकं६त्रीणिगोडदेशस्य
द्वेप्रभासस्यद्वे०तर्वेद्याः॥७॥द्वेकामरूपस्यत्रीणितीरभुक्तेःत्रीणिकाश्मीरस्य॥८॥
नवदेशभेदानामेकैकं॥९॥त्रीणिचैद्यदेशस्यद्वेकारुषस्यचत्वारिदशार्ह
स्य॥१०॥द्वेओडुस्यद्वेमगधस्यचत्वारितामलिसंस्त्या॥११॥शुभपुर्षास्त्री

ह्यारवत्यब्धिनगरीविदेहामिथिलेशमे॥ मथुरालुमधूपेध्वंजित्व
रीतुतपस्थली॥१५॥ वाराणसीतीर्थराज्ञीविशालोज्जापिनीसमे
॥ चंपालुमालिनीपुष्पाः पुरं पाटलिपुत्रकं॥१६॥ देवीकोठोवाणपुरं
कोटीवर्षमुषावनम्॥ स्याच्छोणितपुरं चाथयोजनं मार्गधेनुके
म्॥१७॥ क्रिमिशैलस्तुवल्मीकशक्रमूर्धायसंचरः॥ धरणापिडि
लः सेतुः पंथास्तुखुल्लुमोवहः॥१८॥ वाटः पथश्च मार्गश्च रवपुरंतू
र्ध्वगपुरम्॥ हरिश्चंद्रपुरं शोभैमुद्रंगः प्रतिमार्गकः॥१९॥ त्रंगात्रं
गोनिर्मुटस्तुपण्याजीवकचंगलैः॥ पुंसिहट्टक्रयारोहौ जन्मग्राम
मुखे च तत्॥२०॥ इति भूमिवर्गः॥ स्यादभिस्पंदिरस्मणं शापाने
गरमित्यपि॥ शासनं धर्मकीलं स्यान्म कुक्तिः शूद्रशासनम्॥
॥२१॥ पट्टोलिकाकूतकीलोपाशुकूलं न कस्यचित्॥ षड्विधैः
स्यादंगुष्ठैस्तैर्द्वाद्दशभिर्भवेत्॥२२॥ वितस्तिः स्यादतो ह्यभ्याह
स्तः स्यात्तच्चतुष्टयम्॥ दंडो धन्वन्तरं तस्य सहस्रद्वितयेन तु॥२३॥
क्रौंशस्ताभ्यां तु गन्धूतिस्तद्वयं योजनं मत्तं॥ चतुरष्टशतग्रामांतर्द्रो
णमुखकर्तव्यौ॥२४॥ गर्भागारापवरकैवास्तस्याद्दृहपोतकैः॥ ओ
को गृहपिटंचालो वेडभीचंद्रशालिका॥२५॥ कूटागारचायकपिशो
र्षखोडकशीर्षकं॥ क्रमशीर्षचाथरवरकुटीनापितशालिकौ॥२६॥

णिहै पूर्वदेशस्त्रीण्ययोध्यायाः॥१२॥ हेकान्यकुञ्जस्य चत्वारिहस्त
नापुरस्य हेधर्मपुर्या॥१३॥ हेकुरुक्षेत्रस्य हेकौशांब्या-हेप्रयागस्य चत्वा
रिहारकाया॥१४॥ हेमिथिलाराजधान्या-हेमथुराया चत्वारिकाश्या-१५॥
हेउज्जयिन्या त्रीणिकर्णपुर्या हेपाटलिपुत्रस्य १६॥ चशोणितपुरस्य हेयो
जनस्य त्रीणिल्लीकस्य चत्वारिसेतो यट्मार्गस्य॥१८॥ ऊर्ध्वगपुरस्यै
कहेशोभपुरस्य चत्वारिप्रतिमार्गस्य॥१९॥ त्रीणिपण्याजीवस्य चत्वारि
हट्टस्य॥२०॥ हेशारवानगरस्य हेराजशासनस्य हे शूद्रशासनस्य॥२१॥
हेव्यवस्थापत्रस्य अनामपट्टोलिकाया एकअंगुष्ठस्यैकचितस्तेरेक॥२२॥

कुलायिकापक्षिशालाकारावेशम लधांगकं ॥ फायमानंतृणकु
टीदेर्भटंनिभृतगृहं ॥ २७ ॥ कुट्टंकोट्टापिठराट्टंद्रकोषस्तुमंचकैः
॥ वासागारंभोगगृहं कल्यापल्याटनिष्कृताः ॥ २८ ॥ शिवस्यचृषमं
दुष्यांबुधैर्गोपुटिकंस्मृतं ॥ वातायनंगृहास्तः स्याद्वधूटशयनंत
आ ॥ २९ ॥ उपशल्योपकंठेदेकपाटोद्वारकंटकः ॥ कचाटश्चारं
कंथावादः प्राकारदूत्यपि ॥ ३० ॥ इतिपुरवर्गः ॥ शैलस्थावरधा
तुभृद्धरकुकीलोब्जंगकः सानुमानजीभूतः पृथुशेखरश्चकटकी
दंतीनगोनिर्झरी ॥ कुट्टारोः शहिमालयो नगपतिर्मेनार्धवोमागुरु
कैलासोगणपर्वतश्चरजतप्रस्थः कुवेराचलः ॥ ३१ ॥ हिरण्यनाभ
मैनाकसुनाभौहिमवत्सुते ॥ शैलाग्रेशिखरंशृंगंदंतः प्राकृभा
रदूत्यपि ॥ ३२ ॥ पूर्वाद्रिर्दिनमूर्द्धास्यादस्ताद्रिश्चरमाचलः ॥ चंदना
द्रिस्तुमलयैः कौंचः कौंचश्चमाल्यवान् ॥ ३३ ॥ सहेन्द्रोमलयैः सह
शक्तिमान्गंधमादनैः ॥ विंध्यश्च पारियात्रश्चसप्तैतेचकुलाच
लाः ॥ ३४ ॥ अश्मापवारुकः काठः पारटीदश्चमृन्मरुः ॥ घर्षणालः
शिलापुत्रोगृहाश्मागृहकल्लपः ॥ ३५ ॥ गैरिकंतुवनालत्तरक्तधा
तुगवेरुकम् ॥ प्रत्यश्मागिरिमृच्छाश्चशिलाधातुः सितोपलः ॥ ३६ ॥

हस्तस्यैकंदेहस्तचतुष्टयस्यकोशस्यैकं ॥ ३७ ॥ गव्यूतेरेकंयोजनस्यैकं
ग्रामभेदयोरेकैकं ॥ ३८ ॥ देगर्भगृहस्यदेवास्तुनदेगृहस्यदेवालस्यत्रीणि
चतुर्भ्याः ॥ ३९ ॥ त्रीणिकण्ठीर्षस्यदेनापितगृहस्य ॥ ४० ॥ द्वेपक्षिशाला
याः द्वेकारागृहस्यद्वेतृणलुन्नगृहस्यनिभृतगृहस्यैकं गृहभेदस्यत्रीणि
द्वेमंचस्यपंचवासगृहस्य ॥ ४१ ॥ एकंशिवचृषगृहस्यत्रीणिगवास्तस्य २९
द्वेग्रामांतस्यचत्वारिकपाटस्यद्वेशवरणस्य ॥ ४२ ॥ चतुर्दशशैलस्यचत्वारि
हिमालयस्यचत्वारिकैलासस्य ॥ ४३ ॥ त्रीणिमैनाकस्यपंचशिखरस्य ॥ ४४
द्वेउदयाद्रेः द्वेअस्ताद्रेः द्वेमलयस्यत्रीणिमाल्यवतः ३३ सप्तकुलाचलानामे
कैकं ३४ षडाश्मनः द्वेशिलापुत्रस्यद्वेशिलापट्टस्य ३५ ॥ षट्गैरिकस्यत्रीणि

मकोलोवर्णलेखाचकटिनीककुरवटीरवटी॥३७॥ इतिशैलवर्ग ॥
 वार्धवनेतलंतलंकगुहिनंसमजंत्रसं॥लीलोद्यानंदेवनस्याद्विजो-
 लीपेक्तिरावली॥३७॥ वृक्ष कारस्करोगक्ष यलाशीविष्टरस्थिरः॥
 चैत्योदेवतरुदेवावासेकरिभकुंजरी॥३८॥ छायातरुस्थिरछाये
 वदाकाकरुहास्मृता॥ वनस्पतिर्निर्मुदः स्यात्कुलोनिवृविकस्व-
 रा॥३९॥ स्मितोन्मुद्रौकिलिंजस्तुसूक्ष्मदोर्वथपल्लवः॥ किसलंकिस-
 लंचाथोत्कलिकागारितेसमे॥४०॥ गुच्छोगुलुच्छ-क्षेपः स्याच्चमरी
 मंजरंनना॥ मंजिश्चकंदकेपत्रसूचिद्रुनखवंकिलाः॥४१॥ पिप्प-
 लावादरंगः स्याच्चैत्यदुःकेशवालये॥ यक्षोबुंवरकंत्वस्यफलेष्य
 ग्रहनाशनः॥४२॥ देववृक्षोदलेगंधिः सप्तपर्णः शिरोरुजा॥ दंतद-
 र्पणजंवीरौकतकौबुप्रसादने॥४३॥ वरुणस्त्वश्मरीघ्नोऽथाध्वग
 भोग्योमधुद्रुमः॥ कपिचूतोऽन्नातकोऽस्यफलेपशुहरीतकी॥४४
 पिकबंधुस्तूतः स्यात्तन्त्रीप्रियः पट्टपदातिथिः॥ मधुद्रुतोवसंत
 दुर्महाकालोरुकालकौ॥४५॥ शोभांजनुस्तरन्नीचित्तहारीविद्र-
 धिनाशनः॥ प्रभांजनोऽथप्राचीनपनसांगेहरीतकी॥४६॥ महाक-
 पित्थोऽत्रिल्वश्चकोलिर्गृध्रनखीस्मृता॥ स्यात्पिच्छलदलास्वादु
 फलाः शोनागरंगके॥४७॥ चक्राधिवासीनारंगः किमीरत्वक्कुसु-
 मगंधकः॥ स्याद्दूर्मणः पिच्छिलत्वक्धवस्तुमधुरत्वचः॥४८॥ ॥ ॥

चत्वारिखटिकाया॥३७॥ सप्तवनस्यहेलीलोद्यानस्य त्रीणिपेक्ते ॥३७॥ प-
 ट्टवृक्षस्य पंचचैत्यस्य॥३८॥ हेछायातरो देवदाया हेअपुष्यवृक्षस्यपंच
 फलस्य॥३९॥ हेसूक्ष्मदारो त्रीणिपल्लवस्यहेउत्कलिकायाः॥४०॥ त्रीणि
 गुच्छस्यत्रीणिमंजर्याचत्वारिकटकस्य॥४१॥ पंचपिप्पलस्यतत्फल
 स्येकंपंचसप्तपर्णस्य॥४२॥ चत्वारिजंवीरस्य॥४३॥ हेवरुणस्यचत्वार्य
 आतकस्यहेतत्पुरुषस्य॥४४॥ षडाम्रस्यहेमहाकालस्य४५चत्वारिशोभां
 जमस्यचत्वारिबिल्वस्य४६चत्वारिवट्यासप्तनागरंगस्य४७चत्वारिधवस्य४८

पिशाचदुःपीतफलः शाकोटः कर्कशच्छदः ॥ अर्शोहितस्तुरसो घ्नो
 भल्लातकपथशात्मली ॥ ४९ ॥ दुरारोहास्मृतापिंडीतगरः कफवर्ध
 नैः ॥ काकचिंचीतुलाबीजैर्वदिरोबालपत्रकः ॥ ५० ॥ यूपदुःकुष्ठ
 हतुचायकरंजो घृतपूर्णकः ॥ रसायनफलापश्याशक्रसृष्टासुधो
 द्ववा ॥ ५१ ॥ सरलोधूपवृक्षः स्यात्तुशोणकोन्यकुमूरुदः ॥ चंपको
 ल्यस्तुमुरजफलः स्यात्पनसश्चसः ॥ ५२ ॥ डहुः सुद्रांबुपनसौनि
 चुलो रक्तमंजरः ॥ निंबोर्कपादपः पुष्पगंधस्तुकुसुमाधिराट् ॥ ५३ ॥
 चंपको वरलब्धश्चैव कुलः सिद्धकेशरः ॥ शीधुगंधोयकैकेलिर्नटः
 कोतांघ्रिदोहदः ॥ ५४ ॥ अशोकः पिंडपुष्पस्तुदाडिमः फलशाडवः ॥
 ॥ दाडिंबः पर्वरुद्रचस्यात्स्वाढूम्लः शुकवल्लभः ॥ ५५ ॥ पिंडीरोथसु
 पर्णोभनागारव्योनागकेशरः स्यात्पुष्परोचनश्चापिचूर्णेतस्यहरि
 द्रवः ॥ ५६ ॥ निशिपुष्पा तुशेफालीकुटजः पांडुरद्रुमः ॥ लताशंकु
 तरुः सालोनीपौधाराकटंबकः ॥ ५७ ॥ कटकटेरीहरिद्रोशिंशपा
 गुरुपत्रिको ॥ पटोलं स्याद्राजफलं तस्य मूले तुरम्यकं ॥ ५८ ॥
 स्तत्रपुष्पस्तुकार्पासैर्जीर्णपर्णकटंबकम् ॥ प्रहसंतानियूथीस्या
 ह्रमनः पुष्पचामरः ॥ ५९ ॥ मालतीपुष्पकलिकांसौमनस्यायनीवि
 दुः ॥ कुंदे स्याद्दोरदः पुंसि त्रैष्ठीतुनवमालिको ॥ रक्तपिंडस्त्रोड्पुष्पं
 स्यादम्लानः कुरंदकः ॥ ६० ॥ कंदलशिलींधपुष्पे श्लेष्माघ्रात्रिपुरम
 ल्लिको प्रोक्ता ॥ एरंडहस्तिकर्णौ प्राचीनामलकचारिबदरे द्वे ॥ ६१

द्वेशकोटस्य त्रीणि भल्लातकान्याः द्वेशात्मल्याः ४९ द्वे पिंडीतगरस्य द्वे का
 कचिन्व्याः चत्वारिखदिरस्य ५० द्वे करंजस्य चत्वारि हरीतक्याः ५१ द्वे सरल
 स्य द्वे शोणकस्य त्रीणि पनसस्य ५२ द्वे लकुचस्य चत्वारि निंबस्य चत्वारि चंप
 कस्य ५३ त्रीणि बकुलस्य चत्वार्यशोकस्य ५४ अष्टदाडिमस्य ५५ पंचनागके
 सरस्य तच्चूर्णस्यैकं ५६ द्वे शेफाल्याः द्वे कुटजस्य द्वे सालस्य द्वे धाराकटंबस्य
 ५७ द्वे हरिद्रायाः द्वे शिंशपायाः द्वे पटोलस्य तन्मूलस्यैकं ५८ द्वे कार्पासस्य द्वे क

वृहत्याटलिधूस्तूरोकदलीत्यायतछटा॥६२॥स्यात्तेतुविग्रहामंजि
फलावारणवल्लभा॥वातिगणस्तुवार्ताकुर्वाताकःशाकबिंदकः॥
६३॥क्रीबेवंगंचवार्ताकीस्यान्महावृहतीत्यपि॥कुष्ठगदाब्धयंमूलं
त्वस्पुष्करमूलकम्॥६४॥वंकसेनःस्त्वगस्तिद्रुःशुकनासोमुनि
द्रुमः॥अनलिःकुनलीपुत्रंजीवस्तुम्लीपदापहः॥६५॥छत्रकोमल्लि
पत्रस्याकुञ्जकोवारिकंटकः॥वास्तूकष्टकदेशीयःशाकवीरोघ
नामलः॥६६॥शोथजिह्वरहाकालशाकोव्यथमहौषधी॥महीविष
घ्नीचक्रांगीमूत्स्यासीदिलमोचिका॥६७॥जलब्रह्मीचशालिंचेपत्तू
रोलोहमारकः॥केचुकंपेचुलीपेचुर्नाडीचोविश्वरोचनः॥६८॥केश
राजोनागमारःवपरुर्भृगसोदरः॥सुनिषण्णंचुचुःपुंसिछत्रपत्रंतमा
लकम्॥६९॥स्थलपद्ममंथोदेवपलीमध्वालुकंविटुः॥फलपुछो
वरंडालुःस्याद्गण्डालुकंतुयत्॥७०॥श्रीमस्तकःस्वरितकःस्याद्वाहू
छिष्टोरसोनकः॥कुष्मांडस्तुघृणावासस्तिमिषोग्रास्यकर्कटी॥७१॥
वालुकीकर्कटीर्षारुर्मूत्रलारोमशाचसा॥स्याच्चेलालश्चित्रफल
सुरवाशोराजतेमिषः॥७२॥लतापनसनाटास्रोसेदुस्त्वर्ध्वासितस्त
यः॥पवारुःकारवेल्लोसौगोदुंबागजचिर्भटः॥७३॥मृत्युबीजस्तु
वंशःस्यात्केतकःकचछंदःदूककटोवहुमूलःस्यात्करिरेवेणु

रबस्यद्वेयूथ्याहेदमनस्य५९मालतीकलिकायाएकहेकुंदस्यहेनवमालि
कायाहेओडुपुष्यस्यहेकुरंटकस्य॥६०॥हैशिलींध्रपुष्यस्यहेत्रिपुरमल्लिका
याहेएरंडस्यहेप्राचीनामलकस्य६१॥हेधूस्तूरस्यपंचकदल्या॥६२॥स
प्तवार्ताको६३॥हेकुष्ठस्यपुष्करमूलस्येकं६४॥पडगस्तिद्रोहेपुत्रंजीवस्य६५
॥हेछत्रायाहेकुञ्जकस्यहेवास्तूकस्यत्रीणिपुनर्नवाया६६॥हेकालशाकस्य
पंचकटुरोहिण्यात्रीणिजलब्रह्म६७॥त्रीणिशालिचायापंचपेचुकस्य६८
॥चत्वारिकेशराजस्यहेसुनिषंडस्यत्रीणिस्थलपद्मस्य६९॥हेमध्वालोहेवरं
डालोत्रीणिलंगेष्टालो॥७०॥हेरसोनस्यचत्वारिकुष्मांडस्य७१॥पंचकर्कट्या

कर्करः ॥७४॥ काशोश्चवालः कृकेसुर्वनद्वाराश्च जंतुला ॥ गुडदा
 कर्मधुतृणं स्यादिसुरसिपत्रकः ॥७५॥ खानोदको नारिकेलः करका
 भाः शिरःफलः ॥ सुरंजनो गोपदलो राजतालश्चुटाफलः ॥७६॥ करम
 दृस्ते तु सारोगुवाको कोटइत्यपि ॥ रामपूगस्तुकामी नो मुनिपूगः स्तु
 रेवतः ॥७७॥ पूगवोटस्तु हिंतालः कीबंकिरिति तत्फलम् ॥ घनामयः
 स्यत्खर्जूरौ हौतुका चिमभंजकौ ॥७८॥ तरौ देवकुलोद्भूते दूर्वा तु ह
 रितालिका ॥७९॥ इति वनौषधि वर्गः ॥ सिंहः कंठी खोभी मविका
 तः करिमाचलः ॥ पंचशिरवश्च शैलातः पारीद्रः श्वेतपिंगलः ॥८०॥
 मरुत्यवश्च नादो स्य चुक्कारः स्वेदितं चतत् ॥ उत्पादकस्तु शरभः
 शार्दूलोऽष्टापदश्च स ॥८१॥ अथ हिंस्त्रपशुव्याडिः श्वापदः शिवि
 रित्यपि ॥ बाधीनसस्त्वेकचरोगणोत्साहश्च गंडकः ॥८२॥ हिंसारुः
 श्वापदो व्याघ्रौ महिषस्तुरजस्वलः ॥ दंशभीरुर्जरंतश्च नालिकोय
 मवाहन ॥८३॥ अथ शूकरे वनाहिरदंता युधचक्रवज्रदीर्घरदाः
 ॥ सूचीरोमा बहुसुरारव निकस्थूलनासिको भूसित ॥८४॥ एणः

सप्तसुरवाशस्य ॥८२॥ पंचकारवेलस्य द्वे गोलुंवायाः ॥८३॥ द्वे वंशस्य द्वे केतक
 स्य द्वे बहुमूल्यस्य ॥८४॥ द्वे करीरस्य ॥८५॥ पंचकाशस्य चत्वारि क्षौः ॥८६॥
 चत्वारि नारिकेलस्य पूगवृक्षस्याष्टौ ॥८७॥ चत्वारि रामपूगस्य ॥८८॥ द्वे
 हिंतालस्य तत्फलस्यैकं द्वे खर्जूरस्य द्वे कुलोद्भूतद्रोहौ ॥८९॥ द्वे दूर्वायाः ॥९०॥
 नवसिंहस्य ॥९१॥ द्वे सिंहनादस्य चत्वारि शरभस्य ॥९२॥ चत्वारि हिंस्त्रपशोः चत्वारि
 गंडकस्य ॥९३॥ त्रीणि व्याघ्रस्य षट् महिषस्य ॥९४॥ दशशूकरस्य ॥९५॥ पंचकुरंगस्य पंच
 वानरस्य ॥९६॥ षट्शृगालस्य पंचशृगालिकायाः ॥९७॥ पंचविडालस्य ॥९८॥ द्वे श
 शस्य द्वे खट्वास्याः द्वे गवयस्य त्रीण्येडुकस्य ॥९९॥ त्रीणि खट्वाशस्य त्री
 ण्युदुरोः द्वे मूषिकायाः ॥१००॥ चत्वारि लुलुंदर्याः पंचकलाशस्य ॥१०१॥
 त्रीणि पत्न्याः द्वे कर्णजलौकसः द्वे उपपादिकायाः ॥१०२॥ द्वे अष्टपादः चत्वा
 रि पारावतस्य ॥१०३॥ दशोलूकस्य ॥१०४॥ अष्टखंजनस्य ॥१०५॥ ॥

कुरंगमोरिश्यः सादृश्यश्चारुलोचनः ॥ गोलान्गुले कपित्थास्यदधि
 शोणनगाटनाः ॥ ८५ ॥ किखिश्चदूरवस्तुस्यात्तृगालोघोररास
 नः ॥ लोपाकोमृतमत्तश्चवनश्वथस्तृगालिका ॥ ८६ ॥ लोमालिका
 दीप्तजिह्वाकिखिरुल्कासुखीचसा ॥ विडालः कुंदमोनक्तचारीदी
 तासजाहको ॥ ८७ ॥ शशकस्तुवनाखुः स्यात्खट्वाशीपूतिशरिजा
 ॥ गवयस्तुगवाल्कलकुटः शिशुवाह्यकः ॥ ८८ ॥ वनछागोः श्रग
 धौतुखट्वाशोवनवासने ॥ उदुरुस्तदुमोरं ध्रुवभ्रुदीनांतुभूषिको
 ॥ ८९ ॥ स्याच्चिकोवेशमनकुलः पुंचयौगंधमूषिकः ॥ स्याद्देदारः क्रक
 चपात्ककलाशस्तृणांजनः ॥ ९० ॥ प्रतिसूयोऽप्यांजनस्तुचित्रकोलो
 हलाहलः ॥ कारुस्करादिकाकर्णजलोकास्यादधोवटिः ॥ ९१ ॥ उपा
 दिकोदेहिकास्यादृष्टपादस्तुकिंतनुः ॥ प्रसादकुक्कुटोद्विल्लीकठोगृ
 हकपोतकः ॥ ९२ ॥ पारावतोथशक्रारव्योदिवांधोवक्रनासिकः ॥ दूरि
 नेत्रोदिवासीतोनखाशीपीयूषधरो ॥ ९३ ॥ काकभीरुर्नक्तचारीक
 णाटीनस्तरंजनः ॥ काकछदिः रंजनखेलस्तातनोमुनिपुत्रकः ॥
 ९४ ॥ भद्रनामारतनिधिः काष्ठकुट्टः शतछदे ॥ दीर्घपादस्तुककः
 स्याद्गलेगंडस्तुमर्कटः ॥ ९५ ॥ चातकेबभ्रवापीहधनतोलत्रिशक
 वः ॥ वर्षप्रियोथमेधावीचिरिः कीरः पलाशने ॥ ९६ ॥ कुक्कुटस्तुवि
 वृत्ताक्षोरात्रिवेदीकलाविकः ॥ उषाकलेथतोआसः काकपुष्टः कु
 दूमुरव ॥ ९७ ॥ मधुकंठोघोषयितुः कामतालः सुतर्दनः ॥ काकोरत
 ज्वरः सूत्रीश्रावकोगूढमैथुनः ॥ ९८ ॥ कारवः परमृत्युश्चलुंटाको
 मोद्गलित्विकः ॥ शक्रजः सत्यवाक्काणोऽपक्ष्णोनगरीवकः ॥ ९९ ॥ ऐ
 द्विश्रनाडीजघोथगृध्रः स्याद्दूरदर्शिनो ॥ शितिकंठस्तुदासूहः
 काकमहुः कचादुरः ॥ १०० ॥ चिरभणस्तुचिल्लुः स्यात्खट्वातीः कंठनी

चत्वारिकाष्ठकुट्टस्य हेक्कस्य हेगल गंडपक्षिण ९५ दृष्टातकस्य चत्वारिकीर
 स्य ९६ पचकुक्कुटस्य सप्तकोकिलस्य ९७ सप्तदशकाकस्य ९८ हेगृध्रस्य चत्वारि

दुकःसूक्तामदनशलाकाचिवाक्षीशारिकावचंडाच॥शकुनज्ञा
तुज्येषागृहोलिकाटहनीमूली॥१॥दीर्घजंघोनिशैतस्याहूको
रःशुलुकवायसः॥२॥कंकेरुद्वारचलिभुकशिखीचंद्रविहंगमः
॥वकेरुकावलाकास्यातकुररोमत्स्यनाशनः॥३॥हृद्वारीचक्र
वाकःसारसस्तकलांकुरः॥गोमर्दश्चित्रपसस्ततित्तिरिःस्यात्क
पिंजलः॥४॥लघुयांसोमपूरस्तचंद्रकीचित्रमेखलः॥प्रचलाकी
सितापांगशिरवाचलगलवताः॥५॥मार्जारकश्चाथतिलमयूरः
स्यादुरुंठकः॥मत्स्याशनोमीनरंकोनासाछिन्नीतुपूर्णिका॥६॥
पिपीलिकातुहोरस्याद्यमकीटस्तुघुर्धुरः॥स्यान्मर्कटस्तशलक
आशाबंधोःस्यजालके॥७॥फालरेवलागरुद्योधीभारतीव्योम
नासिका॥चंचिसूचिस्तुसुगृहःपीततुंडोथसर्षपी॥८॥हापुत्रि
काखंजनिकातुलिकास्कोदिकेसमै॥करेठव्याधनच्छःस्यात्त
रुकूणिस्तवाग्गर्दः॥९॥वर्तिकाविष्णुलिंगीस्याल्लावकौलघुजं
गलः॥सरःकाकस्तुहंसःस्याज्जालपात्युरुदंशकः॥१०॥गोभेडी
रःपंककीरःकोयष्टिर्जलकुक्कुभः॥जीवजीवोविषमृत्युजीवजीवो
ऽथमसिका॥११॥माचिकाभंमरालीचंद्रशःस्यादुंमरालिका॥भं
कारीचर्मचट्यातुजतुनीगृहमाचिका॥१२॥विषसूककाभंगरो
लोवरोलस्तृणवटपदः॥वरटीतुवरालीस्याद्वाह्यग्ययतमोमणिः

चत्वारिचिलस्य पंचशारिकायाः पंचगृहगोधायाः॥१॥अष्टवकस्य २ द्वेच
लाकायाः द्वेकुरस्य ३ द्वेचक्रवाकस्य त्रीणि सारसस्य चत्वारितित्तिरेः॥४
मयूरस्याष्टौ ५ द्वे तिलमयूरस्य द्वे मीनरंकस्य द्वे पूर्णिकायाः ६॥द्वे पिपीलि
कायाः द्वे घुर्धुरस्य द्वे शलकस्य तज्जालस्यैकं ७ चत्वारिभारत्याः त्रीणि कारंड
वस्य पंचहापुत्रिकायाः ८ द्वे धनेच्छोः द्वे वागुदस्य ९ द्वे वर्तिकायाः द्वे लावकस्य
चत्वारिहंसस्य १० द्वे जलकुक्कुभस्य त्रीणि जीवजीवस्य त्रीणि मसिकायाः ११
त्रीणि दंशस्य त्रीणि चर्मचट्याः १२ चत्वारिभृंगलोस्य त्रीणि वरट्यामंचरवद्यो

॥१३॥ ध्वांतोन्मेषश्चद्योतो ज्योतिर्वीजनिमेषरूक् ॥ भ्रमरश्च
चरीकः स्याद्रोलेबोमधुसूदनः ॥१४॥ इंदिरः पुष्पकीटो मधुद्रो
मधुकेशदः ॥ रेणुवासोऽर्थमशको घोषोरणरणश्चसः ॥१५॥ पक्षी
तुनाडीचरणः स्याच्चचुभृदनेकजः ॥ स्युः खगोत्पतवारंककंठाग्रि
व्योमचारिणः ॥१६॥ पुगलद्वंद्वयुग्मानियुगं यमलयामले ॥ इति
सिंहवर्गः ॥ स्त्रीवधूयोषितारामाभेडयतीवधूजनः ॥ कन्यकाल
कनेदासो भूषिताधर्मकारिणी ॥१७॥ सस्वेरोचाथतरुणीदिक्करी
धनिकाचसा ॥ मरुंडोच्चललाटा स्यात्सश्रुर्नरमानिनी ॥१८॥
स्तुषावधूरीभधुरनिस्वनाहसगद्गरी ॥ क्रोधनाभामिनीचंडीदा
रुस्त्रीशालभेजिका ॥१९॥ विरक्तादुर्भगासप्तपुत्रस्तु सुतवस्त्रा
॥ पतिव्रतैकपत्नी स्याद्विधवा जालिका मता ॥२०॥ विश्वस्तावांछि
नीतु स्यात्त्रिजिका कलतूलिका ॥ वेश्यांशूलावारवाणिर्झर्झरा
प्यथकुट्टिनी ॥२१॥ दुज्या स्याद्रतताली च घटदोसी गणेरुका ॥ म
लिष्ठासरजाः पाण्मातुरद्वैमातुरौ समौ ॥२२॥ समदुर्द्विहता पुत्रो
द्वितीयकुलधारकः ॥ पिता जनयिता वसां शिशुक क्षीरकठक ॥२३॥
बालो मुष्टिधयः श्याय श्यालिका केलिकुंचिका ॥ नागरोदेवरः
प्यालो वारकी रोथसाश्रुधीः ॥२४॥ श्वश्रूद्वंद्वः शतानीकाजर
तः स्यादथांशकः ॥ संगंधजातिदायादौ मातुलो मातृकेशदः ॥२५॥

नवभ्रमरस्य ॥१४॥ त्रीणिमशकस्य ॥१५॥ पक्षिणो ॥१६॥ षट्पुगस्य षट्
स्त्रियः हेकन्याया हेभद्रपिताय ॥१७॥ त्रीणितरुण्यां द्वेउच्चललाटाया
हेसशमश्रौ ॥१८॥ हेरुषाया हेमधुरस्वनाया त्रीणि क्रोधनाया हेदारुलि
या ॥१९॥ हेदुर्भगाया हेसप्तपुत्राया हेपतिव्रताया त्रीणि विधवाया ॥२०॥
त्रीणि वांछिन्या चत्वारिवेश्याया पंचकुट्टिन्या २१ हेस्नानांग्या हेद्वैमातुर
स्य २२ हेदुहितु त्रीणि पुत्रस्य त्रीणि पितु चत्वारि बालस्य २३ हे शालिकाया
हेदेवरस्य हे श्यालस्य हे श्वश्रू २४ त्रीणि द्वंद्वस्य चत्वारि जाते हे मातुलस्य २५

भर्ताभरुर्नर्मकीलः प्राणनाथः सुखोत्सवः ॥ हृदयेशोरतगुरु
 जीरः पापपतिः समौ ॥ २६ ॥ कुमारभृत्यास्याह्वलतंत्राभिण्यवे
 स्मृता ॥ गर्भाष्टमोदेवमासौनाभिनालामलोस्मृता ॥ २७ ॥ आधा
 निकं पुंसवनं सीमंतोन्नयनंचतत् ॥ खल्लीढः खलितिः कल्लोव
 धिरः खोरखंजको ॥ २८ ॥ दोर्गडुर्वाहुकुंठः स्येदौषधंतुभिषग्जि
 तम् ॥ त्वक्पुष्पिकाकिलासंस्यात्प्लीपुदं पादगंडिरः ॥ २९ ॥ ये
 न्यशः कंदसद्वंस्यात्किणः शष्पव्रणोपिच ॥ अजीर्णोवायुगंडोत
 र्वमिष्वपलताशयः ॥ ३० ॥ पापरोगोरक्तवटीमसूर्यथतमोव्रणः
 ॥ वल्मीकोथातिसारोन्नगंधिः स्यादुदरामयः ॥ ३१ ॥ कुरंडवृद्धौसि
 द्धाणशेतौस्कंदनरेचनौ ॥ गर्भेदोनाभिगुडकोभिर्मथोलोचनाम
 यौ ॥ ३२ ॥ युवगंडोवगंडः स्यात्पित्तमायुपलंकरः श्लेष्मावलाशो
 मांसंतुजस्तथमैथशोणितम् ॥ ३३ ॥ पलक्षारोअमस्तिस्कोमस्तु
 लुंगोष्यशस्त्रसा ॥ वस्त्रसौथोधरमधुकीवेवक्रासवैः पुमान् ३४
 जिह्वामलंतुकुलुकंपिप्पिकादंतजेमलौ ॥ पिंडोस्त्रियांकुलंसेत्रं
 शरीरस्कंदपंजरौ ॥ ३५ ॥ शस्तंवपुःपुद्गलस्यादंगमंगंतुकोम
 लं ॥ पायुस्तनुद्रुदोमार्गउच्चारस्तुपुरीषणः ॥ ३६ ॥ भगंगुह्यवरांगं
 चकलत्रंजन्मवर्त्मच ॥ स्मरागारंरतिगृहमधोधस्यादिहाव्यये ३७

सप्तभर्तुः हेजारस्य २६ त्रीणि गर्भिणी चर्यायाः हेगर्भाष्टमस्य हेनाभिनाला
 याः २७ त्रीणिसंस्काराणामेकैकं हेखल्लीढस्य हेबधिरस्य हेखंजस्य २८ हे
 वाहुकुंठस्य हेऔषधस्य हेकीलासस्य हेश्रीपदस्य २९ चत्वारियोन्यशस्य
 चत्वार्यजीर्णस्य ३० त्रीणिवसंतव्रणस्य हेवल्मीकस्य त्रीण्यतिसारस्य ३१
 त्रीणिकुरंडस्य हेरेचनस्य हेनाभिगुडस्य हेनेत्रामयस्य ३२ हेअवगंडस्य
 त्रीणिपित्तस्य हेश्लेष्मणः हेमांसस्य हेरक्तस्य ३३ हेमस्तिकस्य हेवस्त्रसायाः हे
 अधरमधुनः ३४ हेजिह्वामलस्य दंतमलस्यैकं त्रीणि शरीरस्य ३५ शस्तवपु
 षाकंकोमलांगस्यैकं त्रीणि पायोः हेविशिष्टायाः ३६ सप्तदशभगस्य ॥ ३७

नासंधिरधरो वाच्यदेशश्चस्मरकूपकः॥ संसारमार्गश्चरतिकु
हरंप्रकृतिःस्त्रियाम्॥३८॥ पुष्पापत्यपथौचाथनितंबःस्यात्क
टीरकः॥ लिंगंतुलांगलंशोफःसाधनंमदनांबुशः॥३९॥ स्मरस्तं
भश्चकंदर्पमुसलोध्वजइत्यपि॥ स्त्रियांनागलताचोडकोषस्तु
फलकोषकः॥४०॥ नाभिर्द्वयोस्तुंदकूपीतुंदस्तुदिकर-पुमान्॥
अधोमर्शश्चक्षुरमुशश्चिचजाघनी॥४१॥ भुजावाहाचवा
हौस्यात्कुलिहस्तोभुजादलः॥ कुचौवसोरुहौप्रोक्तौहस्तपुच्छं
कल्मषं॥४२॥ नखःपुनर्भवःकामांकुशःस्यात्करकंटकः॥ करे
दुःकरश्चकश्चपुच्छद्वयगुलिमोदनम्॥४३॥ स्यात्काकलंकंठमणि
र्नसानस्याचनासिका॥ गंधनालीचनासिक्चवागृहलदंतवास
सि॥४४॥ दंतस्वरुर्वक्रावुरोजंभोहानुर्हिजस्तथा॥ राजदंतास्तु
चत्वारोदशनानांपुरस्थिताः॥४५॥ गोधिभालौमुहाशरंवदैवरी
पस्तुलोचन॥ अंबकंचाथनेत्रांबुवाष्योनालेतमस्त्रियां॥ क
टाक्षकाक्षौकाकुस्तजिह्वास्यात्यतिजिह्विका॥४६॥ सुधाश्रवा
चकर्णस्तुश्रोतक्रीवेधनिग्रहः॥ स्याच्छब्दाधिष्ठानमथकवरके
शगर्भकः॥४७॥ कवरीकूटकश्चाथकोटिरःस्याज्जटासटा॥ करा
रोतंगुलीटस्याताडकःकर्णदर्पणः॥४८॥ अंदुकपादकटकोभि
भिषेकस्नानमित्यपि॥ पटच्चरंजीर्णवस्त्रेसिचयप्रोथशादका॥४९॥

॥३८॥ हेनितंबस्यनवलिंगस्य॥३८॥ हेअडकोपस्य४०चत्वारिणाभ्या॥४१श्री
णिभुजायात्रीणिभुजादलस्यहेस्तनस्यहेहस्तपुच्छस्य४२४द्वयगुलि
मोदनस्य॥४३॥ हेकंठमणेपंचनासिकायाहेओष्ठस्य॥४४॥ पटदताना
त्रीणिभालम्यत्रीणिनेत्रस्य॥४५॥ श्रीणिनेत्रावुनहेकटाक्षस्यचत्वारि
जिह्वाया॥४६॥ चत्वारिकर्णयोचत्वारिकचर्पा॥४७॥ श्रीणिजटाया
हेअगुलीयकस्यहेताटकस्य॥४८॥ हेपादकटकस्यहेस्नानम्यहेजी
र्णवस्त्रस्यत्रीणिशादकस्य॥४९॥ पचवस्त्रगृहम्यहेखरगृहम्यहेमु

पटवापः पटमयं दूष्यं वस्त्रं गृहं स्थलं ॥ खरगृहः खरगृहं कुवातुस्थ
लशादकः ॥ ५० ॥ चोली दुकः शिरोवेष्टे विरिगिन्यवगुठिका ॥ पाठी य
वनिका सूर्यरक्तसंज्ञं तु कुंकुमं ॥ ५१ ॥ जागुडं दीपनं घस्त्रं सौरभं घु
सृणं च तत् ॥ स्याद्गंगा मातृ काला सा गंधकाष्टं तु जोगकं ॥ ५२ ॥ कपि
चंचल तैलारव्यसिलहोऽश्रु सरलद्रवः ॥ दधि क्षीरघृताब्धः स्यात्धून
को वन्हिवल्लभः ॥ ५३ ॥ शालवेष्टः सर्जमृणिः कस्तूरी गंधचेलिका ॥ म
दाब्धश्चाथ संचारी धूपे गंधपिशाचिका ॥ ५४ ॥ रेणुसारस्तु कर्पूरः श्रु
द्रुमस्महिमाब्धयः ॥ वेधको मालयस्तस्या स्त्रीखंडो रोहिणश्च सः
॥ ५५ ॥ विच्छित्तिस्तु कषायः स्यात्समालंभनं मित्यपि ॥ ललाटिका शं
खचरी विष्टुरपीठमस्त्रिधा ॥ ५६ ॥ निषद्या खट्टिका संदी चातुरस्तु म
सूरकः ॥ प्रतियत्न स्तरचना कटकोलः पतद्गृहः ॥ ५७ ॥ पूगपीठं च दी
पस्तु स्नेहाशः कज्जलध्वजः ॥ दर्शे धनो गृहमणिर्दीपातिलक इत्य
पि ॥ ५८ ॥ शिखा तरुदीपवृक्षे ज्योत्स्ना वृक्षोऽथ लोचकः ॥ कज्जले
स्यादिरिपके कंदुकश्चोदना गुडः ॥ ५९ ॥ निश्रुक्कणं दंतशाणं पिष्टा
तो धूलिगुच्छकः ॥ ६० ॥ इति मनुष्यवर्गः ॥ वंश्यः कुल्यश्च बीज्यः स्या
द्ब्रह्मचारी बटुः समौ ॥ स्याद्बटुकरणं तूपनयनं गृहमेधिनि ॥ ६१ ॥
ज्येष्ठाश्रमी गृहीयान प्रस्थो वैखानसोऽग्रहः ॥ वज्रजस्त्वनमो विप्रो व
र्णज्येष्ठः कठो द्विजः ॥ ६२ ॥ मैत्रः पुनरुक्तजन्मा स्यादथ ब्राह्मणायनः ॥

गहनावृत्तेः ॥ ५० ॥ द्वे शिरोवेष्टस्य चत्वारितिरस्करिण्याः सप्तकुंकुमस्य ५१
हेलासायाः द्वे अगुरुकाष्ठस्य ५२ ॥ त्रीणिसिल्हस्य चत्वारि सरलद्रवस्य द्वे
धूनकस्य ५३ ॥ द्वे शालवेष्टस्य त्रीणिकस्तूर्याः त्रीणि धूपस्य ५४ ॥ पंचक
र्पूरस्य ५५ ॥ त्रीणि श्रीखंडस्य त्रीणिकाषायस्य हे ललाटिकायाः द्वे पीठ
स्य ५६ ॥ त्रीणि खट्टायाः द्वे उपवर्हणस्य द्वे रचनायाः त्रीणि पतद्गृहस्य ५७ ॥ वृ
दीपस्य ५८ ॥ त्रीणि दीपवृक्षस्य द्वे कज्जलस्य त्रीणिकेदुकस्य ५९ ॥ द्वे दंतशाणस्य
द्वे पटवासस्य ॥ ६० ॥ त्रीणि वंश्यस्य द्वे ब्रह्मचारिणः द्वे उपनयनस्य ॥ ६१ ॥

शुद्धसंतानजोविप्रः श्रोत्रं श्रोत्रियतां विदुः ॥ ६३ ॥ स्यात्सूरसुखका
 लासुरिकः शिषितासुर ॥ काव्यस्य कर्ता भविनी गुणनी शीलनं स्मृ
 तं ॥ ६४ ॥ क्रियाकारो न च छात्रः कार्यदिकः समर्मवित् ॥ पार्ष्णिपिषदो
 गोष्ठीरो जसूयो नृपाध्वर ॥ ६५ ॥ क्रतूतमश्नाथे चोद्रायणमिदुव्रत
 स्मृतं ॥ हवनीहोमकुंडं स्यान्महावीरो मखानलः ॥ ६६ ॥ होमधूमस्तु
 निगणो होमभस्म तु वैष्टुभं ॥ आर्यकं पिंडपात्रादिपितृकार्यमथोह
 वि ॥ ६७ ॥ होत्रं हविष्यसान्नाय्यं पाठको धर्मभाणकः ॥ सभ्यास्तु प्रा
 श्निको देवद्रोणीयात्रादिवौकसा ॥ ६८ ॥ इष्टापूर्तं तदेकोत्तयायाग
 खातादिकर्मयत् ॥ यज्ञद्रव्यं तु पात्री यत्राधुणस्त्वतिथिर्हयो ॥ ६९ ॥
 कौशलीकुशलप्रश्नः समीचीवंदनामतो ॥ उपोषणं नृपवासो रोगा
 दौर्लभ्यं च तत् ॥ ७० ॥ द्योतरे न्यतरं भुक्तमाहुः षष्ठा लुका लकं ॥ रा
 हू सिद्धमथोचारुव्रतामासोपवासिनी ॥ ७१ ॥ स्याद्वायत्री तु सावि
 त्री ब्रह्मारण्यं तु पाठभूः ॥ पवित्रं यज्ञोपवीतं ब्रह्मसूत्रं द्विजायनी ॥
 ७२ ॥ कच्छाकच्छटिका कक्षाधटी कौपीनमित्यपि ॥ त्रैडालव्रतिकः
 सर्वाभिसंधी छद्मतापसः ॥ ७३ ॥ कमंडलुश्चैत्यमुखो जोरिंदास्तम
 हाव्रती ॥ उरस्कटपंचवटो बालयज्ञोपवीतका ॥ ७४ ॥ भालेति स्त्रो
 भस्मरेखास्त्रिपुंड्रकमथर्षयः ॥ शापास्त्राः सत्यवचसौ व्यासाद्या
 स्तमहर्षयः ॥ ७५ ॥ परमर्षयस्तु भेलाद्या देवर्षयः कणादयः ॥ ब्रह्म

त्रीणि गृहिणः त्रीणि वानप्रस्थस्य अष्टविप्रस्य ६२ शुद्धकुलोत्पन्नविप्रस्यैक
 द्वे श्रोत्रस्य ६३ चत्वारि शिषितासुरस्य त्रीणि पाठनिश्चयस्य ६४ द्वे नवछात्र
 स्य द्वे कार्यदिकस्य त्रीणि परिपदस्य त्रीणि राजसूयस्य ६५ द्वे चोद्रायणस्य द्वे
 होमकुंडस्य द्वे मखाग्ने ६६ द्वे होमधूमस्य होमभस्मनो द्वे पितृकार्यस्यैकं च
 त्वारिहविष ६७ द्वे पाठकस्य द्वे सभ्यानां देवयात्राया एकं ६८ यागखातादि
 कर्मण एकद्वेयज्ञद्रव्यस्य द्वे अतिथे ६९ द्वे कुशलप्रश्नस्य द्वे वदनाया ७०
 पवासस्य रोगोपवासस्यैक ७१ त्रीणि द्योतरे न्यंतरं भुक्तस्य द्वे मासोपवासि

पयःसिद्धाद्याः सुश्रुताद्याः श्रुतर्षयः ॥७६॥ अतर्पणादयो राजर्ष
यः कोऽर्षयस्त्वमीजैर्मिन्याद्यानारदस्तुकपिवन्नो विधातृभूः
॥७७॥ देवब्रह्मादेवलेश्वदुर्वासास्तकुशारणिः ॥ प्राचेतसस्तुवा
ल्मीकिः कविज्येष्ठः कुशीवशः ॥७८॥ अपिवल्मीकवाल्मीकौ कृ
तकोटिस्तु काश्यपः ॥ कृष्णद्वैपायनो वेदव्यासः स्यात्सत्यभारतः
॥७९॥ पाराशरिः सात्यवतो माठरो ब्राह्मणः ॥ वसिष्ठो रुधती
नाथो विश्वामित्रस्तु गाधिजः ॥८०॥ गौतमस्तु शतानन्दः कणादः
काश्यपः समौ ॥ धन्वंतरिर्दिवोदासः काशिराजः सुधोद्भवः ॥८१॥ पा
लकारव्यागणवती करेणुरुचिरा सुतः ॥ विष्णुगुप्तस्तु कौण्डिन्य
श्चाणक्यो द्रोमिणोऽशुलः ॥८२॥ वात्स्यायनो मन्दनागः पक्षिल
स्वामिनावपि ॥ उपवर्षो हलभृतिः कृतकोटिरयाचितैः ८३ पाणि
निस्त्वाहिकेदासीपुत्रः शालंकिपाणिनौ ॥ शाणोत्तरीयोऽथ व्या
हिरिर्विध्यस्थो नन्दिनीसुतः ॥८४॥ मेधावी चाथ मेधाजित्कात्यः का
त्यायनश्च सः ॥ पुनर्वसुर्वरुचिर्गौनर्दीयः पतंजलिः ॥८५॥ चूर्णि
कृद्वाथ्यकारश्च हर्षिर्भर्तृहरिः स्मृतः ॥ रघुकारः कालिदासो मेधा
रुद्रश्च कोटिजित् ॥८६॥ भारविः शतपुष्पः स्याद्भवभूतिस्तु विस्मृ
तः ॥ भूगर्भोऽथ यः प्रातः स्मर्यते शुभकाम्यया ॥८७॥ स्वस्वगृही

हे गायत्र्याः हे वेदपाठभुवः चत्वारिंशोपवीतस्य ॥७२॥ पंचकौपीनस्य
त्रीणि छद्मतपस्विनः ॥७३॥ हे कर्मण्डलोः पंचोरस्कटस्य ॥७४॥ भस्मलेखा
त्रयस्यैकं त्रीणि त्र्यम्बीणां ७५ ७६ त्रीणि नारदस्य ७७ ॥ हे देवलस्य हे दुर्वा
ससः षट्वाल्मीकेः ७८ हे काश्यपस्य सप्तव्यासस्य ॥७९॥ हे वसिष्ठस्य हे
विश्वामित्रस्य ॥८०॥ हे गौतमस्य हे कणादस्य अष्टधन्वंतर्यादीनां प्रत्ये
कं द्वयंद्वयं ८१ नवचाणक्यस्य ॥८२॥ चत्वार्युपवर्षस्य ८३ षट्पाणिनेः
चत्वारि व्याडेः ८४ पंचकात्यायनस्य चत्वारि पतंजलेः ८५ ॥ हे भर्तृहरैः
चत्वारि कालिदासस्य ८६ हे भारवेः त्रीणि भवभूतेः प्रातः स्मर्यस्यैकं ॥८७॥

तनामोस्याल्लेडिन्यभैक्षजीविको॥ पाषडकौलिकौखंजनरतय
तिमैथुनो॥ ८८॥ अभावादंगनात्यागस्तुरगब्रह्मचर्यकं॥ मुखघंटाहुल
हुलीनागवीटस्तोकरः॥ ८९॥ खटकस्त्र्यक्षरश्चाथदारकर्मकर
ग्रहः॥ बाधुव्यचविवाहस्याल्लुहलिः पूगपुष्पिको॥ ९०॥ नादीकौ
तोरणस्तभोसुरतत्वभिभानिते॥ धर्वितंसेप्रयोगोनारतचाब्रह्मच
र्यकं॥ ९१॥ उपस्तृष्टिभद्रचक्रीडारत्नमहासुखं॥ इतिब्रह्मवर्गः॥
द्विजलिङ्गीनृपः सत्र सत्रिचोथप्रजेश्वरः॥ राजाधिपोमंडलेशएक
जन्माभयापहः॥ ९२॥ स्कंधाचारस्यात्कटकः शिविरंतुवलस्थिति
आदिराजः पृथुर्वैष्य काकुत्स्थस्तपुरंजयः॥ ९३॥ यौवनाश्वस्तुमं
धातोखद्वंगस्तुदिलीपराट्॥ रामोदाशुरशिः कौशल्याजनिर्दशव
ठजित्॥ ९४॥ मैथिलीजानकीसीतावेदेहीभूमिजोचसा॥ रामपुत्रो
कुशेलयोवेकयोक्त्याकुशीलवौ॥ ९५॥ सौमित्रिल्ह्मणोमेघनाद
जिह्वाश्रगवणः॥ राक्षसेद्रोदशमुखोलंकेशोधनदालुज॥ ९६॥ मं
दोदरीशः पौलस्त्योमेघनादस्तशक्रजित्॥ हनूमान्हुगानाजुन
योयोगचरानिली॥ ९७॥ हिडिंबारमणोरामदूतश्चैवार्जुनध्वजः॥
रेंद्रिस्तवालीवालेश्वसुग्रीवोरविन्दनः॥ ९८॥ ऐलः पुरुरवावैधि
रुर्वशीवलुभश्चस॥ ययातिर्नाहुषिः शाकुंतलेयोभरतः स्मृतः॥ ९९॥

हेभैक्षजीविकायाः हेपाखंडस्य हेयतिगोप्यरते॥ ८८॥ अभावात्क्रीत्याग
स्यैकहेमुखघंटाया चत्वारिनागवीटस्य॥ ८९॥ चत्वारिविवाहस्य हेविषा
हपुष्पादे॥ ९०॥ हेमगलस्तंभस्य दशसुरतस्य॥ ९१॥ चत्वारिह्रियस्य
त्रीणिराज्ञ त्रीणिमंडलेशस्य॥ ९२॥ हेसेनाया हेसेनास्थानस्य त्रीणि
शो हेकाकुत्स्थस्य॥ ९३॥ हेमांधातु हेदिलीपस्य चत्वारिरामस्य॥ ९४॥
पंचसीताया हेरामपुत्रयोरेकैकएकोत्तैक॥ ९५॥ त्रीणिलक्ष्मणस्य सप्त
रावणस्य॥ ९६॥ हेमेघनादस्य अष्टहनूमत॥ ९७॥ त्रीणिवाले हेसुग्रीवस्य
॥ ९८॥ चत्वारिपुरुरवसः हेययाते चत्वारिभरतस्य॥ ९९॥ चत्वारिका

दौष्यंतिः सर्वदमनोः^१र्जुनो बाहुसहस्रभृत्॥ हैहयः कर्तवीर्यश्च पु
ण्यश्लोकस्तु बाहुकः॥ २००॥ नलोः श्वविज्ञैष धर्ममहाभीष्मस्तु
शांतनुः॥ प्रतीपोऽस्य प्रिया कालीदासेयी च द्रुषोदरी॥ २०१॥ विचि
त्रवीर्ये चित्रांगदसूर्योजनगंधिका॥ व्यासमता सत्यवती गांगेयो
गांदिनी सुतः॥ २॥ देवव्रतः शांतनवो गांगो गांगायनिश्चसः॥ भी
ष्मः कौणपदंतश्च स्वेच्छामृत्युः पुरावसुः॥ ३॥ धृतराष्ट्रस्त्वांबिकेयः
पांडुर्माद्रीपृथापतिः॥ दुर्योधनस्तुकुराङ्गाधारेयः सुयोधनः॥ ध
र्मपुत्रोऽजमीढः स्यात्कर्णानुजयुधिष्ठिरौ॥ अजातशत्रुः कांकोथभी
मसेनः कटव्रणः॥ ५॥ वीररेणुर्नागवलोगुणकारो वृकोदरः॥ बकर्क
चककिर्मीरजरासंधहिडिंबजित^{११}॥ ६॥ पार्थः किरीटीगांडीवीगुडाके
शोचदहन्नलः अर्जुनः फाल्गुनो बिष्णुर्विजयश्च धनंजयः॥ ७॥ स
व्यसाची सुभद्रेशः शाब्दभेदी कपिध्वजः॥ वार्त्रघ्नश्चापि बीभत्सु
द्रौपदी पांडुशर्मिला॥ ८॥ पांचाली पार्षती रुष्णा वेदि जानित्ययौ व
ना याजसेन्यश्च राधेयो वसुषेणोर्कनेदनः॥ ९॥ घटोत्कचांतकः क
र्णश्चंपेशः सूतपुत्रकः॥ द्रोणस्तु गुरुराचार्योऽश्वत्थामा तु द्रुपि सुतः
॥ १०॥ द्रौणा यनोश्च राजर्षिर्जनमेजयसंज्ञकः॥ पारीक्षितोऽप्यथ ज
रत्कारुर्याया वरो मेतः॥ ११॥ प्रियास्य मनसा देवी जरत्कारुरथैत
योः॥ आस्तीकनामा तनयो विरोचनस्ततो बलिः॥ १२॥ बाणो बि
ध्यावली पुत्रस्तुष्टाष्टौ च नोप्यहिश्च सः॥ दमघोष सुतश्चैव श्वेदिरा
ट्शि शहपालकः॥ १३॥ बार्हदृथिर्जरासंधः कंसः स्यादुग्रसेनजः॥

र्तवीर्यस्य पंचनलस्य॥ २००॥ त्रीणि शांतनोः अष्टसत्यवत्याः॥ १॥ दशभीष्म
स्य॥ २॥ हैधृतराष्ट्रस्य त्रीणि पांडोः चत्वारि सुयोधनस्य॥ ४॥ षट्पुधिष्ठिरस्य
एकादशभीमसेनस्य॥ ५॥ ६॥ षोडशार्जुनस्य॥ ७॥ अष्टद्रौपद्याः॥ ८॥ सप्तकर्ण
स्य॥ ९॥ त्रीणि द्रोणस्य त्रीण्यश्वत्थाम्नः॥ १०॥ त्रीणि जनमेजयस्य हैजरत्का
रोः॥ ११॥ द्वैतस्त्रिधायाः तत्पुत्रस्यैकं देवलेः॥ १२॥ द्वैबाणस्य त्रीणि वृत्रस्य चत्वारि

कर्णसुतोमूलदेवोमूलभद्रः कलाकुरः ॥१४॥ मश्रीग्रंथिहरोमात्योहा-
स्थितोवेत्रधारकः ॥ हौसाधिकोवर्तरूकोगर्वाटोदंडवासिनिः ॥१५॥ स
हपांशुकिलः स्नेहीवचसोप्यथवार्तिकः ॥ वार्तापन प्रवृत्तुजोमौहूर्तो
देवलेखकः ॥१६॥ चित्तोक्ति-पुष्पशकटीदेवप्रश्नउपश्रुतिः ॥ लेखको
मसिपण्यः स्याद्वोरकः किरिकोपिसः ॥१७॥ माप्तीधानीमसिमणिर्मे-
लां धुर्वर्णकूपिका ॥ मसीजलंतुमेलस्यात्परोजनमसिर्हयो ॥१८॥
लेखनीवणतूलीस्याल्लेखोवाचिकहारकः ॥ वर्णदूत-स्वस्तिमुखः क-
चेलंतन्निबंधनम् ॥१९॥ लेखस्थानं ग्रथकूटीमुद्राप्रत्ययकारिणी ॥
यावुर्गतुश्चपथिकोहारिः पथिकसंनतिः ॥२०॥ संदेशः प्राभृतकौश-
ल्युत्कोचस्तूपदानकः ॥ जनोत्तिकं त्वप्रकाशोलुडीस्यान्यायसार-
णी ॥२१॥ तांबूलदोबागुलिकं सबाहूकोगमर्दकः ॥ चामरं रोमगु-
त्संचकेशरं चावचूलकः ॥२२॥ कुठेरुर्मथसः प्रोतोत्सादनं वस्त्रकुट्टि-
मं ॥ छत्रं पुटोटजराजशृंगकनक दंडकः ॥२३॥ हस्तीमहामृगः
पीलुः सिंधुरोदीर्घमारुतः ॥ राजीवोजलकांस्तश्चनिर्झरः करटीक-
टी ॥२४॥ विलोमजिह्वांत स्वेदपिंडपादलतालकाः ॥ वरांगः पुष्करि-
शूर्पकर्णसामजपेचिलः ॥२५॥ करिणीवासितागंभीरवेद्यकुशदु-
र्धरः ॥ चालकज्यालकौराजबाह्योविजयकुंजरः ॥२६॥ ईशादंतोम-
हादंत कर्णास्फालेद्वालद्वालो मदप्रयोगोव्यस्तारविहस्तुकरि-
शावकः ॥२७॥ आरक्षः कुंभसंधिः स्यात्संदांनोऽष्टीवतोधरः ॥ ना

हेजरासधस्यषट्कं सस्य १४ त्रीण्यमात्यस्यषट्हास्थितस्य १५ त्रीणिवयस्यस्य
त्रीणिप्रवृत्तिस्तस्यहेगणकस्य १६ चन्वार्भाकाशवाण्या-चत्वारिलेखकस्य १७॥
चत्वारिमसिध्यान्या हेमसीजलस्यहेकजात्या ॥१८॥ हेरुलमस्यचत्वारिले-
खस्यपत्रीनिबंधनस्यैक १९ हेलेख्यस्थानस्यहेमुद्राया त्रीणिपथिकस्यहेप-
थिकसंप्रस्य २० त्रीणिसंदेशस्यहेउत्कोचस्यहेअप्रकाशस्यहेन्यायसारिण्या
२१ हेतांबूलदस्यहेअंगमर्दकस्यचत्वारिचामरस्य २२ हेचामरवांतस्यचत्वारि

सापूर्वस्थूलहस्तदंतमूलकरीरिको॥२५॥ शंखकटौदंतमध्यं प्रवेष्टुः
 पृष्ठतल्पने॥ आयस्कारः प्रजंघाग्रेश्रोत्रश्रवणपर्वणि॥२६॥ ननागात्रा
 वरैनीलीकर्णाराकर्णवेधनी॥ आलानेशंकुरसोभः प्रारब्धिर्गजबंध
 नी॥३१॥ पारीतुभृंरतलाहिंजीरोः स्त्रीस्यादंकुराश्चमः॥ पित्तज्वरः पा
 कलोस्यदूतपूर्वस्त्रिदोषजः॥३१॥ अश्लिलकीद्विरिक्तांतःशालिहो
 त्रश्चमुद्गमुद्ग॥ श्रीपुत्रश्चामरीहेपीराजस्वंधोभरुद्रश्च॥३२॥ वाता
 यनश्चैकदाफोयस्तुपंचांगपुष्पितः॥ सपंचभद्रः सूर्याश्वेचातातुह
 रितौसौ॥३३॥ यायावरोश्चमेधीयः पारसीकः परादनः॥ आवृत्तज
 श्वचोस्त्रस्तसिंधुवारोहेयोतमः॥३४॥ वाताश्वजात्या॥ जानियावे
 शरोश्चतरःस्वरः॥ श्रीवृक्षकोहदावर्तौरोचमानो गलोद्भवः॥३५॥ ऊ
 र्ध्वस्थितिः पुरुषिकं विक्तांतिस्तुपलायितं॥ पुलासन्नाहप्रखरौक
 वियंकविकोच्यते॥३६॥ श्रीवाघंटाघर्घरास्यादृष्टिः प्रवयणंचतत
 ॥ प्रतोदो॥ श्वरुरोविंशः पुतो लुंठनवैलुने॥३७॥ बलादेतालिकाप
 ल्ययनं पर्याणमस्यतु॥ वंकाग्रभागः स्यादश्ववारोवल्लभपालकैः
 ॥३८॥ नेदिघोषोर्जुनरथोनीतिघोषस्तुगीष्यते॥ चंकुरंधोरणेषा

छत्रस्य द्वे स्पर्णदंडछत्रस्य २३ द्वाविंशतिर्हस्तिनः २४ २५ द्वे करिण्याः चत्वार्यंकुरा
 वेतुः द्वे विजयगजस्य २६ द्वे गजदंतस्य द्वे कर्णास्फालस्य द्वे प्रमदप्रयोगस्य द्वे करि
 शावकस्य २७ द्वे कुंभसंधेः सदानस्यैकं नासापूर्वस्यैकं द्वे दंतमूलस्य ॥२८॥ त्रीणि दं
 तमध्यस्य द्वे पृष्ठतल्पनस्य द्वे प्रजंघाग्रस्य द्वे चरणपर्वणः २९ द्वे गात्रावरचोरे
 कैकंपंचकर्णवेधिन्याः त्रीणि गजबंधनस्तेभ्यः ३० त्रीणि शृंगलायाः त्रीणि अं
 कुरास्य द्वे हस्तिपालकस्य ३१ द्वादशाश्वस्य ३२ त्रीणि पंचभद्रस्य द्वे सूर्याश्वस्य
 ३३ द्वे अश्वमेधीयस्य त्रीणि पारसीकाश्वस्य द्वे सिंधुदेशाश्वस्य द्वे कुलीनाश्वस्य ३४
 त्रीण्यश्वतरस्य द्वे अश्वहदावर्तस्य अश्वगलावर्तस्यैकं ३५ उर्ध्ववर्तस्यैकं द्वे अ
 श्वगतेः त्रीणि सन्नाहस्य द्वे कविकायाः ॥३६॥ द्वे ग्रीवाघंटायाः त्रीणि प्रतोदस्य
 त्रीणि मुखस्य द्वे लुंठनस्य ३७ ॥ त्रीणि बलायाः द्वे पर्याणस्य द्वे अश्वपालस्य ॥३८॥

नमात्रेचक्रं त्वरिस्मृतं ॥३२॥ लघ्वीत्वाष्टीरथीकालवल्लनं त्वंकवर्म
णी ॥ मेढो मेढो हस्तिपकैजं घात्राणं तु मंखुण ॥४१॥ स्यान्नायकाग्रे
सरिकौनासीरदर्पऊष्मणि ॥ शस्त्रमायुधमुद्घातः स्यावस्तु धनु
गुणी ॥४१॥ शरावापो धनुः स्त्री स्यात्तृणतात्रिणतापिच ॥ व्यध्यस्तु
प्रतिकायः स्याज्जीवास्याभारवगुणः ॥४२॥ शस्त्राभ्यासश्चरवुर
लीबाणः स्यादस्त्रकंटकः ॥ स्थूलक्षेडो विपाठश्चित्रपुंखः शरः
सरः ॥४३॥ पत्रवाहो विकर्षोऽथ तीरं विज्जलशायके ॥ लोहनालस्तु
नाराचः प्रसरः कांडगोचरः ॥४४॥ ऋषिः खड्गः स्तरवारिः शस्त्रोभ
द्रात्मजश्च सः ॥ धाराविषो विशसनो न्युजखड्गकटीतल ॥४५॥
स्यादहनज्वक्रफलं पशुपरशुरित्यपि ॥ दीर्घायुधः शलः कुंतः श
ल्यः शंकुर्विषांकुरः ॥४६॥ श्रीलोऽस्त्रीसीसकलग्नाः प्रातर्गयास्तु
तिव्रता ॥ भोगावलीबंदिपाठो वस्तुकीटस्तयाचितः ॥४७॥ वातके
तुः क्षितिकणः स्यात्पांशुर्मैदिनीद्रवः संभारः सर्वपूर्णत्वेपताकाव्यो
ममंजरं ॥४८॥ कदलीकंदलीचीनेमस्वाठस्तमल्लभूः ॥ भीरुस्तभे
लोहरिणहृदयः स्यात्पलंकटः ॥४९॥ विद्रवस्तभृगालीस्यादाघा
तस्तुवधस्थली ॥ कदनं मारणं मथः सौप्तिकं रात्रिमारणं ॥५०॥
निपातोभूमिलाभश्चमृत्करप्यथमारकः ॥ मरणो मारिरुत्पातः

अर्जुनरथस्यैकवृहस्यतिरथस्यैकं हेयानमात्रस्य द्वे चक्रस्य ॥३१॥ त्रीणि
लघुरथस्य त्रीणि वर्मणः त्रीणि हस्तिपस्य द्वे जंघात्राणस्य ॥४०॥ द्वे नाय
कस्य त्रीणि दर्पस्य त्रीणि शस्त्रस्य सप्तधनुष ॥४१॥ षट्धनुर्गुणस्य ॥४२॥
द्वे शस्त्राभ्यासस्य नवबाणस्य ॥४३॥ त्रीणि सायकस्य चत्वारि नाराचस्य ४४
सप्तखड्गस्य द्वे न्युजखड्गस्य ॥४५॥ द्वे चक्रफलस्य द्वे परशो षट्कुतस्य
॥४६॥ द्वे स्थूलस्य त्रीणि स्फुटितिव्रतस्य द्वे स्फुटिशयस्य द्वे याचकस्य ४७ चत्वारि
पांशो द्वे संभारस्य पंचपताकाया ॥४८॥ द्वे मल्लभुव चत्वारि भीरोः ॥४९॥ द्वे
अपयानस्य द्वे वधस्थल्या त्रीणि मारणस्य द्वे रात्रिमारणस्य ५० त्रीणि मृत्वे

शवस्तृप्तिवर्धनः॥५१॥ पंचावस्थः कटः स्थागः श्मशानं तु शता
नकं॥ रुद्राक्षी डोदाहसरः संस्त्रिया सत्रियो समे॥५२॥ चिताकाष्ठ
मठी चैत्यं चिता चूडकमिष्यते॥ चितं चाथांतशय्यायां रवद्विर्वारुठद
त्यपि॥५३॥ उपग्रहस्तयाहः स्याद्वंदीकरमरीत्यपी॥२५४॥ ॥ इति
सत्रियवर्गः॥ ॥ तृष्णाधनपिशाची स्याद्दुर्धुष्यधान्यवर्धनी॥ प्रा
मीत्यमृणमर्थानां प्रयोगः स्यात्कलांबिका॥५५॥ ऋणमुक्तिर्विग
णनेक्षेत्रे वारुते मच्यते॥ हलिर्बृहद्वलैर्मुद्गोद्गुरिनामा बनावुकः
॥५६॥ वासंतंश्चाथमसुरो मसूरो ब्रीहिकांचनः॥ सर्वपः स्यात्सारिष
पः कतुस्नेहाचतंतुभः॥५७॥ प्रवेष्टः शितशूकः स्याद्गोधूमो म्लेच्छ
भोजनः॥ ताम्रवृत्तः कुलत्यः स्यान्निःस्वेदश्चंडिका तसी॥५८॥ मू
र्खः पुरीषमो माघो राजमाखस्तवर्वटः॥ फलुफालः शूर्पवातेन स्त्री
तित उचालनी॥५९॥ कंडन्युदूखलं प्रस्थः पालिः सूतः प्रचेलुकः॥
कुसूलो ब्रीह्यगारं स्यात्कंदुरग्निष्टे उच्यते॥६०॥ आलिंजरो नानं
दा स्त्रीमृत्तनाभांडकमुष्टिका॥ वारासनं वाः सदनं केणनो हंडि
का सुतः॥६१॥ कलसीगर्गरी तुल्या तस्या छरावस्तमार्तिकः॥ शा
लाजिरः पार्थिवश्चमृत्कांस्य मथलोहिका॥६२॥ खरसोदः खर
पात्रं शिंघाणं काचभाजनं॥ काष्ठलोहीतुवातर्हि जीरको दीप्यकः
स्मृतः॥६३॥ कटभंगस्तशंठी स्यात्कांजिकंतुतुषोदकं॥ गृहा

चत्वारिमारकस्य पंचशवस्य॥५१॥ चत्वारि श्मशानस्य द्वे संस्कारस्य ५२ पंचचि
तायाः त्रीणि शवरस्य ५३ चत्वारि वंद्याः ५४ द्वे तृष्णायाः द्वे धुष्यस्य द्वे ऋ
णस्य अर्थप्रयोगस्यैकं ५५ द्वे ऋणमुक्तेः द्वे क्षेत्रस्य द्वे बृहद्वलस्य चत्वारि मु
द्गस्य ५६ चत्वारि मसुरस्य चत्वारि सर्वपस्य ५७ द्वे यवस्य द्वे गोधूमस्य द्वे कुल
त्यस्य त्रीण्यतस्याः ५८ त्रीणि माघस्य द्वे राजमाघस्य द्वे शूर्पवातस्य द्वे चा
लन्याः ५९ द्वे उदूखलस्य चत्वारि पाल्याः द्वे कुसूलस्य द्वे कंदोः ६० द्वे बृह
ज्जलाधारस्य द्वे भांडमेदस्य द्वे जलाधारस्य द्वे हिंडिकास्ततस्य॥६१॥ द्वे

मुसिहसलिलं रक्षोघ्नं धातुनाशनं ॥ ६४ ॥ गृहिणी मधुरा हिं गुग्गुलु
हृत्पूषधूपनै ॥ वर्षणी हेमरागिण्यो हरिद्रा पीतवालुका ॥ ६५ ॥ श
डोलं स्याद्गुडः स्वादुः पिष्यटा गुडशर्करा ॥ महाश्वेता तु मधुजा प्रय
स्तं स्यात्संस्कृते ॥ ६६ ॥ चिपिटो धान्यचमसश्चित्रा पूषश्च रुद्रण
॥ आलिंपना तर्पणा दीपनं मंडोदकं च तत् ॥ ६७ ॥ वटकः पिष्टपूर
स्याद्गुतोपायनवायने ॥ प्रहेणकं चाशपोली पूपाली च र्पटी च सा ६८
सक्तुश्चूर्णकं आपूष्यो भक्तं कूर प्रसादनं ॥ मंडोज्येष्ठां बुखदिकु
लाजां पारीतु दोहनी ॥ ६९ ॥ निपानस्त्रीगवी तु बानिलिंपारोहिणी
च सा ॥ गव्यश्रेष्ठं पुंसवनस्यादोहापनयं युमान् ॥ ७० ॥ अवदोहप
यः दीरं प्राग्राटं चाघनं दधि ॥ कहरंतु दधिस्ते हो जग्धिर्भोजनभस
णो ॥ ७१ ॥ देह्यात्रा विष्वणनं भुक्तं प्रत्यवसानवत् ॥ कल्प्यवर्तः प्रात
राशः प्रातर्भोजनमित्यपि ॥ ७२ ॥ अनंद्वा नृणां करो गंधमैथुनः श
क्करिर्दधः ॥ ककुद्वा न्युंगवश्चाथ कंठालाजालगोणिका ॥ ७३ ॥ दो
ग्धाशकृत्करिर्वत्सं स्तेषामाटीकनं क्रमः ॥ गवादिकं जीवधनं प
लिक्का बालगर्भिणी ॥ ७४ ॥ करकगोमयच्छत्रे गोग्रंथिः शुष्कगोम
यौ ॥ करिषश्छगणो हंभारे भणं च गवां धनौ ॥ ७५ ॥ नैचिकं गो शि
रोदेशो बंदनीयातुरोचना ॥ मंथानमंथतं काटोऽस्यादुष्टः कंठकाशनः ॥ ७६

कलस्याः पचशरावस्य त्रीणिलोहपात्रस्य ६२ हेकाचपात्रस्य हेकाष्टलोहाः
हेजीरकस्य ६३ हेमुंठ्याष्टकाजिकस्य ६४ त्रीणि हिगुनः चत्वारि हरिद्रायाः
६५ त्रीणि गुडस्य हे शर्करायाः हेसितायाः हेतैलसंस्कृतस्य ६६ हेचिपिटस्य हे
पूषविशेषस्य हे तृप्तेः हेमंडोदकस्य ६७ हेवटकस्य त्रीणि वायनस्य त्रीणि पो
ल्या ६८ हेसक्तोः चत्वारि भक्तस्य हेमडस्य हे लानानासप्तदोहन्याः ६९ च
त्वारि गव्यस्य ७० त्रीणि दुग्धस्य एकं अघनं दध्ने हेदधिस्ते हो जग्धिर्भोजन
स्य ७१ त्रीणि प्रातर्भोजनस्य ७२ सप्तदधस्य हे कंठालायाः ७३ त्रीणि वत्सस्य
वत्सगतेरेकगवादिधनस्य कंठे बालगर्भिण्याः ७४ हेगोमयच्छत्रस्य हे शुष्क

लंबोष्ठाध्वगवासंतकुलनाशमरुद्विपाः॥भोलिर्बहुकरोवक्रयी
वोमेषस्तरोमशः॥७७॥संस्फालदुदुभेद्राश्वमेषीस्याज्जालकि
न्यकि॥वर्करस्तुलंबकर्णश्छा गोबस्तःशिवाप्रियः॥७८॥अल्पायु
र्लघुकायश्चमेनादुःपर्णभोजनः॥परिक्रमसहोवुक्कोदेवानांप्रियेदे
त्यपि॥७९॥छागीसंजाचुलंपास्याच्छेकुकर्णस्तगर्दभः॥स्मरस्मर्य
श्चिरमेहीग्राम्याश्वोरेणरूषितः॥८०॥पशुश्चरीःशुद्धजंघोरुत्तंचा
रुशिलामणिः॥स्वाध्यायीपत्तनवणिग्घेडावुक्कोश्वविक्रयी॥८१
सर्वमूल्यंघृतबीजंहरिण्यंचकपर्दके॥चराटकःपुणास्थिस्याद्वा
सुरःस्फाटिकोपलः॥८२॥शालिपिष्टंधौतशिलंगल्बर्कश्चसुसा
रवत्॥८३॥अश्मसारस्तिंद्रनीलोवैदूर्यंवालवायजं॥८४॥वालसूर्य
मथोरक्तकंदलोविद्रुमश्चसः॥लतामणिःप्रवालःस्याद्राजपट्टोवि
राटजः॥८५॥कुरुविलुपुद्गरागोदधीच्यस्थितुहीरकं॥स्वर्ण
लोहवरंचाग्निबीजंचापेयमित्यपि॥८६॥रूप्येष्वेतरंगबीजमि
दुकांतेमणीचकं॥ताम्रकंतुलोहितायस्तूर्याब्जंमुनिषितलं॥८७
कंसेतुकांस्येकंसास्थितामार्धमश्रमौक्तिकं॥रसोपलंशुक्तिबीजं
सिंदूरंरक्तवालकं॥८८॥पारदःसिद्धधातुस्याद्धरबीजंचसूतकं॥
रंगंस्फुरंभृदूंगंकुसुंभंग्राम्यकुंकुमं॥८९॥हरितालेतुकबूरंगोदं
तो नटसंज्ञकः॥दारदंतुहिंगुलःस्याद्धिगुलंरक्तपारदं॥९०॥

गोमयस्यहेकरीषस्यहेगोधनेः॥९५॥गोःशिरोदेशस्यैकंहेरोचनायाःत्रीणि
मंथानस्यदशोष्ट्रस्य७६पंचमेषस्य७७त्रीणिमेघ्याःद्वादशछागस्य७८॥७९॥
त्रीणिछान्याःअष्टगर्दभस्य॥८०॥त्रीणिरत्नस्यहेपत्तनवणिजःहेअश्वविक्र
यिणः॥८१॥षट्कपर्दकस्य॥चत्वारिस्फटिकस्य८२हेइंद्रनीलस्यत्रीणिवै
दूर्यस्य८३चत्वारिविद्रुमस्यहेविराटजस्य८४हेपद्गरागस्यहेहीरकस्य
चत्वारिस्वर्णस्य८५त्रीणिरूप्यस्यहेचंद्रवर्णरूप्यस्यचत्वारिताम्रस्यचत्वारिकंस्यस्य
त्रीणिमौक्तिकस्यहेसिंदूरस्य८७चत्वारिपारदस्यत्रीणिरंगस्यहेकुसुंभस्य८८

रसगंधो गंधरसो गंधारं मसि वर्द्धनं ॥ सारं तु स्याद्यवसारो यवशू
कश्चरे चक ॥ २० ॥ शिलाजतु शिलान्याधिस्तफलात्रिफलापिच ॥
इति वैश्यवर्गः ॥ ॥ श्रृङ्ग-स्यात्पादजोरासो ग्रामकूटो महत्तरः ॥ मालि
कः पुष्पलावः स्यात्कुंभकारस्तमृत्करः ॥ २१ ॥ दंडभृत्पल्लगडस्तु स
धाजीवीचलेपकः ॥ कायस्थे कूटकृत्यंजीकरो चित्रकरेक्षण ॥ २२ ॥
चर्मरुः कुरटः पादुकात्कलादस्तगौजिकः ॥ नाडिधमः स्वर्णकारो
वात्सीपुत्रस्तनापित ॥ २३ ॥ चंद्रिलो नखकुट्टश्चरजकः कर्मकी
लकः ॥ कन्यापालपालवणिग्देवलस्त्वमरीहजः ॥ २४ ॥ अजाजी
वस्तजाबालानिष्कश्वाडाले उच्यते ॥ कुकुरे दीर्घसरतवातदर
सनालिहः ॥ २५ ॥ रतव्रणोग्राममृगस्तथेंद्रमहकासुकः ॥ कपिलो
वक्रपुच्छश्चशालुररतत्रपः ॥ २६ ॥ शुन्याशुन्यशुनीरस्याचौर
शंकितवर्णकः ॥ स्यात्कुंभिलश्चप्रचुरपुरुषो यकुजंभिरः ॥ २७ ॥ सु
रंगाद्विधधश्चौरैर्बंदीकालस्तमाचलः ॥ प्रसह्यचौरश्चिल्लभः
स्त्रीचोरो रतहिंडकः ॥ २८ ॥ काव्यचौरश्चंद्रेण कुड्यछेद्यंतुरवा
निकः ॥ संधिः सुरंगातद्देदाः श्रीवत्सगोमुखादयः ॥ २९ ॥ कपाल
नालिकातर्कुस्तर्कुशानस्तसामकः ॥ वर्तनीतर्कपीठी स्यात्पिंज
नंतूलकार्मुकः ॥ ३० ॥ तूलः पिचुपिचुतूलं पिजिकातूलनासिका ॥

हेदरितालस्य हेगोदतस्य चत्वारिहिं गुलो ॥ २० ॥ चत्वारिरसगंधस्य चत्वारि यव
सारस्य २० हे शिलाजतुन-हे त्रिफलाया-त्रीणि श्रृङ्गस्य हे महत्तरस्य हे मालि
कस्य त्रीणिकुंभकारस्य २१ त्रीणिलेपकस्य त्रीणिकायस्थस्य हे चित्रकारस्य
२२ त्रीणि चर्मकारस्य चत्वारि स्वर्णकारस्य चत्वारि नापितस्य २३ हे रजकस्य
हे कन्यापालस्य हे देवलस्य २४ हे अजाजीवस्य हे चांडालस्य एका दश कुकुर
स्य २५ ॥ २६ ॥ त्रीणि शुनीसंघस्य चत्वारि चौरस्य त्रीणि विधचौरस्य २७ चत्वारि
रसचौरस्य हे स्त्रीचौरस्य हे काव्यचौरस्य हे संधि हे संधिभेदयोरैकैक ॥ २८ ॥ हेतर्क
हेतर्कुशानस्य हेतर्कुपीठ्या हेतूलधनु ॥ ३० ॥ त्रीणि तूलस्य हे पिजिका

तत्र काष्ठं तु रीं स्त्री स्यात् ग्रीष्महासेंद्रतूलकैः ॥१॥ पन्नध्रीपादुकाया
 णिहितापदस्थीत्यपि ॥ कावारीजंगमुकुटीभ्रमत्कुंभ्यश्चरुपरः ॥२॥
 वारिनामूर्धरवोलश्चसैवपत्रपिशाचिका ॥ वासीतुतक्षणीनस्त्रीक
 कचः पत्रदारकः ॥३॥ मद्यंतवरिष्ठं मैरेयंकतोयं कापिशाचनं ॥ माध्वी
 चमधुमाध्वीकंकपिशीकाचमालिका ॥४॥ वीरादैत्याप्रसन्नाचम
 ध्वीगंधमादनी ॥ गोडीचवात्कलीमध्वासवयक्षरसौनेरि ॥५॥
 नलिनीनारिकैयस्यसुरातालस्यतालती ॥ स्मरासवोमुखसुरं
 पारिस्थ्यात्पानभाजनं ॥ सुंडापानं मदस्थानं द्यूतकृत्कृष्णकोहलः
 देवसभ्यस्तुसभिकोलग्नकस्तृणमत्कृष्णः ॥७॥ चुचुरीतिंतिडी
 द्यूतेपंचालीशारिष्टुंखलो ॥ अष्टकांगनयपीठानयस्तजतुपुत्रकै
 ॥८॥ ॥ इति श्रुतवर्गः ॥ ॥ इति त्रिकांडशेषे द्वितीयः कांडः समाप्तः
 श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ क्षेमं करोरिष्टतातिः स्यान्मंदं करशंकरौ ॥ आ
 मुष्यायणविज्ञातौ पुत्रान्नादः कुटीचकः ॥१॥ स्थपुटं विषमं संचा
 रजीवीशरणार्थकः ॥ अभिपन्नः शरणार्थी पांडुपृष्ठस्त्वलक्षणः
 ॥२॥ उद्गटोद्गमरोत्तालमाविष्टः प्रेतवाहितः ॥ प्रेखोलितस्तरलि
 तस्तृषितस्तर्षितः स तृट् ॥३॥ ऊर्ध्वस्थो ध्वंदमौ तुल्यौ ग्राम्यौ ग्रा
 मेयकः स्मृतः ॥ पराचीनं प्रतीपं स्यात्समीचीनं समंजसम् ॥४॥

याः हेतुर्थाः हेइंद्रतूलस्य १ चत्वारिपादुकायाः त्रीणितृणादिष्ठत्रस्य चत्वारि
 रिजलनायाः २ हेतस्त्रण्याः हेककचस्य ३ पंचदशमद्यस्य ४ हेगौड्याः हे
 पुष्पमद्यस्य ॥५॥ नारिकैरस्तराया एकं त्रीणि तालस्तरायाः द्वे पानभाज
 नस्य ६ हेमदस्थानस्य हेद्यूतकृतः हेदेवसभ्यस्य त्रीणि लग्नकस्य ॥७॥
 त्रीणि द्यूतस्य हेशारिष्टुंखलायाः द्वे नयपीठ्याः द्वे नयस्य ॥३०८॥ ७ ॥ ७॥
 चत्वारि क्षेमं करस्य हेविज्ञातस्य द्वौ पुत्रान्नादस्य १ विषमसंचारजीविनः एकं
 त्रीणि शरणार्थिनः हेअलक्षणस्य २ त्रीण्युद्गतस्य द्वे प्रेतवाहितस्य हेतरलित
 स्य त्रीणि तृषितस्य ३ हेऊर्ध्वस्थस्य द्वे ग्राम्यस्य द्वे प्रतीपस्य द्वे समीचीनस्य ४

स्वस्थानस्थः परान्द्वेष्टियः सगोष्ठश्च उच्यते ॥ दाता तु दासुर्मुचिरः
 स्याद्विदग्धस्तनागरः ॥ ५ ॥ विद्वो व्यलीकः षट्प्रज्ञा कामकेलिर्विदु-
 षकः ॥ पीठकेलि पीठमर्दो भविलश्छिदुरो विदः ॥ ६ ॥ प्रघटा विच्छा-
 स्त्रगण्डो मेधावी मेधिरः समौ ॥ युक्तं परिमिते भीमं त्वाभीले प्रश्ल-
 थः श्लथः ॥ ७ ॥ शिथिलो वोदार्द्रः स्याच्चिरस्थो नायकः स्मृतः ॥
 स्यादायः शूलिकतीक्ष्णकर्माशोचो न दंष्ट्रति ॥ ८ ॥ कुस्त्या विभवा-
 न्वेपी पार्श्वकः संधिजीवकः ॥ वाक्याभिधायी पुरुषः पृष्ठमोसा उ-
 च्यते ॥ ९ ॥ भार्याटः स्वस्त्रियो दाताः न्नार्थदूषकपांसनौ ॥ धण्डुर्धु-
 ष्याग्दधुर्धुष्टो दशोरः स्तु सघातकः ॥ १० ॥ देशकः शासिताशास्ताः
 शिकुरव्यवसायवान् ॥ चकितः शंकितो भीतः प्रतियत्न प्रयत्नवान्
 ॥ ११ ॥ आधार्मिको धार्मिकः स्यात्प्रसूता तरितो समौ ॥ रूपणो दृढमु-
 ष्टिः स्याद्देवयुर्धार्मिकः सुहृत् ॥ १२ ॥ मनः आपो मनोज्ञः स्यात्तत्र सु-
 ष्यः प्रियदर्शनः ॥ लखंडभद्रकन्युखलडहं चारुबधुरः ॥ १३ ॥ भृ-
 द्गारो भगवान्भूज्यः शक्तप्रतिबलौ समौ ॥ पटुः पाटुविको धूर्तः स्थ-
 गस्तीक्ष्णस्तराजघः ॥ १४ ॥ संबंधी गुणवान्संयुद्धिन्नयुर्मित्र-
 वत्सलः ॥ धर्मार्थकाममोक्षेषु लोकतत्त्वार्थयोरपि ॥ १५ ॥ षट्प्रज्ञा-
 स्ति यस्योच्चैः षट्प्रज्ञा इति सः स्मृतः ॥ मध्यस्थस्तनिसृष्टः स्या-

गोष्ठस्येकं त्रीणि दातुः द्वे विदग्धस्य दश विदुस्य द्वे शास्त्रगण्डस्य द्वे मेधा-
 विनः द्वे युक्तस्य द्वे भीमस्य द्वे शिथिलस्य ७ द्वे भार्यस्य द्वे नायकस्य द्वे ती-
 क्ष्णकर्माणे द्वे अनदंष्ट्रते ८ संधिजीवनस्यैकवाक्याभिधायिन एक ९ अ-
 न्नार्थस्वस्त्री दातुरेक द्वे दूषकस्य चत्वारि धृष्टस्य द्वे सुसघातस्य १० त्रीणि
 शासितुः द्वे अव्यवसायिनः त्रीणि भीतस्य द्वे प्रयत्न वतः ॥ ११ ॥ द्वे अधार्मि-
 कस्य द्वे अंतरितस्य द्वे रूपणस्य त्रीणि धार्मिकस्य १२ ॥ नवप्रियदर्शन-
 स्य १३ द्वे भट्टारस्य द्वे प्रतिबलस्य चत्वारि धूर्तस्य द्वे तीक्ष्णस्य १४ ॥ त्रीणि
 संबंधिनः द्वे मित्रवत्सलस्य धर्मादिषु प्रज्ञावतः ॥ १५ ॥ द्वे मध्यस्थस्य ९

द्वयपृष्ठस्तसंमुखः॥१६॥ स्यात्कथं कथिकः प्रष्टविचक्षुर्विमनाः स्मृ
तः॥ प्रतारितो व्यसितः स्यात्त्रोथस्तप्रथितो मतः॥१७॥ माशब्दिकः
प्रतिषेद्धाजडमातृसखौसमौ॥ प्रीणं पुराणं भिन्नं तु व्यवस्थितं विशेष्य
वितं॥ विना कृतं विरहितं त्यक्ते निर्व्यूढे उच्यते॥ तित्तः कषायः सुरभिः
ककरवदो निर्वहो दृढः॥१८॥ निःसंधिश्च निवातश्च समूढं शोधितं समं
॥ स्यादागंतुकमाहार्यं सैमेपंक्तिमपाकिमे॥२०॥ कोमलं पेलवपापे
त्वधमापसदध्रुवाः॥ रोमांचितो हृष्टरोमा अजानेयास्तनिर्भयाः॥२१॥
अन्यासाधारणत्वावेशिकं प्रातिष्ठितं च तत्॥ भिन्नकः सपणो ह्रीको
बौद्धो वैनायिकः स्मृतः॥२२॥ और्ध्वश्रोतसिकः शैवः कौल आन्यपि
कैस्मृतः॥ पांचार्थिकः याशुपतश्चिद्रूपः स्फूर्तिमान् मतः॥२३॥ प्राज्ञा
उद्धादितज्ञा स्याच्छुशुंबशक्तयेवः॥ गौरवितस्त्वार्यमिश्रा
श्लाघ्यास्तत्र भवन्मुखाः॥२४॥ स्याद्देवानां प्रियः क्षेपे दूतको बंधुद
ग्धवत्॥ अणुः कनीयानल्पिष्ठः पिंडितं गुणितं हितम्॥२५॥ खट्व
वास्तुदोः विनीतस्योन्मरालमसृणे समौ॥ प्रांजलः प्रगुणो जिह्वः प्रा
णाध्यः साध्वनिर्दितः २६ त्वत्तद्विन्नेवान्यतरंदपष्टुलपमष्टुचो॥ करं वितं
चरवचितं रुषितं गुरुगुडितं॥२७॥ सपात्रसमितोऽन्यत्र भोजनान्मि
लितो नयः॥ ॥ इति विशेष्यनिघ्नवर्गः॥ ॥ विधिर्विधानं कर्मास्त्रीक्रि

हे संमुखस्य १६ हे पृष्ठः हे विमनसः हे प्रतारितस्य हे प्रथितस्य १७ हे प्रतिषे
द्धुः हे जडस्य हे पुराणस्य पंच विरहितस्य १८ हे त्यक्तस्य त्रीणि सुगंधेः पंच
दृढस्य १८ हे शोधितस्य हे आगंतुकस्य हे पंक्तिमस्य २० हे कोमलस्य चत्वारि
पापिष्ठस्य हे रोमांचितस्य त्रीणि निर्भयस्य २१ त्रीणि साधारणस्य पंच
बौद्धस्य २२ हे शैवस्य हे कौलस्य चत्वारि पाश्र्वतस्य २३ हे प्रज्ञायाः त्रीणि
शुभयोः हे गौरवितस्य श्लाघ्यस्यैकं २४ क्षेपोक्तेरेकं हे बंधुदग्धस्य त्रीण्यणोः
त्रीणि गुणितस्य २५ हे अविनीतस्य हे मसृणस्य त्रीणि जिह्वस्य त्रीणि सा
धोः २६ चत्वारि भिन्नस्य हे अपष्टुलस्य चत्वारि खचितस्य २७ पात्रसमि

या कृत्याविधाकृतिः॥ व्याप्यतुसाधनं कर्मयुताज्येतुसंगतम्॥ २८
 अंगारितं पलाशानां कलिकोद्गमने स्मृतम्॥ जलयंत्रगृहं धीरैः समुद्रगृ
 हमुच्यते॥ २९॥ जलहंतुविदुः स्वल्पे समालीकुसुमाकरे॥ स्तनाभोगस्त
 नभरैः परभागस्तु सपदि॥ ३०॥ आलिंगनं त्वगपालिः श्लिषाखट्विस्त्व
 सद्रहः॥ स्यादधोनेह कंसंघिः सहभोजनमित्यपि॥ ३१॥ धार्मिकाणां
 तु संभूय भोजने गणचक्रकं॥ क्रीडा क्रीडकयोर्दोऽस्थः सेवाया सेवके
 च सः॥ ३२॥ दानं दायो यैर्दुर्जातंदुः समंचा समंजसं॥ कलंजौ तौ विषा
 स्त्रेण हतौ यौ मृगपक्षिणौ॥ ३३॥ छेदोक्तिर्वक्रभणितं गोमुखं च तूपलेप
 नं॥ वार्धायनास्ये तूष्णपात्रपूर्णालकंच तत्तौ॥ ३४॥ बुद्धद्रव्यं स्तौपि
 कं स्यात्सत्त्वद्रव्यचवस्तु च॥ लेशस्तूपपदं गंधोनुबन्धे वत्करावपि
 ॥ ३५॥ छेदः खंडो स्त्रियोगालिः शपने शमने शमः॥ वप्रस्तु धूलिके
 दारः स्मावीतिर्भक्षणं च सा॥ ३६॥ मैत्रेयिका मित्रयुद्धे पर्यकस्त्वव
 सक्थिकौ॥ अश्वदेतुरुपादाने प्रत्ययाः सहकारिणः॥ ३७॥ अनुमा
 त्वनुमानं स्याद्वाप्यलिंगं च साधनम्॥ प्रत्यक्षोपाक्षमध्यस्थं धन्यं धां
 ध्यमपातवम्॥ ३८॥ बोधो बोधिः समंतात्तु ज्ञानं स्यात्समुदागमः॥
 ऋषिशास्त्रकृदाचार्यं शास्त्रतु स्मृतिरागमः॥ ३९॥ सारं सारं समीक्षं
 स्याद्दिव्यदोहदंतूपयाचितम्॥ कारिणो रूपमिच्छंति कर्णास्फले शूल

तस्यैकं षट्कर्मण हेसाधनस्य संगतस्यैकं २८ पलाशकलिकोद्गमस्यैकं हेज
 लयंत्रगृहस्य २९ स्वल्पजलयंत्रस्यैकं हेकुसुमाकरस्य हेस्तनभस्य हेसुसं
 पदः ३० त्रीण्यलिंगनस्य हे असद्रहस्य हे अधसः हे सहभोजनस्य ३१ धा
 र्मिकसहभोजनस्यैकं क्रीडा क्रीडकसेवासेवकानामेकं ३२ हे दानस्य त्री
 णि समंजस कलजस्यैकं ३३ हे वक्रभणितस्य हे लेपनस्य हे वार्धायनास्य
 ३४ हे बुद्धद्रव्यस्य त्रीणि द्रव्यस्य पंचलेशस्य ३५ हे खंडस्य हे गाले हे श
 मनस्य हे स्त्रेयस्य त्रीणि भक्षणस्य ३६ हे मित्रयुद्धस्य हे पर्यकस्य हे हेतो हे
 सहकारिणो ३७ हे अनुमानस्य त्रीणि व्याप्यस्य त्रीणि प्रत्यक्षस्य त्रीणि धधाय

ज्मला॥४०॥ रामेणरावणवधोरामायणंमथोच्चयः॥ वस्त्रग्रंथिश्च
नीवीस्यैवमणितरतकूजितं॥४१॥ श्वभ्रौवपातोहलेखस्तर्केश्वी
र्णंतुशीलितं॥ एकीयाएकपद्मास्युःसहायाःसहभाविनः॥४२॥ कु
लीरात्स्येगविर्जानपदाराष्ट्रनिवासिनः॥ प्रत्यक्षीव्यक्तदृष्टार्थश्च
थकर्तनतर्कुटे॥४३॥ चिरकालंदीर्घरात्रमामिक्षामस्तवाजिनं॥ त
दात्वंप्रमुखंराजमल्लुत्सित्तुद्धतः॥४४॥ द्वैधंविवादंआरंभआ
दराडुंबरार्थकः॥ रभसोगमकारित्वैकौमुदीकार्तिकोत्सवे॥४५॥
आवेशाटोपसंरंभाःप्रियावाक्यचतुर्चतुनी॥ प्रतिसूयंप्रतिछंदसं
वेशनरतिक्रियो॥४६॥ अभ्यासःस्फुरलीयोग्यानिर्वर्णनेनिभालने
॥ शालिनीकरणेन्यग्भावनंगंधनसूचने॥४७॥ भावःपदार्थो ध
र्मःस्यात्सत्त्वंतत्त्वंचवस्तुच॥ संदर्भस्तुप्रबंधःस्योद्ग्रंथोद्वाविंश
दसरी॥४८॥ स्वर्गबंधोमहाकाव्यंमहासूयकनाटके॥ अथवा
डुमयभेदाःस्फेश्वंपूःखंडकथाकथा॥४९॥ आख्यायिकापरि
कथाकलापकविशेषकौ॥ संदानमनिरुद्धं चैप्रकीर्णगुत्सका
दिचै॥५०॥ सर्गोवर्गपरिच्छेदोद्वाताध्यायांकसंग्रहाः॥ उच्छ्वासः

हेबोधस्य समंताज्ज्ञानस्यैकंत्रीणित्रयैःत्रीणिशास्त्रस्य॥३९॥ हेसौख्य
स्य हेउपयाचितस्यगजकर्णास्फालस्यैकं॥४०॥ रामायणस्यैकंत्रीणि
नीत्याःहेरतकूजितस्य॥४१॥ हेगर्तस्यहेतर्कस्यहेशीलितस्य॥ चत्वारि
सहायानां४२॥ हेकर्कटशिरोःहेराष्ट्रनिवासिनांहेसाक्षिणःहेतर्कुटस्य
॥४३॥ हेचिरकालस्यत्रीण्यामिक्षायाःहेतदात्वस्यत्रीण्युद्धतस्य॥४४॥ हे
विवादस्यत्रीण्यारंभस्यहेरभसस्यहेकार्तिकोत्सवस्य॥४५॥ त्रीणिसं
भस्यहेप्रियवाचःहेप्रतिछंदस्यहेरतिक्रियायाः॥४६॥ त्रीणिशास्त्राभ्या
सस्यहेदर्शनस्यहेन्यग्भावनस्यहेसूचनस्य॥४७॥ षट्पदवस्तुनःहेसं
दर्भस्यहेग्रंथस्य॥४८॥ हेमहाकाव्यस्यहेनाटकस्यपंचवाङ्मयभेदा
नामेकैकं॥४९॥ हेतिलकस्यहेदाम्नःहेचामरस्य॥५०॥ नवकथापरिच्छे

परिवर्तश्चपटलकांडिमस्त्रिया॥५१॥स्थानप्रकरणपर्वान्द्रिकंचयं
यसंधयः॥५२॥प्रज्ञातिःपरिभाषाशैलीसंकेतसमयकाराश्च॥प्रति
वाणिप्रतिवचनसमुदाचारास्त्वभिप्रायोः॥५३॥अप्रतिरूपकथा
स्यात्संगणिकाछोरणपरित्यागः॥स्यादुदूर्ध्वनमतर्हसस्त्रिषु
पिंडमाहारः॥५४॥अवसर्गःप्राकाम्यंस्वाछद्यानुमननमित्यपि
च॥आकल्पकउत्कठाचिंताकर्मण्यथास्थानं॥५५॥आक्षेपो
त्याकारःस्वाध्यायःस्यान्निरंतराभ्यासः॥हर्षस्वनःकिलकिला
सदृशस्यंदनंतुनिस्यंद॥५६॥अवसानंतुविरामोमध्यमथोम
डलंचक्रं॥स्यादारंभःप्रस्तावनातदामुखमपिज्ञेयं॥५७॥ ॥
॥इतिसंकीर्णवर्गः॥ ॥ ॥अथनानार्थः॥ ॥ ॥
स्वरकाद्यादिकाद्यंतक्रमान्नानार्थसंग्रहं॥विहायामरकोशोक्त
मकार्षीत्युक्तमत्र॥५८॥शक्रार्कपर्वणयोश्चाकोऽभीकस्त्वभ
यकामिनो॥रूपकांतिकयोश्चाकोऽलिमकौभेककोकिलौ५९
अंतिकंनिकटंचुलिर्नाट्योक्तौचाग्रजांतिका॥अनीकोस्त्री
रणेसैन्येगौर्यामातरिचोबिका॥६०॥स्यादशमंतकमुद्गानेम
ल्लिकाछदनेपिच॥आन्द्रिकंदिननिर्वर्त्यतत्क्षीबनित्यकर्मणि
॥६१॥स्यादाक्षुरितकंहासविशेषेचनखक्षते॥उर्कएष्यत्का
लीयफलेमदनकंटके॥६२॥स्त्रियामुत्कलिकाहेलोत्कंठासलि
लबीचिषु॥कोशांगेकौशिकोविश्वामित्रेगौर्याचकौशिकी६३
हृणत्वेचहिमान्याचगौरीकाल्योश्चकालिका॥वर्षोपलेस्त्री
करकाकरंकेकरकोस्त्रियां॥६४॥कुस्मेभेदाडिमेपक्षिभेदेच

दानामेकैकपट्यंशसंधीनामेकैक५१॥५२पचसंकेतस्यहेप्रतिवचनस्यहे
अभिज्ञायस्य५३॥अप्रतिरूपकथायाएकंहेपरित्यागस्यहेअतर्हसस्यहे
आहारस्य५४त्रीणिप्राकाम्यस्यत्रीणिचिंताकर्मणत्रीणिआक्षेपस्य५५हे
स्वाध्यायस्यहेहर्षस्वनस्यहेनि,स्यदनस्य५६त्रीण्यवसानस्यहेचक्रस्यत्रीणि

करकः पुमान् ॥ करमध्यांगलौचस्यात्कर्णिकाश्च दुर्मांतरे ॥ ६५ ॥
 द्विके धृष्टे च काकः स्यात्कौतुकं मंगले ह्ययोः ॥ भोग्येऽप्यथ स्यात्
 कुलकं श्लोकैकांशं पटोलयोः ॥ ६६ ॥ कुलकौ नाककाकेंदूकः
 आत्मा च सुखं च कं ॥ पेचकस्त्रीजितौ काकरुको कोलेयकः शुनि
 ॥ ६७ ॥ कुलीने चाथ कनकं धुस्तूरे नागकेसरे ॥ चंपके किंशुके हेमि
 कृषको फालकर्षको ॥ ६८ ॥ रोमांचे सुद्रशत्रौ च दुर्मांगे कटको
 स्त्रियां ॥ राजधान्यां नितंबे द्वे र्वलये कटको स्त्रियां ॥ ६९ ॥ वेणौ ना
 कार्मुकं चापे गुणवृक्षेऽपि कूपकः ॥ कल्को विभीतके तैलादिशेषे
 चाथ कंचुकः ॥ ७० ॥ निर्मौके चोलके वारबाणेऽथ कुशिको मुनौ
 शाले किष्कुः प्रकोष्ठेऽपि व्याख्या श्लोकेऽपि कारिका ॥ ७१ ॥ खगे य
 मे छद्मविप्रे कंकः सूच्यां च कूर्चिका ॥ क्रमुको भद्रमुस्तेऽपि कोक
 श्वक्ने वृकेऽपि च ॥ ७२ ॥ पुनर्नवोकारवे लुपणौ शेषु कठिलकः ॥ वृ
 कवाकुर्मयूरेऽपि वंशे दैत्ये च कीचकः ॥ नीचेऽपि सुलुको मूर्द्धा
 णे नाकौ च खोलकः ॥ चौरौ दुर्गुचरवनकौ गोलकौ मणिजारजौ
 ॥ ७३ ॥ खगे लग्ने च गोरंकुः सरण्या भेदेऽपि गंडुकः ॥ शृंग्यां च ग्रामयु
 द्वे च ग्राममङ्गुरिका स्त्रियां ॥ ७४ ॥ गांधिको लेखकेऽपि स्याद्गुह्य
 कश्छेकनिघ्नयोः ॥ वेश्यायूथ्योश्च गणिका चषकं सरकेऽपि च ॥ ७५ ॥
 ग्रंथिकौ पार्थद्वैजौ ग्रंथिपर्णे च नटयोः ॥ कंठालंकारखद्योतविद्यु
 त्सुचिलिमीलिका ॥ ७६ ॥ चारको भोजके बंधे नाटकांगेऽपि चूलि
 का ॥ चित्रकं चित्रके क्लीबं व्याघ्रैरंडौ च चित्रकौ ॥ ७७ ॥ गृहासत्तेऽपि
 क्षिमृगे छेको नागरिके त्रिषु ॥ कंबोजलकरंकः स्यान्नारिकेल
 फलेऽपि च ॥ ७८ ॥ जैवात्रकः कशे चंद्रे दीर्घायुषि च स त्रिषु ॥ जालि
 का वस्त्रभित्कूटकृतैव तौ च जालिकौ ॥ ७९ ॥ जंघायामद्विभित्तौ
 च खनित्रेऽवधारणे ॥ कपिल्ये च स्त्रियां टंकं टुंका बल्यशोण
 कौ ॥ ८० ॥ तिलकं चित्रके कुम्भिना तरो तिलकालके ॥ ग्रहद्वारौ
 तंडुको स्त्रीसमासप्रायवाचि च ॥ ८१ ॥ तरुष्वः सिल्लके देशे प्रा

ण्यंगेत्रितयेत्रिकं ॥ कृपांगेस्त्रीतिक्ताशकरवतिरेवरुणद्रुमे ॥ ८३ ॥ दै
 त्येनाकर्णधारेचत्तारकंदृशिभेनना ॥ द्विकौकाकचक्रवाकौपृथ्वा
 कुंदेदलाढकः ॥ ८४ ॥ नरकोनिरयेदैत्येनौबाह्वेस्यान्नियामकः
 ॥ सभ्येगुरौचनवकलिकानवरजस्यपि ॥ ८५ ॥ नालीकोपद्यनार
 चौहंद्रेपिपेटकौस्त्रिया ॥ सौभाग्येपिपताकास्यात्पंकोस्त्रीकद
 माहंसोः ॥ ८६ ॥ पंचालिकावस्त्रकृतपुत्रिकागीतभेदयोः ॥ मणि
 दोषेशिलाभेदेपुत्रकोलोमद्वर्षणे ॥ ८७ ॥ पर्यस्यामपिपत्पंकः
 त्रियकोमृगनीपयोः ॥ पुष्पकंककणेपिस्यात्पराकोव्रतखट्वयो ८८
 चांमरेग्रंथभेदेचविस्तारेपिप्रकीर्णकं ॥ सितछत्राजयोः १७९ रीक
 पुंसितुदिगंजे ॥ ८९ ॥ व्याघ्रेचकोशकारेचपाकौपचनशावकौ ॥ पु
 ष्कलकौगंधमृगेकीलकेक्षपणेपिच ॥ ९० ॥ कपर्दरज्जुराजीववी
 जकोशेवराटकः ॥ वृंदारकौसुरश्रेष्ठेगिरिमेघौबलाहकौ ॥ ९१
 पिंजेनासिकताकर्णभूषाकन्याचवालिका ॥ शिवमल्यांबकः क
 ळेरान्तिभेद्वारकः स्फुरे ॥ ९२ ॥ भूमिकारचनायांचमूर्त्यंतरपरिग्रहे
 ॥ मधुकावल्लिभेदेचवर्हिचंद्रेचमेचकः ॥ ९३ ॥ हारभेदेमाणच
 कोवालेकुपुरुषेवदौ ॥ मयूरकोः पामार्गेचहंसभेदेपिमल्लिकः ॥
 ९४ ॥ यूतकंवस्त्रभेदेचयौतुकेसंशयेपिच ॥ यमकंसंयमेशब्दा
 लंकारेयमजेत्रिषु ॥ ९५ ॥ याज्ञिकोयाजकेदर्भेविलेरोकरुचोप
 मान् ॥ राकाट्टरजःकन्याकच्छपूर्णंदुपूर्णिमा ॥ ९६ ॥ नीलवस्त्रेः
 क्षितारायांलोचकोनिर्मितौत्रिषु ॥ नगरीशाखयोर्लंकाकरिण्य
 मपिबंधकी ॥ ९७ ॥ गुरावनाथेगरुडेजिनेविघ्नेविनायकः ॥ वृषो
 कौशिवभल्लातौचंचकौधूर्तफेरवौ ॥ ९८ ॥ वैदहंकोवाणिजकेचै
 श्यायामपिशूद्रजे ॥ बैलस्याकार्ययोः क्रीबंज्यलीकौत्रिषुनागरे
 ॥ ९९ ॥ बाल्हीकंबाल्हीकंधीरहिंगुनोनाश्वदेशयोः ॥ विषाकः प
 रिणामेपितिलकोपिविशेषकः ॥ १०० ॥ शंकुः कीलकसंख्यास्त्रज
 लजंतुषुदृश्यते ॥ शिशुकः शिशुमारेपिशुकंग्रंथिशिशयोः ॥ १०१ ॥

क्लीबेरावणपात्रेनावचापिशतपर्विका ॥ शल्लुकश्रूर्णेपिशूकस्तु
 स्यादनुक्रेशशृंगयोः ॥ १२ ॥ शिलाटकोविलेपेदृशुल्कोयौतुकला
 नयोः ॥ श्वाविहृसौचशल्लुकयोर्मणोरवङ्गेचसस्यकः ॥ १३ ॥ शीधौच
 शीधुपानेचसरकोरुन्मथजन्मनि ॥ सूतकंपारदेप्यस्त्रीसूचको
 खलुकुकुरौ ॥ १४ ॥ युग्मेसंघाटिकाकुट्टिन्यांचगयेपिह्यारकः ॥ वाद्य
 भेदेहुडुकः स्याद्वात्पूहेचमदोत्कटे ॥ १५ ॥ द्रुतिकोताः ॥ इंदुले
 रवागुडुच्यांचपूःसरखंस्वर्नभश्चखं ॥ गोमुखंलेपनंवाद्यभां
 डेसर्पेपिदुर्मुखः ॥ १६ ॥ त्रिशिरवेस्यान्निशूलेपिन्युंखः सान्निमने
 रमे ॥ नखंशुक्तौकररुहेकुर्मपंचनखोगजे ॥ १७ ॥ आदौप्रधानेप्र
 मुखंवैशारखोमंथमासयोः ॥ कांडेनाविशिरवारथ्याविशारखोभे
 गुहेपुमान् ॥ १८ ॥ लेखोदेवेपिपंतौस्त्रीशिक्षाचूडाग्रयोरपि ॥
 शारवावेदविभागेपिसर्वाभिन्नसहाययोः ॥ १९ ॥ सुमुखस्तास्य
 पुत्रे ॥ द्रुतिखंताः ॥ चापवर्गस्यागमोक्षयोः ॥ शरीरोपायप्र
 धानेध्वंगंपुंभूमिनीवृत्तिः ॥ संबोधनेऽगाव्ययंस्यादयोगो
 विधुरेपिच ॥ शपथेप्यभिषेगः स्यादनंगः खेस्मरेपुमान् ॥ ११ ॥ पू
 र्णत्वयत्नावाभोगावायोगोव्यापृतावपि ॥ जंगमेंगितयोरिंगो
 नाट्यर्द्धहामृगोवृके ॥ १२ ॥ फलेपूगस्यचोद्देगमुत्सर्गोन्यायदा
 नयोः ॥ सामान्येषुपरागस्त्यस्तार्कहोश्चदुर्नये ॥ १३ ॥ हस्तके
 देतुसस्यानांकटभंगोवृपात्यये ॥ कथाप्रसंगोवातूलेविषवैद्ये
 पिवाच्यवत् ॥ १४ ॥ देशेकलिंगोधूम्याटेकलिंगंकोटजेफले ॥
 त्रिषुदक्षेविदग्धेचखड्गेनिलिंशगंडको ॥ १५ ॥ स्वर्गेवज्रेचरश्मेच
 बलीवर्देचगौःपुमान् ॥ स्त्रीवाणरोहिणीदृग्दिग्वाग्भूमिष्वक्षभू
 मिच ॥ १६ ॥ वैधव्येनृपनाशेचछत्रभंगः प्रकीर्तितः ॥ अश्वगंधा
 पितुरगीतुंगोपुन्नागसौच्छ्रयो ॥ १७ ॥ दीर्घाध्वगः स्यादुष्टेपि
 निषेगः संगतूणयोः ॥ नागः श्रेष्ठेभसर्पेषुक्लीबंसीसकरंगयोः
 ॥ १८ ॥ वृक्षेस्यात्पुंसिपुन्नागः पतंगः शलभेरवौ ॥ काकोदेवपि

कायांस्त्रीफल्युस्त्रिषुनिरर्थके ॥१८॥ पालनेभ्यवहारेचनिर्वेशेपण्य
 योषिता ॥ भोगः सुखेधनेचाहेः शरीरफणयोरपि ॥२०॥ भगवैरा
 ग्ययोनीच्छाज्ञानैष्येषुचेव्यते ॥ तरंगभेदयोभंगोभंगासस्ये
 शणाब्ध्ये ॥२१॥ एकदेशांशयोर्भांगोभृंगोधूम्याटकेपिच ॥ भु
 जंगोभुजगेषिद्धेजामदग्न्यतदौभृगू ॥२२॥ मृगोऽन्विष्टौचमा
 र्गस्तमासान्वेषणवर्त्मसु ॥ योगश्चरैर्पूर्वलाभेस्तूत्रेविश्रब्ध
 तिनि ॥२३॥ उपायेसंगतौध्यानौषधसन्नाहयुक्तिषु ॥ नृत्येरणे
 खलेरागेरंगः क्लीबेत्रपुण्यपि ॥२४॥ रागः क्लेशादिकेरक्तेमात्सर्ये
 लोहितादिषु ॥ चक्रेरथांगंकोकेनारत्नोभौमंगलेपिच ॥२५॥ व्य
 क्तेसारख्योदितेलिंगंस्थाणौशेषशिलसणे ॥ पुंस्त्वादौवरांगंतु
 गुडत्वचिगजेपुमान् ॥२६॥ वल्युष्ठागेपिवेगस्तुमहाकालफ
 लेपिच ॥ जलोत्सेपेसमुत्सर्गेशृंगमुत्कर्षचिन्हयो ॥२७॥ शार्ङ्ग
 धनुर्विष्णुधनुःसंभोगोरतभोगयोः ॥ इतिगांताः ॥ ओघोः
 स्यात्तद्रुतनृत्येचकाचिघौकाचनोदुरु ॥२८॥ निदाघौस्वेदता
 पोचप्रतिघोरोषघातयोः ॥ परिघोयोगभेदेपिमेघोवारिदंमु
 स्तयोः ॥२९॥ महार्घस्तुमहामूल्यपुंसिलावकपक्षिणि ॥ पृक्का
 यांस्त्रीलघुः क्लीबंशीघ्रेकृष्णागुरुण्यपि ॥३०॥ इतिघांताः ॥
 प्रतिमापूजयोरर्चाक्रौंचः पक्ष्यद्विभेदयोः ॥ कूर्चमस्त्रीभ्रवोर्म
 ध्येऽश्रुश्रुकेतवयोरपि ॥३१॥ इभ्यांस्त्रीगुरुषुत्रेनाकेशेषुष्केत्रणे
 कचः ॥ देशभेदेपिकांचीस्थादथस्थासकतर्कयोः ॥३२॥ चर्चि
 कायाचर्चास्यात्त्वकूरुचर्मगुडत्वचो ॥ वामनेपामरेनीचो
 नमुचिर्दितिजेस्मरे ॥३३॥ मरीचिर्मुनिभेदेपिचौरवन्दीमलिम्लु
 चो ॥ कक्कोलेपिचमारीचोमोचाशाल्मरिरंभयोः ॥३४॥ कुक्कुरे
 रतनारीचः शीत्कारेवरयोषिता ॥ केतुग्रहेतुविकचोवीचिः स्त
 रवतरंगयो ॥३५॥ स्वल्पेपिसारिकायांचवचाग्रीष्मानलौशुची
 स्तूचीनृत्यप्रभेदेचव्यधनीशिरवयोरपि ॥३६॥ इतिचांताः ॥

वाराहीचीरकाकच्छाकच्छोः नूपेद्रुमांतरे ॥ पिच्छास्त्रीभक्तमंडे
 पिलंगुलेपिच्छमस्त्रियां ॥ ३७ ॥ इतिच्छांताः ॥ पद्मधन्वंतरीचा
 व्नावंडजःखगमीनयोः ॥ निचुलेप्यंबुजोऽजस्तत्रह्यविष्णु
 स्मरेष्यपि ॥ ३८ ॥ स्यादंगजःस्मरेकेशोपुत्रेरत्नेनपुंसकं ॥ उत्सा
 हकार्तिकावूजोऽकंबोजोदेशशंखयोः ॥ ३९ ॥ नखेकरंजेकरजः
 कुब्जोऽन्युब्जोद्रुमांतरे ॥ खनौसुरागृहेगंजागुंजेपटहकृष्णले
 ॥ ४० ॥ जघन्यजोऽनुजेशूद्रेजलजंशंखपद्मयोः ॥ चिन्हशेफः
 पताकासुखद्वंगेपिध्वजोस्त्रियां ॥ ४१ ॥ नीरजंकमलेकुष्ठेपिंजा
 हिंसाहरिद्रयोः ॥ भरद्वाजोऽगुरोःपुत्रेव्याघ्रादारव्येचपक्षिणि ॥ ४२
 बुधैःख्यातोभरद्वाजोद्रोणाचार्यमुनावपि ॥ भृंगराजःखगो
 पध्योर्लेघनेमुनिभेषजं ॥ ४३ ॥ अगस्त्येचहरीतक्यांरुजास्या
 द्रोगभंगयोः ॥ गुल्मेपिवनजोबीजंरेतस्तत्त्वार्थहेतुषु ॥ ४४ ॥
 व्याजःशाठ्येपदेशेचस्वेदरक्तात्मजाःस्वजाः ॥ निसर्गसहजः
 पुंसिसहोत्थेवाच्यलिंगकः ॥ ४५ ॥ सन्नद्धसंभृतोसज्जोहिमजा
 पार्वतीशची ॥ इतिजांताः ॥ अज्ञास्त्रिषुजडेसुर्वेकृतज्ञःकु
 कुरेपिच ॥ ४६ ॥ संज्ञासूर्यप्रियायांचसर्वज्ञःशंकरेजिने ॥ इति
 ज्ञांताः ॥ अरिष्टंस्तूतिकागारेतत्रेपिचपुमांस्त्वयं ॥ ४७ ॥ काके
 निंबेचलघुनेगर्तेद्रूपेखलेऽवटः ॥ अत्यर्शसौमयोरदृःकृतावि
 ष्टेप्रियेत्रिषु ॥ ४८ ॥ केशदःशेणकेविष्णोऽक्षपीटमुदरेजले ॥ पुंश्च
 लेकुंडकीदःस्याज्जाराचब्राह्मणीसुते ॥ ४९ ॥ सपथेचक्रियाका
 रेकिलिंजशरयोःकटः ॥ कोटिःसंख्यापिकरटोवाद्यभांडकुवि
 प्रयोः ॥ ५० ॥ दुल्लिरेकर्कटोराशौकृष्टिःकर्षेबुधेषुमान् ॥ अघ्रिये
 पिकटःकुंभेकुटोनाभवनेहयोः ॥ ५१ ॥ सुरायास्त्रीकीकटस्तुनि
 स्वेदेशैमितंपचे ॥ खेदःसिंघाणकेहीनेगृष्टिर्धनौषधीभिदोः
 ॥ ५२ ॥ सूकरेपुंसिघृष्टिःस्यात्पक्षांघर्षणयोस्त्रियां ॥ घोटोदातु
 वदरेपूगेदेहांशेवर्णनेचटः ॥ ५३ ॥ निःश्वासोदशनोच्छिष्टं

बेदंतद्विदेपिच॥ परिमाणमुदोर्दिष्टिर्दिष्टः कालोपदिष्टो ॥५४॥
 धारातोचातकहयौकपाटेपिचनिष्कृतः॥ कोटरेप्यथपटुः स्यात्
 फलकेनृपशासने॥५५॥ प्रत्याख्यातेप्रेषितेचप्रतिशिष्टं त्रिलिङ्ग
 क॥ कर्पटीपुष्पवृक्षेचपूगादेश्वनवेफले॥५६॥ वटीत्रिषुगुणेषु
 सिन्यग्रोधेचकर्पटके॥ वर्बटयौव्रीहिभिद्वेष्योनटौभरतकामु
 को॥५७॥ मोरटंगोर्नवेक्षीरेः कोटपुष्पेषुमूलयोः॥ म्लिष्टं म्ला
 नेकुवचनेमर्कटीशूकशिंज्यपि॥५८॥ लाटोशूकेचदेशेचव्यष्टं
 कल्पेत्रिषूषिते॥ पथिवास्तुनिवादः स्याद्विकटं विहृतं बृहत्॥
 ॥५९॥ चर्कराटः कटाक्षेचस्त्रीणांस्तननखस्यते॥ भद्रप्रेखणयो
 र्विष्टिर्वर्णाटो कामिगायनौ॥६०॥ विटोऽद्रोलवणेषिद्वे मूषिके
 खदिरेपिच॥ प्रांचल्लोहेश्रुतिकटः प्रायश्चित्तभुजंगयोः॥६१॥ स्फु
 टिः स्फोटोचकर्कट्यां हृष्टः प्रतिहतेपिच॥ इतिठांताः॥ वैश्या
 द्विजन्मजंबष्ठः पाठायूथिकयोः स्त्रियां॥६२॥ काष्ठा कालेपि
 कोष्ठस्तस्वकीयेप्यथमुध्वनौ॥ ग्रीवादेशोपिकंठः स्यात्कुष्ठं
 रोगौषधीभिदोः॥६३॥ हातूहेकालकंठः स्याच्छिवखंजनयोर
 पि॥ ज्येष्ठो मासिचवृद्धेचज्येष्ठाचगृहगोधिका॥६४॥ अम्लः
 लोण्या दंतशठानाजंबीरकपिस्थयोः॥ प्रकोष्ठौ बाहुगेहांसौ
 वरिष्ठं मारिचेपिच॥६५॥ ताम्रेचारुतरेचाथमध्यस्थरवल्लयोः
 शठः॥ शोठोऽलसेचमूर्खेचसूत्रकंठो द्विजन्मनि॥६६॥ क
 पोतविहगेपि स्यात्पृश्न्यांचप्रसभेहठः॥ इतिठांताः॥ प्राण्यंग
 कोशयोरंडंकुष्मांडौफलभिद्गणौ॥६७॥ कुंडंखातोखयोर्जार
 जेनाकुंडीकमंडलौ॥ सिंहोक्तौ स्त्रीविषेस्वेडः पशौ क्रोडोनने
 रसि॥६८॥ खंडोऽस्त्रीशकलेनेक्षुविकारमणिदोषयोः॥ गंडुः
 कपालेपिटक्नेष्ट्रगंडुकयोः पुमान्॥६९॥ चंडौषधिः खरश्चंडो
 दंडौ सैन्यार्कपार्श्वगौ॥ व्यथाकृमाचपीडेहेयाडुः कुंतीपतौसिते
 ॥७०॥ पिंडुः सोद्रेगृह्णोर्गोपेडुः चंडेमतौ स्त्रियां॥ स्तंबेशस्तेप्र

कांडोस्त्रीवरंडोवदनामये ॥७१॥ समूहेचांतरावेद्यांमंडः स्यात्सा
 रपिच्छयोः ॥ एरंडेमस्तमिक्कीवेमार्तेडौखगदेष्टिणो ॥७२॥ याहौदे
 त्यंतरेमुंडोमुर्ध्निस्त्रीमुंडितेन्निषु ॥ रंडास्याद्विधवौषध्येर्वितंडा
 शाफभियपि ॥७३॥ शिरवेडौतुशिरावर्होमुंडाकरिकरःसुरा ॥ ॥
 दूतिडांताः ॥ आपाहोव्रतिनांदंडेमासेमलयपर्वते ॥७४॥ विचेष्ट
 वालिशौमूढौराढास्याद्दीप्तिदेशयोः ॥ पंडकंचुकिनौषढौसमूढः
 पुंजितेनवे ॥७५॥ भुग्नेनुपप्लुतेष्वेषवाच्यलिंगेउदीर्यते ॥ दूतिडांताः
 ॥ अरुणोभास्करेःनूरोमंजिष्ठाःतिविषाःरुणा ॥७६॥ त्रिवारक्ते
 व्याकुलेःशरत्तस्मैव्रीह्यंतरेष्यणुः ॥ कीलप्राग्याप्रिसीमासुस्या
 दाणिवदणित्तयोः ॥७७॥ अभीष्टं तुभृशेनित्येस्यादिद्राणींद्रयो
 षिति ॥ स्त्रीबंधेसिंधुवारेचचक्षुर्दर्शनमीक्षणं ॥७८॥ उन्मूलनेषु
 दूरणमुष्णंदक्षेपिना ॥ तपे ॥ स्यात्साधनेगीतनृत्यभेदेकायस्थ
 कर्मणि ॥७९॥ करणं पुंसिसंकीर्णंकल्याणंकांचनेषुभे ॥ कृष्णो
 वर्णेहरीव्यासेकृष्णंमरिचलोहयोः ॥८०॥ पिप्पलीद्रोपदीकृष्णा
 हस्तसूत्रेपिकंकणं ॥ श्रुतिराधेययोःकर्णःपिप्पल्यांजीरकंक
 णा ॥८१॥ कोणोऽश्रौवाद्येलशुडेवधेदेतौचकारणं ॥ ग्रहणं
 स्वीकृतौहस्तेगुणःस्याद्रज्जुसूदयोः ॥८२॥ अंगुष्ठानामिकोन्मा
 नेगोकर्णोऽहौमृगेपिच ॥ नासिकाऽव्रातयोर्घ्राणं चूर्णं गंधयुता
 वपि ॥८३॥ वेदांशेवहृचादौचब्रध्नेपादेपिचाऽस्त्रियां ॥ चरणं
 श्रुतीर्णपर्णस्तखर्जूरपिचुमंदयोः ॥८४॥ जैतरींद्रैर्जुनेजिष्णुर्द्रो
 णिःकठिनपूगयोः ॥ तरुणाःकुल्लपुष्येपिआणंरसितरक्षयोः
 ॥८५॥ दुर्वर्णैरजतेपिस्यात्द्रोणोऽलिःकलपीद्रुणी ॥ द्युमणो
 तरणिःपुंसिकुमारीनौकयोऽस्त्रियां ॥८६॥ काष्ठाभारंबुवाहिन्यां
 शैलसंधौचयेपिति ॥ द्रोणीनस्त्रीमानभेदेद्रोणःकाकैकृषीपतौ
 ॥८७॥ दक्षिणादिशिलानेचदक्षिणःसरलेपिच ॥ असतीस्या
 दुर्ध्वणीचधर्षणानिकृतौरते ॥८८॥ लुद्धमंत्रेनाडिकायांधार

ण्यथचमज्जने॥निर्वाणंनिर्वृतौमोक्षेप्रचणोःस्त्रगृहंशयोः॥
 ॥८९॥बोलेवातेवलेप्राणःपूर्णेपुभून्निचासुपु॥पर्णेपक्षेचपत्रे
 चप्रोक्षणेसेचनेवधे॥९०॥ग्रंथेकार्पापणेचारूरीपुराणामनवे
 त्रिषु॥पाष्णिःपादेव्यूहपृष्ठेवापीव्यूतिश्चभारवी॥९१॥मंत्राख्य
 वेदेविप्रोघेकीबनाब्राह्मणोहिजे॥लिगायेःलिंजरेमौक्तिकादौ
 स्त्रीपुंसयोर्मणिः॥९२॥अजागलस्तनेचापिमस्तृणौमूढकर्कशौ
 ॥निश्मश्रुपुरुषोदंशौमत्कुणावथरोहिणी॥९३॥नक्षत्रेरोहिता
 यांचरणःक्षणनयुद्धयोः॥लक्ष्मणासारसीदाशरथिःश्रीमांश्च
 लक्ष्मण॥९४॥छागेपिलंबकर्णःस्याद्वेणुर्वंशेनृपांतरे॥वा
 णाक्षिंद्यांशरेबाणेवृष्णिर्यादवमेवयोः॥९५॥कर्णेभ्रुतौचश्रव
 णंशरणमारणेपिच॥श्रेणिःसंतौसकपात्रेनकीबंकारुसंहतौ॥९६
 कषेमारवचतुष्केचशाणःशोणोनदेःरुणे॥पक्षेऽप्राणंयवाग्वां
 स्त्रीश्रीपर्णेगणिकारिका॥९७॥पद्मेचश्रमणाभिमुख्यामुंडी
 र्याचदृश्यते॥सुवर्णमानमेदेपिस्थूणाशूर्मीचदारुच॥९८॥स्या
 णुशंकुशिवौविष्णोःसुषेणःकरमर्दकैः॥कपिवैद्येचाथहतौहरणं
 यौतकेपिच॥९९॥इतिपांताः॥मोक्षःसुधायज्ञशेषोऽयाचि
 तवारिचामृतौ॥अमृतातुगुडूच्यास्याहरीतक्यामलक्यापि॥
 ॥२००॥शेषेविष्णावनंतोनागुडूचीदर्वयोःस्त्रियां॥कीचंखेत्रिष्व
 नवधावश्रमंतंमरणेऽश्रुभे॥१॥चुल्ल्याचपूरिमाभेदेऽनुमतिःसंम
 तावपि॥स्वरूपेयतंविनाशेनानस्त्रीशेषःतिक्त्रिषु॥२॥गतेज्ञाते
 प्यवसितमर्वतावश्चलुत्सितौअर्वतीकुंभदास्यांचाशार्दितंप्रा
 र्थितेहते॥३॥क्षिप्ताद्रिभेद्र्योरस्तःस्याल्लाजेष्वपिचाक्षते॥कृपा
 वसत्येप्यनृतमाकृतिर्जातिरूपयोः॥४॥आक्षौलव्यहितौदेर्घ्ये
 भाविकालेपिचायतिः॥आचितःशांकटोन्मेयेप्यावर्तश्चितने॥
 पिच॥५॥आयस्तस्तेजितेक्षितेऽथारव्यातंतिडिआपिते॥अंशे
 तदात्वेचापातआहतंगुणितंहते॥६॥मृषोक्तेचाथदग्धेस्या

दुषितं स्थितवत्यपि ॥ व्यसनार्ते चोपरतुः उदितं प्रोक्त उद्धते ॥
 ७ ॥ स्याद्गुस्तूरे पिचो न्यतः क्षिते मृष्टे पिचो दृढतं ॥ उत्तमं शुष्कमोसे
 पिबन्द्वात्पाते प्युपाहितः ॥ ८ ॥ उदास्थितश्चरेद्वास्थे स्यादतिः
 स्मृतिरक्षयोः ॥ नरतमुच्छशिले सत्ये एतावागतकर्बुरौ ॥ ९ ॥ ऐरा
 वतो नागरं प्यथ कांतिर्द्युती छयोः ॥ किरातौ म्लेच्छभूनिबौ कां
 तस्तु प्रियरम्ययोः ॥ १० ॥ केतुर्ग्रहोत्पातचिह्ने कलितं विदिता
 त्मयोः ॥ कपोतः पक्षिमात्रे पिगुप्ते रक्षितगूढयोः ॥ ११ ॥ गतिर्यात्रा
 दृशोपायाश्शोढः सूर्यश्च गोपतिः ॥ गृहीसत्री गृहपतिर्गीतं शब्दि
 तगानयोः ॥ १२ ॥ गर्जितं स्तनितेने भेग्रस्तं वाग्भेदभुक्तयोः ॥ चर्म
 प्वत्येनदीरं भेजा तं व्यत्तौ घजन्मसु ॥ १३ ॥ सूर्यावर्ते पिजामा
 त्ना नावाते पिष्टपेजगत ॥ जातिश्चुन्दसिमालत्यां चुल्यां जातीफ
 लेकुले ॥ १४ ॥ व्याप्तविस्तृतवाद्येषु ततं तिक्तं सुगंध्यपि ॥ चापे
 तृणत्वे तृपाता तातः पित्रनुकंपयोः ॥ १५ ॥ दुर्गतिर्नरकेनैस्व्ये
 दुर्जातं व्यसनेऽपि च ॥ दिवाभीत उल्लूके स्यात्कुम्भिले कुसुदाकरे ॥
 १६ ॥ विसृष्टेरक्षिते दत्तं द्रुतं शीघ्रविलीनयोः ॥ दशने शैलशृंगे च
 दंतः स्यादौषधौ स्त्रियो ॥ १७ ॥ दिती खंडनदैत्यां वैधृतिस्तुष्टौ
 क्रतावपि ॥ राशौ च धातुनिर्वाणे सुस्थितत्वे च निर्वृतिः ॥ १८ ॥
 अस्वाध्याये कुरूपे च प्रत्यक्तौ स्त्री निराकृतिः ॥ जंघां स्त्री नान
 दीकांतः सिंधुवारे जलाब्धिषु ॥ १९ ॥ निमित्तं हेतुचिह्नं गंतुं देवा
 देशपर्वसु ॥ प्रसृतः कुञ्जिते पाणौ जंघायां स्त्री गते त्रिषु ॥ २० ॥
 प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यात्स्वभावमात्यशोरपि ॥ प्रतीकारे प्रतिकृ
 तिः प्रतिबिंबेऽथ प्रकृतिः ॥ २१ ॥ पंक्तौ मार्गे पिपूतं तु पवित्रे बहुली
 कृते ॥ श्रेणिर्दशचपंक्तिः स्यात्सूतिर्जन्यतो कयोः ॥ २२ ॥ प्रति
 पत्तिश्चित्यवृत्तिः प्राप्तिः प्रागल्भ्यगोरवे ॥ पारावती गोपगीति
 लवली फलयोरपि ॥ २३ ॥ पलितं कर्दमे पि स्याद्विधौ भूपे प्र
 जापतिः ॥ शक्ते निवारणे तृप्तौ पर्याप्तं स्याद्यथेक्षिते ॥ २४ ॥

प्रेतो मृते प्राणिभेदे पितृन्त्यातेषु पक्षिणो ॥ क्लीबं बिंदौ पृषन्नेणे
 पृषतोऽप्यनयोर्नरि ॥ २५ ॥ स्वातादौ पुरिते पूतं पातो भ्रंशे च रक्षिते
 ॥ प्रेषिते पिप्रतिक्षिप्तं प्रतीतः सादरे पिच ॥ २६ ॥ पुतः स्वेचाभियुक्त
 हेतौ च प्रार्थितौ समौ ॥ द्विष्टे पिच प्रतिहृतः पिहितं गुणिते धने २७
 प्राप्ते ज्ञाते परिगतं प्रपातौ भृगुनिर्द्धारौ ॥ लोकायते कछये च ये च
 गुप्तः स्मृतो बुधैः ॥ २८ ॥ लब्धे समंजसे प्राप्तं पक्षिणैर्गौरवपाकयोः
 ॥ पारिजातो देवतरो भंदरे पारिजातके ॥ २९ ॥ वृत्तिवार्ता प्रवाहेषु
 प्रवृत्तिर्यथोदके ॥ पाने च पीतिः सिक्ते तु प्रोक्षितं निहते पिच ३०
 रामानुजेनाद्यशास्त्रे दौःप्यतौ भारती नवे ॥ जिने पूज्ये च भग
 वान् भोगवान्नाद्यनागयोः ॥ ३१ ॥ सेवाविभागयोर्भक्तिर्भवा
 न्युपात्सदर्शयोः ॥ पक्षिण्यां वाचिवृत्तौ च भारती भारते पुनः ३२
 जंबुद्वीपे व्यासकृतौ भृतिर्भरणमूल्ययोः ॥ कुड्यभेदनयोर्भि
 तिर्भास्वेतौ सूर्यभास्वरौ ॥ ३३ ॥ पृथिवीजने नीगावो ब्रह्मण्याद्या
 श्रमातरः ॥ मूर्द्धाभिषिक्तो मात्सेपिनुक्तौ निर्वृतमोचितौ ॥ ३४ ॥
 मूर्तं स्थात्रिषु मूर्छाले कठिने मूर्तिमत्यपि ॥ मतिरिच्छाऽप्यथ य
 तिः पाठच्छेदे मुनौ पुमान् ॥ ३५ ॥ न्याययोजनयोर्मुक्तिः पाश्यधि
 यादसां प्रती ॥ रेवती हलिपल्यां भस्मरपल्यां च रेवति ॥ ३६ ॥
 रिक्तं वने पिरीतिस्तुलोहकिट्टारकूटयोः ॥ रोहितमृजुशक्ता
 स्वेस्तेनामृगमीनयोः ॥ ३७ ॥ शैलभेदे सुवर्णालौ शंकरे पिच रेव
 तः ॥ स्वर्णाभ्यक्ते पिरसितं कस्तूरीपृक्कपोर्लता ॥ ३८ ॥ चर्तुला
 धीतयो र्वृत्तं वार्तं कुशलनीरुजोः ॥ नासे पिच सति र्वृक्षमात्रे पिच
 वनस्पति ॥ ३९ ॥ वर्तने विदुः सौवृत्तिर्वर्तिर्दिपदशास्वपि ॥ ला
 भसंबंधयोर्व्याप्तिर्विश्वस्ताविधवापि च ॥ ४० ॥ छेदे विनाशे
 विच्छिन्तिर्विगतौ वीतनिष्प्रभौ ॥ असारश्चेभयोर्वीतं वीतं
 कुशकर्मणि ॥ ४१ ॥ अभ्युद्यते विकसिते चेष्टिते च निजं गितं ॥ वि
 रुतौ रोगिबीभस्तौ विसंख्याते धने पिच ॥ ४२ ॥ दृढे पिज्यायतं

शुक्तिर्मुक्ता स्फोटाश्वलस्मणोः॥अस्त्रभेदेपिशक्तिःस्याच्छांतिः
स्यान्मंगलेशमे॥४३॥वेतसेपिचशीतोनाशुक्तंपूताम्लनिष्ठुरं
॥शितिर्भूर्जेःसितकृष्णोश्रीमंतौतिलकेश्वरौ॥४४॥ब्रह्मशक्ते
शतधृतीवार्तायांश्रवणेश्रुतिः॥दुर्बलेनिशितेस्यातांशितशा
तावशोवचः॥४५॥सरस्वतीसरिद्धौश्रमूतोवदिनिषारदे॥
स्मृतिःस्याद्धर्मशास्त्रेपिप्रवाहेपिचसंस्मृतिः॥४६॥रणेसभा
यांसमितिस्तिमितौक्लिन्ननिश्वलौ॥स्थपतिःकंचुकीकारुभे
देगीष्यतिजागकृत॥४७॥संबंधेपिचसंवित्तिर्मयीदायामपि
स्थितिः॥सीतालोगलरेखास्याह्योमगेगाचजानकी॥४८॥
सूनुतंकुशलेसत्येसुदोहागौश्रमुव्रता॥शर्करापिसिताशो
र्धंसत्यतिज्ञेपिचस्थितः॥४९॥सतीकात्यायनीसाध्योःसंघा
तोनरकेचये॥हरीतकीहैमवतीगौरीशुकुचचावपि॥५०॥स्त्री
हरिद्विशिवर्णेनादूर्वापिहरितामता॥दूतितांताः॥आति
थिःकुशपुत्रेपिहरीतक्यपिचाव्यथा॥५१॥अपेक्षाःलंबनंचा
स्थास्यादर्शोविषयेपिच॥भटेपुंस्पप्रतिरथंयात्रामंगलसा
न्निच॥५२॥उन्माथःकूटयंत्रेपिकुथःकंबलवर्हिषोः॥काशे
सुतेचसवशुर्ग्रेशोद्वात्रिंशदक्षरी॥५३॥धनंचयंथनाचापिती
र्थतूपाययोगयोः॥कट्यंशपोणयोःप्रोथोवीथीपंतौगृहांश
के॥५४॥चानप्रस्थोमधूकेपिस्थातृतीयेपिचाश्रमे॥काकोल्या
॥मलकीब्राह्मीवयस्थातरुणेत्रिषु॥सूर्यमंथानयोर्मेशःसां
तरेप्यथमन्मथः॥कपित्थेकामदेवेपिरथःपौरुषदेहयोः५६
पुंसिस्त्रियांचषड्भ्यःकरंजवचयोःक्रमात्॥सिद्धार्थःसर्वपे
रुद्धेसंस्थास्थितिविनाशयोः॥५७॥संस्थासमाप्तिःक्रतुषुवरु
थोनिजराष्ट्रकः॥सिक्थोभक्तपुलाकेनामधूछिष्टेनपुंसकं५८
दूतिथांताः॥अष्टापदंशरिफलेसुवर्णेस्त्रीपशोपुमान्॥या
मनेभ्यांस्त्रियांक्लीबंकेपूरेनांगदःकपौ॥५९॥अर्बुदोरुजिसंरज्ज

यामामोदो गंधहर्षयोः ॥ रहस्ये स्यादुपनिषत्समीपे सद्नेपि च
 ॥ ६० ॥ कंदो स्त्रीशूरेण मूले राजलिंगविषाणयोः ॥ स्त्रीककुत्फ
 दुकंदस्तु शृंगवेररसोनयोः ॥ ६१ ॥ स्त्रीगंभार्या क्लीबमज्जेदिङ्गा
 गेकुमुदः कपोः ॥ पुष्पे क्लीबं भ्रमो कुंदः सोदोरजसि पेषणे ॥ शिव
 जूतवरादेपि कपदोऽयमप्येगदः ॥ विष्णोर्भातिरिचास्त्रे स्त्रीपला
 शे गरुति छदः ॥ ६३ ॥ देशे जने जनपदो निषादोऽथ पचस्वरो ॥ वा
 क्येशब्देः प्रदेशेऽपि पदं पादस्तनूयोः ॥ ६४ ॥ मूले प्रत्यंतशैले च प्र
 सादस्तनुरोधने ॥ स्वच्छेकाव्यगुणे चाथ प्रतिपत्तिश्चि संविदोः ॥ ६५
 विप्रुङ्गजाता च बिंदुस्यान्मदौ स्तेरशनैश्चरो ॥ हस्तिभेदश्चाथ म
 दः स्यात्कस्तूरीभदानयोः ॥ ६६ ॥ गर्वेशु क्रेयमाकंद्या मलक्यानां
 म्रपादपैर्मयादाधारणा सीम्नोर्महानादोगजेपि च ॥ मेनादास्तु
 त्रयश्छागमाजोरकशिरखंडिनः ॥ विशदः पांडुरेव्यक्तेशारदो
 जलदेपि च ॥ ६७ ॥ स्त्रिया च शारदीतोऽपि प्यली सप्तवर्णयोः
 ॥ संवित्संकेतकेपि स्यात्समर्यादौ तिके स्थिरे ॥ ६८ ॥ व्यंजने स्तूप
 कारे च स्तूदः स्तूपवदिष्यते ॥ घर्मे स्वेदनयोः स्वेदः संपल्लुस्म्यांस
 मुच्चये ॥ ७० ॥ इति दांताः ॥ खंडेनासमभागेऽर्धमवधिः सीमकाल
 योः ॥ आविद्धं प्रहृतं वक्रमानं हंवाद्यबद्धयोः ॥ ७१ ॥ अलंकारोपि
 चाबद्धः प्रत्याशाप्याधिरुच्यते ॥ कुटुंबव्यापृते धर्मचिंताया च
 विशेषणे ॥ ७२ ॥ उपाधिरुग्रगंधेतुवचासौ त्रयमानिकेऽपलब्धि
 र्मतिप्राप्त्योर्ऋद्धिः संपदिचौषधे ॥ ७३ ॥ राहौ शिरः शून्यकाये क
 बंधः क्लीबमंबुनि ॥ गोधातले निहाकायां गंधोगर्भे बलेपि च ॥
 ७४ ॥ दोग्धा गोपे कवौ च त्सेदुग्धं क्षीरे प्रभूरिते ॥ दिग्धं लिप्ते विषा
 त्ते च दुर्विधौ रबलदुर्गतौ ॥ ७५ ॥ रोधो निरोधेनाशे च बुद्धौ ज्ञाते
 जिने बुधे ॥ निषेधबुद्धयोर्बाधो रोहिणे यकवौ बुधः ॥ ७६ ॥ दैत्य
 चैत्रवसंतेषु द्रुमभेदे च नामधुः ॥ सिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रया च
 यमागधी ॥ ७७ ॥ पिप्पल्यायुधिकायां नालग्रे मगधजे त्रिषु ॥

लघुनेऽतिविषयाचंशुंठ्यामपिमहोषधं॥७८॥सीतायोजनगं
 धास्यात्कस्तूरीन्याससूरपि॥विधिर्वह्निफालेचप्रकारेवेध
 नेविधा॥७९॥पृक्कामहिलाचबधूर्विश्वस्तोतुद्रतश्चविश्वजः
 ॥ विश्वजंवाहार्थंमुद्रंविषुपूतकेवलयोः॥८०॥श्राद्धंनिवाये
 श्राद्धालौविषुसाधुर्धनित्यपि॥स्केधःसंधेयिसिद्धस्तुनित्य
 निष्पदनादिषु॥८१॥संधिःयुमान्तरुंगायांभेदेसंपदृनेभगे॥
 दूतिधास्ताः॥कुलेख्यातेचाभिजनःस्यादध्वाकालवर्त्मनो
 ॥८२॥दूतिवृत्तेऽवदानंस्यात्कर्मखंडनयोरपि॥अग्रजन्मा
 ग्रजेविप्रेस्यादन्नंभक्तभुक्तयोः॥८३॥विनीतेविप्रभेदेचानूष्ठा
 नोःश्रींविवाद्यपि॥अंतावसायीचांडालेमुनिभेदेचनापिते८४
 अश्वकुत्सितयोरवावज्जेविद्युतिचाशनिः॥वर्णमात्रेविसर्गेचा
 भिनिष्ठानोऽहैहये॥८५॥पार्थदुमेमयूरेनाअर्जुनस्त्रिषुपां
 दुरे॥अर्जुनीगव्युषायांचभृंगंवृश्चिकयोरली॥८६॥आत्मा
 नोप्याकलनंविबंधपरिसंख्ययोः॥आवेशनंशिल्पगेहेभूता
 वेशेऽयमेदुके॥८७॥विशेषेचोपधानंस्यात्तत्तुल्यांमुद्धानमुद्र
 मे॥अगंभीरेपिचोत्तानःशराभ्यासेष्युपासनं॥८८॥स्यात्का
 त्यायन्यर्धवृद्धागौर्गोर्वररुचीनरि॥शिरीषास्नातकाश्वत्थग
 र्दभांडेकपीतनः॥८९॥चीरेपिकौपीनमश्वेषुपुन्नागेपिचकेसरी
 ॥कुलीनत्वेचगुह्येचकौलीनमथकंचुकी॥९०॥स्थापत्यवर्म
 तेसर्पकूटौष्ठेचकल्पनं॥कामिनौस्त्रेणचक्रौचकृतिनौ
 योग्यपंडितौ॥९१॥कांचनंतुहेम्निनागकेसरेकांचनीनि
 शा॥धातुवा दूरतेकांस्यकारेकारंधमीनरि॥९२॥चर्विकाचि
 ल्लदयितेरवकामिन्योप्रकीर्त्यते॥विषदिग्धपशोर्मासेगृजनं
 नारसोनके॥९३॥गहनंगह्वरेदुखेवनेथांबुदमुस्तयोः॥घनः
 पुसिघनंवाद्यंचर्मस्यात्फलकत्वचोः॥९४॥चीनोवस्त्रव्रीहि
 भेदेचिह्नंलक्ष्मपताकयोः॥चक्रिणोविष्णुभुजगकुलालया

ग्रामयाजिनः॥१५॥ कं प्रेना चलनं कं पे चलनी वस्त्रधरि॥ भूर्जे
 फलं कपाणौ च चस्ये शालं बुधे पुमान्॥१६॥ निवेपि छर्दनं वते ज
 वनो देशवेगिनोः॥ बुद्धेजिनो जित्वरे च जीवने वर्तनां भसो॥१७॥
 शूरे दातरि च त्यागी व्रति शोच्यै तपस्विनौ॥ तपनो नरके भानौ वि
 रले॥ ल्ये रुशेतनुः॥१८॥ क्रीडादौ देवनं नाः क्षेहि जन्मादंत विप्र
 यो॥ दानं गजमदे त्यागे खंडने रसणे पिच॥१९॥ दर्शनं वर्णे सुकुर
 चसुः शास्त्रोपलब्धिषु॥ स्त्री दीर्घकोप्या दुर्नामाः शैसिद्युम्नं बले ध
 ने॥२०॥ धन्वामरौ धन्वचा पे धावनं गति शौचयोः॥ निर्भर्त्सनं
 खली कारालं तपो रथनंदनं॥२१॥ देवो ध्याने कृते पुंसि नग्नौ सपण
 वेंदिनौ॥ श्रुतौ दृष्ट्या निश्चयनं रवंगगापिन लिन्यथा॥२२॥ ग्रंथि
 प्रस्तावयोः पर्व विषुवत्प्रभृतिष्वपि॥ प्रतिमानं प्रतिष्ठाया गज
 गं तांतरा ह्ययो॥२३॥ पाकस्थाने कुलालस्य वा ते च पवनः पुमा
 न्॥ दूरीत कीरा ससी च पूतनाः थ बलालके॥२४॥ पाठीनो युग्म
 लुट्रौ केशो वृक्षौ पलाशिनौ॥ फाल्गुनो मासि पार्थे च स्त्री विदग्धा च वाणि
 नी॥२५॥ वर्धमानः प्रश्नभेदशराधैरंडविष्णुषु॥ सेनानदी च वा
 हिन्यौ छेदे हृदौ च कर्द्दनं॥२६॥ भुवनं विष्टपेतो ये भिन्नं दीर्घे वि
 शेषिते॥ जन्माश्रयश्च भवनं भाजलं पात्रयोग्ययोः॥२७॥ भृति
 कांचनयोर्भर्मा मलिनं भूषितेऽसिते॥ मानं प्रमाणे तौ ल्ये च मी
 नो राश्यंतरे द्रुपे॥२८॥ मदनाः सिक्थ धूस्तूरतरुभेदमनोभवाः
 ॥ मुनिर्वाचय मे बुद्धे हं दश्च पाचमालिनी॥२९॥ मातुलानी तु भंगा
 या मातृभ्रातृस्त्रियामपि॥ राशौ युग्मे च मिथुनं विष्णवली मधुसू
 दनौ॥ ध्यापनं स्यान्निरसने कालक्षेपे च वर्तने॥ चतुःकोश्यां च
 योगे च योजनं स्यात्तु बाहने॥३०॥ गतौ च यानं यो निस्तृत्यति
 स्थाने भगे पिच॥ रसनं तु ध्वनौ स्वादे रसज्ञा रास्त्रयोः स्त्रियां॥
 ॥३१॥ यक्षे चंद्रे च राजा स्यात्तत्कः कामी च रागिणौ॥ गोपिते रो
 चना कूटशाल्मलौ रोचनः पुमान्॥३२॥ निशा हरिद्रा रजनी

छेदेभूर्जेचलेखने॥ राशीनामुदयो लघ्नं सक्तलज्जितयोस्ति
 दु॥१४॥ योषिज्जिह्वाचललनालक्षणं नाभविद्रु यो॥ रिक्तेवि
 लानगुल्लेनैविलग्नं मध्यलग्नयोः॥१५॥ दैवानिष्टफलेसक्तौ
 व्यसनं निष्फलोद्यमे॥ स्वतंत्रतान्वल्युत्थानं वायनो विष्णुदिग्ग
 जौ॥१६॥ सर्वभ्यांशफले शुष्केवानंस्पृते कटेगतौ॥ वृषपक्षांशि
 वेदेदेवेष्टनं मुकुटेगतौ॥१७॥ वेशकारेपि विषयीकामिनिक्लीव
 यिद्रिये॥ वृष्टादनी स्यादं हायांस्त्रिंशंकुठारके पुमान्॥१८॥
 समालब्धे विभक्तेच विच्छिन्नं वाच्यलिंगकं॥ लब्धे ज्ञाते स्थिते
 विच्छिन्ने देनाज्ञानपीडयोः॥१९॥ वर्तनी तर्कुपीठेपि स्त्रियां वर्तन
 वर्तनीयोः॥ वनश्चाजंतुकेन्याग्रे विपन्नोऽहौ विद्यते॥२०॥ दैव
 शंसिनिमित्ते च शकुनं पुंसि पक्षिणि॥ चूडावान्कुक्कुटश्चापिशि
 र्योभृंगारिणौ त्विनौ॥२१॥ क्रमुकश्च सुवेशश्च वार्थेहोः श्वेतवा
 हनः॥ नयूरेभीष्मशत्रौ च शिखंड्यथ विह्वलनं॥२२॥ विहिसा
 चो विडुले च यमेनाशमनं वधे॥ प्रयेनः शुक्ले पक्षिभे देशकुनिः
 सौख्यलेखगे॥२३॥ धान्यभेदे पुमान् षष्टिहायनः कुंजरेपि च॥
 नासाधौ संज्जनं कुक्षौ साधनं सिद्धमेदयोः॥२४॥ समानो देहः
 वाचौ च संस्थानं मृत्युरूपयोः॥ संतानः संततौ देववृक्षे चापस्य
 गोत्रयोः॥२५॥ क्रतौ स्नाने च सवनं मरणेपि समापनं॥ स्पृष्टं न
 खषणेनालुरथेति निष्पादये॥२६॥ सक्तज्ञाने च शयने स्वप्नोः
 अस्पर्शतानयोः स्पर्शनं स्पर्शनो वातः सूत्रं पुष्टे फलेपि च॥२७॥
 रेवतं सीवनोपास्त्योः शाश्वताजौ सदातनौ॥ पुत्रे रवौ च सूर्यु-
 त्प्रातश्चातर्क्यपिकनीयसि॥२८॥ सीमावाटे स्थितौ ह्येते स्वामीभ
 र्तरिष्यमुखे॥ धूमवंशशरामर्त्याः सुवर्षाणः प्रकीर्तिताः॥२९॥ ह
 रुद्वद्विलासिन्याः कपोला वयवेपि च॥ दूतिनां ताः॥ सजले महि
 षेः नृपोः वलेपः संगवर्जयोः॥३०॥ आक्षेपो भर्तृना कृष्ट्या रा
 क्त्यो वेशकल्पने॥ तृणभिद्रुस्त्रिभुवनपंचदेनास्त्युदुपः पुवे॥३१॥

कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्तते ब्रह्मणो दिने ॥ धान्ये कुशे एमांशे
 न्द कुतपश्चागदंबले ॥३२॥ गुणरुसेपिकूपो विद्वस्यो रत्नीकु
 णपः शवे ॥ जिह्वापः शुनिमार्जरं त्रु सीसकरंगयोः ॥३३॥ पा
 दुकायां स्त्रियां रुसेपादपीठे च पादपः ॥ पिंदुषु ध्यौ जवाशो कौ पु
 ष्यं कुसुम आर्तवे ॥३४॥ ग्रंथां रतौ पशौ शब्दे स्वभावे नाटकादिषु ॥
 रूपमाकारसौंदर्यमानकेष्वपि दृश्यते ॥३५॥ शररोषणयोरोपो
 लेपोलेपनजेमने ॥ विटपः पल्लवे स्तब्धेषु द्वे मेदो वलंबपा ॥३६॥
 आक्रोशेशपथेशाप स्वापः शयननिद्रयोः ॥ दूतिपांताः ॥ त्रिषु
 स्याकुत्सितेरेफोरवर्णे तुष्टुमानं यं ॥३७॥ दूतिपांताः ॥ गजग्री
 वा बिलेकंबुः कलंबः शरनालयोः ॥ वृदेकदंबौ नीपेनाकादंबौ
 शरपक्षिणौ ॥३८॥ ग्रीहविष्टवयोर्द्विबः प्रलंबौ दैत्यशाखयोः ॥ वि
 बंबिबफले रूपे संवस्तुसलानने ॥३९॥ कल्याणवति वज्रे च हेर
 वो महिषेऽपि च ॥ दूतिपांताः ॥ स्वर्णारंभावदं भौवाणी कंदोप
 नुष्टौ ॥ आरंभ उद्यमे दर्पकामे ब्रह्मणि चालभूः ॥ अरुषभौ श्रे
 ष्ठरुषभौ करभौ ॥ धः करौष्टयोः ॥४०॥ कुंभौ चारस्त्रियाः कांतेरसो
 राशिप्रभेदयोः ॥ वीणाप्रसेचे कुकुभो नगभेदेऽर्जुनद्रुमे ॥४१॥ गर्द
 भः शुकुकुमुदेखरेपुं स्पृशदानवे ॥ जंबीरे व्यसहारे च जंभोदंतेपि
 चेष्यते ॥४२॥ दुर्दुभिर्दैत्यभेदेपि दंभः कैतवकल्कयोः ॥ दुर्लभं क
 लुरेकाम्ये सदृशं न्याजयोर्निभ ॥४३॥ सुरव्यगदक्षत्रयोः पुसिना
 भिप्राण्यंगकेहयोः ॥ चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रिया कस्तूरिकामदे ॥
 ॥४४॥ भूर्भू मौस्थानमात्रे च भगृसे धृगुजे प्रमान् ॥ रंभाकदत्त
 सरसोर्विभुः स्यात्स्वामिभृत्ययोः ॥४५॥ पुनर्नवायां सर्पाभूः स्त्रीना
 किंचुलुके पूवे ॥ विसृंभः कैलिकलहे निश्वासे व्रणयेपि च ॥४६॥ सु
 रभिः स्याद्वसंतेपि सभायूतालयेपि च ॥ दूतिपांताः ॥ अभ्याग
 मो विरोधे च शास्त्रमाया तमागमः ॥४७॥ मठादी ब्रह्मचर्यादि च
 तुक्ते चाश्रमो स्त्रियां ॥ अंगीकृता तु पगमः समीपगमनेपि च ॥४८॥

उमादुर्गाः तसीचाथपीडायां वीचिवेगयोः॥ वस्त्रसूक्ष्मेचरेरवा
 पांचोर्मिः स्त्रीपुंसयोर्मतः॥ ५०॥ कुसुमं स्त्रीरजः पुष्पं स्मेमं क
 ल्याणरक्षयोः॥ स्मेमाचंडाः थकलमालेखनीचौरशल्यः॥ ५१
 रेतो निकामकाव्येषु कामं पुंसि स्मरेच्छयोः॥ सौममदुदुक्लेच
 ग्रामः संवसथे स्वरे॥ ५२॥ गुल्मः स्तंबे घटभेदे घर्मः स्वेदातपो
 असु॥ जिह्वाः स्यात्कुतिले मंदेतलिमंतल्यकुट्टिमे॥ ५३॥ तोक्मं
 कर्णमले पुंसि हरिते च हरिद्यवे॥ द्रुमो यक्षेश्वरे वृक्षे द्रुमो द्रुमशुद्धे
 दुयोः॥ ५४॥ धर्मोऽहिंसोपमायोगोपनिषत्सु धनुष्यपि॥ कटे कुं
 ड्याच निगमौ नियमौ निश्चये व्रते॥ ५५॥ यंत्राणां बंधयोश्चाथ
 पंचमः स्वरसंख्ययोः॥ पद्मो स्त्रीविंदुजालेऽब्जे व्यूहे संख्यातरे
 निधौ॥ ५६॥ गजानां दंतबंधे पिप्रतिमाः लुरुतावपि॥ भूमिः स्थाने
 पिदुदांबुनिर्गमिभ्रांतिषु भ्रमः॥ ५७॥ गांगेयभीषणोभीषोभीमः
 शंभोचपांडवे॥ नरके मंगले भौमः स्वरे मध्ये च मध्यमः॥ ५८॥ य
 मः सैयमकीनाशशुग्मजेष्वशराघवे॥ रासः पशोर्भागवैचरुक्मं
 लोहसुवर्णयोः॥ ५९॥ संपत्कमलयोर्लक्ष्मीर्विभ्रमो भ्रमहाव
 योः॥ श्यामाशुद्राकौ किलाचश्रामो मंडपकालयोः॥ ६०॥ सार्व
 भौमो गजेराक्षिसंभ्रमो साध्वसादरो॥ दूतिमांताः॥ भिन्नास
 मानयो रन्यः स्यादभिरज्जायशस्यपि॥ आत्रेयीपुष्पवत्यां स्या
 नदीभेदे च नासुनौ आश्रयः स्कंधआधारे आदित्यो भास्करे सु
 रे॥ ६१॥ वेदोपदेशावन्नायौ हृषीकेशे तसींद्रियं॥ इज्या स्यात्स
 गमेदाने यागेर्चायांगुरौ पुमान्॥ ६२॥ उदयोऽद्रावुन्नतौ च कषायः
 सुरभौरसे॥ कायः स्वभावेलक्षे च संघे मूर्तौ कदैव ते॥ ६३॥ कौल
 त्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेपि च॥ कश्यपकशाहमये च काद्र
 वेयोऽहिरंगयोः॥ ६४॥ काव्यं प्रबंधेषु केनाकुलायः स्थाननी
 दुयोः॥ गव्यंगोहितदुग्धादौ ज्ययांगव्यात्तु गोकुले॥ ६५॥ भीष्मे
 नाहेन्निगांगेयं गोप्यौ गोपव्यचेतकौ॥ गातव्यगायनौ गेयौ गृह्य

मस्वैरिपक्षयोः॥६७॥ चैत्यमायतनेबुद्धविप्रोद्देशकवृक्षयोः॥ च
सुष्यं सुभगेचसुहितेस्त्रीकेतकेपिच॥६८॥ युद्धेदृष्टेचजन्यं
स्याज्यास्यान्यौव्योसितावपि॥ कूटायुर्गुणुद्रौचत्रिवेधां
त्रितयेत्रयी॥६९॥ निधेचस्त्रगृहेदूष्यंदस्यूतस्करवैरिणो॥ भे
षजेद्रुविकारेचदूर्यभवेचपित्तले॥७०॥ द्वितीयातिथिभित्य
ल्योःपार्थग्रीवधनंजयः॥ निकायौसंघनिलयौनित्येसतत
शाश्वते॥७१॥ पर्यायःस्यात्प्रकारेपिप्रायोनाभूमतुल्ययोः॥
पथ्यद्वितेभयापथ्यापानीयंमेयनीरयोः॥७२॥ पौलस्त्यौराव
णश्रीदौस्वर्गलाभौफलोदयो॥ ब्राह्मण्यं ब्रह्मसंघेपिवालेयौमृ
दुगर्दभौ॥७३॥ वीर्यप्रधानधातौचभयंभीकुब्जपुष्ययोः॥ अन
धीनेसहायेचभुजिष्योहस्तस्त्रयोः॥७४॥ स्यान्मायाशोबरीबु
द्धोर्द्वैत्यशिल्युष्ट्रयोर्मयः॥ मयुरश्वेक्रतुहयेरूप्यंत्रिषुसुसूपके
॥७५॥ आहतस्वर्णरजतेरजतेचनपुंसक॥ वत्सेवलेबुधरोहि
णेयोश्श्लेषबाधयो॥७६॥ लयोयुक्तेचलभ्यस्याद्विषयौदेश
गोचरौ॥ वर्गप्रस्थानयोर्ब्रज्यावदान्यस्यागवान्कवाक्॥७७॥
स्त्रीमल्यानिर्जनेशून्यंशौर्यचारभटीबलं॥ शांडिल्यौमुनि
मालुरौसौरभ्यचारुतापिच॥७८॥ साध्यादेवाःफलंसाध्यंस्थे
यौनेवपुरोहितौ॥ नाशेलेसह्यमारोग्येसामर्थ्यंशक्तियोग्यते
॥७९॥ एकत्वादौविचारेचसंख्याक्रीबेचसंयुगे॥ हिरण्यंरत्नसि
स्वर्णेमानभेद्वराटयोः॥८०॥ उरस्पिचबुक्कायाहृदयंमान
सेपिच॥ दूतिपांताः॥ अंकुरोरोष्णिगृधरेवारिण्यभिनवोद्भि
दि॥८१॥ अमरानाभिनालायांगुडूच्यामप्यथांबरं॥ नागभि
द्वंद्वदूर्यचस्यादस्त्रंरुधिराश्रुणोः॥८२॥ प्रस्तावेचसरोवर्षेचो
ष्ठनीचेपिचाधरः॥ श्रेष्ठेप्यग्रेवतारस्तृतीयेवतरणेपिच॥८३॥
गलहस्तेप्यर्धचंद्रोःकूपारःकमठंबुधौ॥ अलातेःस्त्रीकुजेगा
रःश्रेष्ठावाच्यवनुत्तरो॥८४॥ नक्रेचौरेचावहारःस्यादभ्योम

मेघयोः॥ हविर्वन्हीचाग्निहोत्रौ वृक्षे लघुनिचागुरुः॥ ८६॥ शक्तो
 पिषंडश्चाङ्गीरावग्निः स्यात्पादमूलयोः॥ आसारः प्रसरणे स्याद्दे
 गवृष्टौ स्तहृदले॥ ८७॥ आरः शनैश्चरे भौमे दंड आत्मनिवासवे
 ॥ गौरीश्चरी शिवास्वामिकंदर्पपीश्वरः पुमान्॥ ८८॥ उदारौ द
 क्षिणस्थूलौ द्रुमे मेद्रेऽप्युदुंबरः॥ उग्रोत्पजेशिवे त्फच्चे उस्तो दी
 प्रौ गविस्त्रियां॥ ८९॥ सिंहसटासु पुन्नागे वकुले नागकेसरे॥ के
 सरः पुंसि किंजल्केन स्त्री हिं गुनि नद्वयोः॥ ९०॥ माक्षिकायामपि
 सुद्रासुद्रः स्यात्क्षपणे त्रिषु॥ कद्रुस्त्रिषु कडारे स्यात्कद्रुः स्त्री
 नागमातरि॥ ९१॥ नापि तस्योपकरणे को किलाक्षेपि च सूरः॥ भस्म
 काचरसाक्षराः कारुः कारकशिल्पिनोः॥ ९२॥ कर्बुरोराससे पापे
 कर्बुरंशबले जने॥ कारापीडाबंधशाले क्रूरो कठिनभीषणौ ९३
 जंबुद्वीपसहाकन्याः कुमार्योश्चाश्ववारके॥ बालके कार्तिकेये
 च कुमारो भर्तृदारके॥ ९४॥ कलिकारस्तधूम्याटे करंजे पीतम
 स्तके॥ सिद्धस्थाने पिचक्षेत्रं कर्करौ दृढदर्पणौ॥ ९५॥ शिंशपा
 यां कृष्णसारास्तु ह्यांचोथोत्पले पिच॥ कर्णपूरः कुबेरस्तु नंदी
 वृक्षे कपिंगयोः॥ ९६॥ कुशरीरे च शठ्यां च कल्लुरा पामरे त्रिषु॥
 केदारः स्यात्तगुहासृण्योः कोटारौ कूपनागरौ॥ ९७॥ कपोले च
 कटादे च शस्त्रभेदे च कर्परः॥ भिषापात्रे कपाले च खर्वरः स्तस्क
 रे पिच॥ ९८॥ देवताडे खरा स्त्री स्यात्खरो गर्दभतीक्ष्णयोः॥ भ
 द्रमुस्ते गुवाके च खपुशोऽथ द्रुमे पुमान्॥ ९९॥ सूप्ये खले च खर्ज
 रं खुरः कोलदलेशके॥ खरुरश्चेदरे दर्पे दंतेश्वे ते तु वाच्यवत्॥
 ॥ १००॥ गुरुस्त्रिलिङ्ग्यां महति दुर्जरालुधुनोरपि॥ गायत्रीखदि
 रे स्त्री स्यात्लेहस्यपिषडक्षरे॥ १०१॥ गुद्रस्ते जनके गुद्रा त्रिलिङ्ग्यां
 भद्रमुस्तके॥ गन्धरे देगुहा गुंजे पूर्वो रिहारि गोपुरं॥ १०२॥ नग्नक
 न्यो मयो गौरी गौरः स्यादुज्ज्वले पिच॥ गोत्रं नाम्बिकुले पुंसि शैले
 भूगव्ययोस्त्रियां॥ १०३॥ स्वरेरणे च गोंधारो गृध्रः स्यात्त्रोभिपक्षिणोः॥

कर्बुरेतिलकेचित्रं सुभद्रातारयोः स्त्रियां ॥४॥ चंद्रः शशिनिकर्षू
 रे चारो बंधापसर्पयोः ॥ मृते देवकुले चैत्रं नाभू भृन्मासमेदयोः ॥
 ॥५॥ सर्पविष्णोचक्रधरश्चिकुरौ वृक्षभित्तचौ ॥ चक्रकोके ब्रजे
 पुंसि क्लीबे सैन्यरथांगयोः ॥६॥ ग्रामजाले कुंभकारभांडे राष्ट्रे च दृ
 श्यते ॥ नदप्रभेदे वाद्ये च द्वादशगुणध्वनौ ॥७॥ प्रसिद्धावपि तं
 कारस्तारोत्युच्चस्वरे त्रिषु ॥ तारिण्यंगदमात्रोः स्त्री नाना रक्षा
 क्षिमध्ययोः ॥८॥ ताम्रैर्धेति मिरंध्वान्ते तोत्रे प्राजनवैणुके ॥ ध
 न्याके तु वरीशु न्याताम्रं शुल्बे रुणे त्रिषु ॥९॥ पेटके नाविचत्त
 री तुषारः शीकरे हि मे ॥ इति कर्तव्यता तंत्रमुपायश्च द्विसाध
 कः ॥१०॥ तीव्रं कटुनितांतं च दर्दरः शैलभुग्नयोः ॥ उपाये निर्ग
 मे द्वारं दारुस्यादेव दारुच ॥११॥ दासी सुतो द्वौ दासे रौ देह्याना
 शने मृतौ ॥ दिगंबरो धकारे च वाद्यमेघौ च द्दुरौ ॥१२॥ धात्री
 भुव्यामलक्या च हरि शैलौ धराधरौ ॥ धारा हरिद्राश्वगतिनि
 शांबुसूतिराजिषु ॥१३॥ धराधरौ खड्गमेघौ धीरः पंडितमंद
 योः ॥ धीरं च कुंकुममशोधरा पृथ्वीधरो गिरिः ॥१४॥ नेत्रो नेत
 रि नेत्रं च गुणे मूले विलोचने ॥ नारं शुंठ्यां नरो घेचनरो जेमान
 वेः जुने ॥१५॥ नरेंद्रो राजिकेराक्षिविवेद्येऽपि दृश्यते ॥ धान्योस्ते
 पेनिकारः स्याद्गुडुच्यामपि निर्जरा ॥१६॥ नभश्चरो पक्षि
 देवौ पांशुलार्चनिशाचरी ॥ बलीकबनघोर्नीत्रं पूरः खाद्ये प
 यश्च ये ॥१७॥ सद्गारं भौपरिकारौ खड्गफलेऽपि पुष्करं ॥ नद्यं
 तराले पात्रे स्याद्भांडे चाथ निशापतौ ॥१८॥ पृथक् च रोगजे पूथ
 भेदे पक्ष्मचरः स्मृतः ॥ स्याल्ल्यां मंथेऽपि पिठरं पवित्रं कुशमे
 ध्ययोः ॥१९॥ देहो पांठलिपुत्रे च पुरं स्यात्तु गुल्लौ पुरः ॥ वरो
 जामातरिवृते कुंकुमे च नपुंसकं ॥२०॥ वक्रं शनैश्चरे क्रूरे पुटभेदे
 तथानृजौ ॥ कुब्जवृक्षे हरे चारो बंधुरं रम्यतमयोः ॥२१॥ भ्र
 मरः कासुके भृंगे भरोति शयभारयोः ॥ विषे स्वादौ च मधुरं मल्लि

कायांचमाधुरं॥२२॥ मखाग्नौचमदावीरोमक्षिकायांचमत्सरः
 ॥महेन्द्रोभूधरेशक्रेतवचक्रेतमंशरः॥२३॥ विघ्नमन्मथयोर्मारो
 मकरोराशियादसोः॥गमनोत्सवयोर्पात्रारुधिरंकुंकुमेपिच॥
 ॥२४॥ वृक्षभित्वापयोरोध्रोदैत्यभेदेमृगेरुरुः॥लंबोदरःस्यादु
 हानेगणानामधिपेपिच॥२५॥ लक्ष्मीपुत्रौस्मरहयौविस्तारौ
 स्तंभविस्तरौ॥विप्रस्तातेस्त्रियांक्षेत्रेचयेरेणौचरोधसि॥२६॥
 स्यादुश्चरेचनक्षत्रेवल्लुरंगहनेपिच॥वल्लुरात्रिषुसंशुष्कमांस
 शूकरमांसयोः॥२७॥ वैकैल्येपिचविश्लेषेविधुरं विकलेत्रिषु॥
 विकारौविकृतेरोगेविश्वकद्रूश्वभित्तवलौ॥२८॥ वरौगेकुंकुमे
 वरंवेठरःशठमंदयोः॥अथव्यतिकरःपुंसिव्यसनव्यतिषेग
 योः॥२९॥ पर्याणोऽक्षोपकरणेशारिःशकुनिकांतरे॥श्रीर्ल
 क्ष्मीवेशसंपत्सुभारतीशोभयोरपि॥३०॥ शिखरंशैलरु
 क्षाग्रक्ष्मापुलकैकाटिषु॥पक्वदाडिमवीजाभमाणिक्यशक
 लेपिच॥३१॥ शुक्रंरेतोक्षिरुक्शुक्रोनाकाव्यज्येष्ठवन्दिषु॥
 गजभूषाचभृंगारःशुषिरंगर्तवाद्ययोः॥३२॥ कुटजेवासपेशक्रो
 वरीशच्योःशतावरी॥शक्करीमेखलालंदःशवरःसलिलेशि
 वे॥३३॥ स्थिरामहीशालपण्योःशंबरंसंघमेजले॥शंबरोदै
 त्यहरिणोशत्रंस्यात्कैतवेबले॥३४॥ स्रोतोजनेचसौवीरंकां
 जिकेवदरेपिच॥दलतिग्मकरोसीरौसांद्रंमृदोघनेवने॥३५॥
 तत्त्वाद्यग्रंथयोःसूत्रंकारणेपिचदृश्यते॥दूतिरांताः॥शैले
 चलोःचलाभूमावरालःसर्जवक्रयोः॥३६॥ अलिःसुरापु
 ष्यलिहोःकल्लोलेण्याकुलेत्रिषु॥आलुर्गलेतिकायांस्त्रीकूबं
 मूलेचभेलके॥३७॥ आलिःसेतुःसरवीयज्वाशौंडिकश्वा॥सु
 तीबलः॥आभीलंभीषयोक्तुंइलाभूवागुधांगनाः॥३८॥
 आर्द्रसूरणयोरोलकालःस्यान्मृत्युकृष्णयोः॥अंशेवृक्षाव
 पिकलाकदलीध्वजरंभयोः॥३९॥ कफोपिघातेज्वालेच

कीलावत्कीलदृश्यते॥ शिरसोऽस्थिकपालोऽस्त्रीघटादेशः शर-
लेत्रजे॥ ४०॥ काकोविषं च काकोलो सास्नायामपि कंचलः॥ धू-
नकेपिकलकलः कामलः कामुकैर्मधौ॥ ४१॥ कुलंगोत्रेगणेदे-
हेननादानेचकेवलं॥ कपिलाशिशपाकौत्योः कपिलोऽग्नौमुने-
शुनि॥ ४२॥ कोलोऽकपालावुत्संगेवराहेभेलकेपिच॥ पिप्पल्य-
पिचकोलास्यात्कोलंचवदरीफले॥ ४३॥ मृगेजलेचकमलं
कुवलेबदरोत्पले॥ कल्लोलौशान्नवोल्लोलौपर्कट्यांचकमंडलुः
॥ ४४॥ कर्मरंगतरौकर्मफलंदुःखेसुखेपिच॥ करालोऽधूर्णतेले-
पिदेशेकेशेचकुंतलः॥ ४५॥ कौतूहलप्रशस्तेपिरवल्लुश्चर्मणि-
चातके॥ वस्त्रेनिस्त्रेचाथखलंशस्यस्थानेशठेत्रिषु॥ ४६॥ मंड-
लेमणिकेगोलंगोलागोदावरीसरवी॥ गोपोभूयश्चगोपालोच-
पलः पारदेपिच॥ ४७॥ चपलापिप्पलीलक्ष्मीपुश्चलीविद्युत-
स्मृताः॥ कलंकल्लवस्त्वलितयोर्जबालौपंकशैवलौ॥ ४८॥ जं-
गलानिर्जनेदेशेत्रिलिंगः पिशितेस्त्रियां॥ जालंदंभेपिजंबीरेदेव-
मेहेपिजंभलः॥ ४९॥ झूलाः॥ तपोर्मिर्दुहितातलंमूलवपेटयो॥
तालोगीतक्रियामानेदूरितालेद्रुमांतरे॥ ५०॥ लोहेहारमणौ
पुंसियवाग्वारलास्त्रियां॥ ब्रह्मदारौपिचौतूलंतुलासाद-
श्ययोस्तुला॥ ५१॥ तमालोवरुणेखड्गेतापिलेखितिलकेपिच॥
गुवाकेपिचतौबूलंविदुंगेपिचतंडुलः॥ ५२॥ दुकूलंश्लक्ष्णावस्त्रे-
पिचार्धेपत्रेछदेदले॥ धवलागविनाशंदेशुकुसुंदरयास्त्रिषु॥ ५३॥
परमाणौचपीलुः स्याद्देहेचात्मनिपुद्गलः॥ शस्ताकारेप्यथतरोपिप-
लःपिप्पलंनले॥ ५४॥ शाल्मलीशिशपाचैवपोतिकाचापिपि-
च्छिला॥ सश्मश्रुपुवतीपालिःपंक्तिःकर्णलतापिच॥ ५५॥ वीणा-
दंडेप्रबालेऽस्त्रीविद्रुमेनवपल्लवे॥ नलेकाशेपोटगलःपित्तयुक्ते-
चपित्तलः॥ ५६॥ पिगलःस्यात्कपावभावाशुब्रीहिश्चपाटलः
॥ फलंजातीफलेतामेवाणाग्रेफलकेपिच॥ ५७॥ फेनिलंवदरेः

रिष्टे बालो द्वीबेर केशयोः॥ बलिर्जराभ्रयत्वे स्त्री गृहदार्ब सुयैव
 ली॥ ५८॥ बलंगंधरसे रूपे क्लीबं वाद्यालके स्त्रियां॥ बहुलः कृष्ण
 पक्षे पिनेलानंदापि वार्त्तलः॥ ५९॥ दुर्दिनेष्वथ वेला स्यात्सिंधोः
 कूले च भोजने॥ ऋषिभेदे पुंवे पुंसि भैलंभी रुहदि त्रिषु॥ ६०॥ मेख
 लाः द्विनितं वेपि ग्रहे नामंगलं शुभे॥ निकटे पिचमूलं स्यात्पुस्तूरे
 पिचमा तुलः॥ ६१॥ मौलिः कंकेलि वृक्षे पिमलः पात्रे कपालिनि
 ॥ बलीयसि च मत्स्ये च मंदुलं परिधौ गणे॥ ६२॥ बिंबे देशे नाच
 शुनिरसालस्त्रिषु चूतयोः॥ जिह्वा कमलयोर्लोला शाला स्या
 हृहशारवयोः॥ ६३॥ तरुजातौ मत्स्यभेदे शालोहाले नृपे पिच॥
 निगडे पुंस्कटी च द्ववस्त्रे च शृंखले त्रिषु॥ ६४॥ शालिर्गंधमृगे धा
 न्ये शया लुः कुक्कुरे लसे॥ शकलं बल्कले खंडे शीतलः शिशिरे
 निले॥ ६५॥ षंडाली तैलमानं स्यात्सारसी स्त्री च कामुकी॥ सिंघ
 ला पुष्पमीने स्त्री त्रिलिङ्गा तु किलासिनि॥ ६६॥ ऋजौ वृक्षे च स
 रलः सालो वरणसर्जयोः॥ हस्तिमल्लो गजास्ये च हेला वराविला
 तयोः॥ ६७॥ ॥ इति लांताः ॥ यागे च मद्यसंधाने स्नाने चाभिष
 वः पुमान्॥ मृता वसत्वे चाभावः स्याद्रजः पुष्यमार्तवम्॥ ६८॥
 आश्रवौ गी कृतौ वश्ये आहवौ यागसंगरौ॥ उपप्लवौ राहृत्यातौ
 कितवौ मत्तवंचकौ॥ ६९॥ खलीने स्त्री कविः पुंसि काव्यकृच्छु
 ऋसूरिषु॥ कैतवं तु छले घूते राजिकायां सुतिष्ठवः॥ ७०॥ केश
 वः केशवी निष्पुर्णालवौ मुनिलोभ्रयोः॥ जीवो स्त्री जीविते पुं
 सि गुरुजंतोः स्त्रियां गुणे॥ ७१॥ तत्वं विलंबिते नृत्ये स्वरूपे पर
 मात्मनि॥ मेघे राक्षसुरे देवो द्विजिह्वो व्याडसूचकौ॥ ७२॥ ध्रुवो
 वदे स्मरारौ च गीतिस्तुकुभेदयो ध्रुवा॥ धवो धूर्तप्यथ नवो नू
 तने वाससे स्तुतौ॥ ७३॥ पूवो निषादमर्कट्यां भेके भेले गतौ कपौ
 पल्लवो विस्तरे विंगे किसले विटपे वने॥ ७४॥ घटादौ पार्थिवो राक्षि
 वल्लवः सूदगो पयोः॥ गजे धनि निशुक्ने च पर्शुरामे च भार्गवः॥ ७५॥

दूर्वागौरीचभार्गव्योसत्तासंसारयोर्भवः॥भावोगौरवितेजंतौ
 पदार्थेभिनयांतरे॥७६॥माधवौ हरिवेशाखौराजीवोमृगमी
 नयो॥रौरवौघोरनरकौलवश्चेदनलेशयोः॥७७॥करजभिर्यु
 लेलद्वाःवद्यपक्षिप्रभेदयोः॥विभ्रंशुंठ्यासमस्तेचनिर्वाणेविभ
 वोधने॥७८॥अश्वौघेवाडुवंनस्त्रीपातालेनाद्विजौर्वयो॥वडुंवा
 ऽश्वाकुंभदास्योर्योगेकीलेहरेशिवः॥७९॥सरखंसेमंशिवंश्यामा
 ॥मलकीचाभयाशिवा॥पाडुचस्तरसेरागेसैंधवौलवणाश्व
 योः॥८०॥स्वोस्त्रियांज्ञातिधनयोःस्वमात्मनिनपुंसकं॥आधेय
 धारणेसत्वेमेलकेपिचसंभवः॥८१॥इतिवांताः॥अपभ्रंशो
 दुष्यतनेभाषाभेदापशब्दयोः॥टीकादर्पणावादर्शावाशातृणा
 दिशोस्त्रिया॥८२॥प्रभुशंकरयोरीशःस्त्रियांलंगलदंडके॥दि
 गबरेकपौकीशःकेशोवालप्रचेतसोः॥८३॥जीवितेशोयमेना
 थ्येदेशःसंहननेपिच॥सर्पक्षतेयज्ञानेचलोचनेदर्शनेचदृक्॥
 ॥८४॥नाशःपलायनेमृत्यौनिस्त्रिंशौखड्गनिर्दयो॥निशारा
 त्रिहंरिद्राचमृगादौप्रथमेपशु॥८५॥पुरोडाशोहविर्भेदेचम
 स्यापिष्टकस्यच॥रसेसोमलतायाश्चदुतशेषेचकीर्त्यते॥८६॥
 पाशःकचार्थेसंघार्थःकर्णांतेशोभनार्थक॥लुत्राद्यंतेचनिंदा
 र्थपाशःपस्यादिवधने॥८७॥वार्ताहरेपुरोगेचसहायेचप्रति
 स्थशः॥लोमशोमेदुकेपिस्याद्विवशौवशविब्हलौ॥८८॥वंशो
 वर्गेचपृष्ठांशेवेशोवेश्यागृहेपिच॥आयत्तताप्रभुत्वेच्छेवशःपर
 वशेत्रिषु॥८९॥दानेरोगेपिचस्पर्शःसदृशत्वचितेसमे॥इति
 शांताः॥आष्टेयुत्थं चरीषं नाकिशोरहरिशंभुषु॥९०॥अभिला
 षेऽनुतर्षःस्यात्पानेच्छाचाप्यश्यामिषं॥सभोगोत्कंचमांसेषुउ
 पाबाणात्मजानिशा॥९१॥भलूकेशोणकेचसोर्नक्षत्रेपुंनपुंसकं॥
 त्रिषुर्वेदेपिकसस्तुदोर्मूलेशुष्ककानने॥९२॥कक्षावरत्राप्रकोष्ठ
 स्पर्द्धाद्रुहणिकासुच॥कुल्माषंकांजिकेनातुयवकेस्यादद्याविले॥९३

पापेचकलुषं घोषः शब्दाभीरनिवासयोः ॥ शुचौ दक्षे च नो सस्या
 तर्षो लिप्तापि पासयोः ॥ १४ ॥ दक्षः प्रजापतौ ताम्रचूडे हरचूषे प
 टौ ॥ पौरुषं मानभेदे च पुत्रागे पुरुषो नरे ॥ १५ ॥ पक्षौ मासार्धपा
 श्वौ च महिषी राजपद्यपि ॥ मूर्खे माने फले माषो मेघौ राश्यंतरो
 रण्यौ ॥ १६ ॥ संख्यायां तु ननालसंक्ती बं व्याजशरव्ययोः ॥ हरता
 ह्यौ विशालाक्षौ शेषौ नानंतसीरिणोः ॥ १७ ॥ उपयुक्ते तरे त्वरुनी
 शैलूषो नटबिल्वयोः ॥ शुश्रूषा परिचर्या च महर्षः स्पर्धने मुदि ॥ १८
 ॥ इति पांताः ॥ योग्यायामंतिकेभ्यासोऽधिवासौ स्थानसंस्क्रिये ॥
 आख्यायिका परिच्छेदे चाप्रवासो निर्वृतावपि ॥ १९ ॥ उदर्चिरुत्त्रमेव
 न्हावेनः पापापराधयोः ॥ कनीयाननुजेत्येव कंसो मानेऽसुरांतरे ॥
 ॥ २० ॥ तैजसे तस्य पात्रे च कुत्सः स्तवकहारयोः ॥ छंदः पद्यश्रुती
 छासुतरो वेगे वलेपि च ॥ २१ ॥ तमः शोकेप्यश्रुहिमर्तो नाधर्मे व्रते तपः
 पद्मे स्वर्णेतामरसं निशादुर्गाचतामसी ॥ २२ ॥ मणिदोषेदरे त्रासो द
 सी विचार्य चेटयोः ॥ झिंक्यां च दासी दीर्घायुर्गर्भिः काकश्च शाल्मलिः
 ॥ २३ ॥ योत्रे च वस्तुशरव्याने स्वांते सरसि मानसौ ॥ माश्रं द्रमासयोः पुं
 सिखजूरे ह्योर्महारसः ॥ २४ ॥ राजहंसो नृपाग्रे च जिह्वाभूः शल्लकी
 रसा ॥ जलेशरीरधातौ च पारदस्वादयोरसः ॥ २५ ॥ भाषाशृंखलके
 रासः क्रीडायामपि गोदुहां ॥ रहोरते च गुह्ये च रभसो हर्षवेगयोः
 ॥ २६ ॥ विहायाः शकुने पुंसि विहायः स्वेन पुंसकं ॥ पुत्रादौ तर्णकेव
 र्णवत्सः क्लीबंतु वक्षसि ॥ २७ ॥ रसे क्रूरे च विकृतौ बीभत्सस्त्रिषु नाजु
 ने ॥ व्यासो मुनौ च विस्तारे बर्हिर्नौ कुशशुष्मणोः ॥ २८ ॥ अग्रे प्रधाने
 च शिरः श्रीवासो विष्णुधूपयोः ॥ सुमनाः पुष्पमालत्योः स्त्रियां
 नांदेवधीरयोः ॥ २९ ॥ वीणाभेदे सर्जरसो धूणकेप्यशसारसं ॥ पद्मे
 नापक्षिणीदौ च सरोनीरतद्वागयोः ॥ ३० ॥ हविः सर्पिषि हव्ये च हं
 सस्तरवगस्तूर्ययोः ॥ निलोभे नृपतौ विष्णावंतरात्मनि च ष्यते ॥ ३१
 इति सांताः ॥ अवग्रहः स्यात्प्रकृतिभाववृष्टिविबंधयोः ॥ ३२

अबरोहोवतरणेनिदिषेचलत्तेनमे॥१२॥ आरोहस्तनितवे
 स्याद्दीर्घत्वेचसमुच्छ्रये॥ शतौस्नेहेचायहःस्याद्दीहातूयमवा
 छयो॥१३॥ सूपेचपाकपात्रेचकटाहोमहिषीशिशौ॥ खड्गकोपे
 चकलहोदातूहश्वातकेपिच॥१४॥ समारंभेपिपटहोब्रह्मण्य
 पिपितामहः॥ प्रवाहोव्यवहारेचबहुर्विपुलसंख्ययो॥१५॥ व
 राहःसूकरेमेघेषुस्तकेप्यथमूर्छने॥ अविद्यायांचमोहःस्याद्
 षस्केधेःनिलेवहः॥१६॥ देहनिर्माणेन्येषुब्यूहःस्यादथविग्रह
 ॥ संग्रामेप्रविभागेचदेहविस्तारयोरपि॥ वैदेहीपिप्पलीसीताव
 णिकूसूरीरोचनास्वपि॥ संक्षेपेपिसंग्रहःस्यात्सिंहौवार्ताकु
 वासकौ॥१७॥ राशिभेदेहरोसिंहःश्रेष्ठार्थेचोत्तरेस्थित॥ सोहदे
 घृततैलादौस्यात्स्नेहोऽप्यव्ययाःपरे॥१८॥ दूतिहोताः॥ अथा
 व्ययाःपरेवाच्यानजभावेनिगद्यते॥ तद्विरुद्धेतदन्येचनिषेधेपि
 चदृश्यते॥२०॥ सादृश्येचषडर्थेचहिस्समध्यविलासयोः॥ पुनर
 र्थेगमोऽर्थेचमुष्ट्यर्थेप्रशंसयोः॥२१॥ चपादपूरणेपक्षोत्तरेहे
 तौविनिश्चिये॥ हाविस्मयेप्रमोदेचओमेवंप्रणवार्थयोः॥२२॥
 युक्तार्थेसाधनार्थेचसांप्रततद्विदोविदुः॥ हंसितर्केचानुमतौवा
 र्तायामरुचौकिल॥२३॥ प्रातर्दिनेचपूर्वत्रैत्यर्थेपूर्वेद्युरिष्यते॥
 ॥ दूतिनानार्थवर्गः॥ आनंदःस्तुक्शुभंदिष्ट्याकटवेकटचाद्रुते
 ॥ भूर्भुवःस्वस्तिभुवनमनागर्थेदरंस्मृतं॥२४॥ आमंदमभ्युप
 गमेनवरंकेवलार्थकम्॥ प्रातरर्थेऽनपयतिक्षणमात्रेक्षणक्ष
 णं॥२५॥ क्षेमपुण्येस्वस्तिनास्यादुच्चैरर्थेऽदुर्कीर्तितम्॥ वारंवार
 शब्दार्थेवारंवारेणवेण्यते॥२६॥ उताहोपदिवायहाकिंवानेति

अथाव्ययानित्रीणानेदार्थस्यदेभदुतार्थस्यत्रिभुवनस्यैकंदृषदर्थस्यै
 क॥२४॥ अभ्युपगमार्थस्यैकंकेवलार्थस्यैकंप्रातरर्थस्यैकंक्षणमात्र
 स्यैकं॥२५॥ हेपुण्यार्थस्यहेउच्चैरर्थस्यदेशशब्दार्थस्य॥२६॥ वटविक

समादमे ॥ कित्वर्थेपितुपद्यर्थेसचेत्योक्तादिवाचकं ॥ २७ ॥ अस्या
दकालसामान्येतिद्वन्द्वप्रतिरूपकं ॥ सज्जः सहार्थेनेत्याहनिषे
धेयदिशेषगीः ॥ २८ ॥ विभावाः अन्यतरस्यांवाविकल्पार्थाः प्रकी
र्तिताः ॥ तेद्वतिस्यात्वयेत्यर्थेमयेत्यर्थेचमेद्वति ॥ २९ ॥ ॥ इत्य
व्ययवर्गः ॥ ॥ लिंगादिसंग्रहेऽनुक्तममरेणाभिदध्माहे ॥ स्त्रिया
माजिर्दरज्जातिपुरुङ्गापाः समाः शरत् ॥ ३० ॥ सिकताद्याबहुत्वे
पिविंशत्याद्येकवागपि ॥ पुंस्त्वेहाहादुद्वर्ग्यथिः पाणिः कलिर्द्विति
मौलिः ॥ ३१ ॥ अंजलिर्द्विः कुक्षिर्मरकलोकोत्तरासंगाः ॥ यवक
वातसेकेतपोतकर्तगरुहदाः ॥ ३२ ॥ श्लेष्मोष्मपापयक्ष्मास्या
न्मोनोवातायनस्तनः ॥ फेनाभिजनकलापनिकाल्पाहारे
हारेपलकल्लोलाः ॥ ३३ ॥ फालचषालकीतंदुलशैवलखलवि
भवप्रसवाः ॥ आनाः पजननाडीभ्योयुगमेगंपदेव्रणं ॥ ३४ ॥
आनंदेदुंदुभिरथबहुत्वेप्यसवोप्रहाः ॥ सक्तवोवल्लजालाजा
दाराः प्राणादशाद्वति ॥ ३५ ॥ क्लीबेकलत्रविषवीजकटस्वरत्न
तल्योक्तकुंकुमप्रचीडतृणाक्षराणि ॥ शृंगादपीठगुदभेषजपृष्ठ
किण्वदेवाशुभाशुचिवुकोदुपसाहसानि ॥ ३६ ॥ यकृत्कृदकलि
ध्मानितीरेकालश्वजानुच ॥ धर्मार्धसारमित्राण्यंगदनन्याय्य
बंधुषु ॥ ३७ ॥ पुंनपुंसकयोर्दार्द्रीबातुस्थानुसीधवः ॥ स्याद्वा
स्तद्विगुतितउसानुकुंबुकमंडलु ॥ ३८ ॥ गोमयकुमुदबिंबकु
बिंबशंखाश्रमसृणसुवर्णतीरणाः ॥ नूपुरशिरवरतूर्याशश
हांकुशबर्हिपल्लवाः ॥ ३९ ॥ व्रतदिनमासवर्षादलवल्कको
टरखंडवासवाः ॥ चदनपद्मधर्मकोलाहलकिसलयदेहदोहदाः

त्यार्थस्यद्वेकिंत्वर्थस्यद्वेयद्यर्थस्य ॥ २७ ॥ कालसामान्यस्यैकं स
हार्थस्यैकं निषेधार्थस्यैकं ॥ २८ ॥ त्रीणिविकल्पार्थस्य त्वयेत्य
र्थस्यैकं मयेत्यर्थस्यैकम् ॥ २९ ॥

कुलिशध्वजकार्षापणनिधानमुस्ताकर्कारुशंगवलयः॥५८॥
 लप्रवालवषकोपवासकासारकटकसंतानाः॥५९॥ आकाशकुं
 जकुतपौदनवारवाणपुस्तावतसनखमेडपकठपुच्छाः॥कोता
 रकंकणतडामकिरीटराष्ट्रतीर्थत्रणस्तवकसेक्रमपीठकानि
 ॥६०॥ समरसरकरणविरपागनागैरिकदैवतकुटागाराः॥प्रो
 थमुदूर्तदिवसफलानिमासनिदाघमुसलतिलकानि॥६१॥
 बल्मीकबाल्मीकवृषणद्रोणगाडीवनिगडानिच॥सुकुलादिव
 विद्वेयशिष्टसंस्मृतोपरा॥६२॥ अथरुत्रीनपुंसकयोःकेलिर्म
 णिर्घोनिर्मसिर्मुनिः॥मरीचिशाल्मलिःस्वातिःश्रेणिर्मुष्टिस्थिः
 सृणिः॥६३॥ ऊर्मिर्गभस्तिरशनिवैपाणीषुधिराशयः॥वस्तिश्च
 किष्कुःकंदुश्चवैश्वतनिबबाहवः॥६४॥ गंडूषगर्जजागरभुज
 कीलज्वालवतेकत्रोडाः॥उत्कठसटवराटकरभसाःस्त्रीत्वेतु
 टाबतोः॥६५॥ शल्लुकोष्ट्रश्विकःकीटःशारस्तूणाघटःकरः॥श
 फरोचेतसश्चामौस्त्रियाड्जाताप्रकीर्तिता॥६६॥ स्त्रीक्रीबप्रो
 रुडदीमाच्छर्दिज्योतिसदोर्चिषः॥मुखेलसंवणिज्यंचबडिशक्रो
 डपाटल॥तारकरसननीतमेतेष्टावतकाःस्त्रियाम्॥द्व्यंतास्तु
 नगरीस्थानिस्थलानिपुरपाटल॥६७॥ त्रिलिंग्यालुप्रतिसर
 स्फुलिगनेखरागलाः॥केदरंश्चखलेनालंवल्लूरफलमुस्तका
 ॥६८॥ जभश्चटाबताएतेस्त्रियामथबिभीतकः॥हरीतकाटक
 तटकवाटाश्चगुणेवटः॥६९॥ मंडलेशलभंभल्लोवकंकलशकंदलौ
 ॥मृणालामलकौदाडिमश्चद्व्यंताःस्त्रियामिम॥करणेत्पुटत्रिपु
 यथातस्यव्याख्यानमित्पदः॥सूत्ररुद्राण्यलशावनुमानइतीच्छ
 ति॥७०॥ ॥दुतिलिगादिसंघर्षवर्गः॥ ॥दृष्टप्रयोगादेशब्दाः
 प्रायस्तद्वहकीर्तिताः॥अप्रयुक्तास्तपाणिन्यादिषुदृष्ट्याप्युपेक्षि
 ताः॥७१॥ दूतिलतीयकाण्डसमाप्त॥दूतिश्रीपुरुषोत्तमदेवचिंत
 त्रिकादुशेषाभिधानकोशःसमाप्तः॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ शुद्धवर्णमनेकार्थशब्दमौलिकमुत्तमम्॥ कं
ठेकुर्वंतुविद्वांसःश्रद्धधानादिवा निशं॥१॥ शब्दाम्बोधिर्यतोनेतो
कुतो ज्यारव्याप्रवर्तते॥ स्वानुबोधैकमानाचतस्मैवागात्मनेनमः
॥२॥ सरस्वत्या प्रसादेन कविर्ब्रह्मातिपतदम्॥ प्रसिद्धमप्रसिद्धं
वातत्प्रमाणंचसाधुच॥३॥ शिवःशर्वःशिवःशुल्कःशिवःकीलः
शिवःपशुः॥ शिवागौरीशिवाक्रोशीशिवश्रेयःशिवाभया॥४॥
गौरीशिवप्रियाप्रोक्तागौरीगोरोचनामता॥ गौरीस्यादप्रसूता
स्त्रीगौरीशुद्धोभयान्वया॥५॥ हरिरिंद्रोहरिर्भानुर्हरिर्विष्णुर्हरि
र्मरुतः॥ हरिःसिंहोहरिर्भेकोहरिर्बाजीहरिःकपिः॥६॥ हरिरंशु
र्हरिर्भीरुर्हरिःसोमोहरिर्ममः॥ हरिःशुक्रोहरिःसर्पःस्वर्णव
र्णोहरिःस्मृतः॥७॥ दिष्टष्टिदिधीतिस्वर्गावज्रवाग्वाणवारिषु॥
भूमौपशौचगौशब्दोचिद्विद्भिर्देशसुस्मृतः॥८॥ मधुमद्यंमधुसौ
द्रंमधुपुष्परसंविदुः॥ मधुर्हृत्योमधुश्चैत्रोमधूकोपिमधुर्मतः॥
सुद्रावेश्यानटीशुद्रासुद्रास्यान्मधुमक्षिका॥ असहिष्णुर्नरःसु
द्रःसुद्रास्यात्कंटकारिका॥९॥ बाहोयुग्मंघनेबाहुःप्रबाहो
बाहुउच्यते॥ बाहोमायाविशेषश्चबाहोबाहुरितिस्मृतम्॥११
दृष्टकादिचयोहारोहारोमुक्तागणःस्मृतः॥ हारोमणिविशेषश्च
हारोरजतउच्यते॥१२॥ आत्माभावोमनोभावोभावःसत्ताभवो
पिच॥ भावःपूज्यात्मकोलोको यदार्थोभावउच्यते॥१३॥ कुप्या
कन्यासमाख्याताकुप्यःस्यात्करिकम्बलः॥ कुप्यःकुशःकुप्यः
कीटःप्रातश्चापीद्विजःकुप्यः॥१४॥ कुशेकालेतिलेच्छागेकम्बले
सलिलेम्बरे॥ दौहित्रेखड्गपात्रेग्रीकुतुपाख्याप्रवर्तते॥१५॥ वाणे
वाचिपशौभूमौदिशिरश्मौजलेक्षिणि॥ स्वर्गोमातरिवज्रेग्नौसु
खेसत्येचगोध्वनिः॥१६॥ स्वर्गैरसेचवज्रेचवलीवर्हचगोःपुमा
न्॥ स्त्रियांनयनदिग्भागमातृवाग्भूजलेषुच॥१७॥ श्रियायशसिसौ
भाग्येयोनैकांतौमहिम्निच॥ सूर्येसंज्ञाविशेषेचशशांकेचभगश्रुतिः॥१८॥

पर्यन्तेरात्रिगीर्वाणेन्यवहर्तृरिभर्तृरि॥मूर्खेवालेजिगीषौचदे
 वाक्तिर्नरिक्वृष्टिनी॥१९॥मूर्द्धिवितेजलेकायेसुखेब्रह्मणिमारुते॥
 कामेकालेसुवर्णेचकशब्दोद्विणेध्वनौ॥२०॥तूर्यास्येश्रीफले
 पद्मकुञ्जराग्रकरेदिवि॥शेषेतीर्थेनिमित्तेचविशिष्टेपुष्करध्वनिः
 ॥२१॥रसोजलंरसोहृषोरसःशृङ्गारपूर्वकः॥रसःसालदुनिर्यासः
 पारदोपिरसोविषा॥२२॥क्षीरेमुष्परसेतोयेमद्येमएहेधृतेस्तजि
 सप्तस्वर्गेषुकीलालप्रवदतिमनीषिणः॥२३॥तिलपिष्टेमलेमांसे
 जम्बालेकामलेश्मनि॥श्वेक्षीरेवलेप्राज्ञाःपल्लंपरिचक्षते॥२४॥
 जीविरात्रिविधोधर्मेतपस्विनितुरंगमे॥शीतेपक्षिविशेषेचहंस
 शब्दोद्वेपिचा॥२५॥हयपुच्छध्वजपुण्ड्रशैलेषुसिगुणाधिके॥विषे
 धामनिभूषायांललामेतिबुधैर्मतां॥२६॥वसुसूर्योवसुर्देवोवसुर्व
 न्निर्वसुर्मही॥वसुरत्नंवसुद्रव्यंवसवोद्यौध्रुवादयः॥२७॥अस्य
 राणिस्मृतावर्णावर्णाभ्येतादयोगुणाः॥वर्णोवाद्यगुणोगाथावर्णा
 गेयाद्विजादयः॥२८॥वर्णोगुणोक्षरजसःशुक्लादिब्राह्मणादिषु॥व
 र्णस्तौक्यायांचवर्णःस्याद्रूपभेदयोः॥२९॥शुक्लोवर्णोज्जुनो
 नामपांडवोप्यर्जुनोमतः॥अर्जुनस्तृणजातिस्यादर्जुनःककुभो
 द्रुमः॥३०॥वलिस्त्रिमध्यभागोर्न्निर्वलिर्वर्षजराकृतिः॥वलिपूजो
 पहारःस्याद्वलिर्दानवसत्तमः॥३१॥ब्रणस्यावरणेपटुःपट्टोभूयादि
 ताक्षरम्॥वीरदीप्तास्मृतःपटुःपटुःस्यादपिचासनम्॥३२॥रध्रेव
 स्त्रेविनामध्येन्यवधानेन्तरात्मनि॥वह्निर्योगेवकाशेचविशेषेव
 सरेन्तरम्॥३३॥अरिष्टंगृह्मिन्पुक्तमरिष्टोवृषभसुरः॥काकनि
 म्बावरिष्टोचअरिष्टंक्षेममीरितं॥३४॥मंडलभूमिभागश्चमंडलंश
 रमासुतः॥मंडलंवर्तुलंप्रोक्तंसंघातोमंडलंमतं॥३५॥द्वेद्वियंकं
 लंप्रोक्तकम्बलोरोमजःपटुः॥कम्बलंतुगवांसास्त्राकंबलेकंबलं
 विदुः॥३६॥कुतलेदेशपर्यायःकुंतलकेशवाचकः॥कुंतलसूत्रधार
 श्रकुतहस्तोपिकुंतलः॥३७॥मणिलिंगाग्रिमोभागोमणिप्रोक्तोभग

ध्वजः॥ मणिः कूपमुखं देयं पद्मरागादिको मणिः॥ ३८॥ तंत्रं शा-
स्त्रं कुलं तंत्रं तंत्रं सिद्धौषधी क्रिया॥ तंत्रं सुखं बलं तन्त्रं तन्त्रं प-
वनसाधनं॥ ३९॥ नेत्रं वस्त्रविशेषश्च नेत्रं चक्षुः रुदाहृतं॥ परिवर्त-
गुणो नेत्रो नेत्रः कस्तूरिका मृगः॥ ४०॥ वातादिप्रकृतिर्धातुर्धातुर्दे-
हरसादिकम्॥ क्रियाभावः स्मृतो धातुर्धातुः शैलो पलोद्भवः॥ ४१॥
सुधाप्रासादभागद्रव्यमुधा विद्युत्सुधा मृतम्॥ सुपैकं भोजनं तेयं सु-
धाधात्री सुधास्तुही॥ ४२॥ कांडो वाणस्तुलाकाण्डः काण्डः संघात-
दृश्यते॥ कांडः कालो बलं कांडं कांडं मूलं तरोरपि॥ ४३॥ वेला काल-
विशेषः स्याद्द्वेला सिंधुजलोद्गतिः॥ वेलासेवा दुलीच्छेदे वेलाद्रोप्य-
न्तरे ध्वनिः॥ ४४॥ उत्सवे च प्रकोष्ठे च मुहूर्ते नियमे तथा॥ कालश-
ब्दो व्यवस्थायां समयेपि निगद्यते॥ ४५॥ भ्रूणो भीरुर्द्विजो भ्रूणो भ्रू-
णो गर्भाशयः स्त्रियाः॥ भ्रूणो रुजः शिशुर्भ्रूणो भ्रूणो विकल उच्य-
ते॥ ४६॥ अहिर्देत्यविशेषः स्यात्सूर्योऽप्यदिह र्हि ध्वजः॥ भुजङ्गो हि-
समाख्यातः सिंहिकास्तूरप्यदिः॥ ४७॥ व्यालो हिः स्वापदो व्या-
लो व्यालः स्यात्कुटिलः करी॥ प्रमादवान्नरो व्यालो व्यालो बाल उ-
दाहृतः॥ ४८॥ शब्दादिविषयाः पंचप्रसिद्धा इन्द्र संज्ञया॥ श्रेष्ठ इन्द्रः
समाख्यातो देवराट् इन्द्र उच्यते॥ ४९॥ पयस्तिन्यर्जुनि धेनुर्धेनुः
कुंजरकामिनी॥ असिपुत्रो मता धेनुर्धेनु र्वृत्तिः शिवं करी॥ ५०॥
धर्मो वृषो वृषः श्रेष्ठो वृषो गोर्महिवो वृषः॥ वृषो बलं वृषः कामो वृष-
णो वृष उच्यते॥ ५१॥ योगो युक्तिविशेषः स्यात्संयोगो योग उच्यते॥
योगश्चागामिको लाभः समाधिर्योग इव्यने॥ ५२॥ शलिर्मुखः श-
लिर्गर्भः शलिर्भृङ्गः शलिर्गदः॥ शलिः सर्पविशेषश्च शलिः कलिरु-
दाहृतः॥ ५३॥ सीतालस्मीरुमा सीता सीता सस्याधिदेवता॥ सीता-
शीरध्वजा पत्यं सीतामन्दाकिनीमता॥ ५४॥ सीता चालकनेदाच-
चक्षुर्भद्राच्युताः क्रमात्॥ प्रयागादीनां प्रवाहानां गयानामप्रकी-
र्तितम्॥ ५५॥ आदिष्टविषयो नाभिर्नाभिश्चक्रस्य पिण्डिका॥

कुटुंबस्याग्रणीनाभिर्नाभिर्निम्नोदरोत्तथा ॥५६॥ गोत्रं नामान्व
 यो गोत्रो गोत्रश्च धरणी धरः ॥ गोत्रावसुंधराज्ञेया गोत्रं च प्रवरं
 स्मृतम् ॥५७॥ शुक्रं देहवतां बीजं शुक्रमक्षिस्त्रं विदुः ॥ ज्येष्ठमा
 सस्मृतः शुक्रः शुक्रो दैत्यपुरोहितः ॥५८॥ घनो मेघो घनं सान्द्रं कां
 स्थं तालादिकं घनं ॥ घनं संघो घननित्यं घनः स्यात्लोहमुद्गलः ॥५९॥
 रामास्त्रीजामदग्न्यश्वरामो रामौ शिताशितौ ॥ रामः पशुविशेषश्च
 रामो दशरथात्मजः ॥६०॥ द्रोणस्यात्कौरवाचार्यो द्रोणः काकदत्तीरि
 तः ॥ द्रोणो गिरिविशेषश्च द्रोणः स्याच्च तुराटकः ॥६१॥ द्रोणी द्रोणाद
 कं प्रस्थात्कुडवश्च पलं विदुः ॥६२॥ शाणको माषकश्चैव यथा पूर्वच
 तुर्गुणाः ॥ वीतरागो जिनः प्रोक्तो जिनो नारायणस्मृतः ॥६३॥ कन्द
 प्योपि जिनश्चैव जिनः सामान्यकेवली ॥६४॥ जयंती नगरी प्रोक्ता
 जयंती चटकानुजाः जयंत्योषधिभेदे स्याज्जयंती शक्रसंभवा ६५
 रोहितं शक्रकोदण्डो रोहितो मत्स्यपुङ्गवः ॥ रोहितो लोहितो वर्णो मृ
 गराजस्तरोहितः ॥६६॥ धातकी प्रोच्यते धात्री धात्री चामलकी
 तथा ॥ धात्री वसुंधराज्ञेया धात्री स्यात्स्तनदायिनी ॥६७॥ वीणा
 दण्डः प्रवालस्यात्प्रवालः पल्लवः स्मृतः ॥ प्रवालो विद्रुमः प्रोक्तः प्र
 वालः सवलोभाजः ॥६८॥ तालः कालः क्रियमानं तालः पातालः
 मिष्यते ॥ वृक्षभेदः स्मृतस्तालस्तालः करतलध्वनिः ॥६९॥ का
 ष्ठा निशाककुपकाष्ठाकाष्ठा प्रोक्ता वसुंधरा ॥ काष्ठा कालविशेषः स्या
 त्काष्ठं दारुनिगद्यते ॥७०॥ वृक्षपत्रं पलाशः स्यात्पलाशो राक्षसः
 स्मृतः ॥ पलाशो हरिणो वर्णः पलाशः पाश उच्यते ॥७१॥ सत्रं गृह
 धनं सत्रं सत्रं सच्चरितं मंत्रम् ॥ सत्रं नामाद्युपं प्रोक्तं सत्रं दानं समी
 रितं ॥७२॥ कलासकुशलः कल्पः कल्पो द्वे यो निरामयः ॥ कल्पः
 कालविशेषश्च कल्पं मद्यं च कीर्तितं ॥७३॥ विष्टरो वर्द्धिपो मुष्टिर्वि
 ष्टरो ज्ञेयमासनम् ॥ विष्टरो द्रुमविशेषश्च विष्टरः क्रतुरेव च ॥७४॥
 साभासमिति रित्युक्ता समितिः संयुगावनी ॥ समितिः समयो ज्ञे

यःसंग्रामसमितिर्मतः॥७५॥ शितोरुषःशितःशुक्लःशितंरजतमु
 च्यते॥ शयकोपिशितो ज्ञेयःशितोदैत्यपुरोहितः॥७६॥ चित्रकं
 तिलकंप्रोक्तंचित्रकःस्वापदोमतः॥ चित्रकोमूर्खराजिश्चित्रकोप्य
 न्तरोगरः॥७७॥ बलोहलीवलंसैन्यंवलंसत्वंवलौषधी॥ रत्नज्यो
 तिर्बलोदैत्योबलालक्ष्मीर्बलामही॥७८॥ परिग्रहोद्विजग्राहःसै
 न्येपृष्ठेपरिग्रहःपरिग्रहोनुबन्धःस्यात्पतद्ग्राह्येपरिग्रहः॥७९॥ कुमा
 तृकःकदम्बःस्यात्कदम्बःसर्षपःस्मृतः॥ कदम्बोवृक्षभेदश्चकदम्बे
 निर्गुणःपुमान्॥८०॥ प्रियकोबीजसारश्चप्रियकोहीपिचित्रको॥
 प्रियकःप्रियकोपिस्त्रियास्त्रियकोमुक्तिकोव्रती॥८१॥ असौविभी
 तकोवृक्षःपाशकोक्षोक्षमिन्द्रियम्॥ असौरायणिरित्यक्तःकृत्य
 मक्षन्तुनिम्नगम्॥८२॥ चक्रःपक्षिविशेषश्चरथाङ्गंचक्रमायुधं॥
 चक्रंराज्यंचसंघंचचक्रंव्यावर्तनंमतम्॥८३॥ सत्यसंधःखरोज्ञे
 यःखरोपिपुरुषोमतः॥ खरोरासभद्वत्फक्तोव्यवहारेखरपटुः८४
 कृषिर्गोत्रविशेषःस्यात्कृषिःकालःकृषिःकपिः॥ कृषिराढकइत्युक्तः
 कृषिर्वैखानसोमुनिः॥८५॥ अपत्येचपृथिव्यादौकालेतीतेचराक्षसे॥
 प्राप्तेप्राणिनिकीनाशेभूतशब्देनिगद्यते॥८६॥ शरभोष्टापदोज्ञे
 यःस्वर्णमष्टापदंस्मृतम्॥ अष्टापदंशारिफलंरुमिजातिरुदा
 हृतः॥८७॥ बालःकेशेजलंबालंबालंकाशतृणंस्मृतम्॥ बा
 लोमूर्खःशिशुर्बालोबालोवेगउदाहृतः॥८८॥ बालकःस्वचरो
 व्याघ्रोबालकःपृथुकःस्मृतः॥ बालकंगंधद्रव्यंचजटाजूट
 श्चबालकम्॥८९॥ जातिःस्यात्सहजान्नानंमालतीजातिरुच्य
 ते॥ गोत्रादिजन्मजातिःस्याज्जातिर्वल्लीतिकथ्यते॥९०॥ गोवि
 षाणेफणाज्ञेयाभुजङ्गमशिरःफणा॥ फणाजटाफणाकृष्णाफ
 णामंथानकुण्डली॥९१॥ तिलकोवृक्षभेदश्चतिलकंचित्रकंवि
 दुः॥ तिलकंलोमसंज्ञास्यात्प्रधानंतिलकंमतम्॥९२॥ गंध
 र्वादेवजातिःस्याद्गंधर्वाहितुरंगमः॥ गंधर्वश्चस्मृतोगानोगन्ध

वीमृगपुंगवः ॥१३॥ शृङ्गप्रधानमिच्छेति शृङ्गश्च शिखरे विदुः ॥
 शृङ्गविषाणमित्याहुः शब्दकोशविचक्षणः ॥१४॥ कांतारकाननं
 प्रोक्तं कांतारः पाकशासनः ॥१५॥ सुभेदश्च कांतारः कांतारो दुर्भरो
 दरः ॥१६॥ करणकारणं विद्यात्तु त्रैकरणमिष्यते ॥ करणोजा-
 तिभेदः स्यात्करणानां त्रिधाणि च ॥१७॥ स्यामाशत्रिर्द्रिषत् स्यामा-
 स्यामास्त्रीमुग्धयौवना ॥ स्यामाप्रियंगुरारव्याता स्यामा स्याद्
 दूदारिका ॥१८॥ सारंगश्चातकः रव्यातः सारंगः कुंजरो मतः ॥ सारं-
 गोभ्रमरो ज्ञेयः सारंगो हृदिणो मतः ॥१९॥ सारंगः पातको ज्ञेयः सारं-
 रंगो वैष्णवं धत्तुः ॥ सारंगः पर्वतश्चापि सारंगो दीप उच्यते ॥२०॥
 शुभासुधा शुभासंत्पास्तु हीक्षीरशुभामता ॥ शुभश्रेयः शुभाशोभा
 शुभारव्याता हरीतकी ॥२१॥ गुरुः पिता गुरुर्ज्येष्ठो गुरुः सुरपुरो-
 हित ॥ दुर्भरोऽपि गुरुः प्रोक्तो गुरुः शिष्याभिषेचकः ॥२२॥ वाल्हीकं
 हि गुरारव्यातं वाल्हीकं कुंकुममतम् ॥ वाल्हीकं स्याज्जनपदो वा-
 ल्हीकाश्चाश्वजातयः ॥२३॥ खजूरः फलभेदः स्यात्खजूरं रजतं मत-
 म् ॥ खजूरः सुद्रजातिः स्यात्खजूरो ग्रहणाधिपः ॥२४॥ पुण्डरीकः
 स्मृतो व्याघ्रः पुण्डरीकः कमण्डलुः ॥ पुण्डरीकः सितो वर्णः पुण्डरी-
 कं सरोरुहम् ॥२५॥ इति श्रीकाशीरामनाथे महासपणकविरचितेने-
 कार्थध्वनिमंजरीश्लोकाधिकारः समाप्तः ॥ अट्टदारेषु शय्या-
 यांतल्पशब्दो विधीयते ॥ तारास्वग्नौ गृहे स्थाने धिष्ण्य मादुर्मनि-
 षिणः ॥२६॥ तटो वप्रः पिता वप्रो वप्रः केदार इत्यपि ॥ व्यालः सप्यो वि-
 षे व्यालो व्यालो ज्ञेयश्चतुः पथः ॥२७॥ मोचाशाल्मलिरारव्याता मो-
 चातुकदली मता ॥ कक्षातु भवनान्तर्भूमेरवलागजरज्जुषु ॥२८॥ सं-
 क्षेपे भक्तशिक्षणे चतुच्छ्रयाने पुलाकवाक् ॥ पक्षे गुरुतिमासा-
 ह्ने पक्षशब्दो निगद्यते ॥२९॥ मास्याषाढे विषुहे गौशुल्के तु पद्वते
 शुचिः ॥ शक्रेऽपि वर्षके मेघे मत्तनागे घनाघनः ॥३०॥ अभिरव्येति
 समारव्याता कीर्त्तौ कांतौ च नामनि ॥ रम्भादेवाङ्गना प्रोक्तारं भा-

लुकदलीमता॥१०॥ वृक्षभेदेकरीरस्यात् घटत्रंशोऽङ्कुरपिच॥ देहे
 हारेषुकेहारेक्षेत्रं वृद्धौ च कीर्त्यते॥११॥ निर्गृहो निर्गतापीडानि
 र्यासद्वारभूमिषु॥ अविशब्दोरवौ मेषे पर्वतेपि निगद्यते॥१२॥ मृ
 गपर्वतदैत्येषु निरुष्टे पिचसम्बरः॥ घनो घने च दर्भे च गच्छरे गह
 ने पिच॥१३॥ न्याये तुल्ये विधौ काले वित्ते दण्डे च कल्पवाक्॥ आ
 लोति ब्रह्मवाग्देहे मनोयत्नधृतिष्वपि॥१४॥ पर्याप्तौ शिशिते पु
 ण्येक्षे मे च कुशलध्वनिः॥ प्रत्ययः शपथे छिद्रविश्वासे सत्यहेतु
 शु॥१५॥ पटः पक्ष्मपरित्राणे क्रयवस्तु प्रतिष्ठयोः॥ दोषे चापगमे
 दण्डे स्यादत्ययदृतिश्रुतिः॥१६॥ प्रभावे तेजसि स्थाने धामशब्दे
 निगद्यते॥ द्वातावात्मनि चात्मीये धने स्वाख्या प्रवर्तते॥१७॥
 चूडारव्यामृतयन्त्रायोच्चारणामायोत्कटारिषु परिच्छेदे प्रमाणे
 च मात्रारव्यापरि कीर्तिता॥१८॥ दुडावर्षे च पानीये भूमौ वा कूप
 सरे मता॥ साधुसत्त्वाप्रसस्येषु श्रेष्ठे सदिति च ध्वनिः॥१९॥ प्रधा
 ने राजलिंगे च ककुदाख्या प्रकीर्तिता॥ परमं दुनये निष्को निष्को दीना
 रुक्मयोः॥२०॥ पुषुत्सोत्सङ्गो रं कः स्यादं के लेख्यलक्ष्म
 णे॥ विशिरस्केन रेनीरे कबंधः रेवचरे पिच॥२१॥ मेरौ वृक्षविशे
 पे च वंशशब्दस्तु कार्मुके॥ अक्षिरो मस्मृतं वर्त्म वर्त्म मार्गः प्र
 कीर्तितः॥२२॥ वर्ष्मदेहप्रमाणे स्याद्वर्ष्मदेहश्च कथ्यते॥ दाया
 हो वान्धवः प्रोक्तो दायादस्तनयो मतः॥२३॥ विग्रहः समरे भेदे
 विग्रहो वपुरुच्यते॥ प्रकोष्ठः कूर्परस्याधः प्रकोष्ठो ह्यारकोष्ठके
 ॥ प्रोक्ते वितानमुल्लोच वितानः शून्य उच्यते॥ सती दायापिणी
 देवी सुचरित्रा वलासती॥२४॥ वधूर्नारी वधूर्भार्या वधूः पुत्रव
 धूरपि॥ रक्षः कशिपु राख्यातः प्रावारः कशिपुर्मतः॥२५॥ आड
 म्वरोगजारावस्तूर्णेनादश्च कथ्यते॥ कपर्दो हरजटाजूटः स्यात्क
 पर्दस्तु कामिनी॥२६॥ तूवरो निविषाणो गोर्निस्त्री शस्तूवरः पुमा
 न्॥ पापीयांसो निशंसाः स्युर्निशंसावन्दिनः स्मृताः॥२७॥

शारदस्तशरत्कालः स्यादधृष्टस्तशारदः॥ उपहृत्तरहस्यानंस-
 मीपं स्यादुपहृत्तरम्॥२९॥ प्रस्वेदोपि निदाघः स्यान्निदाघो ग्रीष्म उ-
 च्यते॥ कश्मलः स्यात्पिशाचेपि कश्मलो मोह उच्यते॥३०॥ केतु-
 र्यहविशेषश्च ध्वजे चैव उदाहृतः॥ अवज्ञा कश्यपेरीद्वारीद्वारति-
 रपीष्यते॥३१॥ वर्द्धनं छेदने प्रोक्तं वर्द्धनं वृद्धिरुच्यते॥ कशेरु-
 कज्जलेकन्दे पृष्ठस्यास्थि कशेरुका॥३२॥ निवातमाश्रयं वि-
 न्यादभिन्नकवचं तथा॥ कीनाशश्च कपर्दस्यात्कीनाशो यम-
 कर्षको॥३३॥ नागो वृषविशेषः स्यान्नागो वारणपन्नगौ॥ कुलं
 संचकुलं गोत्रं शरीरं कुलमुच्यते॥ पूगः पूगीफलं प्रोक्तं तथा पूग-
 कदंबकम्॥ ज्ञेयाः सुमनसो देवाः कुसुमानि च सज्जनाः॥३४॥
 कुसुमं पुष्पमित्याहुः कुसुमं रज उच्यते॥ धवः पतिर्धवो मर्त्यो वृ-
 क्षं जातिर्धवो मतः॥३५॥ न्यम्बकस्ताम्रधातुस्यान्यंबकश्च म-
 हेश्वरः॥ शिफा शेषालिका ज्ञेया शिफा शाखा शिफा जटा॥३६॥
 पुण्यं सुविहितं कर्म यन्नित्र पुण्यमेव च॥ खलो नीचः खलो राशि-
 खलः पिण्या कएव च॥३७॥ शालाश्लाघा शिलाशालाशालाशा-
 खा च वेश्मनि॥ माल्यं मालाशिरोमाल्यं माल्यं माल उदाहृतः॥३८॥
 राढा देशविशेषश्च राढाशोभा विधीयते॥ पलं मांसं पलं मानं पलो-
 मूर्खः पलंतुला॥३९॥ आलिः सहचरी ज्ञेया पंक्तिरालिरुदाहृतः॥
 दलमर्द्धं नलं पत्रं दलं हस्यादिसाधनम्॥४०॥ आजिः स्यात्स-
 मभूभागः संग्रामोऽप्याजिरुच्यते॥ प्रतिज्ञा संगरो ज्ञेयः संग्रामः
 संगरो मतः॥४१॥ उलूकः पुरुदूतः स्यात्पुरुदूतः पुरन्दरः॥ आ-
 तं केगजरेकुन्ते मृत्कस्यान्मरणेपि च॥४२॥ शपा विद्युत्पवि-शं-
 पाशपाशं खध्वनिर्मतः॥ उपर्यभोधरे स्वर्णे विदुरभ्रं विपश्चितः॥
 ४३॥ निवृत्तावभिधेयैर्धने प्रोक्तः प्रयोजने॥ क्रतौ क्रोधे तथा
 दैन्ये मन्युशब्दप्रचक्षते॥४४॥ बहुलारुतिका ज्ञेया गावश्च
 बहुलामता॥ प्राध्वं बंधनमित्युक्तं प्राध्वं पके च शूरिभिः॥४५॥

हरिणः पांडुरोवर्णः शारंगो हरिणो मतः ॥ करटः कातरो जेयः कर
टो ध्वांस उच्यते ॥ ४६ ॥ कर्करेदुः स्मृतो गृध्रः कर्करेदुरमर्षणः ॥
सौधावयवविज्ञानगमनेषु कलामता ॥ ४७ ॥ तुषारः सुद्रपाषा
णस्तुषारः शीत उच्यते ॥ अमृतं वारिचिद्वेयं देवभोज्यं तथा
मृतम् ॥ ४८ ॥ कुन्त्या भूमिः समारब्धा ता कुन्त्या कुन्तकदम्बकः ॥
पणेष्वेकितवेद्युतेदुरोदर इति स्मृतः ॥ ४९ ॥ दीप्तौ दृष्टौ च तारा
सुज्योतिः शब्दो विधीयते ॥ रोगाती भाग्यमूढाल्पामदाः प्रोक्ता
विचक्षणैः ॥ ५० ॥ शास्त्रे प्रमाणमिच्छंति स्थितौ हेतौ च कोविदाः ॥
मणिः कलं सुरोद्देशो मणिको मणिरुच्यते ॥ ५१ ॥ विषं पानीयमि
त्युक्तविषमप्यंतरोरगः ॥ वाजमन्त्रं गरुडोजो वाजं पीयूषमिष्य
ते ॥ ५२ ॥ ब्रजो गोष्ठं ब्रजो मार्गो ब्रजः संघो ब्रजो गणम् ॥ वीर्यं शुक्रं
बलं वीर्यं वीर्यं बीजमुदाहृतम् ॥ ५३ ॥ नक्षत्रस्य मघानामकुन्द
स्य कलिकामघा ॥ द्विजिह्वः सूचको ज्योतिर्द्विजिह्वस्तु जंगमः ॥
५४ ॥ विज्ञेयं शयनं शय्या शय्या पुस्तकसंचयः ॥ तरसं मासमारब्धा
तंतरसं बलमुच्यते ॥ ५५ ॥ वारुणी मदिरा ज्ञेया पश्चिमादिक्कवा
रुणी ॥ मन्दुरा वाजिशाला स्यादा वासोपि च मंदुरः ॥ ५६ ॥ सुनृतः शि
क्षितो मर्त्यः सुनृतं सत्यवद्वृत्तः ॥ कीकसो बानरो भिक्षुः कीर्तिं तंचा
स्थि कीकसम् ॥ ५७ ॥ रोमं थः स्यात्पशूद्गारे रोमस्थः कीटवर्त्तनम् ॥
हरिद्रारजनी प्रोक्ता रजनी च विभावरी ॥ ५८ ॥ परिधः परिघातः स्या
त्परिघो दंड उच्यते ॥ धरा पृथिवी धरा धारा धरः शैलो धरावृत्तिः ॥
मूले कन्दः किले कन्दः केदो वारिद उच्यते ॥ करो हस्तः करो राश्मिः
करः कर्षकचेतनम् ॥ ५९ ॥ हूं हूं हूं दुभिरक्षे च दुन्दुभिः स्यात्तथानकः
॥ प्रोक्तं विपिनमुद्यानमुद्यानं गमनं स्मृतम् ॥ ६० ॥ वर्द्धनी च घटी ज्ञेया
वर्द्धनी तृणकूर्चिका ॥ कुकुमं रुधिरं ज्ञेयं रुधिरं सतजं स्मृतम् ॥ ६१ ॥
नंदनः सज्जनः पुत्रो नंदनं स्वर्गवाटिका ॥ मानं संचितमित्युक्तं मान
संचैदसंसरः ॥ ६२ ॥ धावनं शोधनं प्रोक्तं धावनं शीघ्रवर्त्तनम् ॥ ६३

स्यंदनारव्याद्रुमेशावेस्यन्दनोरथउच्यते॥६३॥तुरायणःसमःस
 द्भोक्रिपोहीनस्तुरायणः॥परायणंरिपोस्थानंतत्परश्चपरायणः॥
 ॥६४॥करिपृष्ठेकुलेवेणोवंशाख्याकविभिःस्मृता॥जटाजूटेशिखं
 द्रोक्तिःकलापेपिशिखंडिनः॥६५॥शिष्टभाजनदेहेषुपात्रशब्दःप्र
 वर्तते॥पादत्राणेदलेपक्षेसेव्यवस्तुनिपक्षवाक्॥६६॥द्रव्येपिप
 रिबारेपिकृपणेपिचकोशवाक्॥हंसेग्नौगरुडेचन्द्रेद्विजराजद्विति
 ध्वनिः॥६७॥कैवर्तेपिचकैवर्तःकैवर्तशलिलेचरे॥पिप्यलारव्याज
 लाप्यत्यवस्त्रेकैवर्तवस्तुषु॥६८॥करवीरोश्वमारःस्यादंगुष्ठंकर
 वीरकः॥करीणाबधनस्थानंवारिवारिजलंमतम्॥६९॥प्रचुरंभू
 रिविज्ञेयंभूरिकांचनमेवच॥सूतःस्यात्सूतपकारश्चसूतोज्ञेयकु
 टुबिकः॥७०॥भषकोदुर्जनोज्ञेयोभषकःशरमासुतः॥सूतो
 भास्करइत्युक्तःसूतःसारथिरुच्यते॥७१॥प्रतिरोधकस्तुसौधः
 स्यादुर्जनःप्रतिरोधकः॥सौवीरश्चविरोधःस्यात्सौवीरंकंजिकं
 मतम्॥७२॥दौर्मनस्पृणप्रोक्ताघृणाचकरुणामता॥भंगः
 पलायनंवीचिर्भंगःसंस्यचभंजनम्॥७३॥तीक्ष्णतीव्रंसमार
 ख्यातंतीक्ष्णलोहमुशंतिच॥मार्गणःपावकोज्ञेयोमार्गणोपि
 शिलीमुखः॥७४॥भूकुटीसुकरप्रोक्तोभूकुटीचरुषीवलः॥मृणा
 लंविशिनीमूलमृणालंचजलाकुलं॥७५॥काव्यातुपूतनाज्ञे
 याकाव्यग्रंथनिबंधनं॥द्रुस्वदीर्घपुतज्ञेयंपुतंपित्तव्यथाकृतिः
 ॥७६॥रुक्मंहेमविजानीयाद्रुक्मंरजतमुच्यते॥उत्पलंनलिनंप्रो
 क्तंउत्पलंकुष्ठमुत्तमम्॥७७॥वसुराचालनीप्रोक्तावसुरापलभा
 स्मृता॥रजतेकलधौतंस्पातकलधौतचकांचने॥७८॥प्रधानंप्र
 कृतिःस्थानंप्रधानंविदुस्तमम्॥चक्रमप्यरविदःस्यादरविंदःस
 रोरुहम्॥७९॥शृगालोजंबुकोभीरुःशृगालोदानवोमतः॥विद
 शामरुतःप्रोक्तामरुतोपिसमीरणाः॥८०॥कुंडलमंडलंज्ञेयंकुं
 डलंकर्णभूषणं॥प्रतिबंधःकुलाधारःप्रतिबंधोवलक्रिया॥८१॥

वर्तिर्दीपशिरवासूत्रं वर्तिर्नेत्रांजनोचितम्॥धुम्याटश्वकलिंगः
 स्यात्कलिंगोद्देशउच्यते॥८२॥शैलेतृणविशेषेर्कत्रिषुगर्मुदि
 मिध्वनिः॥वाल्मीकस्तुसमीकस्याहाल्मीकोवाग्विसारदः॥८३
 सामजःकुंजरोद्देशःसमाजःसामजोमतः॥वाजिकापक्षिजातिः
 स्याद्वाजिका नीलमक्षिका॥८४॥सारसोलक्ष्मणःप्रोक्तोलक्ष्मणो
 राघवानुजः॥लक्ष्मास्यात्कंदजातिस्यात्चिन्हंलक्ष्मचलक्ष्मणं
 ॥८५॥शंकरेरुषभेच्छन्दोविशेषेशंकरमृतम्॥कंजःकेशेनिधौ
 कंजं कंजंपीयूषपद्मयोः॥८६॥दूतिश्रीकाशमीराम्नायेमहास
 पणकविरचितेनेकार्थध्वनिमजर्यामर्धश्लोकाधिकारःसमाप्तः
 ॥अथपादाधिकारमाह॥राजाचंद्रोनृपोराजापयःसीरंपयोजलं
 ॥मित्रोभानुःसुहृन्मित्रंदरंछिद्रंदरोभयं॥१॥श्रीकंठःस्थायरंस्था
 णुर्हरच्छागाच्युताग्रजे॥गोविंदौहरिगोसंख्यौशिवरुष्णौवृषाक
 पि॥२॥शरीरोत्सेधयोःकायःसंख्यावधिप्रतिज्ञयोः॥तेजःपुरीष
 योर्वर्चःसौवर्चोभक्तरक्तयोः॥३॥सरित्समुद्रयोःसिन्धुशालःप्रा
 कारवृक्षयोः॥चातकात्पल्पयोःस्तोकंपापव्यसनयोरघम्॥४॥
 पिपाशालोभयोस्तृष्णाभुवनंलोकोत्तयोः॥कारोवधेनिश्चयेच
 वाडवोवन्हिविप्रयोः॥५॥शयंवालतृणंप्रोक्तंदारुकाष्टनिगद्य
 ते॥शैशवंदारकेवाल्यंकिंकिनीसुदृघंटिका॥६॥संध्यावमद्ययोः
 कस्पंधरोधूर्तेचपर्वते॥निस्त्रिंशौखड्गपापिष्टौभृंगबाणौशिली
 मुरवौ॥७॥सुरमीनावनिमिषौवाष्पउष्मातथाश्रुवा॥ओघःपु
 रोश्चवेगश्चवनंकाननमंबुच॥८॥दूलाभूमिर्मतागौश्चसंज्ञाचि
 त्तंचनामच॥शैलोद्विरंशुमानिंद्रोभानुर्भानुरहस्करः॥९॥अघको
 दुर्जनःप्रोक्तोभयकःसरमासुतः॥वृक्षजातिगजेपीलूप्रहरोगमा
 गेणौ॥१०॥शुकक्रोष्टौचकरभौहावौक्रंदनविभ्रमौ॥वनारण्या
 नलौदावौजीमूतौमेघपर्वतौ॥११॥वल्लवौसूदगोपालौचिकुरौ
 केशचंचलौ॥मयउष्ट्रश्चगंधर्वौलक्ष्मीर्माचनिगद्यते॥१२॥

कंपानीयं शिरः प्रोक्तं निहारमिह शीतले ॥ अरिष्टपिष्टकौ कल्कौ च
 त्रौ दानववैरिणौ ॥ १३ ॥ पंगूपसारुणौ शोणौ अम्बरे व्योमवाशशी
 ॥ उदानारव्यौ मरुद्वह्नौ न्यग्रोधौ वटकासुको ॥ १४ ॥ ध्वांसकाको व
 को ध्वांसः नगः शैलोनगो दुमः ॥ खलोदूस्वः खलः क्रूरः क्षितिः पृथ्वी
 क्षितिः क्षयः ॥ १५ ॥ क्षयंगेहस्योद्वासश्मः खेदश्मः क्रिया ॥ कं
 ठो ध्वनिर्गलः कण्ठः प्रहिः कूपप्रहिः सरः ॥ १६ ॥ दरेचशूकरे कोलः
 कलिः कलहकालयोः ॥ कांडः शरोजलं कांडं घोरस्यादभिसारकः
 ॥ १७ ॥ शशांकः स्वर्णयोश्चंद्रः करिः शूकरलोहयोः ॥ वर्हिर्दभोजलंब
 हिर्लाङ्गलं हलमिष्यते ॥ १८ ॥ निमित्तहृदयोर्हंतुर्हरो वज्रमहेश्व
 रौ ॥ कश्मीरप्रशुको कीरो वीरो विक्रमवान्धवौ ॥ १९ ॥ कौशिकौ वा
 सवोलूकौ सायको बानमार्गणौ ॥ ध्वान्ताचलौ मतौ बिन्ध्यौ शिरि
 नौ बर्हिपावकौ ॥ २० ॥ धीरो सात्विकधीमंतौ वरौ श्रेष्ठदुताशनौ ॥
 उत्संगसुकरौ क्रोष्टौ वत्सौ तर्णकपुत्रकौ ॥ २१ ॥ कान्तानातपयोः
 ह्यापादपाहिसातुकंपयोः ॥ दुमोदक्षेपुशेलेषु ध्रुवौ नक्षत्रनिश्व
 यौ ॥ २२ ॥ संघाते पूरणो पूरः सूरौ सूर्यनरेश्वरौ ॥ मकरः कोमलेका
 व्ये समरो युद्धसंघयोः ॥ २३ ॥ पतंगो सलभानं तावकौ स्फटिकभा
 स्करौ ॥ कार्य्यशुद्धेतथाकृत्येव भ्रून्कुलपिगलौ ॥ २४ ॥ स्पष्टप्र
 द्यौस्मृतौ व्यक्तौ दीप्तिश्चेच्छा तथा रुचिः ॥ शुद्धे कार्य्ये च कौपीने
 संधारव्ये नामचेतने ॥ २५ ॥ मधुरौ च प्रियस्वादौ शम्भूब्रह्ममहेश्व
 रौ ॥ नित्यं स्वं च निजं प्रोक्तं बलदीप्ति तथौजसी ॥ २६ ॥ हायनं वा
 र्षमोजश्च देती शस्त्रार्चिषी मते ॥ आसासंज्ञे ककुप्प्रीक्तास्तनमे
 धौ पयोधरौ ॥ २७ ॥ अभिरूपे बंधे कान्तिर्यामिष्वस्तु कुलस्त्रियोः
 ॥ उदयाधिगमौ प्राप्तासौ बसुसूर्यो विभावस्तु ॥ २८ ॥ वृजिन मलिने
 पापे प्रज्ञासंबुद्धिचिन्हयोः ॥ समर्थः धिक्कृतः ध्यक्षो वीर्यो द्योगो
 पराक्रमौ ॥ २९ ॥ वराहो मूर्खकेभीरौ पुवंगः कपिभेकयोः ॥ यज्ञ-पू
 जाचदानश्च दृष्टिरक्षितश्यामतौ ॥ ३० ॥ चीवरं वल्कले वस्त्रे कृकक

पठेतथोदरे॥पाथसि श्रवणेकर्णःसूनुःपुत्रेतथानुजे॥३१॥कुस्थानसमरेमत्स्येरूपमूर्तेचदुम्बरे॥अवतारव्योक्पगर्तोदन्तविप्रो तथाद्विजौ॥३२॥असत्प्रियौव्यलीकौचवचोवाक्यंचगीर्मता॥अंतेवासीतिशिष्येचनापितेपितथास्मृतः॥३३॥अंतेवासीगणानांचनानाशब्दार्थसारणे॥उपान्यस्यतसौभाष्यंपठतांशृण्वतामपि॥३४॥द्वितीश्रीकाश्मीराम्नायेमहाक्षपणकविरचितेनेकार्थध्वनिमंजरीपादाधिकारःसमाप्तः॥॥श्रीरामचंद्रायनमः

॥अथहारावलीलिरव्यते॥

श्रीगणेशायनमः

श्रीवज्रयोगिन्यैनमः॥भुजगपतिविमुक्तस्वच्छनिर्मोकवल्ली
विलसितमनुकुर्वन्त्यस्यगंगाप्रवाहः॥शिरसिसरसभास्वन्मालतीदामलक्ष्मीलपयतिदिमगौरःसोस्तवःसाध्यसिद्धौ॥१॥
कल्पावसानसमयेस्थितयेकवीनांदेहांतरंकिमपियासृजतिप्रसन्ना॥यस्याःप्रसादपरमाणुरपिप्रतिष्ठाभ्येतिकामपिनमामिसरस्वतीताम्॥२॥निर्मत्सराःसुकृतिनःखलुयेविविच्यकर्णेगुणस्पकणमप्यवतंसयंति॥येषांमनोनरमतेपरदोषवादैतेकेचिदेवविरलाभुविसंचरंति॥३॥मुक्तामयातिमधुरामृणावदातच्छायाधिरागतरलामलसद्गुणश्रीः॥साध्वीसतांभजतुकंठमसौप्रियेवद्वारावलीविरचितापुरुषोत्तमेन॥४॥किनैवसेतिसुधियामभिधानकोशःकिंतुप्रसिद्धविषयव्यवहारभाजः॥गोष्ठीषुवादपरमोदफलासुकेषांहारावलीनविदधातिविदग्धिमानं॥५॥सुकंतमेवगणयंतिपरंविदग्धावाचांविदग्धिमनिमज्जतियस्यलोकः॥गोष्ठीषुयःपरमशाब्दिकदुर्गमासुदुर्बोधशब्दगतसंशयमुच्छिनत्ति॥६॥आन्याधशब्दतःश्लो

कैर्यैरातलिनात्ततः॥शब्दाःपादैर्विबोद्धव्या-प्राग्नेकार्थत
 स्ततः॥७॥ ॥विषमनयनशंकूचंद्रमौलिर्भंगालीदृषभंगति
 गणेशैरेरिस्त्राणोवृषाकेः॥त्रिपुरदहनशूलिस्थाणुरवदांगिदि
 डिप्रियतमशितिकठाभर्म्यकल्माषकंठौ॥१६॥८॥शतधासा
 चतुष्पाणिःपृश्निगर्भोगदाग्रजःगदीकौस्तभवस्याश्रयांचन
 न्यधरोच्युतः॥९॥९॥वैनतेयःपक्षिसिंहःशाल्मलीहरिवाहनः
 ॥अमृताहरणस्तास्यैनागाशनस्वरोध्वरो॥१०॥१०॥स्वगपतग
 विषन्मणिभानवोहरिभगेननिर्दोषकराद्रयः॥किरणमालिवि
 रोचनहेलयोदिनमपिस्तरणिश्चदिनप्रणीः॥११॥११॥श्रुतश्र
 वोनुजःक्रोडोमदश्छायासुतःशनिः॥सप्तार्चिनीलवसनःपात
 तिःकूरलोचनः॥१२॥१२॥दासायणीपतिबलसगुपक्षजच्यु
 गीशरात्रिमणिदर्शविपत्सुधांगः॥राजासमुद्रनवनीततमो
 नुदोमाग्लौरिंदुरेणतिलकोदरिरोहिणीशौ॥१६॥१३॥महामृ
 गःपुष्करदीर्घमारुतोविलोमजिह्वोजलकोप्सिसिंधुरो॥दि
 पाधिस्वर्यश्रुतिकुंभिसामजामहामदःपेचकिपक्षिपीलवः॥१४
 ॥१४॥दर्बीकरोविषधरःश्वसनाशनौहिश्चक्रीफणाभरविषाय
 धंदीर्घपृष्ठाः॥कुंभीनसद्विषसनौसमकोलदंष्ट्रिगोकर्णकुंडलि
 लतारसनाविषास्त्रा॥१६॥१५॥मयोस्योपकृतंपूर्वमयंचोपक
 रिष्यति॥इतियःक्रियतेसंधिःप्रतीहारःसउच्यते॥१॥१६॥शे
 षमक्षरमादायप्रतिश्लोकक्रमेणयत्॥अन्योन्यंपठ्यतेश्लो
 के-प्रतिमालेतिसामता॥१॥१७॥तभश्चरोवायुदारुर्वनदोग
 गनध्वज॥व्यामधूमोजलमसिःस्वतमालययोधरः॥८॥१८॥
 दूर्वाटुत्सवकालेयदलंकारांवरादिकम्॥आरुष्यग्रहातेपू
 णपात्रेपूर्णानकंचतत्॥१९॥१९॥सुरतेकर्णदेशेषुयच्चदेशीयभो

पया॥ दंपत्योर्जल्पितं मंदं मन्मनंतद्विदुर्बुधाः १॥ २०॥ यद्दीप्य
तेतुदेवेभ्यो मनोराज्यस्य सिद्धये॥ उपयाचितं दिव्यदोहदंतं
द्विदुर्बुधाः २॥ २१॥ नक्तं निर्गत्य यत्किंचिच्छुभाशुभकरं वचः श्रु
यते तद्विदुर्धीरादेव प्रश्नमुपश्रुतिं २॥ २२॥ वृद्धं सूत्रकमित्याहुरि
द्रतूलं मनीषिणः॥ ग्रीष्महासं वंशकफं वाततूलं मरुध्यजं २॥ २३
दशंधनो गृहमणिः स्नेहाशः कज्जलध्वजः॥ जटाज्वालोदशाक
वीकथितो बहुदृश्यभिः २॥ २४॥ गोमयच्छत्रिका मातुर्दिलीरं च
शिलोध्रकं॥ उर्व्यंगं च वशारोहं गोलासमपरे विदुः २॥ २५॥ हिमवा
न १ हेमकूटश्च १ निषधो १ मेरु १ रेवचः॥ चैत्रः १ कर्णी च १ शृंगी १
च सप्तैते वर्षपर्वताः॥ २६॥ दूतिश्लोका वधिः॥ व्याधो मृगवधा
जीवो निषादः पुल्कसः पूवः ५ बालवायजमिच्छंति वैदूर्यमणि
मुत्तमाः॥ २७॥ कालग्रंथिः समाः संवत्समानो युगो सकः ५
मासो वर्षांशकः श्रामो वर्षांगः स्यादहर्गणः ५॥ २८॥ मदयोगवि
धानंतु व्यस्तारं १ करिणां विदुः॥ पृष्ठवंशस्य यन्मांसं
तल्पनं १ तत्प्रचक्षते॥ २९॥ कर्णवेधनिका प्रोक्ता नालिके १ ति
षिषाणिनां॥ प्रवेष्टुं मंतः स्वेदानां दंतमांसं विदुर्बुधाः ३०॥ कुमा
रभृत्या १ गर्भिण्याः परिचर्याभिधीयते॥ नवोढा वस्त्रमानंदप
ट २ मिच्छंति सूरयः॥ ३१॥ कर्णी सुतो मूलदेवो मूलभद्रः कुलांकुरः॥

रस्य २॥ १२॥ चंद्रमसः १६९ १३॥ गजस्य १४९ १४॥ सर्पस्य १६९ १५॥ प्रत्युप
कारार्थकृतसमंजसः १९६॥ अंत्याक्षरक्रमेण श्लोकपाठस्य १९७॥ मे
घस्य ८१८॥ हर्षवस्त्राद्याकर्षणस्य २१९॥ दंपत्योः शनैः कथनस्य १२०॥
प्राग्दीवेभ्यो दीपमानद्रव्यस्य २२१॥ आकाशवाण्याः २२२॥ आकाशे उ
दीपमानसूत्रस्य ६॥ २३॥ प्रदीपस्य ६॥ २४॥ गोमयच्छत्रिकायाः ६॥ २५॥ सप्त
वर्षपर्वतानां प्रत्येकमेकैकं १२६॥ व्याधस्य ५ वैदूर्यस्य २२७॥ संवत्सरस्य
५ मासस्य ५॥ २८॥ करिणां मदयोगविधानस्य १ गजपृष्ठमांसस्य १॥ २९॥

अर्धश्लो.

॥४॥ ज्येष्ठामूलीयमिच्छतिमासमाषाढपूर्वजं ॥३२॥ नित्यकर्म
समाचारनिष्ठुरत्वेकदुकता ॥१॥ वीणानुबधोधीर्मद्विरुपनाहो
२॥ मिधीयते ॥३३॥ स्यात्सालिकाकुंतलिकारदध्यादिहृदिनीतु
पा ॥ वैशाखोदधिचारः स्यात्तक्रातः करधर्षणः ४ ॥३४॥ स्यादाषा
ढभवोभौमो नवार्चिर्गंगनोत्सुकः ॥४॥ पंचार्चिश्चश्रविष्ठाजो ज
रकांगः प्रहर्षणः ५ ॥३५॥ दीदिविहृदशार्चिः स्याज्जीवः प्राक्फ
ल्गुनीभवः ॥४॥ काव्योदैत्यपुरोधाः स्यात्सोडशाचिर्मघाभवः ४
॥३६॥ उपप्लुबोकचकेतुराश्लेषाभवआह्निकः ॥५॥ ज्योतीरथोग्रहा
धोरोध्रुवउत्तानपादजः ४ ॥३७॥ स्वर्मानुंग्रहकल्लोलं विदुरभ्रपि
शाचिके ३ ॥ वनीयकोपाचनकोवसुकीरोमुरवेषचः ४ ॥३८॥ जा
यमानविषाणाग्रैकदाहो १ महिषीशिंशो ॥ हृदोदस्तेनसस्याना
कदभंगं १ उदाहृतः ॥३९॥ जलत्राजंगमेकुटीकावारीमूर्जकप
री ४ ॥ उष्णवारणमुत्कूटश्चक्रांगंचपुटोटजं ४ ॥४०॥ मुनीनी
चचिताकुत्यापणीटजसहोटजो ॥२॥ कारोत्तरश्चवीनादीप्र
हिरंधूजैलाविका ४ ॥४१॥ जलकूपीजलापीलीतलकंपुष्करि
ण्यपि ४ ॥ असन्नास्तमयः कश्चिदुपधूपितः १ दृश्यते ॥४२॥ तत्
स्वणादित्यमुक्तांतुवदं त्यंगारिणीं १ दिशं ॥ अगारितं १ पलाशा
नांकलिका निर्गमोभवेत् ॥४३॥ गांधारंरक्तचूर्णं तुसिंदूरंरक्त
वालुकं ४ ॥ कुसुत्याविभवान्वेषीपार्श्विकः संधिजीवक ॥४४॥

गजकर्णवेधिन्या १ गजदेहमासस्य १ ॥३०॥ गर्भिणीपरिचर्याया १ नवो
ढाबस्त्रस्य २ ॥३१॥ ग्रामप्रधानदेवतायाः ४ ज्येष्ठमासस्य १ ॥३२॥ नित्यक
र्माशक्तताया १ वैरानुबधस्य २ ॥३३॥ दध्यादिहृदिन्या २ दधिमंथनदं
डस्य ४ ॥३४॥ मंगलस्य ४ बुधस्य ५ ॥३५॥ चंद्रहस्यते ४ शुक्रस्य ४ ॥३६॥ केतो
५ भुवस्य ४ ॥३७॥ राहो ३ पाचकस्य ४ ॥३८॥ जातशृगस्य महिषीशिंशो
१ दस्तेनमस्य हृदस्य १ ॥३९॥ जलत्राया ४ कृत्रस्य ४ ॥४०॥ मुनिचिताकु

अधश्चरो भवेच्चौरः कुसुमालः कुजंभलः ४ ॥ प्रोक्तः करिकुसुंभ
स्तनागकेसरचूर्णके २ ॥ ४५ ॥ बर्बरं बर्बरीकं च बर्बरीत्यपि चे
ष्यते ॥ अभावात्स्त्रीपरित्यागस्तरगब्रह्मचर्यकं १ ॥ ४६ ॥ यमि
नां यद्रतं गोप्यं तत्त्वं जनतरं विदुः १ स्यादाचामनकः प्रोठः कट
कोलः पतद्गुहः ४ ॥ ४७ ॥ मेलामंदा मसिमणिर्मसिधानी मसिप्र
सूः ५ ॥ बालोपरीतं तु विदुः पंचावटमुरस्कटं ३ ॥ ४८ ॥ नारीणां मं
डलीनृत्यं बुधाहलीषकं १ विदुः ॥ मरीचो याजकगजो राजह
स्तीमदोत्कटः ॥ ४९ ॥ अलंकारसुवर्णं पत्तच्छृंगीकनकं १ मतं ॥
रतिलसंनिधुवनं संयोजनं ३ मिति स्मृतं ॥ ५० ॥ जीमूतकुटकु
ट्टीरकुट्टाराः कंदराकः ४ ॥ उद्देशो गंडकूपस्तपर्वतस्याभिधी
यते ॥ ५१ ॥ वासिताधेनुकाचैवेवशाचकरिणी ४ मता ॥ ब्रह्मा
ग्रभूः क्रतुपशुः सिंहविक्रांतवाजिनौ ४ ॥ ५२ ॥ समुद्रगानिर्दू
रिणी तलोदाजं बालिनीशैवलिनितरंगिणी ६ ॥ विपाठकाटं
वकपत्रवाहाः पत्रीखगोवीरतरोस्त्रकंटकः ॥ ५३ ॥ वर्णदूतः
स्वस्तिमुखो लेखो वाचिकद्वारकः ॥ लेखो निबध्यते येन तत्र
काचनकाभिधा ॥ ५४ ॥ क्षाराळं माणिमंथं च विदुः सिंधूपलंबुध
३ ॥ पिशितं पललं मांसं क्रव्यमामिषमुद्दसं ६ ॥ ५५ ॥ पारावारम
हाकच्छौमहीप्राचीरदारदौ ४ ॥ जिह्वादरः कीकशास्यश्चुम

त्याः २ कूपस्य ४ ॥ ४१ ॥ पुष्करिण्याः ४ आसन्नास्तमयस्य १ ॥ ४२ ॥ तत्सणादि
त्यमुक्तदिशः १ पलाशकलिकायाः १ ॥ ४३ ॥ सिंदूरस्य ४ पिशुनस्य २ ॥ ४४ ॥ दि
वाचौरस्य २ नागकेसरचूर्णस्य २ ॥ ४५ ॥ बर्बरस्य ३ ॥ अभावात्स्त्रीपरि
त्यागस्य १ ॥ ४६ ॥ यतीनां गोप्यं मेथुनस्य १ पतद्गुहस्य ४ ॥ ४७ ॥ मसिधा
न्याः ५ बालकपरिधानवस्त्रस्य ३ ॥ ४८ ॥ स्त्रीनृत्यस्य १ राजहस्तिनः ४
॥ ४९ ॥ अलंकारसुवर्णस्य १ मेथुनस्य ३ ॥ ५० ॥ पर्वतस्य ४ पर्वतोच्चस्थल
स्य १ ॥ ५१ ॥ हस्तिन्याः ४ अश्वस्य ४ ॥ ५२ ॥ नद्याः ६ शरस्य ७ ॥ ५३ ॥ लिखनपत्र

तरुशाधिनी॥५॥५६॥ इंद्रक्रीडासरः प्राज्ञैर्नदीसर १ इति स्मृ
तं॥५७॥ धूमोर्जापतिरुद्दिष्टो यमो महिषवाहनः॥३॥५७॥ य
यो घनो मेघकफो घनो पलो मेघास्थिबीजो दक्तो घटिभाः ६
शं पाचिराभाचपला छटाभाद्वादिन्यधीराघनवल्लिकाच॥७
॥५८॥ पादालिंदीतरंडानौ स्तरणिस्तारणिस्तरिः ६॥ किलाटः
शेषितक्षीरपिंडः २ स्तूरिभिरिष्यते॥५९॥ कालाय समग्रस्तीक्ष्ण
गिरिसारं च शस्तकं॥५९॥ दृष्यगवीनं रसजं मंथजं च कलंबुटं ६
॥६०॥ एकशफांघ्रिकं बंधमाहुर्दामां च लंबुधाः॥ वेत्तास्त्रीषु
सयोश्चिन्हं सामुद्रिक १ उदाहृतः॥६१॥ तितिलीकाः स्थिभि
र्घृतक्रीडायां चुंचुलिर्भवेत्॥ वक्राललाटगास्तिस्त्रोभस्मरे
खास्त्रिपुंड्रकं॥६२॥ हालाकामालिकामंडाधीरास्यात्तमद
नीचमाध्वीच ६॥ आहुश्चषकं तु पात्रं पात्रं पीमय्यनुतर्पणं क
वीं द्राः॥६३॥ कुशुभः करकश्चैत्यमुखः कमंडलुः ४ स्मृतः॥ आ
सहायो नर्तकश्च तालावचर १ दृष्यते॥६४॥ कथितः कौमुदीच
क्षोदीपवृक्षः शिखातरुः ३॥ कोजागरे तथा सद्भिः कौमुदीचारै
दृष्यते॥६५॥ समुद्रगृहमित्याहुर्जलयंत्रनिकेतनं २॥ प्रेतादिभि
र्गृहीतो यः स आविष्टो भ्रमन्वदिः॥६६॥ हिममिंद्राग्निधूमश्च
खवाष्प्योरजनीजलं ४॥ येशिवायं तनोत्सृष्टास्ते संध्याबलयो
वृषाः॥६७॥ विषाक्तास्त्रहतस्याहुः पशोर्मसंतुगं जनं १॥ धूमि

स्य ४ पत्नी बधनस्य १॥५८॥ सैंधवलवणस्य ३ मोसस्य ६॥५९॥ समुद्रस्य ४
पक्षिणः ४॥५६॥ इंद्रक्रीडासरसः १ यमस्य ३॥५७॥ मेघप्रस्तरस्य ६ विद्युत
७॥५८॥ नौकाया ६ शेषितक्षीरपिंडस्य २५॥ लोहस्य ५ नवनीतस्य
४॥६०॥ एकरवुरयुक्तचरणबंधनस्य ३ स्त्रीपुरुषचिन्हवेतु १॥६१॥ अस्थि
भिर्घृतक्रीडायां २ ललाटस्थभस्मरेखायां ३॥६२॥ सुरायां ६ पात्रपात्रस्य ४
॥६३॥ कमंडलो ४ असहायनर्तकस्य १॥६४॥ क्षोदीपवृक्षस्य ३ कोजागरायां ६५

काधूममहिषीहिमद्वंद्विः कुहेलिका ४॥६८॥ पोताच्छादनमाहुः
 स्तवरकमथवस्त्रकुट्टिमंकवयः॥ तत्रविमुक्तवासोनिष्प्रवणिं
 निष्प्रवाणिं १च॥६९॥ महाघोषंक्रयारोहं हृदं पण्याजिरं ४विदुः
 ॥ बहुमानुषसंकीर्णनिघटंचकरांगणं ॥२॥७०॥ शालभंजीदा
 रुगर्भाकुरंटीदारुपुत्रिका ४॥ कादंबिनीनवोमेघः कालीस्याका
 लिका ३पिच ॥७१॥ क्रोशध्वनिः क्रोशतालोढकाविजयमर्दलः
 ४॥ स्यात्प्रतिपत्तिः पटहोलं पापटह ३ इत्यपि ॥७२॥ कुकूलं काय
 बलनंतनुत्रंदंशनं ४विदुः ॥ शिरस्त्रंशीर्षरक्षंचशीर्षण्यंशीर्षकं ४
 चतत् ॥७३॥ स्याज्जालिकालोहमयीजालप्रायांगरक्षिणी २॥
 पन्नंधीपादविरजाः कोशीपादस्थी ४भवेत् ॥७४॥ रुचकंलवणं
 क्षारंतीक्ष्णंजलरसं ३विदुः ॥ ज्योतिर्बीजंचखद्योतंध्यांतोन्मेषं
 तमोमणिः ४॥७५॥ जलशूकरजलजिह्वोजलकंटकवार्भटौ त
 थानक्रे ४॥ जलनकुलजलविडालौनीराखुजलपुवावुद्रे ५॥७६॥
 शिशुमारोजलकपिश्चपलांगोऽसिपुच्छकः ४॥ ग्राहोजलकिराट
 श्वनक्रराजोजलांटकः ४॥७७॥ मृतकांतकश्चभीरुर्वेकधूर्तश
 यालुबंचकाभरुजः ७॥ शालामृगोस्थिभक्षोग्राममृगोमंडलः क
 पिलः ५॥७८॥ उल्कामुखीशृगालीयादीमजिह्वे १तिसामता ॥
 स्केधवाहस्तुशंकश्चशृंगीगौरसधूर्तिलः ५॥७९॥ हेरंबः कासरश्चै

जलपेत्रार्थगृहस्य २प्रेतादिगृहीतस्य १६६। हिमस्य ४शिवालयेत्सृष्ट
 वृषस्य ३६७। विषाक्तास्त्राहतपशुमांसस्य १कुहेलिकायाः ४। ६८। पोताच्छा
 दनस्य ३ तत्रविमुक्तवाससः १६९। हृदस्य ४ बहुनरसंकीर्णहृदस्य २। ७०
 काष्ठपुत्रलिकायाः ४ नूतनमेघजालस्य ३७१। ढक्कायाः ४ पटहस्य ३७२
 वस्त्रांगरक्षिण्याः ४ शिरस्त्राणस्य ४। ७३। लौहवर्मणः २ उपानहः ४। ७४।
 क्षारलवणस्य ३ खद्योतस्य ४। ७५। नक्रस्य ५ उद्रस्य ५। ७६। शिशुमारस्य
 ४ ग्राहस्य ४। ७७। शृगालस्य ७ शुनः ५। ७८। उल्कामुखीशृगाल्याः १ श

वरत्तासः सैरिभ ४स्तथा ॥ रोमशो बहुरोमा स्यादुरणश्च पृथुदरः
 ४॥ ८०॥ दृडिक्स्तु बालवां ह्यावनच्छा गोतिरोमशः ४॥ वरणो धूम्र
 रूकः स्यादुष्टः श्रुखलक ४स्तथा ॥ ८१॥ चक्रं मुखः सूचिरोमा व
 राहः स्थूलनासिकः ४ कंठीरवस्तु पारीद्रः केसरी गजमाचल
 ४॥ ८२॥ नेत्रपिंडो वृषाहरो मेनादः कुंदम ४ स्मृतः ॥ गंधारवुर्गंध
 नकुलश्चुचुः पुं वृष ४ उच्यते ॥ ८३॥ द्रोणो रिष्टो नालिजंघ आत्म
 घोषस्तु मौद्गलिः ५॥ गोभडीरः पंककीरो ह्या पुत्री राजभट्टिका ४
 ॥ ८४॥ गंगाचिल्ली तु देवटी विश्वकाजलकुक्कुटी ४॥ विटसारिका
 तु कुणपी गोराटी गौकिराटिका ४॥ ८५॥ मृगेंद्रचटको घाति पक्षी
 ग्राहकमारकौ ४॥ कुंलालकुक्कुटं प्राहुः कुक्कुभंकुहकस्वरं ४॥
 ८६॥ कर्कराक्षः कलादीनः खंजलं खंस्तरखजनः ४॥ प्रासादकुक्कु
 टो झल्लकंठो गृहकपोतकः ३॥ ८७॥ ध्वांसपुष्टः कलकंठो मधुक
 ठः कुटूमुखः ४॥ शंषाशीमत्स्परंकः स्याज्जलमद्गुर्मणीचकः
 ४॥ ८८॥ कलविकंश्चित्रपृष्ठो गृहनीडो वृषायणः ४॥ वरंडाचित्र
 पादाचचित्रनेत्राचसारिका ४॥ ८९॥ मयूरचटको दक्षः कंकवाकु
 निर्शाकरः ४॥ शतपत्रः सितापांगः प्रचलोकी चचंद्रकी ४॥ ९०॥
 किसलयमपितरु रागे विदुर्लताया वक्रं प्रवालंच ॥ ४॥ कंटकसेहा
 म्तरुनखसिताग्रदलं सूचिरां किल दुमराः ६॥ ९१॥ द्रोणीदलं सू
 चिपुष्पो जंबूलः कर्कचछदः ४॥ मंडातिप्यफलाधात्री वल्पायं

कटादिवाहकवृषभस्य ५॥ ९२॥ महिषस्य ४ मेघस्य ४॥ ८०॥ वृहद्वातरस्य
 ४ उष्ट्रस्य ४॥ ८१॥ बराहस्य ४ सिंहस्य ४॥ ८२॥ विडोलस्य ४ छुछुंदर्पाः ४
 ८३॥ दग्धकाकस्य ५ ह्या पुत्र्याख्यपक्षिण ४॥ ८४॥ गंगाचिल्याः ४ विटसा
 रिकायाः ४॥ ८५॥ श्येनस्य ४ वनकुक्कुटस्य ४॥ ८६॥ खंजरीतस्य ४ कपोत
 स्य ३॥ ८७॥ कोकिलस्य ४॥ मत्स्परंगस्य ४॥ ८८॥ कलविकस्य ४ सारिका
 या ४॥ ८९॥ ग्रामकुक्कुटस्य ४ मयूरस्य ४॥ ९०॥ नूतने पल्लवस्य ४ वृक्षकंट

अर्धश्लो-

चरसाशिवा ६॥ २२॥ सहस्रवीर्याविरजाभार्गवीमंडलीरुहा ५
 प्रहर्षिणीनिशाब्हाचलमागंधपलाशिका ४॥ २३॥ मृदुपुष्पः
 श्रूकतरुः शिरीषोविषनाशनः ४॥ वराहकालीकथितः सूर्या
 वर्तस्तुशाब्दिकैः ॥ २४॥ वज्रवल्गुस्थिसंहारो हस्तिमुंडीव
 नालिका ४॥ वनतिक्तस्त्रियांग्रीष्मातिरीटः पद्मसुंदरः ३॥ २५
 मधुपुष्पोमधूकश्च गुडपुष्पोमधुद्रुमः ४॥ वृत्तपुष्पः प्रावृषेण्यो
 द्धारिद्रुक्तहलिप्रियः ४॥ २६॥ एलात्वचिसुगंधाचपुटिकाचर्म
 सभवा ४॥ कूष्मांडकः पुष्पफलोघनवासश्च वेष्टकः ४॥ २७॥ वे
 षणः कासमर्दश्च पत्रोपस्कर इत्यपि ॥ ओकोदशाली प्राचीर
 मोघोलिरवहालिका ॥ ५॥ २८॥ कल्पवर्तः प्रातराशः प्रातर्भोज
 नमिष्यते ॥ शृगालिकाचडिंबचंडमरविद्रवोऽपि च ॥ २९॥ स्कं
 धफलः स्मुत्तुंगश्च नारिकेलः पुटोदकः ४॥ गुडदारुर्मधुतृण
 मसिपत्रोमहारसः ४॥ १००॥ राजालुकोमहाकंदोमूलको हस्ति
 दंतकः ॥ सुद्रसातिक्तगुंजासरघाविद्रुपर्कटी ४॥ १॥ सुद्रप
 त्राचचांगेरी सुद्राम्लाचाम्ललोणिका ४ प्राचीनामलकरं तंबद
 रामलकं इत्युक्ता ॥ २॥ पिष्टसौरभमेकांगं श्रीखंडं मालयं ४ विदुः
 ॥ मृगनाभिर्मृगमदोगंधशेखर इत्यपि ॥ ३॥ सिताभ्रंतारुसा
 रंचवेरकरसकेसरं ॥ ४॥ कालेयवंशकंजोंगं कालीयं वरचंदनं
 ५॥ ४॥ तृणसारा मृस्य फलारंभाचकदली ४ भवेत् ॥ ऊर्ध्वासितः

कस्य ६॥ ११॥ केतकस्य ४ धात्र्याः ६॥ २२॥ दूर्वायाः ५ गंधपलाशिकायाः ४
 ॥ २३॥ शिरीषस्य ४ सूर्यावर्तस्य २॥ २४॥ अस्थिसंहारस्य ४ लोध्रस्य ३॥ २५॥
 मधूकवृक्षस्य ४ कदंबस्य ४॥ २६॥ एलायाः ४ कूष्मांडस्य ४॥ २७॥ कासमर्द
 स्य ३ भित्तैः ५॥ २८॥ प्रातर्भोजनस्य ३ भीत्यापलायनस्य ४॥ २९॥ नारिकेल
 स्य ४ दूक्षोः ४॥ १००॥ मूलस्य ४ करंजस्य ४॥ १॥ आम्ललोणिकायाः ४ प्राची
 नामलकस्य ३॥ २॥ श्रीखंडस्य ४॥ ३॥ कस्तूर्याः ३॥ ३॥ कर्पूरस्य ४ भगुरुद्रुति

परारुस्यात्तथाराजपटोलकः३॥५॥कुंकुमपीतकावेरंपुस्रणकु
सुमात्मकं४॥अरकोजलकेशश्चकावारंशैवलं४विदुः॥६॥उन्म
तःकाह्लापुष्पोवृद्धताटलिघांटिकौ४किंशुकःकरकःपर्णी
लाक्षावृक्षःसुभीरवः४॥७॥अमंडपंचांगुलवर्धमानागंधर्वहस्त
रिन्निपुटीफल५श्च॥रेणुःसतीलस्तृणकेतुमृत्फवीजौकिलाटी
चततःसुपर्वा६॥८॥कचमालोमरुद्वाहोधूमोमंभःशिखिध्वजः
५॥शारखानगर१माहुस्तद्यदभ्यर्णपुरातरं॥९॥आहुर्जलकरंकरं
श्चजलजसूचिकासुरवं॥उपजिह्विकोत्यादिकाचवटिरुद्वेहि
कादिवी५॥१०॥शुल्बमौदुंबरंरक्तंम्लच्छास्यताम्रकं५विदुः॥
दुर्नामादीर्घकोषीस्यात्यंकशुक्तिःसितालिका४॥११॥आकाश
मूलीकुत्तरणकुंभिकाजलवल्लल४॥शंबूकोजलडिंरः स्याहु
श्चरःपंकमंडुकः४॥१२॥आटीलकंतर्णकानांस्यलीसुक्तीडनं
मत॥यष्टिःशब्दवतीधीरैखेखीरक१दतिस्मृता॥१३॥लेखात्र
यांकितंभालंत्रिपताकं१विदुर्बुधाः॥अर्धचंद्रंकरंरेटविदुरंगु
लितोरणं३॥१४॥सिद्धजलंचगृहाम्लमवंतिसोमंतुषोदकशु
क्त५॥नग्नाटकनिर्ग्रंथकभटंतदिगंबरकानग्ने५॥१५॥कर
पात्रंजलक्रीडाव्यायुक्षीकरपत्रिका४॥शराणांपत्ररचनाप
त्रणा१परिकीर्तिता॥१६॥पंचमद्राह्यांस्तेयंपंचस्वंगेषुपुष्पिता
यश्चारकोमुद्गभुजांसस्याह्लभपालकः१॥१७॥निगालस्थो

ख्यातस्य५॥६॥कदल्याः४पटोलस्य३५॥कुंकुमस्य४शैवलस्य४॥६॥
धूस्त्रस्य४पलाशस्य४॥७॥एरंडस्य१वंशस्य६॥८॥धूमस्य५नगरं
तिकपुरस्य१॥९॥शेखस्य३उपजिह्विकायाः५॥१०॥ताम्रस्य५पंकशु
क्ते४॥११॥कुंभिकायाः४शंबूकस्य४॥१२॥तर्णकक्रीडनस्य१शब्दव
तीयष्ट्याः१॥१३॥लेखात्रयांकितभालस्य१गलेहस्ताधानस्य३॥१४॥का
मिकस्य५दिगंबरयोगिनः५॥१५॥जलक्रीडायाः४शरपत्ररचनायाः१॥१६॥

यथावर्तः सहिदेवमणि १ स्मृतः ॥ तथावक्षसिवाहस्पृशी वृक्ष
क १ उदाहृतः ॥ १८ ॥ बंधः पलाशपत्राणां शीर्षे पत्रपिशाचिका ॥
सुवसंतक १ शब्देन उच्यते मदनोत्सवः ॥ १९ ॥ कर्बटं १ द्विशतग्रा
ममध्ये ग्राममनोहरं ॥ तथा चतुःशतग्राममध्ये द्रोणमुखं १ वि
दुः ॥ २० ॥ यद्यात्रामंगलं सामतदप्रतिरथं १ विदुः ॥ शालाघ्रासाद
शिखरे चंद्रशालेति १ कीर्तिता ॥ २१ ॥ ॥ दूत्यर्धश्लोकावधिः ॥
तलिनंतुच्छ २ मित्यादुर्गृहाशमागृहकच्छपः २ ॥ खसंचारिपुरं सौ
धं १ रथ्यापांशुकली २ भवेत् ॥ २२ ॥ एकनदः स्यात्कथको २ भंड
श्चादुपदुः २ स्मृतः ॥ मक्षिका भस्मराली २ स्यात्पांशुरोदंशकः २
स्मृतः ॥ २३ ॥ देवोद्यानंतु वैभ्राजं २ दीपाली दीपभृत्खला २ ॥ सुकु
मारपिसोमालं २ विषमे स्थपुटं २ विदुः ॥ २४ ॥ द्रुणहः खड्गपिधा
नं २ सारिणी च प्रणालिका २ ॥ यज्ञस्थानं यज्ञवाट २ स्तृणाधन
पिशाचिका २ ॥ २५ ॥ स्मृता बाल्वंगिरिर्वारुः २ स्फुटिरिवारुशु
क्तिका २ ॥ नाटान्त्रस्तिमिषः सेतु ३ कोमासिका तु जालिका ॥ २६ ॥
पुंजातुकः फलेलांकु २ स्तृणताधनु २ रिष्यते ॥ कैरतोदोर्ग्रह
क्षामाः ३ सिंघाणं काचभाजनं २ ॥ २७ ॥ दर्वटोदंडवादी २ स्यात्
स्तेनः शंकितवर्णकः २ ॥ प्रारब्धिः करिवंध २ स्यात्कष्टस्थानंतु
वारकं २ ॥ २८ ॥ भोगावली वंदिपाठः २ सेतुपूरणपिंडलौ ३ ॥

पंचकल्याणघोटकस्य १ अश्वचारकस्य १ ॥ १७ ॥ अश्वगलोद्देशस्थावर्त
स्य १ अश्ववक्षःस्थावर्तस्य १ ॥ १८ ॥ पलाशपत्राणां शीर्षे बंधस्य १ मदनो
त्सवस्य २ ॥ १९ ॥ द्विशतग्राममध्यग्रामस्य १ चतुःशतग्राममध्यग्रामस्य
१ ॥ २० ॥ यत्राकाले सामवेदपाठस्य १ घ्रासादशिखरस्य शालायाः १ ॥ २१ ॥ तुच्छ
स्य रथेषणशिलायाः सौधस्य राजमार्गस्य २ ॥ कथकस्य भंडस्य मक्षिकायाः दंशस्य २ ॥
देवोद्यानस्य दीपावल्याः सुकुमारस्य विषमस्य २ ॥ खड्गपिधानस्य जलनिर्गममा
र्गस्य यज्ञस्थानस्य लोभस्य २ ॥ २५ ॥ दर्वटोः स्फुटोः नाटान्त्रस्य जालिकायाः २ ॥ जीवन

आदावधिः

देवद्रोणीदेवयात्रा २ शूनाधोजिह्विका २ मता ॥ २९ ॥ पालिः समु-
 स्थितश्मश्रु २ स्मरुंडोच्चललाटिका २ ॥ रा का १ दृष्टरजाः कन्यापो
 टा १ स्त्रीपुंसलक्षणा ॥ ३० ॥ महत्तरो ग्रामकूटो २ स्मरुंडो १ ॥ अन्यक्तनि-
 स्वनः ॥ शिवालये पितृवनं रचिता काष्ठमठीचितिः ३ ॥ ३१ ॥ कर्ण
 वंशो भवेन्नमः २ श्रीग्रहः शकुनिप्रपा २ ॥ तांबूलदोवागुलिकः २ सु-
 रभिः फाल्गुनानुजः २ ॥ ३२ ॥ तांबूलरागो मसुर २ स्तरुवारिः रुपा
 पाकः ॥ स्वागतकुशलप्रश्नः २ सामीची वंदनो मता ॥ ३३ ॥ समुद्रः
 संपुटो २ ज्ञेयो हयस्कंधो हयच्छटा ॥ पिंडारो महिषी पाले २ मसूरे
 च गमोलिकः २ ॥ ३४ ॥ कादली तरुणी २ प्रोक्ता छुरातु कथिता सुधा
 २ ॥ कापिलिकारोचनिका २ कालिका वंस्कराटिका २ ॥ ३५ ॥ कालि-
 काक्षी रकीटः स्यात्वंडपालस्तखांडिकः २ ॥ शंभुरः पीठसर्प २
 स्यादुल्लोरो मशः २ स्मृतः ३६ ॥ पूगपात्रे फस्वकं २ कंबंधोरुं
 ड २ मुच्यते ॥ तूलिका स्यान्नवतिका २ स्त्यानमालस्प २ मुच्यते
 ॥ ३७ ॥ भाजने कमठप्रोक्तं पुष्पश्लोकेन लो २ मतः ॥ गौरवे प्रतिपु-
 तिः २ स्याद्धारिः पथिकसेहतिः २ ॥ ३८ ॥ यामं किन्पिया मिस्त्री
 दार्फिका चोपपुष्पिका २ ॥ वातपुत्रे विटधरो ३ निर्माल्यं निर्मलं २

क्षस्य २ धनुषः २ बलवत्पुरुषस्य ३ काचभाजनस्य २ २ ७ दंडादिनः
 २ चौरस्य २ गजबधनस्तंभस्य २ कष्टस्थानस्य २ २ ८ बंदिपाठस्य सेतो-
 ३ देवयात्रायाः २ उलूखलादिपंचशूनायाः २ २ ९ सश्वश्रु स्त्रियाः २ उच्च
 श्रुतित्रयाः २ दृष्टरजः कन्यायाः १ पुंसलक्षणायाः १ ३ ० महत्तरस्य २
 अन्यक्तशब्दस्य १ स्मशानस्य २ चितायाः ३ ३ १ मंचस्य २ पक्षिण-पा-
 नीयशालायाः २ वसंतकालस्य २ तांबूलदातुः २ ३ २ तांबूलरागस्य
 २ खड्गस्य २ कुशरुप्रश्नस्य २ स्तुतेः २ ३ ३ संपुटस्य २ हयस्कंधस्य २ महि-
 षी पालस्य २ रुद्रहन्मसूरस्य २ ३ ४ तरुण्या २ लेपद्रव्यस्य २ रोचनिका
 या २ धृष्टिकायाः २ ३ ५ क्षीरकीटस्य २ मोदकस्य २ खंजनघोटकस्य २

पादावधिः

मतं ॥३६॥ दंद्वासनेमतागुंजा २ गुलुंचोगुच्छकोमतः ॥ भोगावा
सोवासगृहं २ मेढोहस्तिपकः २ स्मृतः ॥४०॥ मायुः पलाग्निः प
ललं ३ ज्वरः स्यादजीर्णमंत्रंधमिरामयश्च ४ ॥ तृप्तिश्चमोहित्य
मुदंतिका ३ स्यात्सुत्सारिका भोगपिशाचिका ३ च ॥४१॥ भोगो
जलवरदः २ स्यात्कणाकुंभीरमक्षिका २ ॥ वहलंबावदः पोत ३
स्तरालुश्चाहिपुत्रकः २ ॥४२॥ काहलस्तमहानादो २ मार्दंगपत्त
नं २ विदुः ॥ स्यादरित्रंतरिरथः २ पात्रपालस्तुलाधटः २ ॥४३॥ का
किनीपणतुर्पोशे १ ज्वलदंगारउल्मुकं ॥१॥ अयानंचस्वभावः २
स्यान्मजिकावास्संदरी २ ॥४४॥ नीलमणिर्मसारः २ स्यादुंजापा
ठहिका २ मता ॥ भार्यापाणिगृहीती चदुकूलं क्षौम २ मुच्यते ४
ग्रंथस्यनिर्मितौ शय्यावधूठीवधुटीजनी २ ॥ वंदिचौरोमाच
लः २ स्यात्कुंभिलः संधिहारकः ॥४६॥ अभ्रमु १ स्त्वभ्रनागस्य
कुमुदस्यतुपिंगला १ ॥ अंगना १ वामनस्य स्यादंजनस्यांजनाव
ती १ ॥४७॥ कपिलापुंडरीकस्यानुपमा १ सुप्रतीकस्य ॥ शेषस्य
ताम्रकर्णी १ चशुभ्रदंती १ सार्वभौमस्य ॥४८॥ सेवाचाटूक्तिरा

बहुरोगयुक्तस्य २ ॥३६॥ पूगपत्रस्य २ कबंधस्य २ चित्रलेखिन्याः २ आ
लस्यस्य २ ॥३७॥ पात्रस्य २ नलराजः २ गौरवस्य २ पथिकश्रेण्याः २ ॥३८॥ या
मिकस्त्रियाः २ जंभायाः २ महाधूर्तस्य ३ निर्माल्यस्य २ ॥३९॥ गोजेतिप्रसि
द्धस्य २ गुलुंचस्य २ वासगृहस्य २ हस्तिपंकस्य २ ॥४०॥ पित्तस्य ३ अंत्रस्य
४ दत्तेः ३ सुधायाः ३ ॥४१॥ जलवसंतरव्यव्रणस्य २ कुंभीरमक्षिकायाः २ पो
तस्य ३ नौकाजलोत्सारकस्य २ ॥४२॥ वृहत्तदकायाः २ स्मृदंगस्य २ अरित्रस्य
२ तुलाधटस्य २ ॥४३॥ पणचतुर्थीशस्य १ ज्वलदंगारस्य १ स्वभावस्य २ वे
श्यायाः २ ॥४४॥ नीलमणेः २ गुंजायाः २ भार्यायाः २ ॥४५॥ पट्टवस्त्रस्य २ ॥४५॥
ग्रंथनिर्माणस्य १ नवीनस्तुपायाः २ वंदिचौरस्य २ संधिहारकस्य २ ॥४६॥ मेरा
वतदिग्गजपत्न्याः १ कुमुददिग्गजपत्न्याः १ वामनदिग्गजस्त्रियः १ अंजन

पादावधिः

लोको २ मंठोगत्रीरथः स्मृतः ॥ चिपिटो धान्यचमसः २ रवाजिको २
लाजउत्तुषः ३ ॥ ४९ ॥ अभ्यासोगुणनीयः २ स्यान्मादिः पत्रशिरा २
मता ॥ भौतौ देवलकः २ व्यातः २ खेटकवसुनंदके २ ॥ ५० ॥ पुरंदरा
तुसुरला २ कावेरी चार्धजान्दवी २ ॥ कौमुदः कार्तिको मासः २ सौ
भिकस्त्विंद्रजालिकः २ ॥ ५१ ॥ प्रहेलकं वाचनकं २ वीक्षापन्नः स
विस्मयः २ ॥ कुटलं पलं नीत्रं ३ वीथी गृहतटी २ मता ॥ ५२ ॥ सर्व
वेशी नटः प्रोक्तो २ मदाक्षेतुनटांतिका २ ॥ मृत्फली कुठिकः २ प्रोक्त
शालूरो वृष्टिभूः पूवः ३ ॥ ५३ ॥ स्वेदः सिप्रस्तनुरस ३ स्त्वक्पुष्पेतुत्व
गंकुरः ॥ २ ॥ नवोढानववरिकारं दिक्करीनवयौवना ॥ ५४ ॥ सौवर्चले
चरुचकं २ हिगुले रक्तपारदम् २ ॥ रक्तो पलंगैरिके च २ शरदे स्तकं
विदुः ॥ ५५ ॥ माशूकः कंबलः २ स्यात्तर्दमात्वं कुंडरो वणः ३ ॥
कपटः पारिहार्यः स्यात् २ दीर्घ्यालुः कुहनः २ स्मृतः ॥ ५६ ॥ ऋणमो
क्षे विगणनं २ लग्नके ऋणमार्गणः २ ॥ भिक्षा शित्व तु पैशून्यं २ मंड
पिच्छांधस ३ स्तथा ॥ ५७ ॥ वायुकेतुः क्षितिकणः स्यादास्फाले द्वा
लद्दाला ॥ १३ ॥ नष्टासिंहत्रे लोभं स्याद्याप्ययानं शिवीरथः ५८

दिग्गजस्त्रिय १ ॥ ४९ ॥ पुंडरीकदिग्गजस्त्रियः १ सुप्रतीकदिग्गजस्त्रिय १ ३
अदंतदिग्गजपत्न्याः १ सार्वभौमदिग्गजपत्न्याः १ ॥ ४८ ॥ सेवनस्य ३ शकट
स्य २ चिपिटस्य २ लाजानां ३ ॥ ४९ ॥ अभ्यासस्य २ पत्रभगस्य २ भूतसेवक
स्य २ धनवृद्धिनीवकस्य २ ॥ ५० ॥ गगायाः २ कावेर्याः २ कार्तिकमासस्य २
इंद्रजालिकस्य २ ॥ ५१ ॥ प्रहेलिकायाः २ विस्मितस्य २ समूहस्य ३ विष्णु
२ ॥ ५२ ॥ नटस्य २ लज्जायाः २ कुल्लाख्यौषधस्य २ भेकम्य ३ ॥ ५३ ॥ सेदस्य ३
रोनोचस्य २ नवोढायाः २ नवयौवनायाः ३ ॥ ५४ ॥ सौवर्चलवणस्य २
हिगुलस्य २ गैरिकस्य २ शरदस्य २ ॥ ५५ ॥ कंबलस्य २ व्रणस्य ३ कटकस्य
२ दीर्घ्या युक्तस्य २ ॥ ५६ ॥ ऋणमोक्षस्य २ लग्नकस्य २ पैशून्यस्य २ मंडस्य
॥ ५७ ॥ धूले २ आस्फालस्य २ चौरनीतद्रव्यस्य किंचित्प्राप्ते शिवीरथस्य ॥ ५८

पादावधिः

मल्लयात्रामालुवीस्याः २ निर्भर्त्सनमलक्तकः २॥ कौशलिकाप्र
भृतक २ मट्टकंलासकं २ विदुः ॥ ५॥ स्वदोषाच्छादनं मक्ष २ श्व
लीस्यान्मलकारिका २॥ वाताश्वोभूमिपक्षः २ स्याद्वा रुर्विज
यकुंजरः २॥ ६॥ प्रभाते गोसगोसर्गो ३ वंजनीलेपकामिनी ॥
उत्कटोगेडकुसुमं २ सिद्धसौमेधिकोमतः २॥ ६१॥ वृषाकपिः
शिखीशुष्मा ३ भस्मप्राघटमर्घटं ३॥ उष्ट्रवाहीमीरयोध्युष्टो गं
त्रीलघ्वीहिवेशा ३॥ ६२॥ कृकणः कृमिरुद्विष्टः २ शकृत्कीटेः
न्यकारुका ३॥ भारवाहोभारिकः स्यात् २ त्कंधचापोविहंगिका
२॥ ६३॥ उन्नतोऽजगरः २ प्रोक्तो हि मुखाहिरहीरणिः २॥ पुरोदि
पुरसंस्कारे २ हृदीपुरतटी २ मता ॥ ६४॥ मृणालिनीपुटकिनी २
स्यासकोबुहुदो २ भवेत् ॥ कलाचीतुप्रकोष्ठः स्यात् २ हस्तपुच्छस्त
कन्युषं २॥ ६५॥ उत्साहः सूत्रतंतुः स्यात्पिंडीरोनीरसः २ स्मृतः
॥ हरिणहृदयोभीरुः संदेशोक्तिस्तवाचकं २॥ ६६॥ शालाजिरो
वर्धमानं २ कुसीदंतुकलांबिका ॥ २॥ चर्चितलप्रहारः स्यात्कर्क
रं २ मुद्गरं विदुः ॥ ६७॥ गोष्ठागारेऽपिगंजः २ स्याच्चितावेशमनि
र्वावटं ॥ २॥ म नग्रंथिर्भवेन्मंतुर्निष्कुरोगृहवाटिका २॥ ६८॥

मल्लयात्रायाः २ निर्भर्त्सनस्य २ प्राभृतकस्य २ अट्टालिकायाः २॥ ५॥ स्व
दोषाच्छादनस्य २ चुल्याः २ वाताश्वस्य २ विजयकुंजरस्य २ ६०॥ प्रभात
स्य ३ लेप्यकामिन्याः २ संजातमदस्य हस्तिनः २ सिद्धस्य २ ६१॥ अग्नेः ३
भस्मनः ३ उष्ट्रपुक्तरथस्य २ लघुरथस्य ३ ६२॥ कृमेः २ विष्टायाः २ भार
वाहस्य २ वंशादिनिर्मितशिक्याधानस्य ६३॥ अजगरसर्पस्य हिंस्रसर्पस्य पु
रसंस्कारस्य २ सुद्रहदस्य २ ६४॥ पुटकिन्याः २ बुहुदस्य २ ६५॥ विस्तृतक
रस्य २ हस्तपुच्छस्य २ ६५॥ उत्साहस्य २ समूहस्य २ भयशीलस्य २ सं
देशवाक्यस्य २ ६६॥ शरावस्य २ कुसीदस्य २ तलप्रहारस्य २ मुद्गरस्य २
६७॥ गोष्ठागारस्य २ मंत्रणागृहस्य २ अपराधस्य २ गृहवाटिकायाः २ ६८॥

शैलस्य कत्केदंतस्तद्दिनं प्रतिवासरं ॥ सूत्रमेव सूत्रतंतुः ॥
 दशराः पितिलौदने ॥ ६॥ स्यादासं वोपिकुरसः ॥ सरकं मद्य
 भाजने ॥ निशुक्लं दंतशाणं ॥ गोमयं शुष्कगोमये ॥ ७०
 अष्टापदं नयपीठी ॥ नयस्तुजलपुत्रकः ॥ २॥ विंदुतं त्रिभवेदसः
 पाचाली शालिशंखला ॥ ७१ ॥ प्रस्तारस्तलिनं शय्या ॥ रोमगु
 च्छः प्रकीर्णकं ॥ शिवालोपाशिका ॥ द्वेयासरमातुंबरीशुनी
 ॥ ७२ ॥ पादंगदीहंसकः ॥ स्यात्प्रतिकर्मप्रसाधनं ॥ कर्णपा
 लीतुकर्णादूरंगुलीयकं मूर्मिका ॥ ७३ ॥ खातभूः प्रतिकूपः
 ॥ स्यात्तुभास्याहृदशृखला ॥ कंधरातोरणकंठी ॥ सूत्रालीग
 लमेखला ॥ ७४ ॥ शासनंधर्मकीलः ॥ स्यात्सकृतशूद्रशास
 नं ॥ पट्टोलिकाकुसकीला ॥ सिंदुरं रक्तशासनं ॥ ७५ ॥ रास
 स्तगोदुहाक्रीडा ॥ गीतिः पारावती ॥ तथा ॥ वेणुर्यवफलोवं
 शो ॥ नवीनेनवकालिका ॥ ७६ ॥ मुखघंटादुल्लुली ॥ तला
 चीनलपट्टिका ॥ नीपोधराकदंब ॥ स्याद्दीरभद्रस्तवीरणं ॥
 ७७ ॥ खड्गदस्तबृहत्काशं ॥ कोशांकमित्कटं ॥ विदुः ॥ गंडो
 रस्तसमंठः ॥ स्याद्दीवेरंवारिवालकं ॥ ७८ ॥ शितोत्पलं गंध

शैलनितंबस्य ॥ प्रतिवासस्य ॥ सूत्रस्यैसतिलौदतस्य ॥ ६॥ मदिशभेद
 स्य ॥ मद्यभाजनस्य ॥ दंतशाणस्य ॥ शुष्कगोमयस्य ॥ ७० ॥ शारिफलस्य
 ॥ गुटिकाया ॥ पाशकस्य ॥ शारिशृखलाया ॥ ७१ ॥ शय्यायाः ॥ चामरस्य
 ॥ शृगाल्या ॥ कुकुरस्त्रिय ॥ नूपुरस्य ॥ ७२ ॥ वैषस्य ॥ ताटकस्य ॥ अंगुली
 यकस्य ॥ ७३ ॥ परिखाया ॥ वाटशृखलायाः ॥ कठ्या ॥ गलसूत्रस्य ॥ राज
 शासनस्य ॥ ७४ ॥ शूद्रशासनस्य ॥ पट्टारव्यपत्रस्य ॥ रक्तशासनस्य ॥ ७५
 गोपक्रीडाया ॥ गोपशिशुगीतस्य ॥ वंशविशेषस्य ॥ नवीनस्य ॥ ७६
 मुखवाद्यस्य ॥ नलिपट्टिकाया ॥ धराकदंबस्य ॥ वीरणस्य ॥ ७७ ॥ बृह
 त्काशस्य ॥ कोशांगस्य ॥ गंडीरस्य ॥ द्वीवेरस्य ॥ ७८ ॥ शितोत्पलस्य ॥

पादावधिः

सोमं २ हरिमं श्रोतिमुक्तकः २॥ कर्कोरुकस्तकालिंगः २ शृंगाटोज
लकंटकः २॥ ७५॥ हिलमोचीजलब्रह्मी २ वायसीकाकमाचिका २
पुन्नागः केसरश्चैव २ चांपेयोनागकेसरः २॥ ८०॥ स्याद्दोलिकाचदि
दोला २ ल्यावणंलवणं २ मतं ॥ सुखाशोराजतिमिषः २ कदुकोराज
सर्षपः २॥ ८१॥ सितमाषोराजमाषो २ मस्तूरोत्रीदिकोचनः २॥ म
धुक्षीरस्तरुवर्जूरः २ शालः शंकुतरु २ र्मतः ॥ ८२॥ मुस्तोराजक
शेरुः २ स्याद्दोहिणश्चंदनद्रुमः २॥ काकमदुर्जलरंकः २ कोयष्टि
र्जलकुक्कुभः २॥ ८३॥ वर्तिकाविष्णुलिङ्गी २ स्याद्दूनासुः शशकः
स्मृतः ॥ ताम्रकृमिरिंद्रगोपो २ गृहगोधागृहालिका २॥ ८४॥ दि
वांधोहरिनेत्रः २ स्याद्दोनंदीलक्ष्मणौ मता ॥ कुरंकुरः पुष्कराजो
२ वातुलिस्तरुतूलिका २॥ ८५॥ कोलपुष्पस्तकंकस्याद्गर्गाटोयो
गनाविकः २॥ ग्राम्यमदुरिकाशृङ्गी २ राजशृङ्गस्तमदुरः २॥ ८६
पंकग्राहस्तमकरः २ शफरः श्वेतकोलकः २॥ चिंगटस्तुमहाश
ल्कः २ पोताधानंजलोडकं २॥ ८७॥ फलकीतुचित्रफली २ मत्स्य
राजस्तुरोहितः २॥ काकोचिकस्तुकाकोचीवकाचीनकचिंचिका २
॥ ८८॥ कवयीककचपृष्ठीरवलेशस्तुखलेशयैः ॥ इल्लिशोराजशफर २
दंडाकोजलवृश्चिकः ॥ २॥ ८९॥ दंडपालोर्ध्वशफरः २ कंकत्रोटो
जलव्यथः २॥ लघुगर्गस्त्रिकंटः स्यात्सितांकोवालुकागडः ॥ ९०

अतिमुक्तस्य २ कर्कोरुकस्य २ शृंगाटस्य २ ७५॥ हिलमोच्याः २ काकमाच्याः
पुन्नागस्य २ नागकेसरस्य २ ८०॥ हिंदोलिकायाः २ सौंदर्यस्य २ सुखाशकस्य
२ राजसर्षपस्य २ ८१॥ सितमाषस्य २ सुद्रुमस्तूरस्य २ खर्जूरस्य २ शालवृक्ष
स्य २ ८२॥ मुस्तस्य २ रक्तचंदनस्य २ जलरंकस्य २ कारंडवपक्षिणः २ ८३॥ व
र्तिकायाः २ शशस्य २ ताम्रकृमेः २ ८४॥ मुशल्याः २ पंचकस्य २ सारसयोवितः
सारसस्य २ वादुलेः २ ८५॥ कंकपक्षिणः २ गर्गादिमत्स्यस्य २ शृङ्गाः २ मदुरस्य
२ ८६॥ मकरस्य २ शफरस्य २ चिंगटस्य २ रोहितादिशिशोः २ ८७॥ फलक्याः

प्रदावधि-

कनकपलः कुरुबिस्तः करिकवल्लो विधानस्यात् ॥ ब्राह्मी तु
पंकगडकः २ शकुलोदंडपालकः २ ॥ ११ ॥ निचोलकनिचुलकं
मंदामणिरलंजरः २ ॥ वेदिस्पंडिलसितकं २ पत्न्याटो निष्कुठ-
स्मृतः ॥ १२ ॥ लोपासिकारिंखिरिस्थायत्याटो निष्कुटः २ स्मृ-
तः ॥ अंकेष्वेवांकमंगानि स्मृतमुत्तानमुत्कटं ॥ १२ ॥ स्यान्मा-
र्जितारसाला २ चबुकारः सिंहनादकः २ ॥ कर्णगूथं कर्णमलं २
सिंहाणं नासिकामलं ॥ १४ ॥ दंतमलं पुष्पिका २ स्यात्कुलकं
रसनामलं ॥ कारंधमीधातुवादी २ दरिद्रोदुर्विधः २ स्मृतः ॥ १५
स्यान्मंत्रगंडकोविद्या २ पक्षहारं खड्गिका २ ॥ आर्द्रवस्त्रं जल-
द्रुः स्याद्दोषश्वादीनवोमतः ॥ १६ ॥ योजनं मार्गधेनुः २ स्यान्न-
ल्वः किष्कुचतुःशतम् ॥ चोलकोवाणवारः २ स्यात्कुर्पासस्त्र-
धचोलकः ॥ १७ ॥ नागोदरसुरस्त्राणं २ जंघात्राणं तुमंशणं
॥ स्यात्त्रासादोदेबकुलं रत्ततुचैत्यं २ विनामुखं ॥ १८ ॥ तृणपू-
लीतुचैवा २ स्याद्द्वयार्थं तु यथातथं ॥ आघातनं वधस्थानं
२ कारबध्ननवेश्मनि ॥ १९ ॥ स्कधाग्निः स्थूलकाष्टाग्निः स्त-
णाग्निस्तभवेत्सम ॥ दंगलस्तकरीषाग्निः २ र्ज्वराग्निस्तवा

रोहितस्य २ काकोचिकस्य २ चकचिचिकाया २ १८८ ॥ कवची मत्स्यस्य
२ खलेयशस्य २ इलिशस्य २ जलवृश्चिकस्य २ १८९ ॥ अर्धशफरस्य २
जलव्यथस्य २ त्रिकंटकस्य २ बालुकागडस्य २ १९० ॥ कनकपलस्य २
करिकवल्लस्य २ पंकगडकस्य २ शकुलस्य २ १९१ ॥ निचोलस्य २ अलि-
जरस्य २ वेद्या २ उपवनस्य २ १९२ ॥ खिरिस्थिकाया २ पत्न्याटस्य २ धं-
गस्य २ उत्तानशयनस्य २ १९३ ॥ नक्रस्य २ सिंहनादस्य २ कर्णमलस्य २
नासिकामलस्य ॥ १९४ ॥ दंतमलस्य निक्कामलस्य स्वर्णकारस्य २ दरिद्रस्य २ ॥ १९५ ॥
विद्याया २ पक्षहारस्य २ आर्द्रवस्त्रस्य २ दोषस्य २ १९६ ॥ योजनस्य २ न-
ल्वस्य २ कवचस्य २ कूर्पासस्य २ १९७ ॥ उरस्त्राणस्य २ जंघात्राणस्य २

प्रादावधि-

धिमन्यवः२॥२००॥ श्वशुरः स्वामिजनकः२ साधुधीर्वरवत्स
ला२॥ भगसार्थस्तथाविद्धो२ हेलालुकोः श्वविक्रयी २॥१॥ गृह
वित्तो गृहपतिरस्तुं बीषुष्यं लतां बुजं२॥ लोहिकाखरसोनिः२
स्यान्निलिपस्त्रिदशः स्मृतः॥२॥ गंडुपदीभूलता२ स्यान्मंड
रीघुर्घुरी२ मता॥ स्वच्छद्यं गुलिसंदेशो२ लंघनं चापतर्पणं२॥३
गजढक्कामताम्नातः२ शृंगारोगजमंडनं२॥ प्रतिमोरणरंकः२
स्याल्लंडकः कदरः शृणिः॥३॥४॥ बीचीजललताभृदिः ३ फेणा
ग्रं बहुदं विदुः॥ जंबालोजलकल्कः२ स्यादारणिः कुलदंडकः
२॥५॥ विनाकृतं विरहितं२ गंडुषो मुखपूरणे२॥ काष्ठमलः श
वयानं२ कषाय१ स्तूवरोरसः॥६॥ पर्ववधिः परग्रंथिः२ पिंजो
लापत्रकाहला॥ गोहलं छगलं मोवित् ३ परिघो द्वारकंटकः२
॥७॥ कर्करं चूर्णखंडे२ स्यात्कर्कसारं करंभकं२॥ स्वर्द्धायाम
पिसंहर्षः२ कठोरं कर्करं२ विदुः॥८॥ बंदीं कवरकी२ माहुरासं
दीलघुखटिका२ घटराजः स्मृतः कुंभो२ गर्गरीकलशिर्मा
॥९॥ विदुरजन्यमुत्पातं२ निर्घाते व्योममुद्गरः२॥ पर्यंतिका गुण
अंशो२ गागेशीकटशर्करा२॥१०॥ उक्काकुलुकुगुजा२ स्यालु

देवप्रासादस्य२ यज्ञस्थानभेदस्य२॥१०॥ तृणपूल्याः२ यथार्थस्य२ व
धस्थानस्य२ वेधनवेश्मनः२॥११॥ काष्ठान्नेः२ तृणान्नेः२ करीषाः ग्रेः२
ज्वरान्नेः२॥१०॥ श्वशुरस्य२ श्वश्रुताः२ कुटिलस्य२ अश्वविक्रयिणः२
॥१॥ गृहपतेः२ तुं बीषुष्यस्य२ लोहपुष्यस्य२ त्रिदशस्य२॥१॥ भूलतायाः२
घुर्घुरीः२ अंगुलीधनेः२ लंघनस्य२॥३॥ गजढक्कायाः२ गजशृंगारस्य
२ रणकातरस्य२॥४॥ अंकुशस्य३॥४॥ तरंगस्य३ फेनाग्रस्य२ जलक
ल्कस्य२ आरण्यः२ विरहितस्य२ गंडुषस्य२ शवयानस्य२ कषायस्य
२॥६॥ अंगुलीपर्वणः२ पिंजोलायाः२ गेमयस्य३ द्वारलगुडस्य२॥७॥ कर्क
रस्य२ दधिसक्तोः२ स्पर्धायाः२ कठोरस्य२॥८॥ कवर्याः२ लघुखटिकायाः२

पादावधिः

लङ्कस्तालमर्दलः २॥ सूत्रकोणेडमरुकं २ सूत्रवीणाचलावु
की ॥ ११ ॥ मेलानंदोमसिमणिर्लेखनीवर्णनूलिका २ धातूपल
कठिनिका २ मेलापत्रांजनंमसिः ३॥ १२ ॥ तर्कुटीसूत्रलातर्कु
ईल्लोलस्तर्कुलासकः २॥ वर्तुलातर्कुपाटीस्या २ तंजिकातूल
नालिका २॥ १३ ॥ निर्वेष्टनंनाडिचीरंदग्धेष्टकास्याइष्टामकम्
॥ दोलाप्रेरवापुमान्प्रेरवो ३ वारासनंवास्सदनं ॥ १४ ॥ पिष्टवर्ति
स्तचमस २ श्वित्रापूपश्चरुत्रणः २॥ स्लेक्षितंपरभाषायां २ लुंदि
कान्यायसारिणी २॥ १५ ॥ श्रूकापूटुस्तृणमणिश्चत्रगंडः प
दाद्यवित् २॥ कोशकारः काष्ठतेतु २ र्धुणः स्यात्काष्ठलेखकः २॥
॥ १६ ॥ विषशृंगीभंगोलो २ वरोलस्तृणषट्पदः २॥ तुदुमोरंध्रव
भ्रुः २ स्याद्दीनालिंगालिका २ स्मृता ॥ १७ ॥ विदारुक्कचपादो
२ द्रुणश्चालिश्चवृश्चिकः ३॥ पद्मासंपद्मबीजं २ चकर्णिका
बीजमातृका २॥ १८ ॥ रंगमाताभवेल्लासा २ धीलटिर्दुहिता २
मता ॥ चाटलोलश्चदुल्लोलो २ जंगदोदोहदः २ स्मृतः ॥ १९ ॥ धौ
तांजलीधौतबली २ वज्रकंदुग्धपाचनं २॥ चित्रोक्तिः पुष्पशक
टी २ चासेचनमतृप्तिरुत्तर २॥ २० ॥ कालरात्रिर्भीमरथी २ अ

कुंभस्य २ कलश्याः २॥ उतातस्य २ निर्घातस्य २ गुणभ्रंशस्य २ कट
शर्करा २ या २॥ १० ॥ उत्काशे करतल्ल ३ मरुकस्य सूत्रवीणाया २॥ ११ ॥ मसि
मणेः २ कलमस्य २ धातूपलस्य २ मसे ३॥ १२ ॥ तर्कुट्या ३ तर्कुलासक
स्य २ तर्कुपीठ्याः २ तूलनलिकायाः २॥ १३ ॥ निर्वेष्टनस्य २ दग्धेष्टकाया
२ दोलायाः २ जलस्थापितमंचस्य २॥ १४ ॥ यज्ञपात्रविशेषस्य २ चित्रपि
ष्टकस्य २ अपशब्दस्य २ लुंदिक्कायाः २॥ १५ ॥ तृणमणेः २ पादाद्यवित् २ को
शकमे २ द्रुणस्य २॥ १६ ॥ विषशृंगिनः २ तृणषट्पदस्य २ रंध्रवभ्रौः २
दीनायाः २॥ १७ ॥ क्रकचपादस्य २ वृश्चिकस्य ३ पद्मबीजस्य २ पद्म
कोशस्य २॥ १८ ॥ लाक्षायाः २ दुहितुः २ सुचंचलस्य २ गर्भिण्याभिक्षापस्य

मादावधि

स्वाध्यायो निराकृतिः ॥ ब्रह्मवादः श्रुतादानं २ विष्णुकदुरखेति
कः ॥ २१ ॥ हिंसा लुकः १ रवादुकः २ आयोगितोऽलर्क २ इष्यते ॥ द्र
गडस्तूर्यगंडः २ स्यादादशो मुकुरः २ स्मृतः ॥ २२ ॥ रादूत्सुष्टोर
सोनः २ स्याद्वंगरीकोलनासिका २ ॥ मयटः स्तृणहर्म्यः २ स्यात्कु
त्रंगोमंचमंडपः ॥ २३ ॥ स्त्रवद्वंगः पणग्रंथि २ श्रितिकाकटिशृ
खला २ ॥ विशारदः प्रसिद्धे २ स्यात् श्रीर्लक्ष्मीरिंदिरा ३ मता २४
॥ ॥ इति पादावधिः ॥ ॥ प्राकृशालाचुकशब्दार्थः पादैरतः
परंशब्दाः ॥ नानार्था अपि शब्देर्गजशब्दात्त्वभृतिविज्ञेयाः २५

॥ १२ ॥ धौतांजल्याः २ दुग्धपाचनस्य २ सुद्रुशंकटस्य २ अतृप्तिकृतः २ २६
कालरात्र्याः २ अस्वाध्यायस्य २ ब्रह्मवादस्य २ मृगयाकुशलमुनः २ २१ ॥
हिंसा लुकमुनः २ उन्नतमुनः २ सूर्यविशेषस्य २ आदर्शस्य २ २२ ॥ लसुन
स्य २ कोलनासिकायाः २ तृणयुक्तहर्म्यस्य २ शस्परक्षार्थकुटीरस्य २ २३
पणग्रंथेः २ कटिशृखलायाः २ प्रसिद्धस्य २ लक्ष्म्याः २ ॥ २४ ॥ ॥

॥ अथ नानार्थः ॥

क्षीरदारोगुडुक्षोदे गुडे मधुनि चेष्यते ॥ लुपीटपानमिच्छंति के निपा
ते च वारिधौ ॥ २६ ॥ रसालारसनायास्या न्मथिते दधिपाणिना ॥
पांचलोद्देश्युतिकटः आयं चित्ते सरीसृपे ॥ २७ ॥ विटोदौ लवणे पि
द्धे मूषिके खदिरे पिच ॥ वितंडाकरवीर्यौ च दर्विवादप्रभेदयोः ॥ २८
कारंडवैकरंडः स्यान्मधुकोषे दलाढके ॥ स्वटः श्लेष्मण्यंधकूपे
प्रहारान्तरटकयोः ॥ २९ ॥ पिच्छा पूगच्छटा कोषे चोलिका फणिलाल
योः पिच्छले स्फोटिका वात्पारामावाता सुपांशवः ३० ॥ धरांकुरो
वायुफलेनासीराशी करे पिच ॥ कोट्टारो नागरे कूपे पुष्करिण्यां च
पाटके ॥ ३१ ॥ नागांजना नागयष्टिः करि सुंदरिका क्वचित् पूत्यं
डः पूतिकीटे च गंधकीटे च दृश्यते ३२ ॥ कटुकायां कंचटके कथि

ताशकुलादनी॥औचादनस्तधेचुल्याचिचोटकमृणालयो ॥
 ३३॥संतानिकाक्षीरसरेतथामर्कटजालके॥खड्गधेनुफलेफेने
 परांजसैलयत्रके ३४॥भालाकोलोहितेदृष्टःकरपत्रेचकच्छपे॥
 संकरोग्निचंदत्कारेसंमार्जन्यपसारिते॥३५॥गोधाकलंविका
 दंतिबधूषुचकटेभरा॥पंकारःशैबलेसेतौसोपानेजलकुब्जके
 ॥३६॥पृष्ठभृंगीतिशब्दोयंदंशभीरौपृथूदरे॥मेघपुष्पंतुनादेये
 पिडाभ्रेसलिलेविदुः॥३७॥पित्तज्वरेकुलालस्यपवनेकूटपाल
 कः॥स्तनरंसेपिप्पलकंतथासीवनसूत्रके॥३८॥पाटलिको
 न्यमर्मज्ञेच्छात्रेस्यात्कालदेशिनि॥जिह्वायोरुषदंशेचस्यादिं
 द्रमहकर्मणि॥३९॥लाभेकामगुणेरूपेआमिषारव्यालुंभोजने
 ॥छायापथेचदूर्वायांहरितालीध्वनिर्मतिः॥४०॥मालुधानश्चि
 त्रसर्पेमहापद्मेपिदृश्यते॥उन्मतेक्षपणेनर्थकरेकार्यपुटध्व
 नि॥४१॥सांघाटिकांविदुर्युग्मेकुट्टन्याजलकंदके॥शराहतेच
 सर्पेचप्रचलाकंप्रचक्षते॥४२॥चंद्रिकायामब्जधूलौरत्तागेहरि
 चंदनं॥स्त्रीरत्नेचहरिद्रायांलासायावरवर्णिनी॥४३॥रुकलासे
 चित्रकोलेतृणगोधाध्वनिंविदुः॥डिंबंभयेचकललेफुप्फुसेचप्र
 चक्षते४४॥धुधुमारःशक्रगोपेगृहधूमेगृहालिके॥तिक्तपर्वाहि
 लमोचीगुडूचीमधुपक्षिषु॥४५॥जलबिल्वःकर्कटकेपंचांगेज
 लवल्लले॥चौलकीनांगरंगेचकरीरेकिष्कुपर्वणि॥४६॥कुला
 लचक्रेबाहनेदंडारःशरयंत्रके॥दिग्जयेवरयात्रायांदंडयात्रांविदु
 र्बुधा॥४७॥उष्ट्रेदांसीसुतेचैवदासेरकदत्तिस्मृत॥जलगुल्मी
 जलावर्तेकच्छपेजलचत्वरे॥४८॥काहलावेणुवीणादिध्वनि
 नानाध्वनिंविदुः॥॥घोंघेकारुंडिकायांचजाहकध्वनिरिष्य
 ते॥४९॥विद्यादुत्कलिकाशब्दमुत्कंठावीचिवाचकं॥दृष्टिवि
 वेसूचकेचद्विजिह्वःपरिकीर्तितः॥५०॥मदमत्ताविदग्धस्त्रीन
 र्तकीषुचकणिनी॥रोमावलीमेघमालाकरटीषुचकालिका॥५१

मंजुलोमधुरेकुंजेजलरंकेजलांचले॥अनुकंपस्तरस्वीस्या
 तपस्वीचधृतव्रतः५२॥॥द्वितीनार्थार्धश्लोकावधिः॥॥
 शाल्यावृकोकपिशलनौनिष्ठुरःकठिनेःत्रये॥छर्दनोलंबुषेनिंबे
 व्युष्टंकल्पेतथोषिते॥५३॥दूसौकरीरेकोवांगेव्रणचिन्हेद्युणे
 किणः॥नर्मठंचंचुकेपिंगेछेकःषडंघ्रिचक्रयोः॥५४॥धारात
 श्वातकेबाहेलंजःस्यात्पंगुकछयोः॥नर्मटःखर्परैसूर्येगोकी
 लोमशलेहले५५भुंडिरीर्वारुकूष्मांडौफाणिगुंडकलंबयोः॥तंडकःसं
 जनेफेनेलद्वाशिन्यांखगांतरे५६गजेपिनागमातंगौविशेषस्ति
 लकेपिच॥निष्पारःसूर्यवातेपिसूत्रकंठोद्विजेपिच५७विदुष्यपि
 स्मृतोवेधाःपुरंदेहेपिटश्यते॥स्वरेपिकंठआख्यातःशरत्संवत्सरेपिच५८
 ॥लाक्षापिजलुकाप्रोक्तालग्नाचार्येपिहिंडिकः॥नौसेचने
 पिवासुंदुःपाटालिंदेपिपंकिलः॥५९॥कचोगीष्यतिपुत्रेपिकुंदेपि
 भ्रमरोव्रतौ॥भांडंभूषणमात्रेपिरुधिरंकुंकुमेपिच॥६०॥
 गोमेदकेपिंगंगोलःकटाहोनिरयेपिच॥मरीचेपिभवेत्कृष्ण
 श्रुवांगेगुणिकाभवेत्॥६१॥शस्त्र्यामपिरवद्भुधेनुर्निस्त्रिंशोः
 करुणेपिच॥स्कंधावारैःपिकटकोविंदुस्तुविदुरेपिच॥६२॥
 जलसूचिर्जलौकापिवेश्यायामपिपिंगला॥अद्विरप्युदरा
 वर्तेविशारवापिखनित्रकः॥६३॥भ्रमरःकामुकेपिस्पादंगी
 कारेपिचाश्वकिं॥महालयेपितीर्थःस्यात्भोजनेपितथान्दि
 कं॥६४॥बलिश्चामरदंडेपिपादपीठेपिपादयः॥गोदंतोहरि
 तालेपिवानीरश्चित्रकेपिच॥६५॥आधारेप्याश्रयःप्रोक्तोग
 जसंघेष्यवग्रहः॥कथिताप्ताजटायांचमार्गणेपिमृगःक
 चित्॥६६॥मूषिकापिभवेद्धीनाजटातंकोहरेपिच॥अश्रम
 कृतेपिफांटंमृद्गांडेऽप्यष्टिकाभवेत्॥६७॥अंगसादेपिसद
 नंवनदावेपिद्विंशिमः॥दंतमांसेपिवेलास्यालुत्कंनारीधने
 पिच॥६८॥निंबेपिद्विंशिनिर्यासोमेलानंदेपिवार्दलं॥लेखन्या

कर्णिकापि स्यात्कटिन्यामपि वर्णिका ॥ ६२ ॥ पटलेपिका सम
 र्हादिष्टदैवेपि कीर्तितं ॥ दाडिमेपि च हिंडीरं वंशो वेणो कुलेपि
 च ॥ ३७ ॥ ॥ इति नानार्थः ॥ ॥
 काव्यादीनामनेतत्वाच्छब्दादीनां विशेषतः ॥ क्वदाकेन किं
 दृष्टमिति को वेदितुं क्षमः ॥ ७१ ॥ अतः शब्दः क्वदृष्टो यमर्थत
 श्चापि कीदृशः ॥ इति काव्यमलीकं स्यान्मात्सर्यमलिनात्म
 नां ॥ ७२ ॥ शब्दार्णव उत्पत्तिनी संसारावर्तदृष्टापि ॥ कोषावाच
 स्पतिव्याडि विक्रमादित्यनिर्मिताः ॥ ७३ ॥ आदायसारमेतेषा
 मन्येषांच विशेषतः ॥ हारावली निर्मितेयं मया द्वादश चत्सरे
 ॥ ७४ ॥ उपास्य सर्वज्ञमनेतमीशं भूत्वा तिष्ठि श्रीधृति सिंह
 वाचां ॥ हारावली द्वादशमासमानैर्विनिर्मितेयं पुरुषोत्तमेन ॥
 ॥ ७५ ॥ नानाकाव्यपुराणनाटककथाकोषेतिहासस्मृतिज्यो
 तिः शास्त्रगजाश्वमानवभिषकोषान्त्रयत्नादिय ॥ दृष्टान्या
 निचशाब्दिकैः सहकृता हारावली यत्नतः कर्तव्योन्नतसंश
 यः सुमनसश्शब्दार्थलिंगेष्वपि ॥ ७६ ॥ सुधिया जनमेजयेन
 यत्नात् धृति सिंहेन समं निरूपितेयं ॥ विदितो बहुदृश्वभिः
 कवींद्रैर्भुवि कोषानुमतः श्रमो मदीयः ॥ ७७ ॥ हित्वा महाश
 ब्दिकताभिमानं मात्सर्यमन्यत्र मुहुर्निधाय ॥ हारावलीयः
 प्रकरोति कंठे विदग्धगोष्ठीषु परं सभाति ॥ ७८ ॥ ॥ इति श्री
 महामहोपाध्यायपुरुषोत्तमे देवप्रणीता हारावली पर्यवसिता

॥ इति हारावली समाप्ता

श्रीगणेशायनमः॥तन्नमामिपरंज्योतिरवाङ्मनसगोचरम्॥नु-
^{= नू}मीलयत्प्रविद्यां पद्विद्यामुन्मीलयत्पि॥१॥^{दशयुगस्य}ह्येद्वितयमुभयं^उ
मलंयुगलंयुगं॥युग्मेद्वंद्वयमंद्वैधपादयोःपातुजैनयोः॥२॥^{हादशकृते}ऋषि
र्यतिर्मुनिर्भिषुस्तायसंस्थतोव्रती॥तपस्वीसंयमीयोगीवर्णी
^{१२}साधुश्च^{चत्वारिंशद्वयस्य}पातुवः॥३॥^{सिंहोत्तस्यजीणि}दीक्षितमोण्डं⁼शिष्यंचतमंतेवासिनंविदुः॥
^३कृतान्तागमसिद्धान्ताग्रन्थशशास्त्रमतःपरम्॥४॥^{सप्तविंशतिर्भूमः}भूमिभूःपृथि
^{= नोभय}वीपृथ्वीगङ्गरीमेदिनीमही॥धरावसुमतीधात्रीक्षमाविश्वंभ
रावनिः॥५॥वसुधाधरणीक्षोणीक्षमाधरित्रीक्षितिश्चकुः॥
कुंभिनीलोर्वराचौर्वीजगतीगोर्वसंधरा॥६॥तत्पर्यापधर
^{१३}शैलस्तत्पर्यायपतिर्दपः॥^{होशपर्वतस्य}तत्पर्यायरुहोवृक्षैश्शब्दमन्यच
योजयेत्॥७॥^३दरीभृदंचलः^३शृंगीपर्वतस्मानुमानगिरिः॥नग
^{१३}शिलोच्चयोः^३द्विश्च^३शिखरी^३त्रिककुन्मरुतः॥८॥प्रस्थपार्श्वे
तदंसानुमैरवलौपत्यकातटी॥नितंबमंतोदतश्चतहानपिगि
^{चतुर्दशरासः}रिःस्मृतः॥९॥^{१४}राजाधिपः^{१४}पतिः^{१४}स्वामीनाथः^{१४}परिवृढः^{१४}प्रभुः॥^{१४}द
^{१४}श्वरोविभुरीशानोभर्तेन्दुनर्दशिता॥१०॥^{१४}अनोकहस्तरुः
^{१२}शाखीवितपी^{१२}फालिनोनगः॥^{१२}द्रुमोः^{१२}दुःप्रिपः^{१२}फलेशाहीपादपो
^{१२}गोवनस्पतिः॥११॥^{१२}तत्पर्यायचरो^{१२}द्वेयो^{१२}हरिर्वलिमुखः^{१२}कपिः॥बा
^{१२}नरः^{१२}प्लवगश्चैवगोलोगूलोऽथमर्कटः॥१२॥^{१२}विपिनं^{१२}गहनं^{१२}कक्षमं
^{१२}रपयंकाननंवनम्॥^{१२}कान्तारमंदवीदुर्गंतच्चरस्त्याद्वनेचरः॥
^{१२}१३॥^{१२}पुलिन्दः^{१२}शबरोदस्युर्निषादो^{१२}व्याधलुब्धकौ॥^{१२}धानुष्कोऽथ
^{१२}किरातश्च^{१२}सौरण्यानीचरः^{१२}स्मृतः॥१४॥^{अष्टादशजलेस्य}वावारिकंपयोभोः
^{१२}वृषाथोर्णः^{१२}सलिलंजलम्॥^{१२}शरवनेकुशं^{१२}नीरंतोयंजीवनंम
^{१२}विषम्॥^{१२}तत्पर्यायचरोमत्स्यस्तत्पर्यायप्रदोघनः॥^{१२}तत्पर्या
^{१२}योद्भवपद्मंतत्पर्यायधरोऽसुधिः॥१६॥^{१२}पृथुरोमाषड्सीणोया
^{१२}दोवैसारिणोवृषः॥^{१२}विशारीशफरीमीनःपाठीनोनिमिषस्ति
^{१२}मिः॥१७॥^{१२}यनाघनोघनोमेघोजीमूतोऽश्वलाहकौ॥^{१२}पर्ज

उयं
मुडितं

श
हिपः
हिः

न्योमुदिरोनभ्रातृतद्विस्मोदामनीपविः॥१८॥आकालिकीस
 णरुचिर्विद्युत्तत्पतिरंबुदः॥निघातिमशनिवज्रमुल्फाशब्दच
 योजयेत्॥१९॥परिपत्कदमःपंकस्तज्जीतामरसंविदुःकमलेन
 लिनपद्मसरोजसरसीरुहम्॥२०॥खरदण्डकोकनदपुंडरीकं
 महोत्पलं॥द्वंद्वीवरंचारविदंशतपत्रचपुष्कर॥२१॥सौगंधिकंतु
 कल्हारहलकरत्तसन्ध्यकम्॥स्यादुत्पलं कुवलयमथनीलां
 बुजम्बुचं॥द्वंद्वीवरंचनीलेस्मिन्सितेकुमुदकैरवै॥२२॥तद्वती
 विसिनीज्ञयाव्रततीवल्लरीलता॥वल्लीनामानियोज्यानिवारिधि
 र्वर्ण्यतेधुना॥२३॥स्त्रोतस्विनीधुनीसिंधुःस्त्रवंतिनिम्नगीपगा
 ॥नदीनदोद्विरेफश्चसरिन्नाम्नीतरंगिणी॥२४॥तत्पतिश्चभवत्य
 विधःपारवारोऽमृतोद्भवःअपारवारोऽकूपारोरत्नमीनाभिधा
 करः॥२५॥समुद्रोवारिराशिश्चसरस्वान्सागरोऽर्णवः॥सीमाप
 कण्ठतीरंचपारोर्धोऽवधिस्तदम्॥२६॥भूमेस्तरंगःकल्लोलो
 वीचिरुत्कलिकावलि॥पालीवेलातरोच्छासीविभ्रमोयमु
 दन्वतः॥२७॥मनुष्यामानुषोमर्त्यामनुजोमानवोनेरः॥नोपु
 मान्पुरुषोऽगोधोऽध्वः॥स्यात्तत्पतिर्नृपः॥२८॥भृत्याश्चभृतक
 पत्तिःपदातिःपदगोऽनुगंभटोऽनुजीन्यनुचरःशस्त्रजीवीच
 किकरः॥२९॥स्त्रीनारीवनितामुग्धाभामिनीभीरुरंगना॥ल
 लनाकामिनीयोषितयोषासीमेतिनीवधूः॥३०॥नितंबिन्यव
 लावालाकामुकीचामलोचना॥भामातनूदरीरामासुंदरीशु
 वतीचला॥३१॥भार्याजायाजनिःकुल्याकुलत्रैगेहिनीगृहं॥
 महिलामानिनीपत्नीतथादाराःपुरंध्रयः॥३२॥वल्लभाप्रिय
 सीप्रेष्ठारमणीदयिताप्रिया॥दृष्टाचंप्रमदाकाताचंडीप्रणयि
 नीतथा॥३३॥सतीपतिव्रतासाध्वीपतिवत्येकपत्यपि॥म
 नस्विनीभवत्यायाविपरीतानिरूप्यते॥३४॥बन्धकीकुलदाम
 तापुनर्भूःपुंश्चलीखेला॥स्पशाभिसारिकादूतीस्वरिणीसंफ

स्त्रोत
स्त्रोत

लीति शो ॥३५॥ गणिकालंजिका वेश्या रूपाजीवा विलासिनी ॥ पण्य
 स्त्रीदारिका दासी कामुकी सर्ववल्लभा ॥३६॥ कान्तैष्टोदयितः प्री
 तः प्रियः कामी च कामुकः वल्लभो सपतिः प्रेयान् विदम्भरमणे
 वरः ॥३७॥ सावित्री जननी माता जनकः सविता पिता ॥ देहोप
 घनः कायोः दुःखपुः संहननं तनुः ३८॥ कलेवरं शरीरं च मूर्तिरस्मि
 न्भवस्तुतः ॥ पुत्रस्तु नुरपत्यं चतुकृतो कंचात्मजः प्रजा ॥३९॥
 उद्धहस्तनयः पातोदारको नन्दनो भक्तः ॥ स्तनंधयोत्तानशयैस्त्री
 त्वेदुहितरविदः ॥४०॥ वयस्याली सहचरी स धीवी सवयाः सर्वा
 ॥ आली विवर्जितमित्रं सम्बन्धो मित्रयुक्मुहता ॥४१॥ सहस्रत्ना
 सहकारी सहायः सामवायिकः ॥ सनाभिः संगोत्रावन्धुः सौदर्यो
 वरजो नृजः ॥४२॥ कनीयानग्रजो ज्येष्ठो भ्रातृजानी स्वसानजा
 ॥ भर्तृस्वसानानन्दो स्यान्मातुलानी प्रियाम्बिका ॥४३॥ वैय्यरा
 तिरमित्रौ रिद्धिदं सपत्नौ द्विषद्विपः ॥ भ्रातृव्यो दुर्जनः शत्रुदुष्टो द्वे
 षीखलोऽद्वितः ॥४४॥ दीधितिर्भानुस्तुः शुर्गभस्तिः करणः करः
 पादोरुचिर्मरीचिर्भास्तेजोर्विगौर्युतिः प्रभा ॥४५॥ दीप्तिर्ज्योतिर्म
 हो धामरश्मिरूज्यो विभावसुः ॥ शीतोष्मप्रायपूर्वत्वे तद्वन्ता बिन्दुभा
 स्करौ ॥४६॥ शशी त्रिधुस्तु धारश्मिः कोमुदीकुमुदप्रियः ॥ कलाभृ
 चन्द्रमाश्चन्द्रः कान्तिमानोषधीश्चरः ॥४७॥ उदुनिभानितारक्षन
 सन्नतत्यतिर्निशा ॥ क्षणदारजनी नक्तं दोषाण्यामाक्षपाकरः ॥
 ॥४८॥ तरणिस्तपनो भानुर्ब्रधः पूषार्थमारविः ॥ तिग्मः पतंगोद्युम
 णिर्मर्त्तदौः कौप्रहाधियः ॥४९॥ दूनः सूर्यस्तमो ध्वान्तस्तिमरारि
 विरोचनः ॥ दिनदिवाः हृदिवसो वासरस्तत्करश्चमः ॥५०॥ चक्र
 वाकाल्पपर्यायवन्धुः कुमदविप्रियः ॥ यमुनायमकानी नजन
 कः सविता मतः ॥५१॥ बाहोः श्वस्तुरगौ बाजी हयो धुर्यस्तुरं
 गमः ॥ सतिरर्वाहरी रथ्यः सप्ताः श्वश्चमयुखवान् ॥५२॥ खवि
 हायो वियद्यो मगमनाकाशमम्बरं ॥ द्यौर्नभोः भ्रान्तरि संचमिष

मेघपथ वायुपथ पक्षिण विधाधरस्यापि ॥
 वायुपथोऽप्यथ ॥५३॥ तच्चरुखेचरस्तग पक्षीपत्रीपतन्यपि ॥ श
 कुन्तः शकुनिर्विश्वपतंगोविष्करोवया ॥५४॥ जाड लपिशितं मा
 संपलपेशीचतत्रियः ॥ यातुधानैस्तथोरसोरात्र्यादिचरदृश्यते ॥
 ५५॥ सुतोऽदितेस्तडिद्वन्वासेन्द्रोदेवः सुरोऽमरः ॥ स्वर्गोऽस्वर्गोऽथ
 नाकश्चतद्वासस्त्रिदिवोमतः ॥५६॥ तत्पतिश्शक्रदन्द्रश्चमुनासी
 रश्शतक्रतु ॥ प्राचीनवर्हि सुत्रामावर्ज्जीवाखण्डलोहरिः ॥५७
 शत्रुर्वलस्पगोत्रस्पपाकस्पनमुचैरपि ॥ वृत्रहाचसहस्राक्षो गी
 र्वाणेशः पुरन्दरः ॥५८॥ विडौजाश्वाः पुरोनाथोवासवोहरिवा
 हनः ॥ मरुतश्चमरुत्वाश्चवृषाचैरावणाधिपः ॥५९॥ शतमन्यु
 स्तुराषाड्वपुरुद्वतश्चकौशिकः ॥ संक्रन्दनोऽथमघवान्युलोमा
 रिर्मरुत्सरवः ॥६०॥ काष्ठाककुट्टिगाशाचदक्षकन्यातथाहरितः ॥
 तत्पर्यायात्परं योज्यं प्राज्ञैः पालगजाः स्वरम् ॥६१॥ पवनः पवमानश्च
 वायुर्वतोऽनिलोमरुतः ॥ समीरणो गन्धवाहः श्वसनश्च सदा गति
 ॥६२॥ नभस्वाश्मातरिश्वाचचरेण्युर्जवनेश्चलः ॥ प्रभञ्जनोऽस्य प
 र्यायपुत्रो भीमो जनात्मजौ ॥६३॥ तत्सरवोऽग्निश्शिखीवर्हिः पा
 वकश्चाशुमुष्मणिः ॥ हिरण्यरेताः सप्तार्चिर्जातवेदास्तनूनपातः ॥६४॥
 स्वाहापतिर्हुताशश्चञ्चलनोद्धनोऽनलः ॥ वैश्वानरः क्षशानुश्च
 लोहिताश्वो विभावसुः ॥६५॥ वृषाकपिः शमीगर्भो हव्यवाहो हु
 ताशनः ॥ धनेजयो वीतिहोत्रः रुष्णवत्मा ह्युषर्वुधः ॥ तदादिसूत
 सेनानी स्कन्दस्तु शिखिवाहनः ॥६६॥ कार्तिकेयो विशाखश्चकुमा
 रः षण्मुखो गृहः ॥ शक्तिमान् क्रौञ्चभेदी च स्वामी शरवणोद्भवः ॥६
 ७॥ उजन्मा ब्रह्मचारी च महौजा दैत्यघातकः ॥ तत्पिता शंकरश्शंभु
 शिवस्त्यगुर्महेश्वरः ॥६८॥ त्र्यम्बको धूर्जटिश्शर्व पिनाकी प्रम
 थाधिपः ॥ त्रिपुरारिर्विशालाक्षो गिरिशो नीललोहितः ॥६९॥ रुद्रो दु
 मोलीयज्ञा रिस्त्रिनेत्रो वृषभध्वजः ॥ उग्रः शरली कपाली च शिपिवि
 द्रो भवो हरः ॥७०॥ उमापतिर्विरूपाक्षो विश्वरूपः कपर्दीपि ॥ भागी

रथीः त्रिपथगा जान्हुवीहिमवत्सुता मन्दाकिनीयुपर्यायधुनी
 गंगानदीश्वरी विधिर्वैधाविधाताचंद्रहिणोऽजश्चतुर्मुखः ॥७०॥
 पद्मपर्याययोनिश्चपितामहविरचिनो ॥ हिरण्यगर्भः स्वष्टाचप्र
 जापतिः सहस्रपातु ॥७१॥ ब्रह्मात्मभूरनन्तात्मा कस्तत्पुत्रो
 हिनारदः ॥ कृष्णोदामादरो विष्णुसुपेन्द्रः पुरुषोत्तमः ॥७२॥ के
 शवश्च हृषीकेशः शाङ्गो नारायणो हरिः ॥ केशीमधुर्वलिर्षाणो
 हिरण्यकशिपुर्मुखः ॥७३॥ नदादिस्तदनश्शोरिः पद्मनाभोऽप्य
 धोऽक्षजः ॥ गोविन्दो वासुदेवश्च लक्ष्मीः श्रीगोमितीन्दिरा ॥७४॥
 तत्पतिः शैलभूम्पादिधरश्च क्रधरस्तथा ॥ तत्पुत्रो मन्मथः कामः
 सूर्यकारिरनन्यजः ॥७५॥ कायपर्यायरहितो मदनो मकरध्वजः ॥
 शिलीमुखः शरोबाणो मार्गणो रोपणः कणः ॥७६॥ दृष्टुं काण्डेश्वर
 प्रचनाराचं तोमरं खगः ॥ कामकुं धन्वं चापं च धर्मकोदंडकेधनुः
 ॥७७॥ शिलीमुखादुरसनं तत्कोटिमदनीं विदुः ॥ पुष्पं सुमनसः फु
 ल्लतान्तं प्रसवोद्गमौ ॥७८॥ प्रसूनं कुसुमं ज्ञेयं तदायस्त्रः शरः
 स्मरः ॥ स्वान्तमास्वनितं चित्तं चेतो न्तःकरणं मनः ॥७९॥ हृदयं विशि
 खाकूतमारस्तत्र भवो मतः ॥ मौर्वीजीवा गुणो गव्याज्यालिभृद्गु
 शिलीमुखः ॥८०॥ भ्रमरः षट्पदो ज्ञेयो हरेरफश्च मधुव्रतः ॥ मौर्व्या
 दिप्रान्तमल्यादिकन्दर्पस्य भवद्वन्द्वः ॥८१॥ हतिरस्त्रायुधं श
 स्त्रं पुष्पायस्त्रः स्मरो मतः ॥ ध्वजपताकाकेतुश्च चिन्हं तद्वैजयं
 त्यपि रत्नतद्वैतोद्गधाद्यादिशोभोर्विघ्नकरः स्मरः ॥ कौक्षेयकोसिर्निस्त्रिं
 शः कृपाणः करवालुकः ८३ तरवारिर्मंडलग्रंखड्गनामा बलिं विदुः ॥ अक्षोहि
 णीवल्लनीकं वाहिनीसाधनं च मूः ॥ धजिनीसेनापृतनासेन्यंदडो वरूथिनी
 कदनं समरं युद्धं संयुगं कलहं रणम् ॥८५॥ संग्रामः सम्यरायाजी
 संयदाहुर्महाहवम् ॥ गजो मतंगजो हस्ती वारणोऽनेकपः करी ॥
 ॥८६॥ दन्ती स्तम्भेरमः कुम्भी हिरदं भौ मतंगमः ॥ शुण्डालः साम
 जो नागो मातंगः पुष्करी द्विपः ॥८७॥ करेणुः सिन्धुरस्तेषु यन्तानि

अलिर्धुखलरश्चरो रेलंबश्च शिलीमुखः षट्पदो ज्ञेयो हरेरफश्च मधुव्रतः ॥ ७० ॥

मौर्वीजीवा शिलीबाणो गव्याज्यालिभृद्गु ॥ ७१ ॥

स्तिपके सवे३॥ सिरस्य

तानिषाद्यपि॥ नागाद्यरिः कंठीरवो मृगेन्द्रः केसरीहरिः॥ ८८॥
 व्याघ्रश्च शूरः शार्दूलः शरभोः घापदो घयात्॥ क्रोडो बहरोदं
 द्रीचं घृष्टिः पोत्री चं शूकरः॥ कोलः किरिः किटिचोणी भूदारः क
 र्दमप्रियः॥ ८९॥ उग्रो मयः मृगवलकः करभः शीघ्रगामिकः॥
 कोलेयैकः सारमेयो मंडलः म्वापुरोगतिः॥ ९०॥ जिह्वापो ग्राम
 शार्दूलः कुक्कुरो रात्रिजागरः॥ हेमचाष्टापदः स्वर्णकनकाज्जु
 नकोचनम्॥ ९१॥ स्वर्णहिरण्यभर्मजातरूपच हाटकम्॥ तु
 तपनीयकलधौतच कर्णस्वरशिलोद्भवः॥ ९२॥ रूप्यरजतगुलि
 काश्रुक्तिजमोक्तिकनयो॥ वितवस्तवस्तद्रव्यस्वार्थराद्रविण
 धनम्॥ ९३॥ कः स्वरतत्पतिप्रोदुः कुबेरचैकपिगलम्॥ वैश्रवण
 राजराजसुतराशापतितथा॥ ९४॥ अलंकानिलयश्रीदधनपर्या
 यदायकम्॥ राष्ट्रजनपदोनग्रे जनान्तो विषयः स्मृतः॥ ९५॥ पु
 रीषः पुरनगरी पत्तनं पुटभट्टनं॥ वक्रलपनमोस्यं च वदन्ति व
 दनं मुखम्॥ ९६॥ आननश्रवणश्रोत्रश्रवः कर्णश्रुतिविदुः॥
 दण्डिचक्षुर्नयनदृष्टिर्नेत्रविलोचनम्॥ ९७॥ कटाक्षकरोपाग
 बिभ्रमस्तस्य वक्रतम्॥ दन्तावासीधराः प्याशावणितो दश
 नहृदः॥ ९८॥ शिरोधरो गलो ग्रीवा कंठश्च धमनी धमः॥ दादीपा
 चं भुजा बाहुपाणिर्हस्तः करस्तथा॥ ९९॥ प्राहुर्वाहुशिरोः संच
 हस्तशाखा करगुलिः॥ नासाघ्राणमुरो वक्षः कुक्षिः स्याज्जठरो
 दरम्॥ १००॥ स्तनं पयोधरं कुक्षो वक्षोजादुतिवर्णितौ॥ कटिर्नि
 तम्बश्रोणी च जघनं जानुजं हृदयं॥ १०१॥ चतुर्न चरणं पादः क
 र्णौ घ्रिश्च पैदविदुः॥ शिरोमूहोत्तमांगकशोरभ्यप्ररितरितम्॥
 ॥ १०२॥ गग्नचो वचनं वाणी भारती गीस्सरस्वती॥ सिंहद्विपधने
 मेजो ह्रिषां भवेद्वदितं गजे॥ १०३॥ स्फोटकतधेनुकलभेस्तनितं
 जलदेतथा॥ स्पन्दने चोत्कृतं मंत्रैर्भटधृष्टो च हृदयं तम्॥ १०४॥
 सौत्तमं पितां कामं स्वदुः तं मृगं स्वलायुधं॥ मंजीरं कंतुलाका

^{प्रति} ^{नृपराजस्य} ^{के} ^{१॥} ^{५॥} ^{को} ^{कृतं} ^{मरुति} ^{को} ^{चतस} ^{यो} ^{श्वे} ^{कृतं} ^{मतं}
^{प्रति} [॥] ^{प्रती} ^{तसं} ^{स्तुतं} ^{लब्धं} ^{दृष्टं} ^{परिचितं} ^{स्मृतं} [॥] ^{६॥} ^{संस्थितं} ^{दशमी} ^{स्थं}
[॥] ^च ^{परा} ^{सुचं} ^{मृतं} ^{विदुः} [॥] ^{विदो} ^{दूषो} ^{प्यमर्षं} ^{श्वरुदो} ^{पको} ^{धमन्यवः} [॥]
[॥] ^{दूषः} ^{प्रमोदः} ^{प्रमदो} ^{मुत्तो} ^{पां} ^{नन्द} ^{मुत्सवः} [॥] ^{रुपां} ^{नु} ^{कम्पा} ^{नु} ^{क्रो}
[॥] ^{शो} ^{हितो} ^{क्तिः} ^{करुणा} ^{दया} [॥] ^{६॥} ^{शे} ^{मुषी} ^{धिषणा} ^{प्रज्ञा} ^{मनीषा} ^{धी}
[॥] ^{स्तथा} ^{शयः} [॥] ^{प्राज्ञो} ^{मेधा} ^{दि} ^{मान्} ^{विद्वान्} ^{भिस्तु} ^{पो} ^{विचक्षणः} [॥] ^{७॥} ^प
[॥] ^{ण्डितं} ^{स्तूरि} ^{रा} ^{चार्यो} ^{वा} ^{ग्मी} ^{ने} ^{या} ^{धिकः} ^{स्मृतः} [॥] ^{पारिषद्यो} ^{बुधः}
[॥] ^{सभ्यः} ^{सदस्यः} ^{सत्सभो} ^{चितः} [॥] ^{१०॥} ^आ ^{स्थाना} ^{धिपती} ^{राज्ञा} ^{राज}
[॥] ^{सूयो} ^{नृप} ^{क्रतुः} [॥] ^{विष्टर} ^{मल्ल} ^{केपी} ^{ठमा} ^{सदा} ^{मासने} ^{विदुः} [॥] ^{११॥} ^{चे}
[॥] ^{लं} ^{निवसनं} ^{वासं} ^{श्वीरं} ^{मस्वरं} ^{सं} ^{मुकं} [॥] ^{वस्त्राद्यन्तदिगाद्यादि} ^{सं} ^{जि}
[॥] ^{तो} ^{वृषभेश्वरः} [॥] ^{१२॥} ^{विष्टपं} ^{भुवनं} ^{लोको} ^{जगत्} ^{स्य} ^{पतिर्जिनः} [॥] ^स
[॥] ^{र्वजो} ^{वीतरागो} ^{हेनके} ^{बलो} ^{धर्म} ^{चक्र} ^{भूतः} [॥] ^{१३॥} ^{तीर्थं} ^{कर} ^{स्तीर्थं} ^{कर}
[॥] ^{स्तीर्थं} ^{कृद्विष्य} ^{वाक्यतिः} [॥] ^{वधी} ^{यान्} ^{वर्षभोज्या} ^{यान्} ^{पुरुषाद्यः} ^{प्रजा}
[॥] ^{पतिः} [॥] ^{१४॥} ^ऐ ^{स्वा} ^{कुः} ^{काश्यपो} ^{ब्रह्मा} ^{गौतमो} ^{नाभिजो} ^{ग्रजः} [॥] ^स
[॥] ^{न्मतिर्मदतिर्नीरो} ^{महावीरो} ^{थको} ^{श्यपः} [॥] ^{१५॥} ^{नाथाः} ^{नवयो} ^व
[॥] ^{र्जुमानो} ^{यतीर्थमिह} ^{सा} ^{प्रतमः} [॥] ^{कु} ^{कुमं} ^{रुधिरं} ^{रक्तं} ^व ^{स्तूरी} ^{मृग}
[॥] ^{नोभिजाः} [॥] ^{१६॥} ^{कर्पूरं} ^{घनसारं} ^{चक्षि} ^{मं} ^{सेवेत} ^{पुण्यवान्} [॥] ^{समालं}
[॥] ^{भोगरागश्च} ^{प्रसाधनं} ^{विलेपनं} [॥] ^{१७॥} ^{भूषणा} ^{भरणं} ^{रुच्यं} ^{माल्यं}
[॥] ^{माल्यगुणं} ^{स्वजम्} [॥] ^{मे} ^{खलार} ^{शनाः} ^{कांची} ^{हेम} ^{पर्याय} ^{सूत्रकं} [॥] ^{१८॥}
[॥] ^{श्री} ^{पी} ^{विम्बे} ^{केटी} ^{सूत्रमानं} ^{सूत्रमिवा} ^{हितं} [॥] ^{मदिरां} ^{मद्यमैरं} ^{यं} ^{सी}
[॥] ^{धुकादम्बरी} ^{मिराम} [॥] ^{१९॥} ^{प्रसन्ना} ^{वारुणी} ^{हालां} ^{मधुवारां} ^{सुरां}
[॥] ^{विदुः} [॥] ^{शुडो} ^{सर्वकरा} ^{प्येषः} ^{शोण्डा} ^{गर्वित} ^{मद्यपो} [॥] ^{२०॥} ^{सक्तो}
[॥] ^{संयुत} ^{पानेषु} ^{विचित्रा} ^{शब्द} ^{पटतिः} [॥] ^{सर्वि} ^{है} ^{यंगवी} ^{नाज्यं} ^{दुग्ध}
[॥] ^{सीराः} ^{मृतं} ^{पयः} [॥] ^{२१॥} ^{उद} ^{श्चिन्मथितं} ^{तक्रं} ^{कालसेयं} ^{पिवे} ^{द्रु}
[॥] ^{प्रायो} ^{वयो} ^{दशाः} ^{नेह} ^{पूर्ण} ^{यौवनं} ^{कं} ^{विदुः} [॥] ^{२२॥} ^{तारुण्यं} ^{यो} ^{वैन} ^{चो}
[॥] ^{त्येवा} ^{हीनः} ^{स्थविरो} ^{मतः} [॥] ^{वंशान्वयोः} ^{नवार्थः} ^{स्याद्} ^{न्यायः} ^{सं} ^{ततिः}

कुले॥२३॥ उद्योवर्गश्च संतानः काव्यमेव कवेः स्थितिः॥ हंसो
मरालश्चक्रांगो हंसबाहः सनातनः॥२४॥ मयूरा बर्हिणः केकी
शिरवी प्रावृदिकस्तथा॥ नीलकुठंकलापी च शिखंडी तत्पतिरु
हः॥२५॥ वरटावारलीदसीकाकंदहामृगो वृकः॥ हरिणो मृगः पृ
षतस्तदंकशर्वरीकरः॥२६॥ पन्नगो हि विषधरो लेलिहानो भुज
गमः॥ नागौरगः फणी सप्यस्तद्वेशि विनितात्मजः॥२७॥ सुपयोग
गरुडस्तास्यो गरुत्मान् शकुनीश्वरः॥ इन्द्रजित्मंत्रपूतात्मा वै न
तेयो विषक्षयः॥२८॥ खमिन्द्रियहृषीकंच स्रोतोः संकरणं विदुः॥
पुण्यभाग्यं च सुकृतभागधेयं च सत्कृतम्॥२९॥ अधमं हंश्च दुर्गति
पाप्मापापं च किलिषम्॥ वृजिनं कलिलमेनो दुष्कृतं तज्जयीदम्
॥३०॥ सदनं सद्य भवनधिस्थं वेश्माः श्मं दिरम्॥ गेहं निकेतनं
ग्रारं निशांतं निवृत्तं गृहम्॥३१॥ वसत्यां वसत्यां वा संस्थानं धामा
स्पदं पदम्॥ निकायं निलये रूपशरः पयं विदं गलयम्॥३२॥ खयं
खातं च परिखावप्रस्याहलिकट्यमम्॥ प्राकारः परिधिः शालः
प्रतोली गोपुरो वृत्तिः॥३३॥ प्रोसीदसौ धं हर्म्याणि निवृत्ता मत्तवारण
॥ वातायनमनालम्बमालंब्य मुखमासनम्॥३४॥ समः सवर्णः स
जातिः सदृशः सदृशः सदृक्॥ तुल्यः सधर्मः सरूपस्तलाकक्षा
पमाभिधी॥३५॥ विन्मन्यो वर्धमानश्च गुरुस्थानो म्वर्जाननः॥
सिंहः नादीति पर्यायमुपमानेषु योजयेत्॥३६॥ व्यपदेशं नि
भं व्याजं पदं व्यतिकरल्लम्॥ छद्मवृत्तान्तं मुखेक्षा शब्दमन्य
त्र निर्णयेत्॥३७॥ व्रातः पुञ्जः समाजश्च समूहः सन्ततिर्व्रजः
॥ व्यूहो निकायो निकरो निकुरवः कदंबकम्॥३८॥ ओघः समुद्रः
संधः सपातः समितिस्ततिः निचयः प्रकरः पैक्तिः पशूना समजो
व्रजः॥३९॥ समीपाभ्यां समासजसः भ्यर्णं मन्निधिं विदुः॥ अवि
दूरचनिकटं मवलग्रं सनन्तरम्॥४०॥ जित्याहलिर्हलं सीरं लो ग
लतत्करो वलः॥ रवती दयितो नीलवसनः केशवाग्रजः॥४१॥

अर्जुनः फाल्गुनोजिष्णुः श्वेतवाजीकपिध्वजः ॥ गांडीवकामु-
 कीसव्यसाचीमध्यमपांडवः ॥ ४२ ॥ वृषसेनासुनिर्मोकोदैत्याभि-
 शक्रनंदनः ॥ कर्णशूलिः ^{१०}किरीटीच ^{११}शब्दभेदी ^{१२}धनंजयः ॥ ४३ ॥
 समवत्तीयमः कालः कृतान्तो मृत्युरन्तकः ॥ कुरुकोचकथोः श-
 त्रुर्वापुपुत्रो वृकोदरः ॥ ४४ ॥ धर्मात्मजो जातरिपुः कौतेयो भता-
 न्वयः ॥ कौरव्यो राजलक्ष्मा च सोमवंशो युधिष्ठिरः ॥ ४५ ॥ क-
 ष्णं नीलासितं कालं धूमं धूम्रमलिप्रभं ॥ तमोऽन्धकारस्तिमिरंधा-
 तं सन्तमसन्तमः ॥ ४६ ॥ श्वेतार्जुनः शुचिः श्वेतो बलस्य सितपा-
 ण्डुरम् ॥ शुक्लवहातं धवलपाण्डुशुभ्रं शशिप्रभम् ॥ ४७ ॥ लोहि-
 तं रक्तमाताम्रपाटलविषदासुणम् ॥ गौरपीतं हरिद्राभं पलाश-
 हरितं हरितं ॥ ४८ ॥ हरिणीलोहिणीशोणीगौरीशयेनीपिशम्य-
 पि ॥ सारङ्गीशवरीकालीकल्माषीनीलपिजरी ॥ ४९ ॥ पुराणम-
 धुकिंजल्कं मकरन्दचकोसुमम् ॥ उपचाराद्रजः पांसुरेणुं धूलं
 च योजयेत् ॥ ५० ॥ कलंकावद्यमलिनं किंजल्कं लक्ष्मलां छनं
 निर्वाधमंधमपंकमलीमसं मपित्यजेत् ॥ ५१ ॥ जनोदाहरणं की-
 र्तिं साधुवादयशोविदुः ॥ वर्णगुणावलिरव्यातिमवधानं तु साह-
 सम् ॥ ५२ ॥ प्रेष्यदेशनिदेशं ज्ञानियोगः शासनं तथा ॥ सन्देशः
 प्रिययावार्ताप्रवृत्तिः किञ्च दत्तपि ॥ ५३ ॥ कठोरकठिनं स्तब्धं कर्क-
 शं परुषं दृढम् ॥ अश्लीलकादलफल्लुको मलमृदुपेशलम् ॥
 ५४ ॥ प्रत्यग्रसास्त्रतनव्यनवनूतनमग्रिमम् ॥ पुराणजरठजी-
 र्णप्राकृतसुचिरतनम् ॥ ५५ ॥ भोरहृदोपचामन्त्रैकैश्चित्किञ्चनं
 संशये ॥ द्राक्क्षणे द्वायसपदिनिषेधे मनस्वल्बलम् ॥ ५६ ॥ उच्चै-
 रुच्चावचैतुङ्गमुच्चमुन्नतमुच्छ्रितम् ॥ नीचन्यगातनकुब्जनीचै-
 र्दस्त्वनयेत्परम् ॥ ५७ ॥ अमासदसमसाकसादसन्नसजूः समा-
 सवदासततं नित्यं शश्वदात्यंतिकंसदा ॥ ५८ ॥ शृंगीदृतिहरिना
 शहरिस्तिर्यचशृमिणः ॥ गोश्रुतुष्यात्पशुस्तत्रमहिषीनामदेहको ॥ ५९ ॥

विशालतपत्रश्वेतवल्गुसर्पगौराङ्ग

मालावृत्तान्तरात्तन्मसमपि

वियोगस्य

194

सूत्रस्य

सु

वियोगमदनावस्थाविरहपल्लकविदः॥ प्रेमाभिलाषमालम्बरा

ग० स्नेहमैतः परम् ॥ ६० ॥ सहितः सहितं युक्तं संयुक्तं संभृतं युतं

॥ संस्कृतं समवेतं च प्राहुरन्वीतमन्वितम् ॥ ६१ ॥ वत्मा ध्यास

रुणिःपन्थांमार्गप्रचरसञ्चरौ॥त्रिमार्गकानामंगदौघोषांगो

मण्डलब्रजैः॥६२॥ कृती नदी ह्योनि ह्यात कुशलो निपुणः पटः

॥ सुविदं प्रविशारदः ॥ ६३ ॥ विदग्धश्च

गौधर्नश्चातकलितवः शठः॥ कपिनागरिकोज्ञेयोगोत्रसंज्ञ

रघूत्तश्चतुष्टात्कतवःशठ॥क्वाविनागारिषाशायानात्रसरा
ननामनव॥६५॥ मगधोमहोजहोनेहोमकोमरुविश्चकहदः॥

कनमिमतत् ॥ ६४ ॥ सुगंधमूढाजडाजडा मूका मूरव ^{१०} ^{११} ^{१२} ^{१३} ^{१४} ^{१५} ^{१६} ^{१७} ^{१८} ^{१९} ^{२०} ^{२१} ^{२२} ^{२३} ^{२४} ^{२५} ^{२६} ^{२७} ^{२८} ^{२९} ^{३०} ^{३१} ^{३२} ^{३३} ^{३४} ^{३५} ^{३६} ^{३७} ^{३८} ^{३९} ^{४०} ^{४१} ^{४२} ^{४३} ^{४४} ^{४५} ^{४६} ^{४७} ^{४८} ^{४९} ^{५०} ^{५१} ^{५२} ^{५३} ^{५४} ^{५५} ^{५६} ^{५७} ^{५८} ^{५९} ^{६०} ^{६१} ^{६२} ^{६३} ^{६४} ^{६५} ^{६६} ^{६७} ^{६८} ^{६९} ^{७०} ^{७१} ^{७२} ^{७३} ^{७४} ^{७५} ^{७६} ^{७७} ^{७८} ^{७९} ^{८०} ^{८१} ^{८२} ^{८३} ^{८४} ^{८५} ^{८६} ^{८७} ^{८८} ^{८९} ^{९०} ^{९१} ^{९२} ^{९३} ^{९४} ^{९५} ^{९६} ^{९७} ^{९८} ^{९९} ^{१००} ^{१०१} ^{१०२} ^{१०३} ^{१०४} ^{१०५} ^{१०६} ^{१०७} ^{१०८} ^{१०९} ^{११०} ^{१११} ^{११२} ^{११३} ^{११४} ^{११५} ^{११६} ^{११७} ^{११८} ^{११९} ^{१२०} ^{१२१} ^{१२२} ^{१२३} ^{१२४} ^{१२५} ^{१२६} ^{१२७} ^{१२८} ^{१२९} ^{१३०} ^{१३१} ^{१३२} ^{१३३} ^{१३४} ^{१३५} ^{१३६} ^{१३७} ^{१३८} ^{१३९} ^{१४०} ^{१४१} ^{१४२} ^{१४३} ^{१४४} ^{१४५} ^{१४६} ^{१४७} ^{१४८} ^{१४९} ^{१५०} ^{१५१} ^{१५२} ^{१५३} ^{१५४} ^{१५५} ^{१५६} ^{१५७} ^{१५८} ^{१५९} ^{१६०} ^{१६१} ^{१६२} ^{१६३} ^{१६४} ^{१६५} ^{१६६} ^{१६७} ^{१६८} ^{१६९} ^{१७०} ^{१७१} ^{१७२} ^{१७३} ^{१७४} ^{१७५} ^{१७६} ^{१७७} ^{१७८} ^{१७९} ^{१८०} ^{१८१} ^{१८२} ^{१८३} ^{१८४} ^{१८५} ^{१८६} ^{१८७} ^{१८८} ^{१८९} ^{१९०} ^{१९१} ^{१९२} ^{१९३} ^{१९४} ^{१९५} ^{१९६} ^{१९७} ^{१९८} ^{१९९} ^{२००} ^{२०१} ^{२०२} ^{२०३} ^{२०४} ^{२०५} ^{२०६} ^{२०७} ^{२०८} ^{२०९} ^{२१०} ^{२११} ^{२१२} ^{२१३} ^{२१४} ^{२१५} ^{२१६} ^{२१७} ^{२१८} ^{२१९} ^{२२०} ^{२२१} ^{२२२} ^{२२३} ^{२२४} ^{२२५} ^{२२६} ^{२२७} ^{२२८} ^{२२९} ^{२३०} ^{२३१} ^{२३२} ^{२३३} ^{२३४} ^{२३५} ^{२३६} ^{२३७} ^{२३८} ^{२३९} ^{२४०} ^{२४१} ^{२४२} ^{२४३} ^{२४४} ^{२४५} ^{२४६} ^{२४७} ^{२४८} ^{२४९} ^{२५०} ^{२५१} ^{२५२} ^{२५३} ^{२५४} ^{२५५} ^{२५६} ^{२५७} ^{२५८} ^{२५९} ^{२६०} ^{२६१} ^{२६२} ^{२६३} ^{२६४} ^{२६५} ^{२६६} ^{२६७} ^{२६८} ^{२६९} ^{२७०} ^{२७१} ^{२७२} ^{२७३} ^{२७४} ^{२७५} ^{२७६} ^{२७७} ^{२७८} ^{२७९} ^{२८०} ^{२८१} ^{२८२} ^{२८३} ^{२८४} ^{२८५} ^{२८६} ^{२८७} ^{२८८} ^{२८९} ^{२९०} ^{२९१} ^{२९२} ^{२९३} ^{२९४} ^{२९५} ^{२९६} ^{२९७} ^{२९८} ^{२९९} ^{३००} ^{३०१} ^{३०२} ^{३०३} ^{३०४} ^{३०५} ^{३०६} ^{३०७} ^{३०८} ^{३०९} ^{३१०} ^{३११} ^{३१२} ^{३१३} ^{३१४} ^{३१५} ^{३१६} ^{३१७} ^{३१८} ^{३१९} ^{३२०} ^{३२१} ^{३२२} ^{३२३} ^{३२४} ^{३२५} ^{३२६} ^{३२७} ^{३२८} ^{३२९} ^{३३०} ^{३३१} ^{३३२} ^{३३३} ^{३३४} ^{३३५} ^{३३६} ^{३३७} ^{३३८} ^{३३९} ^{३४०} ^{३४१} ^{३४२} ^{३४३} ^{३४४} ^{३४५} ^{३४६} ^{३४७} ^{३४८} ^{३४९} ^{३५०} ^{३५१} ^{३५२} ^{३५३} ^{३५४} ^{३५५} ^{३५६} ^{३५७} ^{३५८} ^{३५९} ^{३६०} ^{३६१} ^{३६२}

सहस्रानां प्रियां प्रीतिं मया दत्तां न भवति ॥ १ ॥
 वस्तुस्य ॥ २ ॥

तम-शालिब्राहिःस्तवकरिस्तथा॥वत्सःशक्त्यारिजात-पीड

षष्ठदशेनः स्मृतः ॥ ६६ ॥ शीर्णद्वारो ज्वितः स्तब्धमानो चाहं हनु

इत॥ उद्गीवउद्गरोदसौनीचश्चपिप्पुनोधमः॥६७॥ चौरेका

गारिकस्तेनतस्करप्रतिरोधका ॥ निशाचरोगूढचरोद्दरिकः प्र

विधीम्बरैः॥६८॥ अस्तरोपलपोषाणहृषदधातुशिलाघनाः॥

तत्रजातमयोलोदंशातकुंभंनयेत्परम्॥६८॥साधयित्यर्थम्

त्यंतनितांतसुष्टवैभूषणम्॥ स्फुरत्साधुखलुस्पष्टंविशदं पुष्पलाः

मूलम् ॥७॥ नित्राऽऽप्यद्भुतं चोद्य विस्मयः कोतुकोप्यहो ॥

अभियोगोद्यमोद्योगाउत्साहोविक्रमोमतः॥७१॥क्षामेशान्तं

कृशशीर्णंहीनंजीर्णं परावतनम्॥शीर्णंविस्तानन्यूनंच धेयम्

शौचं च यो रूपम् ॥ ७२ ॥ रहो नुरहसो पांशु रहस्यं वा भिनत्तिकः

॥ कीनाश रूपणोलुब्धोसुग्धादीनोभिन्नापकः ॥ ३ ॥ क्षिप्रः

शुभं हस्वरं शीघ्रं सहस्राक्षं त्रितितित्तम् ॥ तूर्णं जवः स्पन्दो रं हो रयो

वेगस्तरोलघु॥७४॥पोशनीतःसितोवद्वस्सन्धानीतोनि यन्त्रि

त॥ निष्पामितः शृङ्खलितो निबद्धः पाशितो रिपुः ॥ ७५ ॥ का

नतच कमनैकप्रकमनीयं मनोहरम् ॥ अभिरामैरमणीयैरस्य

दर्शनीयमनोत्तंचचित्तपर्यायहारिच॥७७॥ अवश्यायस्तथा
 रश्मिप्रालेयंतुद्दिनं हिमम्॥ नीहारं तत्करं विद्धि मृगां कं रोहिणी
 पतिम्॥७८॥ पुनागं सन्नरं प्रादुस्तिलकं च विशेषकम्॥ ल
 लाटिका लला मापि पूर्णवा दंतथाट्टम्॥७९॥ अञ्जनं कज्जलं
 नागं गजं पादलमारुणं॥ शालं परिधिं वृक्षं च कुल्यास्त्री सारिणी
 विदुः॥८०॥ चारो वसपः प्रणधिर्निगूढपुरुषश्चरः॥ तद्वानुक्तः
 सहस्राक्षः सत्याथैस्त्रनृतामृतम्॥८१॥ अत्यन्ताय चिरायैति
 प्रहं कस्माद्दलादिति॥ प्रयेणेति कुतश्चेति विभक्तिप्रतिरूपकं
 ॥८२॥ रश्मास्त्री कदली चिन्हं मोचासारतरुश्च सा॥ कीचको
 ध्वनिमद्देणुस्तालो गेयक्रमोद्भवः॥८३॥ पुष्करं मुरजं पद्मं ह
 स्तिहं स्तीग्रनायकम्॥ निस्तलं वेत्तुलं वृत्तस्थपुटं विषमोन्नतं
 ॥८४॥ दीर्घं प्रांशुं विशालं च बहुलं पृथुलं पृथु॥ उल्लंघनदारुणं
 तिग्मं घोरं तीव्रं प्रमुक्तम्॥८५॥ शीतं कतिमिरं याप्यं मन्दं
 विद्धि विलंबितम्॥ सौहार्दं सौहृदं हृद्यं सौहृतं सख्यं सौरभं॥
 ८६॥ मैत्री मैत्रेयिकां जय्यं सहाय्यं संगतं मतम्॥ स्वभावः प्रह
 तिः शीलं निसर्गो विश्वसो निजः॥८७॥ योगो गुणनिकाः भ्या
 सः स्यादभीष्टा पुनर्मुहुः॥ भृषालीकं मुधामोघं वितथं विपलं
 वृथा॥८८॥ विधुरं न्यसनं कष्टं कृच्छ्रं गदने मुदुरेत॥ समस्तं
 सकलं सर्वं कृत्स्नं विश्वं तथाः खिलम्॥८९॥ शैकलं विकलं खं
 दं शलं कलं शकणं लवं॥ वैमकोशं कलहं परिवादं कलं नयेत्
 ॥९०॥ शोणितं लोहितं रक्तं रुधिरं क्षतजाः सजम्॥ सतताना
 रताः जखाः न्वहं कन्यापतिवरा॥९१॥ उद्दहः परिणयनं वि
 वाहश्च विवेशनम्॥ शुभिरं विवरं रन्ध्रं छिद्रं गर्तं च गच्छरम्॥
 ॥९२॥ श्वभ्ररस्यं च पातालं नरकं पातं मेघसः॥ अद्भ्रभूरि
 भूयिष्ठं वहिष्ठं बहुलं बहु॥९३॥ प्रचुरं नैकमीनं त्यं प्राज्यं प्रभू
 तपुष्कलं॥ भावो भवश्च संसारः संसरणं च संसृतिः॥९४॥

बुद्धि

श्रवणदिपिधानस्य

तत्त्वज्ञश्चतुरो^रधीरस्त्यजे^{न्}ज्जनमाजव^{न्}जवी॥ ऊर्जस्व्यू^{र्}जस्वी^र
 तरस्वी^रतेजस्वी^रचमनस्य^रपि॥ १५॥ भास्किरो^रभासुरः^रभूरः^रप्रवी^र
 णः^रसुभटो^रमते^र॥ उररी^रकृतम^रप्युरी^रकृतम^रङ्गी^रकृतत^रथा॥ १६॥
 अङ्गी^रकोरो^रभ्युपगमः^रसत्ये^रकारः^रपणार्पणम्॥ तनुत्रवर्मा^र
 कवचमा^रवृत्तिर्वाणवारणम्॥ १७॥ कूर्प्या^रसंक^रचुक^रछत्रमा^रतपत्रा^र
 ष्ववारणम्॥ केशशिरो^ररुहं^रवाल^रकचंचिकुर^रमीहयेत्॥ १८॥
 चूडापाशच^रधम्मिल्ल^रकवरी^रकेशबंधनम्॥ क्षेमं^रकल्याणं^रमे
 भयं^रश्रेयो^रभद्रं^रचमंगलम्॥ १९॥ भावुक^रभविकं^रभयं^रकुशलं^रक्षे
 मं^रमास्त्रिया^रम्॥ १००॥ वक्ता^रवाचस्पति^रर्यत्र^रश्रोता^रशक्रस्तथा^र
 पितौ॥ शब्दपारायणस्यान्तं^रनगतौ^रतत्र^रकेवयम्॥ १॥ तथापि
 किचित्कस्मै^रचित्प्रतिबो^रधाय^रसूचितम्॥ बोधयेत्कियदुक्तिं^र
 मार्गज्ञं^रसहया^रतिकिम्॥ २॥ प्रमाणमकलकस्य^रपूज्यपादस्य^र
 लक्षणम्॥ हिस्सन्धानं^रकवे^रकाव्यं^ररत्नत्रयमपश्चिमं॥ ३॥
 कवेर्धनंजयस्येयसत्कवीनां^रशिरोमणे^र॥ प्रमाणं^रनाममालेति
 श्लोकानां^रचशतहयम्॥ ४॥ ब्रह्माणं^रसमुपेत्य^रवेदनिनद्व्या
 जातुषाराचलस्थानस्था^रवरमीश्वर^रसुरनदीव्याजात्तथाके
 शवम्॥ अप्यभोनिधिशापिनं^रजलनिधिध्वानापदेशदहो
 शत्कुर्वन्ति^रधनंजयस्य^रचमिया^रशब्दाः^रसमुत्तीहिताः॥ १०५॥

॥ इति श्री धनंजयकृतौ निघण्टुः ॥ समाप्तः ॥

श्रीगणेशायनमः॥ पाशांकुशप्रभृतिभूषणभूषितांगीसर्वांगर
म्परमणीयविचित्रवेषां॥ ब्रह्मादिसेवितपदांकमनीयस्त्वांदुर्गा
भजामिसततं त्रिपुरारिसेव्या॥ १॥ शब्दाब्जद्विधा लोके संतिय
द्यपि विस्तरात्॥ तथापि केचिद्द्वयं तेष्टात्राभावात्कहेतवे॥ २॥
जातिशब्दाः क्रियाशब्दा गुणशब्दास्तथापरे॥ संज्ञाभेदाभवंत्य
त्रसंज्ञेयादुच्यते विधिः॥ ३॥ गौरश्चः पुष्पोद्गस्तीशकुनिब्राह्मण
स्त्विति॥ यधतैधयतेशेतेभवतीत्येवमादयः॥ ४॥ रक्तः श्वेतो
बुद्धः कृष्णाएवं द्वित्यकपित्यवत॥ पुंसिकेचित्त्रयामन्येकी
वैकेचिदुदीरिताः॥ ५॥ स्तनकेशवतीस्त्रीस्याल्लोमशः पुरुषः स्मृ
तः॥ अनयो रंतरं यच्च तद्वै प्रोक्तं न पुंसकं॥ ६॥ दृष्ट्वा जैमिनिकोश
सूत्ररचनां कात्यायनीयं मतं व्यासीयं कविशंकरप्रभृतिभिर्य
ज्ञापितं निश्चयात्॥ यच्चानंदकविप्रवीरचितं बह्वचयदृढिना
यद्वात्स्यायनशाश्वतादिकथितं कुर्वेऽभिधानाद्भुतं॥ ७॥ माकुर्व
तु भयं करालकलितः प्रायः श्रुतेर्नाशनात्सर्वभ्रातृजनादनेकक
विता हीनप्रगल्भाश्चयात्॥ उद्धारं भवतां विधाय हृदये भो भ्रात
रोयं मया कर्तव्यः परमोद्यमः अमविधेः शब्दात्कुतः स्मीदथा॥ ८
किंपद्यभाररचनाभिरनेकवारं किं वल्लानैः किमिह दर्पयरीतवा
क्यैः॥ यल्लभ्यते किल समाधिविधेर्विधानात्किंतत्र विस्तरविवे
चनवाग्भिरर्थः॥ ९॥ कोवेदशब्दजलधेरखिलस्य पारंसारं विधा
य विधिना मनसो विचारत्॥ शंबूकमर्कटद्रावादिभिरेव संगः
प्रायो भवेदिह न रत्नमिलिः कदापि॥ १०॥ यावान्कश्चिन्नोतः शब्दो
न न पुंसके हि वोद्भव्यः॥ वर्जहि पुत्रमंत्रश्चित्रानेवं ग रित्रं च॥ ११॥
यावानिति समुच्चयोकश्चिन्नोतः शब्दः स न पुंसके वोद्भव्यः॥
पुत्रमंत्रश्चित्रशब्दान्वर्जयित्वेत्यर्थः यथा॥ सूत्रं शस्त्रं शास्त्रं
मित्रं पत्रं पवित्रं च॥ गात्रं पोत्रं पात्रं दात्रं सत्रं परित्रं चेत्यादि॥ अ
यं पुत्रः सुतः अयं मंत्रो होमवाच्यो वेदश्च हि शब्दो नुक्त समु

चयार्थः॥तेनछत्रछात्रविष्णुमित्रादीनांपुंस्त्वप्राप्तेःसिद्धिः॥अयं
 छत्रोनर्तकः॥आतपवारणवाचकस्यछत्रशब्दस्यनपुंसकतैव॥
 इदंछत्रंवर्षातपवारणं॥अयंछत्रोऽध्येताअयंविष्णुमित्रःकश्चि
 त्सुखः॥यात्रामात्राभस्त्रादंष्ट्राविद्यात्रिण्यांवरत्राच॥इदंदूतंय
 चैकाचूशरद्वरदृषत्वादृषश्चैव॥१२॥यात्रामात्रादिकानृशब्दा
 नस्त्रियांस्त्रीलिंगेविद्याज्जानीयादित्यर्थः॥इयंयात्रातीर्थादि
 गमनं॥इयंमात्राःक्षरावयवस्तोकंच॥इयंभस्त्रालोहधमनी॥
 इयदंष्ट्रादशनविशेषः॥इयवरत्रात्रिगुणीकृतारज्जु॥वरत्रादी
 नामपित्रांतत्वान्नपुंसकत्वप्राप्ते॥ब्रूमः॥त्रप्रत्ययाभावात्तद्यवच्छ
 भावादिति॥भावांतत्रच॥भाववाचकाद्वातोस्त्रप्रत्ययःस्यात्॥
 इच्चउच्चइदूतौतावंतेयस्यतदिदंशब्दरूपमीदूतंतंतःशब्दः
 प्रत्येकमभिसंबध्यते॥इदूतेश्चयमाणपदंप्रत्येकमभिसंबध्य
 तेइत्युक्तत्वात्॥एकोचूयस्यतत्सकाचूयकस्वरमित्यर्थः॥इ
 दूतंतंयचैकाचूस्त्रियांतच्छब्दरूपंभवति॥इयंस्त्रीयोषित्॥इ
 यश्रीर्देवताविशेषःप्रभुशक्तिश्च॥इयभूरक्ष्णोरूपरिरेखा॥एका
 नितिकिं॥सेनानी॥ग्रामणी॥शरदादयोपिस्त्रियां॥इयंशरत
 न्तुविशेष॥इयंदरत्नीवास्थानं॥इयंदृषत्तशिला॥इयंप्रा
 दृजलधरसमयः॥चकार॥समुच्चयार्थः॥एवकारोवधारणे॥स्त्र
 णोर्णस्त्रीयोगेस्तोगृहशशपूर्वकयोर्नपुंसकता॥सर्वस्याक्षिनास्त्री
 जलनाम्नश्चैवमुक्त्वाय॥१३॥स्त्रूणोर्णदिति॥स्त्रूणाचोर्णाचस्त्रूणो
 र्णस्त्रीयोगेस्तःस्त्रीलिंगेभवतइत्यर्थः॥इयंस्त्रूणाकाष्ठमपीद्विकर्ण
 का॥इयमूर्णामेषलोमा॥तयोरेवस्त्रूणोर्णयोर्थासंख्यगृहशश
 पूर्वकयोर्नपुंसकत्वं॥इदगृहस्त्रूणं॥इदंशशोर्णंगृहशशपूर्वक
 योरितिकि॥इदमाभूतइयंशालास्त्रूणा॥इयमेषोर्णा॥सर्वशब्देनि
 विशेषवाची॥सर्वमक्षिनामजलनामचनपुंसकेभवति॥अक्षिना
 मतावत॥इदमक्षिलोचनं॥नेत्रंनयनचक्षुर्दृगंबकमीक्षणादि॥

जलपर्यायद्वन्द्वं जलं तोषं सलिलमंबुनीरं वारिकाननमुदकं वन
मित्येवमादि॥ जलशब्दत्वादपूशब्दस्यापि न पुंसकत्वं प्राप्नोतीत्या
हमुत्क्रायः अपूशब्दवर्जयित्वेत्यर्थः॥ अस्य हि स्त्र्यधिकारात् स्त्री
त्वं॥ इमा अपः बहुवचनांतः सदैवा॥ जलकुसुमनामसर्वं न पुंसकं
स्यात्पद्मस्तु विभाषया॥ अभ्रादृतेंबुदारव्याहिकेशनखदंतसंज्ञा
श्च॥ १४॥ जलकुसुमनामसर्वं निर्विशेषं न पुंसकलिंगं भवति तद्यथा
॥ द्वंद्वकमलं पंकजं कोकनदं कल्हारं कुशेशयमित्यादि॥ जलकुस्त
महारेण न पुंसकत्वे प्राप्ते यद्यस्य विभाषा क्रियते॥ द्वंद्वपदं॥ अयं प
द्वद्वति उक्तं च॥ वसंते शीतभीतेन कोकिलेन वने रुतं॥ अंतर्जल
गताः पद्माः श्रोतुकामा द्वोत्थिताः॥ ऋतेशब्दो वर्जनार्थे वर्तते
॥ अत्र शब्दमेकं वर्जयित्वा अंबुदामेघास्तेषामाख्या संज्ञा पर्याया
द्वत्यर्थः तैंबुदारव्याः शब्दाः पुंसि भवंति तद्यथा॥ इमे अंबुदामेघा
पयोधरा धनजीमूता जलधरा बलाहकाः कंधरादित्येवमादयः॥ इ
मे केशाः॥ इमे दंताः॥ इमे नखाः॥ कंठस्तनवा दूना संज्ञाः पुंसि स्त्रि
यां भवेद्वीवा॥ शुषललाटां शोदरजत्रूणि न पुंसकानि स्युः॥ १५॥ कं
ठसंज्ञाः स्तनसंज्ञाः बाहुसंज्ञाश्च पुंसि भवंति॥ अयं कंठः॥ गलद
त्यादिः॥ स्तनसंज्ञाश्च॥ अयं स्तनः कुचः पयोधर इत्यादिः॥ बाहु
संज्ञाश्च भुजस्तरणः धरणः चालन इत्यादिः॥ कंठसंज्ञकत्वा द्वीवा
शब्दस्यापि पुंसि प्रयोगः प्राप्नोतीत्याह॥ स्त्रियां भवेद्वीवा॥ ग्रीवा श
ब्दस्य स्त्रीलिंगता भवति॥ द्वयं ग्रीवा शिरो धरा कंधरादित्येवमादयः
॥ पृष्ठादयः शब्दान पुंसकैः स्युः॥ तद्यथा॥ द्वंद्वं पृष्ठं पार्श्वयो र्यष्टिः द्व
दं ललाटे भ्रुवोरुपरि स्थानं॥ द्वंद्वं शस्तनयोरुपरि स्थानं॥ द्वंद्वमुद
रं जठरः॥ द्वंद्वं जनुस्कंधसंबन्धिः॥ इत्येवमादयः॥ ऊर्मिध्वन्यं जल
यः पुंस्योष्ठकपोलगुल्फसंज्ञाश्च॥ यत्रैरच्चक्रदोरश्च स्यादहलमंध
कारश्च॥ १६॥ ऊर्मिश्च ध्वनिश्च अंजलिश्च ऊर्मिध्वन्यं जलयः॥
एतेशब्दाः पुंसि भवंति॥ अयं मूर्मिस्तरंगः॥ अयं ध्वनिः शब्दः अ

यमंजलिः करपुटः ओष्ठकपोलगुल्फसंज्ञाश्च संज्ञाशब्दः प्रत्येक
मभिसंबध्यते ओष्ठश्च कपोलश्च गुल्फश्च ओष्ठकपोलगुल्फा
॥ एतेषां संज्ञाः पर्यायास्तेषु सिभवन्ति ॥ अयमोष्ठः अधरदंतक
दः अयंकपोलः गंडु इत्येवमादयः ॥ अयंगुल्फः पादग्रंथिः घुठ
घुठ इत्येवमादयः घञ्च सरस्वत्तरुदोरश्च पदरुजवेगस्पृशो घञि
त्येवमादिना प्रकरणे घञो विहित इति ॥ येन विधिस्तदंतस्येति घ
ञ्प्रत्ययांताः शब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ तद्यथा ॥ पादः रोगः वेगः स्पृश
पाकः त्यागः योगः प्रसादः भेदः छेदः दाहः दोषः प्रकारविकार इ
त्येवमादयः ॥ एरजिति ॥ एरज्जुर्द्वर्णांतादच् प्रत्ययः स्यात् ॥
अयंजयः नयः तथा ऋदोरप् ॥ ऋत्वर्णांतादुवर्णांताच्च धातोरप्
प्रत्ययः स्यात् ॥ तत्र ऋत्वर्णांतात् ॥ अयंकरः ॥ वरः ॥ भरः ॥ शरः
नरः ॥ इत्येवमादयः उवर्णांतात् ॥ अयंलवः ॥ पवः ॥ भवः इत्येव
मादयः ॥ घञं तादंधकारशब्दस्यापि नित्यं पुंस्त्वस्यादित्याह ॥
बहुलमंधकारश्च ॥ अंधकारो बहुलं पुंलिंगे भवति ॥ विभाषा भ
वतीत्यर्थः ॥ इदं अंधकारः ॥ अयं अंधकारः ॥ तथा चोक्तं ॥ नेहा ग
मोस्ति शलभस्य नमारुतस्य स्नेहस्योपि न भवेत्प्रथमे प्रदोषे
अव्यक्तवस्तु पुरुषप्रतिबोधितेन पारावतेन पतताकृतमंधका
रं ॥ प्राण्यगमिदंतं वस्ति कुक्षिपाणीत्विमुच्यते स्त्री ॥ जंघाशि
रास्तुषानासिका चूडा वसा चैव ॥ १७ ॥ प्राणो नाम वायुः सोऽस्यास्ति
ति प्राणी तस्यांगं प्राण्य गंडकारः अंत्ये यस्य तदिदंतं ॥ तत्तर्बस्त्री
लिंगं भवति ॥ तद्यथा दृपंकटिः श्रोणिः अंगुलिः यंक्तिरित्यादिव
स्ति कुक्षिपाणीनामपीदं तत्वाच्च स्त्रीत्वे प्राप्ते बाधः क्रियते ॥ ए
तान्विमुच्य वर्जयित्वेत्यर्थः ॥ पुंसीत्यधिकारान्तेषां पुंस्त्वमेव भव
ति ॥ अयं वस्तिः नाभेरधः ॥ अयंकुक्षिरुदरस्थानं ॥ अयंपाणि
हस्त इति ॥ जंघादयः शब्दाः स्त्रियां भवन्ति ॥ इयं जंघा जानु नोर
धस्तात् ॥ पादस्योपरि स्थानं ॥ इयं शिरा देहधारिणी ॥ इयं स्तुषा

पुत्रवधूः॥दयंनसिकागंधहारिणी॥दयंचूडाशिखा॥दयंवसा
 शोणितविकारः॥स्नेहश्च॥स्नक्लुकृष्णकृत्वगवाग्योषितो
 हिविद्यास्त्रियाद्युनावौच॥दीधितिमेकामुत्कारश्म्यभिधानं
 तुपुंस्येव॥१८॥स्नगादयःशब्दाःस्त्रियांभवति॥तद्यथा॥दयंस्न
 कुमाला॥दयंस्नुकृपज्ञोपकरणभांडं॥दयंस्फिकृकटिप्रदेशः
 ॥दयंत्वक्बहिःश्चर्म॥दयंवाक्वाणीदयंयोषितबाला॥द्यौश्च
 नौश्चद्युनावौचस्त्रियांभवतःदयंयोःस्वर्गः॥दयंनौ॥जलतरणि
 ॥दिशब्दःपादपूरणेदीधितिमेकांवर्जयित्वा रश्मिवाचकाःशब्द
 पर्यायाश्चयेतेपुंसिभवति॥तद्यथादुमेरश्मयःप्रग्रहाःकिरणाः
 अंशवःपादाःमयूखाः॥अभीषवः॥गभस्तयः॥घृणयइत्येव
 मादयः॥दीधितिशब्दःस्त्र्यधिकारात्स्त्रियांभवति॥दयंदी
 धितिः॥तुशब्दःपादपूरणे॥मूर्द्धोक्षतक्षमज्जश्लेषात्माश्म
 पूवपूषराजभीरदितं॥सर्वेद्यच्चानांतनपुंसकंपुंसिवाभवेद्ब्र
 ह्मा॥१९॥मूर्द्धनउक्षनतक्षनमज्जनश्लेषनआत्मनअश्म
 नयुवनपूषनइत्येतैःशब्दैरदितंवर्जितंपदन्यत्तद्यच्चक्षि
 श्वरंचनांतप्रातिपदिकंतत्सर्वंनपुंसकंभवति॥यथादूदंच
 र्मवर्मशर्मभस्मसद्ब्रह्मोमइत्येवमादयः॥मूर्द्धादयोपिनोत
 त्वातूद्यच्चाअतस्तेषामपिनपुंसकताप्राप्नोति॥तदर्थमिति
 प्रतिषेधःकृतःमूर्द्धोक्षतक्षेत्यादिपुंलिङ्गाधिकारात्पुंसिभ
 वति॥यथाअयंमूर्द्धाशिरः॥उक्षावृषभः॥मज्जासारः॥तक्षा
 बर्द्धकिःश्लेषाधातुविकारः॥आत्माशरीरस्थः॥अश्मानी
 लः॥युवातरुणः॥पूषादित्यःपुंसिवाभवेद्ब्रह्मेति॥द्यच्चैतन्नांत
 त्वाच्चब्रह्मशब्दस्यनपुंसकत्वेप्राप्तेपुंस्त्वंवाविधीयते
 ब्रह्मशब्दोवानपुंसकलिङ्गोभवति॥दूदंब्रह्मावेदाध्ययन
 मीश्वरश्च॥अयंब्रह्माप्रजापतिः॥यद्येवंयतद्यच्चानांतंन
 पुंसकं॥एवंसतिराजनशब्दस्यापिनपुंसकतास्यात्पुंस्यं

तर्भावोद्गच्छः॥१९॥ त्रुटिसीमसंध्यारात्रयःस्त्रियांधूलिवेणि
 स्वार्यश्व॥ पुंसिनिशीथोज्योत्स्नादयाशलाकास्त्रियांनित्यं॥२०
 एतेशब्दाःस्त्रियांभवन्तिइयंनुटिःस्वल्यः॥इयंसीमाग्राममर्या
 दा॥इयंसंध्यादिनावसानं॥इयंरात्रिःशर्वरीइयंधूलिःपांसुः॥इ
 यंवेणीकेशरचना॥इयंस्वारीपरिमाणविशेषःनिशीथशब्दःपुं
 सिभवति॥अयनिशीथोर्धरात्रः॥ज्योत्स्नादयाशलाकाःस्त्रियां
 भवन्ति॥इयंज्योत्स्नाचंद्रप्रभा॥इयंदयाकरुणाइयशलाकालो
 हधमनी॥नित्यग्रहणंविभाषानिष्टत्यर्थः॥पुंयोगेकर्णहनूनपुं
 सकेशमश्रुजानुगुदशब्दाःएकाभिधानतास्यादस्त्राश्रुणोर्नित्यं॥
 ॥२१॥पुंसोयोगःपुंयोगःतस्मिन्कर्णहनूभवतः॥यथाअयंकर्णःश्रे
 ष्ठकुंतीपुत्रश्चहनुकपोलप्रदेशः॥शमश्रुजानुगुदशब्दाःनपुंसकेभवं
 ति॥इदंशमश्रुमुखैकदेशरोमराजिःइदंजानुजंघामध्यस्थानं॥
 इदंगुदमपानं॥अभिधीयतेऽनेनेत्यभिधानंएकंचतदभिधानं
 चतस्रस्मभावःएकाभिधानंतास्यात्भवेदित्यर्थः॥अस्त्राश्रुणो
 र्नित्यनपुंसकताभवति॥इदमस्य॥इदमश्रु॥नयनजलमिति॥
 एकएवार्थःनित्यवचनंपूर्ववत्॥२२॥घुसकिरुपसर्गपूर्वःपुंस्व
 न्योपपदेवेषुपूर्वःस्त्री॥येभ्योनज्रतान्युस्युक्तान्याञ्चाविनावि
 हि॥२३॥धुदति॥दाधाघ्वदावितिषणांधातूनांघुसंज्ञाविहिता
 ॥सहकिनावर्त्ततदतिसकिःउपसर्गोघोःकिरित्यादिनाविहितःकि
 प्रत्ययोगृह्यतेउपसर्गाप्रादयः॥उपसर्गाःक्रियायोगदति॥उप
 सर्गःपूर्वोयस्यसएवपुंलिंगोभवति॥यथाअयमादिनिधिः॥प्रति
 धिःआधिःसन्निधिः॥इत्येवमादयः॥अन्योपपदकर्मण्यधि
 करणेचेतिकिप्रत्ययः॥अयमंभोधिः॥जलधिःउदधिःतोयधिः
 शरीधिःइत्येवमादयः॥इषुशब्दोपपदेवास्त्री॥इयमिषुधिः॥
 अयमिषुधिः॥नूणीरंयेभ्योधातुभ्योनज्रप्रत्ययः॥तान्युस्युक्ता
 न्विद्विजानीहि॥यांचशब्दवर्जयित्वा॥यज याच यत यिष्ठ

प्रच्छ॥ रसोनडिति न दुप्रत्ययः॥ अयं यज्ञः॥ यत्नः॥ विष्णुः॥ प्र
 षाः॥ रस्यः॥ एवं तर्हि यांच शब्दस्यापि न डंतत्वात् न पुंस्त्वं स्यात्
 ॥ इत्यत आह॥ यांचो विनेति॥ स्त्र्यधिकारात् स्त्री यांचार्थना॥ २२
 तनुकायशरीराणि स्त्री पुन पुंसकेषु जानीहि॥ दधिसक्थ्य
 स्त्री निस्पुर्न पुंसके स्त्री तु कक्षा स्यात्॥ २३॥ एतान् शब्दान् यथा
 संख्यं स्त्री पुन पुंसकेषु विद्धि॥ इयं तनुः॥ अयं कायः॥ इदं शरीरं
 ॥ दधिसक्थ्यस्थि शब्दान् पुंसके स्युः॥ यथा इदं दधि॥ स्त्री रविका
 रः॥ इदं सक्थ्य उर्वोर्मध्यं॥ इदं स्थि की कसं॥ कक्षा शब्दः स्त्रियां
 भवेत् यथा इयं कक्षा बाहु मूलं॥ अन्यच्च॥ जघनाभरणे स्त्री णो
 करी णां मध्यमन्थने॥ अथ स्त्र्या सु च हर्म्या णां नित्यं कक्षा व्यव
 स्थिता॥ २३॥ सुमनोऽसुरो विरहित मद्यं कमसं तं तु पुंसि स्यात्॥
 द्यं पुनर्न पुंसक प्रकृतादन्यत्र वै जरसः॥ २४॥ सुमनसु असुरसु
 इत्येताभ्यां विरहित मुद्रितमित्यर्थः॥ असु अंतै यस्य तदिदं स
 तं पुंसि भवेदित्यर्थः॥ अयं मे गिराः चंद्रमाः स्थूल शिराः॥ पुस्तुरवाः
 ॥ उच्चैश्च वाः॥ दुर्वासाः॥ पृथुयशा इत्यादयः॥ सुमनसो असुरसश्च
 स्त्र्यधिकारात् स्त्रियां प्रवृत्तिः॥ इमाः सुमनसः कुसुमानि॥ इमा अ
 सुरसो देवस्त्रियः॥ द्यं कमसं तं न पुंसकं भवति॥ इदं मोजः तेजः
 वर्चः शिरः यशः छंदः श्रोतः चेतः पयः॥ तपः अंभः जरसु शब्दस्या
 पि न पुंसकता स्यादित्यत आहान्यत्र वै जरसः॥ न पुंसकात् प्रकृता
 च पुल्लिङ्गादन्यस्मिन् जरसु शब्दो भवति॥ स्त्रियां॥ इयं जरा रुद्ध
 भावः॥ २४॥ पुंसि सुरखुर बिंदु सुपायु मणि कील के लिवलयः॥ नि
 पसंघो द्यो पघ्नौ घवि घ्नघर्मार्घ्यवर्णाश्च॥ २५॥ एतेशब्दा पुंसि भवं
 ति॥ तद्यथा॥ अयं सुरः॥ नापितो पकरणः॥ अयं खुरः पशुपादः॥
 अयं बिंदुः विसर्जनीया वयवः॥ अन्यच्च॥ अयं मिश्रु स स्यजातिः
 ॥ अयं पायुः अपानं॥ अयं मणिः॥ रत्नं कीलः शंकुः प्रहरणविशेषः
 ॥ अयं केलिः॥ हासः॥ अयं कलिः॥ कलहः॥ अयं बलिर्देवः॥ रा

जगृह्यदेवतोपहारौ च ॥ निघादयः शब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ अयं निघः
 पर्वतः ॥ अयं संघः समूहः अयमुद्धः प्रशस्तः ॥ अयमुपघ्न आश्र
 यः ॥ पर्वतश्च ॥ अयमोघो नदीवेगः ॥ पुरुषारंभश्च ॥ विघ्नः कर्मनि
 घातः ॥ घर्मो निदाघः ॥ अर्घः पूजामूल्यविशेषः ॥ वर्णो हरितपीत
 दिः ॥ ब्राह्मणादिः ॥ अकारा दीनि चाक्षराणि ॥ २५ ॥ यणगुणगण
 कणशोणाः किणफणघुणशाणवाणचूर्णाश्च ॥ नित्यं हि पुंसि पं
 थावाप्योष्माध्वानश्च विज्ञेयाः ॥ २६ ॥ यणादयः शब्दाः पुंसि भवन्ति
 ॥ अयं यणो विंशतिगंडुकः ॥ अयं गुणः संख्याख्यः सुक्लादिपाटला
 दिश्च अयं गणः संघातः अयं कणः परमाणुः ॥ शोणो नदः किणो नि
 कषः फणो भुजंगफणः घुणः कीटविशेषः ॥ शाणः पाषाणविकारः ॥
 वाणः शरः असुरः घृष्टिका च ॥ अयं चूर्णः शकलः खंड इत्यर्थः ॥ अ
 यं पंथामार्गः ॥ अयं बाष्पोऽश्रुः ॥ अयमूष्मा घर्मः ॥ अयमध्वामार्गः
 नित्यग्रहणं विभाषा नित्यर्थः ॥ २६ ॥ ॥ न पुंसकेष्वभ्रतृणरणार्ण
 नि ॥ वीणातूणाघोणाघृणास्तनियतं स्त्रियां विद्यात् ॥ २७ ॥ एते
 न पुंसकस्त्रिगे भवन्ति ॥ इदं श्वभ्रंगर्तः ॥ इदं तृणं गृह्णाद न द्रव्यवि
 शेषः रणं युद्धं ॥ ऋणमुद्धारः ॥ अधमर्णश्च एतान् शब्दान् स्त्रि
 यां नियतं निश्चितं विद्यात् ॥ इयं वीणा वाद्यविशेषः ॥ तूणा दृष्ट
 धिः दयं घोणानासिका ॥ दयं घृणादया बुद्धिः ॥ तु शब्दः ॥ पादपूर
 णे ॥ २७ ॥ यदनांतमकर्त्तरि नन्मपुंसके विद्धानिः स्त्रिया मेव ॥ यौ
 भावेऽणापौ तौ पुंस्फक्तौ मन्युमृत्यूच ॥ २८ ॥ अनअंते यस्य तदि
 दमनांतं अकर्त्तरि अनप्रत्ययांतं यत्प्रातिपदिकंत न पुंसके वि
 द्भिजानी हि ॥ न पुंसकाद्भावेत्त इत्यत्र वर्तमाने ल्युट्तेति ल्युट् ॥ यु
 बोरनामित्यनादेशः वचनं ॥ भजनं भाजनं ॥ पाना आसनं प्रपा
 णं ॥ शासनं ॥ अधिकरणमित्यादि ॥ अकर्त्तरि ति किं ॥ नंद्यादिभ्यो
 ल्युट् ॥ नेदनः ॥ मरणः मदनः ॥ कुलनः ॥ शतनः ॥ दमनः ॥ संकर्ष
 ण ॥ मधुसूदनः जनार्दन इत्यादि ॥ अनिः स्त्रिया मेव ॥ एवका

रोवधारणार्थः आक्रोशेन ज्यनिः । यथाद्यमंभोजनिः अकारणि
अहरणिः अ स्वा दनिः ॥ अशरणिरित्येवमादिः ॥ अणचअप्रअ
पापौ यौतौ पुंस्युक्तौ ॥ णौ अणचेत्यणप्रत्ययः । त्यागः । उपदेशः
उपसर्गः इत्यणप्रत्ययः ॥ निघः पर्वतः ॥ किंचान्यौ मन्युमृत्यु
पुंसिभवतः ॥ अयं मन्युर्दयाशोकश्च मृत्युर्नाशः ॥ २७ ॥ पट
पुट कट घट चंटा वाट जूट वटा हि पुंस्युक्ताः ॥ अवट खट पट्ट कि
राट कीटाश्च कूट तटयोश्च न पुंसकता ॥ २८ ॥ एते पटादयः श
ब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ अयं पटः प्रावरणः ॥ पुटः पत्रस्य ॥ कटस्तृण
स्य ॥ कटो गजकुंभश्च घटः कलशः ॥ चंटाः फलनिबंधनं ॥ वाटः मार्गः
जूटः केशबंधनं ॥ वटो वृक्षविशेषः ॥ अवटः कूपः ॥ खटः शिरसिप्रहा
रः ॥ पट्टः राजप्रसादः ॥ किराटो वणिक् ॥ कीटः कृमिः ॥ कूटतटशब्दौ
न पुंसके भवतः ॥ इदं कूटं द्रव्यस्थानं ॥ दूदंतं नदीकूटं ॥ २९ ॥ घंटा ज
टा सरानां प्रथमा प्रकृतिर्च सा शिफानां च स्वर्नाम्नां पुंयोगस्त्रिविष्ट
पंस्यादुभयहीनं ॥ ३० ॥ एते घंटादयः शब्दास्त्रिधा भवन्ति ॥ प्रथमा
कृतिः स्त्रीलिंगमित्यर्थः ॥ इयं घंटा वाद्यविशेषः ॥ इयं जटा केशविन्या
सः ॥ इयं सटा केशरः ॥ इयं वसामेदः ॥ इयं शिफा कंदः ॥ अयं स्वर्गः
नाकः ॥ अयं त्रिदिवः स्वर्गादिनामत्वात्सुंस्त्वं त्रिविष्टपस्य प्राप्नोती
त्यत आह ॥ त्रिविष्टपं स्यादुभयहीनं ॥ न स्त्री न पुमानित्यर्थः ॥ इदं
त्रिविष्टपं स्वर्गः ॥ ३१ ॥ संवत्सरगिरिमासार्णवर्तुदेवासुराभिधानानां
॥ नित्यं पुं योगः स्याच्छरासिपेकारिनाम्नां च ॥ ३२ ॥ अभिधानशब्दः
प्रत्येकमभिसंबध्यते ॥ संवत्सरभिधाधिनां शब्दानां संवत्सरपर्या
याणां च ॥ गिर्यादिपर्यायाणां च ॥ पुंयोगः स्यादित्यर्थः ॥ तद्यथा ॥ अ
यं संवत्सरः हायनोब्दइत्यादि ॥ अयं गिरिः पर्वतः धरशैलइत्यादि ॥ मा
साभिधाधिनां ॥ अयं मासः ॥ द्विपक्षः ॥ मासविशेषोपि पुंसि अयं चैत्रः
वैशाखः ज्येष्ठः आषाढइत्यादि ॥ अर्णववाचिनां अयमर्णवः ॥ समु
द्रः सागरः पारावारः सरित्यतिरित्यादि ॥ अयमृतुः वसंतः ॥ ग्रीष्मः

देववाचिना॥ देवः सुरः॥ असुरवाचिना॥ असुरः दैत्यशराभिधा
 पिनाशरः कांडः॥ अयमसिः खड्गमंडलाग्रः॥ अयंपंकः कर्दमः
 जंबालः॥ अयमरिः शत्रुवैरी॥ रिपुः॥ विपक्षद्वयादि॥ ३०॥ भाष्क
 लुकशरज्जिह्वाकाश्चनित्यं स्त्रीयामीषिकाच॥ विद्युद्दिग्भूम्यभि
 धानवल्लीसरितांचविज्ञेयं॥ ३१॥ एतेशब्दाः नित्यं स्त्रियां भवति॥
 द्युभाः॥ दीप्तिः॥ कलुषामा॥ कशादनीरज्जुः कुशमयी॥ दृष्टका
 पकमृत्तिका॥ दृषिकाजीरणशलाका॥ काष्ठिकाच॥ विद्युदादीना
 मभिधानस्त्रियां भवति यथा द्युविद्युत्तडित्॥ चंचला॥ शतह
 दाक्षणाप्रभासौदामिनी॥ ऐरावतीत्यादि॥ दिग्भिधानं॥ आशा॥
 काष्ठाककुप॥ विदिगित्यादयः भूम्यभिधानं॥ द्युभूमिः॥ धरार
 सा॥ पृथ्वीसमाश्माद्व्यादिः॥ बल्यभिधानं॥ द्युवल्ली॥ व्रतति
 प्रतानिनीद्व्यादयः॥ सरित्त्रिभिधानं॥ द्युसरित्॥ नदीकुल्यास्त्र
 वंतीनिम्नगावटिनीत्यादयः॥ ३१॥ छायासुरानिशालुकाः स्त्रि
 यां स्पृश्वमूकं येराश्व॥ आपत्संपद्विपत्तिपत्तमिद्विषुषश्चैव॥
 ३२॥ छायादयः शब्दाः स्त्रियां स्पृश्वर्भवेयुरित्यर्थः॥ यथा छायाच
 सादेः प्रतिबिंबः॥ सुरामदिरानिशारात्रि॥ बालुकासिकताचमू
 सेना॥ कंथाप्रसिद्धा॥ दराजलभूमि॥ एतेशब्दाः स्त्रीलिङ्गे भव
 ति॥ यथा द्युमापत्तन्यसना॥ सपद्मन॥ विपत्तदुःखं प्रतिपत्तिथि
 विशेषः॥ समित्काष्ठं॥ विप्रद्विद्वं॥ ३३॥ कुशकूबरकुंजांकुरकु
 ठारकुदकुतुपाहिपुंस्फक्ता॥ कुलकूलकुकुमानितुनपुंसकान्ये
 वजानीयात्॥ ३३॥ एतेशब्दाः पुल्लिङ्गे उक्ताः॥ यथायंकुशः॥ दर्भ
 ॥ अयंकूबरोरथस्कंधः॥ कुंजो गहनः॥ अकुरो बीजं प्रादुर्भावः॥ कु
 ठारः परशुः॥ कुंदपुष्पजातिः कुतुपश्चमेषात्र॥ एतानि नपुंसका
 निजानीयात्॥ एवकारोवधारणे॥ द्दंकुलंब्राह्मणानां॥ कुलं न
 दीतदं॥ कुंकुमकाश्मीरं॥ ३३॥ लोहसुखपर्णवनधनसंज्ञाश्च न
 पुंसके प्रोक्ताः॥ शीराथेपि स्पृक्ता वटवीतूक्ता स्त्रियामेव॥ ३४॥

संज्ञाशब्दः प्रत्येकमभिसंबध्यते ॥ लोहादिसंज्ञानपुंसकेभ्य
ति ॥ दूदं लोहमायसं ॥ मुखं लपनंतुंडमाननमित्यादि ॥ दूदं पर्णं प
लाशमित्यादि ॥ वनं विपिनं काननमित्यादि ॥ दूदं धनं द्रविणं वस्त्रि
त्येवमादि ॥ शीराथैशब्दौ पुंसि भवतः ॥ अयं शीरोलंकारः ॥ अर्थ
द्रव्यं ॥ अटवीतूत्तास्त्रियामेव ॥ इयमटवीवनं ॥ ३५ ॥ राशिपलां
डुकमंडलुगडुतूलमुहूर्तपरशुशंकूनां ॥ दृतिसीधुकंकटानां पुंसि
चगदितः प्रयोगो हि ॥ ३५ ॥ एषां प्रयोगः पुंसि गदितः कथितः ॥ रा
शिर्धान्यादीनां ॥ पलांडुर्लसुनजातिः ॥ कमंडलुः काष्ठमयं जल
पात्रं ॥ गडुः कुब्जं ॥ तूलः कार्पासादेः ॥ मुहूर्तौ द्वादशात्मकः ॥ पर
शुर्वृक्षभेदीः ॥ शंकुः चिह्नं किल ॥ दृतिश्चर्म ॥ अयं सीधुः सुरा ॥ अ
यंकंकटो हस्तिकवचं ॥ ३५ ॥ शालामालादोलाबेलाफेलाशिला
तुलालीला ॥ सेनापालिबलिद्रुवागुराश्च स्त्रियामुदिताः ॥ ३६ ॥ एते
स्त्रीलिंगे उदिताः कथिताः ॥ इयं शालागृहविशेषः ॥ मालास्त्रकू ॥
दोलाक्रीडासाधनं ॥ बेलाकूलं समुद्रस्य ॥ फेलाभक्तोच्छिष्टं ॥ धा
नाश्च शिला अश्मा ॥ तुलापलशतानुमानं ॥ लीला अतिरसकोविद
श्च सेनाहस्यश्च पदातिसमुदायः ॥ पालिः पंक्तिप्रदेशः ॥ बलिः क
रः उपहारः ॥ दद्रुः कुष्ठविशेषः वागुरा मृगबन्धनी रज्जुः ॥ ३६ ॥ पा
तालजालमलखलकपालशैवालशीलनालानि चीरचीवरवियं
ति च विहितृतीया प्रकृतिकानि ॥ ३७ ॥ एतेषां तृतीया प्रकृतिः तृती
या रूढ्यानेन पुंसकस्य दृष्टत्वात् पातालादीनि तृतीया प्रकृतीनि वि
द्विजानीहि ॥ यथा दूदं पातालं रसातलं जालं मत्स्यबंधनं गवाक्षश्च
॥ मलं ॥ पापं ॥ खलं मर्दनस्थानं व्रीदीणां कपालं मस्तकास्थि ॥ खंडं च
शैवालं जलसंभवं ॥ शीलं विनयनालं पद्मादीनां ॥ चीरं जीर्णवस्त्रं
॥ चीवरं भिक्षा प्रावरणं ॥ वियदाकाशं ॥ ३७ ॥ मुंडनितंबस्य पगुल्म
सान्वंकवंशपूगशंखरथाश्च पुंसि स्युः ॥ जघनां वरफलमूलांगा
नितुविमुच्य ॥ ३८ ॥ एतेशब्दाः पुंसि स्युः ॥ अयं मुंडो मुंडितशिरः ॥

नितंब पश्चाद्भागः स्त्रीकं तथाः ॥ ह्रस्वशाखा मूलकोरुहः सपः ॥
 गुल्मः शाखा पत्रप्रवरणं सानुः पर्वतैकदेशः ॥ अंकश्चिन्तं ॥ वेशो
 न्वयः ॥ पूगः क्रमुकः ॥ शरवः कंबुः रथः स्पंदनः ॥ नपुसकाधिकारात्
 जघनादपोनपुंसकैः स्पुः दूदं जघनकदिप्रदेशः ॥ भंवरमाकाशव
 र्त्तच ॥ फलं वृक्षादीनां ॥ मूलं शिफा ॥ अंगं मवयव ॥ ३८ ॥ स्तीरोद
 स्ति नवनीतवर्षकुंडाडघृतभगगगनानि ॥ विद्या नपुंसकान्यो
 दनश्च पुंसि स्त्रियाज्याच ॥ ३९ ॥ एतानि नपुंसकानि स्पुः ॥ यथाइ
 दं स्तीरोदगंधं ॥ इदमुदस्वित्तक्रविशेषः नवनीतं दधिविकारः ॥ व
 र्षसंवत्सरः ॥ कुंडं पेयादिपात्रं ॥ अंडं बीजादिप्रादुर्भावः ॥ घृतमा
 ज्यं ॥ भगं योनिः ॥ गगनमाकाशः ॥ ओदनस्तः ॥ पुंसि भवति ॥ अय
 मोदनः ॥ भक्तः स्त्रियां ज्याच ॥ धनुषो गुणः ॥ ४० ॥ विषसंज्ञा पुं
 सि विषं तु नपुंसकस्यास्त्रियां तिथिर्वेत्ता ॥ अतिथिस्तपुंसिशकृ
 णीतशोणितानीतरप्रकृतौ ॥ ४१ ॥ विषसंज्ञाः पुंसि भवति ॥ हाल
 हलः ॥ कालकूरः ब्रह्मपुत्रः ॥ विषं नपुंसकं ॥ इदविषं सर्पशरीरजं
 च ॥ तिथिशब्दो वा विभाषया स्त्रीलिङ्गे भवति पुंलिङ्गश्च ॥ यथादयं
 तिथिः ॥ अयतिथिः अतिथिशब्दः पुंसि भवति ॥ अयमतिथिरभ्या
 गतः ॥ शक्रदित्यादीनीतरप्रकृतौ नपुंसके भवति ॥ इदं शक्रत्पुरी
 षं नीतं घृतं ॥ शोणितं रुधिरं ॥ ४२ ॥ मुत्कादिनाहनीदिवसनामा
 निपुंसि स्त्रियां त्विडुडुताराः पाणियुगः पुंस्फक्तः स्त्रियां समाश्चै
 व वर्षाश्च ॥ ४३ ॥ दिनाहनी मुत्का अन्ये दिवसपर्यायाः पुंसि भवेति
 अयं दिवसो जासरः घृस्त्रः सूर्यकरद्वयादिः ॥ दिनाहनी नपुंसके
 भवतः इदं दिनमहः ॥ स्त्रियां त्विडुडुताराः त्विडादय शब्दा स्त्रि
 यां भवति ॥ इयत्विट्कांतिः ॥ इयमुडुर्नक्षत्रं ॥ इमास्ताराः नक्षत्रा
 नि ॥ पाणियुगः पुंसि भवति ॥ अयं पाणियुगः ॥ पाणियुगग्रहणम
 न्ययुगनिवृत्त्यर्थः ॥ ४४ ॥ भवति नपुंसकयोगः संरब्धो पूर्वस्य रात्रि
 शब्दस्य ॥ ससमासस्य तु तस्यैव पुंसि योगं न जानीयात् ॥ ४५ ॥

संख्यापूर्वो यदि रात्रि शब्दस्तदानपुंसके चोद्धव्यः॥ यथा द्दमेक
 रात्रं द्विरात्रं त्रिरात्रमित्येव गदयः॥ सहस्रमासेन वर्तत इति सस
 मासः ससमासस्य तुरान्निशब्दस्य पुंसि योगं विजानीयात्॥ य
 था पूर्वरात्रः अर्द्धरात्रः चर्षारात्रः॥ ४२॥ पुरमधुजगति विद्यान्त
 सके वास्त्रियां भवेदर्चिः॥ त्वतलौ न पुंसकस्त्रीविधा बहः पुंसि सं
 ख्यादिः॥ ४३॥ पुरादीनि न पुंसके विजानीयात्॥ द्दं पुरं नगरं॥ म
 धुसौ द्रं॥ जगद्विश्वं अर्चिः शब्दः स्त्रियां भवति वा॥ द्यमर्चिः॥ द्द
 दमर्चिर्दीप्तिः त्वतलौ प्रत्ययौ यथा संख्यं न पुंसकस्त्रीविधौ द्रष्ट
 व्यौ॥ ब्राह्मणस्य भावो ब्राह्मणत्वं॥ ब्राह्मणता॥ एवमिदं शूद्रत्वं
 द्यं शूद्रता॥ अहः शब्दः यदा संख्यादिः तदा पुल्लिङ्गो भवति अथ
 मेकाहः द्वाहः त्र्यहः॥ संख्यादेरिति किं॥ पुन्याहं॥ प्रत्यहं॥ ४३॥
 रुत्वं ताः पुंसि कशेरुदारुजतुवस्तु मस्तु भित्त्यक्ताः॥ स्तुः सग्रंथि
 प्रच्छादसु सूच्यं जंतानां न पुंसकता॥ ४४॥ रुशब्दं तास्तु शब्दा
 तास्तु कशेरुदारुजतुवस्तु मस्तु भित्त्यक्ता रहिताः॥ सग्रंथि प्रच्छा
 पुंसि भवेत्पुंरित्यर्थः॥ यथा यत्सरुः स्वङ्गमुष्टिः भरुर्मर्ता॥ मरुर्निर्ज
 लो देशः॥ चरुर्मन्त्रतप्तपाकः॥ शक्रुरिषुः तरुर्वृक्षः॥ मरुर्मृगः॥ मेरु
 पर्वत इत्यादिः अयं केतु रूत्पातः॥ सेतुबंधः॥ हेतुकारणं॥ तंतु
 षट्प्रकृतिः॥ धातुः श्लेष्मादिः॥ कशेरुप्रभृतयो न पुंसके भवंति॥
 द्दं कशेरुभू संभवं॥ द्दं दारुकाष्ठं॥ जतुलाक्षा॥ वस्तु वाक्य
 प्रबंधहेतुः॥ मस्तु दधिसंभवं॥ ग्रंथि प्रच्छोच पुंसि भवतः॥ अयं
 ग्रंथिः॥ गोठिरिति प्रसिद्धः॥ प्रच्छः परिमाणं॥ द्दसंताना सुसंता
 नां च घ्यजंतानां च न पुंसकता स्यात्॥ द्दं सर्पिः घृतं हविर्देवानां
 ॥ बर्हिः पवित्रमित्यादि॥ द्दं वपुः शरीरं आयुः जीवितपरिमाणं धनु
 शस्त्रमित्यादिः॥ घ्यञ्ग्रहणेन वर्णदृढादिभ्यः घ्यञिति गृह्यते॥ न
 ब्राह्मणादिभ्यः सौकुमार्यं॥ शौक्यं॥ कात्स्न्यं॥ दाह्यमित्यादि ४४
 पुंसि स्त्रियां च पाठलिङ्गो मुष्ट्यशनिबाहुसिंधुमणयः॥ आशीर्धूः पूष

तद्भिरस्त्रियांमुद्रुषोच॥४६॥ एतेशब्दाःपुंसिस्त्रियां॥भवेति॥अयं
पाटलिद्वयंपाटलि रसविशेषः॥अयंगौ॥द्वयंगौ॥अयमुष्टिरियं
मुष्टिः॥अयमशनिरियमशनिः॥अयंबाहुरियंबाहुः॥अयंसिंधुरि
यंसिंधु॥अयमणिरियमणिः॥एतेशब्दास्त्रियांभवंति॥द्वयमा
शीदृष्टासंसा॥द्वयधूभारकीलश्व॥द्वयंपूःपुरी॥द्वयंमुहुमुष्ण
॥द्वयंतटपिपासा॥द्वयंगीर्वाणी॥द्वयंमुतर्हर्ष॥द्वयंरुद्रोषः॥४६॥
शीकरतुषारतुषबुद्बुदफेनौसतुंडुलपूपापुसिस्त्यु॥आलिमुक्ता
जिदर्विसिकतास्त्रियांमुदिताः॥४६॥एतेशब्दाःपुंसिस्त्युर्भवेयुरित्य
त्यर्थः॥शीकरोंबुकणः॥तुषारोहिमसंतति॥तुषीधान्यबुषःकडंग
रश्वा॥बुद्बुदोजलकंकरः॥फेनोजलस्प॥समुद्रस्यओसोवश्यायः॥
तंडुलोधान्यविशेषः॥अपूपःपिष्टकस्प॥एतेशब्दास्त्रियांमुदिताः
कथिता॥द्वयमालिपेक्तिमुक्तारत्नं॥आजिर्घुतंदर्विर्भक्तसाधनी
॥सिकतावालुका॥अजिनाजिरशैवालनलमृणालतुहिनोदुपाज्य
संस्पानि॥हारास्पदकाष्ठानिचनपुंसकान्येवपटलंच॥४७॥एते
शब्दानपुंसकेभवंति॥द्वदमजिनंमुगत्वक्॥द्वदमजिरमंगणं॥शैवा
लजलसंभवं॥नलस्तवर्णभाजनं॥मृणालपद्ममूलं॥तुहिनंतुषा
र॥उडुपंप्लव॥आज्यंघृतं॥सस्यं॥व्रीहिः॥द्वरगृहस्प॥आस्यदंश
शां॥काष्ठमिधन॥पटलगृहस्प॥तिमिरंवा॥एवकारोवधारणे४७
त्रिष्वप्यक्षेध्निद्रियसंज्ञकाएतान्पुंसकेविद्भिः॥शेषापुंसिप्रोक्ता
॥श्रीपिष्ठाधानिर्यासाः॥४८॥त्रिष्वप्यक्षेषुमध्येद्विद्रियसत्त्वकम
संनपुंसकेविद्भिः॥द्वदमक्षमिन्द्रियशेषास्त्वक्षाःपुंसिप्रोक्ताः॥अयंदे
वानामक्षकटाक्षः॥श्रीपिष्ठाधानिर्यासाश्चपुंसिभवंति॥अयश्रीपि
ष्टःसर्जरसः॥गुगुलदूत्येवमादयः॥४८॥विंशतिरानवतेःस्त्रीन
पुंसकेतालुहृदयकुड्यानि॥पार्श्वकुकुंदरविरयतलधानलवण
राष्ट्राणिचावेदि॥४९॥विंशतिप्रभृतयोनवतिपर्यन्ताःस्त्रियांभवंति
॥द्वयंविंशतिः॥त्रिंशत्॥चत्वारिंशत्॥पंचाशत्॥षष्टिः॥सप्ततिः॥

अशीतिः नवतिः॥ एतानि नपुंसके भवन्ति॥ इदं तालुवदनैकदेशः॥
हृदयं जीवनस्थानं॥ कुटुम्बमितिः॥ एतानि नपुंसकान्यवै हि अव
मल्ले स्पर्शः॥ इदं पार्श्वं शरीरस्य॥ कुकुन्दरं नितम्बकूपद्वयं॥ विष्यं द्र
व्यं॥ तलमधः॥ धनं द्रविणं॥ लवणं रसविशेषः॥ राष्ट्रं जनपदस्थानं
॥५०॥ क्रोडा घाटा जिह्वा शिरोधरा शङ्कुली स्पृहामाया स्त्रियां वि
द्धि॥ शाखा शिखा कलामेखलारेखाराजिपंक्ती च॥५१॥ एताः स्त्रि
यां विद्धि इयं क्रोडा अंकः॥ घाटा ग्रीवा॥ शिरोधरा ग्रीवा॥ जिह्वार
सना॥ शङ्कुली खंडस्य भक्ष्यद्रव्यं॥ स्पृहा वांछा॥ माया जनवंचने
च्छा॥ इयं शाखा वृक्षस्य॥ शिखा चूडा॥ कला विज्ञानमेखला कांची
॥ रेखाराजिर्घनस्य पंक्तिर्देतानां॥५१॥ स्नायुश्चोक्ताश्च स्त्रियां
खद्वा भवेन्नेता॥ ताणा वाणा प्राणा विश्वाणा संक्रुणा विकोणा च ५२
एते शब्दास्त्रियां भवन्ति॥ स्नायुः शरीरस्य॥ श्रद्धा आदरः॥ उल्का भा
का शोऽस्यातः॥ ज्वाला च॥ खद्वा शयनीयं॥ नेता युगं॥ ताणा सूत्रर
चना॥ वाणा वाणी॥ प्राणा श्रद्धा॥ विश्वाणालीला संक्रुणानासिका
॥ विकोणानेत्रविलुब्धिः॥५२॥ भयबीजसिध्यपदवर्हसुकृतक्रसु
खदुःखशिखराणां॥ विद्यान्तपुंसकत्वमसृगित्यस्य सदैव॥५३
एते शब्दाः नपुंसके भवन्ति॥ इदं भयं त्रासः॥ बीजमंकुरोत्पत्तिकार
णं॥ सिध्यंकुष्ठविशेषः॥ पदं स्थानं॥ वर्हमयूरपिच्छं शुक्रं रेतः॥ त
क्रमयितं॥ सुखं भोगः॥ दुःखं पीडा॥ शिखरं शृंगं॥ असृक् रक्तं॥
सदैवेति वचनाद्भयादीनां व्यभिचारः॥ अयं भयः॥५३॥ पाषाणो
पलशृंगारप्रस्थभृंगारमस्तकस्तबकाः॥ रूपं मुक्ताशब्दरसस्पर्श
गंधादयश्चोक्ताः सदापुंसि॥५४॥ एते शब्दाः सदापुंसि भवन्ति
॥ यथायं पाषाणः प्रस्तरः॥ उपलः शिला पाषाण एव॥ शृंगारो वि
दग्धता॥ प्रस्थः परिमाणं॥ भृंगारः सुवर्णमयः कलशः॥ मस्तकः
शिरः॥ स्तबकः पुष्पोत्करः॥ शब्दो ध्वनिः॥ रसो माधुर्यादिः॥ स्पर्शो
मृदुर्कण्ठशब्दादिः॥ गंधो नासिकाग्राह्यः कुसुमादेः॥ रूपं मुक्ता

रूपविहाय ॥ रूपनपुंसके भवति ॥ इदं रूपं च सुग्राह्यं ॥ ५४ ॥ शेष
रूपपुरोडाशकूपसूपलवशब्दाः ॥ धर्ममयवासोदशादाराः पुं
सिवद्वत्त्वं चैषां ॥ ५५ ॥ एतेशब्दाः पुंसि भवन्ति ॥ अयं शेषरः पुष्य
संघातः ॥ उलुंगो वा ॥ यूपो यज्ञभांडं ॥ पुरोडाशो यज्ञपिंडकि ॥
कूपो वटः ॥ सूपो व्यंजनं ॥ लवोलेश ॥ शब्दो बालतृणं ॥ धर्म
उपवासादिः ॥ मयो वेश्म ॥ वासां सिवस्त्राणितेषां दशाः ॥ दाराः स्त्रि
यश्च पुंसि भवन्ति बह्वत्त्वं चैषां सदा भवति ॥ इमे वा सोदशाः वस्त्रा
तसूत्रं ॥ इमे दाराः स्त्रियः ॥ वास इति किं ॥ दशा अवस्त्रा ॥ ५५ ॥ मां
सविवराभिधानं न पुंसके विद्वितीर्थतुंडे च ॥ यवमाषाद्याव्रीहय
पुंसि प्रियंगवश्च स्त्रियामेव ॥ ५६ ॥ मांसाभिधानं विवराभिधा
नचतीर्थतुंडे च न पुंसके विद्विजानीहि ॥ यथामांसं पलं पलल
क्रव्यमित्यादिद्वंद्विवरं बिलं छिद्रं ध्रं कुहरं सुषिरमित्यादि ॥
इदं तीर्थं पुण्यस्थानं ॥ तुंडवक्रं यवमाषाद्याव्रीहय-पुंसि ॥ यथा
इमे माषा ॥ मुग्धा-कुलत्था-सोष्टा-गोधूमाः-तिलाः-कलापाः-मसू
राः ॥ सर्षपाः ॥ प्रियंगवश्च स्त्रियामेव दुमा प्रियंगवः ॥ ५६ ॥ पल
वउक्तः पुंसितुनपुंसके किल यस्त्रियालाक्षा ॥ ऋग्रो चनापि
डकाकंडू सपांचैव ॥ ५७ ॥ पल्लवशब्दः पुंसि भवति ॥ अयं पल्लव
॥ इदं किं शलयप्रवालं ॥ लाक्षा स्त्रियां स्यात् ॥ इयं लाक्षा जतु ॥
ऋगादयं शब्दाः स्त्रियां भवन्ति ॥ इयं मृकूवेदावयवः ॥ रोचना
गोपितं पिंडकाशरायगं ॥ कंडू खर्जूः ॥ सपारात्रिः ॥ ५७ ॥ कल
लकफपूयकुल्माषकल्ककल्पगेहमखलौहित्या ॥ क्षुद्रैरपुं
खचषालाश्च पुंसिकटाहमत्स्यौ च ॥ ५८ ॥ एतेशब्दाः पुंसि भव
न्ति ॥ अयं कल्लोगर्भाशयः ॥ कफः श्लेष्मा ॥ पूयः शोणितविकारः
॥ कुल्माषः सस्यजातिः कल्कः सर्षपादीनां चूर्णं ॥ कल्पः कालप
रिमाणः ॥ गेहं गृहं ॥ मखो यज्ञः ॥ लौहित्यो नदविशेषः ॥ क्षुद्रो वा
दिनविशेषः ॥ पुंखः शरस्य ॥ चषालो यूपाग्रं ॥ कटाहो लोहभाज

न॥ मत्स्योमीनः॥ ५८॥ शबपलकतल्पसद्यबलिशामिशनिमित्त
 पित्तचित्तानिकिल्विषवृजिनानितथानपुंसकेपीठपापेच॥ ५९॥ स
 तेशब्दाः नपुंसकेभवन्ति॥ यथादूदंशवंमृतशरीरं॥ पलकंनेत्रशेम
 विशेषः॥ तल्पंशयनीयं॥ सद्यनिवासः॥ बलिशंमत्स्यबंधनं॥ आ
 मिशंगृहद्वारं॥ निमित्तंकारणं॥ पित्तधातुविकारः॥ चित्तंनमः॥ कि
 ल्विषंपापं॥ वृजिनंकुटिलं॥ पीठमासनं॥ पापंपातकं॥ ५९॥ बल्व
 जलाजासूनांपुंयोगः स्थादूदुत्वेच॥ स्थूलशादूलशिविराणोनपुं
 सकत्वंस्त्रियांपृतना॥ ६०॥ बल्वजादयः शब्दाः पुंसिभवन्ति॥ बहुल
 चैषांसदैव॥ दूमेबल्वजाः शय्याः॥ दूमेलाजाः भ्रष्टधान्यानि॥ अ
 सवः प्राणाः॥ एतेशब्दाः नपुंसकेभवन्ति॥ दूदंस्थूलमरण्यप्रदेशः
 शादूलंदूरितत्तणं॥ शिविरंशकटस्थानं॥ पृतनाशब्दः स्त्रियांभव
 ति॥ दूयंपृतनासेना॥ ६०॥ दूर्घ्यारुचिः स्फुलिङ्गाः शय्यानिः श्रेणी
 कोटिः कुटीवाणी॥ पेशीवस्तूथिनीचस्त्रियांकुथानाडिकाकंथा॥
 ॥ ६१॥ एतेशब्दाः॥ स्त्रियांभवन्ति॥ दूयमीर्ष्याः सूया॥ रुचिर्दीप्तिः
 ॥ अभिलाषोवा॥ स्फुलिङ्गाअग्निकणाः॥ शय्याशयनीयं॥ निः
 श्रेणीअधिरोहणी॥ कोटिः संख्या॥ कुटीगृहं॥ वाणीवाक्॥ पेशी
 मांसपिंडीवस्तूथिनीसेना॥ कुथाऊर्णाकृता॥ नाडिकाकालपरि
 माणं॥ कंथाजीर्णवासः प्रावरणं॥ ६१॥ नाड्युपपदं व्रणं पुंसि
 क्षजनपांसुकंदुककलशाश्व॥ पंजरपलितद्वंद्वद्वाराणिविद्या
 दितरजातौ॥ ६२॥ नाडीपूर्वव्रणं पुंसिभवति अयं नाडीव्रणः॥ ना
 ड्युपपदद्विर्किं॥ दुष्टव्रणं॥ वृक्षादयः॥ पुंसिभवन्ति॥ अयंदृक्षस्त
 रुः॥ जनोलोकः॥ पांसुः श्वूर्णं॥ कंदुः स्वेदनी॥ कलशो घटः॥ पंजरा
 दीनिद्वतरजातौ नपुंसकेजानीयात्॥ दूदंपंजरंशकुनिबंधनं॥ प
 लितंजरा॥ द्वंद्वं वैरं॥ अक्षरं वर्णः॥ ६२॥ मेधारसनानिद्रातंद्रातं
 न्यः स्त्रियांसमंजिषाः॥ मदिरामंदुराकृशरेस्यातां वाक्षदुदुभिः
 श्व॥ ६३॥ एतेस्त्रियांभवन्ति॥ दूयंमेधाधारणाशक्तिः रसनाशय

किर्मेखलाचानिद्रासुप्ति॥ तद्वाभालस्यं॥ तंत्रीवाद्यविशेष॥ मंजि
 शारागद्रव्यं॥ स्यातांभवेतामित्यर्थ॥ द्यमदिरा॥ सुरामंदुरावाजि
 शाला॥ कृशरातिलयवागू॥ अस्मैर्दीव्यतेअस्यहृषावादित्रसंबंध
 निवृत्त्यर्थ॥ वाद्यंदुंदुभिस्त्र्यर्थ॥ ६३॥ धान्यद्विदलाशुकवितानवल
 यरत्नमिथुनश्मशानानि॥ विसतिमिराण्यपिविद्यान्नपुंसकेग्रसे
 चैव॥ ६४॥ एतेशब्दानपुंसकेभवति॥ इदं धान्यंसस्यं॥ द्विदलमुद्गा
 दीनांअशुकवस्त्रा॥ वितानवस्त्रमयमावरणं॥ वलयंसुवर्णादी
 नां॥ रत्नंमणि॥ मिथुनरत्नीपुंसद्वेहं॥ श्मशानंमृतस्थानं॥ विसंप
 द्यमूलं॥ तिमिरंतमः॥ अग्रशिखरंश्रेष्ठंवा॥ स्वमाकाश॥ ६४॥ पुंजा
 द्विकोणकरीषकषापतरत्नयिण्याकगर्भदर्भाभैकश्वपुंसिष्यु॥ पत्तन
 शुल्वताम्रचापनाम्नानपुंसकता॥ ६५॥ एतेशब्दाः पुंसिष्युः॥ अ
 यपुंज. संघातः॥ अद्रिःपर्वतः॥ कोणोगृहादीनां॥ करीयोगोमयवि
 कारः॥ गर्भऔदर्यः॥ दर्भः कुशः॥ अर्भोबालः॥ पत्तनादीनांयेपर्या
 या. शब्दास्तेषांनपुंसकता॥ इदंपत्तनंनगरपुरमित्यादि॥ शुल्व
 म्लेच्छमुखः॥ ताम्रमुदुंबरमित्यादि॥ चापंधनुःकार्मुकमित्यादि॥
 ६५॥ विट्वंणस्त्रीजेयासस्त्रावीथ्यौचनीविभेपैच॥ मंजूपागंडू
 षामूषापरिषुहाचैव॥ ६६॥ विट्शब्दोयदाअवर्णस्तदास्त्रियाभ
 वति॥ यथाद्यविट्विष्टा॥ अवर्णइतिकिं॥ अयंविट्चैश्यस्त
 तीयोवर्णःसास्त्राद्यस्त्रियाभवति॥ सास्त्रागलकंबल॥ वीथी
 गृहावयवः॥ नीवीमूलबंधनं॥ भेरीवाद्यविशेषः मज्जूषापेटासु
 स्तकादीनां॥ गंडूषाहस्तजल॥ मूषासुवर्णधमनिका॥ परिपत्तभ
 ॥ गुहापर्वतस्य॥ ६६॥ दृष्माकृपापताकारश्याकषिश्चकाकिणी
 चैव॥ एतेस्त्रियाभवतिप्रतिशीराधाराचनेमिश्च॥ ६७॥ एतेतृष्णा
 दय. शब्दास्त्रियांभवति॥ इयत्तृष्णापिपासा कृपाद्यापताका
 विन्हं॥ रश्यामार्गः॥ रुषिर्वैश्यवृत्तिः॥ काकिणीपणचतुर्भगि॥ प्र
 तिशीरातिरस्करिणी॥ धाराप्रपतनं॥ ऊर्णामयीपर्वतस्यरेखाच

नेमिश्चक्रपिंडिका॥६७॥चतुःपथयुगललुलचेलखेलधिष्यया
 र्गलशफानां॥विद्विनपुंसकभावंपण्यस्यचपिच्छपलयोश्च॥६८॥
 चतुष्यथादीनांनपुंसत्वंलिङ्गिजानीहिदृदंचपुष्पयं॥युगलंयुग्मं
 ॥लुलंन्याजः॥चेलंवस्त्रजातिः॥खेलंभग्नभाडं॥धिष्ययंगृहं॥
 अर्गलंद्वारपिधानंशफंखुरः॥पण्यंविन्नेतव्यंपिच्छंमयूरस्य॥प
 लंचतुःपलिपरिमाणं॥६९॥रयमंडपनरककपालगुडमणिमे
 दूददुरकुरह्लाः॥युग्माकाशव्रतशृंगवर्जिताःमंचःसदापुंसि॥
 ६९॥एतेशब्दाःपुंसिभवन्ति॥अयंरयोवेगः॥मंडपोजनाश्रयः॥न
 रकोदुर्गतिः॥अवीचिरित्यादि॥असुरश्च॥कपालःसिरोवयवः
 ॥भिष्माभाजनंच॥गुडदुसुविकारःमणिःरत्नं॥मेदुःशिश्नं॥ददु
 रोभेकः॥कुसूलोधान्यादिस्थित्याधारः॥युग्माकाशव्रतशृंगव
 र्जिताइति॥युग्मादयश्चनपुंसकेभवन्ति॥ददंयुग्मंयुगलं॥आका
 शंनभः॥व्रतंनियमः॥शृंगंविषाणंपर्वतस्यच॥मंचःकाष्ठकृतः
 ॥६९॥स्थूलालक्तककर्पाससूर्यकूपसिसारथितरंगाः॥अलक
 समुडावराटकतूपुरकंकणाःपुंसि॥७०॥एतेशब्दाःपुंसिभवन्ति॥
 अयंस्थूलोराशिः॥अलक्तकःपादादिरागद्रव्यं॥कर्पासःसूत्रद्र
 व्यंस्थूयोरविः॥कूपसिःकंचुकं॥सारथिःसूतः॥तरंगःकल्लोलः
 ॥अलकःकेशरचनासमुडाःसंपुटकः॥वराटःकपर्दकं॥७०॥
 सैन्यायुधमंगलनगरवृत्तफलमूलहरितालबिंबमुकुटकुड्म
 लतस्तृतीयाप्रकृतिः॥पुंस्यवसथस्तथोद्गीथःसंवीथःकाल
 गीथश्च॥७१॥सैन्यादीनिदृतीयाप्रकृतौजानीहि॥ददंसैन्यबलं॥
 आयुधमस्त्रं॥मंगलंप्रशस्तं॥नगरंपुरं॥वृत्तंप्रसवबन्धनं॥फ
 लंमूलंहरितालंप्रसिद्धंबिंबंप्रतिरूपमुकुटंशिरोभूषणं॥कुड्म
 लंकलिका॥अवसथोद्गीथौपुंसिभवतः॥अयमवसथःपरिव्राज
 कः॥अयमुद्गीथःसाम॥संवीथोघटिकात्रयं॥कालगीथोपितदेव
 ७१॥दर्पणमृदंगजठराःपुंस्युक्ताःकुंतकुतपधूमाश्च॥व्रातहृददंडं

कुशकटाक्षसंग्रामविटपाश्व॥७३॥ एतेशब्दः पुंस्फुक्ता॥ अयं दर्प
णः आदर्शः॥ मृदंगो मुरजः॥ जठरः कुक्षिः॥ कुतः प्रासः॥ कुतः पः शस्त्र
॥ कालविशेषश्च धूमो वह्निः संभवः॥ एते पुंसि भवन्ति॥ अयं ब्रातः सं
घः हस्तस्ते अङ्गाः॥ लकुटश्च॥ अकुशः शृणिः॥ कटाक्षः अपागदृष्टिः
॥ संग्रामो युद्धं॥ विटपोलता गुल्मः॥७२॥ पामास्त्रियां निगदिता पुंसि
वेमाकुणपकूर्चैश्च॥ कंदरयूथप्रोथश्च वंशरेणुध्वजाश्चैव॥७३॥
पामाशब्दः स्त्रियां कथितः॥ दूषं पामाविचर्चिका॥ कळूः वेमादयः
पुंसि भवन्ति॥ अयं वेमातंतु वायस्पकुणयो मृतशरीरं॥ कूर्चः श्मश्रुः॥
अयं कंदरः पर्वतस्यैकदेशः॥ यूथं संघातः॥ प्रोथोः श्वस्य नासिका
विवरमोरुपरिदेशः॥ वंशो वेणुः॥ रेणुः पांसुः॥ ध्वजः केतुः॥७३॥
केदाररवंदप्रशमाश्च पुंसि नित्यं कपाटाश्च॥ हेलाकोचीलालासुधा
पुधास्युः स्त्रीयां प्रवेणी च॥७४॥ एते पुंसि भवन्ति॥ अयं केदारः शे
त्र॥ रवंदः दुःसुविकारः॥ प्रशमो धान्यच्छेदनः कपाटो ह्यपिधानः॥ ए
ते स्त्रियां भवन्ति दुपहेला अनादरः कोची मेखला॥ लाला म्लेष्टवि
कारः॥ सुधाः मृतं॥ पुधासुद्धं प्रवेणी केशरचना॥७४॥ हानिग्ला
निर्वापी विपणी सार्थश्चैतथा स्वाहा॥ लक्ष्मीमनः शिलोपानह
स्त्रियां स्थाण्वणुज्वराः पुंसि॥७५॥ एते स्त्रियां भवन्ति॥ हानिरप
च यग्लानिरशक्तिः॥ बापी पुष्करिणी॥ विपणी पण्यविधिका
॥ सारीपटोलिका॥ स्वाहामंत्रावसानं॥ लक्ष्म्यादयः स्त्रियां भवन्ति
॥ इयलक्ष्मी श्रीः॥ मनः शिलाधातुद्रव्यं॥ इयसुपानतपन्नधी॥
स्था एवादयः पुंसि भवन्ति अयं स्थाणुः शिवः कीलश्च॥ अणुः सूक्ष्म
ज्वरो रोगः॥७५॥ पुंसि स्यात्प्राग्वंशस्त्रिषु लिंगेषु शृखलं विद्धि॥ चम
सस्तभे निदाघं यमुष्कविरकाश्च पुंस्फुक्ता॥७६॥ प्राग्वंशशब्दः
पुंसि भवति॥ अयं प्राग्वंशो यश्च कुटी॥ शृखलं त्रिषु लिंगेषु जानीहि
॥ अयं शृखलः इयं शृखला॥ दूदं शृखलं॥ एते पुंसि कथिताः अ
यं चमसः सोमपात्रं॥ अयं स्तभः निदाघो घर्मः॥ यमुर्गवादिः शूको

धान्यादीनां॥विटकःपिंडकृतपरिमाणद्रव्यंशौंडोवा॥७६॥वल्ल
लकुंडलहिमचिन्हखलीनककुदंगुह्यशुल्कशकलानि॥तीरोलू
खलकवचानिचविद्यादितरजातौ॥७७॥वल्ललादीनिनपुंसके
जानीयात्॥द्वंद्वल्ललं वृक्षत्वक॥कुंडलंकर्णभूषणं॥हिमंतु
हिनचिन्हमंकः॥खलीनं॥कंडिका॥ककुदंगुषभस्य॥गुह्यंगो
प्यस्थानं॥शुल्कंमूत्रस्थानं॥शकलंखंडः॥तीरंनदीकूलं॥उलू
खलंधान्यादिक्षौदनं॥कवचंसन्नाहः॥७८॥मंडलकेसरभांडो
त्तरीयसोपानकल्मषानि॥प्रादेरंतरंनपुंसकेसहकुटुंबपुलिनाभ्यां
॥७९॥एतेनपुंसकेभवन्ति॥द्वंद्वमंडलंसूर्यस्य॥केशरंकिंजल्कः
॥भांडुमुपकरणद्रव्यंउत्तरीयंप्रावरणं॥सोपानंखंडखंडिका॥
कल्मषपापंअघंपापंच॥प्रशब्दादेरंतरंशब्दंनपुंसकेविद्धि॥द्व
दंप्रांतमतएवानुपसर्गस्तुपुंस्येवांतशब्दः॥कुटुंबपुलिनशब्द
भ्यांसहनपुंसके॥द्वंद्वकुटुंबंगोत्रवर्गःद्वंद्वपुलिनंद्वीपं॥८०॥
स्थालीसभाजराणांस्त्रीत्वंस्थल्याश्ववीच्याश्व॥छविकट्योर्म
जयाविल्याश्वैर्विजानीयात्॥८१॥स्थाल्यादीनांस्त्रीत्वंभव
ति॥द्वयंस्थालीरंधनभांडं॥सभागोष्ठी॥जराचूडत्वं॥स्थलीउ
च्चनिर्जलोदेशः॥वीचीतरंगः॥छविलंबण्यं॥कटिःश्रोणी॥मंजरी
वृक्षस्य॥वल्लीलता॥८२॥शिल्पंछूर्तिस्त्वनंशमलमरकतपला
लकृच्छ्राणि॥मंदिररिक्थेचनपुंसकेमदुरांतुस्त्रियांविद्धि॥८३॥
एतेनपुंसकेभवन्ति॥द्वंद्वशिल्पंकलादिकंकर्म॥छूर्तिर्वीतिः॥अन्न
भक्ष्यं॥शमलममेध्यंमरकतरत्नं॥पलालंधानादीनां॥कृच्छ्रं
कृच्छ्रं॥मंदिरंगृहं॥रिक्थंद्रव्यंमदुराशब्दंस्त्रियांजानीयात्॥द्वयंम
दुरावाजिला॥८४॥कल्मकृमिमुन्यंगारवप्रग्रहहोमर्षियक्षरेफा
॥मंडकरंडवरंडाश्वपुंसिशपण्यांवरीषौच॥८५॥एतेपुंसिभवन्ति
अयंकल्मःपापं॥दंभश्च॥कृमिःकीटः॥मुनिस्तपस्वी॥अंगारः
काष्ठस्यवप्रःप्राकारः॥ग्रहउपरागः॥होमोमंत्राहुतिः॥ऋषि

स्तापसः॥ यस्मारोगः रैफोवर्णविशेषः॥ अधमश्च मंडोन्नविकारः॥
 करडः कुशभांड ॥ वरंडः काष्ठविशेषः॥ शपथः प्रत्ययकर
 णो॥ अंबरीषो भ्राष्ट्रः॥ ८१॥ मथुरातनुस्तनूर्वर्तिनी सूचिपवागू
 र्वाणिनिकाशाशर्कराः स्त्रियां पुंसितर्कश्च॥ ८२॥ एते स्त्रिया भवं
 ति॥ इयमथुरानगरी । तनुः शरीरं॥ तनूस्तदेव । वर्तिनी काष्ठोद्भव
 शब्दसौधनं॥ सूचीमूलपापस्य । यवागूः अन्नविकारः॥ वर्णि स
 र्णि॥ निकाशाकर्षविकारः॥ शर्करागुडविकारः॥ तर्कः पुंसि भव
 ति॥ अयतर्कउद्भूतः॥ चशब्दः पादपूरणो॥ ८३॥ बंधुरविषाणयोस्त्रि
 कं भवेत्यल्वलं तृतीयस्यात्॥ शकतोशीरकुतूहलशरावहंदा
 निजानीदि॥ ८४॥ त्रिकामितिलिंगत्रितयः॥ अयंबंधुरः॥ इयंबंधुर
 ॥ इदंबंधुर उत्तममोसं॥ अयं विषाणः इयं विषाणो॥ अयं पल्लवं
 तृतीयं न पुंसकमित्यर्थः॥ इदं पल्लवं॥ अल्पसरः॥ एतानि न पुं
 सकानि जानीदि॥ इदं शकटं यानं॥ इदं मुशीरं वीरणमूलं॥ कुतू
 हलं कुतुकं॥ शरावं मृन्मयभाजनं॥ वंदं समूहः॥ ८५॥ यूकोल्का
 शुक्तेषोषधिर्वर्तिभुकुटयः स्त्रियां मुदिताः॥ बाल्मीक्यध्वनिर्बूह
 व्यूहसंस्तकाः पुंसि कुभश्च॥ ८६॥ एते स्त्रिया मुदिताः॥ इयं यूका
 मस्तकं रुमि॥ उल्कासंघातद्वयं॥ दग्धकाष्ठं च॥ शुक्तिर्जलसंभ
 वः॥ ओषधिः फलपाकांतो वृक्षविशेषः॥ वर्तिर्दीपस्य॥ भुकुटिर्भूम
 गः पुष्परचना च॥ बाल्मीक्यादयः पुंसि भवंति॥ यथा बाल्मीकिः
 त्रैषिः॥ मृत्कूटश्च॥ अध्वरोपांगः निर्यूहश्च द्रुपाणिः व्यूहः समूहः
 ॥ प्रभूतः पुस्तको गंधद्रव्यं च कुंभो घटः॥ ८७॥ केयूरतरलतूर्याग
 दानि नित्यं न पुंसके विद्मि॥ पुंसि गवाक्षं विद्याति त्रिपा श्यामा भु
 शुडी भांडी च॥ ८८॥ केयूरादीनि न पुंसके जानीदि॥ इदं केयूरं वा
 हुभूषणं॥ इदं तरलमलंकारः॥ तूर्यं वादित्रं॥ अंगदवाहुभूषणं॥
 गवाक्षं शब्दं पुंसि विद्याज्जानीयात्॥ यथा अयं गवाक्षो वातायन ॥
 एतेशब्दाः स्त्रियां भवंति॥ इयं श्यामा स्त्री॥ भुशुडी आयुधं भांडीभि

डिपालः॥८५॥भवतोऽपजनोपपदावंगपदौपुंसिनित्यमिमनिच॥
 रक्षणकोष्ठभेषाश्चसहनिपातोपसर्गाभ्यां॥८६॥अपोपपदेअंगश
 ब्दःजनोपपदेपदशब्दश्चपुंसिभवतः॥यथाअयमपांयोनेत्रांतः
 ॥अयंजनपदोलोकः॥पृश्वादिभ्यदमनिच॥अनदृत्यनुवर्तते॥
 ऐरितिटिलोपः॥स्वरितोहलादिर्लघोरितिरेफादेशः॥दमनिचप्र
 त्ययांताःपुंसिभवन्ति॥अयंप्रथिमा॥गरिमा॥लघिमा॥दृढिमा॥
 दृत्येवमादयः॥एतेपुंसिभवन्ति॥अयंपरक्षणस्तरुष्ठानं॥अयंको
 षोहरिशाला॥अयंभेषोऽन्यायःनिपातश्चादिः॥उपसर्गःप्रादिः
 ॥८६॥स्थावराणञ् यपद्युठग्यक्बुञस्त॥यदिवाभावेकर्मणि
 स्युस्तदैषानियतानपुंसकता॥८७॥अण॥अज् य॥यत्॥युठ
 क्॥यक्॥बुञ्॥एतेप्रत्ययाःभावेकर्मणिवायदिस्युस्तदातदेता
 नामेतेषानपुंसकत्वंजानिहि॥यथाहायनांतपुरोहितादिभ्योऽण
 ॥द्विहायनस्यभावः॥कर्मवाद्देहायने॥यूनोभावःकर्मवायौवनं
 ॥नघृतदृतिनलोपेप्राप्तेदृत्यण्पठ्यतदृतिप्रकृतिभावःस्थावर
 यजमानं॥दृगंतत्वेनलघूपधदृत्यण्॥मदोर्भावःकर्मवामार्दवं
 ॥पाटवःलाघवं॥आर्जवं॥अजप्राणिजातिभिर्जातिवयोवचनो
 गोत्रादिभ्योऽज्॥अश्वस्यभावःकर्मवाआश्वं॥गार्दभं॥वयोव
 चनात्कोमारं॥शैशवं॥उद्गानादेः॥दृदमौद्गानं॥सरव्युर्यदृतिप-
 सरव्युर्भावःकर्मवासरव्यं॥स्तेयन्बलोपश्चेति यत्प्रत्ययः॥स्तेय
 स्यभावःकर्मवास्तेन्यं॥होत्रादिभ्योयुःहोतुर्भावःकर्मवाहोत्रीयं
 ॥पोत्रीयं॥अंगात्रीयं॥दुहित्रीयं॥ठक्॥कपेर्भावःकर्मवाकापेयं
 ॥रोहितादिभ्योयक्॥बृहस्पतेर्भावःकर्मवाबार्हस्पत्यं॥सैन्याप
 त्यंबुञ्॥योपधाङुरूपोत्तमाङुञ्॥रमणीयस्यभावः॥कर्मवार
 मणीयकं॥अहोरूपमित्यादिकेद्रष्टव्यं॥८७॥व्रजशूलौपुंसिनपु
 सकेचमृधं॥कंबलतोमरमुकुलकंदुकाःपुंसिभास्त्रास्त्री॥८८॥
 व्रजशूलशब्दौपुंसिभवतः॥अयंव्रजःअयंशूलः॥मृधंनपुंसके

विद्धि॥ इदमधुयुद्धं॥ एतेशब्दाः पुंसि भवन्ति॥ अयं कंबलः कृष्ण
 वस्त्रा॥ अयं तोमरः॥ शरप्रहरणं॥ मुकुलः कुडमलः॥ कुटुको
 यानं॥ भास्त्राशब्दः स्त्रियां भवति इयं भास्त्रा कमलपत्री॥ ८८॥
 आकारेकारांतस्थावरजंगमस्त्रियां भवेन्नित्यं॥ क्वचिदकारांतस
 पि प्रोक्तं वा पुंसि योनिः स्यात्॥ ८९॥ आकारांतमीकारांतयत्स्थ
 वरजंगमंतत्सर्वस्त्रीलिंगं भवति॥ आकारांतस्थावरं यथा॥ इयं
 गंगा यमुना॥ नर्मदा॥ ईकारांतशरावती सरस्वतीत्यादि॥ आका
 रांतजंगमं यथा॥ इयं देवदत्ता॥ यज्ञदत्ता वलाका॥ अंबिकेत्या
 दि॥ ईकारांतं॥ कुमारी गौरी॥ ब्राह्मणी॥ हस्तिनी॥ श्वश्रूः॥ वधूः॥
 क्वचिदितिकिं॥ कंटपूः॥ धान्यलूः॥ अयं योनिः इयं योनिः॥ ९०॥
 वाग्विषयस्य च महतः संक्षेपतएव विधिरुक्ताः॥ यन्नोक्तं मत्रस
 द्भिस्तल्लोकतएव बोद्धव्यं॥ ९०॥ ॥ इति श्रीमदखिलवाग्वि
 लासमंडितसरस्वतीकंठाभरणानेककविशरणश्रीनरपतिसे
 वितविक्रमादित्यकिरीटकोटिनिघृष्टचरणारविंदाचार्यवररु
 चिविरचितोलिंगविशेषविधिः समाप्तः ॥ श्रीरामचंद्रार्पणमस्तु

॥ इति वररुचिकोशः समाप्तः ॥

श्रीगणेशायनमः॥ गणितस्यनाममालोवक्षेगुरुप्रसादतः॥ वा-
लानां हि सुबोधाय हरिदत्तो द्विजाग्रणीः॥१॥ अथ नक्षत्रनामानि॥
अश्विनीदस्त्रभेदास्त्रनासत्पंतुरगंहयम्॥ भरणीयमभंयाम्यं प्रोक्त-
मंतकमांतके॥२॥ कृत्तिकाग्निभमाग्नेयं रुशानंदव्यवाहनं॥ अ-
नलंदहनर्क्षचवह्निभंचदुताशनं॥३॥ रोहिणं रोहिणी ब्राह्मं प्राजा-
पत्यंचधातुभं॥ मृगशीर्षं मृगशिरं सौम्यं मृगश्वशोभनं॥४॥ ऐं-
दवं चंद्रशशिभमिंदुंचंद्रभमुच्यते॥ आर्द्राशिवं शिवर्क्षचशिवभं
रौद्रमीश्वरं॥५॥ दर्शचशांकरं शर्वशंकरं शशिशेखरं॥ पुनर्वसुपुन-
प्रोक्तमादित्यंचतथादिति॥६॥ पुष्यंतिष्यगुरूभंचअश्लेषासर्पदे-
वतं॥ साध्यंभंसर्पभंसाध्यंमघाचपितृदेवतं॥७॥ पितृभंपितरंपि-
त्रं पूर्वाफाल्गुनिभाग्यभं॥ भगंभाग्यंतथाप्रोक्तोत्तराफाल्गुनिचा-
र्यभं॥८॥ उग्रार्पमास्ततोहस्तअर्कंचैवतथार्कभं॥ करंसवित्तस्त-
र्यर्क्षचित्रात्वाष्ट्रंचत्वष्ट्रभं॥९॥ सुरबार्द्धकिसंज्ञंचतथास्वातिंचमा-
रुतं॥ अनिलेवायुनक्षत्रं विशाखेन्द्राग्निदेवतं॥१०॥ शक्राग्निभद्वि-
दैवंचभैत्रंमित्रानुराधकं॥ ज्येष्ठाशक्रंचशक्रर्क्षं पौरुदूतंतथेन्द्र-
भं॥११॥ तथैववासवर्क्षंचमूलनैष्ठितिनिर्ऋति॥ पूर्वाषाढातथापू-
षातोयभंचतथांबुभं॥१२॥ ऊषाचैवोत्तराषाढाविश्वेचविश्वदेवतं
॥ श्रवणं वैष्णवं विष्णुर्गोविंदं हरिभंश्रुतिः॥१३॥ वासुदेवं धनिष्ठाच-
श्रविष्ठावासवं वसु॥ शतभिषावरुणंचैव वारुणं शततारका॥१४॥
अजमार्जपदंपूभंतथाजचरणंमतं॥ तथोत्तराभाद्रपदमाहिर्बुधं
चभंस्मृतं॥१५॥ रेवतीपूषभंपौष्णंपूषमांत्यंचपौष्णभंपूषंचैवांत्य-
संज्ञंतुकथितं शास्त्रकोविदैः॥१६॥ इति नक्षत्रनामानि अथ नक्ष-
त्रसंज्ञा॥ धिष्यंभमर्षं नक्षत्रंतारकाद्विगद्यते॥ इति नक्षत्रसं-
ज्ञा अथैकादशकानां संज्ञा॥ एकंदुरजनीनाथकुमुचंद्रंचमेदिनी॥
धरारूपनिशानाथरजनीशनिशाकरा॥१७॥ वसुधाशर्वरीकांतश-
शोकावनयस्तथा यत्रभूमीदुनामानि प्रोक्ता तत्रैकसंज्ञका॥१८॥

हिनेत्रलोचनः पद्मादरत्राक्षियमबाहवः॥ यमलाश्विभुजापाणिक
 रमुग्मादयोमताः॥२०॥ कृशानुगुणरामाग्निपावकानलवन्द्यः॥
 हुताशनास्त्रयस्त्रिः प्रोक्ताश्च शिखिनाबुधैः॥२१॥ चतस्रश्चतु
 शेवेदासागराब्धिकृताश्चतुः॥ समुद्रांभोनिधिपुगाश्रुतिनीररणी
 श्वराः॥२२॥ शरमार्गणवाणेषु सायकानिलमारुतः॥ समीरणाक्ष
 पवनाः पंचवातास्तथाश्रुगाः॥२३॥ षष्ठसंज्ञाषट्त्वंगरसाप्रोक्ताम
 नीधिभिः॥ मुनिपर्वतशैलादिसंज्ञाचलनगास्मृताः॥२४॥ संज्ञाहया
 श्वनुरंगासंज्ञागमुनेयोपि च॥ अष्टानीं वसुनागे भद्रस्ती देत्यष्टकुं
 जराः॥२५॥ गोनेदाकनवानां च ग्रहखेटारखगास्तथा॥ शून्याश्रगग
 नव्योमखमंवरनभोवियत्॥२६॥ आकाशनामयत्रैव नत्रशून्य
 मुदा हतं॥ ककुपदिकृकाष्ठाचदशसंज्ञासदैवहि॥२७॥ शिवैका
 दशरुद्राश्च सर्वेशाभवशंकराः॥ यत्रैश्वरस्य नामानि तत्रैकादशकी
 र्तिताः॥२८॥ भास्करादित्यसूर्यार्कहादशंच दिवाकरः॥ रविः सह
 स्वकिरणदिनकृत्मानवो ध्रुवः॥२९॥ बुधैर्द्वादशविज्ञेया यत्र नाम भ
 वेद्रविः॥ विश्वेत्रयोदशः प्रोक्तः द्वादशकश्चतुर्दशः॥३०॥ आखेटक
 सुरपतिः सुरेशमनुवासवाः॥ तिथिः पंचदशः प्रोक्तानृपभूपति
 पोदशः॥३१॥ द्वेयाषोडशसंज्ञावैनामस्याद्यत्र भूपतेः॥ अथ स
 प्तदशात्यष्टितत्रैवाष्टदशाधृतेः॥३२॥ द्वाविंशतेराकृतिश्च नखसं
 ज्ञास्तुविंशतिः॥ सिद्धाजिनाश्चतुर्विंशत्तत्त्वचपंचविंशतिः॥३३॥
 सप्तविंशतिनक्षत्रं धिष्ण्यर्षोदुश्च कथ्यते॥ दंतारदाश्च द्वाविंशत्
 संज्ञोक्ता मुनिसंमतं॥३४॥ त्रिदशादेवता देवास्त्रयस्त्रिंशत्सुराबु
 धाः॥ त्रिविष्टपाश्च विबुधा संज्ञाकानां सदा स्फुटाः॥३५॥ द्रुत्यंकसं
 ज्ञा॥ अजक्रियोमेष संज्ञा प्रोक्ता बुधैश्च गोवधं॥ मिथुनोवैणिको मुग्धो
 प्रोक्तो कर्कश्च कीटकः॥३६॥ मृगारिमृगराट्सिंहो मृगेद्रुः केसरीदरी॥
 नारीक्षीयुवतीयोषित्कन्याच प्रमदोगनाः॥३७॥ वणिक्तुलावाणिजश्च
 वृश्चिकोलिसरीसृपः॥ चापो धनुश्च धनुषोको दंडकार्मुकोपि च॥३८॥

तथैवविबुधैः प्रोक्तो नक्रश्चमकरोमृगः॥ घटकुम्भश्चकलशो मर-
 त्स्वोमीनोद्गुधोमतः॥ ३९॥ इति राशिसंज्ञा॥ प्रथमे तनुश्चमूर्तिराद्यंदे-
 दशरीरकं॥ द्विविणंधनं द्वितीयंचद्रव्यंचसमर्थं विधिः॥ ४०॥ कुटवं
 स्वासंचमुखं विभवश्चैवैवैभवं॥ सहजंसहस्तृतीयंचपराक्रमंस-
 होदरं॥ ४१॥ विक्रमं त्रिश्चदुश्चिक्क्यंचतुर्थं दिबुकं जलं॥ जननीमा-
 तृपातालं बंधुतूर्यं सुखं सुहृन्॥ ४२॥ रसातलांबुवेशमोक्तं पंचमं
 सुतमात्मजं॥ संतानं बुद्धिं संज्ञां च विद्याधीश्चैव नंदनं॥ ४३॥ अरिः
 षष्ठं विपक्षं च द्वेष्यः शत्रुश्च षट्द्विषं॥ विरोधी वैरि संज्ञं च षट्कोणं चैव
 सप्तकं॥ ४४॥ कलत्रं सप्तमं चायद्यूनं च स्मरमन्मथं॥ जामित्रं मदना-
 ब्धानं कामंततोष्टमं मृतिं॥ ४५॥ निमीलनं च निधनं रं ध्रुमृत्पुर्विना-
 शनम्॥ छिद्रं वसुततो भाग्यं धर्मं च नवमं तपः॥ ४६॥ त्रिकोणं च त-
 थाकाशं व्यापारं दशमं विपत्तं॥ कर्म विराख्यं व्योमं च गगनं पुष्करं
 नभः॥ ४७॥ एकादशं भवं लाभं प्राप्तिमापमुदाहृतं॥ अंत्यं व्ययं द्वाद-
 शमं रिष्यं प्राहुर्मुनीश्वराः॥ ४८॥ इति द्वादशभावानां संज्ञा॥ अन्यच्च
 चतुर्थं मष्टमं प्रोक्तं चतुरस्रं सदैव हि दशैकादशषष्टिस्त्रिसंज्ञाश्चो-
 पचयानि च॥ ४९॥ अन्याह्यपचयानि स्फुर्गर्गाद्यैर्गदितानि वै॥ कंट-
 कं केंद्रमित्युक्तं तथा बुधैश्चतुष्टयं॥ ५०॥ द्यूनांबुदशमैकानित-
 तः पणफरं स्मृतं॥ द्विपंचाष्टमलाभानां ततश्चापोक्लिमं भवेत् ५१
 व्ययारिसहधर्माणां त्रिकोणनवपंचमं॥ इति केंद्रत्रिकोणपण-
 फरआपोक्लिमसंज्ञा॥ आलयं भुवनं गेहं गृहं क्षेत्रं च मंदिरं॥ ५२॥
 स्थानं च सदनं वेश्म तथा वासं विनिर्दिशेत्॥ इति भुवनसंज्ञा॥ आदि-
 त्यः सविता सूर्यस्तिग्मोऽशुर्दिनकृद्रविः॥ ५३॥ सहस्रकिरणः पूषा
 प्रद्योतनो दिवाकरः॥ पतंगः स्तपनो मित्रो मार्तंडस्तरणिर्भगः॥ ५४॥
 विकर्त्तनः सप्तसप्तिः सप्ताश्वद्युमणिः खगः॥ विरोचनो दिनकरो
 दिनमणिस्तुरहर्पतिः॥ ५५॥ दिवां पतिर्दिनेशश्च दशसप्ताश्वुर्यमा-
 विवस्वानिनाशुमालिः प्रभाकरश्च भास्करः॥ ५६॥ अर्कस्त्रयीत

नुर्भानुस्तिग्माशुर्भिहिरोहरिः॥५७॥ इतिसूर्यनामानि॥ चंद्रमार
 जनीनाथोरोहिणीवल्लभोविभुः॥ दोषाकरोनिशानाथोप्रालेया
 शुनिशापतिः॥५८॥ अब्जोराजाशशिश्चंद्रोमृगोकरजनीकरः
 रजनीशोयामिनीशःसपाकरोनिशाकरः॥५९॥ इंद्रुर्निशीथिनी
 नाथसपेशोशर्वरीपतिः॥ शशांकःशीतरश्मीश्वसोमोस्त्रिनयने
 मतः॥६०॥ शीतकिरणोहिमरश्मिःशीतद्युतिर्हिमद्युतिः॥ सराजा
 श्वेतरश्मिःशीताशुर्भूमिनीपतिः॥६१॥ भेशोहिमरश्मिमालिधिषो
 शस्तारकाप्रभुः॥ उडुपोरोहिणीकांतोहिजेद्रोरोहिणीप्रियः॥६२
 इतिचंद्रनामानि॥ मंगलोस्तृक्भूमिसुतोलोहितोभूमिनंदनः॥ सो
 णिजोमेदिनीस्तृन्भूमिजोधरणीसुतः॥६३॥ सितिजःपृथिवीस्त
 नुर्मेदिनीनंदनःकुजधरासुतोधरणिजोवक्रोभूमिजभूमिभू॥
 ॥६४॥ धरात्मजोधरास्तृन्रसोणीसुतःकुभुः॥ उर्वीस्तृतोप्यव
 निजोभूसुतःसितिनंदनः॥६५॥ इतिभौमनामानि॥ रोहिणीनंदन
 सोम्यश्वादिश्चंद्रसुतोलुधः॥ इंद्रुजोदृशश्शशिजोरोहिणीजोश
 शांकजः॥६६॥ सोमजोवितशशीजश्चंद्रजोहिमरश्मिजः॥ शशक
 श्चंद्रमास्तृकोविदोगदितोवुधैः॥६७॥ इतिबुधनामानि॥ सूरीर्ष
 हस्पतिर्जीवोधिषणोदेवेद्रूपूजितः॥ इंद्रमेत्रीदेवगुरुर्नाकिनापक
 चर्चितः॥६८॥ त्रिदेशेज्योवासवेज्योदेवेज्यःसचिवोगुरुः॥ वाचस्प
 तिश्चागिरसोवाक्पतिश्चागिरासुतः॥६९॥ इतिगुरुनामानि॥ क
 विर्देत्यगुरुःशुक्रोभार्गवोभृगुनंदनः॥ असुरेज्योदानवेज्योउशनो
 दैत्यपूजितः॥७०॥ सितःप्रथमदेवेज्योपूर्वदेवगुरुर्भृगुः॥ आ
 स्फुजिन्निदशारीज्योस्मृतोदेवारिपूज्यच॥७१॥ इतिशुक्रनामानि
 शनैश्चरोयमःशौरीशोशार्कतनयोर्कजः॥ रविजोभास्करिश्वा
 किंछायास्तृतोखेसुतः॥७२॥ पंगुर्मेदोरवेस्तृन्मार्तंडस्तनयोश
 निः॥ सूर्यजोसूर्यतनयःछायातनयसंज्ञकः॥७३॥ मार्तंडजोसूर्यसु
 तोभानुभुर्भानुजःशनिः॥ सूर्यपुत्रोभानुसुतोदिनेशोनंदनोऽसितः॥७४

इतिशनिनामानि गृहविधुतुदोब्जारिःसिंहिकेयस्तथातमः॥स्व
 भानुश्वेद्रमाशत्रुकेतवःशिखिनोमतः॥७५॥इतिराहुकेतुना
 मानि॥स्वेचरोद्युचरोखेटोद्युचरोखेचरोग्रहः॥व्योमवर्त्माव्योमचा
 रीव्योमगश्वरवगोद्युगः॥७६॥विषज्ञोगगनश्वारीगगनगोनभश्च
 रः॥तथागगनवर्त्माचद्युगामीचमरुत्पथी॥७७॥इतिग्रहनामानि
 चैत्रादिनाममासानांनुधैःसंज्ञाप्रकीर्तिता॥मधुश्वमाधवःसुक
 शुचिर्नभोनभस्यवै॥७८॥ईषूर्जोसहःसहस्योतथातपतपस्य
 कौ॥भाद्रपदंघौष्ठपदःप्रोक्तश्चाद्यैर्मुनीश्वरैः॥७९॥इतिमासना
 मानि॥मासोदर्शवधिश्राद्धसौरोर्कराशिचारतः॥सावनोदिन
 विंशद्विर्नाक्षत्रश्वेद्रभाक्रमात्॥८०॥इतिचक्षुर्विधमाससंज्ञा
 अक्षरैःषष्ठिभिर्दीर्घैःपलमेकंनुधैःस्मृतम्॥पलैश्चरवरसैर्ना
 डीप्रमाणंभवतिस्फुटं॥८१॥नाडीघटीचघटिकाविनाडीप
 लमीरितम्॥दिनस्यरात्रेस्तूर्यशौसोयामःप्रहरोच्यते॥८२॥
 इतिघटीपलप्रहसंज्ञा॥वासरोदिवसोघस्रस्तथाहोद्युर्दिन
 स्मृतं॥इतिदिनसंज्ञा॥निशीथिनीक्षपारात्रिःप्रोक्तानक्तंचशर्व
 री॥८३॥दोषानिशास्त्रियामाचरजनीयामिनीतमी॥इतिरात्रि
 संज्ञा॥दिनार्द्धाद्वतमध्यान्हंरात्र्यर्द्धाच्चमहानिशा॥८४॥निशीथो
 मध्यरात्रिश्चरात्रिशेषस्ततःपरं॥तथैवरात्रेःपूर्वार्द्धंसूपस्ताच्च
 गतानिशा॥८५॥स्तूर्योदयाच्चमध्यान्हंयावत्पूर्वान्हसंज्ञकं॥त
 थामध्यान्हतःपश्चाद्दिनशेषेपरान्हकं॥८६॥इतिपूर्वान्हपरान्ह
 संज्ञा॥दिनरात्रेरहोरात्रंप्रोच्यतेषष्ठिनाडिकैः॥दिनैःपंचदशमि
 तैःपक्षैकोपिनिगद्यते॥८७॥पक्षशुक्लःसितःश्वेतोवल्लभोबहु
 लोत्तरः॥असितोबहुलःक्षुब्धोशुक्लोत्तरसितेतरः॥८८॥इतिप
 क्षसंज्ञा॥पक्षद्वयेनमासस्यात्तरतुर्मासद्वयेनचत्तरत्रयेणाय
 नःस्यादयनद्वयेनवत्सरः॥८९॥वर्षाब्दहायनशरःसंवत्सरः
 समास्मृतः॥इतिवत्सयनवर्षसंज्ञा॥ऊचुस्तिथीनांनामानिबु

धा-प्रतिपदादितः॥९०॥ वृद्धिसुमंगलप्रदातुबलाखलाततःपरं ल
 क्ष्मीवतीयशामित्राबलासुमहतीतथा॥९१॥ उग्रकर्माधर्मिणीच
 यशोवत्तिजयाततः उग्राततःपंचदशीसौम्याचपौर्णिमासिका॥
 ९२॥ चतुर्दशीदिवाभूताचैकादशीहरेर्दिनं अमावास्यानष्टकला
 दर्शनंष्टंदुरुच्यते॥९३॥ एकादशीतिथिर्नदाषष्ठीचप्रतिपत्तथा
 द्वितीयासप्तमीभद्रागदिताद्वादशीबुधैः॥९४॥ अष्टमीतृतीयात
 द्वितीयात्रयोदशीजयारिताचतुर्थीनवमीतथाप्रोक्ताचतुर्दशी॥
 ९५॥ पंचमीदशमीपूर्णापूर्णमासीतथैवच प्रोक्ताचपूर्णिमाराका
 प्रतिपत्संयुतायदा॥९६॥ पूर्णिमानुमतिस्तद्वद्यदाचतुर्दशीयुता
 अमाचतुर्दशीयुक्तासिनीवालीबुधैःस्मृता॥९७॥ तथैवप्रतिप
 मिश्रासामावास्याकुहूःस्मृता नक्षत्रमृक्षमंप्रोक्तंप्रस्तावाद्रशि
 संयुतं॥९८॥ अंशोभागोलवःप्रोक्तोलिप्ताचकलिकाकला वि
 लिप्तिकाचविकलासदाबुधैर्निगद्य ते॥९९॥ षष्ठिभिर्विकला
 भिस्तुल्लिकैकाचकथ्यते॥कलाभिषष्ठिभिर्भागेशशिरंशेश्वरवापि
 भिः॥१००॥ राशिभिर्द्विरसैश्चक्रंतथैवभगणंमतं॥द्वितिराशयंशक
 लासंज्ञा॥षड्विंशराशिभिर्भाज्यं चकार्द्वयं प्रवदेतिच॥राशेरर्द्धभवे
 क्षौराद्रेष्काणस्त्रितीयांशकः॥तथैवार्कोशकोराशिद्वादशांशमु
 दाहृता॥२॥राशेरर्द्धशमितोभागस्त्रिंशांशोविबुधैस्मृतः॥पूर्वा
 प्राचीतथैवैंद्रीसुरेशदिशिरुच्यते॥३॥आग्नेयीवन्दिक्कोणाचत
 वानलदिग्मतः॥यमदिग्दक्षिणायाम्यारहोदिग्नेर्ऋतिस्तथा॥४॥
 पश्चिमावोरुणीप्रोक्ताप्रतीचीस्यादिशाजला॥वायव्यानिलामारु
 ताचसौम्यादीचीतथोत्तरा॥५॥दृशनीशिवदिग्गोद्रीशांभवीशंक
 रस्यदिक्॥इतिदिग्नामानि॥राशयश्चरसंज्ञोक्तामृगाजतुलक
 केरा॥६॥कुंभालिष्टषसिंहाश्वकीर्तितास्थिरराशयः॥चापयु
 ग्मद्रुषाप्रोक्ताकन्याचद्विस्वभावका॥७॥इतिचरस्थिरद्विस्वभा
 वसंज्ञा॥कर्कादिराशिषट्स्येभस्करेदक्षिणायनंरवौमृगादिष

द्वांशोस्थितेचैवोत्तरायणं॥८॥ इतिदक्षिणोत्तरायणसंज्ञा॥सूर्ये
 स्यादुत्तरेगोलोमेषादिषड्भुजसंस्थिते॥यामगोलोभवेदर्कस्थिते
 षड्भुजस्तुलादिभिः॥९॥ इतिउत्तरदक्षिणगोलसंज्ञा॥स्थिरराशौ
 चसंक्रांतौभानोर्विष्णुपदातिमा॥तथैवद्विस्वभावाचखड्गशी
 तिमुखीभवेत्॥१०॥भानोर्मकरसंज्ञान्वप्रोक्तोत्तरभिधायनं॥
 क्रियस्तुलाविषुवतीसंक्रांतिर्गदितारवेः॥११॥ इतिसंक्रांतिसं
 ज्ञा॥मीनाजसंस्थितेभानौवसंतर्तोउदाहृतः॥ग्रीष्मश्रवणवृष
 ण्मस्येवर्षाकर्कहरोस्थिते॥१२॥कन्यातुलस्येतपनेजेयःश
 रदतुःसदा॥हेमंतश्र्वालिचापस्येशिशिरोमृगकुंभयोः॥१३॥
 इतिऋतुसंज्ञा॥तुलामिथुनसंज्ञाश्र्वाकोदंडाद्यंदलंनराः॥नक्र
 स्यांत्यदलंमीनोघटश्र्वाजलराशयः॥१४॥गोसिंहाजमृगाद्य
 र्द्धधनुरंत्यंचतुष्यदा॥कीटस्तर्ककर्कटोराशिरुश्र्वाकोपिसरी
 सृपः॥१५॥ इतिनृचतुष्यदजलकीटसरीसृपसंज्ञा॥वृषाज
 चापिमिथुननक्रकर्कानिशावला॥तथापिमिथुनाजश्र्वापृष्ठो
 दयाश्र्वाशयः॥१६॥पक्षांतरे॥पृष्ठोदयाकर्कधन्वीनक्राजवृ
 षभंसमृतां॥अन्येशीर्षोदयाद्वेयामीनस्यादुभयोदयः॥१७॥उ
 क्तःस्वोच्चस्थितोदीप्तस्वस्थश्र्वागृहोग्रहः॥उदितोमित्रगेह
 स्थोशांतश्र्वाशुभवर्गगः॥१८॥शक्तस्फुटमयूखश्र्वाविकलोस्त
 गतोग्रहः॥पीडितःपापसंयुक्तःखलःपापगणेस्थितः॥१९॥
 तथैवनीचोदीनस्यग्रहोनवप्रकारकः॥इतिनवप्रकारकसंज्ञा
 ॥भौमशुक्रलुधेंद्वर्कसौम्यशुक्रारसूरयः॥२०॥मंदार्किजीवास्व
 गृहेक्रमान्मेषादिसंस्थितः॥इतिस्वगृहसंज्ञा॥अजवृषमृगा
 वालाकर्कमीनतुलाधिपाः॥२१॥स्थितासूर्यादयस्तुंगेप्रोक्तांशे
 परमोच्चकैः॥इतिसूर्यादीनामुच्चसंज्ञा॥तुलालिकर्कमीनेषुमृ
 गकन्याक्रियेषुच॥२२॥प्रोक्तांशेःपरमानीचस्थितासंख्यादय
 क्रमात्॥इतिसूर्यादीनानीचसंज्ञा॥आसागुणाष्टविंशतिति

धिभूतत्रयसमितेनख॥२२॥ भागेषु परमोच्चस्थानी च सूर्यादयो
 पिच॥ इति सूर्यादीनां परमनीचसंज्ञा॥ क्रमान्मूलत्रिकोणस्था
 दोया सूर्यादयो ग्रहाः॥२३॥ सिंहो वृषो मेषकन्या चापतौ लिघटे
 ष्वपि॥ इति सूर्यादीनां मूलत्रिकोणसंज्ञा॥ सिद्धेनखांशा सूर्यस्य
 त्रिकोण स्वगृहस्ततः॥२४॥ वृषे भागास्त्रयः स्वोच्चविधो परं
 त्रिकोणकं॥ मेषेर्कांशास्त्रिकोणं च धराः सूनोस्ततः स्वतः॥२५॥
 कन्यायां तिथयो भागाः स्वोच्चं पंचततः परं॥ त्रिकोणसंज्ञा सौम्य
 स्यततः स्वगृहमुच्यते॥२६॥ चापस्त्रिकोणपंचांशा स्वक्षेत्रं चा
 परगुरोः॥ शुक्रस्त्रिकोणविध्यशास्त्रलायां स्वालयंततः॥२७॥
 नवांशाश्च त्रिकोणोक्तततः स्वभवने घटे॥ इति स्वगृहोच्चमूल
 त्रिकोणसंज्ञा॥ कंडोल्लङ्घातिविप्रेण हरदत्तेन धीमता॥ नाम
 मालाकृता श्रेष्ठा गुरोः प्रासादतो मया॥२८॥ इति श्रीहरिदत्ताचा
 र्येण विरचितं गणितस्य नाममाला समाप्ता॥ ७ ॥ श्री॥

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीगणेशं महेशानम्भारतीमीश्वरंशिवम्॥ न
 त्वावक्ष्येमान्निकाणान्निघण्टं चालबुद्धये॥ १॥ ओं ध्रुवस्तारस्त्रिच
 ह्रस्ववेदादिस्तारकोव्ययः॥ प्रणवश्च त्रिमात्रोपि ओंकारो ज्योतिरा
 दितः॥ २॥ अः श्रीकण्ठः केशवश्चापि निवृत्तिश्च स्वरादिकः॥ अका
 रोमान्निकाद्यश्च वातदत्यभिधीयते॥ ३॥ आनारायणस्तथानन्तोमु
 रवृत्तोरुरुस्तथा॥ विष्णुशय्या तथा शेषो दीर्घाकार एव च॥ ४॥
 दूमाधवस्तद्वस्मसं दूश्वविद्यादक्षिणलोचनम्॥ गन्धर्वः पांचजन्य
 श्वद्वकारश्च मुकांकुरः॥ ५॥ ईगोविन्दश्च त्रिमूर्तीशः शोतिस्स्या
 ह्यमलोचनम्॥ नृसिंहास्त्रन्तथा मायार्द्धकारोपि सुरेश्वरः॥ ६॥
 उ० अमरेशस्तथा विष्णुरिन्धिका च गजांकुशः॥ दक्षकर्णश्च वि
 जयी उकारो मन्मथाधियः॥ ७॥ ऊ अर्वाशो दीपिका वामश्रवण
 मधुसूदनः॥ इन्द्रचापश्च पमुखश्च ऊकारो रक्षणाधियः॥ ८॥
 ऋदेविका दक्षनासा च भारभूतिस्त्रिविक्रमः॥ देवमाता रिपुघ्न
 श्वऋकारस्तपनस्तथा॥ ९॥ ॠ अतिथी शो वामनश्च मोचिका
 वामनासिका॥ दैत्यमाता च दैवज्ञऋकारस्त्रिपुरान्तकः॥ १०॥
 लश्रीधरश्च परास्थाणुर्दक्षगण्डुस्त्रिवेदकः॥ एकाग्रिर्वज्रदण्ड
 श्वव्योमर्द्धिलस्वरस्त्वमृतः॥ ११॥ लृहृषीकेशो हरस्तूष्मो वाम
 गण्डुकुबेरदृक्॥ अर्द्धचैनीलचरणो लृकारश्च त्रिकूटकः॥ १२॥ ए
 षिं दीशः पद्मनाभश्च शक्तिस्तूष्मामृताभगः॥ ऊर्ध्वोष्टगः
 कामरूप एकारश्च त्रिकोणकः॥ १३॥ ऐज्ञानामृतो भौतिकश्चाध
 रोदानोदरस्तथा॥ वागीशो वर्मभयदंशेकारस्त्रिपुरस्तथा॥ १४॥
 ओसघोजातो वासुदेव ऊर्ध्वदन्तस्त्रिमात्रकः॥ आप्यायनीम
 न्ननाथ ओकारो नागसंज्ञकः॥ १५॥ औसंकर्षणीनुग्रहेशो मु
 ररिव्यापिनी तथा॥ अथोदंतगतो मायी नृसिंहां गस्तथोरसः॥
 १६॥ अं अंकुरो व्योमरूपश्च प्रद्युम्नश्च नृसंज्ञकः॥ अनुस्वारस्त
 था बिन्दुरंकारश्च शिरोव्ययः॥ १७॥ अः अनन्तश्च महासेनोऽ

निरुद्धोरसवर्णकः॥कन्यास्तननिभस्सर्गोविसर्गश्चातिमस्त्वर॥
 १८॥क.क्रोधीशोधातृसंज्ञश्चक्रीसृष्टिश्चकरादिगः॥वर्गादिगःपा
 दवेषककारःकामगस्मृतः॥१९॥खकुधर्द्धिगदिचण्डीशःखेतो
 दक्षिणकूर्परः॥कैटभारिश्चमातंगसंहारःखार्णकःस्मृतः॥२०॥
 गस्मृतिपंचांतकश्शार्ङ्गीगणेशोमणिवन्धगः॥गोमुखोगजकुं
 भश्चगकारःसिंहसंज्ञकः॥२१॥घखड्गीशिवोत्तमोमेधादक्षिणा
 डुलिमूलगः॥घनोघनस्वरश्चैवघकारोडादिमस्मृतः॥२२॥ड
 संज्ञाकोरुद्रकान्तिश्चदक्षांगुल्यग्रसंस्थितः॥क्लीववक्त्रश्चभद्रेशो
 डकारश्चार्जुनासिकः॥२३॥चदलीकूर्मेश्वरोलक्ष्मीवीमवाब्हादि
 गस्तथा॥चित्रधारीचंचलश्चचकारस्तस्मृतोबुधैः॥२४॥छएक
 नेत्रश्चमुशलीवामकूर्परगोद्युतिः॥त्रिबिन्दुकस्तथाचारीछकार
 श्लेषकाभिधः॥२५॥जस्थिराजपन्नौजपजश्मूलीचचतुराननः॥
 मणिवन्धगतोवामेजकारांजनकोत्तमः॥२६॥झस्थितिपाशीत
 थाजेशोवामांगुलितलस्थितः॥स्वस्तिकस्तथाणुसंज्ञश्चझकारो
 जान्तसंज्ञकः॥२७॥जवामाङ्गुल्यग्रतःसिद्धिरंकुशीसर्वसंज्ञकः॥
 मातंगोह्यनुगोसनश्चजकारश्चनिरंजनः॥२८॥टजरासुकंदस्रो
 मेशोदक्षपादादिगोमुखः॥गजांकुशश्चवालेंदुरमृताद्यष्टकस्मृ
 तः॥२९॥ठलांगलीशोनन्दजश्चपालिनीचकमण्डलुः॥दक्षजानु
 गतस्तथापीठकारस्तथविरस्तस्मृतः॥३०॥डनंदीक्षातिर्दारकश्च
 डामरोदक्षगुल्फगः॥न्याग्रपादश्चुर्भाघ्रिश्चडकारस्तोमरोमतः॥
 ३१॥ढरेष्परीचार्द्धनारीशोनरश्शाखांतराकृतिः॥दक्षपादांगुलीमू
 लोढलोढकोढकारकः॥३२॥णउमाकांतोनरकजिह्वतिर्दक्षपदाग्रग
 ॥निर्वाणस्त्रिगुणाकारस्त्रिरेखोणस्समीरितः॥३३॥तवामोरुमूल
 निलयभाषाढीकामिकादरिः॥तीव्रश्चतरलोनीलस्तकारःकीर्ति
 तोबुधैः॥३४॥थदण्डीशेवरदःरुष्णोवामजानुगतस्तमरः॥शौ
 रीचापिविशालाक्षस्थकारःपरिकीर्तितः॥३५॥दसत्योत्रीशो

ल्लादिनीचवामगुल्फगतस्तथा ॥ शूलीकुन्बेरोदाताचदकारोधादिम
 स्मृतः ॥ ३६ ॥ धमीनेशस्तात्वतप्रीतिर्वामपादांगुलीगतः ॥ धनेशोध
 रणीशश्चधकारोदांतिमस्मृतः ॥ ३७ ॥ नशैरीमेघेश्वरीदीर्घावामपा
 दाग्रसंस्थितः ॥ नरोनदीनोनादीचनकारश्चानुनासिकः ॥ ३८ ॥ पती
 ष्णाचलोदितश्चूरोदक्षपार्श्वपार्थिवः ॥ पद्मेशोनान्तिमः फादिप
 कारोपिप्रकीर्तितः ॥ ३९ ॥ फजनादनीशिरवीरौद्रीवामपार्श्वरतालयः
 ॥ फट्कारः प्रोच्यतेसद्भिः फकारः पांतिमस्मृतः ॥ ४० ॥ बल्ललगण्डोभू
 धरश्चभयापृष्ठगतस्तथा ॥ सुरसोवज्रमुष्टिश्चबकारोभादिमोमतः
 ४१ ॥ भविश्चमूर्तिर्द्विरण्डेशोनिद्रानाभिगतोपिच ॥ भुकुटीचभरद्वाजो
 भंकारश्चजयापहः ॥ ४२ ॥ मवैकुण्ठश्चमहाकालस्तन्द्रीजठरसंस्थि
 तः ॥ मन्त्रेशोमण्डलोमानीविषस्सूर्योमकारकः ॥ ४३ ॥ यमुधावाला
 चवायुस्त्वग्धृतश्चपुरुषोत्तमः ॥ यमुनोयामुनेयश्चयकारोपांति
 मस्मृतः ॥ ४४ ॥ रः क्रोधिनीचभुजंगेशीज्वालीरुधिरपावकौ ॥ रोचि
 श्चान्दक्षिणांशश्चरुचिरोरेफर्दरितः ॥ ४५ ॥ लक्रियाककुद्गतोमांसं पि
 नाकीभूर्वलानुजः ॥ लंपटः शक्रसंज्ञश्चवाद्योरांतोलकारकः ॥ ४६ ॥
 ववालोवामांसनिलयोमेहोवारिद्वारुणौ ॥ उत्तारीजलसंज्ञश्च
 खट्वादीशोपिबकारकः ॥ ४७ ॥ शमृत्फर्वकोवृषघ्नश्चहृदोदक्षकरस्थि
 तः ॥ शंकुकर्णोस्थिसंज्ञश्चशकारोविद्विरीरितः ॥ ४८ ॥ षट्षः श्वेतेश्व
 रः पीतामज्जाः हृदामबाहुगः ॥ षडाननष्वकारश्चकीर्तितश्चबु
 धैः खरः ॥ ४९ ॥ सभृगुश्चैतस्तथाहंसो हृदोदक्षिणपादगः ॥ सम
 यस्तामगश्चुक्रसंगतिस्तार्णिकप्रशशी ॥ ५० ॥ हनभोवराहो नकु
 लो हृदोवामपदस्थितः ॥ सदाशिवोरुणप्राणोद्वकारश्चहृदयाननः ॥
 ५१ ॥ लुहृदयान्नाभिसंस्थानशिवेशोविमलोसितः ॥ लघुप्रयत्नश्चो
 पान्त्योलुकारः प्रोच्यतेबुधैः ॥ ५२ ॥ हंसवर्त्तकोनृसिंहश्चहृद
 यानुरवसंस्थितः ॥ अनन्तः परमात्माचवज्रकायोऽन्तिमाक्ष
 रः ॥ ५३ ॥ ॥ इतिहादिमतेमातृकाकोशः समाप्तः ॥ ॥ श्री ॥

श्रीगणेशायनमः॥ अथ अव्ययकोशप्रारम्भः॥ गजाननं नमस्ते
 सर्वविघ्नहरे नमः॥ विश्वस्यां बहुरेहारे सर्वलोकशिवं करं॥ १॥ श्री
 गुरुं परमानंदं वंदे स्वानंदविग्रहं॥ यस्य सान्निध्यमात्रेण चिदानं
 दयते वपुः॥ २॥ अव्ययार्थप्रकाशं श्रीमहादेवं कृती सुधीः॥ सिद्ध
 तौ मुदीतलबोधिनीं सुमनोरमां॥ ३॥ पुराणकाव्यकोशादीन् स
 मालोच्य गुरुस्तुतः॥ विस्मिन्ननां प्रतनुते बालानां बोधसिद्धये॥
 ४॥ क्वचमत्सदृशो मंदः क्वचैर्यं कृतिरुद्धता॥ गुंगाधरपदांभोज
 रुपयाकृतये विभुः॥ ५॥ स्वः स्वर्गे परलोकं स्यादुच्चैर्महतिस्तूरिभि
 ॥ नीचैर्मना किंचिदीषदेतान्यल्पे मनीषिभिः॥ ६॥ अर्धकुसुते वि
 योगे च शीघ्रसामीप्ययो रपि॥ लाघवार्थे समारब्धा तं नाना नैक
 निषेधयोः॥ ७॥ जेषं मौने सुरेवं च स्यात् आराधुरसमीपयोः॥ अत
 मा किमकिमाकीमेतरेण हिरुक्कविना॥ ८॥ जंतरा च पृथक् क्वने
 पादपूतौ तु कस्मृत॥ चिरेण चिरान्नायं चिरस्य च चिराय च॥ ९॥
 चिरं चिराद्दीर्घकाले प्रोक्तं क्वारि मूर्धनि॥ पुनो ज्वपारणे धीरैर्वि
 शेषाप्रथमार्थयोः॥ १०॥ अबो बहिर्बह्यार्थे प्रागतीतार्थकं
 स्मृतं॥ मध्ये समीपे समया तुल्यार्थे विप्रवत् स्मृतं॥ ११॥ कथासु
 धाविधौ व्यर्थे निदा भर्त्सनयोश्च अधिकं॥ नक्तं रात्रौ ह्युपादोपानिधि
 प्रोक्तानि स्तूरिभिः॥ १२॥ नानो ननना संवधे निषेधार्थे मनीषिभिः॥
 प्रादुर्दिद्विरेतानि प्रकाशेनाग्निस्तूरिभिः॥ १३॥ अर्थे जुगुप्सिते
 सामिप्रेत्यामुत्र भवांतरे॥ स्फुटे बधारणे तत्त्वे चां प्रोक्तं मनीषिभि
 ॥ १४॥ निषेधा शं कयोर्मास नूने तर्के र्थनिश्चये॥ सनात्सनत्सना
 नित्ये कदर्थे कुत्सिते कुर्व॥ १५॥ श्रीप्रार्थकालभूयत्त्वाधुनार्थ
 प्रश्नकेषु व्योक्ता॥ अकस्मिके विमर्शे च सहस्रोक्तं मनीषिभिः॥ १६॥
 अद्भ्ययद्राकुशुकमसुप्रलितिद्वागिति दुते॥ आशु सयः सपद्यु
 क्तत्वे विशेषविकर्तयोः॥ १७॥ मौने तु तस्मीं तस्मीकं प्रोक्तं साय
 निशामुरे॥ अलं भूषणवर्षासि शक्तिवारणवाचकं॥ १८॥ १९

उपांशुचाप्रकाशेवाउच्चारणरहस्ययोः॥ प्रोक्तं मिथो मिथो न्येने
 सहार्थे च रहस्यं पि॥ १९॥ ऊर्ध्वार्थे समकाले च प्रवादुकं प्रवादिका
 ॥ अनुकं द्वैवित्तकं च त्वं जसां प्रसत्त्वयोः॥ २०॥ ख्यातानेकार्थके स
 तासाकेसाहं समं सह॥ अंतिकेनिकषाधीरैः कूपेत्वश्नप्रशंसयोः
 ॥ २१॥ वाविकल्पोपमापादपूरणोपिसमुच्चये॥ अन्वाचयेसमाहा
 रद्वितरेतरयोगके॥ २२॥ सादृश्या नवकृत्योश्च त्वं वधारणसाम्ययोः
 शश्वन्मित्येसहार्थे पितृणां धिक्वयेचां वधारणो॥ २३॥ विशेषेप्रथमा
 र्थेपितृर्नैदानेत्वंनादरे॥ एवां वधारणेसाम्या नवकृत्योर्मनीषिभिः
 २४॥ यावत्तावच्च साकल्येव धौमानेवधारणोद्वैत्यं मर्थयोः साम्या
 वधारणमतैपिच॥ २५॥ अमंगीकारउक्तंज्ञैरंगीकारेतुचाम्स्मृ
 तं॥ प्रतिषेधेविचारेपिनेत्समुच्चयशंकयोः॥ २६॥ मंगलानंतरारेभ
 प्रश्नकात्त्वोधिकारके॥ समुच्चयेप्रतिज्ञायामर्थोयोचंप्रकीर्तिता
 २७॥ हुंकुत्सनायांवार्तायामलीकैपिकिलस्मृतं॥ अवर्धेनवकृत्यो
 चंगर्हायां यत्रकीर्तितं॥ २८॥ पादपूर्तीवतीतेस्मप्रश्नेचानुनयेत्व
 पि॥ हंतहर्षेनुकेपायांवाक्यारंभविवादयोः॥ २९॥ निषेधवाक्या
 लंकारजिज्ञासालुनयेखलु उपक्रमेचहिंसायांकुत्सनेत्वादहस्मृतं
 ३०॥ प्रातःप्रभात उपधाभेदेप्रोक्तानतौ नमः॥ अंतर्मध्येरुषोक्तावा
 अहोआमंत्रणेद्रुते॥ ३१॥ अंतर्हानेतुसनुतः क्रियामांघ्रेशेनैस्मृतं
 ॥ द्यतुप्रोक्तं प्रातिलोम्येपादपूरणहिसयोः॥ ३२॥ स्वाहादेवहविदनि
 श्रौषडौषडुषट्स्वधा॥ अन्यार्थेन्यत्समाप्तातौ शंबदचित्ताभिमु
 ख्ययोः॥ ३३॥ ग्लानोप्रतांसमानार्थेप्रशान्तिस्तारकेप्रशान्॥ बला
 त्कारेचैवहलविहसाविपदर्थके॥ ३४॥ असूयायांमुपगमेस्वच्छंदे
 काममीरिते॥ विशेषेप्रथमार्थेवावधारणसहार्थयोः॥ ३५॥ मुहुःपु
 नःपुनःशब्दसौख्यमसकृत्समाः॥ सुकंप्रकामंबलवदिकल्पे
 तिशयेसमा॥ ३६॥ अनित्यं त्वं जस्वमनिशंसंततं नित्यदासमाः॥ सा
 तत्यर्थेपृथिव्यांभूतैरिसेभुवस्मृतं॥ ३७॥ रोदसीदोपृथिव्यर्थे

निंदायादुष्टकीर्तितं॥अंगीकारेब्रह्मणीचमर्तमोतुप्रकीर्तितं॥३८॥
 प्रशंसायाविकल्पेचमुष्टप्रोक्तमनीषिभि॥न्यायेद्वेसांप्रतस्थाने
 नाशेस्तमितिनिर्भरे॥३९॥पूजनंयिमुचंप्रोक्तंसाक्षात्प्रत्यक्षतुल्य
 योः॥साविप्रोक्तंतिर्यगर्थोत्कर्षेवरषस्मृतम्॥४०॥विततार्थेमृ
 षामिथ्यायथार्थेतुपथातयं॥हृद्दोडुतार्थकेप्रोक्तसादृश्येवस्मृतं
 बुधै॥४१॥संबद्धैःवरैर्त्वंवाग्यथास्वतुपथातय॥निष्पन्नदुष्य
 मंगहोत्वंवश्यंनिश्चयेस्मृतं॥४२॥आनुषक्तत्वंनुमानार्थेषुकूप
 सेसुदिस्मृतं॥कृष्णपक्षेवदिप्रोक्तंप्रत्यारभेनहस्मृतं॥४३॥पादपू
 र्णप्रसिद्धौहंक्वचित्कामप्रवेदने॥प्रतीच्यांचरमेपश्वात्निर्देशार्थे
 तथाहितुं॥४४॥अवदत्तप्रदानेस्यात्सम्पगर्थेषुस्मृतं॥हेतौच
 पंचेतद्युच्यदिचंपक्षातरनिमित्तयो॥४५॥परिप्रश्नेवितर्कचभर्त्स
 नेदुप्रकीर्तितं॥चटुचाटुप्रियेवाक्येसादृशार्थद्वस्मृतं॥४६॥आ
 डौषदर्थेभिव्याप्तौसीमाधात्वर्थयोग्यो॥मर्यादायास्मृतंसद्भि
 रानुस्मरणवाक्ययो॥४७॥संबोधननिषेधांश्याधिषेपेषुमनी
 षिभि॥आस्तुकोपेचंपीडाशमिति विस्मयजुगुप्सयो॥४८॥ओ
 प्याटपाडगहैहैभौइभौएऐउऊभगो॥अयेघोस्त्वितिसंबुद्धौ
 लघनेलीबनिर्भरे॥४९॥प्रकर्षार्थेपिपूजायामितिस्वित्प्रश्नतर्क
 यो॥चान्नाचयोसमाहारद्वतरेतरयोगके॥५०॥समुच्चयेपादपूर्तो
 वानदेविस्मयेस्मृतं॥अर्धांगीकारकेसत्यमसासहसमीपयो
 ५१॥कुत्सेपेदर्थेपापेकुर्किपृच्छायानुगुप्सने॥मंगलाशी-क्षेपपुण्ये
 स्वस्तिप्रोक्तमनीषिभि॥५२॥भेदेवधारणेपादपूरणेनुमनीषिभि
 खेदानुकंपासंतोषविस्मयामंत्रणेवता॥५३॥प्रश्नावधारणानुज्ञा
 ननयामंत्रणेवपि॥विरोधोक्तोननुप्रोक्तवितर्कप्रश्नयोर्नुचं॥५४॥
 इतिहेतुप्रकरणावधारणसमाप्तिर्पु॥प्रकर्षेद्वुतआनंदआर्यावधे
 मनीषिभि॥५५॥स्यात्प्रबंधचिगतीतैविकटोगामिकेपुरा॥अत्य
 रितेसमारख्यातविशेषाप्रथमार्ययो॥५६॥दृश्यभूतारज्यानकेच

बीशालक्षणभागके॥अभिप्रोक्तंचविद्वद्भिर्वर्जनेत्त्वपकीर्तितं
 ५७॥इत्थंभूतारख्यानकेचबीशालक्षणभागके॥वर्जनेचपरिप्रो
 क्तंमुपहिर्नैधिकैर्बुधैः॥५८॥प्रथमेत्वरितैरख्यातैर्निकटागामि
 कैग्रतः॥इत्थंभूतारख्यानकेचबीशालक्षणभागके॥५९॥प्रति
 दानेप्रतिनिधौप्रतिप्रोक्तंमनीषिभिः॥इत्थंभूतारख्यानकेचबी
 शालक्षणभागके॥६०॥प्रतीच्यांचरमेहीनेसादृशेनुमनीषिभिः॥
 गर्हासमुच्चयेप्रश्नेशंकासंभावनास्वपि॥६१॥गर्हासमुच्चयेप्रश्ने
 शंकासंभावनेसुचं॥विकल्पउतसंख्यातमेवद्वयैत्त्वमर्थयोः॥
 ६२॥साम्येवधारणेप्रोक्तंमत्तएवमनीषिभिः॥नामप्रकाशसेभा
 व्यक्रोधोपगमकुत्सने॥६३॥उरयूरीचोररीचविस्तारैर्गीकृतौ
 त्रयं॥समीपोभवतःश्रीप्रसाकल्याभिमुखेभितः॥तिरोतधौति
 र्यगर्थेनिर्निश्चयनिषेधयोः॥यद्वायथातथासाम्येधीरैर्होहीच
 विस्मये॥दिष्ट्याशमुपजोषंवाआनंदमास्मवारणे॥सकृत्सहै
 कवारैरस्योदहहोद्भुतखेदयोः॥६६॥अवधारणहेत्वोश्चपत्पूतौ
 कोविदैःस्मृतम्॥यत्तद्यतस्ततोहेतावसकल्पेतुकिंचन॥६७॥
 कदाचिज्जातुचैकार्थेहाविषादशुगार्तिषु॥अनुकूल्यार्थकंप्रा
 ध्वंप्रसह्यतुप्रगृह्यतु॥६८॥हृदार्थेचसमाख्यातेविशेषाप्रथ
 यार्थयोः॥अंशवधारणेप्रोक्तंविकल्पेकिंकिमुद्युचं॥६९॥अहोतां
 होकिमुतप्रोक्तान्येतानिस्मुरिभिः॥समंततस्तुपरिभिःसर्वतोवि
 ष्वगिष्वपि॥७०॥तदातदानींयुगपदेकदासर्वदातदा॥एतर्हि
 संप्रतीदानीर्मधुनासोप्रतंतथा॥७१॥उभयेद्युश्चोभयेद्युःपरैत्वेद्वि
 परेद्यवि॥ह्योतीतेनागतेन्हिश्चपरेश्वस्तुपरेहनि॥७२॥दिग्देश
 कालेपूर्वाहोपागुदक्प्रत्ययादयः॥अद्यात्रोद्ध्यपूर्वेन्हित्पादौपूर्वौ
 न्नरापरा॥७३॥श्रीमदव्ययकोशं हि सतांसेतोषकारकम्॥पठता
 मपिमंदानांज्ञानंभवतिनिश्चितं७४अंबत्वत्यदपंकजयोस्त्वकारितो
 र्धितोयैग्रंथोत॥वित्पितृनांभजतांज्ञानंभूयात्पसादते७५इतिअ०को०स०

